Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
38. I
14
H. VII. II. 85
Digitized by Google

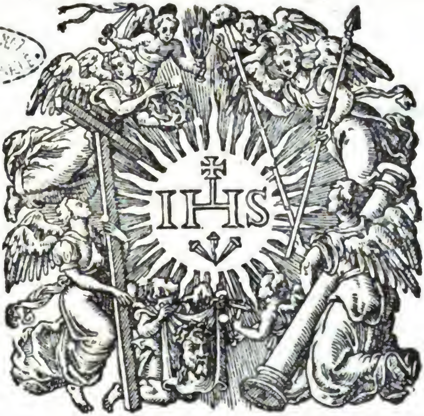
Digitized by Google

8-38-I-14

DÆMONIACI CVM LOCIS INFESTIS ET TERRICVLAMENTIS NOCTVRNIS:

ID EST, LIBRI TRES, QVIBVS SPIRITVVM HOMINES *obſidentium atque infeſtantium genera, conditiones, &, quas afferunt, moleſtiæ, moleſtiarumq́; cauſæ atque modi explicantur: rationes quoque oſtenduntur, quibus ab eorundem moleſtijs contingit liberari.*

AVTHORE PETRO THYRÆO NOVESIANO,
Societatis Ieſu, Doctore Theologo.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Ex Officina Choliniana, ſumptibus Petri Cholini.

ANNO M. DCXXVII.

Digitized by Google

8. 38. I. 14

Digitized by Google

REVERENDISSIMO

IN CHRISTO PATRI, ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, D. IVLIO, EPISCOPO HERBIPOLENſi, Franciæ Orientalis Duci, Studiorum Mecænati ac Patrono.

RELIGIOSISSIMIS ITEM, AC REVERENDIS ADMODVM VIRIS,

HIERONYMO IN EBERACH,
MICHAELI IN BILDHAVSEN,
VVIGANDO IN BRVMBACH,

MONASTERIORVM EIVSDEM ORIENTALIS FRANciæ, inſignis Ordinis S. Bernardi Ciſtertienſis, Abbatibus & Prælatis, Dominis plurimum obſeruandis

F. P. & O. B.

QVI ſub Veſtro auguſto nomine, de Dæmoniacis, & Locis infeſtis inſcripti, Libri primùm lucem aſpexerunt, Reuerendiſſime Princeps, Religioſiſſimi Patres, illi ipſi nunc eodem pręſidio fulti in alteram, & quaſi nouam lucem aſpiciunt. Veniunt enim nō, vt priùs ſeparati, ſed aliâ paululum formâ, ambo coniuncti in vnum volumen. Feci hoc; non metu defuturi pręſidij, cuius ſatis in prima editione ab alterutrorum auctoritate ſenſeram: ſed inductus tum Argumenti ſimilitudine, tum Lectoris compendio. Argumentum vtriuſque Operis idem propemodum fuit, de Dæmonum maximè, quâ hominibus infeſti ſunt, inueterata malitia, infeſti ſunt aliquando illapſi in corpora, aliquando in ædes & domicilia noſtra ingreſſi. Vtrumque faciunt non alio fine, quàm vt miſeros mortales, quos acerbè oderunt, oppugnent & diuexent. Duplex nequitia duplicem requirebat opem: Nequitiæ, vt ita dicam, conſanguinitas aut vnam, aut coniunctam. Coniunctionem ſane Lector in primis ſibi depopoſcit: quia ſi quid in vno opere deſiderauit, non voluit, nec verò debuit, citiùs commodiuſque, quàm ex ſocio, quemadmodum ex

pro-

Digitized by Google

proximo penu, depromere: maximè cùm alterum alteri ita mutuam operam præbeat; vt & ad prodendum hostē indicia, & ad refutandum argumenta confertis copijs vtrinque ſubminiſtret. Quare qui huius gratia ſoçiati modò in publicum redeunt, vt ſociato Veſtro, & quaſi duplicato fauore commendabiles ſint, etiam atque etiam oro. Herbipoli ex Collegio Societatis Ieſu, pridie Calend. Ian. Anni M. DCI.

Petrus Thyræus, Societ. Ieſu.

CARMEN

IN TERTIAM HANC EDITIONEM DE DAEMONIACIS ET LOCIS INFESTIS.

TErtium emicat in diem Thyræus,
Tertium fugat obuias tenebras:
Seu quas obijcit imperitus Error,
Seu quis pectora noxialis vrget
Nutrix ſacrilegi, parensque cultus
Praua Relligio, incubanſue mentem
Carnifex Metus Eruditionis
Coruſca face territus, reſorbet,
Quas iam Tartarus euomebat Vmbras.
Ad hanc diffugiunt Lares, Erinnes
Panicæ facies, Paredri homulli,
Seminaria territationum:
Vaneſcit ſubito quod horum vbiq; eſt,
Dum faces iterum erigis Thyrae,
Dum fugas iterum impias tenebras.

H.A.VV.

ELEN-

ELENCHVS SIVE INDEX LIBRORVM, DE DAEMONIACIS, LOCIS INFESTIS ET TERRICVLAMENTIS nocturnis:

Cum Summarijs breuibus.

PRIMVS LIBER DE DAEMONIACIS, partibus quatuor conſtat: quarum prima Dæmonum obſidentium conditio, operationes, in obſeſſos poteſtas, modi item, quibus homines affligunt, &c. explicantur.

Caput primum primæ partis.

Dæmones verè ingredi homines, eoſque obſidere. quod docetur

Experientiâ ſenſuum:
Hiſtoriâ præteritorum temporum.
Opinione Iudæorum.
Chriſti ſententiâ, multipliciter.
Exemplo Apoſtolorum.

Caput ſecundum.

Ad hominum, à Dæmonibus, obſidionem duo eſſe neceſſaria; videlicet, vt

Dæmones ſint in ipſis hominibus:
& deinde in eoſdem poteſtatem habeant.
Inſunt verò:
non vt accidentia ſubiectis.
non vt partes ſuis totis.
non vt ſuis ſuppoſitis natura.
ſed, vt motores rebus motis.
Poteſtas conſiſtit
in tortura, & moleſtijs, quas afferunt.

Caput tertium.

Dæmones non ſub externa; & viſibili forma in hominibus eſſe, quàmuis etiam ſub externa conſpiciantur.

eſſe tamen ſemper poſſe:
aliquando etiam eſſe docetur,
& quæ ratio muſcarum atq; araneorum, qui in Obſeſſis notantur quandoq;.

Caput quartum.

Dæmones, dum homines obſident, quid poſſint in corpora, & quid in animas.

Corpora
miris modis affligunt.
Animas

Digitized by Google

Non poſſunt in brutorum formas commutare:
non poſſunt ſuis facultatibus priuare:
non poſſunt ſpoliare habitibus:
non poſſunt renitentes ad agendum cogere.
ſed poſſunt retardare in exercitio virtutum:
poſſunt quoad volũtatem inclinare:
poſſunt commodis ſenſuum priuare:
poſſunt debilitare virtutem habituum.

Caput quintum.

Quanta Dæmonum in Obſeſſorum corpora ſit poteſtas. Reſpondetur

eſſe finitam, nec ipſos poſſe quantum vellent: &
iuſtas ob cauſas hanc finitam à Deo datam eſſe, ſcilicet
vt de Dei conſtet bonitate erga homines:
ne animum deijciant Obſeßi;
confundantur ipſi Spiritus nequã:
intelligatur peccatum eſſe voluntarium.

Caput ſextum.

Sextuplicia mala adferri hominibus Obſeſſis à Dæmonibus, videlicet,

inter nos cruciatus:
Priuationem ſenſuum:
transformationem formæ naturalis:
corruptionem imaginationis:
ſummas animi anguſtias:
mortem corporis.

Caput ſeptimum.

Quinque propemodum modis Dæmones Obſeſſorum corporibus moleſtias afferre: videlicet

ſenſuum & phantaſiæ faſcinatione:
virium hominis infirmatione:
corruptione organorum:
membrorum diſtortione:
corporis impulſione:

Caput octauum

Dęmones nec ſemper Obſeſſos moleſtare, nec ſemper ijs adeſſe: ſed tamen

prius frequentiùs accidere:
poſterius accidere rariùs:
in ipſorum etiam poteſtatate eſſe vtrumque:
& prius fieri, Dei prouidentia,
hominum infirmitate,
Dæmonum nequitia.
Poſterius plerunque Dæmonum voluntate.

Caput nonum.

Per quam partem Spiritus nequam homines ingrediantur? Docetur

ingredi quandoq́, per os:
ingredi per alios etiam meatus:
penetrare etiam ipſa corpora.

Caput decimum.

In qua hominis obſeſſi parte reſideant Dæmones, ſedemq́ue habeant, docetur

poſſe ipſos totum corpus hominis occupare:
poſſe occupare aliquod hominis membrum:
poſſe eſſe in minima aliqua parte:
Incertum ferè eſſe, quam partem occupent:
ſæpiùs in, vel iuxta cor reſidere:
reſidere etiam alijs locis.
Sæpe etiam loca mutare, ſed tamen non circumſcribi his locis, vt corpora.

Caput vndecimum.

Dæmones quandoque ſignis quibuſdam prodere ingreſſus ſuos in homines: qualia ſunt præcipuè,
exhibitio exhorribilis formæ:
tumultus excitati:
allata moleſtia.
mirabiles inſomno viſiones.
Et his ſimilibuſq́; ſignis produnt ingreſſus,
æmulatione Dei:
imitatione Angelorum:
Dei imperio:
hominum conditione:
ſed tamen ſignis his opus nõ habent:
ſæpe etiam nulla interueniunt.

Caput duodecimum.

Quorum Ordinum ſint Dæmones, qui homines poſſident, & vnde id cognoſcatur.
Ordinem enim inter ipſos poſtulãt,
Ipſorum naturæ conditio:
diuina ſapientia:
ſtudium nocendi ipſorum. ſed
Qui verò moleſti ſunt,
infimi ordinis ſunt:
veruntamen non hi ſoli.
Sunt quoque ſupremi ordinis:
& quandoq; in ſupremo ſummus.
Difficulter tamen dixeris, quales obſident. Veriſimile deprehẽdi ſint. qui
eſſe, Ordinum ſuperiorum
ex grauitate malorum, quæ afferuntur:
ex difficili ipſorum ab hominibus diſceſſu:
ex confeſſione extorta per exorciſtas.

Caput decimum tertium.

Plures quandoque in homine Dæmones eſſe. Conſtare hoc.
exemplu Scripturæ:
ratione naturali.
plerunq; etiam eſſe plures in Obſeſſis.
Dæmones quoque ſocietate hac gaudere.
difficulter dici an plures ſint; & quot ſint.

Caput decimum quartum.

An plures Spiritus plus torqueant: & ſinguli eadem tormenta Obſeſſis adfertur, docetur
plus plures torquere:
omnes torquere qui in homine sũt:
eadem mala quandoque à pluribus afferri:

quan-

quandoque ſingulos propria habere, quæ dent.
veriſimile quoque ſua ſingulis eſſe in homine loca.
veriſimile quoque in hac ſocietate vnum eſſe cæterorum caput.

Caput decimum quintum.

Definibus, qui Dæmonibus in obſidendis hominibus ſunt propoſiti. Docetur
non per hoc à ſuis pœnis liberari Dæmones:
ingredi, vt incommodent & crucient:
huius cauſam eſſe odium erga homines: quod naſcitur
ex odio Dei:
ex inuidentia felicitatis hominum:
ex inuidentia ſalutis eorumdem:
ingredi etiam ob ſuperbiam;
diuinoſqúe honores aucupandos.

Caput decimum ſextum.

An, & qui poſſint Dæmones hominibus immittere, docetur,
Deum poſſe immittere:
Diabolum poſſe immittere:
homines ſanctos poſſe immittere:
homines malos poſſe immittere: ſed tamen diuerſi modi.

Caput decimum ſeptimum

De varijs operationibus Dæmonum in Obſeſſis, & cui illæ tribuendæ.
propria Dæmonum ſunt, ipſorum intellectus
& voluntatis:
illa etiam, quibus cruciatum obſeſſis afferunt:
illa, quæ humanas vires ſuperant.
ſæpiſſimè etiam obſeſſorum ſermo. de quo plura.

SEQVVNTVR CAPITA ſecundæ partis, quibus explicatur, qui Obſeſſi, quæ ſigna & cauſæ obſeſſorum, &c.

Caput decimum octauum.

An Catechumeni, & nondum baptizati obſideantur à Dæmone.
habent in hos aliquam poteſtatẽ,
& in vita:
& in morte:
Ipſi tamen verè obſeſſi non ſunt.
Exorciſmi verò iuſtè ipſis adhibentur.

Caput decimum nonum.

An Sagæ & malefici à Dæmonibus obſideantur, docetur
non poſſideri omnes:
deteriorem ipſorum, quàm Obſeſſorum conditionem eſſe.
nihil colligi ex probatione Aquæ frigidæ, &c.

Caput vigeſimum.

An Diuinatores reipſa à Demonibus ſint Obſeſſi, docetur
non eſſe obſeſſos omnes:

vti

Digitized by Google

vt tamen opera Dæmonum.
Eorum cõditionem deteriorem eſſe, quàm Obſeſſorum:
iuſtè de his, non illis ſupplicia ſumi:
quoſdam etiam obſeſſos eſſe.

Caput vigeſimum primũ.

An Hæretici verè à Dæmonibus obſideantur, docetur; verò
habere magnam conſuetudinem cum Dæmonibus:
non omnes tamen eſſe obſeſſos.
Anabaptiſtas quoſdam obſideri:
differre tamẽ hos, ab alijs obſeſſis.

Caput vigeſimum ſecundum.

De ſignis duodecim, quæ verè non produnt homines eſſe obſeſſos; vt ſunt
opinio quorundam putãtium ſe obſeſſos:
vita improba, & ſcelerata:
agreſtes mores & barbari:
grauis & diuturnus ſomnus:
conſuetudo nominandi Dæmones:
traditio ſui Dæmonibus facta:
vbiuis locorum trepidatio:
homicidiũ propria manu ſibi allatũ,
Dæmonum inuocatio:
furia, ſiue inſania:
obliuio rerum cognitarum:
occultorum reuelatio, &c.

Caput vigeſimumtertiũ.

Quæ occultorum reuelatio prodat latentes in hominibus Dæmones? Prodit
illa, cui nulla ratio honeſtatis ſubeſt:
quæ cedit in contumeliam Dei.
quæ cedit in iniuriam proximi.
ſi tamen occulta hominum notitiã fugiant.

Caput vigeſimum quartum.

Quæ ſcientia linguarum, prodat inhabitantes Dæmones, illa prodit,
quæ ſtudio comparata non eſt:
& cuius vſus obeſt.
prodit eoſdem Spiritus aliquando ſcientia legendi:
ſcientia ſcribendi:
cognitio rerum naturalium:
peritia cantandi:
Arithmetica notitia.

Caput vigeſimum quintum.

De ſex generibus ſignorũ corporalium, quæ ſuſpicionem latentis in homine Dęmonis generant: hæc ſunt
barbaræ voces:
horribilis vultus:
membrorum ſtupor:
ſumma inquietudo:
vires humanis ſuperiores:
cruciatus & tormenta.

Caput vigeſimum ſextum.

Quænã Res ſacræ prodãt latentes in hominib. Spiritus Dæmoniorum Prodũt
Inuocatio diuini nominis:
prolatio nominis Ieſu:
pia orationis recitatio:

Digitized by Google

Reliquiæ Sanctorum:
Agnus Dei vſus:
Res conſecrata:
Crux impreſſa:
Eucharistia exhibita, &c.
hæc enim Dæmonibus ſunt inuiſa:
Diuina etiam reuelatione produntur aliquando.

Caput vigeſimum ſeptimum.

De obſeſſorũ miſera conditione, ob mala, quæ patiũtur in corpore & anima.

Corporis mala, cap. 6. data. ſed animabus cauſa peccatorum non ſunt Dæmones:
peccata tamen pleraq; Dæmonibus tribui:
quædam ab obſeſſis etiam fieri ſua voluntate.
A Dæmonibus etiam ad peccatum inclinari ipſos:
& facilius hos, quàm non obſeſſos inclinari:
Tribus modis ad peccata hos promoueri,
Summam ſemper homini libertatem relinqui.

Caput vigeſimum octauũ.

De Obſeſſorũ miſera conditione, ob bona, quib. priuãtur, per Dæmones, docetur

Non priuari Obſeſſos vita æterna:
non priuari fide Theologica:
non priuari habitib. ſpiritualibus:
non officio virtutum deſtitui:
Poſſe actus bonos & meritorios præſtare:
non indignos eſſe Sacramento altaris:
poſſe accipere Sacramenta alia.
ſed tamen multis bonis corporis priuari.
Spe ſalutis quoſdam deſtitui:
prohiberi quoſdam acceſſu ad fidẽ:
prohiberi aſſecutione aliarum virtutum:
prohiberi actibus virtutum & hoc multipliciter.
prohiberi quandoque vſum Sacramentorum.

Caput vigeſimum nonum.

An Obſeſſi ſemper ſint cauſa tyrannidis, quam patiuntur à Dæmonib. docetur

ſæpè hãc peccatis ſuis ipſos mereri:
cõſtare hoc exẽplis ſacris, profanis.
ſententia Chriſti: Sanctorum:
rationibus iuſtis.

Caput trigeſimum.

Ob quas culpas patiantur, Diaboli tyrannidem, obſeſſi, Reſpondetur

ob mortales quandoq; &
ob veniales quandoq;:
& plerunq; ſunt ſequentes:
infidelitas:
abuſus Euchariſtiæ:
blaſphemia:
ſuperbia:
luxuria:
inuidentia:
auaritia:
perſecutio Sanctorum,

impietas

impietas in parentes:
Conuitia:
Dei rerumq́; diuinarũ contẽptus:
traditio ſui Dæmonibus:
ſtudium diuinationis:
Contemptus Sacram confirmat.

Caput trigeſimum primũ.

Homines quandoq; nõ ob proprias, ſed aliorũ culpas, pati tyrannidẽ Dęmonum.
prius certum, exemplo puerorum innocentum:
ſententia Patrum:
exemplo hominum Sanctorum:
ratione iuſta.
poſterius non contra iuſtitiam: & certum ſex exemplis.

Caput trigeſimum ſecundum.

Fieri quandoque, vt abſq; vlla culpa homines patiantur obſidentes Dæmones: ſed non ſine magnis diuinę prouidentiæ cauſis. Nam ſic
Deus homines de rebus magnis inſtruit:
à vitijs & peccatis abſtrahit:
vrget ad ſtudium virtutum:
præbet exempla patientiæ:
aptiores reddit cælo.

SEQVVNTVR CAPIta Tertiæ partis, de poteſtate & modis, quibus eijciuntur Dæmones.

Caput trigeſimum tertium

Eſſe aliquam poteſtatem, qua ex hominum corporibus eijciantur Dæmones,
docent Sacra Scriptura hoc varijs modis:
docet Patrum ſententia non leuiũ:
confirmat experientia quotidiana.

Caput trigeſimum quartum.

De quadruplici poteſtate, qua Dęmones ex hominum corporibus pelluntur:
Chriſti Domini:
Dei in veteri Teſtamento:
Salomonis:
Diabolica.

Caput trigeſimum quintum.

De multiplici differentia inter quadruplicem poteſtatem Dæmones exigendi. Differunt enim
authoribus:
forma:,
ſubiectis:
finibus:
principijs:
efficacitate:
duratione:
conditione:
qualitate.

Caput trigeſimum ſextum.

Ob quem finem Chriſtus Eccleſiæ contulit poteſtatẽ pellendi Dæmones.

Digitized by Google

vt fides adhiberetur Euãgelio eius:
vt eius innoteſceret potentia atque diuinitas:
vt innoteſcerent ipſius amici, Sancti:
vt honorarentur Sancti:
vt à Dæmonis poteſtate liberarentur Obſeßi.
vt intelligeretur quanta hominis dignitas:
vt cognoſceretur maieſtas Eccleſia:
vt cognoſceretur hominem non cogi ad peccatum à Dæmonibus:
vt confunderentur Dæmones.

Caput trigeſimum ſeptimum.

Penes quos poteſtas eijciẽdi Dęmones Eccleſiæ à Chriſto relicta ſit, fueritque. Docetur
fuiſſe penes Apoſtolos:
fuiſſe penes credentes ſiue fideles:
fuiſſe tamen peculiare munus Exorciſtarum:
eſſe quoq; ſanctas mulieres hac poteſtate claras.

Caput trigeſimum octauum.

De Exorciſtarum varijs Cõditionibus Præcipuæ ſunt:
Peccatorum Confeßio:
feruens oratio:
Ieiunium:
humilitas:
flagrans Dei amor:
Spes & fiducia.
Hinc colligitur & intelligitur,
Cur Sancti difficiles hic fuerint, &
In exorciſmis cauendam leuitatẽ

Caput trigeſimum nonum.

An puritas conſcientiæ omnino ſit Exorciſtis neceſſaria: Docetur
multum prodeſſe.
exemplis Sanctorum,
confeßione Dæmonum,
fuga Dæmonum,
odio locorum, vbi Sancti fuerunt,
opinione hominum obſeſſorum, &
non tamen omnino eſſe neceſſariũ.
oratione Chriſti Iudicis,
teſtimonio Cypriani.
exemplo malorum Exorciſtarum,
admonitione Chriſti data Apoſtolis,
ratione ex fide petita,
refutatione argument. contrariorum.

Caput quadrageſimum.

An Exorciſta hæreticus poſſit eijcere Dæmones: Docetur
nunquã expulſurum Dæmonem, pro fidei ſuæ confirmatione: cùm Deus teſtis falſi non ſit.
& Dæmonum expulſio ſignum fidelium:
Hinc nunquam leguntur expuliſſe.
ſæpe hic deluſi,
nunquam alia miracula feciſſe.

Caput quadrageſimum primum.

De quinq; diuerſis modis, quibus apud Catholicos Dęmonia eijciuntur: qui ſunt

Digitized by Google

nominis Ieſu inuocatio.
Vſus Reliquiarum:
impreſſio S. Crucis.
Vſus rerum conſecratarum.
Exorciſmus.

Caput quadrageſimum ſecundum.

Examinatur modus, quo per inuocationem nominis Ieſu pelluntur Dæmones: Docetur
hoc plurimos pulſos:
Nomine intelligi virtutem Chriſti:
Chriſti nomen vſurpatum præ Patris & S. Spiritus.
ad eius diuinitatem aſtruendam.
ad eius doctrinam perſuadendam.
Vſurpatum nomen, Ieſu, præ alijs:
quia hoc proprium Chriſti:
hoc leguntur pulſi Spiritus:
huic plus tribuerunt Apoſtoli:
huius & iam vſus præ alijs:
& hoc poſtulat finis Exorciſmorum.
Nudam nominis Ieſu compellationem dæmonibus etiam terribilem fuiſſe, &c.

Caput quadrageſimum tertium

Examinatur ſecundus modus, quo per Vſum Reliquiarum Dæmones ex hominibus eijciuntur: Docetur
hunc plurimum poſſe hic;
ſententia patrum,
exemplo Apoſtolorum,
hiſtorijs Sanctorum,
ſimilibus & maioribus miraculis:
Chriſtum hoc modo voluiſſe pelli Dæmones.
pro diuinitate ſua aſtruenda:
pro Sanctorum honore promouẽdo.
Vim verò nullam Reliquijs ineſſe:
Inſtrumenta hic Dei eſſe.

Caput quadrageſimum quartum.

Examinatur modus tertius; & per Vſum ſigni Crucis ex hominum corporib. Dæmonia pelli: docetur
exemplis Sanctorum plurimis:
terrore. Dæmonum ad Crucis præſentiam:
ſententijs SS. Patrum:
opinioni communi hominum:
prodigijs vi crucis factis.
Sed vnde hæc fuga ob Crucem?
Non ineſt vis aliqua ipſi Cruci:
Crux inſtrumentum Dei hic eſt.
pietas hominum hic multum poteſt:
odium Dæmonum etiam valet.

Caput quadrageſimum quintum.

Examinatur modus quartus, doceturque Rerum conſecratarum vires eſſe magnas ad pellendos Dæmones.
ipſa forma, qua res benedicuntur.
Prodigioſis effectis ad has ſecutis.
exemplis Dæmonum ex homini-

bus

bus pulſorum: exemplis Dæmonum aliunde profligatorum.
Licere autem res conſecrare, probatur
rationibus pluribus:
conſuetudine Eccleſiæ:
exemplo Sanctorum:
ſententia Patrum:
refutatione contrariorum rationum.

Caput quadrageſimum ſextum.

Examinatur quintus modus, quo per Exorciſmos Dæmones pelluntur, docetur verò
hunc antiquiſſimum eſſe:
magnas vires habere:
aliam atq; aliam formam eius eſſe:
Iuſtiſſima eſſe omnia, quæ in illo adhibentur.
vt ſunt
Oratio ad Deum facta:
Sacrificium Miſſæ:
Modus orandi per merita Chriſti, & Sanctorum:
Litania Sanctorum:
Adiuratio Spirituum:
Sanctarum Reliquiarum vſus:
Vſus aquæ benedictæ:
Crucifignationes:
Sacramenta Euchariſtiæ:
Locus ſacer:
Veſtes ſacræ:
Stola Sacerdotalis:
Impoſitio manuum:
Cerei accenſi:
Flagella:
Immiſſio digitorum in os obſeſſi.

Caput quadrageſimum ſeptimum.

Rationes & modos, quibus Dæmones pelluntur nō ſemper eſſe efficaces, vt docetur
exemplo filiorum Sceuæ,
Apoſtolorum,
Sanctorum.
Cuius ratio ſumitur nunc
ex exorciſmis: nunc
ex Dæmonibus obſidentibus: nunc
ex hominibus obſeſſis: nunc
ex Exorciſtis; nunc
ex diuina prouidentia.

Caput quadrageſimum octauum.

An ſenſibilibus, & rebus prorſus naturalibus quandoque pellantur Dæmones.
veriſimile per ſe non pelli.
Sed, Quid de cythara Dauid apud Saul?
Saul verè obſeſſū fuiſſe à Dæmone:
verè aliquando liberatum, idq;
non pietate Dauid;
non ſono cythara;
ſed hoc fractum dolorem Saul.
Dici tamen poſſe liberatum ſono cythara,
vt ſigno Chriſti paſſionis; &
vt inſtrumento Dei.
Et quid de fumo apud Tobiam?
Hoc vt ſigno potuit pelli Dæmon:
& vt inſtrumento Dei.

Et quid

Et quid de radicibus in Exorciſmo Salomonis?
Ex Dei voluntate fuerunt efficaces.

SEQVVNTVR CAPITA quartæ partis, quæ explicant Dæmonum egreſſum, & cõiuncta cum eodem.

Caput quadrageſimum nonum.

Dæmones admodum difficulter relinquere homines quos obſident. docetur id
experientia quotidiana:
exemplis Dæmonum olim pulſorũ:
exemplo Apoſtolorum:
opinione Iudæorum:
ſententia Sanctorum:
ſignis & confeßione Dæmonum:
verbis expellere & eijcere.

Caput quinquageſimum.

Quæ cauſa, cur difficulter homines relinquant obſidentes Dæmones? Reſpondetur
Quia cupiunt nocere.
non, quia expulſi rurſus homines non inuadant,
aut, quia inde in infernum mittantur.

Caput quinquageſimum primum.

Quòd quidam Spiritus difficilius eijciantur, & qui illi, atq; vnde hoc habeant, docetur
Quoſdam difficilius eijci,
exemplo Apoſtolorum,
aſſertione Chriſti,
opinione Iudæorum,
Illos verò eſſe
lunaticos: ſiue ſurdos & mutos Spiritus.
non ſuperiorum ordinum tantùm:
non plus torquentes tantùm:
non quibus data cauſa homines ingrediendi:
non qui diutius in hominibus fuerunt.
Lunaticos autem difficilius eijci,
non quia maiorum ſunt virium;
ſed quia Dei volũtate plus poſſunt.

Caput quinquageſimum ſecundum.

Quibus ſignis Dæmones egreſſum ex humanis corporibus prodant. Reſpond.
propria confeßione:
animalculorum ab obſeßis egreſſu:
inconditis clamoribus.
ceſſatione deformis forma:
vomitu turpi:
fœtore graui:
inſolito tumore in obſeſſo:
membrorum diſruptione:
obſeſſorum in terram proſtratione:
imagine quaſi mortis:
datis damnis & tumultibus:
denique alijs imperatis ab Exorciſtis.
Et horum aliquando plura concurrunt: ſed tamẽ nec ſemper ipſa adſunt.
nec neceſſarium argumentum ſunt diſceſſus.

Caput

Digitized by Google

Caput quinquageſimum tertium.

Explicantur rationes & cauſæ ſignorum diſceſſus, quæ ex humanis corporibus eiecti Spiritus edere ſolent.

Ratio ſignorum coactorum eſt, vt cognoſcantur diſceßiſſe.
Ratio voluntariorum;
crudelium, eſt odium erga homines:
ſordidorum, deteſtatio rerum ſacrarum:
barbarorum difficultas diſceſſus.
Leuium, confuſio Spirituum.

Caput quinquageſimum quartum.

Qua via Dæmones egrediantur, dum homines relinquunt.

Nulla quidem ijs certa eſt;
nec vlla indigent:
duæ tamen, vt plurimum, ſunt,
inferior, rarius;
ſuperior, frequentius.

Caput quinquageſimum quintum.

An omnes ſimul egrediantur, quando exire coguntur.

Non hoc neceſſe quidem:
ſed nec ſemper fit etiam:
vt plurimum tamen fieri tria inſinuant.
exempla Sanctorum qui eiecerunt olim.
experientia communis:
vſus Exorciſmorum.

Caput quinquageſimum ſextum.

Quonam tendant Spiritus Dæmoniorum ab hominib. eiecti pro ipſorum voluntate.

Corpora humana primò expetunt:
hinc beſtias & pecudes:
poſt has loca, hominum frequentia clara:
hinc loca deſerta:
poſt hæc aërem ſuperiorem:
infernum refugiunt, licet fruſtra aliquando.

Caput quinquageſimum ſeptimum.

Cur Dæmones ægerrime deſcendant ad Infernum?

Quia libidini ſuæ ibidem nequeunt ſatiſfacere in hominibus vexandis.
quia per infernum tollitur libertas vagandi, quam amant.
Non autem quia ibidem tantùm pœnas,
quas meruerunt, ſuſtinent.
Accidentalem tamen pœnam addit miſeris infernus.

Caput quinquageſimum octauum.

An voto Dæmonum licet ſatisfacere; quando ex homini-

minibus egreſſuri, aliquid petunt.
Non licet, ſi iniqua petant: qualia ſunt quæ lædunt Dei gloriam: quæ obſunt ſaluti proximorum.
Licet quandoq; vt ſi petant ne nouis pœnis grauentur.
ne bono, quod poſsident, priuentur.
vt bonum etiam aliquod conſequantur.
Licet quandoq; facultatem facere ingrediendi homines. de quo Vide ibidem.
Nunquam tenetur Exorciſta voto Dæmonum ſatisfacere.

FINIS CAPITVM LIBRI DE DEMONIACIS

ELENCHVS,
SIVE INDEX CAPITVM LIBRI SECVNDI, QVI EST DE LOCIS INFESTIS, CVM BREVIBVS Summarijs.

CAPITA PRIMÆ partis, in quibus agetur de Locorum, Spirituum, & moleſtiarum generibus, modis finibus, cauſis, &c.

Caput primum.
Eſſe loca quædam infeſta & à Spectris atque Spiritibus homines vexari, docetur exemplis.
Heſperij viri tribunitij:
Germani Capuani:
Diaconi Greg. Neocæſarienſis:
Theodori Archimandritæ:
S. Parthenij:
Regis Coades:
Tracenſis prouinciæ:
Athenienſium:
Corinthiorum.
Pauſaniæ Regis:
Dionis apud Plut.
Cæſaris Caligulæ:
Neronis Imperat.
Ottonis Imperat.
Alexandri ab Alexand.
Torrellorum Parmenſ.
Heldesheimenſium:
Pictauiarum:
Camontium apud Bingam:
B. Gregorij:
Verretenſium Virginum:
VVormatienſium:
Aquilonarium populorum.
Scotorum:
Lybiæ incolarum:
Liparenſium:
foſſorum metallicorum:
Catarinæ cuiuſdam Peruanæ.
Keropenſium;

(:)(:)(:) *Liuo-*

Digitized by Google

Liuonienſium, &c.

Caput ſecundum.

Multiplicia eſſe loca infeſta; ſed reuocari ad duo præcipua.

Ad infeſta per ſe, &
Infeſta propter homines.
differre hæc
tempore ſiue initio moleſtiarum:
duratione moleſtiarum:
finibus, Spiritibus propoſitis:
formis ſpirituum:
numero patientium moleſtias:
expurgandi ratione.

Caput tertium.

Tria eſſe Spirituum moleſtantium genera, qui infeſtent loca.

Dæmones, ſiue Angelos malos:
Animas hominum damnatorum:
Animas, quæ purgantur:
Singulorum dantur exempla.

Caput quartum.

Varios eſſe, tam Dæmoniorum, quàm hominum miſerorum ſpiritus, qui loca reddant infeſta:

Dæmonum eſſe ſex genera pro locorum differentia:
eſſe duo pro differentia qualitatum:
eſſe 9. pro differentia ordinum.
Animarum damnatorum eſſe genera duo:
eorum vnum, qui propter actualia peccata puniuntur.
alterum eorum, qui Originale tantùm habent.
Purgandorum etiam duo genera eſſe. Nam quidam tantùm pœnas perſoluunt:
in quibuſdam etiam expiatur culpa tur.

Caput quintum.

Quinam Spiritus frequentius rebus viuentium interſunt, & moleſtant.

Rariſſimè interſunt ſpiritus damnatorum hominum:
nec enim ipſi hoc expetunt:
nec Dei voluntate videntur cogi:
nec Dæmones id deſiderant.
frequentius interſunt ſpiritus purgandorum.
quia poſſunt expetere, vt interſint.
& facilius quod petunt, poſſunt obtinere:
& Deo poſſunt eſſe rationes cur hoc velit.
frequentiſſimè ſunt Dæmonum ſpiritus, qui redeunt & moleſti ſunt. Id patet
ex ipſorum deſiderio:
ex Dei prouidentia:
ex moleſtijs, quæ plerunq; afferuntur.

Caput ſextum.

Quinam ex ſpiritibus Dæmoniorum præ cæteris adſunt viuentibus, & moleſti ſunt.

Omnes

Digitized by Google

Omnes quidem percupiunt;
quia horrent infernum: &
moleſti deſiderant eſſe hominibus.
Et ardentius cupiunt illi ſuperiorũ Ordinum;
quia magis horrent infernum;
& magis deſiderant nocere.
ſed tamen ſæpius adſunt, & moleſtant inferiorum Ordinum; quã ſuperiorum.
quia non ita meriti carceres inferni:
& ab his ſunt Terriculamenta, quæ mortis ſunt indicia, & frequenter percipiuntur.

Caput ſeptimum.

Qui ex ſpiritibus purgandis facilius redeunt, & hominum poſtulant ſuffragia.

Difficulter hoc conſtituitur.
aut ex confeßione ſpirituum:
aut ex peccatis, pro quibus ſatisfaciunt:
aut ex conditione perſonarum, quæ ſatisfaciunt.
Veriſimile tamẽ facilius redire eos, qui hoc meruerunt:
vt ſunt, qui flagrarunt in vita dilectione magna Dei, & ſtudio iuuandi defunctos.
Poteſt quoq; Deus alias habere cauſas facilioris reditus.

Caput octauum.

Qui ex ſpiritibus hominũ damnatorum facilius & frequentius redeunt & moleſti ſunt.

Impiorum aliquando in parentes:
immiſericordium erga pauperes:
oppreſſorum pauperum:
miſerè ſeductorum:
crudeliter interfectorum.

Caput nonum.

An ſemper in propria perſona adſint viuentibus ipſi ſpiritus, qui moleſtant.

Certum eſt, ſemper adeſſe Dæmones.
ratio probat:
confirmat experientia:
& communis hoc habet ſenſus.
Certum eſt non ſemper adeſſe hominum ſpiritus perſonaliter.
quia ſæpius Dæmones hîc illudunt:
quia aliquãdo idem ſpiritus duobus locis videtur:
Credendum tamen aliquando adeſſe perſonaliter.
Nam & permittitur ijs locu ſua exire:
& poſſunt per vires ſuas exire:
& non fruſtra exeunt:
& Deus poteſt velle ipſos exire.

Caput decimum.

Qui ex moleſtantibus ſpiritibus frequentius perſonaliter adſunt, & moleſtant.

frequentißimè rebus viuentium interſunt perſonaliter Dæmones.

quia interſunt ſæpè cum Spiritibus hominum:
quia adſunt, quando ſub forma non humana ſpectra conſpiciuntur:
& quando magna moleſtia afferuntur:
Sed & ipſi expetunt vt adſint:
& Deus poteſt iuſtè velle ipſos adeſſe:
& exempla pro ipſis plurima ſunt:
Rarius interſunt Spiritus purgandi.
Rariſsime Spiritus damnatorum. patet ex dictis Cap. 5.

Caput vndecimum.

An, & vnde poſſit conſtare Humanos Spiritus rebus viuentium intereſſe perſonaliter.

Non conſtat ex forma ſpirituũ, quæ conſpiciuntur.
nec ex ſpirituum confeſsione.
Sed & difficulter poteſt conſtare.
Purgandos intereſſe perſonaliter, quando apparent, eſt veriſimile.

Caput duodecimum.

An Spiritus humani cognoſcant, quæ aguntur vel ab ipſis, vel ipſorum nomine, ab Angelis nunc bonis, nunc malis.

Certum eſt humanos ſpiritus nõ notitia deſtitui omni, quando corpora relinquunt probat ratio, quia viuunt non otioſi:
authoritas Cyri: & Hieronymi:
exemplum Epulonis, & aliorum.
Et dum heteroproſopos interſunt, certum eſt cognoſcere vi ſua, nec noſtra:
nec quæ ipſorum nomine geruntur:
nec quòd adſint & interſint rebus mortalium: quæ tamen poſſunt reuelatione ſibi facta cognoſcere.
Dum verò adſunt autoproſopos ſiue in propria perſona, cognoſcunt quidem vi ſua ſe eſſe præſentes: ſed non omnes res viuentium quibus adſunt:
nec omnia, quæ ipſorum nomine geruntur.

Caput decimum tertium.

De Cauſis & finibus, qui tam Deo, quàm Spiritibus ſunt propoſiti in locorum infeſtatione.

Spirituum purgandorum finis eſt ſubſidium viuorum:
Damnatorum hominum, moleſtia mortalium:
Dæmoniorum, pernities mortalium:
Dei, bonum in omnibus: & quidem multiplex.

Caput decimum quartum.

Inter loca quædam eſſe magis infeſta alijs: & vnde hoc accidat. Oſtenditur.

Infeſta præ reliquis eſſe, ſolitudine: & loca deſerta:
loca paludoſa:
ſpecus ſubterraneas:
arces & ampla ædificia:
loca clara cæde hominum:

loca

Digitized by Google

-, vbi innocentes necati:
-ca, vbi grauius peccatum eſt:
loca, vbi inſignes nequam:
loca, vbi excellentes ſancti degũt.
Huius cauſam pendere ex voluntate
nunc Dei: nunc Spirituum.

Caput decimumquintum.

Quæ cauſæ, ob quas Spiritus, maximè diabolici hęc magis, quam alia loca infeſtent.

Cauſa ſunt
terrorem incutere:
damna afferre:
libidini ſuæ ſeruire.
docetur in dictis, Cap. 14. locis.

Caput decimum ſextum.

Non æquales omnibus locis omnes, moleſtias pati: & in quo æqualitas illa conſiſtat.

Inæqualitas conſiſtit in modo, quo afferuntur moleſtiæ:
in malis, quæ afferuntur:
in frequenti repetitione malorũ.
Non æquales omnes omnibus locis ſuſtinent.
In locis propter homines infeſtis hoc certum.
Certũ quoq; in locis per ſe infeſtũ: vbi moleſtiores quibuſdam ſunt ſæpè
ſpiritus purgandi:
ſpiritus damnatorum:
ſpiritus Dæmoniorum.

Caput decimum ſeptimum.

Quinam præ cæteris, Spirituum moleſtijs expoſiti ſint: & quibus de cauſis Spiritus Diabolici quoſdam hoſtilius perſequantur.

Et boni & mali moleſtantur à Spectris.
Et non tantùm ob mortalia, ſed & venialia peccata, maximè ob
mortem iniuſtè allatam:
pauperum oppreſsionem:
impietatem erga parentes:
blaſphemiam:
violatam religionem:
hæreſum propagationem:
traditionem ſui diabolo.

Caput decimum octauum.

Quibus temporibus Spectra maximè moleſtent: & cur nocte potius, quam interdiu.

Primò, non ſunt alligata tempori certo:
Secundò, nocte ſæpius moleſta ſunt:
res clara multis exemplis:
ratione item. Sed alia atq; alia in ſpiritibus damnatorum, & purgandis animabus:
quamuis apud vtroſque valeat fugæ conſpectus:
tumultus excitandi:
paucitas operarum:
color quo apparent:
quibus nox ſeruit.

quia interſunt ſapè cum Spiritibus hominum:
quia adſunt, quando ſub forma non humana ſpectra conſpiciuntur:
& quando magna moleſtia afferuntur:
Sed & ipſi expetunt vt adſint:
& Deus poteſt iuſtè velle ipſos adeſſe:
& exempla pro ipſis plurima ſunt:
Rarius interſunt Spiritus purgandi.
Rariſſime Spiritus damnatorum.
patet ex dictis Cap. 5.

Caput vndecimum.

An, & vnde poſſit conſtare Humanos Spiritus rebus viuentium intereſſe perſonaliter.

Non conſtat ex forma ſpirituũ, quá conſpiciuntur.
nec ex ſpirituum confeſſione.
Sed & difficulter poteſt conſtare.
Purgandos intereſſe perſonaliter, quando apparent, eſt veriſimile.

Caput duodecimum.

An Spiritus humani cognoſcant, quæ aguntur vel ab ipſis, vel ipſorum nomine, ab Angelis nunc bonis, nunc malis.

Certum eſt humanos ſpiritus nõ notitia deſtitui omni, quando corpora relinquunt probat
ratio, quia viuunt non otioſi:
authoritas Cyri: & Hieronymi:
exemplum Epulonis, & aliorum.
Et dum heteroproſopos interſunt, certum eſt cognoſcere vi ſua, nec noſtra:
nec quæ ipſorum nomine geruntur:
nec quòd adſint & interſint rebus mortalium: quæ tamen poſſunt reuelatione ſibi facta cognoſcere.
Dum verò adſunt autoproſopos ſiue in propria perſona, cognoſcunt quidem
vi ſua ſe eſſe præſentes: ſed
non omnes res viuentium quibus adſunt:
nec omnia, quæ ipſorum nomine geruntur.

Caput decimum tertium.

De Cauſis & finibus, qui tam Deo, quàm Spiritibus ſunt propoſiti in locorum infeſtatione.

Spirituum purgandorum finis eſt ſubſidium viuorum:
Damnatorum hominum, moleſtia mortalium:
Dæmoniorum, pernities mortalium:
Dei, bonum in omnibus: & quidem multiplex.

Caput decimum quartum.

Inter loca quædam eſſe magis infeſta alijs: & vnde hoc accidat. Oſtenditur.

Infeſta præreliquis eſſe,
ſolitudine: & loca deſerta:
loca paludoſa:
ſpecus ſubterraneas:
arces & ampla ædificia:
loca clara cæde hominum:

loca

Digitized by Google

-, *vbi innocentes necati :*
ca, vbi grauiu peccatum eſt :
loca, vbi inſignes nequam :
loca, vbi excellentes ſancti degũt.
Huius cauſam pendere ex voluntate nunc Dei: nunc Spirituum.

Caput decimumquintum.

Quæ cauſæ, ob quas Spiritus, maximè diabolici hęc magis, quam alia loca infeſtent.

Cauſa ſunt
terrorem incutere :
damna afferre :
libidini ſuæ ſeruire.
docetur in dictis, Cap.14. locis.

Caput decimum ſextum.

Non æquales omnibus locis omnes, moleſtias pati:& in quo æqualitas illa conſiſtat.

Inæqualitas conſiſtit in modo, quo afferuntur moleſtiæ :
in malis, quæ afferuntur :
in frequenti repetitione malorũ.
Non æquales omnes omnibus locis ſuſtinent.
In locis propter homines infeſtis hoc certum.
Certũ quoq; in locis per ſe infeſtũ : vbi moleſtiores quibuſdam ſunt ſæpè
ſpiritus purgandi :
ſpiritus damnatorum :
ſpiritus Dæmoniorum.

Caput decimum ſeptimum.

Quinam præ cæteris, Spirituum moleſtijs expoſiti ſint: & quibus de cauſis Spiritus Diabolici quoſdam hoſtilius perſequantur.

Et boni & mali moleſtantur à Spectris.
Et non tantùm ob mortalia, ſed & venialia peccata, maximè ob
mortem iniuſtè allatam :
pauperum oppreſſionem :
impietatem erga parentes :
blaſphemiam :
violatam religionem :
hæreſum propagationem :
traditionem ſui diabolo.

Caput decimum octauum.

Quibus temporibus Spectra maximè moleſtent: & cur nocte potius, quam interdiu.

Primò, non ſunt alligata tempori certo :
Secundò, nocte ſæpius moleſta ſunt :
res clara multis exemplis :
ratione item. Sed alia atq; alia in ſpiritibus damnatorum, & purgandis animabus :
quamuis apud vtroſque valeat fugæ conſpectus :
tumultus excitandi :
paucitas operarum :
color quo apparent :
quibus nox ſeruit.

Digitized by Google

Caput decimum nonum.

De varijs modis, quibus Spiritus moleſti ſunt: ſed qui omnes, vel viſu, vel auditu, vel tactu percipiuntur.

Ad auditum pertinent, qui excitantur
leuis ſtrepitus:
magnus tumultus:
ſimulatus inceſſus:
cachinni & riſus:
ſuſpiria & gemitus:
clamores, voces:
vociferationes &c.
quorum exempla dantur.
Ad viſum varia forma. Nam ſub humana; triſtis:
macie confecta,
nigreſcens,
inſolita magnitudinis,
cucullata,
horribilis,
inſoliti habitus,
mortuos referens,
ſub brutorum
equorum, murium,
ſerpentum, luporum,
aſpidum, ſcorpionum,
pardorum, vrſorum,
taurorum, boum,
auium, catorum,
hircorum, arietum.
ſub monſtrorum
hypocentauri,
illius, cuius Iob meminit, 41. c.
Lacerta bicipitis,
draconis cincti ſerpentibus,
centimani & centipedis,
hominis tricipitis:
Et horum exempla data.
Ad tactum pertinent
aurium vellicationes,
accubationes in eodem lecto,
crinium abraſiones,
prepulſiones, proſtrationes,
inflicta vulnera & vſtiones,
allata verbera, & plagæ,
mors & nox procurata,
damna data in bonis externis,
ſubtractio prolis,
nefandi coitus, &c.
hæc datis exemplis docentur.

Caput vigeſimum.

Quæ ratio & conditio vocum, ſonorum, atq; tumultuum, qui auribus viuentium percipiuntur.

Non vera ſunt voces, quæ audiuntur:
nec veri clamores:
nec verus gemitus:
nec verus riſus:
nec verus cantus:
Nec in his formandis opus eſt organis viuorum:
ſunt tamen veri ſoni, qui audiuntur:
veruntamen non ſemper. ſæpè ſenſus fallitur.

Caput vigeſimum primum.

Quæ ratio formarum,

quæ

Digitized by Google

quæ in oculos incurrunt, quibus ſe Spiritus exhibent.

Non ſunt veri homines, qui homines videntur:

Bruta quæ videntur, aliquando ſunt, quod videntur, veruntamen non ſemper:

Monſtra, quæ apparent, ſemper opera Dæmonum ſunt.

plerumq; hæc nec in genere viuentium ſunt.

perſæpè tamen ſunt vera corpora:

Aliquando nec corpora; ſed rerum tantum ſpecies & ſimulachra:

Hæc faciunt Spiritus motu locali, aut ſenſuum illuſione.

Caput vigeſimum ſecundum.

De ratione & modo, quo Spectra tangunt vſtionem, verbera, & necem afferunt.

Spiritus ſiue Spectra non pollent vi tangendi:

Tangi tamen verè poſſunt à viuis:

percipiuntur plerumq; vt frigida,

Vſtionem verè afferunt nunc per ignem à ſe productum:

nunc per carbones, &c.

nunc per res virtute calidas.

Verbera infligunt,

nunc per aſſumpta corpora:

nunc ſubſidio aeris concitati:

nunc ſua vi & poteſtate.

Necem & mortem iiſdem modis.

Caput vigeſimum tertium.

Qui ſint veri authores eorum, quæ infeſtantibus Spiritibus, percipiuntur, vel viſu, vel auditu, vel tactu. Et oſtenditur quid tribui, vel non tribui, debeat humanis Spiritibus. Ergo.

Omnia, quæ percipiuntur, poſſunt tribui humanis Spiritibus etiam ſi per Dæmones fiant, modò ipſorum nomine fiant.

Poſſunt etiam defunctorum Spiritus propria virtute de loco ad locum tranſire.

Poſſunt iidem propria virtute ad viuentes redire, ſi permitterentur.

Non poſſunt rerum ſpecies, per quas in oculos incurrunt, per ſe efficere; ſi vera corpora deſint, quæ exiſtimantur videri.

Non poſſunt per ſe hominis imaginationem efficere, & perturbare.

In ſomno non poſſunt eſſe moleſti viuis per varia phantaſmata.

Non poſſunt effingere, atque efficere corpo-

corpora ſub quibus conſpiciuntur.
Ipſi non ſunt, qui corporibus figuras dant.
quibus oculos viuorum incurrunt
Nec ipſi ſunt authores colorum in ijſdem corporibus.
Ipſi tamen corpora formata iam, & ſibi accommodata, poſſunt per ſe mouere, & circumferre, niſi fortè nimia mole excedunt humana.
Quod ſi aſſumpta corpora ſint infra molem humanorum vſitatam, facilius mouebunt.
Corpora aſſumpta ſpiritus humani non mouebunt ea ratione, qua mouent ſibi naturaliter vnita.
Sic nec ſuſtentant atque continent aſſumpta corpora humani ſpiritus; vt ſua ſuſtinent, & continent.
Rectè tribuuntur ſpiritibus humanis authoribus, quæ cum motu ſunt coniuncta, quæ per hæc corpora fit:
ſiue illa pertineant ad viſum:
ſiue ad auditum:
ſiue ad tactum.

Caput vigeſimum quartum.

Quænam ex ijs rebus, quas in moleſtijs & infeſtationibus Spirituum viuentes percipiunt, Angelis tribuenda ſint, & non humanis ſpiritibus; quamuis humani ſpiritus illarum videantur eſſe authores.

Tribuenda primò illa, quæ per humanos fieri non poſſunt quale ſunt;
ſenſuum illuſiones:
impreſſiones factæ in phantaſiã:
illuſiones nocturnæ:
formatio corporum, quæ circumferuntur.
conſeruatio eorundem corporũ:
figura corporum dictorum:
eorundem colores:
motus magnorum corporum:
ingentes tumultus:
grauia damna quædam, allata aut corporibus:
aut etiam facultatibus:
priuatio functionum ſenſus.
Tribuenda deinde quædam, quæ nõ conuenit fieri per humanos ſpiritus.
quamuis poſſint per eoſdem fieri

Caput vigeſimum quintum.

Quibus Angelis authoribus tribuenda ſint illa, quæ cum Spirituum moleſtijs coniuncta ſunt: boniſne, an malis?

Omnia quidem poſſunt fieri ab vtriſque quia in neutris deſiderari poteſt.
aut voluntas,
aut ſcientia,
aut poteſtas.
Sed tamen de facto ſi quæſtio eſt, res ſic ſe habet:
Quæ malis damnatorum hominum ſpiritibus tribuuntur: & per ipſos

Digitized by Google

tribuuntur: & per ipſos fieri nō poſſunt habent authores Angelos malos.
Quæ bonis purgandorum Spiritibus tribuuntur: & per ipſos fieri nequeunt, habēt authores Angelos bonos: vtrumq; conuenienter fieri docetur.

SEQVVNTVR CAPITA Secundæ partis, qua in quiritur diſtinctio Spirituum & principio humanorum à Dæmoniorum.

Caput vigeſimum ſextum.

An, & quæ forma diſtinguat humanos Spiritus à Dęmonibus apparentibus.

Humana nō diſtinguit inter vtroſq;:
quia vtriſq; communis: etiam Dæmonibus ob cauſas multas.
Diſtinguit brutorum & monſtrorū:
quia propria Dæmonibus: & hoc iuſtas ob cauſas.
Veriſimile & diſtinguere humanā, illā, quæ nihil habet vitÿ, ratione
alicuius partis, vel
coloris, vel
habitus, vel
quantitatis, quia Dæmones prodit, ſi habeat vitium.

Caput vigeſimum ſeptimum.

An & qui ſtrepitus humanos ſpiritus diſtinguant à Dæmoniorum Spiritibus.

Non diſtinguunt, qui viuentiū ſunt proprÿ & nudi ſoni:
aut articulati, & non articulati:
qui conceptuum ſunt indices:
aut acuti & graues:
aut vehementes & leues:
aut obſcuri & clari.
Sed diſtinguunt: qui referunt monſtra & bruta:
quiq; ſunt cum magno tumultu, hi ferè Dæmones arguunt.
Diſtinguunt & illi, qui triſtis animi certa ſunt ſignificatio: hi ferè hominibus conueniunt.

Caput vigeſimum octauum.

An, & quæ oratio diſtinguat humanos & Dæmoniorum Spiritus.

Apertè mala non diſtinguit hos Spiritus:
quia vtriſq; communis.
Ad bonum hortatoria nō diſtinguit:
quia vtriſq; & illa cōmunis.
Vanitatis plena non diſtinguit:
eandem ob cauſam.
Diſtinguit oratio occultorū reuelatrix:
quia ſolis conuenit Dæmonibus.

Caput vigeſimum nonum.

An ex moleſtÿs & malis, quæ inferūtur à Spiritibus, deprehendi poſſit, an hominum ſint, an Dæmonum ſpiritus.

Vehementer arguunt Dæmones ſequentia:
nex allata per Spiritus,
vulnera inflicta,
grauia verbera,
magna damna data in facultatibus
Si qua alia, non item.

Caput

Digitized by Google

Caput trigeſimum.

An,& quæ Obſequia, quę à Spiritibus aliquando pręſtantur hominibus; diſtinguant humanos à Dæmoniorum Spiritibus.

Dæmones produũt triplicia obſequia, vt plurimum:
neceſſaria ex pacto:
humanas vires ſuperantia:
nefanda ſiue abominanda.
Humanos ſpiritus fortè illa, quæ cũ humili an mi ſignificatione offeruntur.

Caput trigeſimum primum.

An ex otioſis officijs poſſit deprehendi diſtinctio inter Dęmones & hominũ Spirit.

Veriſimile, ex his deprehendi Dæmones.
tum quia purgandis Spiritibus nõ conueniunt
tum quia vix dãnati illa admittẽt

Caput trigeſimum ſecundum

An ex locis ſacris & profanis: deſertis & cultis diſtinctio Spirituum poſſit peti.

Non poteſt peti ex profanis locis:
Ab his nõ abhorrent vlli Spiritus.
Poteſt aliqua accipi ex ſacris, templis maxime:
ab his enim abhorrent Dæmones;
nõ abhorrẽt quidã hominũ Spiritus
Sic deſerta loca Dæmones prodũt:
quid enim ibidẽ humani Spiritus?
Culta Spiritus non diſtinguunt:
quia vtroſq; admittunt.

Caput trigeſimum tertium.

An ex locis morte, aut facinore notatis diſtinguantur humani & Dęmonũ ſpirit.

Ex locis morte notatis videntur diſtingui quia his, vt plurimũ moleſtant Spiritus humani
Ex locis notatis facinore, aut crimine ſi authores criminis mortui sũt veriſimile hominum ſpiritus colligi:
ſi mortui nõ ſunt, probabilis de Dæmonibus coniectura eſt

Caput trigeſimum quartum.

An & quo modo ex Catholicorũ & infidelium locis colligatur, ſpiritus, qui moleſtant, eſſe humanos, vel diabolicos.

Vtriſq; moleſtantes ſpiritus inueniri certum eſt:
Locis Catholicorum ipſos non diſtingui & certum:
Certum quoq; nõ diſtingui locis Hæreticorum:
Sequitur hinc nõ diſtingui his locis.

Caput trigeſimum quintum.

An, & quibus ex temporibus humani & Dæmonum Spiritus diſcernantur.

Noctes & dies nõ diſtinguũt ſpiritus:
Quantitas etiam ſiue duratio moleſtiarum non diſtinguit:
Nec diſtinguit qualitas temporis:
omnia hæc vtriſq; communia ſunt.

Caput trigeſimum ſextum.

An ex conditione illorum ſpirituum, qui certos hor

nes perſequũtur, iudiciũ accipi poſſit de Spiritibus, q̃ ſint humani, vel Dæmonũ.
Accipi poteſt, quia veriſimile eſt. eſſe illos ſpiritus Dæmonorum.

Caput trigeſimum ſeptimum.
An ex conditione eorum, qui pâtiuntur perſequentes ſpiritus, poſſit colligi conditio Spirituum.
Ex conditione proborum hominum non colligitur quia hos vtrique ſpiritus moleſtant:
Nec ex conditione malorũ hominũ, quia & his vtriq; ſunt moleſti.
Qui tamen malos perſequuntur, vt plurimum ſunt Dæmones.

SEQVVNTVR CAPITA quibus inquiriturdiſtinctio humanorum Spirituum id eſt, purgandorum & damnatorum.

Caput trigeſimum octauum.
An, & quæ forma humanos inter ſe ſpiritus diſtinguat, damnatos & purgandos.
Nõ diſtinguũtur quantitate formæ: quia vtriſq; vtraq; cõmunis eſt.
Diſtinguuntur ſæpe forma qualitate: quia niger color prodit ſpiritus damnat.
Trux vultus, leuitaſq; externa formæ etiam ſæpe diſtinguit: quia & hæc damnatorum.

Caput trigeſimum nonum.
An, & qui ſtrepitus ac gemitus produnt conditionẽ Spirituum humanorum.
Gemitus & ſuſpiria, illa prodũt; quæ ſunt abſque ſignis impatientiæ.
Nam hæc ſunt purgandorum hominum non damnatorum.

Caput quadrageſimum.
An & quæ oratio, inter ſe diſtinguat ſpiritus humanos.
Diſtinguit boni: ſine peccato, petitoria.
Quoniam propria eſt purgandorum Spirituum.
Difficulter verò talis oratio cognoſcitur cum neceſſe ſit: non ſit mala ex genere: petat deinde bonũ: habeatq; intentionem rectam.

Caput quadrageſimũ primũ.
An ex malis & moleſtijs quæ afferuntur, cognoſci queat conditio Spirituum humanorum.
Quædam produnt damnatorum hominum Spiritus: hæc videlicet, quæ ad peccatũ trahũt: &, quæ cum leuitate coniunctæ & quibus ad vexantẽ nulla vtilitas accedit.
Quædã produnt Spiritus purgandos: videlicet dictis tribus contraria.

Caput quadrageſimum ſecundum.
An obſequia quædam à Spiritibus præſtentur, quæ conditionem prodant Spirituum humanorum.
Sunt quædam quæ produnt videlicet honeſta, quæ & ſine peccato fiũt.
Hæc produnt ſpiritus purgandos: nã hi ſoli non peccãt in obſequendo.
difficulter cognoſcũtur hæc obſequia:

quia multa requiruntur ad ipſa.
Tria tamen ipſa quodam modo indicant:
ſcilicet humilitas,
conſtantia,
grauitas.

Caput quadrageſimum tertium.

An officia quędam otioſa & ludicra diſtinguant inter ſpiritus humanos.

Nulla diſtinguunt:
quia nulla ipſis conueniunt.
nec contrarium probant ſpectra Aquilonaria, aut praliationes VVormatienſes.

Caput quadrageſimum quartum.

An loca ſacra,& profana diſtinctionem ſpirituum arguant.

Tẽpla arguere vidẽtur plerunq; quia produnt vt plurimum purgandos eſſe.
Cemiteria verò non item:
quia damnatos non videntur excludere.

Caput quadrageſimum quintum.

An loca, vbi mors hominum præceſsit; & vbi grauia commiſſa ſunt peccata, humanos ſpiritus inter ſe diſtinguant.

Diſtinguunt non parum:
quia boni, purgandi, ſunt, ſi vita finis bonus:
damnati ſunt, ſi finis vita malus.

Caput quadrageſimum ſextum.

An ex locis Catholicorũ & Hæreticorum conditio humanorũ ſpirituum poſſit accipi.

Loca Catholicorum non diſtinguunt, quia his vtriſque Spirit. moleſti ſunt.
Diſtinguũt loca Hæreticorũ ſæpè:
quia non moleſti his purgandi Spiritus.

Caput quadrageſimum ſeptimum.

Ex quibus temporibus poſsit diſtinctio inueniri inter ſpiritus humanos, qui moleſtant.

Tria tempora fauent Spiritibus purgandis:
Lucidum, diuturnum, ſacrum.
Contraria tria plus damnatis.

Caput quadrageſimum octauum.

An ex conditione ſpirituũ, qui infeſti ſunt certis hominibus, poſsit deprehendi qualium ſint hominum.

Non poteſt deprehendi:
quia & damnatorũ hominum & purgandorum moleſti ſunt.

Caput quadrageſimum nonum.

An ex conditione hominũ, qui

qui patiuntur ſpiritus perſequentes, deprehendatur ſpirituum conditio.

Boni, ſi patiũtur perſecutiones à Spiritibus, non arguunt Spiritus eſſe purgandos.

Mali ſi patiuntur, produnt vehementer damnatos.

SYNOPSIS SIGNORVM Cap. præcedentium.

Caput quinquageſimum.

De octo ſignis, quæ produ͂t Dæmones.

Hæc ſunt

forma, obſequia,
inconditi ſoni, ioci,
oratio, loca,
mala allata, perſona.

Caput quinquageſimum primum.

De quinq; ſignis, quæ produnt ſpiritus purgandos:

quæ ſunt

forma, gemitus, oratio, obſequium, locus.

Caput quinquageſimum ſecundum.

De ſignis tribus, quæ produnt ſpiritus hominum dãnatorum, vt ſunt.

locus. forma, gemitus.

Caput quinquageſimum tertium.

De Adiuratione, qua coacti ſpiritus produnt ſuam conditionẽ, docetur quòd

Magna huius vis in rebus varijs:
Licet hanc adhibere ad cogendos Spiritus:
forma eius duplex eſt:
Licita eſt illa, quæ precamur Spiritus:
Expedit tamen vti imperatoria:
Omnibus hæc permiſſa:
Conuenit tamen magis ſacris hominibus:
Efficacior ſit
ſanctimonio adiurantis:
exercitio virtutum:
aſſumpto ornatu Eccleſiaſtico:
Conuenientia { temporis; loci.

SEQVVNTVR CAPITA Tertiæ partis, de Modis, quibus loca liberantur ab infeſtatione ſpirituum.

Caput quinquageſimum quartum.

Eſſe aliquam rationẽ, qua ſpiritus moleſtantes proſcribũtur, & loca liberantur ab ipſorum infeſtatione.

docet hoc Liber de Dæmoniacis:
farrago exemplorum:
collatio virium Dæmon. & hominis, poteſtas collata Eccleſiæ.

Caput quinquageſimum quintum.

Non vnam eſſe rationẽ, qua loca liberantur à ſpirituum

tulim moleſtia, ſed quinq;.
Tres ſeruiant Spiritibus notis: duæ Spiritibus ignotis: Sed prius de falſis.

Caput quinquageſimũ ſextũ.
An blaſphemijs, Conuitijs, & diris imprecationibus loca liberentur à moleſtia ſpirituum.
Exiſtimant id quidam:
Sed malè; quia pro ſe habent, nec ſcriptura authoritatem nec exempla ſanctorum: nec efficacitatem huius modi: nec ſolidam experientiam.
Conuitia tamen cum orationibus, fideque vera coniuncta, ſunt moleſta Spiritibus malis.

Caput quinquageſimum ſeptimum.
An gladijs & armis profligentur Spiritus.
Et hoc quidam exiſtimant:
ſed malè, quia armis contra corporeas res pugnamus: quales non ſunt ſpiritus Dæmoniorum: ſpiritus damnatorum hominum: ſpiritus purgandi.

Caput quinquageſimum octauum
An igne abigantur Spiritus: & loca purgentur, à Spirituum infeſtatione.
Exempla quædam hoc videntur probare: ſed tamen nihil probãt; quamuis verus ignis ſit apud inferos; vere etiam ſpiritus torqueat ille; & torqueat eoſdem extra infernum exiſtentes.

Caput quinquageſimum nonum.
An accenſo lumine fugentur Spiritus.
Omnes quidem tenebras eligunt:
Lumine tamen non coguntur in fugam.

Caput ſexageſimum.
An oſtijs obſeratis ſpiritus facultatem loca intrandi non habeant: nec poſſint incolas moleſtare.
Oſtijs obſeratis non tolluntur omnes moleſtiæ:
quia extra exiſtentes poſſunt ſpiritus moleſtare.
Oſtia obſerata non impediunt moleſtias, quæ in effictis corporibus per ſpiritus afferuntur:
quia vtrobiq; poſſunt fingi corpora.
Oſtia obſerata impediunt moleſtias, quæ per aliunde aſſumpta corpora excitantur: quia corpora hæc nequeunt oſtia penetrare.

Caput ſexageſimum primum.
An effuſo innocentiũ ſanguine licitum ſit vexationes Dæmonum redimere.
Nec vis ineſt ſanguini innocentiũ, vt tollat Dæmonum vexationes:
Nec ſi ineſſet, liceret hac ratione tollere:
Dæmones affectare effuſionem ſanguinis hominum, docetur pluribus exemplis.

Digitized by Google

Caput ſexageſimum ſecundũ.

An odoribus, herbis, ſuffimentis pellantur ſpiritus Dæmoniorum.

Nõ per ſe recreãtur Dæmones ſuffimentis:
Nec fugantur ſuffimẽtis, aut herbis
Sed tamen Dæmones, qui homines obſidẽt impediũtur, per accidẽs,
herbis quibuſdam,
lapidibus quibuſdam:
animalibus quibuſdam:
muſica: &c.

Caput ſexageſimum tertium

An ſpiritus defunctorum hominum prohibeãtur redire ad viuos, ſi corpora ipſorum ſepeliãtur ſub foro.

Hæc res non prodeſt defunctis:
ſed nec per ſe incommodat:
nec prohibet ne ad viuos redeãt:
ſine ſuperſtione non fit, &c.

Caput ſexageſimum quartum.

An iactus fabarum nigrarum proſit cõtra moleſtias ſpirituum defunctorum.

proſunt fabæ eſurientibus:
defunctis non proſunt.
vſus ipſarũ ſuperſtitioſus apud gentes fuit multiplex; ſicut & is qui pro defnnctorum eſt ſpiritibus.

SEQVVNTVR VERI, & legitimi modi; & primũ illi quibus contra Spiritus Dæmoniorum agitur,

Caput ſexageſimum quintum.

Varios eſſe modos, quibus liberantur loca à Dęmoniorum infeſtationibus: ſed præcipue quinque.

Orationem Crucem,
Res conſecratas, Reliquias
Exorciſmos:
qui plurimum differunt.

Caput ſexageſimum ſextum.

De Oratione, qua Dæmones fugantur, deque eius efficacitate.

Valere ipſam ad Dæmones abigendos plurimum, probãt exempla abactorum Dæmonum:
exempla ex hominibus pulſorum.
promiſſiones ipſi facta:
effectus ipſam conſecuti:
domini oratio ſiue ſermo,
Iuſtis etiam de cauſis, Dæmonũ plus orationi: quam eleemoſynæ hĩt, aut ieiunio, aut alijs pietatis operibus tribuiſſe, docetur.

Caput ſexageſimum ſeptimum.

De Reliquiarum vſu in profligandis Dæmonibus; & quas ob cauſas Dęmones nõ ſuſtineant Reliquias.

Et catholici & Heretici tribuunt Reliquijs.

Dæmo-

Digitized by Google

Dæmonum proſcriptionem, nec malè:
quia pro hoc magna exemplorum eſt ſylua:
Errant hæretici, quòd exiſtiment hunc vſum Reliquiarum eſſe ſuperſtitioſum. Nam verè Dæmones torqueri per Reliquias, docent Sancti Patres plurimi:
ipſorum Dæmonum coacta fuga:
clamores & vlulatus eorundem:
inuidia, qua Sanctos viuentes sũt proſecuti:
moleſtia, qua Sanctos ſuſtinent &c.
Errant deinde Hæretici, quod doceant Dæmones allicere homines fuga ſua ad cultum Reliquiarum.
an poſſunt Nequam allicere ad fugam mali?
an poſſunt allicere ad bona?
Catholici bene docent Dæmones ad fugam cogi per Reliquias: nõ ſimulare fugam.
Sed quo modo hoc?
Non per virtutem Reliquijs inhærentem,
ſed quia Deus ad præſentiam Reliquiarum vult ipſos cedere locis:
& quia homines Reliquijs, vt rebus conſecratis, in Exorciſmo, vtuntur:
& quia Dæmones odio habent Reliquias, nec poſsint illas ferre.

Caput Sexageſimum octauum.

De Crucis efficaci vſu aduerſus Dæmones.

Cum Catholicis fatentur Hæretici, Dæmones fugere Cruce. Nã coguntur ſylua exemplorum: ſed tamen non ſponte, ſed coacti fugiunt Dæmones.
hoc ſignificant qui exempla referunt:
hoc crediderũt, qui Cruce ſunt vſi:
hoc ſenſit antiquitas omnis:
hoc probant hoſtes Chriſtianiſmi:
hoc confirmant exempla infidelium:
hoc indicant prodigia per Crucem facta:
hoc docent, quæ ad vſum Crucis bona ſequuntur & mala tolluntur.
Contra Dæmones verò valet crux, & conſtans, quæ dicitur, & permanens; ſed diuerſimodè, vt docetur.

Caput Sexageſimum nonum.

De vſu Rerum conſecratarum, ad profligandos Dæmoniorum Spiritus.

plurimum valere has Res, ad Dæmones locis infeſtis proſcribendos, probant
Dæmonum his proſcriptorum exempla:
exempla etiam Dæmonum ex hominibus pulſorum:

miranda

Digitized by Google

miranda per Res ſacras patrata:
orationes, quæ benedicuntur. docetur etiã tria hic ſeruire Rerum ſacrarum genera, velut ordinatas ad diuinum cultum:
quarum vſus eſt in Sacramentis:
quæ vſibus hominum extra Sacramenta ſeruiunt, &
Maximè ſeruire contra Dæmones Tertias has. &
Aliter ſeruire res conſecratas, aliter Crucem & Reliquias.
Sed nec omnes eodẽ modo ſeruire.

Caput ſeptuageſimum.

De Conſecratione: & Benedictione locorum aduerſus infeſtationes malignantium ſpirituum.

Cuius partes 5.
Diuini auxilij imploratio:
pſalmorum gradualium recitatio:
Lectio Euangelij:
Thurificatio:
Concluſio.
Omnes iuſta, pia, legitima vt docetur.

SEQVVNTVR MODI, quibus agitur cum ſpiritib. purgandis pro quiete obtinenda.

Caput ſeptuageſimum primum.

Eſſe aliquem modum, quo viuentes ſe liberare poſſunt à moleſtia, quam adferunt ſpiritus purgandi.

quia & illi poſſunt iuuari:
& nos ipſos iuuare poſſumus:
& in noſtra poteſtate ſunt media, quibus iuuantur,
& plurima ſunt exempla eorum, qui aliquando adiuti, moleſti eſſe deſierunt.

Caput ſeptuageſimum ſecundum.

Multis magniſque de cauſis conuenire, vt purgandis ſpiritibus viui ſuccurrant; quando excitatis moleſtijs ipſorum poſtulant auxilia.

Nam ſpiritus ipſi miſericordia digni ſunt.
& magna premuntur neceſſitate:
& pro noſtra ſalute ſolliciti:
& vnius corporis nobiſcum ſunt membra:
& grauiſſima patiuntur.
Sed & Deus hoc videtur velle:
Et maiorum hic vrgemur ſtudio:
Et res ẽſt coniuncta cum virtutib. magnis:
nec caret ſuis fructu:
nec Sacris literis contraria eſt.

Caput ſeptuageſimum tertium.

Modos, quibus à moleſtia Dæmonum liberantur loca infeſta, non eſſe pro tollendis moleſtijs, quæ à bonis hominum ſpiritibus afferuntur.

Neque enim contra has ſunt.
Crux, Reliquia,
Res conſecrata, Exorciſmi,

Digitized by Google

Oratio, qua loca benedicuntur.

Caput ſeptuageſimum quartum.

De varijs modis, qui contra moleſtias Spirituum purgandorum creduntur valere, qui ſunt

Orationes Sanctorum Eccleſiæ:
Sacrificium Miſſæ:
Eleemoſyna pro defunctis data:
Ieiunium:
Alieni reſtitutio:
Peregrinationes:
Lachrymæ:
Oleum atq; cera:
Magna verò inter hos modos differentia eſt.

Caput ſeptuageſimum quintum.

Oratione iuuare piè defunctorum Spiritus, qui viuentibus quandoque ſunt moleſti.

patet Catholicorum orandi ſtudio:
Maiorum exemplis in noua lege:
exemplo hominum veteris legis:
orationis efficacitate:
exemplis eorum, qui adiuti ſunt oratione.
Sed aliter proborum oratio iuuat, aliter improborum.

Caput ſeptuageſimum ſextum.

Quòd, & quomodo Miſſ ſacrificium iuuet piè defunctos, qui poſt mortem ſunt moleſti.

Iuuare credunt Catholici modò,
probant Maiorum exempla:
confirmant Sacrificia veteris legis:
Conſenſus Patrum docet:
inſinuāt mirabilia vi Miſſæ patrata & dignitas Sacrificij vrget:
deniq; oſtendunt exēpla adiutorū.
Sed hic quoq; poteſt aliquid bonus Miniſter, quod nequit malus & peccator.

Caput ſeptuageſimum ſeptimum.

Qua ratione Eleemoſynæ liberant à moleſtijs, quas aliquando afferunt ſpiritus purgandi.

Prodeſſe ipſas Spiritibus, certum ſtudio fidelium quotidiano:
exemplo priorum Chriſtianorum:
exemplo Iudaorum:
ſententia Patrum:
præſtantia ipſius Eleemoſynæ:
exemplis eorum, qui per Eleemoſynas ſunt adiuti.
Sed alia eſt conditio eius, quæ priuato nomine ſuſcipitur:
alia eius, quæ ex commiſſione fit defuncti.

Caput ſeptuageſimum octauum.

Ieiunium etiam prodeſſe purgandis ſpiritib. docent

Angeli apud Bedam:
exempla Sanctorum:
exempla Iudaorum:
exempla Spirituum, qui oratione ſunt adiuti.
Sed proborū maiores vires habet, quàm peccatorum.

Ca.

Caput ſeptuageſimum nonum.

An, & quomodo alieni Reſtitutio iuuet piè defunctorum ſpiritus.

Eſt quidē illa neceſſaria ad ſalutē: ſed inter defunctorum ſuffragia non ponenda.

Defuncti, qui illam vrſerunt, non tam ſuum, quam viuorum bonum quaſiuerunt.

Caput octogeſimum.

An, & quomodo Peregrinationibus iuuentur piè defuncti.

Peregrinationum vſus & antiquiſſimus eſt:

& celeberrimus:

& maximè fructuoſus:

& cū egregijs virtutib. coniunctus:

& ex voto cum laude ſuſcipitur:

& neceſſarius, ſi votum acceſſit:

& poſſunt hoc iuuari defuncti.

Si quas tamen debitas defuncti neglexerunt: nō ipſos à cælo excludāt, donec eaſdē perſoluant, &c.

Caput octogeſimum primum.

An, & qua ratione purgandi ſpiritus iuuentur Cereis & accenſo lumine.

Non paruus iam Cereorum vſus apud defunctos:

Nec olim paruus apud defunctos:

Et ipſe ex Apoſtolica videtur eſſe Traditione:

Sæpe ipſe pro viuorum eſt conſolatione:

Admonet & viuentes de rebus magnis.

Defunctis quandoque prodeſt: ſed quando?

quando ad cultum Dei pro defunctorum ſalute accenduntur.

Caput octogeſimum ſecundum.

In Miſſæ ſacrificio præ reliquis plurimum præſidij, ad iuuandos defunctorum ſpiritus, poſuiſſe Maiores noſtros indicant ſequentia

quòd Apoſtolorum tempore fuerit in vſu:

quòd docuerint hoc offerendum pro defunctis:

quòd crediderint eſſe ex Apoſtolica Traditione:

quòd noluerint diu differendum:

quòd omnibus locis, temporibusq́ ſeruarint:

quòd dormitionis dies repetierint:

quòd ſeruarint tertios, nonos, &c. dies obitus:

quòd non facilè hoc defunctis negarint:

quòd hoc priuari magnam pœnam crediderint:

quòd teſtati ſint ſingulariter prodeſſe defunctis:

quòd hoc ſubuenerint amiciſſimis:

quòd hoc expetierint & pro ſe & ſuis:

quòd præ cæteris commendarint.

Digitized by Google

SEQVVNTVR MODI, quib. contra moleſtias ſpirituum hominum damnatorum agitur.

Caput octogeſimum tertium.

Non deeſſe rationem viuentibus, qua ſe liberent à moleſtia, quam afferunt ſpiritus hominum damnatorum. Id docent

Conditio horum Spirituum:
Conditio Chriſtianorum:
Illi, qui cũ moleſtijs his concurrũt:
qui ſunt animæ defunctorum:
Dæmones:
Deus Opt. Max.

Caput octogeſimum quartum.

Non valere contra ſpiritus damnatorum hominũ illas rationes, quibus viuentes ſe expediunt à moleſtijs, quas afferunt ſpiritus purgandi.

quia nõ moleſti ſunt ipſi ob aliquod bonum. Nam
& mox à morte rapiuntur ad ſupplicia:
& mox à morte Iudicis fertur ſententia:
nec ſpes, quod finis ſit vnquam ſuppliciorum:
nec dubitare licet de ſententia Iudicis.
deinde quamuis ipſi moleſti eſſent ob bonum obtinendum, nobis tamen illa rationes prohibita:
quia quod his ſpiritibus ſubuenire non poſſumus: ſcimus Scripturis varijs edocti:
conſenſu Eccleſiæ:
doctrina Doctorum Eccleſiæ, &c.

Caput octogeſimum quintum:

Eiſdem rationibus proſcribi ſpiritus hominum damnatorum, quibus Dæmones. Nam

& Deum oderunt, multas ob cauſas:
& quidquid ad Deum pertinet oderunt:
& pertinent ad Deum omnia, quibus proſcribuntur Dæmones:
& ſine Dæmonibus ipſi moleſti non ſunt.

Caput octogeſimum ſextum.

An ſepultura defunctis exhibita, prohibeat ipſorum ſpiritus redire ad viuos.

Non dubium ſpiritus expetere ſepulturam ſuorum corporum: &
Eandem negatam cedere ad contumeliam defunctorum, &
Quoſdam ob delicta priuari eadem: &
Eandem olim ſanctam habitam.
Sed tamen falſum, eandem negatam ſpiritus prohibere quieſcere, quamuis quidam Spiritus illam vrſerint.

Caput

Digitized by Google

Caput octogeſimum ſeptimum.

An ob Cenſuram Excommunicationis quidam ſpiritus errent inter viuos: nec poſſint quieſcere, donec abſoluantur ab eadem.

Cenſura hæc plurimum obeſt viuentibus:
Obeſt & defunctis, in tribus:
Non tamen neceſſe eſt eoſdem errare inter viuos ob illam:
poſſunt tamen quandoq; errare:
poſſunt & poſt mortem abſolui ab illa:

Caput octogeſimum octauum.

Quænam ratio ſeruanda in locis à Spirituum moleſtijs vindicandis, quando ignoratur, per quos Spiritus loca ſint infeſta.

Non primo exorciſmi adhibendi:
Adhibendi modi, quib. agitur contra Spiritus purgandos:
In illis aliquamdiu hærendum:
poſt hos Res conſecratæ admouendæ:
vltimum locum Exorciſmus habeat.
Idem repetendus ſæpius etiam ſi neceſſe.

Caput octogeſimum nonum.

De Efficacitate dictorum modorum, & cur non ſemper effectum conſequantur.

Modi, qui purgandis ſpiritus ſeruiunt plerunq; ſunt efficaces,
Modi, quibus contra malos Spiritus agitatur non item. Cuius ratio.
voluntas Dei, in ſpiritibus hominum damnatorum:
voluntas Dei, & Spirituum; in ſpiritibus Dæmoniorum.

DE RATIONE, QVA liberantur loca infeſta propter homines, à moleſtijs ſpirituum.

Caput nonageſimum.

An iiſdem rationibus agendum contra ſpiritus, qui certos homines perſequuntur, quibus oppugnantur illi, qui loca infeſtant certa.

Non agendum.
Et alij mali, alij boni ſe debent liberare.

Caput nonageſimum primum.

Qua ratione à moleſtia liberi eſſe poſſunt, qui propter peccata, quæ commiſerunt patiūtur ſpirituum infeſtationes.

Poſſunt eſſe.
ceſſatione à peccando:
peccati depoſitione:
dolore de peccato:
propoſito melioris vitæ:
Confeſſione &c.

vſu ſacramenti Euchariſtiæ:
virtutum ſtudio:
innocatione Sanctorum:
& ſequentibus, in Cap. 92.

Caput nonageſimum ſecundum.

Qua ratione boni & probi homines ſe à moleſtia ſpirituum poſſint liberare.

poſſunt primò iam dictis
deinde oratione communi Eccleſiæ:
vſu item rerum conſecratarum:
reliquijs Sanctorum:
exorciſmis.

Caput nonageſimum tertium.

Communis quædam ratio, qua à perſequentium Spirituum damnatorũ moleſtia, tam probi quam improbi liberantur.

Hæc nititur
Locis ſacris ſiue conſecratis:
Hominum frequentia & ſocietate:
præſentia luminis.

INDEX SIVE ELENCHVS CAPITVM LIBELLI TERTII, QVI EST DE Nocturnis Tumultibus & Terrificationibus, quæ mortes hominum ſolent portendere, cum breuibus Summarijs.

Caput primum.

Oſtenditur Terriculamenta hæc nec à Deo eſſe, nec eorum animabus, quorum mortem ſignificant.

Non à Deo; quia illo indigna:
nec ſe ſolo quidquam ferè facit.

Non ab animabus:
tum quia illa non deſerunt corpora:
tum, quia de ipſis nihil ſciunt:
tum, quia non poſſunt pleraq; præſtare.

Caput ſecundum.

Docetur eadem non poſſe ab humuncionibus quibuſdam, medijs inter bruta & homines excitari.

tum quia illæ nequeunt mortes præ-

Digitized by Google

præſcire:
tum quia nequeunt efficere omnia, quæ percipiuntur:
tum quia non poſſunt ipſi pluribus locis eſſe.
Sed nec ſunt tales homunciones.
vbi enim degunt?
quomodo producuntur?
qua ratione vitam ſuſtentant?
quam tandem vitam viuent?

Caput tertium.

Demonſtratur nec excitari Terriculamenta illa, & tumultus à ſpiritibus hominum defunctorum.

quia ab officio Spirituum hominum ſunt aliena:
nec Spiritus hi mortes poſſunt præſcire.

Caput quartum.

Non eſſe illa ab animabus puerorum, qui cum ſolo originali hinc diſcedunt.

nec enim inter homines illi verſantur:
nec mortes hominum præſciunt.
nec per ipſos ſemper poſſunt fieri,
quæ coniuncta ſunt cum his Terriculamentis.

Caput quintum.

Terriculamenta & Tumultus illos nocturnos non habere authores bonos Angelos.

Neque enim his ideo debent tribui, quaſi hominem ad felicem mortem velint diſponi.
tum quia incerta mortis ſigna:
tum quia incertum quorum mortis ſigna.
tum quia alijs locis audiuntur, quã vbi mors accidit:
tum quia ſæpè cum ipſa morte coniuncta:
tum quia coniuncta cum morte deſperatorum hominum:
Neque tribui etiam, quaſi ipſorum officio & conditioni conueniant.
tum quia ipſis hæc non mandantur à Deo:
tum quia ſcriptura horum inter varia Angelorum officia non meminit.
tum quia ſine leuitate aliquando non perficiuntur.

Caput ſextum.

A malis ſpiritibus Tumultus dictos excitari.

à quibus enim alijs?
ſed & poſſunt hi præſtare omnia, quæ ad ipſos requiruntur, & libenter in his rebus occupantur.

Caput ſeptimum.

Tumultus & Terriculamenta excitari à Dæmonibus ordinis inferioris.

Digitized by Google

Ad hos enim pertinent occupationes minoris momenti, vt ſunt hi Tumultus:
forſitan & ob delicti leuitatem hi ipſis tribuuntur præ cæteris.

Caput octauum.

Ab inferiorum ordinum Dæmonibus illis qui ſingulorum hominum quaſi proprij ſunt excitari Tumultus illos.
Nam nihil hic abſurdi ſequitur:
& ipſi mortes hominum poſſunt præſcire:
& poſſunt facere quæ fieri audiuntur:
Porro eſſe tales Dæmones docent Gentiles,
Chriſtianorum plures,
Communis opinio.
rationes non paruæ.

Caput nonum.

Cenſura in præcedentia de Terriculamentis Capita. qua docetur ipſa excitari
quandoq; non à proprijs Dæmonibus:
quandoq; etiam à ſuperiorum ordinum.
quandoq; etiam à bonis Angelis.

Caput decimum.

De finibus, qui Dæmonibus propoſiti ſunt in his Terrificationibus. Hi ſunt
terrores,
indicium inſtantis mortis,
fidei apud homines conciliatio,
error in hominum mentibus.

Caput vndecimum

De effectis nocturnorum Tumultuum diabolicarum Terrificarionum.
Signa ſunt mortis:
fallunt tamen quandoq;:
mortem verò non adferunt, aut efficiunt.

Caput duodecimum.

Inquiritur modus, quo Tumultus excitantur.
Excitantur verò.
nunc per aſſumpta corpora:
nunc ſine aſſumptis corporibus;
aëris beneficio:
virtute mouendi Dæmonum.

Caput decimum tertium.

De Locis atque Temporibus, quibus audiuntur & excitantur Terrificationes.
Loca ſunt vbi moratur homo:
vbi eius amici:
vbi poſſeſſionem eiuſdem:
vbi quidquam fecit:
vbi funeralia parantur:
vbi corpus ſepelitur.
Tempora, vt plurimum ſunt meridies:
intempeſta nox.

FINIS.

Digitized by Google

ISAGOGE IN QVADRIPARTITAM DISPVTATIONEM DE DAEMONIACIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Status & ſumma Diſputationis.

INTER hoſtes, quos humanum genus, nec paucos, nec paruos habet, haud poſtremus eſt Diabolus: vt non immeritò Apoſtolus Petrus, quodam loco, ipſum Leoni rugienti comparuerit: & dixerit circuire, ac ſtudioſè quærere, quem deuoret. 1. 1. Pet. 5.

Tantis autem is nos machinis oppugnat, vt nullæ quaſi ſint, & dicantur moleſtiæ quæ ab alijs, quamuis continuò nos infeſtantibus, afferuntur. Non eſt nobis, inquit alius Apoſtolus, colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus Principes & Poteſtates; aduerſus mundi Rectores, tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. 2. Epheſ. 6.

Sæpe hic hoſtis homines afflixit: ſæpe artibus ſuis circumuenit: ſæpe potentia proſtrauit, & ad miſerrimas conditiones compulit. Id ex pluribus, vnum illud exemplum clariùs demonſtrat, quo primis humani generis, poſt Deum authoribus, grauis ruinæ cauſa extitit. 3. Gen 3.

Quantis enim in vno hoc congreſſu, primos illos homines, quinimo vniuerſum hominum genus, bonis priuauit? quanta mala aduexit? Et leuia illa damna cenſeri poſſent, ſi corporibus tantùm eſſent allata: at non corporibus ſolùm, etiam animabus plurimum verſipellis incommodauit. 4.

Porrò veterator, vt eſt potentiſſimus, ita ſolertiſſimus. Non vno tantùm, ſed multis modis nouit imponere & incommodare: nunc quidem exterius, nunc verò interius. Nunc aggreditur arcem mentis, & vel praua ſuggerit, atque ad peruerſa trahit, vel ne rectum ſequatur impedit: nunc in bona ex- 5.

Digitized by Google

terna, quæ fortuna dicuntur, impetum facit, iiſq; ſpoliat: nunc ſæuit in corpus, & miſeris modis illud affligit.

6. *Hæc verò partim per ſe efficit, partim per ſocios, quos fideliſſimos habet, & promptiſſimos. Modò noceat, ſufficit vtrum per ſe, an per alios, nec curat, nec ita magni facit.*

7. *In vno tamen, quo hominum generi admodum moleſtus eſt, nullius alterius opera vtitur; ſed quidquid propemodum moleſtiarum percipitur, eius opera ſtudio & induſtria affertur. In quo verò? Cum hominem αὐτοπροσώπως ingreditur, obſidet, & miſerum mortalibus ſpectaculum exhibet. De quo, quia haud pauca; non tam curioſam, quã vtilem habent quæſtionem, præſens Diſputatio inſtituitur.*

8. *Totum autem argumentum ad quatuor ſumma Capita reuocabitur. Primum ad ipſos Spiritus, qui homines obſident, pertinebit: Alterum ad eos, qui à Spiritibus obſidentur & vexantur. Tertium verſabitur circa modos & rationes, quibus ab hominibus Spiritus expelluntur, & profligantur. Quartum Spirituum eorundem egreſſum, & quæ cum eodem coniuncta ſunt, diſcutiet.*

PRIMA

Digitized by Google

PRIMA PARS DISPVTATIONIS, IN QVA DAEMONVM OBSIDENTIVM CONditio, operationes, atque in Obſeſſos poteſtas; modi item, quibus homines affligunt, & his ſimilia explicantur.

CAPVT I.

Dæmones verè ingredi quoſdam homines, illoſq; obſidere.

MAgnam admodum, & copioſam materiam primum Caput, quod in hac Diſputationis parte tractandum eſt, ſuppeditat. Quæritur enim, Verène Dæmones obſideant homines: & quid illud ſit: Quæritur, quomodo obſideant; & quid in obſeſſis hominibus efficiant atque operentur: Quæritur, qua parte ingrediantur; & ingreſſi iam, latitent. Præterea, quorum ſint Ordinum, qui in hoc genere occupantur: quod item vnum hominem ingrediantur, cuiusque imperio: Denique quos ob fines, miſeros mortales obſideant atque excrucient. 9.

10. Quod maligni Spiritus homines ingrediantur, & obſideant, negare non poteſt, qui ſenſibus, quos habet, non putat habendam fidem & omnem præteritorum temporum negandam hiſtoriam: & quæ ſacris literis continentur, in dubium reuocanda.

11. Videmus haud rarò quoſdam à dæmonibus vexari; atque humanæ miſerię imaginem, & diabolicæ crudelitatis illuſtre exemplum præbere. Videmus eoſdem à dæmonibus, Chriſti virtute liberari: Videmus ijs argumentis, & Diaboli in hominibus inhabitationem; & eiuſdem ex hominibus egreſſum confirmari, vt maiora homo prudens petere non poſſit.

12. Quot præterita ſecula hic exempla ſuppeditant? Nulla referimus: quia, quæ alijs præferenda ſint, ignoramus. Vix Sanctus aliquis diuinorum prodigiorum patratione illuſtris eſt, qui huius, vel dæmonum ex corporibus extractione, vel ſcriptis libris, vel alia aliqua ratione, argumentum non præbeat.

13. Sed egregiè hanc rem Sacræ literæ confirmant. Oſtendunt illæ hanc receptiſſimam apud Iudæos fuiſſe opinionem, vt crederent homines à dæmonibus poſſideri poſſe. Docent non aliud ſenſiſſe Chriſtum Dominum eundemque pro hac, magna argumenta ſubminiſtraſſe. Demonſtrant poſterioribus temporibus hac Diabolum poteſtate in homines vſurum. Denique probant Apoſtolos dæmonibus in obſeſſis hominibus terrori fuiſſe, exitumque imperaſſe.

Digitized by Google

14. Iudæorum opinionem prodit ipſorum oratio, qua Chriſto Domino, per ſummam contumeliam, obijciunt; quod dæmonium
Ion.8. habeat. Nónne bene dicimus nos, inquiunt, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Ab hac non diſcedit illa ipſorum eorundem:
Luca 11. In principe dæmoniorum eijcit dæmonia; & illa: Quid ipſum auditis, dæmonium habet. Atque ita quidem Chriſti hoſtes, viri alioquin non ignorantes. Cum his ſentiunt, quicunque dæmoniacos ad Chri-
Ioan.10. ſtum, vt curarentur, afferebant.

15. Chriſti ſententiam primùm declarat regula ſiue ratio, quam in quibuſdam dæmonibus eijciendis vult obſeruari: quæ eſt, vt cum oratione coniungatur ieiunium: Hoc genus dæmoniorum, inquit,
Matth.17. non eijcitur niſi in ieiunio & oratione. Declarat deinde ad iam dictas calumnias & criminationes placida reſponſio. Neque enim negat fiere poſſe, vt diaboli homines ingrediantur, (qua reſponſione omnem facilè à ſe contumeliam depuliſſet) admittit id fieri poſſe: ſe ab ijſdem obſeſſum & occupatum negat: negat ſe in Principe dæmoniorum Beelzebub dæmonia eijcere.

16. Maius his argumentum eſt, quòd plurimos dæmones ipſis, dum
Matth.12. 15. 17. communem nobiſcum in terra vitam ageret, profligarit ex humanis corporibus: Neque vno id, ſed pluribus locis: diuerſis etiam, & non vna, apud omnes ratione: ipſis quoque dæmonibus clamantibus, & teſtificantibus vim ſibi fieri, & ſuis domicilijs atque ſedibus
Marc.1.3. 5.7. 9. ſe pelli.
Lu.4.8.9. 11. 17. Futurum etiam denunciat, quòd poſterioribus, & ſequentibus temporibus hanc, in humana corpora, dæmones poteſtatem eſſent habituri. Quando verò? Dum Apoſtolos mittit in orbem terrarum, cum poteſtate dæmones expugnandi: dum docet venturos in nouiſ-
Marc.3. ſimo die, qui ſibi aditum ad cælum patere volent, propterea; quod dæmonia eiecerint: dum aſſerit doctrinam ſuam, in vniuerſo orbe,
Matth.7. dæmonum ab obſeſſis corporibus expulſione, confirmatum iri: Signa, inquit, eos, qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmo-
Marc.16. nia eijcient, linguis loquentur nouis, &c.

18. Ad hunc Iudæorum ſenſum & conſenſum: ad Chriſti facta, iudicium, & promiſſiones, accedit exemplum Apoſtolorum. Non ſeipſis à Domino data poteſtas dæmones eijciendi. Sed & dæmones
Luc.10. per ipſos eiectos fuiſſe hæc eorundem declarat oratio: Domine, etiam in nomine tuo ſubijciuntur nobis dæmonia.

19. Plura pro hac re argumenta nemo deſiderat. Forſitan etiam tot à nobis allata, præſertim in re clara, moleſta ſunt. Veruntamen moleſta eſſe non debent: tum quia ex ſacris literis, quarum auctoritas

maxima

Digitized by Google

maxima eſt, petita ſunt: tum quia fortè neceſſaria ſunt propter eos; qui, neſcio quibus naturalibus morbis homines laborare exiſtimant, quando à Dæmonibus poſsidentur, & cruciantur. In horum numero non poſtremas obtinet Leuinus Lemnius, lib. 2. de occultis naturæ, cap. 2.

20 Horum temeritas iam dictis argumentis poteſt redargui. Poſſunt quoque ijdem interrogari; quoniam morbos exiſtimant, qui vt futura, homines prædicant; abſentia tanquam præſentia referant; peregrinis loquantur linguis; efficere valeant. An morborum naturalium hi effectus? Nequaquam. Opera ſunt Dæmonum; qui in hominibus latitant. Sed pluribus opus non eſt. Id conſtitutum poſſe Dæmones humana corpora ingredi, hominibus obſidere. Nunc reliqua proſequamur.

CAPVT II.

Ad hominum à dæmonibus obſidionem duo eſſe neceſſaria.

QVod alijs in rebus accidit, vt ipſas eſſe ſciamus ignoremus tamen plerunque quid ſint; idem pluribus in hoc argumento contigit; vt ſcilicet ſciant dæmones homines quoſdam obſidere; neſciant tamen quid illud ipſum ſit, ſiue in quo ratio, qua homines obſidere dæmones dicuntur, conſiſtat. Hæc igitur inquirenda.

22. Ego verò duo plerunque neceſſaria eſſe dixerim Vnum eſt, vt in hominibus ipſis dæmones ſint: Alterum; vt etiam poteſtatem quandam in eoſdem acceperint. Horum ſi alterum deſit, non bene homines à dæmonibus obſideri dixerimus.

23. Vtrumque ex ijs, qui in Sacris litteris Obſeſſi leguntur, colligere licebit. Prius probat; quòd dicantur dæmonia homines intraſſe, & ex ijſdem eiecta: Poſterius; quod eoſdem vexarint: reddiderint mutos, cæcos, ſurdos: atque nunc in aquam, nunc in ignem præcipitarint; nunc per agros atque montes agitarint: Illa non bene dicuntur, ſi non in hominibus dæmones fuerunt: hæc omnino confirmant ipſos in Obſeſſos poteſtatem aliquam habuiſſe. *Matth. 13. 15. 17. & 1.*

24. Porrò ad prius illud non ſufficit, vt eo modo in hominibus ſint dæmones, quo res quæ ſam alicubi eſſe dicuntur vbi aut ipſarum virtu eſt, aut ipſæ operantur. Multis rebus ſic adſunt & inſunt dæmones, quas tamen Obſeſſos eſſe nullus dixerit, requiritur, vt reuera, atque adeò αυτοπροσωπως adſint, & inſint.

52. Sed tamen quia modi, quibus quædam alijs inſunt; varij ſunt; quædam enim inſunt, vt accidentia ſuis ſubiectis: quædam, vt partes

Digitized by Google

ſuis totis: quædam, vt tota quædam, & abſoluta, alicui ſuppoſito: quædam, vt motores ijs quæ mouent) quomodo dæmones hominibus obſeſſis ineſſe credendi ſunt?

26. Non inſunt, vt accidentia ſuis ſubiectis. Neque enim accidentia ſunt hi Spiritus. ſunt veræ, & perfectæ ſubſtantiæ: atque adeò omnibus omninò his inferioribus perfectiores.

27. Non inſunt, vt partes ſuis totis, & compoſitis. Hominiſne partem aliquam eſſe dicemus dæmonium obſidens? Quam quæſo? corpus, an animam? Tot enim, & non pluribus, partibus homo conſtat. Corporis locum ſupplere nullus dixerit: Vt animæ vices gerat fieri nequit: niſi animam prius è corpore migrare dicamus, atque adeò hominem ipſum eſſe deſinere; quàm dæmonium adueniat; quamuis nec tum verè hominis partem dæmonium dixeris.

21. Credi etiam non debet, duas hic perfectas naturas concurrere, atque in vna hypoſtaſi recipi. In ſolo Chriſto Domino duas naturas, humanam & diuinam, vna hypoſtaſis ſuſcipit. Hoc ipſe ſibi, diuina diſpenſatione, proprium vendicat. præterea, quæ hypoſtaſis quam naturam præter ſuam propriam, hic ſuſtentabit? An hominis Dæmonum? an dæmonum hominis? At priuſquam dæmones hominem ingrediantur, & ſuam ipſi hypoſtaſin habet, & ſuam habet homo: & quemadmodum nec homo vnquam ſuam, ita neque ſuam aliquando dæmones deſerent.

29. In hominibus igitur, quos obſident, dæmones ſunt, vt motores in corporibus, quæ mouent. ita ſcilicet, vt nullam corpori hominum qualitatem imprimant: nullum ipſi dent nouum eſſe: nec propriè vnum quid, cum obſeſſo homine, conſtituant.

30. Hoc vnum duorum, quæ neceſſaria diximus, vt à dæmonibus homines obſeſſi dici poſſunt. Veruntamen hoc non ſufficit: requiritur deinde, vt poteſtatem aliquam in eos, in quibus reſident, acceperint: eos poſſint affligere, torquere, vel aliqua alia moleſtia afficere. *Cap. 5. 6.* Quoniam verò de hac poteſtate alias plura dicenda ſunt, idcirco hoc loco præſens Caput concludimus: ſi duo Corollarij loco adiecerimus.

31. Primum eſt, conſequi ex dictis, Non omnes eos dici debere à dæmonibus obſeſſos eſſe, qui graues ab ijſdem patiuntur perſecutiones; non dico in anima ſolùm, aut bonis externis; ſed in ipſo quoque corpore Quanta à dæmonibus in corpore perpeſſus eſt Sanctiſſimus Iob? Quanta Sanctus Anthonius? quanta plurimi Sanctorum aliorum? An idcirco hos à dæmonibus obſeſſos fuiſſe dicemus? Quandoquidem primum eorum, quæ hic neceſſaria diximus, *Iob 1. Athanaſ. in vita Anthon.*

defi-

Digitized by Google

deſideratur; hoc eſt, quia in ijs dæmones ſedes ſuas non habuerunt, ſed extra ipſos poſiti, mala hæc inflixerunt, nequaquam Obſeſſos fuiſſe dicendum eſt.

32. Alterum eſt, multos Obſeſſos dici non debere, in quos etiam ipſe diabolus ingreſſus eſt. Poſt acceptam buccellam in Iudam ingreſſus eſt diabolus, ſacra atteſtante hiſtoria: ſed tamen non dixerimus facilè Iudam Obſeſſum fuiſſe. Quid ita? quia non ſatis eſt dæmonium hominum intraſſe, vt Obſeſſus dicatur; requiritur prætereà, vt in eundem ſæuiendi, vel agendi à Deo obtinuerit facultatem.

CAPVT III.

Dæmones non ſub extrema, & viſibili forma in hominibus eſſe, quamuis ſub ſpecie araneorum & muſcarum quandoque conſpiciantur.

DVo diximus requiri, vt à dæmonibus homines obſeſſi dicantur: vt, ſcilicet, in hominibus ipſi dæmones ſint: deinde, vt in homines poteſtatem quandam acceperint. Quoniam verò vtrunque varijs modis accidere poteſt, de vtroque quæſtio oritur. Ibi quæritur, An ſub ſpectabili forma, & ſpecie corporea ſint in hominibus: hic, Quam & quantam poteſtatem in homines accipiant.

34. Quamuis enim (vt primum illud priori loco abſoluamus) dæmones ſpiritus ſint, & corpora non habeant: quia tamen corpora aſſumere valeant, & nonnunquam ſub muſcarum, & araneorum forma in obſeſſorum ore conſpicuuntur, in alijs etiam corporis humani partibus quandoque tuber quoddam excitant, ſub corporea forma homines obſidere quibuſdam exiſtimantur.

35. Verùm corpus hic non neceſſariò aſſumunt dæmones. Quam enim ob cauſam aſſumerent? Ingrediantur, vt homines affligant & moleſti ſint: quid hic opus eſt aſſumpto corpore? Fortè non niſi in aſſumpto corpore poſſunt moleſtias parere? Nihil ipſos hic corpus iuuat. Quidquid poſſunt, & faciunt; virtute ſibi indita, abſque corporis ſubſidio, perficiunt.

36. Interim quamuis neceſſarium non eſt, vt corpora aſſumant; ſi tamen velint, aſſumere poſſunt. Poſſunt ſub ſpecie aranei, aut muſcæ in hominibus latere; paruitas corporis, quod aſſumerent, nihil hic impedit. Vt ſub hominis; ita ſub muſcæ atque aranei; ita ſub ſpecie cuiuſcunque animalis, etiam muſca aut araneo minoris, valent latere.

37. Hæc igitur poſſunt dæmones. Vtrum verò ſemper, muſcæ aut araneorum corpus aſſumpſerint, dum animalcula hæc in Obſeſſorum ore conſpecta ſunt, definiri vix poteſt. Eſto hæc ipſi animalia fecerint;

Digitized by Google

fecerint, & agant, neceſſe tamen non eſt, vt in illis ſemper latitent, poſſunt ijs aſſiſtere, & extra ipſa poſiti, quo libet impellere.

38. Atque, vt, quod ſentiò, dicam, putarem has muſcas, atque hos araneos, nec ſponte à Dæmonibus fieri; nec ipſos, niſi inuitos & coactos ijſdem ſæpe, vel aſſiſtere, vel ineſſe: ſed Dei mandato cogi, vt ſimilia animalcula & forment, & vel in ipſis latitent, vel præſentiam ſuam per illa teſtentur.

39. Huius rei illud non leue argumentum dixerim, quòd propemodum in ſolis Exorciſmis, hiſce ſuam præſentiam prodant, & ſuũ ex hominibus egreſſum, horum receſſu, teſtentur. Quid verò? An non, ſi aliàs vnquam, tum maximè, vt lateant, deſiderare exiſtimandi ſunt? An fortè ab hominibus exire cupiunt, vt hac ratione diſceſſum ſuum manifeſtare velint? Si aliàs vnquam, tum maximè latere deſiderant. Ne pellantur ſuis ſedibus; aut expulſi videantur, vehementer adlaborant. Quos igitur araneos aut muſcas notamus? eos, quamuis Dæmonum opera, Dei tamen mandato adeſſe credamns.

40. Eodem Dei mandato fieri crediderim, vt ſordida hæc, & hominum generi inuiſa animalcula aſſumant, & exhibeant. Facit hoc Deus ad Spiritus illos confundendos. Facit ad homines inſtruendos. Intelligunt illi peccato ſuo factum eſſe, vt ſordidiſſimis animalibus conferantur: Intelligunt hi miſerum eſſe illorum imperio ſubeſſe, qui non niſi cum muſcis poſſunt eſſe moleſti; aut cum araneis lethale venenum infundere.

41. Porrò ſi quando in dictis animalculis degunt, non credendum eſt, in nulla tum alia corporis hominis, qui obſidetur, parte moleſtos eſſe poſſe, quàm vbi animalia illa conſpiciuntur. Quamuis, verbi cauſa, ſupra, vel infra linguam muſca ſe contineat, qui tamen in muſca latitat, Dæmon non linguam ſolùm, verùm etiam alia corporis membra poteſt mouere, agitare, affligere. Id in Obſeſsis probant nunc ingentes, quos excitant clamores; nunc oculorum in varias partes contorſiones: nunc brachiorum proiectiones: nunc totius corporis motus vehementiſsimi & inordinatiſsimi. Maior eſt, inquiunt Theologi, ſphæra actiuitatis Dæmonum, quàm præſentia ſubſtantialis.

CAP. IV.

Dæmones, dum homines obſident, in corpora potiſsimum poteſtatem habere & exercere.

42 QVænam Dæmonum in homines, qui obſidentur, poteſtas ſit: & quanta illa ſit, nunc inquirendum eſt. Ibi quæritur ad quidnam hominis, eorũdem poteſtas ſe extendit: hic, Vtrũ quantum valent

valent hominibus obſeſſis incommodent, aut incommodare poſſint. Ad prius hoc Capite, ad poſterius ſequenti reſpondetur.

43. Habere dæmones in obſeſſos poteſtatem, ſuperius demonſtratum eſt, quia verò duabus partibus illi cōſtant, anima & corpore, vtrum ad animam tantum, an etiam ad corpus, an ad vtriuſque hæc ſe poteſtas extendat, in quæſtionem vocatur.

44. Conſtitutū hîc primò ſit, dæmones incommodare Animæ, quatuor modis poſſe intelligi. videlicet in ipſa animæ ſubſtantia: in eius facultatibus, in habitibus quibus animæ inſtructæ ſunt, deniq; in operationibus. In ſubſtantia animæ, ſi illam in bruti, aut alicuius beſtiæ tranſmutent: in facultatibus, ſi illas tollant, in habitibus, ſi iiſdem animam ſpoliant: in functionibus, ſi aut inuitum hominem ad aliquas cogant, aut in proprijs impediant.

45. Conſtitutum ſit ſecundò, etiam Copori incommodare, multis modis poſſe intelligi. Poteſt ſiquidé corpus interfici: poteſt vſu mẽbrorum priuari: poteſt deſtitui, qui in ipſo reſident, ſenſibus: poteſt deformari: poteſt affligi morbi? poteſt multis & varijs modis excruciari. Hæc ſint conſtituta.

46. Nunc verò cui parti Dęmones incommodant in miſera mortalium obſidione? quæ mala afferunt? Reſpondemus breuiter, quod res eſt: In corpora potiſſimum ipſis poteſtatem datam eſſe: In animas nihil aut parum poſſe: detrimenta tamen quædam animabus afferre. Hæc tria explicemus.

47. In corpora dæmonibus facultatem dari, eorum exemplis, qui obſeſſi aliquando leguntur, manifeſtum eſt. Quotus quiſque eſt, cui non aliquod in corpore detrimentum allatum eſt? Conſulamus ſacras literas, docent illæ alios ſenſibus orbatos, alios nunc in aquam. nunc in ignē præcipitatos; alios ita excruciatos, vt, relictis vrbibus & hominum ſocietate, in montibus & deſertis locis, veluti beſtiæ quædam feræ, errauerint. *Matth. 12. 15. 17. Luca 4. 8. 9. &c.*

48. Non aliud docet Apoſtolus Paulus. Cum enim Corinthi quidam fornicationem commiſiſſet, & talem quidem, qualis vix inter gentes reperitur, tradidit eundem Sathanæ Apoſtolus in interitum, vt ipſe loquitur, Carnis, vt Spiritus ſaluus fieret. *1. Cor. 5.*

49. Porrò animabus hominum obſeſſorum proprie non incommodare dæmones inductione eorum, quæ ad animas pertinent, liquidum eſt.

50. Nunquam animos hominum, quos poſſident, in brutorū formas tranſmutant. quid quod nec tranſmutare valeant? Hoc, quia alias demonſtratum eſt, hîc longius perſequi neceſſe non eſt. *De prodig. Apparit. viuorum.*

Digitized by Google

51. Nunquam poſſum eoſdem viribus & facultatibus ipſis congenitis & ingeneratis priuare. vſque adeò altas illæ in animabus & firmas radices egerunt; vt propemodum tam ſit difficilè eas tollere, quam ipſas animas in nihilum redigere.

Georg. de Valen. in 1. partem D. Thom. diſp. 8. q. 6. 52. Sic tollere nequeunt habitus, qui in iam dictis ſunt facultatibus. Non poſſunt animas priuare diuinis illis chariſmatib. fide, ſpe, & charitate. Non poſſunt ſpoliare reliquis virtutibus, ſiue illę in voluntate ſedes ſuas habeant, ſiue intellectu. Ea animarum hominum, illa facultatum earum, & qui in ipſis ſunt, habituū conditio eſt, vt ſolius Dei merum & abſolutum admittant imperium; ipſeque ſolus hîc ſummum ius habeat.

53. Nequeunt etiam renitentes animarum vires ad operandum impellere dæmones. Norunt hoc omnes, inde verò clarum & manifeſtum eſt, quod alioquin ad peccatum, etiam inuitos, mortales nequam ſpiritus impellerent.

54. Sed tamen (hoc tertio loco probandum erat) dum in corpora ſæuiunt Dæmones, quædam etiam ad animas detrimenta perueniunt. vt enim dum corpora benè habent, haud parua ad animas redundant emolumenta: ita afflictis & malè affectis corporibus, ſua etiam detrimenta ſentiunt animæ.

55. Inter hæc primum eſt, quod quo tempore in corpora maligni ſpiritus ſæuiunt; animas à virtutum ſtudijs vacare ſit neceſſe: cum pleraq; non niſi corporum miniſterio adiutæ, aut profecto corporum moleſtijs non impeditæ exercere valeant.

56. Deinde, quamuis hominum voluntates per ſe impellere nequeant, plurimum tamen poſſunt inclinare, & quoddam quaſi pondus, vt malum ſequantur, addere: id verò nunc faciunt motus quoſdam, quibus facilè ſe voluntas accommodat, in corpore excitando: nunc obiecta, quæ alliciant, ſenſibus tam internis, quam externis proponendo.

57. Accedit tertium, quod quando ſenſuum officio priuat (quod haud raro fit) omnibus quoque commodis priuent, quæ ſenſuum beneficio obtinentur quot verò & quanta hęc aliquando ſunt? Docere hoc poteſt vnus Euangelicus ſurdus magno ſuo detrimento. *Luca 11.*

58. Quartum eſt, quod etſi habitus virtutum non tollant, frequẽter tamen ita debilitent, vt nullam vel exiguam in hominibus functionẽ habeāt. Quod dicimus, in illis maximè habitibus, quos Intellectuales dicimus, liquet, quãuis enim hi in animę facultatibus ſedes ſuas habeant, phantaſmatū tamen egent miniſterio, ſi actus ſuos exercere debeāt; At in phantaſmata plurimū poſſunt, qui homines occupant;

cupant, dæmones. quid quod omnia quandoque confundant? quandoq; etiam magna ex parte tollant. Hæc, Dæmonum in obſeſſis corporibus poteſtas. quanta vero?

CAPVT. V.

Finitam & certam poteſtatem dari dæmonibus in obſeſſorum corpora, & hoc iuſtas ob cauſas.

MAgnam Dæmonum poteſtatem eſſe norunt, qui in Sacris literis etiam mediocriter ſunt exercitati. Alicubi ſic dicitur: Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt vt nullum timeat. Omne ſublime videt, ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ.

60. Veruntamen hanc non ſemper permittuntur in eos, quos ingrediuntur exercere. Niſi frenum tortoribus iniectum eſſet, nullus obſeſſorum ſalua vita eorũ tyrannidem effugeret. Neque enim ipſis deeſt voluntas & libido extrema damna mortalibus offerendi, neque poteſtas, aut vires. Cur igitur extrema mala non afferunt? quia afferre non permittuntur. ligatæ ipſorum ſunt manus.

61. Et profecto pulchre. Nam neque pro libidine poſſunt mortales ingredi, Dei hic ſententiam & voluntatem exſpectant. Quemadmodum igitur nõniſi Dei facultate obtenta corpora ingrediuntur; ita quoque hominibus, quos ingreſſi ſunt, incommodare plus non valent, quam à Deo Opt. Max, permittitur & preſcribitur.

62. Hinc tanta in obſeſſis hominib. differentia. Quidam grauiſſima patiuntur tormenta, quemadmodũ filia mulieris Cananeæ: quidam non ita grauia, vt qui audiendi ſenſu vel facultate loquendi per dæmones priuati leguntur. Sunt qui vno ſe loco cõtinent; alij nullis locis poſſunt concludi. Sic hi ſunt in ſe crudeles, illi in alios. *Matth. 15.* *Luc. 11.*

63. Demon qui ſanctiſſimi Iob fælicitati inuidebat, non plus potuit, quã à Deo fuit permiſſus. Sæuijt primũ in fortunas Iob, ſed ſancti viri corp⁹ attingere nequaquã fuit auſus Sæuijt deinde, Deo permittẽt, in corpus: ſed ne quod damnũ animæ afferret prohibitus eſt. *Iob. 1.*

64. Ipſa quoque moleſtia, quæ hominibus affertur, docet certas dæmonibus leges præſcribi. Cum enim hic plerunque pæna quædam de peccato ſumatur, conuenit, vt quia hæc Deo authore, pro qualitate delicti exigatur, & patiatur homo, non quantum dæmones, deſiderarent, ſed quantum æquitas poſtulat.

65. Finita igitur eſt dæmonum in obſeſſis hominibus poteſtas. certis legib. aſtricta eſt. Tantũ poſſunt, quantum ipſis à Deo permittitur Quantũ verò hoc? Norũt id, qui torquẽt, dæmones. Nouit, à quo ipſi

Digitized by Google

poteſtatem habent, Deus Opt. Max. Ignorant miſeri mortales, qui dæmonum carnificium ſuſtinent.

66. Cæterum res hæc ſingularem Dei erga humanum genus demonſtrat prouidentiam, & teſtatur charitatem; & quidem tum maximè, quando in eos ſæuiunt Spiritus, qui hoc ſibi malum ſuo vitio compararunt: quamuis enim extremam tyrãnidem ſummo iure in hos exercere poſſent, non tamen exercere permittuntur; Deo pro amore, quo homines proſequitur, dæmonum ferociam continente.

67. Addit deinde animam miſerè afflictis, & obſeſſis hominib. facit vt patienter ferant, quas ſuſtinent moleſtias, quia intelligunt non permittente ſolum Deo flagella immitti; ſed etiam pro eius voluntate temperari: nec plus in homines poſſe coniuratiſſimos humanæ ſalutis hoſtes, quam magnis iuſtiſſimiſque de cauſis à Deo Opt. permittantur.

68. Declarat tertiò miſeram dæmonum conditionem; qui cum plurimum incommodare valeant; incommodare quoq; vehementer deſiderent; non tamen permittantur incommodare; ſed prorſus ab eius, quem ſummè oderunt, pendeant voluntate & permiſſu.

69. Licet denique hinc intelligere, iniuſtam eorum quærelam, qui dæmonum ſe aſtutia & potentia circumueniri cauſantur, & inuitos ad peccata trahi aſſerunt. Non permittit clementiſſimus Deus, vt quantum valent, in corpora ſæuiant Dæmones: permitteret vt innocentes circumuenirent, & inuitos ad peccatum pertraherent? vſque adeò voluntarium eſt peccatum, vt niſi voluntarium ſit, peccatum non ſit.

CAPVT VI.

Sextuplicia ferè mala obſeſſis hominibus per Dæmones poſſe afferri.

70. VAria incommoda & mala humanis corporibus dæmonum ſtudio & opera afferri nemo dubitat. Nos ſuperius horum ſex genera annotauimus. Nam vel mortem offerunt, vel membrorum vſu priuant, vel aliam homini minimè conuenientem formã procurant, vel ſenſibus ſpoliãt, vel affligunt morbis, vel occultis rationibus & modis excruciant. *Cap. 4.*

71. Et hęc partim perficiunt, dum homines obſident, partim dum extra homines ſunt conſtituti: & nunc quidem per ſeipſos, nunc per eos, qui ipſis operas ſuas locant.

72. Quædam nihilominus frequentius, dum in hominibus latẽt, operantur: quædam frequentius extra homines poſiti: quamuis omnia & in hominibus poſiti; & omnia extra eoſdem conſtituti perficere, tam per ſe, quam per alios valeant.

73. Nos

Digitized by Google

73. Nos quæ obſeſſis mala afferunt aſſignemus. Hic primum frequentiſſimumque eſt, quod occultis quibuſdam rationib. quibus medicorum arte remedium afferri nequit, excruciant & torqueāt Ita illorum quidam Virginem afflixit, cuius B Hieronymus meminit. Ita illos, quorum quotidie audimus horrendos clamores & videmus ſummas anguſtias & difficultates. *In vita Hilar.*

74. Alterum eſt, quod ſenſibus priuent. Illuſtre huius exemplum præbent Sacræ literæ in dæmonio muto & ſurdo, quod Dominus eiecisse legitur. Neque enim credendum eſt dæmonium mutum fuiſſe & ſurdum: mutus & ſurdus fuiſſe dæmoniacus, & quidem dæmonij opera quod mutum & ſurdum appellatur. *Luca 11.*

75. Tertium eſt, quod naturalem hominum formam interdum deſtruant, &, neſcio quam, peregrinam, humanis functionibus minimè conuenientem, inducāt. Et huius exemplum Sacræ literæ ſuppeditant in muliere, quæ decem & octo annis ita inclinata inceſſit, vt ſurſum reſpicere prorſus nequiret. *Luca 13.*

76. Quartum eſt, quo imaginationem hominum corrumpant, & ad quandam quaſi rabiem adigant, crudelibusque beſtijs reddant ſimilimos; vt non raro neceſſe ſit vincula miſeris adhibere, & compedes, ne vel ſibi, vel alijs noceant. ita afflixit dæmonium eos, quos Euangeliſta refert latitaſſe in ſepulchris, & furore percitos ſæuijſſe nunc in prætereuntes, nunc in ſeipſos. *Marc. 5.*

77. Quintum eſt, quod eo quandoque redigant mortales, vt omnino ſibi mortem conſciſcere videantur debere: neque id raro tentent. Simili Spiritu vexabatur, quem S. Marcus refert alliſum terræ, fœdè ſpumantem, dentibus ſtridentem, areſcentem: frequēter etiam in ignem & aquam præcipitatum. *Marc. 9.*

68. His ſextum malum addiderim, mortem ipſam, quam interdum afferunt Quid aliud moliebatur, cuius iam dictus Marcus meminit? Procurauit eandem dæmoniū (vt Sigisbertus teſtatur) quod Gundericum Vandalorum Regem, poſtquam capta Hiſpali, Dei templum prophanaturus eſſet ingreſſus, inuaſit; mox ſiquidem, iuſto Dei iudicio, miſere Regem contrucidauit. *In Chron.*

79. Hæc præcipua ſunt, quæ corporibus obſeſſorum mala dæmones procurant. Si quæ ſunt alia, ad hæc facilè reuocantur.

Sed quibus rationibus & modis hæc efficiunt, id ſequenti Capite explicandum.

 CAPVT

CAPVT VII.

Quinq; propemodum modis Dæmones obſeſſorum corporibus moleſtias afferre.

QVemadmodum varijs malis mortalium genus Dæmones ſolent affligere, ita varias habent rationes & modos, quib. affligunt. Nos, quia de obſidentibus ſpiritus tantũ diſputamus, illas ſolũ perſequemur, quib. ijs quos obſidẽt nocent.

81. His igitur vel per ipſos incommodant abſque vllius creaturæ ſubſidio, vel opera ſeu miniſterio aliquarum creaturarum, quibus libenter, vt tanto grauius affligant, vtuntur.

82. Per ſe illi incommodaſſe videntur, quorũ Sacræ pag'næ meminerunt: per creaturas etiam, qui noſtris temporib. poſtquam ex hominibus eiecti fuerunt, vel aciculas, vel crines, vel clauos, vel vitrorum partes ſuæ crudelitatis argumenta reliquerunt, quæ mox dæmone expulſo, illi qui obſeſſi fuerant, euomuerunt.

83. Poſterior hæc ratio rarius apud obſeſſos locum habet, vſitatior eſt apud eos, quorum opera dæmones vtũtur. Magos loquor & Maleficos At prior in vſu hîc frequentius eſt. ideò enim ſpiritus nequã. ingrediuntur homines, vt per ſe noceant, per ſe affligant, per ſe detrimenta humanis corporibus afferant.

84. Quæcunq; verò mala afferunt quinque modis efficere videntur. Phantaſiæ faſcinatione, viriũ hominis infirmatione, corruptione organorum, aliquorum membrorum aut diſtractione, denique corporis depluſione ſiue impulſu.

85. Primò modo efficiunt, vt mortales ſibi perſuadeant, ſe ſuos hoſtes cernere; cernere cruentas beſtias, cernere dæmones, qui mortem & alia velint afferre: iudicent etiam ſe in beſtias conuerſos, & ob id in alios, tanquam feræ crudeliſſimę ſæuiant.

86. Virium infirmatio formã plerunq; hominum deſtruit & diſſoluit, quemadmodũ enim ſi illę integrę ſint, ſingula ſuis locis membra conſiſtunt, & officia exequuntur: ita ſi infirmentur, pulcherrima hominis conſtitutio diſſoluitur, & ad officia ſua pręſtanda membra redduntur inepta.

87. Corruptio organorum, ſenſus qui in organis ſunt vel tollit, vel hæbetat. quoniam ſenſuum ea ratio eſt, vt non niſi medijs corporeis organis functiones ſuas exequantur: quæ cum dæmones perdant, non mirum ſi ſenſus tollant.

88. Dolorum, quos obſeſſi quandoq; vehementiſſimos experiũtur, cauſam nõ malè dixerimus membrorũ quorundã, quã Spiritus in certis partibus efficiunt, contractionem & diſtractionẽ. Maximos enim

Digitized by Google

enim dolores hac ratione excitari, vel ſolæ parientes mulieres probant. Poſſe verò dæmones mēbra contrahere & diſtrahere non ignorant docti. at contrahere & diſtrahere id probat, quod non iijdem ſemper dolores perſeuerent: tum illud etiam, quod nulla medicorum arte ijs poſſit adhiberi remedium.

89. Depulſione denique & impulſu corporum ſpiritus mala afferunt. Exemplo is ſit, quem nunc in ignem, nunc in aquam Euangeliſta teſtatur præcipitatum: in quo vexando hanc ſolam rationem dæmon obſeruaſſe videtur. *Marc. 9.*

90. His modis à dæmonib. detrimenta hominum corporib. procurantur. Et aliquando hos omnes adhibent, aliquando plures, aliquando pauciores, prout nocere deſiderant & poſſunt, ita modos nocendi aſſumunt.

CAPVT VIII.

Dæmones nec ſemper obſeſſos moleſtare, nec iiſdem ſemper adeſſe.

CVm iam dictis proximè coniuncta videtur Quæſtio: Vtrum ſemper, dum corpora obſident dæmones, moleſti ſint & cruciant: ſemper etiam in corporibus eorum, quos obſident & reſidant. Quæſtioni occaſionem præbet diuerſitas cauſarum efficientium & agentium. 91.

92. Duplicis enim generis agentia ſunt: quædam cum ratione agunt, & liberè; quædam ſine ratione, & ex neceſſitate. Hæc ad vnum determinata ſunt; illa poſſunt contraria agere: hæc, quoniam ex neceſſitate agunt, non poſſunt non agere; illa, cum agant liberè, poſſunt nunc agere, nunc actiones ſuas intermittere.

93. Si in poſteriori agentium claſſe dæmones eſſent, facilis ad propoſitam Quæſtionem eſſet reſponſio: nunc quoniam prioris ſunt ordinis, & liberè agunt, non ita facilis; præſertim ſi de facto, ſit quæſtio: Nam ſi de Spirituum poteſtate agatur, non ita magna difficultas.

94. Atq; vt de poteſtate dæmonum hoc obiter dicatur, dubium non eſt, quin omni, quo ſunt in homine, tempore moleſti eſſe valeant & deſiderent. Non ipſis deeſt nocendi libido; non deſunt vires: & quæ in nobis exercitio atq; actuum frequentatione fatigantur & franguntur, ne continuas actiones exerceant, illæ nequaquam in dæmonibus langueſcunt, aut deficiunt.

95. Sic dubium nō eſt, poſſe ipſos corpora, quæ inhabitant, a. tempus deſerere. Tanta ipſorum cū corporibus vnio non eſt, quanta animorum cū ſuis corporibus In corporbus non niſi, vt motores quidā ſunt, quocirca facilè ipſis eſt, tam ingredi corpora, quam deſerere.

96. Verum quemadmodū diximus de poteſtate præſens Quæſtio nō eſt; quçritur, vtrū quod poſſunt, faciant, verum inquā à cruciatu

Digitized by Google

miſerorum, in quibus ſedes ſuas collocarunt, aliquando deſiſtant: atque vtrum eoſdem nonnunquam ad tempus planè deſerant, & poſtmodum domicilia ſua repetant.

97. A cruciatu quandoque deſiſtere certum eſt. Videmus nonnũquam nihil prorſus moleſtiarũ dæmoniacos perpeti: videmus eoſdem nihil ab ijs, qui à dæmonum infeſtatione liberrimi ſunt, differre: Ipſi quoque ſe nihil pati palam teſtãtur haud raro. quocirca ſi noſtris ſenſibus nolumus, ipſorum confeſſioni fidem adhibeamus.

98. Sed neque Deus permittit, vt ſemper affligant. Sæpè ille iuſtitiam ſuam miſericordia temperat. dum iuſtus eſt, non obliuiſcitur miſericordiæ. Adde, quod nec tantæ hominum vires ſunt, vt continuos dæmonum infeſtationes & moleſtias ferre valeant. Quid, quod ipſi Spiritus non velint ſemper moleſti eſſe? ne ſcilicet continuata vexatione vitam obſeſſorum abbreuiant & ſedes ſuas, quod ægerrime faciunt, relinquere cogantur. Hoc de cruciatu.

99. Difficilius fit, vt ad tempus homines deſerant maligni Spiritus: ſed tamen fieri quandoque ſubiecta hiſtoria docemus. Quo die Martinus Lutherus ex hac vita diſceſſit, dæmoniaci, qui Gheolæ (Brabantiæ oppidum eſt) plurimi erant, & patrocinio S. Dymnæ, (quod iam multi multis annis experti erant) libertatem expectabãt, omnes à dæmonibus liberati ſunt, & non ita multo poſt, ab iiſdem rurſus occupati. Res hæc obſcura non eſt Siquidem poſtera die, cum miſeros homines rurſus crudeles ſpiritus torquerent, interrogati; vbi pridie delituiſſent; reſponderunt, ſe mandato Principis ſui, ad noui Prophetæ & fidelis cooperarij Lutheri funus euocatos fuiſſe, eidemque interfuiſſe. Confirmauit hanc rem Lutheri fammulus, qui miſerè morienti affuit, & cum per feneſtram, auræ capiendæ gratia, aſpiceret, non ſine magno terrore vidit, non ſemel, plurimos teterrimos ſpiritus, haud procul inde ſaltantes & choreas agentes. Confirmant corui, qui Lutheri corpus, cum Iſlebio VVittenbergam deferretur, magno clamore comitati ſunt. Vide Bredenbach. Collat. lib. 7. cap. 39. Simile quid de Brunone, Pincerna Comitis de Monte, legimus. Nam & eius funeri Dæmones, qui obſeſſos ad tempus reliquerant, interfuiſſe dicuntur. *Cæſarius lib 12. cap. 10.*

CAPVT IX.

Per quam partem Spiritus nequam homines obſeſſos ingrediantur.

100. QVI Dæmones corpora quædam, quamuis tenuia, habere credunt, neceſſe habent aſſerere, eſſe quoſdam in homine meatus, per quos ingrediantur, & præterea certa quædam loca, vbi iam in-

gre-

greſſi commorentur, & ſedes habeant. Naturæ enim iura non permittunt, vt ſe duo corpora penetrent: eadem etiam poſtulant, vt certum definitumq́ue locum omnia obtineant.

101. Qui ipſis nulla corpora (quæ probabilior Doctorũ ſententia eſt) tribuunt; quamuis ad eaſdem, cum prioribus, leges non aſtringantur, quia tamen dæmones in ipſis hominibus conſtituunt, qui aliquando in hominibus non fuerunt, qua via ingreſſi ſint, & quo in angulo iam ingreſſi latitent, etiã docere debent. Neq; enim mens humana capere poſſe videtur, vt in homines Spiritus ingreſſi dicantur, & nulla ijs via fuerit, per quam ingreſſi ſint, atque item, vt in hominibus eſſe dicantur, & nullus, vbi degant, locus aſſignari valeat.

102. Ingreſſum primum ſcrutemur. Sunt qui exiſtimant ipſos per os corpora hominum ingredi: fortè hinc perſuaſi, quod, apud non ignobiles authores, haud raro legamus, ipſos, vna cum cibo aut potu, in quo latuerunt, hauſtos eſſe, & mox magna tyrannidis ſuæ in miſeris hominibus exempla dediſſe.

103. Nec deſunt, qui hinc perfectam volunt conſuetudinem, quæ apud Catholicos eſt, vt ſi quando oſcitent, os ſigno crucis muniant, quaſi hac crucisignatione dæmonum in corpora ingreſſus prohibeatur.

104. Hos confirmat, quod in Exorciſmis, quãdo dæmones ex corporibus eijciuntur, ſępè ſub muſcæ aut aranei ſpecie os egrediantur. Ita enim indicant, quod idem illum oſtium ad ingrediendum & egrediendum patere debeat.

105. Rationes hæ quamuis magnum robur non habeant, non prorſus tamen nullæ ſunt. Certum eſt aliquando dæmones per os in homines intraſſe: certum quoque eſt reprehendi non debere multis annis receptam Catholicorum crucisignationem: certum denique per os ſæpè egreſſos eſſe, quapropter non omninò malè opinari dicendi ſunt, qui eoſdem per os in homines ingredi exiſtimant.

106. Sed tamen aliam nullam viam ſpiritibus patere credendum non eſt. Sicuti per os; ita per quemcunque meatum, atq; adeò per tenuiſſimos, & vix perceptibiles poros, humana corpora poſſunt intrare, & ingrediuntur non raro.

107. Quid quod nec poris quidẽ in ingreſſu indigent? quid quod etiam appoſitis corporibus eorum aditus non prohibeatur? quid quod nihil poſſit eſſe tam vaſtũ & firmũ, quod non penetrare abſq; difficultate & moleſtia valeant? Hæc Spiritum (in quorum ordine dæmones ſunt) conditio eſt, vt obiectis corporibus, nec virtus ipſorum, nec præſentia, nec operatio retardari aut impediri queat.

Digitized by Google

CAPVT X.

In qua hominum obſeſſorum parte Dæmones latitent, & ſedes ſuas habeant.

108. QVa via obſeſſos maligni Spiritus ingrediantur, conſtitutum eſt: vbi ingreſſi latitent inquirendum. Hic vbi principio quid fieri poſſit expoſuerimus, tum quid plerunq; accidere putemus, aperiemus.

109. Poteſt fieri, vt totum hominis corpus obſideant dæmones; ita videlicet, vt extra nullam corporis, quod obſident, ſint partem, & in quacunque corporis ſint parte: ſint in capite, in brachijs, in ventre, in tibijs, &c. Mirum hoc non eſt, quemadmodum anima hominis, ita ſe dæmones habent in corpore: quamuis interim alias dæmones, alias anima habeat operationes, arctius etiam cum corpore anima, quam dæmones coniungantur.

110 Fieri etiam poteſt, vt in vno aliquo ſint hominis membro, capite ſcilicet, brachijs, tibia, pectore. Atque hoc ab ipſa qua corpus viuit anima differunt. Illa quia omnes corporis partes viuificat, omnibus debet eſſe coniuncta: Dæmones, quoniam corporibus vitam non conferunt, ſed motum tantummodo, in vna aliqua corporum parte ſedes ſuas habere poſſunt.

111. Sed nec membris indigent, in quibus reſideant. Poſſunt ſub quacunq; etiam minima atque adeò vix perceptibili hominis parte latere; & quidem illi ſpiritus, qui maxima aliquando vaſtiſſimaque corpora poſſiderunt. Nec hoc nouum. Nonne eadem hominis anima eſt, quæ nunc in minimo corpore, cum primã vitam homo accipit, latet; nunc vegetat vaſtum, & per omnes maximi corporis partes, vt ita dicam, diffuſa eſt.

112. Hæc fieri poſſunt omnia. Quid porrò fit? in qua hominis obſeſſi parte dæmones latitant? Difficile id eſt aſſerere. Si ex aliquo, profectò ex operationibus, quas in hominibus exercent, poſſet deprehendi: Veruntamen hinc certum argumentum ſumi nequit. quare? quia neceſſe nõ eſt, vt vbi operantur, ibi ſint ἀυτοπροσώπως ipſi ſpiritus poſſunt hoc loco exiſtere; & alio operari. Alia eſt Sphæra actiuitatis Dæmonum, alia præſentiæ.

113. Igitur ſi tuber in aliqua hominis parte excitant; ſi obſeſſorum linguam protrudant: ſi moleſtia hoc vel illud membrum, afficiant, non mox ibi ſpiritus eſſe neceſſe eſt dicere. Omnia hæc dæmonum virtute fieri poſſunt, quæ ad plura, quã ipſorũ ſe præſentia extendit.

114. Similiter dum aranei, aut muſcæ in obſeſſorum ore conſpi-

Digitized by Google

ciuntur, non ita iiſdem dæmones includimus, vt extra illa non ſint. Poſſunt hæc animalcula producere, & in iis latere: poſſunt quoque extra ipſa ſubſiſtere, & nihilominus quo libet, impellere.

115. Porrò quamuis hic certò conſtitui nihil poſſit: non ſine ratione tamẽ illos loqui dixerim. qui in corde, vel haud procul à corde, eos ſedes ſuas plerunque habere arbitrantur.

116. Ratio huius ex duobus pendet: Ex dæmonum fine, & cordis humani conditione. Finis dæmonum eſt homines mouere atq; exagitare: (Nam quæcunque in corpora poſſunt, illa propemodum motu locali efficiunt.) Conditio cordis humani eſt, vt ſit principium actionum omnium. Ergo cum ſedes ſuas eò loci dæmones cõſtituere credi poſſit, vbi facili negotio, corpus humanũ, quocunq; libuerit, valeant impellere, in corde à quo omnis motus, aut certe haud procul à corde, ipſos domiciliũ ſuũ habere, dici nõ incongrue videtur.

117. Nonne quod in naui eſt Nauclerus, id in obſeſſis corporibus ſunt dæmones? At verò Nauclerus in ea ſe nauis parte cõſtituit, vbi nauis commodiſſimè impelli poteſt. In illa igitur hominis parte dæmones erunt, in qua cõſtituti, hominis corpus, quo lubebit, poterũt facilius impellere.

118. Præterea non hoc propoſitum tãtum dæmonibus eſt, vt pro libidine hominum corpora cieant etiam in propriis, ſibique naturalibus operationibus impedire conantur, atque adeò impediunt. Vbi igitur iuſtius ſedes ſuas habebunt, quam vbi illas impedire commodiſſimè poſſunt? at poſſunt commodiſſimè, ſi cor quod operationum omnium principium eſt, poſſideant.

119. Norunt omnes & hoc dæmonum eſſe ſtudium, vt Deo, quantum fieri poteſt ſint ſimiles. Petent igitur, quod Deus maximè deſiderat. quod illud? Cor hominis. Fili, inquit alicubi, prebe mihi cor tuum. *Prou. 23.*

120. Dicuntur hęc, vt videtur, cum ratione. Et forſitan ita ſe plerunque res habet. Interim tamen, præter cor, dæmones alias habere latebras id argumẽto eſt, quod in libris Ritualibus iiſdem præcipiatur in virtute ſanctiſſimæ Trinitatis ne ſe occultent, in quatuor humoribus, in carne, oſſibus, neruis, medullis, venis, ſuris, tibiis, renib. ventre, ſtomacho, inteſtinis guttere, collo, fane, &c. *Sacerdotale Ro. exorciſmo 2.*

121. Putauerim quoque frequenter fieri, vt qui in vno aliquo homine ſunt, ſtationes ſuas quandoque mutent: & nunc ſint in hac corporis parte, nunc in alia: nunc etiam plures ſimul hominis partes poſſideant, nunc pauciores.

122. Vbicunque verò Spiritus latitant, nõ ita loco, quemadmodũ

corpora concluduntur aut circumſcribuntur: neque locorum, quæ occupant partibus, partes dæmonum reſpondent. Dæmones partes nullas habent. In quacunq; corporis parte toti ſunt: in toto quod poſſident, corpore toti ſunt; non ſecus atque in homine, hominis anima.

CAPVT XI.

Dæmones aliquando ſignis quibuſdam ijsq; quadruplicibus, declarare ſuos in humana corpora ingreſſus, & hoc iuſtas ob cauſas.

ALia ſigna ſunt, quibus Dæmones ſuum in homines ingreſſum probant: alia quibus demonſtrant, quod in hominib. latitant, ipſosq; inhabitant. de poſterioribus Capite 22. & ſequentibus, agetur: priora hoc loco inueſtigamus.

124. Duo autem hic queruntur. Alterum eſt; Semperne Spiritus aliquibus ſignis declarent, quod homines ingrediantur. alterũ, quænam potiſſimum illa ſunt ſigna.

125. Quod ad prius attinet, dubium non eſt plerunque ſuum in homines ingreſſum prodere. Poteſt hoc exemplis multorum, qui aliquando obſeſſi fuerunt, demonſtrari quidam eorum, priusquam obſiderentur: ſe ſpiritus ſub ſpecie canis aut nigri Aethiopis conſpexiſſe aſſerunt: quidam quodam ſtrepitu atque tumltu fuere perculſi: quidam, neſcio quas, in ſomno habuerunt graues & moleſtas imaginationes.

126. Hæc & facta eſſe, & quotidie adhuc fieri clarum eſt: veruntamen quas ob cauſas nõ ita. Quemadmodum plurima alia ſunt, quorum vix rationes aſſignantur, ita, cur non niſi poſt aliqua ſigna quidam dæmones humana corpora ingrediuntur, ratio certa vix dari poteſt.

127. Fortè vna eſt, quod hac re Deum imitari poſſint videri Spiritus: vt quemadmodum ille aduentum ſuum in, vel ad homines externis quibuſdam magniſque argumentis teſtatur & indicat: ita quoque ſpiritus ſuum velint innoteſcere, ne hac in re Deo videantur inferiores.

128. Fortè etiam hac ratione bonos Angelos volunt imitari. Nam & illi, vt plurimum, externis ſignis præſentiam ſuam prodiderunt. Poteſt hoc multis, & claris Sacræ ſcripturæ locis doceri.

129. Fortè diuinæ prouidentiæ ratio idem poſtulat. Neque enim raro ij à dæmonibus poſſidentur, qui in grauibus verſantur peccatis, & quaſi oſtium, vt ſe ingrediantur, ipſis aperiunt: ad quorum maiorem pœnam (iuſtiſſimam tamen) permittit Deus, vt carnifices

ſuos

Digitized by Google

ſuos, prius quaſi conſpiciant, quam eorum tyrannidem ſentiant & experiantur.
130. His addiderim, quod turbatum hominem Spiritus nequam requirere videantur, quem ingrediantur. Contraria ipſorum & bonorum Angelorum ſenſa. Cupiunt illi quieto eſſe animo omnes, ad quos diuertunt; Hi turbis gaudent & tumultu. Hinc eſſe dixerim, vt ſub horrenda ſe prius forma ſpectandos præbeant: nunc inſolitos quoſdam ſtrepitus excitent: aliquádo etiam colaphos infligant, vel ad terram deijciant prius, quam miſeros homines inuadant.
130. Hæ ſignorum, quibus aduentum ſuum Dæmones produnt, rationes. Sed tamen his atque ſimilibus opus non habent. Nihil omnino eſſe videtur, quod ipſos ad hæc adigat & aſtringat. Quemadmodum neceſſe non eſt, vt ſub ſpectabili forma in hominibus ſint; ita neceſſe non eſt, vt ſi homines ingredi velint, id externis argumentis ſignificent.
131. Addo quod perſæpe ingrediuntur, quando id ij, qui obſidentur nullo ſigno deprehendere poſſunt. pro multis ſufficit vnum, quod B. Gregorius refert, exemplum virginis illius, quam ſub lactuca latẽs diabolus ingreſſus eſt, quem illa ſub lactuca eſſe, aut quod ſe ingredi tentaret, nullo argumento potuit obſeruare. *Li. 1. Dial. cap. 4.*
132. Porro (vt ſecundæ quæſtioni reſpondeatur) qua neceſſarium non eſt, vt ſignis ſuum aduentum Dæmones teſtentur: & ſi quan do illa adhibent, id præcipue (vt eſt veriſimile) ex ipſorum pendet voluntate; hinc eſt, quod ipſorum aduentus certa atque determinata ſigna non aſſignentur.
133. Quadruplicium tamen Sacerdotale Romanum (vt vocatus liber Ritualis) meminit. Docet interdum Dæmones ſe ſub forma externa, quæ terrorem incutiat exhibere, priuſquam homines inuadant: interdum vento & tumultu præſentiam ſuam teſtari: tertio, prius affligere vel aliqua moleſtia afficere: quarto, aliquando ſomniantibus mirabiles rerum ſpecies ingerere. *cap. 1. de Exorciſmis.*
134. Forma, qua terrent, duplex eſt, quædam humana, quædam, brutorum animantium. Humana haud raro defuncti alicuius eſt, aut qui violentam mortem difficilemque ſuſtinuit. Si brutorum animantium, vel eſt nigri canis, vel hirci, vel alicuius beſtiæ ad terrorem incutiendum compoſitæ.
135. Ventus & tumultus qui in hac re Dæmonibus ſeruiunt, mox obſeruatur peregrini eſſe, & ex non prorſus naturalibus cauſis orti. Hinc & vix alijs locis, quam vbi is quem Dæmon ingredi parat, producti. Cum tumultu & vento ſtrepitos coniunxerim; qui, dum

 audiun-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE
Digitized by Google

145. Verùm, qui à gratia propria malitia exciderunt dæmones, nec omnino iam, quas natura poſtulat leges obſeruāt, nec tam attendunt quid facere ipſos pro naturæ dignitate cõueniat, quam vt ſuæ libidini faciant ſatis. quo fit, vt hinc certo cognoſci nequeat, ex quibuſnam ordinibus ſint qui homines obſident. *Tho. 1. p. q. 109.*

144. Interim ex dictis duo videmur nobis non perperam colligere. Alterum eſt, dubium non eſſe, quin, qui ex infimo ſunt ordine, homines ingrediantur, moleſtent. Neque enim indignum eſt, vt ad priuata & particularia negotia deſcendant; Naturę eorum conditio hoc poſtulat. Neq; alienum ab ipſorum voluntate, vt graues ſint & torqueant: Ad hoc ipſos vrget propemodum ſumma & inueterata nocendi libido.

145. Alterum eſt, etiam eos, qui altiorum ſunt ordinum, hic operas ſuas locare, & moleſtos hominib. obſeſſis corporibus eſſe: Quamuis enim natura ipſorum grauiora & altiora ſtudia poſtulet, ſtudiũ tamẽ nocendi tantũ eſt, vt etiam ad minima officia ſe lubentes demittant.

146. Fortè pro hac ſententia Christi oratio eſt. Nam cũ dæmoniũ quoddam eiiciſſet, quod Apoſtoli eijcere nequibant, mox docuit quoſdam eſſe ſpiritus, qui maiorum ſunt virium, & apud quos communis exorcizandi ratio nõ ſufficit, ad quos exigendos maiores machinas, orationem & ieiunium, adhibere oporteat. *Marc. 9.*

147. Fortè eandem ſententiã probat Christi ſilentiũ. Obijciebant ipſi alicubi Scribæ legis, quod in dęmoniorũ principe Beelzebub eijceret dæmones, quid ad hoc Dominus? Non negauit principẽ dæmoniorũ Beelzebub hões obſidere poſſe: id ſuo ſilẽtio probat. Negauit ſe principẽ dæmoniorũ habere, & in ei' nomine dęmonia eijcere. *Luc. 11.*

148: Fortè poteſtas Apoſtolis ſuper omnia dæmonia collata, Lucæ 10. idem confirmat. Cui ſuper omnia dæmonia Apoſtolis poteſtas confertur, ſi non omnia mortales interdum ingrediuntur? *Luca 10.*

149 Maius robur ad hanc ſententiã conſtituendã affert Apoſt. Paulus, dum ſic loquitur: Nõ eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem; ſed aduerſus Principes & Poteſtates: aduerſus mundi Rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in cæleſtibus. Nunquid ſi nõ ſingulis verbis ſuperiorum ordinũ ſpiritus notauit; dictionibus Principum & Poeſtatum? quos contra dum colluctationem nobis aſſerit, inſinuat profectò ipſos etiam corpora ingredi, & magnas moleſtias afferre obſeſſis. *Epheſ. 6.*

150. Ex omnibus igitur ordinib. dæmones humana corpora ingrediuntur. Nullus in vllo ordine erit, qui mortales ingredi, ſi ita Deus permittat, recuſet. Verũ cuius nã ordinis ſint, qui in hominibus lateant, nõ ita facilè dictu eſt.

151. Nam

Digitized by Google

151. Nā ſi qua regula vtimur, vt cognoſcamus, ſintne homines obſeſſi; eadem hac in re voluerimus vti; procul à veritate aberrauerimus. quid ita? quia illud ex operationibus, quæ homini minimè conueniunt, deprehendimus; at operationes non ita ordines dæmonum diſcriminant, vix in obſeſſis operationes notabis, quas non minimus quiſque Dæmonum, ſi modo velit, & ſuperioris poteſtate non exhibeatur, perficere valeat.

Thom. 1. p. q. 51. ar. 2.

152. Haud tamen falli multum dixerim, qui Superorum ordinum Spiritus ex duobus deprehendi poſſe exiſtimant: Ex magnitudine grauitateque malorum, quæ obſeſſis afferunt; & præterea ex difficultate, quam in ipſis ex hominum corporibus exigendis experiuntur Exorciſtæ. Maiora illi damna inferre videntur. difficilius ex humanis corporibus eijci.

153. Certius vtroque argumentum eſt, ipſorum vi, per Exorciſtas, extorta confeſſio. quamuis enim vltro multa aſſerētibus credi non debeat, quod plerunque mētiantur, & hominibus imponant: quemadmodum tamen vi exorciſmorum coguntur, vt alia fateantur, ita cogi credendum eſt, vt ordines ſuos atque claſſes prodant.

CAPVT XIII.

Plures quandoq; in vno homine Dæmones eſſe; atque, vnde id cognoſci queat.

VNum aliquem hominem ab vno dæmone poſſideri, pluribus exemplis, tam ſacris, quam profanis doceri poteſt & manifeſtum eſt: an vero in vno eodemque plures eſſe poſſint; an ſemper ſint plures; atque vnde id depræhendi poſſit, hoc capite inquirendum eſt.

155. Et plures quandoque in vno homine eſſe Sacrarum Scripturarum prodit grauiſſima authoritas. Cum quodam tempore Dominus in dæmonio eijciendo occuparetur, & quod ipſi nomen eſſet interrogaret; mox reſponſum hoc tulit, Legionem dici, quia vt Euangeliſta adiungit multa dæmonia intrauerant in hominem. Idem alio loco his verbis inſinuatur. Cum immundus, inquit Dominus, Spiritus exit ab homine, perambulat per loca inaquoſa, quærens requiem: & non inueniens, dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui: Et cum venerit, inuenit ſcopis mundatam & ornatam. Tunc vadit & aſſumit ſeptem alios ſpiritus, nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi. Sed & nihil eſt, quod prohibeat, cur minus plures in eodem homine Spiritus eſſe queant. Non ea ſpirituum, quæ corporum, conditio eſt, vt vnus alteri cedat. vbi vnus ſpiritus, ibi mille eſſe poſ-

Lucæ 8.

Lucæ 11.

Digitized by Google

ſe poſſunt, quin imo 6666. quemadmodum exemplo eius, cuius ſupra meminimus, perſpicuum eſt. *Tho. 1. p. q. 5. v. 2.*

156. Sicuti autem nihil prohibet, cur minus plures eundem hominem obſideant. ita nihil propemodum eſt, quod omnino perſuadeat plures ſemper eſſe, qui vnum obſideant: Quod per plures fit, id perſæpe vnius opera poteſt confici. vnus aliquis ex ipſorum grege, tot & tantas moleſtias homini poteſt afferre, vt pluribus & maioribus ferendis nequaquam miſer par eſſe valeat. *Theſ. 156.* *Tho. 1. p. q. 51.*

157. Fit nihilominus plerunque, vt in eodem homine ſint plures. Docent hoc exempla eorum qui noſtris temporibus obſeſſi inueniuntur. vix vnum aliquem deprehendas, qui non plurium Spirituum tyrannidem patiatur.

158. Addo quod hac ſocietate Dæmones gaudeant, quodq; illam deſiderent. Eſto inter ſe diffideant, in vna tamen hominum ſalute oppugnanda mirum eſt quam ſit conſentiens ſtudium, & concors voluntas: vt prorſus credi poſſit expetere ipſos, qui ſecum, in hominibus cruciandis, conſpirent. *Tho. 1. p. q. 109.*

159. Eſt pro hac aſſertione Chriſti oratio. Docet ille, quod ſi quando Dæmon exierit ab homine ſit ſolitus perambulare per loca arida, & requiem quęrere: & ſi minime inueniat; reuerti in priſtinam domum; ita tamen, vt ſeptem ſecum ſe nequiores Spiritus aſſumat. An aſſumere ſocios Dæmon putandus eſt, qui in homine vexando ſocios non deſiderat? non poteſt ferre. *Luce 10.*

160. Sed nec paterentur in eodem homine ſe Dæmones niſi voluntate eorum fieret, vt eſſent plures. Cum n. earundem virium nō ſint; ſed quò ordinibus & claſſibus ſunt ſuperiores, eò etiã viribus potiores; omnino, qui ordinum eſſent ſuperiorũ, viribuſq; præſtarent, mox eos, qui minus viribus valerent, ſedibus ſuis pellerent: quod quia non faciunt, ſe in ſocios torturæ conſentire ſignificant. *Tho. 1. p. q. 50. a. 4.*

161. Hinc ſequitur non eſſe contrariorum ſtudiorum Spiritus, qui in eodem ſunt homine; ſed idem velle, idem conari, idem moliri, Qui conſortes imperij in hominem admittunt, illi, niſi regnum ſuum diſſolui velint, omnino vt conſpirent, neceſſe eſt.

162. Cæterum quando nam ſint in vno homine plures; & quot nam ſint, haud ita facilè deprehenditur. Certiorem hic regulam dare non poſſumus, quam præcedenti Capite aſſignata eſt. quemadmodum vi Exorciſmorum coguntur, vt prodant, quorum ſint ordinum; ita cogi poſſunt, vt fateantur, vtrum ſint plures, atq; quot ſint. Non tamen mox eorum orationi fides adhibenda eſt. Nam cum difficulter ſedes ſuas deſerant, quas poſſunt affingunt amphibolo-

Digitized by Google

gias,vt Exorciſtis imponant, & ſocios non prodant.

164. Quocirca ſi omnino eorum numerus conſtare debet, nō ſolum compellendi ſunt,vt dicant, quot ſint; ſed etiam interrogandi, num plures ſint. poſſunt ſiquidem verè affirmare decem eſſe, qui in homine ſunt;quamuis viginti & plures ſint, qui hominē obſideant.

CAPVT. XIIII.

An plures Spiritus plus torqueāt,& ſinguli eadē vel diuerſa tormēta afferāt:

165. QVid pluralitas Dæmonū in obſeſſis faciat; atque vtrū communia omnes habeant officia, eorundem ſint ſtudiorū, inquirimus. Ibi explicandum eſt. Maiuſne malū plures afferant,quam pauciores:hic, An, ſicuti diuerſi ſunt qui in hominibus degunt Dæmones,ita diuerſa ſubeant & ſuſtineant munia.

166. Multitudine obſidentium Dæmonum augeri malum obſeſſorum hominum dubium nullum eſt. Si enim ab vno obſideri malum eſt; quomodo non maius malum obſideri à pluribus?

167. Nec malum hoc moleſtia caret. eſt coniunctū cū maiori cruciatu eius qui obſidetur. Nec mirum. Cū eū obſidendo moleſti ſint Dæmones & vexent: aut plures vnū aliquē hominē obſidere dicēdi non ſunt; aut confitendum quod obſidendo affligunt & cruciant.

Cap. 5. 168. Seruit huic argumento pulchrè exemplum, cuius Euangeliſta Marcus meminit,vbi, quia plurimi vnum hominem obſidebant, plurima quoque tormenta & moleſtias afferebant. Habebat miſer domicilium in monumentis; non poterat eū quiſquam catenis conſtringere: die & nocte in mōtibus vagabatur: lapidib. ſe cōcidebat.

169. Seruit præterea, ſi afferre licet, hic praua prauorum hominū conſuetudo: qui cùm alijs plura & grauiora mala deſiderant, non vnum,ſed plures ijs Dæmones imprecantur: quia, ſcilicet, credunt, plura detrimenta plures,quam vnum aliquem procurare.

170. Et Dæmones cur homines ingrediuntur, ſi nocere nolunt & eſſe moleſti? Neq; enim ex eo leuamen aliquod habent ſuorum tormentorum,quod in hominibus reſideant;neq; voluptatem aliquam ipſis hic locus atque hoc domicilium affert. Si quam voluptatem capiunt,ex eo,quod mortalibus incommodent, hauriunt.

171. Tribus verò modis intelligi poteſt, quod omnes ſint moleſti; vel vt omnes & ſinguli, quæ miſer homo mala patitur, afferant: vel ſinguli propria habeant, quæ tamen in eadem hominis parte efficiant:vel deniq; vt ſingulis certa quædam diſtinctaq; in homine deputentur loca, in quæ tyrannidem exerceant & libidinem expleant.

172. Primum fieri poſſe haud negauerim. veruntamen Spiritus tum vires ſuas aliquando mutare, & non oēs vno eodemq; tempore

ad

Digitized by Google

ad hominē vexandū incumbere, admodū eſt veriſimile. Quid enim omniū opera neceſſe? poteſt hic vnꝰ ſufficere. ceſſabūt igitur cæteri: & quādo ad ipſos ordo torquēdi redierit, ſua rurſus ſubibūt munia.
173. Veriſimile quoq; eſt, aliquādo ſingulis certa, quæ afferāt, mala propoſita eſſe. varia enim ſunt, quę à dęmonibus mortales patiūtur: nūc hęc patiūtur, nūc illa. quapropter ita officia ſua diſtribuiſſe ipſos credi poteſt; vt vni hęc, alteri alia procurādi prouincia cōmēdata ſit.
174. Multo verò probabilius illud dicitur, quod tertio loco afferebatur, vt ſingulis certa dicantur aſſignata eſſe loca, in quæ vires ſuas & tyrannidem exerceant. Nonne in optimè conſtituta Republ. fieri obſeruamus; vt, ſi quando per plures aliqua effici debeant, quo commodius faciliuſque illa expediantur, ſuæ ſingulis quaſi prouinciæ deſignentur? quidni igitur etiā has leges ſeruabunt Dæmones?
175. Cæterum quæ diximus, apud eos maxime, qui vnius ordinis ſunt, locum habent. Si inter plures vnius claſſis, aliquis ſit, qui ſuperioris ſit ordinis, (quemadmodum ſemper eſſe admodum probabile eſt,) hunc ad has leges non aſtrinxerimus. Ille, vt Superior in domo, non per ſe quidam adminiſtrabit; ſed omnibus intendet, atque, vt ſinguli ſuis officijs bene fungantur, aduigilabit.

CAPVT. XV.

De finibus, ob quos ipſi Dæmones ingrediuntur, & obſident homines.

CAuſæ obſeſſionis hominum vel ex parte Dei peti poſſunt; 176.
vel ex parte hominum, qui obſidētur, vel ex parte Dæmonum qui obſident. Nam & Deus eſt, qui iuſtas ob cauſas Spiritibus poteſtatem facit, vt mortales ingrediantur: & homines, ſi non ſemper, ſæpe miſeriarum ſuarum ſunt authores: & Dæmonibus in hac carnificina aliquid propoſitum eſſe, licet colligere, tum ex eo, quod libenter homines ingrediuntur, tum quoque inde, quod has ſuas ſedes difficulter deſerant.
177. Hoc Capite non quid Deo propoſitum eſt; inquirimus: neq; etiam quæ ex parte hominum cauſæ dari poſſint: ſed quidnam Dæmones potiſſimū moueat, vt hic operas ſuas commodant. priora illa alijs locis excutientur; hoc ad præſentem diſputationē pertinet. *Cap. 30. &c.*
178. Sunt, qui arbitrantur Dæmones hac hominū miſeria idcirco delectari, quod propriarum miſeriarū & cruciatuum ſit leuamen: quaſi, cū in hominibus ſunt, illoſq; affligunt, ab infernalibus pœnis reſpirent, eaſdē vero in inferno ſuſtineāt extra homines conſtituti.
179. Hi in duobus errant. primò, quod non alium locum ſpiritibus, vbi pœnas luant, attribuant, quam infernum. Si ita, quod infernus meritis eorum debeatur: ſit quoque certum plurimos in

inferno degere: ſed tamen non omnes infernorum carceribus concluduntur. Multi ſunt qui nec concluduntur inferno, nec in humanis degunt corporibus: qui in aëre verſantur, & ad homines exercendos magna Dei prouidentia relicti ſunt.

180. Secundo in eo errant, quod hanc vexationem & hominum cruciatus, cenſeant pœnarum Dæmonum eſſe leuamen. Quocunque loco ſint Dęmones, ſuum ſecum infernum circumferunt: quoſcunque alijs afferant cruciatus, ſuis non liberantur: quantumcunq; alijs noceant nullum hinc ad miſeros lucrum.

1.p.q 64. 6.4.3.

181. Cruciantur dum in inferno ſunt; cruciantur dum in hominibus ſunt, in quacunq; etiam vel inferni, vel hominum parte latitent. Adde quod in hominibus conſtituti, à grauiſſimis cruciatibus ignis infernalis non ſint abſoluti, vt ſuum ſecum ſemper infernum, ita ſemper ſecum infernalis ignis circumferunt grauiſſimos cruciatus.

182 Interim licet pœnarum & tormentorum, quæ pro meritis patiuntur, leuamen nullum habeant Dæmones, dum in obſeſſis ſunt corporibus; voluptatem tamen quandam hauriunt inde, quod hominibus incommodant, ipſis obſint, ipſos vexent. Et hanc præcipuam cauſam dixerim, cur mortales ingrediuntur, & ſemel obſeſſos cum tanta difficultate deſerant.

1.Pet.5.

183. Voluptas vero hæc & nocendi voluntas, ex odio, quo erga humanum genus flagrant, principium ſumit. Neque enim hoc leue eſt. Docet id Apoſtoli oratio aſſerentis, in modum rugientium Leonum truces circuire, & quærere quos deuorent, id eſt, quibus extremam calamitatem afferant.

184. Quemadmodum igitur fieri videmus, vt qui odia fouent, ſi ijs quos odio proſequuntur, incommodent, voluptatem quandam capiant, & quaſi miſeriarum aliquod leuamen ſentiant: ita voluptatem nequam ſpiritus percipiunt, dum nobis, capitalibus ſuis hoſtibus, nocent & moleſti ſunt.

185. Odium hoc erga genus humanum ex triplici cauſa proficiſcitur. prima eſt auerſa ipſorum à Deo ſummo bono voluntas. Cum enim Deum ferre nequeant. Nequam; nil mirum, ſi eos odio proſequantur, qui cum Deo ſe coniungunt, quos Deus diligit, & qui viciſſim Deum diligunt.

186. Altera eſt humanæ fœlicitatis inuidentia. Inuident miſeri hominum generi, quod angelica relicta humanam naturam in vnitatem hypoſtaſis Diuinæ aſſumpſerit Dei filius; atque illam ipſam naturam ad cœlum euehere, & ſuper omnes Angelorum choros voluerit collocare.

187. Inuidentia etiam ſalutis ſingulorum, huius odij magna cauſa

Digitized by Google

eſt. Qui fœlicitatem humanæ naturæ diuina gratia collatam, mortalibus inuident, illi ægerrime ferunt homines ijs in ſedibus collocari, quib⁹ ipſi, iuſtiſſimo Dei iudicio, peccatis ſuis poſtulātib. eiecti ſunt.

188. Hæ cauſæ odij Dæmonum in humanum genus. Hinc tot omnibus locis hominibus ab ipſis poſiti laquei, tot ſtructæ inſidiæ. Hinc prima & præcipua ipſorum cura, vt à Deo mortales auertant, & ad ſua caſtra pertrahant. quod quidem ſi conſequantur, præclaros ſe putant agere triumphos; ſi aſſequi deſperant, pro lucro habent, ſi vel corporibus vel fortunis incommodent.

189. Ex dictis ſoluitur quæſtio, qua: Sintne fœliciores illi, qui in humanis corporibus ſunt Dæmones, ijs, qui detinentur in inferno, quæritur. Fœliciores non ſunt, ſi quas pro peccatis pœnas luant, attendas. quia tamen duo habent, vnde voluptatem quandam capiunt, forte hac ratione feliciores dici poſſent. horum alterum, quod carceribus inferni, quos oderunt, non concludantur, alterum, quod voluptatem quandam ex hominum vexatione & moleſtia capiant; quorum vtroque carent alij.

CAPVT XVI.

An & qui homines poſſint Dæmones hominibus immittere. 190.

DEi imperio & voluntate Dæmones in homines immitti poſſe, & quandoq; immitti certum eſt. Quemadmodum omnis Creatura, in Dæmones ſunt Deo ſubiecti, eiusque imperio parent in quacunque etiam re ipſe illorum opera voluerit vti. Columnæ cœli, inquit Iob, contremiſcunt & parent ad nutum eius. Spiritus eius ornauit cœlos, & obſtetricante manu eius eductus eſt coluber tortuoſus. *Cap. 26.*

191. Certum etiam eſt inferiorum ordinum Dæmones pro ſuperiorum voluntate, ſi ita Deus permittat, immitti. Hoc multorum confeſſione edocti ſumus. Nec ratio ſuadet contrarium. quid quod neceſſe ſit, vt aliorum imperia ſpiritus libenter excipiant, & mandatis pareant, ſi regnum ſuum tueri, propagare, & conſeruare volunt?

192. De hominibus quæſtio eſt, Vtrum illi quoque Dæmonibus valeant imperare, & poteſtatem facere vt alios ingrediantur & affligant. Et quoniam hominum non vna omnium conditio eſt, quæſtio eſt de ijs primum, qui ſanctitatis, & pietatis ſunt cultores, & plurimum apud Deum poſſunt, tum de his, qui ſe Dæmonibus deuouerunt, & ipſis operā in detrimentis hominibus afferendis, locarunt, quos Sagas ſiue Maleficos dicimus.

193. Neutris poteſtatem hanc eſſe quidam inde colligunt: quod par in parem, multo minus in ſuperiorem inferior, imperium non

Digitized by Google

habeat. quapropter cum ſpiritualis creatura, quæcunque corporea ſit ſuperior, nihil cum auctoritate Dæmonibus, qui Spiritus ſunt, præcipere poſſe volunt homines corporeos.

194. Et quamuis (addũt) diuina auctoritate priores illi in Dæmones ius habẽt, finitũ tamen illud eſt. Habent, inquiunt, poteſtatẽ exigendi ab hominibus Dęmones, non ad eoſdẽ in corpora immittẽdi. Poſteriores verò queádmodũ diuinitus poſteritatẽ nõ habẽt eijciẽdi, ita nec imperare valent vt humana corpora ingrediantur. Sic illi.

195. Veruntamen, vt de prioribus primum dicatur, omnino illorum quidam ius illud habere videntur. quamuis enim, ſi ſpirituum naturas attendas, præſtantiores ipſi hominibus ſint, conditio tamen ſtatus eorum, ad quam peccatis ipſorum ita exigẽtibus deuenerunt, multo eſt multorum hominum inferior. & licet credentibus in ſe Dominus dederit poteſtatem eijciendi dæmonia; Apoſtolis tamen alicubi abſolutum plerumque in Dæmonia ius videntur cõtuliſſe.

Marc. 16. Luce 9.

196. Ad hanc rem confirmandã maius robur afferunt exempla ex ſacris literis deprompta Tradidit Apoſtolus Paulus Corinthiũ quẽdam Satanæ in interitũ carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret. Eidẽ Satanæ, alio loco, tradidit Hymenæũ & Alexandrum ob blaſphemias.

1. Cor. 5. 1. Timot. 1.

197 Ad hæc accedit, quod ipſi dęmones pœnes homines poteſtatẽ hanc eſſe, agnoſcere vidẽtur: quomodo? quia ſi quãdo ex hominib. diuina virtute eijciuntur, petunt, vt eorũ, à qnib⁹ pellũtur, volũtate & facultate alios ingredi liceat, & qui Chriſto eiecti rogauerũt vt in porcos mitterẽtur, nõ crediderũt ſe à Chriſto in hoẽs mitti potuiſſe?

Matt. 8.

Vide Cap. 50.

198. Veruntamen quamuis poteſtas hæc in Chriſti Eccleſia, apud pauciſſimos tamen eſt. Sed & rariſſime illa vtendum: vnde & pauciſſima eornm qui poteſtate hac vſi ſunt, reperiuntur exempla. Olim, quando aliæ rationes deerant rebelles coercendi, & in officio continendi, admitti facilius potuit; nunc, quando commodiores rationes ſuppetunt, vtilius intermittitur.

199 Atq; ita de prioribus ſit difinitum. De poſterioribus idem dixerim. Refert B. Hieronymus arte vatum Eſculapij Dæmonem in Virginem, quam iuuenis quidam perdite amabat, fuiſſe immiſſum & miris modis illam dementaſſe. Refert Anaſtaſius Nicænus, quæſtione 23 Simonem Magum eos, qui ipſum præſtigiatorem dicerent, Dæmonibus ſubieciſſe, poſtquam eos eſſe allocutus, bouem ſacrificaſſet; & conuiuio excepiſſet. Et, qui arte Dæmonis ſpiritus exigebat, Appollonius Tianæus, ſpiritus immittere non potuiſſet.

in vita Hilar. Vide infra Caput 29. Baro. tomo 1. anno Chriſti. 68.

200. Addo dictis dęmonũ qui in hominibus ſunt, & Maleficorum publ. confeſſionẽ. Confitentur illi, ſi quando Exorciſmis eijciũtur, ſe Sagis & Maleficis immiſſos eſſe: Teſtãtur hi, dũ quęſtionib⁹ ſubijci-

Digitized by Google

ſtur,ſe dęmones aliquãdo immiſiſſe. fides vtrorũq; forſitan in alijs reb. hic ſuſpecta eſſe nõ debet, cũ legitima de vtriſq; fiat inquiſitio.
201. Nec mirũ,ſi aut ipſi malefici,dũ hominibus incõmodare ſtudent,dæmonũ operas poſtulent,aut operas ſuas ipſis locẽt dęmones. Nũquid nõ grauiora illi à dæmonib⁹ efflagitãt? Nũquid nõ etiã grauiora,quã hic afferuntur,ipſis ꝓmotorib⁹, dãna dęmones procurãt.
202. Porro non eadem hi poſteriores cum prioribus poteſtate in Dæmones vtuntur. quid quod poſteriorum nulla ſit in Dæmones poteſtas, priorum autem ſit ſumma? Illis non poſſunt obſequium ſuum negare ſpiritus,quãuis fortè hac in re ſint prompti, & faciles: his quamuis non negent;negare tamen, ſi vellent, poſſent. Ibi mandata, quæ cum poteſtate dantur, vt ſerui exequuntur: hic propter pacta quæ cum miſeris habent,ſeruitutem ſimulant.
203. Atq; ita de hominũ in dæmones imperio conſtitutũ ſit. Vnũ adimus antequã hoc Caput concludamus; aliã videlicet ratione aliquando fieri, vt homo homini huius diabolicæ tyrannidis ſit cauſa. Qua vero? mala ſuperiorũ imprecatione.Neq; enim nouum eſt,vt à dæmonibus mox occupati ſint,quibus alij dæmones eſſent imprecati. Poſſemus argumenti huius recentia exempla producere,ſed cõtenti erimus vno atq; altero Cæſarij. Refert ille iratum patrem filiæ quinquenni,cũ lac cõmederet,imprecatũ eſſe vt vna cũ lacte diabolũ vocaret. Vix verbũ ille effatur, & à diabolo occupatur puella, miſeramq; ſeruitutẽ vſq; ad maturã ætatem perpetitur.Similia duo idẽ Cæſarius habet cap.11.& 12.eiuſdem libri,alterum de vxore,cui maritus,alterum de filio, cui pater dæmonium imprecatus fuerat. *Lib.5. cap.26.*

CAPVT XVII.

De varijs operationibus dæmonum in obſeßis corporibus, & quæ ex ijs, hominibus poſſunt tribui.

OPerationes quas dęmones in obſeſſis corporibus exercent; ſunt duplices:quaſdã exercẽt in obſeſſis corporibus,ſed nõ per obſeſſa corpora: quaſdam & in obſeſſis, & per obſeſſa. Prioris generis ſunt, quæ ipſis ſunt propriæ, vt intellectus atq; voluntatis actiones,quæ ſub nullũ ſenſum cadunt,poſterioris, quæ aliquo ſenſu percipiuntur,& cum corporibus aliquid cõmune habẽt. 204.
205. Hæ rurſus ſunt duplicis generis. quibuſdã cruciantur & torquẽtur obſeſſi,aliæ ſunt,quibus nullus tormentũ obſeſſis afferri videtur.In illo genere ſunt,quorũ Capite ſeptimo meminimus;in hoc partim ſermones,quos in obſeſſis corporibus habent Dęmones partim labores,quos obſeſſi ſubire,& perferre vidẽtur; vt ſunt vinculorũ diſruptio,onerũ, quibus humanę vires nõ ſufficiũt tranſlatio &c.
206 Qualeſcunque vero operationes habeant & exerceant Dæ-

mones, quamuis in humanis corporibus fiant, ob humanis tamen plurimum differre dubium non eſt. Primæ illæ voluntatis & intellectus hoc differunt, quod neceſſe non ſit volentibus intelligere ad phantaſmata, quæ in hominis imaginatione ſunt, attēdere. Huius in promptu cauſa eſt, quia non quemadmodum in corpore anima eſt, ipſi corpora inhabitant Spiritus.

207. Sic nec quicquam corpora ipſos in his operationibus impediunt; nec, vt vel plura, vel facilius intelligant, iuuant, quas res poſſunt, & quot res poſſunt, dum ab humanis corporibus expediti ſunt, percipere; eaſdem, & quidem omnes, poſſunt in corporibus latitantes.

208. Ratio ſecundarum operationum ſuperius explicata eſt, hic repeti non debet. Id ſolum addiderim nullo modo humanas eas dici debere, præterea quod ad eas homines concurrere non videantur, ſed ad patientium tantum modum ſe habere. *cap. 8.*

209. De tertijs dubium non eſt; quin illæ, ad quas ſubeundas humanæ vires impares ſunt, Dæmonibus aſcribendæ ſint, at de ſermone, atque oratione, quam obſeſſi habent quæſtio eſt; Dæmonumne an hominum ſint. Hoc noſtrum iudicium eſt quod quamuis multa per ſe obſeſſi loquantur, ad quæ ſpiritus nihil conferunt, ſæpiſſime tamen fit, vt totus ſermo ſit Dæmonum; tum maxime, quando terribiles rugitus atque inconditos clamores exercitant, quando, quæ ab hominibus cognoſci nequeunt, futura prædicunt, quando reuelant, quæ obſeſſorum cognitionem fugiunt.

210. Quandocunque vero hæc fiunt, non verè voces ſunt, quæ audiuntur, quemadmodum nec veræ voces ſunt, quas inaſſumptis corporibus formant ſpiritus, licet ibi viua ſint hominis organa, quibus vtuntur, hic non viua, ſed vel ex aere condenſata, vel aliunde aſſumpta.

211. Sed nec tum norunt obſeſſi quæ dicuntur, vt ſoni, qui formantur, Dæmonum ſunt opera, ita, quæ per ſonos repręſentantur, non cogitationes aut conceptus ſunt obſeſſorum hominum, ſed obſidentiam Dæmonum.

212. Hinc fit, vt nec vllum ſit hic obſeſſorum peccatum, ſi aut peierent, aut plaſphement, aut ſecreta contra iuſtitiam Chriſtianamque charitatem reuelent. Quemadmodum in gladio, quo latro ad trucidandos homines vtitur, peccatum nullum eſt, ita nullum hic in obſeſſis peccatum. Dæmones hic delinquunt, vt ibi latro.

Finis primæ partis Diſputationis de Dæmoniacis.

SECVN-

SECVNDA PARS DISPVTATIONIS DE DÆMONIACIS,

IN QVA,

QVI SINT OBSESSI; EX QVIBVS SIGNIS OBSESSI *deprehendantur; quæ ipſorum conditio, & quas ob cauſas Dæmonum tyrannidem patiantur, explicatur.*

CAPVT. XVIII.

An Energumeni & qui Baptiſmatis Sacramento nondum ſunt initiati, à Dæmonibus obſideantur.

QVemadmodum de obſidentibus Dæmonibus multa fuerunt, quæ difficultatem habuerunt magnam: ita haud pauca ſunt, quæ de obſeſſis hominibus diſputantur, & in controuerſiam vocantur. de his altera præſentis diſputationis pars erit. 213.

214. Ad quatuor autem ſumma Capita reuocari poſſe omnia videntur, quorum primo, de certis quibuſdam hominibus diſſeritur, ſint ne verè obſeſſi. ſecundo, inquiruntur ſigna, quæ obſeſſos prodant. tertio explicantur miſera & infœlix obſeſſorum conditio. quarto cauſæ inueſtigantur, ob quas tyrannidem hanc in mortales exerceant Spiritus.

215. Primò Capite de quatuor hominum generibus præcipua diſputatio eſt. Principio ſunt infantes, atque omnes, qui Baptiſmatis ſacramento nondum ſunt initiati. Deinde Sagæ atque malefici, qui hominum generi, dæmonum opera, maxima detrimenta afferre ſolent. Tertiò Diuinatores, qui futura prædicunt, atque occulta reuelant. Quartò Hæretici, & à Chriſtiana religione ſiue fide Apoſtatæ. De ſingulis inquiramus.

216. Contra primos grauiſſimum argumentũ præbent Exorciſmi, quibus Catholica Eccleſia, antequã eos Baptiſmi ſacramento initiat, vtitur. primum enim Sacerdos, eos efflando, ſic loquitur: Exi ab ijs immunde ſpiritus Satana, & da locum Spiritui ſancto paracleto. Mox deinde oratio ad Deum inſtituitur, qua rogatur, vt diſrumpat omnes Satanæ laqueos, quibus miſeri alligati ſunt. Adiunguntur & hæ *Agenda* Orationes: Exercizo te immunde ſpiritus, in nomine Patris, & Fi- *Salſp.* lij, & Spiritus ſancti, vt exeas & recedas ab hoc famulo Dei N. Ipſe

enim imperat tibi, maledicte, damnate, atque damnande, qui pedibus ſuis ſuper mare ambulauit, & Petro mergēti dexteram porrexit. Item: Ergo maledicte diabole, recognoſce ſententiam tuam, & da honorem Deo viuo & vero, da honorem Ieſu Chriſto, filio eius, & ſpiritui ſancto, & recede ab hoc famulo Dei, &c.

217. In hac cauſa, vt illud primum dicatur, Certum eſt dæmones in infantes hos, atque adeo omnes non baptizatos ius & poteſtatem aliquam habere. Diſertiſſimis id verbis docet Sacra Tridentina Synodus, dum aſſerit omnes homines, cum in præuaricatione Adæ innocentiam perdidiſſent, factos eſſe immundos, natura filios iræ, ſeruos peccati, atque adeo veniſſe in poteſtatem diaboli, & mortis. *Seſſ. 5.*

218. Sententiam Conſilij confirmant Sacræ litteræ. Docet Saluator Principem huius mundi veniſſe, & in Se non habere quicquam. Dum Se excipit, in reliquos aliquid habuiſſe inſinuat. Idem docet nō ſemel homines per ipſum à poteſtate dæmonū liberādos. An à poteſtate dæmonum liberari potuerunt, qui ſub dæmonū poteſtate non fuerunt? *Ioann. 14.*

219. Cum Saluatore conſentit Gentium Doctor Paulus. Sic enim loquitur: Chriſtus eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnum dilectionis filij ſui. Docet idem Chriſtum tuliſſe de medio Chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, & affixiſſe illud cruci, ſicque expoliaſſe Principatus & Poteſtates. *Coloſ. 1.*

220. Non deſunt etiam ad hanc rem confirmandam prophetarum Oracula, qui Chriſtum, vt liberatorem & redemptorem nobis commendant. Proferimus ex multis vnum. Confitemini, inquit Regius Propheta, Domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia eius. Dicant qui redempti ſunt à Domino, quos redemit de manu inimici: de regionibus congregauit eos. *Pſal. 106.*

221. Pluribus opus non eſt, Doctorum omnium poſt Apoſtolos, (vt Eccleſiæ hoſtis Petrus Abailardus apud Bernardum teſtatur) hæc ſententia eſt, diabolum dominium, & poteſtatem ſuper homines habere, & iure eos poſſidere, propterea, quod ex libertate arbitrij, quam habebant, ſponte diabolo conſenſerint. *Bernard. epiſt. ad Innocent.*

222. Duo autem potiſſimum, hac poteſtate in miſeros mortales poſſunt diaboli. Primo poſſunt omnes, ſi quidem ex hoc ſeculo, non per Chriſtum redempti, diſcedant, in infernum detrudere. deinde poſſunt viuentibus plurimum incommodare; frequentius ipſos decipere, ad idololatriam, ſuperſtitionem, aliaque grauia & enormia crimina potentius inflectere: ob quam cauſam non immerito à Domino Principes mundi, ab Apoſtolo Rectores mundi; ab Hilario Mundi potentes dicti ſunt. *Vega de Iuſtif. lib. 2. cap. 3. & 4. Ioan. 14. 1. Petri 5. in Pſal. 118.*

223. Ve-

223. Veruntamen, quamuis hanc in Infantes & omnes nondum regeneratos poteſtatem dæmones habeant: non tamen illos obſidere, aut poſsidere dicendi ſunt. Neque enim idcirco nobis homines obſidere dæmones dicuntur, quia in ipſo poteſtatem aliquam habeant; ſed quia in ipſis corporibus latitant; &, vt in ijs hominibus moleſti ſint, facultatem à Deo acceperunt.

224. Sed nec quiſquam adeo deſipit, vt vel infantes, vel nondum baptizatos in obſeſſorum numero habeat. quantus, Deus bone, obſeſſorum foret numerus? quot opus eſt omnes conſtringendos catenis? quot vinculis? præſertim ſi poteſtate ſua vti dæmones vellent?

225. Adde quod omnes omnino peccatores à demonibus obſideri, liceret dicere. quid ita? quia in hos non minor (ne maiorem dicam) ipſorum, quam in nondum baptizatos poteſtas eſt. Cui vero vel per ſomnium in mentem venit, vt omnes peccatores pro obſeſsis habeat?

226. Solet certis ſignis deprehendi, quod in hominibus lateant ſpiritus nequam. Hæc ſunt, ſi futura prædicant; ſi ſecreta reuelent; ſi diuerſis loquantur linguis; ſi labores humanis viribus ſuperiores perferant, &c. An hæc in Infantibus? quamdiu hæc in Infantibus, in Infidelibus, in quibuſque peccatoribus non deprehendimus; nequaquam obſeſſos dicemus, quamuis, propter peccatum, ſummam in ipſos poteſtatem habeant dæmones.

227. Quorſum igitur Exorciſmi? cur exire ab Infantibus iubetur diabolus? cur diſcedere, & locum dare Chriſto? Ridet, vt pleraq; alia Chriſtianæ Religionis exercitia, hanc, ab Apoſtolorum temporibus receptam in Eccleſia, exorcizandi dæmonia conſuetudinem Ioannes Caluinus, vult eſſe prorſus inanẽ & fictitiam: At cum Sanctiſsimorũ patrũ haud leui iniuria, quorũ pro hoc ritu ſunt grauiſsima teſtimonia. Audiamus ex plurib⁹ vnũ aut alterũ. Chryſoſtomus ſic loquitur: Cum ad regenerationis veniunt ſacramentũ non prius fontẽ vitæ ingrediũtur, quã Exorciſmis & exufflationib. Clericorũ ſpiritus ab illis immũdus abigatur, & deinceps vaſa illius eripiãtur. In eandẽ ſententiã loquitur Cyrillus Hieroſolymorũ Epiſc. Inſufflationes Sanctorũ, & nominis diuini inuocatio, tanquã vehementiſſima quædã flamma, vrit dæmones, & in fugã conuertit. Hi Græci ſunt. addamus ipſis ex Latinis tres; primus ſit Optatus Milleuitan⁹, is ſic habet: Cuius homo, qui naſcitur, ſine Spiritu, mund⁹ eſſe nõ preeſt, quẽ neceſſe eſt ante ſalutare lauacrũ excludit. Nõ aliud habet Raba. Maurus, Exorcizatur, inquit, diabolus, vt ſuã nequitiã agnoſcens, & iuſtũ ſuper ſe iudiciũ timens recedat ab homine, nec iã contendat eũ arte ſua ſubuertere, ne baptiſmũ conſequatur. Conſentit cũ omnibus B. Auguſtinus, qui ſic

Lib. 4. c. 19. 24.

Hom. de Adam & Eua.

Catech. 2.

Lib. 4. cõtra Parm.

Digitized by Google

Lib de Inſtit. Clericorum. loquitur lib. 1. de Symbolo cap. 1. Sicut noſtis fratres chariſſimi, paruuli exſufflantur, & exorcizantur; vt pellatur ab ijs diaboli poteſtas inimica, quæ decepit hominem, vt poſſideret homines: Non ergo creatura in infantibus exorcizatur, aut exſufflatur; ſed ille, ſub quo ſunt, qui peccato naſcuntur. Ita Patres.

228. Quæramus etiam ex Caluino, quidnam ſit, quid hic damnandum cenſeat? an quod credamus diabolum in Energumenos, & non baptizatos pueros poteſtatem aliquam habere, an quod ipſi vt hos relinquat, imperemus. Primum, iure damnare nequit. Id Eccleſiæ Doctores, id D. Paulus, id Chriſtus ipſe aſtruit. Si Secundum damnat, omnino fateatur oportet in Chriſti Eccleſia, in dæmonia poteſtatem nullam eſſe. *Theſ. 227.*

229. At forſitan exiſtimat ridiculum eſſe, vt ab homine exire dicatur, qui in homine αὐτοπροσώπως non fuit? Ridiculum hoc non eſt. Non præcipitur, vt ex corpore, quod obſidet, diſcedat: præcipitur, ne poteſtate, quam in hominem habet vtatur: hoc eſt: præcipitur, vt exeat effectu atque operatione, qui extra hominem eſt autoproſopia, præcipitur, vt ſuum ius, quod in hominem habet, reſignet, & illud Chriſto, qui per proprium ſanguinem hominem redemit, tradat.

230. Noua non eſt, nec inuſitata hæc loquendi forma. Nunquid à Pharaone dicitur egreſſus Moyſes? nunquid, vt à ſe exiret Dominus rogauit Petrus? an igitur aut Moyſes in Pharaone, aut Dominus fuit in Petro? Ibi etiam res eſſe dicuntur, vbi imperium habent & poteſtatem erercent: inde exire dicuntur, vbi imperio & poteſtate priuantur. Sed ad ſecundos. *Exod. 11. Lucas 5.*

CAPVT XIX.

An Sagæ atque Malefici à Dæmonibus obſideantur.

231. DE Sagis atque Maleficis etiam quæſtio eſt. Hos à Dæmonibus poſſideri quidam ſibi prorſus perſuaſerunt, Argumentum ſumunt ex purgatione aquæ frigidæ. Exiſtimant enim, quod ſi de maleficio ſuſpectæ mulieres in aquam conijciantur, & ſuper natent, maleficij ſint reæ: ſi ſubſidant, ſint innocentes. & ita quidem maleficam aut innocentem deprehendi volunt. ſed tamen quod ſupernatāt accidere putant ex eo, quod in corpore diabolū, à quo obſeſſæ ſint, habeant; qui cum ſit igneæ, aut aereæ, vt dicunt, naturæ; efficit, vt maleficarum corpora nequaquam ſubſidant, ſed in aquis ſupernatent. Ita nuper quidam edito in lucem libello.

232. Verum in hac ſententia & multi ſunt errores; & magni. Primus eſt, quod purgationē aquę frigidę probet. Nullo modo illa licita eſt.

non

non ſine Dei ſumma contumelia admittitur. Optimè Stephanus Romanæ ſedis Epiſcopus ſic ſtatuit: ferri candentis, vel aquæ feruentis examminatione confeſſionem extorqueri à quolibet, ſacri non cenſent Canones, & quod Sanctorum Patrum documento ſancitum non eſt, ſuperſtitioſa adinuentione non eſt præſumendum. *2. q. 4. c. cõſuluiſti.*

233. Secundus error eſt, quod dæmones credant aeriæ, vel igneæ eſſe naturæ, & ob id leues, atque in aquis ſupernatare. Neque aereæ aut igneæ naturæ ſunt dæmones: neque graues, aut leues. Spiritus ſunt: & quia omnis, quæ ex corporibus eſt, concretionis expertes; nullas earum qualitatum, quæ in corporibus ſunt, admittit.

234. Tertius error eſt, quod eos, in quibus dæmones ſunt, putent ſupernatare. An non in porcorum gregem immiſſi dæmones, (quos ex homine quodam Dominus expulit) mox vniuerſos in profundum maris præcipites egerunt? Et ſi leuitas dæmonum non permittit, vt in aquis ſubſidant; qui fit, vt tot ipſorum millia intimis terræ viſceribus includantur? *Matt. 8.*

235. Quartus eſt, quod Maleficos & Sagis definiunt, qui ſupernatant. Supernatarunt Sanctorum plurimi, qui ob Chriſti fidem poſt alias, quas ſuſtinuerunt, grauiſſimas pœnas in maria præcipitati ſunt; nec quamuis maximis onerati ſaxis, mergi potuerunt: an fortè hos in Maleficorum numero reponent?

236. Quintus error eſt, quod innocentiam probent ex eo, ſi in aquis mergantur. Quaſi perditiſſimus Magus eſſe nõ poſſit, qui in aquas coniectus ſubſidat. An non grauia per ſe infernum locum petunt? aut homines in numero grauium corporum non ſunt? poſſunt innocentes ſupernatare: poſſunt nocentes & malefìcij rei profunda aquarum petere.

237. Hi errores. Sed quid ad Quæſtionem? Hoc breuiſſime. Nequaquam omnes eos, qui his artibus hominibus incommodant, à diabolis poſſideri.

238. Ad aſſertionem hanc confirmandam nullis alijs præſidijs opus eſt, quam quæ ſuperiori Capite ſunt allata. Non eos pro obſeſſis habent, qui norunt, quid ſit homines à dæmonibus obſideri: non vinculis eos, vt obſeſſos conſtringimus: non oneramus catenis: ſed neq; in ipſis argumenta deprehendimus, quæ dæmones in hominibus ſedes ſuas habere, demonſtrare ſolent. *Cap. 26. &c.*

239. Adde, quod iuſta de illis ſupplicia nequaquam ſumi poſſent. Quis vnquam iudex de obſeſſis ſupplicium ſumpſit, quando etiam alijs vel mortem, vel damnum in fortunis attulerunt? Et cur afferrent? Neque enim homines horum malorum, quæ fiunt, cauſa ſunt, *Cap. 17.*

Digitized by Google

& authores, ſed qui in hominibus degunt dæmones. Illi ſunt, qui corpora impellunt, cædes faciunt, dant ſtrages, damna afferunt.

240. Veruntamen quamuis à demonibus obſeſſi non ſunt Malefici & Sagæ, multo tamen deterior pleræmque eorum, quam obſeſſorum conditio; ob maximam, quam cum dæmonibus habent, coniunctionem: ob abnegata Chriſtianæ Religionis & fidei ſacramenta: ob horrenda, quæ dæmonibus litant ſacraficia: ob incredibilem, quam Sacramentis Chriſti inferunt contumeliam: ob turpiſſima, quæ cum dæmonibus habent commercia: ob maxima, quibus ſe, cum grauiſſimis hominum damnis, implicant crimina. Sed hæc alium requirunt locum.

CAPVT. XX.

An diuinatores ſint à dæmonibus reipſa obſeſſi?

241. MAior fortaſſis difficultas eſt, de Diuinatoribus. Difficilius hos ob eorum ordine videmur poſſe obſoluere, qui obſeſſi dicuntur, propterea quod argumenta, quæ obſeſſos produnt, apud hos certiora & maiora deprehendamus.

242. Neque enim dubium vllum eſt, hanc certam ſatis regulam, qua obſeſſi dignoſcuntur, eſſe, ſi ea, quæ humana induſtria nequeunt cognoſci, prædicant, & annunciant: qua in re, cum videantur excellere Diuinatores, nulla fortaſſis illis iniuria facta dicetur, ſi inter obſeſſos numerentur.

243. Sed tamen in Obſeſſorum numero diuinatores eſſe dici non debet, niſi alia argumenta, quæ à demonibus poſſideri communicant, producantur. Eſto vtrique occulta reuelent, ſed tamen alio modo obſeſſi, alio diuinatores. Loquuntur in obſeſſis dæmones, dum occulta reuelant; in diuinatoribus non item. Quæ referunt diuinatores, loquuntur ipſi, licet, quæ loquuntur & referunt à dæmonibus habeant.

244. Præterea, quæ per obſeſſos loquuntur dæmones, ignota prorſus ſunt ipſis obſeſſis: quæ diuinatores annunciant, dæmonum relatione ipſis innotuerunt, & perſpecta ſunt; non minus, atqui ea, quæ hominum relatu, aut alia aliqua ratione perceperunt.

245. Accedit, quod diuinatores, niſi prius dæmones conuenerint, & occulta expiſcati ſint, nulla ſciant, aut reuelare valeant. At hac conſultatione obſeſſi opus non habent. ipſis, tanquam quibuſdam inſtrumentis, dæmones vtuntur, dum occulta reuelant.

246. In Diuinatione igitur homines opera dæmonum vtuntur: in ob-

Digitized by Google

in obſeſſis, hominibus vtuntur dæmones. In diuinatione dæmones agunt Præceptores: in obſeſſis rectores & motores. Diuinatio non eſt ſine peccato hominum, qui diuinant; reuelatio ſecretorum, quæ per obſeſſos fit, ſine peccato eorum, qui ſunt obſeſſi, accidit.

247. Hinc fit, vt quemadmodum præcedenti Capite dictum eſt, deterior conditio ſit Sagarum & Maleficorum, quam Obſeſſorum; ita quoq; deterior ſit diuinatorum: propterea quod malum à dæmonibus pati malum non ſit (quod in Obſeſſis accidit:) grande autem malum ſit, dæmonum in quacunque etiam re, opera, auxilio, aut conſilio vti, quod in diuinatione locum habet.

248. Hinc item fit, vt, iuſta ſint, quæ de Diuinatoribus ſumuntur ſupplicia, quæ profecto, ſi à Spiritibus obſeſſi eſſent, iuſte ſumi non poſſent, quemadmodũ iniuſta eſſent, ſi de Obſeſſis, ſi quando futura reuelant, ſumerentur.

249. Veruntamen quamuis Diuinatores omnes obſeſſi non ſint: ex ijs tamen aliquos Obſeſſos inueniri aliquando dubium non eſt. Probat hoc exemplum puellæ (cuius in Apoſtolorum Actibus Lucas meminit) habentis Spiritum Pythonem, & magnum quæſtum nominis ſui facientis diuinando. Hanc enim verè à dæmone Obſeſſam fuiſſe. inde colligitur, quòd in nomine Domini IESV CHRISTI, Apoſtolorum ab eadem Spiritum eieciſſe, referat idem Euangeliſta. Cp. 16.

CAPVT XXI.

An hæretici verè à Dæmonibus obſideantur.

HAereticos paſſim malè audire extra omnem controuerſiam eſt. Magnam etiam eoſdem cum dæmonibus habere coniunctionem vel communionem, hinc licet colligere, quòd Marcionem Hæreticum D. Policarpus vocarit primogenitum diaboli: quod Apoſt. Paulus dicit eos attendere Spiritibus erroris, & doctrinis dæmoniorum: quod B. Ambroſio comparat Iudæ Iſcariotæ, qui Satanæ fuit domicilium: quod miniſtri ſint mendacij, cuius pater eſt diabolus. 250. Hieron. de Script. Eccleſ. 1. Timot. 4. lib. 2. de Cain. cap. 4. Ioan. 8.

251. Sed & quàm plurimi eorum cum diabolo egerunt, vel ab eodem, tanquam à Magiſtro ſua dogmata acceperunt. Hoc docent de Simone Mago Egeſippus; & Cyrillus; de Baſilide Theodoretus; de Marcione Innocentius; de Menandro Ephiphanius: de Theodoreto Euſebius: de Carpocrate Tertullianus: de Buda Cyrillus, de Montano rurſus Euſebius, de Maſſiliano Theodoretus, de Eutyche idem, de Berengario Polydorus Vergilius. Noſtro etiam tempore id Lib. 1. Fo. lib. 3. c. 3.

de ijs,

Hæreſ. 22. lib. 5. cap. 16. Lib. de anim. Catech. 6. lib. 5. cap. 23. lib. 4. fab. ibidē lib. 9. hiſto. Angl.

id de iis, quos ex ſe procreauit ipſemet Lutherus teſtatur: de Carolſtadio inquam, libro contra Corolſtadium; de Oecolampadio, libro de Miſſa angulari; de Anabaptiſtis, libro contra ipſos. Teſtantur idem de Dauide Georgio Baſilienſis prædicantes in hiſtoria de ipſo; de Andrea Oſiandro, Eraſmus Alber. libro contra Carolſtadium; de Ioanne Knopæo, Archibaldus libro de confeſſione Caluin. de Marco Kuuikano. Lutherus in Sympoſ. cap. 37. de Campano Lindanus libro de fugiendis Idolis: de Bucero Lutherus in Colloqio Wittenberg. anno 1537.

fol. 479. 480. 481. 482.

252. Idem hoc de ſeipſis duo, omnium præcipui, coryphæi memoriæ prodiderunt. Nam Zvvinglius clarè ſcripſit teſte Eraſmo Alber. libro contra Carolſtadium, ſe ſuum, de Euchariſtia, placitum à Spiritu quodam accepiſſe, de quo dicere nequeat albuſne fuerit, an niger. Lutherus vero pluribus folijs perſequitur (libro de Angular. Miſſa) quemadmodū Diabolus ad ſe venerit, ſe honorificè ſalutarit, ſibi argumenta plura, quibus ipſe ad Miſſam aliaque veteris diſciplinæ dogmata deſerenda commotus ſit, grandi & terribili voce propoſuerit.

Bredenb. lib. 7. Collat. ca. 41.

253. Et duo ſummi Imperatores Maximilianus I. & Carolus V. diabolicæ conſuetudinis non obſcurè Lutherum notarunt. ille quidem, dum eum procul à ſe abduci iuberet, quod in eius humeris inſidentem Diabolum videret; hic vero, dum eum non hominem, ſed diabolum, qui hominis perſonam induerit, in publico & ſolemni Edicto appellauit. Wormatiæ anno 1521.

254. Hæc forſitan cuipiam ſupicionem generabunt, & facile perſuadebunt, vt Hæreticos inter obſeſſos numeret. Confirmabitur etiam, quando intelliget olim quoſdam, vt Euſebius inſinuat, in ea fuiſſe ſententia, vt iudicauerint Exorciſmis tentandos eſſe Montaniſtas hæreticos.

255. Sed tamen, quamuis cum diabolo communionem & conſuetudinem habeant Hæretici; inprimis ipſorum Duces & capita; obſeſſi tamen omnes nec poſſunt, nec debent dici; propterea quod vera in ipſis ſigna, quæ obſeſſos produnt, deſiderentur.

256. De vno tamen ipſorum genere, Anabaptiſtis quibuſdam vehementes ſunt ſuſpiciones, nec ſine ratione. Hoc eſt grauiſſimum obſeſſi hominis, in quibuſdam ipſorum iudicium. Quidam enim, vbi deſerta religione Catholica, huic ſectæ ſe deuouent; mox poſt hauſtum poculum, aut ſumptam buccellam, norunt ſacras litteras legere, & de diuinis rebus diſſerere, &c. quidam etiam mox ſacrā ſcripturam memoria tenent, rurſus, iidem omnium obliuiſcuntur, & penitus

penitus norunt nihil; quam primum reſipiſcunt, & ad Catholicorum caſtra redeunt.

257. Non potuit aliquando doctiſſimus vir Guilhelmus Lindanus ſibi perſuadere, hanc rem ita ſeſe habere: ſed poſtquam fide digniſſimorum teſtimonio confirmatus eſt, dubium animum depoſuit. *Dialog. 3. t. 1. Dubitantij.* Et nos oculati huius teſtes ſumus. Audiuimus huius ſectæ Sartorem Scripturas ſacras crepantem. vidimus Ruſticum eaſdem legentem: & tamen neuter vllo Magiſtro fuerat viſus. *Coloniæ anno 60.*

258. Quis verò dubitare poteſt ab inhabitante maligno Spiritu rem hanc proficiſci? Neque enim eſca vel potus ſumptus hanc virtutem habet; vt diuinarum Scripturarum ſcientiam inſtillat, res per ſe clara eſt. Neque Deus eſt, qui hanc illis doctrinam confert; cum fidei atq; Religionis eius ſint hoſtes, agantque vitam impuriſſimam. Cum igitur eandem labore non habeant, nec vllius hominis inſtitutione; à quo, niſi ab inhabitante habebunt ſpiritu?

259. Prætereà, quæ cauſa eſt, vt mox, poſtquam ad Catholicorum caſtra redierint, ne verbum illorum, quæ antea nouerant, teneant? neſciant etiam legere, qui prius quando in hæreſi degebant, cum quibuſuis legendo poterant certare? Scilicet tum ipſos dæmon deſerit; tum ſe relinquentes, ſibi relinquit.

260. Hinc eſt, vt non immeritò in ſuſpicionem quidam veniant; vt putent non Anabaptiſtas propriè eſſe, qui per ſe loquantur Scripturas, ſed dæmones in Anabaptiſtis loqui: quemadmodum, dum obſeſſi perigrinum idioma ſonant, non ipſi, ſed dæmones ſunt, qui voces & ſonos formant.

261. Sed forſitan quia barbara in Anabaptiſtis his ſigna, & cruciatus, quos alij obſeſſi patiuntur, quidam non obſeruant, in obſeſſorum loco ipſos nō habent. At non neceſſe eſt, vt hæc ſigna omnes obſeſſi edant: non neceſſe, vt omnes tormenta à ſpiritibus patiantur. etiam illi, qui omnium opinione obſeſſi ſunt, in ſuis quandoque cruciatibus reſpirant, & à tormentis ſunt liberi.

262. Qui hanc ſententiam fuerint complexi, nouum quoddam obſeſſorum hominum genus conſtituent, quod ab alijs, quo communiter obſeſſos dicimus, his rationibus differret. Primò, Illi plerumque inuiti diabolum recipiunt, atque ſæpe in peccati pœnam: hi eundem vltrò admittunt, cum maxima Dei offenſa. Secundò, Illi cruciatus multos patiuntur à dæmonibus: hi à cruciatibus ſunt prorſus liberi. Tertiò, Hi, quamuis à dæmonibus obſeſſi, non tamen ſibi videntur obſeſſi, quin imò ſe fœlices arbitrantur: illi miſeriam ſuam deplorant, & ad commiſerendum ſibi alios, excitant. Quartò, Illorū

Digitized by Google

opera, quæ in ſpeciem peccata ſunt, verè peccata non ſunt: horum verè peccata ſunt, & Deum offendunt. Quintò, poteſt in hos Magiſtratus iure animaduertere, & pœnas exigere: in illos nō poteſt. Sextò ab illis dæmones Exorciſmis pelluntur: hos relinquunt, quando ad Catholicorum caſtra redunt, & dignos pœnitentiæ fructus edunt.

CAPVT XXII.

De ſignis duodecim, quæ non ſunt certa & indubitata argumenta, latentium in hominibus Dæmoniorum.

263. EX numero Obſeſſorum excluſimus Energumenos, Maleficos, Sagas, Diuinatores & Hæreticos: de quibus maior, quam de aliquibus alijs, potuit eſſe ſuſpicio: reſtat nunc quæramus, quænam ſigna ſint, vnde Obſeſſi deprehendantur. Hoc eſt alterum huius ſecundæ partis Caput.

264. Reijciemus hoc loco primum illa, quæ vera Obſeſſorum hominum ſigna non ſunt, quamuis vera à quibuſdam habeantur, tum deinde, quæ verè Dæmones in hominibus eſſe probāt, aſſignabimus.

265. In priori genere primum ſignum eſt Confeſſio quorundam, qui omninò ſibi perſuadent ſe obſeſſos eſſe, & vt à dæmonibus liberentur, etiam vltro ſe ad plagas, & virgas offerunt. Perſuaſio hæc non facit, vt Obſeſſus quis dici debeat: quemadmodum nec Rex habetur, qui omninò perſuaſus eſt ſe Regem eſſe. Multos perſuaſio decepit. Infinita fanaticorum hominum id docent exempla.

266. Nec vita quantumuis improba, certum argumentum eſt obſeſſi hominis. Multos reperias, etiam in grauiſſimis criminibus, qui non magis, quam qui inculpatè viuunt, obſeſſi dicendi ſunt: quamuis in hos ſummam, in illos nullam poteſtatem dæmones habeant.

267. Sunt qui ex feris, & agreſtibus moribus putant colligi poſſe dæmones in humanis corporibus latere. Verum nec hi ſunt ſine errore. Quamuis enim quandoque in Obſeſſis inueniantur, non tamen quotieſcunq; inueniuntur produnt obſeſſos. Quam barbari, quam agreſtes fuerunt mores Regum quorundam Turcarum? an idcirco à dæmonibus obſeſſos fuiſſe dicemus?

268. Grauis quoque, atq; diuturnus ſomnus; morbi prætereà nulla medicorum arte curabiles: internorum etiam viſcerum dolores, certo hic argumenta non ſunt: alias illa, quam in hominibus latentes dæmones, poſſunt habere cauſas. Poſſunt viribus naturæ: poſſunt arte Maleficorum, poſſunt opera aſſiſtentium dæmonum procurari.

269. Peſſima quorūdam hominum eſt conſuetudo, vt in ore ſemper dæ-

Digitized by Google

per dæmonem habeant. Et fortè quis obſeſſos dixerit, propterea, quod alicubi dicatur: Ex abundantia cordis os loquitur. Sed tamen quamuis haud procul à talibus dæmones abſint, (quemadmodum exemplo egregio alicubi docet B. Gregor.) non tamen neceſſe eſt Obſeſſos dicamus. Non omnes, qui malè agunt à dæmonibus poſſidētur. Matth. 12.

270. Similiter à dæmonibus obſeſſi non ſunt, qui relicto verò Deo, ſe totos quanti quanti ſunt, dæmonibus conſecrant, eius mandatis in omnibus, etiam fœdiſſimis & crudeliſſimis, rebus parent. Sagarum iſta & Maleficorum officia ſunt, quos inter Obſeſſos numerandos non eſſe, ſuperius demonſtratum eſt. Cap. 19.

271. Reperiuntur, qui nullo loco ſunt tuti. vbique ſe moleſtantes ſpiritus, quandoque etiam crudeliter in corpora ſæuientes experiuntur: an fortè hi obſeſſi dicendi ſunt? Non ſunt. Eſto non minus graues, imò grauiores etiam quandoque quam Obſeſſi, patiantur moleſtias, illę tamen non ab inhabitantib. ſed aſſiſtentibus ſpiritibus afferuntur.

272. Et qui præſentis vitæ pertæſi, crudeles ſibi manus afferunt, & ſe vitæ huius vſura priuant, ad Obſeſſorũ ordinem non neceſſariò pertinent. Si pertinerent, non illis ipſa, quam ſibi inferunt, mors vitio verteretur: non graues eius nomine in futura vita luerent pęnas: tribuerentur mors dæmonibus: nulla ipſorum hic culpa. Iam verò & mors ipſis tribuitur, & grauiſſimos meritò in futura vita ſuſtinent cruciatus.

273. An, qui inuocatorum à ſe dæmonum præſentiam percupiunt, & ſibi vt ab iiſdem abripiantur imprecantur, moxq; abripiuntur, ab iis, à quibus abripiuntur, poſſidentur? Poſſent, haud dubium, tales diaboli obſidere; veruntamen non obſident. Non opus eſt: vt corpora ingrediantur, ſi illa aliò debeant transferre: ſed nec ingredi deſiderare credendum eſt illa, quæ mox relinquere oportet.

274. Furia fortaſſis latentis in homine dæmonis argumentum eſt? Eſt aliquando: ſed non ſemper. Furia non à dæmonibus ſolum excitatur: cauſas quandoque in homine habet naturales: quandoque etiam opera perditorum hominum, adlaborantibus diabolis, procuratur: denique & herbarum quarundam fit virtute.

275. An obliuio rerum cognitarum? dæmonum opera quandoq; hæc affertur, verumetiam extra homines exiſtentes Spiritus huius poſſunt eſſe autores. ſed & hæc cauſas quoq; poteſt habere naturales.

276. Quid quod nec occultorum reuelatio ſatis magnum hic argumentum præbeat: Diuinatores occulta reuelant. ſed tamen non à dæmonibus poſſidentur omnes. verum de hoc aliàs. Cap. 20.

277. Addo, quod nec ipſa ſigna, quæ in Obſeſſis iis reperiuntur,

Digitized by Google

quorũ Euangelica hiſtoria meminit, certa & ſufficientia ſint obſeſſorum hominum argumenta. Fuerunt quidam illorum cæci, alij ſurdi, alij muti: quidam in ſe, quidam in alios fuerunt crudeles. Obſeſſorum illa videbantur opera, at obſeſſorum non erant ſigna, niſi forte omnes cæcos, mutos, & ſurdos: omnes item barbaros, & crudeles homines ad Obſeſſorum claſſem reuocare velimus.

CAPVT XXIII.

Quæ & qualis occultorum reuelatio prodat latentes in hominibus Dæmones.

278. POſt hæc, vera ſigna, ex quibus, Vtrum à dæmonibus homines obſeſſi ſunt, deprehenditur, aſſignanda ſunt. Duplicia autem hæc eſſe videntur: Alia enim ſunt, quibus Spiritus agere videntur, alia quibus quippiam pati. Priora ſunt, vel intellectus, vel corporis; poſteriora, vt plurimum rebus ſacris extorquentur. Intellectus ſunt reuelatio occultorum, & ſciẽtia linguarum; corporis, magnæ vires, grauia tormenta, atque his ſimilia. Sacræ res ſunt Euangelium S. Ioannis, Sanctorum Reliquiæ, Exorciſmi, &c. Diſcutiamus ſingula.

279. Primum locum obtinent occultorum reuelatio; quæ hominum, qui ea reuelant, ſcientiam latent. Cum enim hanc à mente, ſiue ſpiritu ſuggeri neceſſe ſit, ſi à priuato hominis ſpiritu non eſt, & ſi Deus, atque bonus Angelus huius cauſa non ſunt, quemadmodum aliquando non ſunt; neceſſe omninò eſt à malo ſpiritu ipſam proficiſci.

280. Occulta hæc duplices ſunt generis. quædam latent quidem ipſos, qui reuelant; ſed tamẽ talia non ſunt, vt nullo modo ab ijſdem poſſint cognoſci: quædam ſunt, quæ impoſſibile eſt humano ingenio, & viribus aſſequi.

281 Priora tribus temporum differentijs continentur. Nam aut præterita ſunt, vt res geſtæ, aut præſentia, quæ tamen ob locorum diſtantiam homines nequeunt ſcire; aut futura, quæ totum eſſe, quod habent, in ſuis cauſis habent. Poſteriora ſunt, quæ ex hominum pendent voluntate, & libero arbitrio.

282. In his omnibus Dæmones multa, quæ vel homines non cognoſcunt, vel non poſſunt cognoſcere, norunt optimè. Norunt res geſtas ab orbe condito. Norunt, quæ modo in remotiſſimis à nobis regionibus geruntur, quamuis hic nobis ſint præſentes. Norunt, quæ poſt plurima tempora euenient.

283. No-

Digitized by Google

283. Norunt quoque plurima, quæ à voluntate & libero pendent arbitrio; & homines cognoſcere propemodum eſt impoſſibile. Et quid mirum? Cum enim illa voluntatis noſtræ ſit conditio, vt affe-ctus ſequatur corporis, moueatur etiam obiectis bonis; & ad naturæ pondus ſe accommodet ſæpe;non nouum eſt, ſi Dæmones quæ à voluntate pendent norint; præſertim, cum & hominum affectus probè cognoſcant; & ſciant, quæ menti obiecta ſint, bona; & ſingulorum propenſiones longa experientia obſeruarint.

284. Occulta igitur hæc, ſi per homines reuelentur, hoceſt, ſi referantur res geſtæ: ſi manifeſtentur futura; ſi, quæ in remotiſſimis fiunt regionibus,ſignificentur,ſi hominum ſtudia & conatus occulti pate-fiant; omnino oportet dicamus ſpiritus alicuius hic operam adeſſe.

285. Veruntamen non neceſſe eſt ſemper à malis ſpiritibus hæc perfici,aut ijs qui in hominibus, per quos hæc reuelantur, ſuas ſedes habeant. Poſſunt hæc à bonis ſpiritibus reuelari; poſſunt reuelari à malis, & quidem ijs, qui in hominibus nullum habent locum. Non minor, ſi non maior, eſt bonorum Angelorum, quam malorum hic ſo-lertia,& ſagacitas; non minor cognitio. Quidquid poſſunt mali, poſ-ſunt boni: & mali, quemamodum nec boni ,non ad vnam aliquam, qua hæc faciunt, legem aſtricti ſunt.

286. Prophetæ homines fuerunt: reuelarunt ſecreta; nunc præterita,nunc præſentia, nunc futura: qualiacunq; tandem illa fuerunt; ſiue humanam cognitionem omnino excederent, ſiue humana cognitio ad illa pertingere potuerit; dictante ſpiritu hæc reuelarunt; quo vero?nequam. Nequaquam. Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt Sancti Dei homines.

287. Quando igitur hæc prauos ſpiritus produnt? Quando nulla honeſta,vt hæc reuelentur, ſubeſt cauſa: quando etiam quæ reuelantur, nunc in Dei cedunt contumeliam, nunc in proximi iniuriam. quæ vt cauent diligenter boni ſpiritus, ita ſtudioſe quærunt ſpiritus nequam. *2.Pet.1.*

288. Quod ſi interdum in hac occultorum reuelatione Dei honorem, aut proximi commodum quærere videntur dæmones (vt exemplum puellæ, quæ B. Paulum tanquam veri Dei, & ſalutis præconem proclamauit, inſinuat) profectò non tam hæc illis propoſita ſunt; quam quod ſpecie boni illudant & fallant. *Act.16.*

289. A malis igitur ſpiritibus hæc fient, ſi abſit ratio honeſtatis; ſi ad Dei contumeliam, aut proximi iniuriam cedat reuelatio. Veruntamen non mox neceſſe eſt ab inhabitantibus Spiritibus fieri. A fa-

Digitized by Google

miliaribus, quos habent quidam hæc accipere poſſunt, & in homines ſpargere.

290. Quod verò ab inhabitantibus, & homines obſidentibus fiant, ex duobus videntur rectè poſſe colligi. primum eſt, ſi qui hæc reuelant, nullum cum dæmonibus pactum habeant: alterum, ſi in ijſdem ſigna obſeruata ſint alia.quæ, quod à dæmonibus obſideantur, inſinuent. Talia plerunque ſunt, interni cruciatus, vagi motus proximis & ſibi allata detrimenta, &c.

CAPVT. XXIIII.

Quæ linguarum ſcientia, & an ſola illa prodat inhabitantes in hominibus dæmones.

291. SCientia etiam peregrinorum Idiomatum, & linguarum notitia latentes in hominibus ſpiritus produnt. Et meritò. Res clara erit, ſi tria conſtituantur: primum eſt, fieri naturaliter non poſſe, vt quam quis ignorat, vtatur lingua, aut idiomate. Alterum: Nullum idioma eſſe, quod ignorent, aut mox ſcire non valeant dæmones. Tertium, Omnem actionem, quæ in hominibus obſeruatur cauſam aliquam, à qua fiat, habere.

292. De primo nulla controuerſia eſt. Communis hic omnium eſt ſenſus & conſenſus. Hunc confirmat magnus, quem in addiſcendis linguis, ſuſcipimus, labor: vt taceatur inter beneficia, quæ ſingulari Dei munere Apoſtolis olim collata ſunt, numerari donum linguarum. 1.Cor.12.

293 Sic nec dubium eſt idiomata omnia noſſe dæmones. Diſcunt illa homines conſuetudine eorum, cum quibus viuunt, quidni igitur Dæmones diſcerent, qui ſemper inter homines verſantur? obſeruant quæ loquuntur? notant quæ agunt?

294. Certiſſimum quoque eſt, omnem, quæ in hominibus deprehenditur, actionem cauſam aliquam habere. Cum enim actio effectus & opus ſit agentis, agens autem in numero cauſarum conſtituatur, fieri nequit, vt aliqua, cuius nulla cauſa dari poſſit, detur actio.

295. Ab aliquo igitur eſt ſermo peregrinus in hominibus, qui illum ſonant. At à quo? Omnino à ſpiritu ſiue mente. quid ita? quia ſermo omnis, eius, quod in mente, ſiue ſpiritu latet, nuncius eſt: quapropter prorſus neceſſarium eſt, vt, ſicut fumus ignem, ita mentem prodat & ſpiritum.

296. A quo vero ſpiritu erit? profectò non ab humano. Homo non eſt, qui peregrinum format ſermonem. Quod non didicit, non loquitur

Digitized by Google

quitur homo: peregrinum ſermonem non didicit: peregrinum ergo ſermonem non loquitur. Hoc ſuperius conſtitutum fuit.

297. A ſpiritu igitur externo eſt? Omnino eſt, & quidem Angelo, vel bono, vel malo. Angeli, vt cætera hominis membra, ita poſſunt impellere linguam; ita partes omnes, quæ ad vocem formandam ſunt neceſſariæ.

298. Verum quemadmodum ſuperiùs demonſtratum eſt, ex fine bonos & malos ſpiritus deprehendi & diſtingui in Occultorum reuelatione; ita hic finis eſt, qui loquentes peregrina lingua in hominibus ſpiritus prodit. *Cap. 23.*

299. Loquebantur olim varijs linguis Apoſtoli; ſed diuino ſpiritu inſtructi: quia ſic Chriſti regnum propagandum erat & amplificandum: ſic gentes ad Chriſti fidem conuertendæ. Non hoc propoſitum eſt, in obſeſſis malis Spirtibus, propriam gloriam, cum Dei iniuria, & hominum interitum, quærunt verſipelles. *Act. 2.*

300. Eſt & aliud hic diſcrimen. Non poterant vlla externa vi cogi Apoſtoli, vt varijs linguis loquerentur: cogi poſſunt, & coguntur haud raro, ab Exorciſtis, Obſeſſi, ſeu potius latentes in ipſis dæmones, vt etiam inuiti loquantur.

301. Sed & Apoſtoli linguas, quibus loquebantur, reuera norunt; intelligebant etiam ſignificationes vocum. Loquuntur varijs linguis dæmoniaci; ſed nec linguas norunt; nec, quid vocibus ſignificetur, intelligunt.

302. Hoc ſigno noſtris temporibus ſæpius dæmones deprehenduntur Deprehenſus eſt eodem olim ille, qui Candidatum quendam Conſtantij Imperatoris poſſedit. quamuis enim Candidatus Francam tantum & latinam linguam noſſet; tamen B. Hilarioni Syro, quo ipſum rogabat, ſermone reſpondebat, & quidem ita perfecto, teſte Hieronymo, vt non ſtridor, non aſpiratio, non idioma aliquod Paleſtini deeſſet eloquij. *In vita Hilar.*

303. Ad hoc Idiomatum ſignum referuntur, quæ cum ipſo magnam habent affinitatem. Primum eſt, ſcientia legendi, nullo ſtudio comparata. Quemadmodum linguarum cognitio ſine ſtudio non habetur; ita nec legendi ſcientia: quocirca vt illa, ita quoque hæc inhabitantes dæmones prodit.

304. Alterum eſt, ſine ſtudio atque labore parta, ſcientia ſcribendi. Eadem huius, atque præcedentium duorum ratio eſt: quocirca non errnt, qui hinc obſeſſos homines definiunt.

305. Tertium eſt, cognitio rerum naturalium, nec propria inuentione cōparata, nec ab vllo magiſtro accepta. Sicut peritia linguarum;

Digitized by Google

ita ſcientia rerum naturalium, operam noſtram, ſtudium atque diligentiam requirit; quæ ſi deſint, non ſine ratione ipſa dæmones authores habere putatur.

306. Quartum eſt, peritia cantandi in eo, qui tantum non addidicit. Cum hac forte non malè coniunxerim Arithmeticam, cùm magnam inter ſe coniunctionem habeant: Neutra hæc hominibus congenita eſt. quapropter ſi in hominibus inueniantur, nullo præcedente ſtudio; & nec Deum, nec bonos Angelos auctores habeant; opera latentium in hominibus malorum ſpirituum æſtimari poſſent.

CAPVT XXV.

De ſex generibus corporalium ſignorum, quæ quamuis non omnino prodant latentes in hominibus ſpiritus; magnas tamen ſuſpiciones generant.

730. IN hominum corporibus etiam ſigna quædam ſunt, ex quibus latentes Spiritus deprehenduntur: quamquam enim priora illis tanquam ſpiritibus magis propria ſunt; in corporibus tamen aliquando quædam efficiunt, quæ vix alios, quam dæmones, auctores habere poſſunt.

308. In his primum eſt, barbaræ & inconditæ voces; clamores item, & vlulatus prorſus belluini. Quemadmodum enim, quos certo obſeſſos eſſe ſcimus, has voces; clamores & vlulatus ſcimus edidiſſe; ita ex his in ſupitionem latentium dæmonum non ſine ratione venimus.

309. Alterum eſſe poteſt horribilis & truculentus vultus, quem qui de dęmoino ſuſpecti ſunt, referunt. Quales enim ipſi ſunt dęmones, tales formas plerunque effingunt. Quocirca cum truces ſint & crudeles; vultum humanum ita interdum deformant, vt ſummum intuentibus honorem incutiat.

310. Sit tertium membrorum, vt ita dicam, ſtupor quidam & functionum fere omnium vitalium priuatio, atque perpetua quædam quaſi ſomnolentia. Quemadmodum aliquando ſe furia, atque nimia corporis agitatione; ita interdum hac contraria trarditate & ſtupore, Spiritus manifeſtant.

311. Ad hæc accedit ſumma inquietudo; qualis eorum eſt, qui vno aliquo loco nequeunt conſiſtere, & ſolitudines quærunt, & deſertis locis delectantur. Neque enim pauci, etiam noſtris temporibus, inueniuntur, quos his modis dæmones exercent.

312. Poteſt his quintum addi: vires ſcilicet in corpore humano, non humanæ. Tales ſunt eorum, qui quaſuis lacerant veſtes, vincula diſrumpunt,

Digitized by Google

rumpunt, frangunt catenas; onera item ad quæ hominum robur non ſufficit, geſtant. vix hæc minorem, quam quæ ſuperioribus Capitibus allata ſunt, obſeſſi hominis fidem faciunt.

313. Denique perſecutiones, cruciatus atque tormenta, quæ quidam patiuntur, magnum hic argumentum faciunt, vt ſi verbi cauſa, nunc in ignem deijciantur homines, nunc in aquam: nũc ex alto loco agantur præcipites, nunc ſe cultris lacerant; nunc laqueo atque alijs rationibus vitam ſibi adimere conentur. Huius generis obſeſſum Sacra ſcriptura proponit. *Marc. 9.*

314. Hæc atque his ſimilia ſigna à dæmonibus excitari poſſe dubium non eſt: Paret illi ad nutum, vt in ſcholis loquimur, materia corporalis. Cum igitur in materia corporali hæc fiant omnia; opera dæmonum fieri non temerè creditur.

315. Veruntamen omnino certa & indubitata hæc ſigna non ſunt. quoniam non dæmones tantum, verum etiam, præter dæmones, alios authores & cauſas habere poſſunt, quemadmodum de pleriſq; Cap. vigeſimo ſecundo demonſtratum eſt.

316. Si tamen non ex infirmitate naturali, aut triſtitia aliqua profecta eſſe conſtaret, nec hominum quorundam nocendi libidine allata: multa quoque ex ijs concurrerent; denique accederent illorum pleraque, quorum Capitibus præcedentibus mentio facta eſt, haud leue argumentum ſubminiſtrabunt.

CAPVT XXVI.

De ſignis, quæ ad rerum ſacrarum vſum in dæmoniacis obſeruantur, & latentes in ipſis ſpiritus produnt.

PRæter ſigna, quæ dæmonum quaſi actiones ſunt, de quibus hactenus, alia inueniuntur, quæ ipſis ex eo produnt, quod ad verba quædam prolata, aut res aliquas adhibitas pati videantur, & ij, qui obſeſſi ſunt, trepident, concutiantur, in voces prorumpant, & omnino ſibi vim inferri, magnis argumentis demonſtrent. 317.

318. Ad hæc ſigna elicienda, quamuis ſint, qui res quaſdam profanas valere velint, nos tamen ſacras vtiliùs & rectiùs adhiberi credimus: de quibus etiam hoc Capite.

319. Sacrarum autem rerum hic duplex eſt vſus. nunc obſeſſi quædam iubentur proferre, nunc quædam ipſis ſilentibus abhibentur. Prioris generis ſunt Inuocatio diuini nominis, aut alicuius Sanctorum Dei, nominis Ieſu prolatio, pſalmi aut alicuius piæ orationis re-

 citatio,

citatio. Si enim hæc facere recuſent, de dæmonio, non ſine cauſa, ſuſpecti ſunt. Poſterioris generis ſunt, ſi conuitiantur, terreantur, impotens fiant, blaſphement; poſtquam Sanctorum ipſis adhibitæ Reliquiæ, aut admotæ cereæ imagines, quas Agnus Dei dicimus: aut crux fronti fuerit impreſſa, aut aqua luſtrali aſperſi, aut ſanctiſſimum Chriſti Corpus in Euchariſtiæ ſacramento exhibitum, aut etiam in aurem ipſorum, peregrina, quam norunt, lingua inſuſurratum fuerit illud: Deum, qui te genuit, dereliquiſti: & oblitus es Domini creatoris tui: Denique, ſi Exorciſmos intentatos vel non ferant, vel impatienter ferant.

Deut. 32.

320. His & ſimilibus ſignis dæmones prodi dubium non erit, ſi doctum fuerit, hæc ipſis inuiſa & moleſta eſſe; & præterea non poſſe fieri, vt aut exhorreſcat Chriſtianus homo, vbi hæc adhibentur; aut difficilem ſe præbeat, ſi vt ipſis religiosè vtatur, vel orationes quaſdam recitet, imperatur.

321. Et quidem dæmones illa non ferre certum eſt. Neq; eum ſolum trepidant ad has machinas ipſis admotas, verum etiam, quod inuiti admodum faciunt, quandoque ſedes ſuas relinquunt, & ſe grauiter torqueri, haud obſcuris argumentis ſignificant. verum & hoc argumento poſterius.

Cap. 42. 43. 44. &c.

322. Vt vero homines hæc horreant, quis credat? Horrebit forſitan Chriſtianus homo, ſi Pſalmum Miſerere, vel dicat, vel dici audiat? ſi orationem recitet Dominicam, vel quamcunq; aliam? piam tamen? Si videat aut tangat Sanctorũ Reliquias? ſi ipſo præſente legãtur Exorciſmi? ſi diabolo obijciatur, quod Deum creatorem ſuum requirit?

323. Reperiantur hoc tempore tam deploratæ ſalutis mortales; vt ex iam dictis, quædam ferre nolint, putentque eſſe ſuperſtitioſa: quis tam eſt perditus, vt non ferat dæmonibus improperari, quod Deum Creatorem ſuum reliquerunt? Cum igitur ad hanc orationem exhorreſcant obſeſſi, cum hæc adhibente mendacij arguant; quis dubitabit, quin trepidatio, & quæ mox audiuntur, blaſphemiæ latentes dæmones prodant?

324. Non leue dixerim hoc ab his ſignis petitum argumentum; forſitan etiã tale, quod cùm quibuſuis alijs conferri comparatiue valeat. In alijs enim, quia dæmones ſunt, qui agũt, poſſunt illa, quæ in corporibus fiunt, dici non ab inhabitantibus, ſed aſſiſtẽtibus Spiritibus fieri: hic, quia patiuntur, omnino in ipſis corporibus reſidere dici videtur debere, in quibus, quod patiantur, ſignis quibuſdã demonſtrant.

325. Porro quemadmodum ſigna hæc dæmones produnt, ita dæmonum non hominum, in quibus ipſa notantur & obſeruantur, ſunt ope-

Digitized by Google

opera. Dæmones ſunt, qui hos tremores & trepidationes excitant. Dæmones, qui vociferantur, & vlulatus edunt. Dæmones, qui in aurem inſuſurrantes ſacra verba, mendacij arguunt. Obſeſſi nihil hic, niſi membra ſua, inuiti, & quandoq; ignorantes, accommodant. Et Hactenus de ſignis.

CAPVT XXVII.

De obſeſſorum hominum miſera conditione, ob mala, quæ dæmones, partim corporibus, partim animabus afferunt.

Miſeros eſſe homines, qui à Spiritibus nequam obſidentur dubium non eſt, vnde miſeria hæc ſit, ſiue accidat, inquirendum eſt. In priori enim omnes conſentiunt, qui vel ſciunt, quid ſit homines eſſe obſeſſos, vel aliquando obſeſſos viderunt. Quis vnquam fuit, qui obſeſſis non condoluit? ipſorum non miſertus. 326.

327. Miſeria vero ex duorum altero ſemper eſt, ex malis, quæ hominibus efferuntur, & bonis, quibus priuantur. vbi vel nullum affertur malum, vel nullius boni iactura fit, quamuis ſibi miſeri videantur, reuera tamen miſeri non ſunt.

328. Nunc, quoniam reuera miſeri ſunt dæmoniaci, videndum eſt, vtrum vel mala patiantur, vel bonorum faciant iacturam, vel ſimul cum bonorum iactura aduerſa & mala ſuſtineant.

329. Nec opus multis? Mala Obſeſſis afferri certum eſt: bonis ipſos priuari certum eſt: duobus igitur nominibus ſunt miſeri.

330. Verum, quoniam malum multiplex eſt, & bonorum varia ſunt genera; quot & quibus bonis miſeros homines priuant dæmones? Cap. 12.
quot etiam, & quæ mala ſunt, quæ adportant? Hoc ſecundum prius diſcutiamus, poſtea alterum perſequemur.

331. Mala igitur vel corporum ſunt, vel animarum. quæ & quanta dæmones corporibus efferant, ſuperius demonſtratum eſt, dicamus igitur, quibus rebus incommodent animabus, ſiue quæ ipſis mala inferant.

332. Et quidem duplicia afferri fortaſſis dixerint, qui mores atq; ſtudia obſeſſorum diligenter expendent, vnum erit internus animi dolor, qui ex tanta, quantam Obſeſſi perpatiuntur, miſeria percipitur: alterum diuina offenſa, quam peccando obſeſſi videntur incurrere. Cap. 4.

333. Ita forſitan quidam. Sed tamẽ, vtrumq; hoc malum obſeſſis dæmones nõ afferunt. Eſto cauſa ſint doloris, & triſtitiæ, quã non paruã, ex tanta ſua miſeria homines percipiunt, ſed tamẽ diuinam offenſam

hominibus non conciliant. propterea, quod hominibus, vt peccent, cauſa non ſint, nec hominibus peccatum vllo modo poſſint aſcribi, quod in ipſis reſidentes operantur dæmones.

334. Non negamus hoc loco plurima peccata per obſeſſos committi. Nunquid audimus blaſphemias? detractiones? conuitia? calumnias? nunquid videmus mortem aliquibus interdum efferri? vulnera infligi? An forte hæc non peccata? vtique. diuinam quoque hæc iram prouocant: ſed quamuis per obſeſſos, non tamen ab obſeſſis hæc committuntur.

335. Hæc omnia dæmonum ſunt opera. quapropter non miſeris obſeſſis, ſed infœlicibus dæmonibus tribuenda, quemadmodum alias tribuimus iiſdem reuelationem occultorum, ſermonem ignotum, linguam peregrinam, membrorum tremorem, atque his ſimilia.

Cap. 23. &c.

336. Vnum eſt, quod Obſeſſorum dicere poſſumus, quod; ſcilicet; ipſorum membris atque corporibus nequam ſpiritus vtantur: lingua ad formandam vocem, ore ad euomendas blaſphemias, manu ad mortem & vulnera afferenda, &c.

337. Sed tamen, nec tum ita membris hominum, quemadmodum iiſdem ipſi homines vtuntur. Dum ſuis vtuntur homines actiones verè membris poſſunt tribui, ipſi illa ad agendum mouent, & vere membra agunt. Dum verò iis in obſeſſis vtuntur ſpiritus, nec proprie iis operationes poſſunt tribui, nec vere ipſa ſunt quæ agūt membra, ſed aguntur potius, & impelluntur ab inhabitātibus dęmonibus.

338. Hæc cauſa eſt, vt peccatum hominum non ſit, quodcunque tandem hic committitur: ſed nec hominibus vitio vertatur, aut dedecori, qualecunque etiam flagitium committant, quemadmodum vitio non datur ſecuri, quod ille latro ad homines trucidādos vtatur.

339. Hæc cauſa eſt, vt ad reſarcienda damna non teneantur obſeſſi, ſi quæ per illos allata ſunt. Sicuti non ipſi ſunt qui peccant, ita nec ipſi damna afferunt aut corporibus aut fortunis. Quod ſi qui ad damnorum reſtitutionem, quæ per obſeſſos afferuntur, tenentur, illi tenentur, ad quos obſeſſorum cura quouis modo ſpectabit & quorum negligentia, quam cauere poterant & debebant, damna allata ſunt.

340. Hæc denique cauſa eſt, cur de Obſeſſis ſupplicia non ſumantur, quamuis maxima per ipſos cōmittantur flagitia. An forte iuſta ſunt ibi ſupplicia, vbi nulla delicta? Si pro quantitate delictorum, quantitas debet eſſe ſuppliciorum, nulla erunt ſupplicia, vbi nulla, quod hic accidit, ſunt delicta.

341. Porro

Digitized by Google

341. Porro quamuis à peccatis Obſeſſos liberemus, non liberamus tamen ab omnibus quædam ſunt, quæ ipſi committunt, à quibus non minus, quàm non obſeſſi, ſunt excuſandi. Talia ſunt, quę & per ipſos, & ab ipſis fiunt & propria ipſorum voluntate perpetrantur.

342. Neque enim ſemper moleſti ſunt obſeſſis dæmones: quandoque ſibi relinquuntur, & moleſtias nullas patiuntur. Tunc quemadmodum poſſunt apud Deum mereri bene; ita & diuinam iram, proprijs peccatis, prouocare poſſunt.

343 Ex auctore igitur operum peccata dæmonum & Obſeſſorum hominum diſtinguenda ſunt. Si dæmones habent auctores, dæmonum ſunt, non hominum peccata. Ad hominum ſunt, non dæmonum, quorum ipſi homines cauſa exiſtunt.

344. Errant igitur plurimum, qui quæcunque ab Obſeſſis hominibus flagitia fieri conſpiciunt, illa mox ipſis Obſeſſis tribuunt, huicque Obſeſſorum miſeriam metiuntur. Quam eſſet miſera ipſorum conditio: Si quæcunque per Obſeſſos fiunt, ipſorum culpa fiunt; *Cap. 32.* quomodo Deum à peccato excuſabimus, qui iuſtiſſimas ob cauſas mortales huic miſeriæ, vt à dæmonibus poſſideantur, ſæpe ſubijcit? Et Sancti quidam viri, Deoque chariſſimi inueniuntur, qui dæmo- *Theſi 433.* num carnificiam, in ſuorum peccatorum vindictam, à Deo poſtularunt; an forte etiam poſtularunt, vt Deum peccatis offenderent? & hæc illis pro peccatorum expiatione exercitatio & vexatio tribueretur; quam ſine Dei grauiſſima offenſa ſuſtinere non eſſet poſſibile?

345. Errant quoque, qui omnia, quæ per Obſeſſos fiunt, dæmonibus obſidentibus tribuunt, omnibus cenſent veniam dandam. Non omnia dæmonibus tribuenda, non omnibus venia danda. pleraque contriti cordis ſignificatione; ſacramentali confeſſione, digniſque pœnitentiæ fructibus ſunt expianda.

346. Errant, qui culpas ipſas p[illegible]riuntur, partimque cenſent dæmonibus, partim obſeſſis tribuendas. quamuis fortè in aliquibus partitio hæc locum habere poſſit, non tamen habet in omnibus. quædam totæ dæmonibus ſunt tribuendæ; quædam Obſeſſis totæ.

347. Dictis addendum eſt, quod quamuis peccatorum dæmones in obſeſſis hominibus cauſa non ſint, nec vllam per ſe culpam ipſis affricent, ad peccata tamen multum, eoſdem poſſint promouere & impellere. Nec mirum. Si poſſunt, quos non poſſident; quidni poterunt, quos poſſident?

348. Quot vero impellunt ex ijs, quos non poſſident? Id Chriſti ſatis ſuperque docet oratio; dum principes huius mundi ipſos vocat, docet oratio B. Pauli, qui & principes vocat poteſtatis aeris, &

Ioan. 12. operari dicit, in filios diffidentiæ. docet Sanctiſs. Auguſtin. qui appel-
Epheſ. 1. lat cupiditatum Principes, quibus concupiſcitur omne quod tranſit.
De agone 349. Et ad quot, quamq; diuerſa impellunt peccata? Excitant in
Chriſti. alijs odium fraternum, quoniam, vt Apoſtolus loquitur: qui odit
cap. 1. fratrem ſuum, homicida eſt, & diabolus homicida fuit ab initio. In
alijs ſtudium mentiendi: hinc diabolus mendax dicitur à Domino,
1. Ioan. 3. & pater eius. In alijs libidinem: ob quam cauſam ab eodem Domino
Ioan. 8. dicitur Spiritus immundus. In alijs ſuperbiam: hinc dæmon dicitur
Rex ſuper omnes filios ſuperbiæ. In alijs auaritiam, propter quod de
Luc. 11. Iuda auaro dicitur; vnus ex vobis diabolus eſt. In alijs iracundiam: vt
Iob. 41. ob id optimè admonuerit Apoſtolus curandum, ne ſol occidat ſu-
Ioan. 6. per iracundiam, ne ſit locus datus diabolo. In alijs dolum & deceptio-
Epheſ. 4. nem, vt Apoſtolus indicat, cum Elymam Magum vocat filium
Act. 13. diaboli.

350. Hæc poſſunt in non obſeſſos Spiritus: poterunt, eadem in miſeros Obſeſſos. Non minor eſt in hos, vt diximus, quam in non obſeſſos ipſorum poteſtas quid, quod in hos plus poſſe, videri debeant? tum quia à pluribus & maioribus bonis poſſeſſos à ſe, impedire valent; tum etiam, quia in vires illas, quas peccando voluntas ſequitur, maiores poſſunt facere impreſſiones.

351. Vtroque enim modo ad peccatum calcar addi, dubium nullum eſt. priori quidem, quia virtutum officia haud parum impediunt peccata: quapropter dum in his homines impediuntur, ad vitia quaſi incitantur: poſteriori verò, quia arduum eſt, & difficile voluntati, vt aliam ingrediantur viam, quam ad quam apparentis, boni ſpecie, aut appetitus atque affectuum impulſu inuitatur.

352. Iam verò dictis rationibus in Obſeſſos plurimum poſſunt dæmones. Poſſunt in virtutum ſtudio impedire: poſſunt in illas facultates, ad quas ſe voluntas accommodat, magnos impetus facere. prius illud ſequenti Capite demonſtrabitur: poſterius intelligit, qui eos meminerit dæmonum eſſe vires, vt & ſpecie apparentis boni poſſint facultates, quas Cognoſcitiuas dicimus; dementare, & mirabiles in corpore atque appetitus facultatibus motus ciere.

353. Tribus igitur modis ad peccata Obſeſſos promouebunt dæmones. vno indirectè, duobus directè. Indirectè dum à bonis vel auocant, vel impediunt: Directè, primò dum ſpecie fallacis boni inuitant; deinde dum vt voluntatem ad peccandum inclinent potentias inferiores appetitiuas, & prauos in homine motus in ſubſidium aſſumunt.

354. Sed tamen ita promouent, vt ſuam voluntati libertatem nun-

quam

quam deuiant; nullam etiam eidem neceſſitatem imponant. valeant viribus Impoſtores quam maximis, tantis non valent, vt hominum voluntates, quo delectat. poſſint impellere.

355. Et quamuis maximas ex omni parte machinas adhibeant: plena tamen eſt libertas voluntati; non eo tantum ratione, quod cogi non poſſit; ſed etiam, quod conatibus dæmonum valeat non aſſentiri; valeat ſe opponere, valeat ſuperior eſſe; valeat contraria virtutum ſtudia exercere.

356. Hinc ſequitur ex hac dæmonum vexatione dæmoniacos poſſe quæſtum facere. quo modo verò? ſi impotentibus dæmonum conatibus reſiſtant, & dum ad peccata vrgentur, in peccata non conſentiant. Hic, vt difficilior victoria; ita ſpecioſior triũphus, & merces copioſior. Atque hoc de malis, quæ per ſpiritus nequam obſeſſis hominibus efferuntur dictum ſit. Nunc quibus bonis per eoſdem priuentur, videamus.

CAPVT XXVIII.

De obſeſſorum miſera conditione, ob bona, quibus per dæmones priuantur.

QVamuis bonorum genera multa ſunt, de quibus tamen præſentis Capitis inquiſitio eſt, ad duo prima genera poſſunt 357. reuocari. Quædam enim ſunt futuræ vitæ, quædam præſentis. futuræ vitæ ſunt gaudia regni cœlorum; huius, quæcunque ad futuræ illius vitæ conducunt.

358. Poſteriora hæc in triplici ſunt ordine. primo ſunt habitus Theologici, Spiritus S. dona, atque imprimis fides. ſecundò ſunt exercitia virtutum, quæ bona opera dicimus. tertio eſt vſus ſacramentorum, præcipuè verò, ſacroſanctiſſimæ Euchariſtiæ.

359. De his quæſtio eſt. Quæritur; Vtrum his omnibus obſeſſos homines priuent ſpiritus, ita ſcilicet, vt ad vitam æternam aditus ipſis ſit præcluſus: orbentur Chriſtiana fide: non poſſint quidquam boni, quod illis conducat ad vitam æternam. Non etiam admittendi ſint ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentũ, atque alia Chriſtianæ religionis myſteria. Quod res eſt, breuiter definimus

360. Spe vitæ æternæ non priuant dæmones dæmoniacos. Non idcirco, quia aliquis obſeſſus eſt, à regno cœlorum eſt excluſus. Aſſertioni facilè credunt, qui regni illius norunt illas eſſe leges: vt nullum repellat, niſi quem conſcientia peccati alicuius lethalis grauat: à quo cum liberi eſſe poſſunt ij, quos dæmones inhabitant, omninò credendum eſt, non ijs aditum ad cælum eſſe præcluſum.

361. Fide Obſeſſos priuat Daniel Toſſanus Profeſſor Heydelbergenſis,

Digitized by Google

Epiſt. ad Petrum. Thyræum. genſis, ſed male. Si ſaluari non poſſunt, qui fide carent (ſine fide enim impoſſibile eſt placere Deo) ſaluari autem poſſunt dæmoniaci, dum ex hac vita diſcedunt, quomodo dici poteſt, ipſos carere fide?

Heb. 13. 362. Et quid eſt, quod fide priuat? An Spirituum tanta eſt in homines poteſtas; vt & corpora, quæ ingrediuntur poſſunt vexare, & mentē ſuo decore, atque lumine ſpoliare? Poſſint quiduis in corpus: in animam poſſunt nihil. Solus Deus eſt, qui in animas, quemadmodum & ſpiritus omnes, plenum abſolutumque habet imperium.

373. Quæ fidei, eadem aliorum habituum, qui in anima ſunt, ratio eſt. vt non fide; ita nec ijs priuare poſſunt dæmones. Quod ſi quando horum iacturam obſeſſi faciunt, proprijs hoc ipſorum fit demeritis, non vi atque efficacitate Spirituum.

364. In virtutum exercitio quoque eadem Obſeſſorum, atque non Obſeſſorum conditio eſt. Non peccant ſemper non obſeſſi: nec peccant ſemper Obſeſſi. Poſſunt tam hi, quam illi virtutum Theologicarum, atque Moralium exercere officia. Poſſunt actus edere, quibus diuinam ſibi miſericordiam conciliant; quibus gratiam augeant; quibus gloriam eiuſque augmentum acquirant, prout conditio ſtatus eorum, à quibus opera hæc proficiſcuntur, permittit.

365. An fortè ab altaris Sacramento arcendi ſunt dæmoniaci? Non ſunt. Patrum pro ipſis eſt ſententia. Eis, inquit Caſſianus, teſte D.

3. p. q. 8. at. 9. Thoma, qui ab immundis vexantur Spiritibus, communionem ſacroſanctam, à ſenioribus noſtris nunquam inuenimus interdictam. Hic locum habet, quod in Arauſicano Concilio habetur, canone 3. Amentibus quæcunque pietatis officia conferenda ſunt.

26. 46. ca. qui recedunt. 366. Verum, quamuis Obſeſſis communionem ſacram porrigi poſſe dicamus; non dicimus tamen omnibus porrigendam, ſed nec quouis tempore, quibus alioqui permitti poteſt, porrigendam Obſeſſorum quidam ſunt, quas ab ineunte ætate dæmones poſſiderunt, & moleſtare nunquam deſierunt, qui præter extremam hominis formam, vix quidquam hominis habent: hos quia à beſtijs non multum dixerimus differre, à communione cenſemus arcendos. Adultorum eſt hic cibus, poſtulat; vt nullus, niſi probatus, accedat. quod cum in Obſeſſis deſideretur: non dicamus ad Dominicam menſam illos admittendos

Sunt alij qui tantas moleſtias à Spiritibus non patiuntur, ſed quandoque requiem habent: ſibi interdum requ runtur, ſibi ſunt præſentes. hi, quia hunc cibum ab alio valent diſcernere, & ad eundem ſe cum reuerentia ſuſcipiendum præparare, liberè poſſunt ad ipſum cum fructu percipiendum, accedere: veruntamen nunc temporis, quando

Digitized by Google

quando Dæmones moleſti non ſunt, nec vlla Sacramento irreuerentia timetur.

368 Minor eſt de *alijs Sacramentis* difficultas. Si de peccatis commiſſis dolere poſſunt; ſi facere propoſitum melioris vitæ: ſi coram Sacerdote facere peccatorum confeſſionem, quidni abſolutionis beneficium, in Pœnitentiæ Sacramento percipient?

369 Sic, ſi *baptizati* nondum ſunt Obſeſſi; poſſunt baptizari: præſertim, ſi, dum ſibi præſentes fuerunt, Sacramentum Baptiſmi petiuerunt. Poſſunt quoque baptizari, etſi baptiſmum nunquam petiuerunt; modò Chriſtianis parentibus nati ſint, & ratione tantùm nunquam valuerunt, vt Baptiſmum petere potuerint. Si Chriſtianorum infantibus Baptiſmus conferri poteſt, his non poteſt?

370 Ex dictis ſequitur Conditionem Obſeſſorum non eſſe omnium miſerrimam Multi ſunt, qui; quamuis non videantur, multò tamen ſunt Obſeſſis miſeriores.

371 Deterior eſt Conditio *Infidelium*; ſiue illi Hæretici ſint, ſiue Pagani, ſiue Iudæi. Deſtituti ſunt hi ſummo maximeq; neceſſario bono, fide, quo *ſine impoßibile eſt placere Deo*: hoc Obſeſſi deſtituti non ſunt

372 Deterior quoque eorum conditio eſt, *qui in peccati ſunt lethalibus* Nullum hi ad vitam æternam ius habent. Omne, quod habuerunt, per peccatum amiſerunt. Hoc priuati non ſunt Obſeſſi. Poſſunt Dei gratia eſſe inſtructi, atque, vt filij Dei, hac ratione caſtigari, abſque vlla ſalutis æternæ & humanæ felicitatis iactura,

373 Deterior etiam eſt eorum, *qui per Eccleſiaſticam Cenſuram à Chriſti corpore ſeiuncti ſunt*; non idcirco ſolùm; quia ad Sacramenta percipienda non admittuntur; quæ Obſeſſis negata non ſunt; verùm etiam, quia bonorum, quæ in Chriſti Eccleſia omnibus fidelibus communia ſunt, fructu priuantur, & in ſalutis diſcrimine, niſi ad Chriſti Eccleſiam redeant, verſantur; quæ in Obſeſſos non cadunt.

374. Parua igitur, vel nulla, eſt Obſeſſorum miſeria, dicit aliquis, ſi ex *bonorum* iactura, quam Obſeſſi faciunt, illa peti debet. Quid ita? quoniam hactenus demonſtratum eſt, & nullo *bonorum* triplicium quæ poſuimus ipſos priuari; & præterea multò meliorem eſſe conditionem Obſeſſorum, quàm aliorum aliquorum; quos tamen nos omnino infelices iudicamus.

375 Eſto, ſint alij Obſeſſis infeliciores, ſed tamen non idcirco ipſorum nulla miſeria. Etſi minor ſit, aliqualis tamen eſt. Non etiam Obſeſſos priuent Dæmones ijs *bonis*, quorum meminimus; priuant tamen *bonis*, & priuant *multiplicibus*.

Digitized by Google

376. Duplicia, præcedenti Capite, mala diſtinximus. Corporis & Animæ: diſtinguimus iam *duplicia bona*: nam & Corporis quædam ſunt, & quædam Animæ. Si dæmones animæ bonis non priuant; profectò *Corporis* priuant. Res clara eſt eorum exemplis, quos Obſeſſos accepimus.

377. Sed & in *Animæ* bonis miſeri detrimenta patiuntur: & quidē illis ipſis, de quibus initio præſentis Capitis quæſtio fuit inſtituta. quod qua ratione fiat ſequentibus demonſtramus.

378. Non eſt adempta *Spes vitæ æternæ* per dæmones Obſeſſis: ita ſuperius Theſi 359. Sed tamē, qui propter grauia crimina ipſi ſibi cauſa fuerunt, vt hanc dæmonum carnificinam ſuſtineant; & iuſto Dei iudicio Spiritibus nequam relinquuntur, nec tamen ſpacij à vexatione liberum habent, vt à ſe aliquando redeant, & de commiſſis peccatis pœnitentiam agant; in præſentiſſimo ſalutis diſcrimine verſantur.

379. *Fide* non priuant Obſeſſos ipſi dæmones: ita Theſi 361. Verūtamen quoſdam ne ad fidem animum adijciant, impediunt: alios etiam, qui fide inſtructi ſunt, ne fidei actus, cum ſuo emolumento, eliciant, retardant.

380. Quæ fidei, eadem eſt *aliorum habituum* ratio. Nam quibus impedimento dæmones ſunt, ne fidem Chriſtianam complectantur; illos quoque, ne reliquos, qui vel fidem ſequuntur, vel cum fide coniuncti ſunt, habitus obtineant, impediunt. Et quemadmodum quoſdam retardant, ne fidei actus exerceant; ita ne reliquarum virtutum qualeſcunq; etiam illæ ſint. Quod igitur diximus, Theſ. 364 *in virtutum exercitio* Obſeſſorum, & non Obſeſſorum eandem conditionem eſſe, ea ratione dictum eſt, ne hoc ipſo, quia Obſeſſi ſunt, hominibus virtutum officia interdicta crederentur. quoniam, non quicunque Obſeſſi ſunt, à virtutum ſchola ſunt excluſi, quamuis magna detrimenta perſæpe patiantur.

381. Quid quòd præcipua *bonorum* iactura, quam patiuntur dæmoniaci, ex *virtutum officijs* petatur? Norunt qui in Catholica religione probè inſtituti ſunt, haud parua ad animas lucra ex virtutum ſtudio prouenire. Norunt magnam meſſem in animarum horrea inuehi, per Iuſtitiæ Chriſtianæ officio. Quando igitur ab his dæmoniacos dæmones auocant: quando in his impediunt, vel retardant; magnis bonis mortales, Dæmonum malitia, priuari negare non poteſt.

382. Sed fortè virtutum ſtudia non valent impedire Spiritus. Quidni valerent? Valent optime, & valent non vno, ſed multis modis. Nam *principio* multa ſunt, quæ non niſi corporum miniſterio exercentur;

Digitized by Google

centur hæc, quoniam corpora in ſua poteſtate habent Dæmones ipſorum opera & poſſe impediri, & frequenter impediri, extra omnem controuerſiam eſt. *Deinde*, mentem præſentem eadem poſtulant, &, vt cum ratione atque iudicio fiant, requirunt. At mens, cũ ad phantaſmata (in quæ haud parum poſſunt Spiritus) in ſuis operationibus recurſum habere debeat, tam facilè perturbabitur, & impedietur; quàm eſt facilè à Spiritibus hominis phantaſiam perturbari. Requirunt *tertiò* operam voluntatis; ſine qua nihil prorſus in homine rectè peragitur. At in hanc quidem per ſe nihil poſſunt Dæmones: ſed tamen, quia ipſa in corpore eſt; corporis commodis iuuatur, & detrimentis retardatur. quapropter, qua ratione corporibus incommodant Spiritus, eadem voluntatem impediunt.

383 Ex dictis perſpicuum eſt, quæ in tertio bonorum genere, *Sacramentorum* inquam *vſu*, detrimenta Dæmoniaci capere poſſunt. Cùm enim hæc, vt plurimùm, ſint vel actus virtutum, vel cum virtutibus coniuncta; eadem in Sacramentorum vſu detrimenta patientur Dæmoniaci; quæ in ipſis ſentiunt virtutum officijs. Hæc de *bonis*, quibus Obſeſſi priuantur.

CAP. XXIX.

An ſemper ſuæ miſeriæ & tyrannidis, quam patiuntur, Obſeſſi à Dæmonibus, ſint cauſa.

DE cauſa, ob quam homines à Dæmonib. obſidentur, quæſtio eſt; atque, *Vtrum ipſimet ſuorum malorum authores ſint*, in controuerſiam vocatur, quanquam propriè non tam hoc, quàm Vtrum *ſemper* authores ſint, quæritur: & ſi non ſemper ipſi; quibuſnam cauſis ipſorum miſeria aſſcribenda ſit. 384.

385. Vnum igitur eſt, quod hoc loco quaſi ponitur; alterum, quod in controuerſiam vocatur: tertium, quod ſe vltro quaſi inſinuat, & reſponſionem poſtulat. Ponitur Obſeſſos quandoq; malorum ſuorum eſſe cauſam. Quæritur, An etiam ſine ſuo merito hæc aliquando patiantur. Ad hæc accedit, vt, quoniam ſine Dei prouidentia hic nihil fit, explicemus, quantum conſequi poſſumus, eiuſdem prouidentiæ cauſas, quando abſque vlla ſua culpa mortales Dæmonum tyrannidem patiuntur.

386. *Hypotheſis* certa eſt. Conſtat frequentiſſimè accidere, vt propter peccata ſua Dæmonũ carnificinam ſuſtineant homines. Tradidit *1. Corinth. 5.*
Sathanæ Corinthium quendam D. Paulus, propterea: quòd inceſtum *1. Tim. 4.*

commiſiſſet. Idem Paulus *Satanæ tradidit* Hymenæum & Alexandrum, ob blaſphemias.

387 De Maria Magdalena teſtatur hiſtoria Euangelica; pluribus locis, Dominum *ſeptem dæmonia* eieciſſe: & quamuis diſertis verbis cauſam non aperiat, ob quam fuerit Obſeſſa: peccatis tamen ſuis id ipſam meruiſſe, inſinuat, dum *peccatricem* compellat: vt de Patrum ſententia hic nihil.

388. Non obſcurè idem docet Chriſti Oratio; quando his verbis dæmonum ſtudium explicat: Cùm immundus Spiritus exierit ab homine, perambulat per loca inaquoſa quærens requiem: & non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit ſcopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & aſſumit ſeptem Spiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi. Cur redit in domum Spiritus, vnde exiuit? Quia quam in locis aridis non inuenit, in illa inuenit; requiem. At requies illi ſumma eſt, in impiorum cordibus. ibi igitur ſedes figet; ibi habitaculum eliget.

389. Sententia B. Hieron. eſt (In Danielem) atque Epiphanij (in Vita Dan.) Aſſyriorum Regem Nabuchodonoſor à dæmonibus obſeſſum fuiſſe. Nec diſplicet ſententia: quoniam non parua Obſeſſi hominis exhibuit ſigna. Quis verò poteſt dubitare hoc malum peccatis eius accidiſſe? Si non id conſultum Danielis, *eleemoſynas* ſuadentis; profectò probat, quæ in auribus eius inſonuit, oratio: *Tibi dicitur Nabuchodonoſor Rex: Regnum tranſibit à te, & ab hominibus eijcient te: & cum beſtijs feris erit habitatio tua: fœnum, quaſi bos, comedes: & ſeptem tempora mutabuntur ſuper te: donec ſcias quod dominatur Excelſus in regno hominum, & cuicunque voluerit, det illud.*

390. Si Saul Regem Obſeſſum fuiſſe dicamus, quemadmodum verè Obſeſſum fuiſſe grauiſſimorum authorum eſt ſententia: egregiè noſtram Aſſertionem confirmabit: An non ſua culpa fuit Obſeſſus? Cur enim toties reprehenditur? cur Regnum, quod humilitate obtinuit, ſuperbia dicitur amiſiſſe.

391. Profana exempla hic plura ſunt. Sufficient ſequentia. A dæmone correpta eſt Geilana Franconiæ Duciſſa; quòd S. Kilianum, qui Duci, vt ipſam, (fratris coniugem) dimitteret, perſuadebat, interfici curauerit. Sigebertus circa ann. domini 697. Correptus latro quidam Longobardus, ob furtum, quod commiſerat, & quia S. Mennæ pij admonitionibus non acquieſcebat, vt teſtatur B. Gregorius, Libr. 4. Dial. Correptus Gundericus Wandalorum Rex, quando templum, vt illud ſpoliaret, ingreſſus eſt.

392. Dictis vnum addimus ex B. Hieronymo, In vita Hilar. &, quia pluribus

pluribns locis, in hac diſputatione, ſeruit, ipſius Hieronymi verbis: Gazenſis Emporij oppido, *inquit*, Virginem Dei vicinus iuuenis deperibat. Qui cùm frequenter tactu, iocis, nutibus, ſibilis, & cæteris huiuſmodi, quæ ſolent morituræ Virginitatis eſſe principia, nihil proficiſſet; perrexit Memphim, vt confeſſo vulnere ſuo, magicis artibus rediret armatus ad Virginem. Igitur poſt annum doctus ab AEſculapij Vatibus, ſubter limen domus puellæ, tormenta quædam verborum, & portentoſas figuras, ſculptas in æris Cyprij lamina, defodit Illicò inſanire Virgo, & amictu capitis abiecto, rotare crinem, ſtridere dentibus, inclamare nomen adoleſcentis. Magnitudo quippe amoris eam in furorem verterat. Perducta à parentibus ad Monaſterium Seni (Hilarioni) traditur, vlulante ſtatim, & confitente dæmone: Vim ſuſtinui, inuitus ſum adductus; quàm bene Memphis ſomnijs homines deludebam? O cruces, O tormenta, quæ patior? Exire me cogis, & ligatus ſubter limen teneor. Non exeo, niſi me Adoleſcens, qui tenet, dimiſerit. Tunc Senex, Grandis, ait, fortitudo tua; qui lino, & lamina ſtrictus teneris. Dic, Quare auſus es ingredi puellam Dei? Vt ſeruarem, inquit, eam virginem. Tu ſeruares proditor caſtitatis? Cur non potius in eum, qui mittebat, es ingreſſus? Vt quid, reſpondit, intrarem in eum, qui habeb..: collegam meũ, amoris dæmonem. Noluit autem Sanctus iubere ſigna perquiri, ne aut ſolutis incantationibus Dęmon receſſiſſe videretur; aut ipſe ſermoni eius accommodaſſe fidem, aſſerens fallaces eſſe dæmones, & ad ſimul andũ callidos. Seuerè autem, reddita ſanitate, increpuit Virginem, cur feciſſet talia, per quæ dæmon intrare potuiſſet. ita B. Hieronymus.

393. Egregiè Hypoteſin hæc exempla confirmant, ſed non minus ratio. Quid mirum, ſi per dæmones, in præſenti vita, Deus peccata vindicet; quæ per dæmones, in futura vita eſt vindicaturus?

394. Quid mirum, ſi in homines immittat Spiritus nequam, qui pęnas, ob malè actam vitam exigent; quando non rarò Spiritus excitauit, vt (quamuis non in hominibus, ſed extra homines poſiti) extrema mala atq; adeò mortem infelicibus afferent? Optimè dictum eſt à Pſalmographo, quòd *mittat indignationem iræ ſuæ, per angelos malos.*

395. Non vna ratio peccata vindicandi Deo eſt, varias habet. Nunc pugnant pro ipſo elementa & cælum: nunc armat ſæuas beſtias. Vtitur etiam Spiritibus aliquando bonis, aliquando malis. Et quidni? *Nónne pro ipſo pugnaturus eſt totus terrarum orbis?*

396. Hinc bene B. Auguſt. 4 Ciuit. c. 34 *dæmones*, inquit, *niſi quos fallendo deceperunt, poſſidere non poſſunt.* & rurſus: *Poteſtas inimica vincit, aut ſubiungat neminem, niſi ſocietate peccati.*

Digitized by Google

CAPVT XXX.

Ob quas ſuas culpas Obſeſſi patiantur tyrannidem Dæmonum.

357. CVlpæ aliæ Lethales ſunt, aliæ Veniales. Illæ diuinam vindictam prouocant; & *Mortales*, quia mortem animæ afferunt, dicuntur: hæ nomen à venia, quam facilè obtinent ſortiuntur. Vtrumque genus varium eſt, & multiplex; prout contingit Deum varijs multisque modis offendere.

398. De his quæritur, *Quænam ſint, quæ dæmonibus oſtium, vt homines ingrediantur, pateſaciunt*; an Lethales tantum, an etiam Veniales: Et ſi vel alteræ, vel vtræque; *Omnésne* illius generis id præſtent: an potius in ſingulis generibus *certa ſint*, & determinatæ. Res, quia difficultatem non ita magnam habet, breuiter expedienda eſt.

399. Certum eſt *ob Lethales homines à dæmonibus poſſideri*. Docent hoc omnia propemodum ſuperioris Capitis exempla: tam illa, quæ ſacræ literæ: quàm, quæ prophanæ Hiſtoriæ ſubminiſtrant: quocirca longiori probatione opus non eſt.

400. Certum quoque Veniales culpas dæmonibus homines ingrediendi occaſionem præbuiſſe. *Corporaliter traditos Satanæ, inquit Caſſianus*, Coll. 7. cap. 25. vel infirmitatibus magnis, etiam viros ſanctos nouimus, pro leuiſſimis quibusque delictis. Fortè hoc probat exemplum puellæ, quòd alias cap. præcedente ex B. Hieronymo adduximus. Fortè etiam alterius, cuius Proſper Aquitanicus meminit; quæ cùm in balneo quoddam Veneris ſimulachrum nimis impudicè intuita eſſet, ſeque eidem aſſimulaſſet; mox à diabolo obſeſſa eſt; & ita vexata, vt Nequam Spiritus gutturis meatus occuparet, facultatem ſumendi cibum & potum ad ſeptuaginta dies adimeret.

401. Quod ſi de harum Veniali culpa dubium eſt: certè dubium non eſt de Abbatis Moyſis, & Virginis cuiuſdam monialis: quorum ille, teſte Caſſiano, profeſſus fuit, propter impatientiam, & duriùs prolatum verbum: hæc propter leuiorem gulam, habet vt B. Greg. lib. 1. Dialog. cap. 4. Sed exempla non noſtris, verùm ipſorum verbis aſſcribamus. De Moyſe igitur ſic Caſſianus, Coll. 7. cap. 27.

402. Et quamuis Venialia, leuia peccata ſint; & à venia, diximus, quam facilè obtinent, nomen habeant; nulla tamen fit hominibus iniuria, quando etiam hæc propter, dæmonum carnificinæ traduntur. quoniam quæ comparatione Lethalium leuia ſunt; comparata cum pœnis quibuſcunque magna ſunt, & illas longiſſimè poſt ſe relinquunt.

403. Nec nouum videri debet, quòd ob Venialia carnificinam dæmonum mortales ſuſtineant: quoniam iuſtiſſimo Dei iudicio fit, vt

etiam,

Digitized by Google

etiam, abſq; vllo ſuo demerito, quidam eandem ſubeant. Verùm quoniam hoc argumentũ pluribus indiget, ſequenti ca explicandum eſt.

404. Nunc quoniam diximus multiplices eſſe, tam Veniales, quàm Mortales culpas; *Vtrum certa quædam peccatorum genera ſint, quæ iuſtius dæmonum patiantur vindictam, & faciliùs ijs aditum patefaciant*, inquiramus. Quid igitur?

445. Quod res eſt, breuiter dicimus. *Certùm hic conſtitui poſſe nihil.* Quemamodum Veniales, & Mortales culpæ aditum dæmonibus ad ingrediendum homines patefaciunt: ita quæcunque illæ ſunt, ſi ita Deus permittat, & velit; petefacere poſſunt.

406. Veruntamen non negauerim *quaſdam* eſſe, quæ faciliùs aditum præbeant: vt quas vel Deus iuſtiùs hac ratione vindicare videtur; vel ob quas ipſi dæmones in homines ingreſſum magis poſſunt affectare & deſiderare Et quæ illæ?

407. Prima eſt infidelitas, ſeu *Agnitæ veritatis Impugnatio atq; abnegatio*. Ita docet ex Cypriano Stapletonus, in Dom. 2. Quadra. multos olim à dæmonibus idcirco obſeſſos fuiſſe, quòd à fide receſſiſſent. Et Nónne dignum, vt in eos Pater mendacij poteſtatem habeat qui veritatis Magiſtrum reſpuunt? Poſſideantur à poteſtatibus tenebrarum; qui in ſuis cordibus nolunt ſplendere lumen veritatis?

408. Altera eſt *Sacroſanctæ Euchariſtiæ abuſus.* Pro hac ibidem afferet exempla Cyprianus: referens & viros, & mulieres à Spiritibus malis obſeſſos fuiſſe; quod ſine Confeſſione, atque Pœnitentia peccatorum, ad menſam Domini acceſſiſſent. Fortè cùm his quidam Corinthiorum coniungendi ſunt, quos infirmatos & morbis ſubiectos recenſet Apoſtolus, idcirco quòd non probati Sacramentis altaris communicarent.

409. Tertia eſt *Blaſphemia*; Hæc dæmonibus oſtium aperuit, qui Alexandrum & Hymenæum ſunt ingreſſi. Certè blaſphemi digni ſunt, vt à Spiritibus Blaſphemiæ occupentur.

4 0. Quarta eſt *peccatum Superbiæ*, Nónne conuenit, vt qui eſt *Rex ſuper omnes filios Superbiæ*, in ſuperbis ſedem habeat? in ipſos poteſtatem exerceat? Conuenire docet magno ſuo malo ſuperbiſſimus Aſſyriorum Rex, Nabuchodonoſor, vt alios innumeros prætermittam.

411. Quinta eſt *Luxuria*. Ob hanc Corinthus ab Apoſtolo traditus eſt Satanæ. Fortè ob eandem ſeptem dæmoniorum tyrannidem paſſa eſt Magdalena. Ob eandem, ſi non Obſeſſi, profectò interfecti viri ſeptem, qui Saram experierunt. Sed & puella quædam, quia impudentius Veneris ſimulachrum aſpexit, eidemque ſe conformauit, à dæmonio obſeſſa eſt: vt notauit Proſper Aquitanicus.

Com-

Luci 11. Commodum Dæmonum domicilium ſunt Luxurioſi. Sunt enim &
Iob. 40. dicuntur *Spiritus immundi*: amant *loca humida: non inueniunt requiem in aridis*. Virtus eorum in *lumbis & vmbilico*.

412. Sexta *Liuor & Inuidentia*. Teſtis huius eſt primus gentis Iſacidę
2. Reg. 16. Rex Saul: qui quoniã in innocentiſſimũ, optimeq; de Rep. meritum Dauidem ira inuidiaque flagrauit; à Domini Spiritu relictus eſt, & à
Sap. 2. Nequam poſſeſſus. Et, ſi *inuidia Diaboli peccatum intrauit in mundum*, ab inuidis abhorrere poſſunt Dæmones?

413. *Auaritia* etiam inter culpas eſt, ob quas Dæmones facilem aditũ habent. Poſſet hoc forſitan recentibus nouiſque exemplis doceri; ſed his opus non eſt, cùm magnum argumentum Apoſtolus præbeat; tum quando docet Auaritiam *eſſe Idolorum ſeruitutem*; tum, quando
Ephes. 5. aſſerit in *laqueos Diaboli, atque varias tentationes incidere*, qui diuitijs ſtudent, & ſectantur pecunias.

414 Ad has accedit, quæ *Sãctis hominibus affertur perſecutio*. Ob hanc à Dæmonibus Obſeſſi plurimi: inter alios etiam Geilana Franconiæ
1. Tim. 2. Duciſſa, ob necem S. Kiliano procuratam. teſte Sigeberto circa annũ Domini 697. Et, quidni Diabolos ſocios habeant, & hoſpites; qui ſanctos viros, Dæmonum hoſtes, cane peius & angue oderunt?

415. Addiderim dictis *filiorum in parentes impietatem*. Veriſimile eſt hos facilè perpeti obſidentes Dæmones; quoniam ſæpe extra ſe poſitos experiuntur carnifices. Rem vno exẽplo Alexandri ab Alexandro verbis probamus. *Res admiratione digna eſt, inquit, libr. 4. Genial. dierum cap. 19. quam recenti admiratione comperimus Romæ*. Quippe nota res eſt: Cùm apud Gabios quidam infimæ ſortis, & obſcuris natalibus adoleſcẽs, veſanus & furioſus (cuius praui mores & vita facinoroſa fuerat, in parentẽ grauibus iurgijs conuicatus foret, poſt iurgia immodica, cum furijs agitatus, aduocato Dæmone, cui ſe deuouerat homo ille improbus & impurus, furore cæcus & amens diſceſſiſſet, & Romã petere cœpiſſet eo conſilio: vt aliquod dirum facinus in patrem molíretur, dum iter faceret, Dæmonem facie hominis truculenta, ſordida barba & capillo, veſteque obſoleta & ſquallida, obuiam habuiſſe, quò cùm ſimul pergerent, illum interrogaſſe iuuenem (quem animo anxio & ſollicito videbat) quid tam triſtis incederet; atque ille, cùm quid iurgij cum patre fuiſſet, quodque aliquid ſceleſti facinoris patrare cuperet, reſpondiſſet; Dęmonem illum ſe quoque ſimili caſu percitum fuiſſe dicere: proinde pergerent, & ſuas iniurias vltum irent: Cumque nocte appetente ad vrbem applicuiſſent, in proximo hoſpitio diuertiſſe, atque in cubiculum, quod à caupone vtrique exhibitum fuit, haud multò poſt, cubitum iuiſſe. Cumque vna cubarent,

Digitized by Google

peſtem illam immanem, cum illum ſomno oppreſſum videret, infeſtis manibus iugulum hominis apprehendiſſe, vt eliſis faucibus necaret, quem iam oppreſſiſſet, ni expergefactus ille, Dei opem & auxilium aduocaſſet: quo audito furiam illam teterrimam ſtridore & tumultu maximo, tantoque impetu cubiculum, vnde euaſit: dicitur colliſiſſe, vt tigna & tectum euerteret, teguloſque penitus perfregerit. Ita Alexander.

416. Decima culpa eſt Iurgium atque Conuitium. Hæc enim cum ſine irato animo non ſint, & quandam quaſi coniunctam furiam habeant, optime homines ad dæmonum domicilium diſponere videntur. Quid quod inter furioſum atque obſeſſum vix vlla videatur eſſe diſtantia? Quidquid ſit: ab his non ita procul abeſſe dæmones alio exemplo, idem Alexander demonſtrat, quod eiuſdem quoque verbis aſſcribimus. Autor eſt, inquit, Thomas monachus, *Ibidem.* homo minime malus, cuius ego fidem auctoritatemque pluribus in rebus expertus didici, qui ſerio mihi retulit, quod cum in monaſterio & ſacris ædibus, quæ in Lucanis montibus ſunt, cum pluribus iurgatus foret, & poſt immodica conuitia & rixas, animo perturbato inde ſe proriperet, cum per memoria iter ſolus intenderet, ſpeciem hominis vultu tetro, nigra barba, promiſſis tunicis, vultu aſpectuque deformi, & ſæuo, obuiam habuiſſe: quem cum compellaret, quid ipſe ſolus per deuia errabundus incederet, dixit, equum, quo vectabatur amiſiſſe, atque in proximos campus illum euaſiſſe credere: cumque per ſinus inuios equum vnà quæſitum pergerent, ad profluentem, in cuius alueo gurgites magni, & formidabiles redundabant, deueniſſe. Et cum monachus, vt aquam traijceret, calceos ſibi eximere appararet, illum mognopere coegiſſe, & tandem peruiciſſe, vt ſuper ſpatulas ſuas aſcenderet, potiusq; à ſe, qui corpore maior erat, vectaretur, qui acquieſcens, cum ſuper illius ſpatulas, vt ſuccolaretur, monachus aſcenderet, illeque iam aquam ingredi appararet, dum vada exquirit, illius pedes non humana, ſed tetra & deformi ſpecie conſpexit: quo animaduerſo, horribili terrore percitus, Deum, vt ſibi præſto eſſet, acclamauit. Mox dæmonem, & diram illam ſpeciem, diuino audito verbo, ſtridore quærulo, & vi maxima, quanta dici poteſt, ita è conſpectu abijſſe dicit, vt eminentem quercum ingenti impetu colliſerit, ac perfractis ramis funditus euerterit. Et hoc Alexander.

417. Vndecima culpa eſt, Dei contemptus, ſiue religionis, & pietatis neglectus. Cum enim duo ſunt Domini, quibus ſeruire neceſſe eſt, Deus & dæmon, ad dæmonis caſtra accedunt, quicunque

Deum, ſummum bonum deſerunt. pro hac re facit exemplum, quod iam ſecundo citatus affert Alexander de iuuene quodam, quem horribili ſpecie infeſtis manibus diabolus inuadere querebat, quia, vt verbis Alexandri vtar, conſtabat prauis illum moribus & inciuilibus cum Dei contemptu diu vixiſſe.

418. Timere etiam dæmones poſſunt, quæ ſe dæmonibus deuouent, &, vt abripiantur, ſibi precantur. Nec immerito. Nonne iuſtè quis illius carnificinæ præeſt ſubijci, quem ſuum carnificem efflagitat? Et ſi plurimos obſederunt dæmones, qui non ſibi, ſed quibus alij, dæmones ſunt imprecati; quid nouum ſi eos ingrediantur, qui eundem & ſibi precantur, & precando grauiter diuinam maieſtatem offendunt.

Cap.16.

419. Ad hos proxime Magi & Diuinatores accedunt, qui, ſi non ſe dæmonibus deuouerunt, magna profecto & ſacrilega cum ijs habent pacta & fœdera. Demones ijſdem miſeram aliquando mortem attuliſſe dubium non eſt. eoſdem à dæmonibus etiam interdum fuiſſe obſeſſos probat hiſtoria ex B. Hieronyma alias allata. Verum quidquid de his ſit, ſi iuſtum eſt, vt quo quis peccauit, eo priuantur; nullam his dicemus fieri iniuriam, ſi tortores experiantur, quorum ſimulata habuerunt obſequia.

420. Dictis adiungo Sacramenti Confirmationis contemptum, vel neglectum. Nouimus non vnum, ſed plures, qui graues dæmonis moleſtias & perſecutiones ſuſtinuerunt, antequam Sacramento Confirmationis eſſent initiati; à quibus mox percepto ſacramento fuerunt liberati. Quidni vero vel tales ingrediatur diabolus, vel ingredi poſtulabit, quibus alioquin eſt moleſtus.

421. Poſſunt iam à nobis recenſitis peccatis plura addi: ſed quoniam hæc præcipua exiſtimamus, & reliqua ad ipſa reuocari poſſunt, finem facimus: atque, vtrum etiam abſque culpa ſua homines à dæmonibus poſſideantur, inquiramus.

CAPVT XXXI.

Homines quandoq; non ob proprias, ſed aliorum culpas Dæmonum tyrannidem perpeti.

ALiquando homines abſque vlla culpa à dæmonibus poſſideri, clara eſt confeſſio B. Hieronymi. Quæ cauſa eſt, inquit, & ſæpe bimuli, trimuliue, & vbera materna lactantes, à dæmonio corripiantur? Inuiſibilia hæc inſcutabili altiſſimi Dei iudicio ſunt reliquenda. ita B. Hieronymus,

Cum

Digitized by Google

423. Cum B. Hieronymo conſentit D. Chryſoſtomus, qui in libris, quos de prouidentia ſcripſit, etiam in hoc diuinam prouidentiam cognoſcit, quod Sanctiores homines aliquando dæmones poſſideant, quos dum in peccatis volutarentur, & vitijs indulgerent, nulla aduerſitas moleſtabat, qua ratione quoque Theodorum quendam, quem dæmonum poſſidebat, conſolabatur.

424. Res hæc dubia non eſt, primo exemplo puerorum, quos ob reis defectum non eſt poſſibile peccare, & tamen quandoque à dæmonibus obſideri, non ſolum quotidiana probant exempla, verum etiam per ſuos trimulos bimuloſque, & materna vbera lactentes B. Hieronymus.

425. Deinde hinc ratio ſuffragatur. Neque enim in alia genere malorum eſt hoc, quod à Spiritibus affertur, quam quæ Pœnæ mala dicimus, at non neceſſe eſt hæc proprijs meritis irrogari. Neque hic peccauit, neque parentes eius, loquebntur Dominus de quodam, qui orbitatem oculorum, grauiſſimum pœnæ malum patiebatur. *Ioan. 9.*

426. Accedit ad hæc Eremitæ cuiuſdam iudicium. Dicitur ille à Deo poſtulaſſe & impetraſſe, vt per menſes aliquot eius corpus ab inhabitante dæmonio affligeretur, propter periculum peccati, quod timebat, ſuperbiæ. Cognouit profecto vir pius non ſemper præteritis & commiſſis peccatis tribui dæmonum torturam, ſed quandoque admitti, ne in peccata homines incidant, Deumque offendant. *Sulp. in vita Martini. dialog. 1.*

427. Quanta ſanctiſſimo Iob mala attulit diabolus, non in fortunis ſolum, verum etiam in corpore. An forte ipſius culpa omnia? Sanctum & rectum fuiſſe docet Scriptura. Et qui hæc potuit, extra Iob corpus conſtitutus, dæmon, eadem non poſſet, Iob inhabitans, quamuis ſine vlla ſancti viri culpa? *Iob 1.*

438. Scimus dixiſſe B. Auguſtinum dæmones non poſſidere homines, niſi quos fallendo deceperint. Dixiſſe quoque: Inimicum neminem ſubiugare, niſi ſocietate peccati: Sed attendit Sanctiſſimus Pater, non quid fieri neceſſe eſt, ſed quid vt plurimum fieri aſſolet. *Theſ. 396.*

429. Interim, quam non ob propriam culpam tyrannidem dæmonum, ſemper obſeſſi patiuntur, illam non patiuntur ſemper ſine culpa. Quemadmodum aliorum culpa, alijs malorum pœnæ poteſt eſſe cauſa, ita poteſt alijs dæmonum tyrannidem & carnificinam accerſere.

430. Quod dicimus, non violat leges iuſtitiæ. Nonne in bonis, quæ quis poſſidet, iuſtè poteſt puniri? Et homines quidam, nonne

Digitized by Google

quorundam hominum ſunt bona? filij parentum? ſerui dominorum? inferiores ſuperiorum?

431. Sed vtrum quod Iuſtitiæ leges non violat, ſi fieret; etiam aliquando fit? dæmonumne quidam: non ob ſua, ſed aliorum peccata vexationes experti? Experti. Rem exemplis docemus. Superius duo ex Cæſario attulimus; his tertium addimus ex vita Zenonis Martyris deſumptum: vbi mater, cum febrienti filio poculum aliquoties præbuiſſet, nec filius petere deſiſteret, impatientia victa, eidem poculum offert, & cum poculo dæmonum imprecatur, moxque ille ab obſidente dæmone miſere cæpit torqueri. Addimus quartum celebris illius dæmoniacæ Laudanenſis in Gallia: anno 1566. liberatæ; & alterius Montenſis in Hannonia, anno 1584. quæ ambæ in poteſtatem dæmonum, mala parentum imprecatione venerunt.

Cap. 16.

Surius 25. Maij.

432. Conſtitutum igitur ſit, & poſſe homines abſque ſua, ſed tamen ob aliorum culpam, dæmonum tyrannidem perpeti, & præterea ſæpe reipſa perpeti. At qui ob quorum? difficile hoc forte explicatu. Ita tamen ni fallimur, ſe res habet; quod quamuis quibuſuis in quibuſuis Deus exempla ſuæ vindictæ poſſit oſtendere; poſſit etiam quoſuis per quorumcunque ſupplicia à peccatis deterrere; nullos tamen propriè hoc ſupplicij genere tanquam iuſta pœna, ob aliorum culpas afficere iudicandus eſt; niſi qui cum ipſis, qui culpas dederunt, quadam ratione coniuncti ſunt:

433. Vindicabit parentum peccata in filijs dæmoniorum in ſeruis: Superiorum in ſubditis: Mariti in vxore, & contra. Deus noſter Deus eſt, Zelotes, vindicans peccata parentum in filijs, in tertiam, & quartam generationem.

Exod. 20.

CAPVT XXXII.

Fieri quandoq; vt abſq; vlla ſua culpa dæmonum cruciatus in obſeſſis corporibus ſuſtineant mortales; ſed tamen non ſine magnis diuinæ prouidentiæ rationibus.

434. IN huius Capitis ingreſſu B. Hieronymi, ſuperiori Capite allatam conſtituimus ſententiam. Quæ cauſa eſt, inquit, vt ſæpe bimuli trimuliue, & vbera materna lactantes à dæmonio corripiantur? Inuiſibilia hæc inſcrutabili altiſſimi Dei iudicio ſunt relinquenda. Docet Sanctiſſimus vir, hac ſententia, non tantum aliquando accedere, vt abſque vlla ſua culpa mortales à dæmonibus poſſideantur; verum etiam abſque eum culpa. Hinc non iudi-

iudicat multum noſtras cogitationes ſic fatigandas: & diuinam potius vult prouidentiam admirandam & prædicandam.

435. Et ita ſe prorſus res habet. Fit haud raro, vt abſque vllo hominum demerito patiantur homines non hanc ſolum, de qua agimus, dæmonum carnificinam; verum etiam alia quæcunque mala, quæ vel corporibus poſſunt incommodare, vel fortunis. In quibuſdam malis vix alias cauſas quam diuinam prouidentiam poſſumus inuenire.

436. Et profecto multas diuina prouidentia, poteſt habere cauſas, quando etiam nullo hominum culpa hanc carnificinam dæmonibus vel permittit, vel præcipit: ſcilicet vel hic propoſitum eſt homines inſtruere; vel à vitijs deterrere, & ad virtutum ſtudia incitare; vel ſtatuere exemplum patientiæ: vel maioribus bonis aptos & capaces in futura vita reddere.

437. Inſtruit duobus modis. Nam principio hinc intelligunt, præter corpora, Spiritus quoſdam eſſe, omnis concretionis expertes; quod Sadducæi inficiabantur: deinde colligunt mirum non eſſe, ſi *Act. 19.* animam corporis expertem poſſideant; quæ etiam, quemadmodum ſpiritus immortalis ſit æterna; & poſt hanc vitam, aliam viuendi rationem ſit ingreſſura.

438. Deinde hic, in imagine quaſi, ob oculos ponitur extremi illi cruciatus atque tormenta, quæ poſt hanc vitam reprobos manent: fitque ipſorum conſideratione, vt mortales fugiant peccata, quibus dæmonum imperium & carnificinam olim in futura vita demerentur.

439. Agnoſcunt etiam, quantum ſpirituum immundorum erga humanum genus ſit odium; cum tanta in miſeros homines, atque innocentes etiam barbarie ſæuiunt. quæ meditatio hoc habet emolumenti, vt prorſus animos mortalium (niſi fortè deploratæ ſint ſalutis) à ſpiritibus auertant, & omnem cum ijſdem ſocietatem, atque communionem diſſoluit.

440. Poſſint & hinc homines diſcere, quidnam in anima eorum, qui Lethalia peccata perpetrarunt, dæmones efficiant. quæ in corporibus fiunt; iudicia eorum ſunt; quæ in anima accidunt. An non rupta vincula in obſeſſis Euangelicis argumentum ſunt, eos, qui cum peccatis fœdus habent, rumpere omnia honeſtatis vincula, quæ, ne peccent, prohibere poſſunt? Et quod quidam hominum ſocietatem fugiant, atque in montibus cum feris degant; nonne communione Sanctorum, quæ in Eccleſia eſt, ipſos demonſtrat priuari? quod vero alios lædere dicantur, nonne magnum argumentum eſt, peccato-

res non ſibi ſolum, ſed alijs quoque detrimenta afferre; ſi non alijs rebus, ſaltem malo, quod præbent exemplo?

441. Denique hac ratione bonos exercet Deus. de hoc dubium eſt nullum. vt alijs rationibus, ita hac ſuos Deus præeſt probare. Qui poteſtatem dæmonibus facit, vt extra iuſtos conſtitui, ipſos affligant; poteſt etiam falultatem dare, vt corpora ingrediantur, & ſuam tyrannidem exerceant.

442. Et quemadmodum, ſuos hac ratione probat Deus: ita & ipſorum augent merita, & maioribus atque pluribus modis ſe ijſdem obſtringit: vt taceam, quod vniuerſo mundo virtutis ſuorum præbeat egregia exempla.

FINIS SECVNDÆ PARTIS DISputationis de Dæmoniacis.

TER-

Digitized by Google

TERTIA PARS DISPVTATIONIS DE DÆMONIACIS,

IN QVA,

De varia poteſtate, & multiplicibus modis dæmones ex humanis corporibus eijciendi, eorumq́; efficacitate, & his ſimilibus agitur.

CAPVT XXXIII.

Eſſe aliquam poteſtatem & virtutem, quia ex hominum corporibus eijciantur dæmones.

TErtia Diſputationis Pars circa modum, & rationes ſpiritus nequam ex humanis corporibus profligandi verſatur. In hac, ſi generatim loquamur, quatuor potiſſimum quæruntur. primum eſt, Sitne aliqua poteſtas, qua ex hominibus dæmones exigi valeant. alterum, penes quos hac poteſtas reſideat. tertium, Quibus potiſſimum rebus nitatur. quartum, Quænam cauſæ, cur cum tanta difficultate homines relinquant ipſi ſpiritus.

444. Primum caput, quemadmodum & alia, partes continet plures. Neque enim tantum demonſtrandum eſt, Eſſe aliquam talem poteſtatem; verum etiam definiendum, vna ne ſit illa, an multiplex: & ſi multiplex; eademne omnium conditio, ſiue, quod inter illas diſcrimen.

445. Et quidem eſſe aliquam tamen poteſtatem, nemo debet dubitare, qui vel mediocriter in ſacris literis eſt verſatus. Illæ ſiquidem, & à quo ipſa collata ſit demonſtrant; & quibus collata ſit, & quam ob cauſam collata ſit; & præterea, quam non fruſtra collata ſit, haud leuibus argumentis inſinuant.

446. Docent collatam eſſe à Chriſto Domino. Nam quos ille in vniuerſum mundum miſit, vt nouam in mundum lucem inferrent, cæleſtemque doctrinam docerent; hac voluit poteſtate eſſe munitos, & inſtructos, vt, quandocunque ita expedire iudicarent, dæmones ex humanis corporibus eijcerent.

447. Docent omnibus fidelibus, ſed tamen imprimis Apoſtolis, atque Chriſti Diſcipulis eſſe communicatam. Dedi (loquitur ſuis

Domi-

Digitized by Google

Luc.10. Dominus) vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones, & ſuper omnem poteſtatem inimici. Et profectò ſi vllis, his imprimis illa erat communicanda, qui & pluribus modis ſe Domino obſtrinxerant, & ſocij operis tam excellentis, quod ipſe perfecturus in mundum venerat, erant futuri.

448. Docent ob quem finem ſit collata: vt ſcilicet hac ratione authoritatem ſibi apud infideles facerent: & veritatem doctrinæ, quam afferrent, virtute miraculorum, & præcipue dæmonum profligatione, aſtruerent.

449. Docet non fruſtra hanc Apoſtolis collatam fuiſſe poteſtatem. Nunquid non plurima, ex hominum corporibus, dæmonia eijcerent? Infinita pro hac re, exempla ſuppeditant, qui eorum res geſtas deſcripſerunt: verum illa referre neceſſe non eſt, cum ſacra
Act.19. ſuppetant. Nouimus à S. Paulo eiectum eſſe ſpiritum pythonem ex puella, quæ haud paruum quæſtum ſuis Dominus diuinando facie-
Act.15. bat. Nouimus attractu ſudarij eiuſdem profligata dæmonia. Nouimus omnium Apoſtolorum hanc communem eſſe vocem: Domi-
Luc.9. ne, etiam in nomine tuo nobis ſubijciuntur dæmonia.

450. Poteſtas hæc Apoſtolis collata, cum Apoſtolis extincta non eſt. manſit ſequentibus temporibus. neque enim ad Apoſtolos tan-
Mar.vlt. tum pertinet, quod dicitur: Signa eis, qui crediderint, hæc ſequentur. In nomine meo dæmonia eijcient: Omnes Chriſti fideles hæc oratio comprehendit. tamdiu hæc à Chriſto collata poteſtas perdurabit, quamdiu erunt, qui Chriſti fidem profitebuntur.

451. Quanquam & aliud pro hac poteſtate argumentum ſacræ litteræ ſubminiſtrent: dum docent futuros ſequentibus temporibus, qui dæmonia ſunt expulſuri: & tamen longe à Chriſti amicitia alieni. de quibus his verbis Dominus. Multi dicent: Domine, Domine;
Matth.7. Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus, & virtutes magnas fecimus? quibus dicetur: Neſcio vos.

452. Si Patrum pro hac re ſententias omnes proferre voluerimus, haud dubium, moleſti erimus. Sed tamen non omnes prætereundi ſunt, ex multis igitur paucos referimus. Dæmones, inquit Tertullianus, non tantum reſpuimus, verum etiam reuincimus, & quotidie
Ad Scapulam.c.2. traducimus, & de hominibus expellimus, ſicut plurimis notum eſt. Cyprianus ita habet: O, ſi audire velles (ſic compellat Demetrianum Africæ Proconſulem) & videre; quando à nobis adiurantur & torquentur ſpiritualibus flagris, & verborum tormentis de obſeſſis corporibus eijciuntur: quando eiulantes, & gementes voce humana, & poteſtate diuina flagella & verbera ſentientes venturum

Iudi-

Digitized by Google

Iudicem confitentur. Veni, & cognoſce vera eſſe, quæ dicimus. ita Martyr Cyprianus. In eandem ſententiam loquitur Iuſtinus de veritate Religionis Chriſtianæ. Eius, inquit, nominis (Ieſu) potentiam dæmones tremunt, & reformidant. & hodie quoque illi, per nomen Ieſu Chriſti, Crucifixi ſub Pontio Pilato, qui Iudeæ procuratorem egit, adiurati nobis parent.

453. Noſtris quoque temporibus in Chriſti apud Catholicos Eccleſia, hæc poteſtas eſt; & eadem illa, quæ à Chriſto ſuis primum collata fuit diſcipulis, ſequentibus ſeculis perdurauit. quod quamuis quidam ſine ratione negent, probari tamen haud obſcurè inde poteſt; quod eadem eſt apud Catholicos, quæ in Apoſtolis fuit, & Maioribus noſtris, orthodoxa fides: quod idem Catholicis, quod olim illis fuit propoſitum: denique quod non aliæ ferè modo, quam olim, ad dæmones expellendos adhibeantur machinæ, & tormenta. Sed de his alias. *Cap. 42. & ſequentibus.*

CAPVT XXXIIII.

De quadruplici poteſtate, qua dæmones ex hominum corporibus eijciuntur

ESſe poteſtatem aliquam, qua dæmones ex humanis corporibus pelli poſſunt, probatum eſt: vtrum vna illa, eademque omnibus locis atque temporibus fuerit; atque vtrum ſi multiplex, æquales omnium vires, omneſque probari debeant, non temerè quæritur: quocirca nec ſine ratione hic definitur. 454.

455. Et præter illam, quam Chriſtus Eccleſiæ relinquit, de qua præcedenti Capite actum eſt, fuiſſe aliam aliquem, Dominus docere alicubi videtur. Cum enim per ſummam contumeliam, quod in nomine Beelzebub dæmonia eijceret, ipſi obijceretur, hanc à ſe calumniam, exemplo filiorum Iudæorum, qui apud ipſos Exorciſtas agebant, & dæmonia eijciebant, remouit. filij, inquit, veſtri, in quo dæmonia eijciunt. *Lucæ 11.*

456. Scio per filios hos, quoſdam Chriſti Apoſtolos intelligere, & putare, non alterius, quam Chriſti Exorciſmi hic fieri mentionem: ſed rectius ſentiunt, qui non Apoſtolos, ſed Exorciſtas Iudæorum, qui Chriſtum etiam multo tempore præceſſerunt, & dæmonia eiecerunt, intelligunt. Neque enim, cùm aduerſus Iudæorum calumnias ſe Dominus defenderet, iam cum hac dæmones eijciendi poteſtate ad Euangelium prædicandum miſſi erant Apoſtoli. poſtmodum hæc ipſis conceſſa fuit. Accedit, quod ſimilem calumniã Apo- *Ianſ. l.c. 49.* *Mat. 10.*

Digitized by Google

Mat. 10. ſtolos paſſuros Dominus ſignificauerit. Si patrem familias, inquit, Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius?

457. Sed fuerint hi quicunque voluerint, fuiſſe præter illam, quam ſuis Dominus contulit, aliam, qua dæmones pellerentur poteſtaté, ex Ioſepho Iudæorum ſcriptore clarum eſt: is ſic loquitur. Præſtitit autem Deus etiam Salomoni, vt contra dæmones artem, ad vtilitatem hominum, & eorum curas ediſceret: & incantationes inſtituit, quibus adſtricti dęmones, ne denuo redeant, effugantur. Et hæc cura hactenus apud nos multum præualere dignoſcitur. vidi enim quendam Eleazarum, de gente noſtra, præſente Veſpaſiano, & eius filijs, & tribunis, alioque ſimul exercitu, curantem eos, qui à dæmonibus vexabantur. Modus autem medicinæ fuit huiuſmodi. Intulit naribus eius, qui à dæmonio vexabatur annulum habentem ſub ſignaculo radicem à Salomone monſtratam: deinde per nares odorantis dæmoniũ abſtraxit, & repéte cecidit homo. Poſtea id adiurauit, neampliusredir et, Salomonis interim mentionẽ faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens autẽ ſatisfacere, ac probare præſentibus Eleazarus hanc ſe habere virtutem, ponebat ante eos aut calicẽ, aut peluim aqua plenum: & dæmoni imperabat, vt ab homine egreſſus, ea euerteret; & vidẽtibus præberet iudiciũ quod hominẽ reliquiſſet: quo facto ſapiẽtia Salomonis cunctis innotuit. Hæc Ioſephus.

Lib. 8. Antiq. c. 2.

458. Addo, quod non tantum his à Salomone acceptis artibus Iudæi ad profligandos dæmones vſi ſint, verum etiam ad eandem rem adhibuerint nomen tetragrammaton. Cui enim illud ſcire, aut fari licuiſſet, quemlibet eam facultatem aduerſus dæmonia aſſecutum eſſe teſtatur Epiphanius, agens aduerſus Ebionæos.

Cap. 30.

459. Præter has dæmones eijciendi, iam recenſitas rationes, quartam poſſumus conſtituere, qua per dæmones dæmonia expelluntur. Hac Apollonius Tyanæus vſus eſt, & tot ſibi diſcipulos conſciuit, vt Euſebius octo libros aduerſus Philoſtratum Appollonij præconem coactus fuerit conſcribere. Hac vſi Magi, de quibus apud Leonem Africanum legimus: qui poſt ductos aliquot circulos & characteres in fronte dæmoniaci, interrogatumque dæmonem, eundem ab hominibus exigebat: Hac etiam illi vſi videntur, quorum Iuſtinus meminit, oratione ad Gentiles. De ſimilibus locutus videtur Vlpianus, cum negat ijs, qui incantarunt, qui imprecati ſunt, & qui exorcizarũt, de eorum mercede ius eſſe dicendum. Non enim Chriſtiani erant, qui gratis abſque aliqua conuentione ſtipendij, huiuſmodi officium impendere conſueuerunt, ſed gentiles, impoſtores, & circulatores; qui vrbes circuibant, & ſuperſtitionibus vtebantur, eoque exerci-

Lactant. l. 3. c. 3.

Lib. 1. ff. de var. & extraord. cognit.

tio inſtar medicorum curantium corpora, quæſtum faciebant, & pecunias colligebant.

460. De hac quarta ratione dubium nullum fuit apud Iudæorum Scribas & Phariſæos. hinc Chriſti miracula, & dæmonum expulſionem eleuantes: In principe dæmoniorum Beelzebub, inquiebant, eijcit dæmonia. Sed nec res noua videri debet; cum conſtet non æquales omnium dæmonum vires eſſe, ſed alios alijs potentiores, & ob id facile fiat, vt hi inferiores ſedibus ſuis pellant.

461. Et quamuis Dominus alicubi probare videatur fieri non poſſe, vt dæmones dæmonia pellant; niſi ſuum regnum velint diſſolutum: non tamen animo negaſſe dæmones hanc poteſtatem habere; quin imo indicaſſe hanc exceptionem aduerſus rationem à ſe allatam produci poſſe, inde poteſt colligi, quod illa, non tanquam ſatis firma, non contentus, alias, quæ non ita facilem exceptionem haberent, in medium proferre voluerit. quanquam & hoc dici poteſt, ſignificare voluiſſe Dominum inuitos Diabolos per ſocios nunquam pelli. quando enim ad ſociorum imperium cedunt, non tam expelluntur, quam ſponte egrediuntur.

462. Ex dictis ſequitur quadripartitam poteſtatem dæmones pellendi poſſe diſtingui. vna poteſt dici Chriſti; altera Dei; tertia Salomonis: quarta Diabolica. Et hæc quidem ab ipſis fere authoribus diſtinctio ſumitur. Ita dicemus aliam diuinam eſſe, aliam naturalem Naturalis eſt, qua dæmones vi dæmonum pellentur: diuina, qua Dei munere & beneficio: vt in illa Dei, Chriſti, atque Salomonis contigit.

CAPVT XXXV.

De multiplici differentia inter quadruplicem poteſtatem expellendi Dæmones.

MVltiplex eſt differentia inter rationes; quibus ſuperiori Capite dæmones expelli diximus, & alia ab ipſarum authoribus; alia à forma; alia à ſubiectis; alia à finibus, alia ex alijs cauſis & circumſtantijs petitur. 473.

464 Priores tres, quas diuina authoritate niti diximus, Deum habent authorem, ſi tamen vnde primùm illæ profectæ ſunt, velimus attendere. Hoc de illa, quam Chriſtus ſuis cõmunicauit, dubium non eſt, cũ Chriſtum omnes verũ Deũ profiteamur. Conſtat quoq; de illa, qua per inuocationẽ nominis tetragrammaton dæmonia pulſa ſunt. Nec poſſumus de illa Salomonis dubitare, cũ & diuinitus illã cõmunicatã eſſe teſtetur Ioſephus, & omnis omnino poteſtas, qua dæmones pelluntur, ſi modo licita ſit, diuina ſit. At hoc Diabolica ab his dif-

fert. Hæc enim vt à dæmone nomen habet, ita dæmonem agnoſcit authorem.

465. Forma in omnibus alia atque alia eſt. Dei, nominis Tetragrammaton conſtabat inuocatione: Salomonis poſtulabat annulum habentem ſubter ſignaculum radicem à Salomone monſtratam, quem & naribus eius qui Obſeſſus erat, oportebat inferri: Chriſti olim præcipue habebat eius nominis inuocationem, aut res tales, quæ ad eius diuinitatem aſtruendam, aut doctrinam confirmandam facerent. Nihil horum habuit Diabolica.

466. Etiam ſubiectis ſiue miniſtris differunt. Diabolica non penes quoſcunque, ſed illos, qui ſe dæmonibus vouiſſent, fuiſſe videtur. Dei apud eos, quibus permiſſum erat in nomine Tetragrammaton; vt Epiphanius inſinuat. Salomonis certos habuit Exorciſtas. At Chriſti quamuis præcipuè Apoſtolis, omnibus tamen omnino fidelibus initio communicata fuit.

467. Fines diuerſos fuiſſe in his diuerſis modis nemo dubitat. Neque enim vnquam idem Deo, & dæmonibus propoſitus eſt finis. Itaque in poteſtate, quæ à Deo eſt, diuini nominis gloria, & augmentum, hominum incolumitas & ſalus, & à miſeria libertas quæritur: in Diabolica, ſi fortè hoc poſtremum confertur, profectò priora fruſtra exſpectantur.

468. Quod ſi primordia atque principia poteſtatum harum inquiramus, etiam hinc aliquod diſcrimen licebit accipere. Poſtrema omnium eſt, quam Dominus ſuæ Eccleſiæ contulit: hac aliæ ſunt prioris, Inter has, ſi ordo conſtituendus, poterit præponi illa Dei. Neque enim veriſimile eſt Salomonis præcedere; cum ante Salomonem à dæmonibus mortales obſeſſos fuiſſe dubium non ſit; & credi debeat non defuiſſe ijs ſubſidia, quibus iuuarentur. Diabolicam autem Dei poſteriorem eſſe, idcirco videmur poſſe aſſerere; quod dæmon Dei ſimia dicatur, qui Dei in rebus omnibus opera imitetur, & effingit.

469. Efficacia omnes ſuperare videtur illa Chriſti. Id non inde ſolum colligimus, quod in propria perſona illam Dominus exercuerit, & nullo labore, leuiſſimis etiam adhibitis machinis, multitudine propemodum innumerabiles dæmones expulerit; verum etiam ex eo, quod ſuis promiſerit maiorem, quaſi quam ipſe in edendis miraculis habuit, virtutem & poteſtatem. An non quod dicimus probant D. Pauli cingula? Petri vmbræ? dæmonia etiam ab ijs pulſa,
Theſ. 583. qui quamuis Chriſto non crederent, Chriſti tamen inuocationem in dæmonum eiectione adhibebant.

470. Diſ-

470. Differunt quoque duratione. Conſtantior multo eſt illa Chriſti profligandi dæmones ratio. Aboleuit, quæ per nominis tetragrammaton inuocationem Spiritus pellebat: perdidit ſuas vires illa Salomonis: Chriſti perdurabit, quamdiu eius in terris Eccleſiæ ſubſiſtit. Si diabolica manet, non viribus ſuis, ſed Dei permiſſione manet.

471. Licet hinc aliud diſcrimen petere. quod illud? quod priores, hoc eſt, diuinæ illæ abſolutæ ſint: diabolica non item. Sint quantæcunque vires dæmonibus ſuperioribus; ſint inferiores promptiſſimi ad ſuperiorem mandata exequendâ; niſi tamen ita Deus permittat; illi hos per Magos humanis corporibus pellere non poſſunt: quemadmodum neutrt, id eſt, tam inferiores, quam ſuperiores, niſi Deo permittente homines poſſunt ingredi & poſſidere.

472. Addimus dictis vltimam, qua diabolica à cæteris diſtat, differentiam. Non debent damnari illæ tres, quæ diuinam habent authoritatem: diabolica probari nulla ratione poteſt. Quocunque hic propoſitum ſit bonum; quodcunque malum caueri poſſit; permitti non debet, vt opera dæmonum in dæmonibus pellendis quis vtatur.

CAPVT XXXVI.

Ob quem finem Eccleſiæ ſuæ Dominus contulerit poteſtatem dæmones ex hominum corporibus eijciendi.

NOn tam hic quæritur; quare Dominus miſſurus Apoſtolos ad Euangelium prædicandum, ipſius dæmonia eijciendi facultatem tradiderit, quam, propter quam cauſam voluerit hanc in ſua Eccleſia perpetuis temporibus eſſe hanc poteſtatem. Proris forſitan pauciores; huius plures ſunt cauſæ: quæ, quia illas ſuo ambitu complectuntur, hoc loco ſolum referendæ ſunt. 473.

474. Poſſunt autem hæ, vel ex parte eius, qui hanc poteſtatem Eccleſiæ contulit; vel eorum, qui poteſtatem exercent; vel eorum, qui à dæmonibus liberantur; vel etiam ipſorum, qui ex obſeſſis eijciuntur dæmonum; conditionibus peti.

475. Chriſto potiſſimum erat propoſitum initio naſcentis Eccleſiæ Euangelium ſuum mundo perſuadere. Ad quod cum maximis machinis opus eſſet, non debuit dæmonum eiectio, quam magni miraculi loco omnes habent, prætermitti.

476. Et quamuis alijs etiam rationibus, ſed tamen imprimis dæ-

monum eiectione: Euangelij virtus erat confirmanda: vt vel hinc intelligerent mortales, dæmonum regnum Chriſti doctrina diſſolui, & à dæmonum poteſtate credentes in filios Dei vindicari.

476. Quocirca mirum videri non debet, quod in hoc mirandi genere ſe plus Dominus occupauerit, pluribus etiam hic rationibns
Luc. 4. ſit vſus. quibus vero? quoſdam ſibi vltro oblatos liberauit, nihil ab ijs
Mar. 6. exigendo: ab alijs exegit fidem. quoſdam item abſentes ad aliorum
Mat. 15. petitionem curauit, vt filiam Cananææ; nonnullos ſibi per occaſio-
Mat. 8. nem obuios factos. Sic alijs cum ipſorum aliquo incommodo ſub-
Mar. 9. uenit; quibuſdam cum aliorum detrimento. Nonnullos etiam dæ-
Mat. 8. mones eiecit imperando ſilentium; alios exigendo nomen ipſo-
Luca 4. rum.

Luca 8. 478. Voluit etiam hac Spirituum eiectione Dominus virtutem ſuam mundo probare, atque ſe eſſe verum Deum demonſtrare. Hinc ipſe quodam in loco: Opera, inquit, quæ facio, illa teſtimoium per-
Ioan. 5. hibent de me Nec leue hinc argumentum ſumitur. Cum enim ſumma dæmonum poteſtas ſit, nec vlla quæ cum ipſorum conferri valeat, profectò, quando ad Chriſti imperium profligantur, ipſe omnibus dæmonibus ſuperior eſſe conuincitur.

479. Et Chriſti diuinitatem egregiè confirmabant partim modus, quem in dæmonijs eijciendis ſeruabat: eijciebat plerumque verbo. partim multitudo expulſorum, qui aliquando 6666. fuerunt. præterea dæmonum trepidatio atque anguſtiæ, qui ſe torqueri magnis clamoribus teſtabantur: & quod non per ipſum ſolum; ſed & per alios, in ſuo tamen nomine, dæmonia eijcerentur: denique quod vel ſola ſudaria atque ſemicincta eorum, qui ipſius eſſent diſcipuli, ad ſprituum expulſionem valerent:

480. Hæ præcipuè Chriſti temporibus fuerunt cauſæ. Ad has accedit, quod hac ratione ſuorum amicorum ſanctitatem & integritatem mundo voluerit innoteſcere Dominus. Neque enim paruum ſanctitatis teſtimonium eſt, quod ex Sprirituum eiectione ſumitur; præſertim ſi in vita, quod reprehendatur. deprehendatur nihil; multa etiam ſint, quæ laudem, & commendationem mereantur. Hæc ratio in S. Hilarione (vt alios omittam) locum habuit: de quo ſic B. Hie-
In vita ronymus: Latebat, inquit, in Cypro inſula Hilarion. Cæterum vix
eius. ad plenum viginti tranſiere dies, cum per omnem inſulam quicunque immundus habebant Spiritus, clamare cæperunt, veniſſe Hilarionem, ſeruum Dei, & ad eum ſe debere properare. Hoc Salamina, hoc Curium, hoc Lapetha, & vrbes reliquæ conclamabant. Intra triginta igitur, nec multo amplius, dies, ducenti ferme, tam viri, quam mulie-

Digitized by Google

mulieres ad eum congregati ſunt, qui omnes ab eodem curati. Hæc Hieronymus.

481. Cum hac cauſa, alia affinitatem habẽt, quod ad Sanctorũ virorum honorẽ Dominus rẽ hanc valere velit. An ignoramus Deo propoſitum eſſe; vt, in hac etiam mortali vita, honoribus proſequatur, qui ei miniſtrant, & voluntatem prompte exequuntur? Quantus vero hinc ad Sanctos honor redit; dum nunc ad ipſorum imperium, quando in viuis erant, dæmonia profligata; nunc, poſtquam ex hac vita diſceſſerunt, ne puluerem quidem ipſorum illa ferunt? nunc etiam ad ſolum Sanctorum nomen exhorreſcant & trepidant? *Ioan. 17.* *Cap. 43.*

482. Voluit etiam hac poteſtate Deus obſeſſis hominibus conſultum eſſe. Quamuis enim animarum præcipuæ ſit medicus, & animarum ſalutem ante omnia quærat, corporum tamen curam non omnino deponit; etiam quæ illis aduerſa ſunt (vt ſunt moleſtiæ à ſpiritibus allatæ) pro humanitate ſua, & erga humanum genus beneuolentia, tollit & tanto magis ab ipſo hic auxilium erat exſpectandum, quod ſolus ipſe iuuare poſſet.

483. Hominis dignitas quoq; hinc poteſt deprehendi, & ſummus Dei erga ipſum amor & beneuolentia. quomodo vero? Subiecerat homini initio conditi orbis vniuerſam corpoream creaturam. In orbis recreatione, & reſtitutione, eidem etiam in ſpiritualem creaturam confert poteſtatem: poteſtatem, inquam, calcandi ſuper ſerpentes, ſcorpiones, dæmonia. Nonne hæc magna hominis dignitas.

484. Præterea ad ſplendorem atque ornatum Eccleſiæ, quam maximopere Chriſtus dilexit, facit hæc Eccleſiæ communicata poteſtas. Sic ſcilicet nullum amorum genus ipſi patitur deeſſe. Non tantum voluit inſtructam eſſe ſpiritualibus illis præſidijs, quibus animorum lucra & commoda habentur; ſacramenta loquor; voluit quoque ornari poteſtate, qua dæmonia valeret ex humanis corporibus exigere. *Epheſ. 5.*

485. Poſſunt & hinc mortales intelligere, ſi quando peccant, non dæmonibus peccati culpam tribuendam eſſe, ſed ſibi. Eſto circumeant; vt Leones, dæmones, retia vbiq; collocent, vbique ſtruant inſidias: ſuperior tamen ipſis eſt homo: cuius hoc magnum argumentum; quia etiam inuitos ſuis ſedibus pellere poteſt. *1. Pet. 5.*

486. Denique valet hæc poteſtas ad confundendos ſpiritus. Quam eſt grauis ignominia, ſi potiſſimus dux à ſordido, & pannoſo vincatur? arce ſua atque domo pellatur? priuetur poſſeſſione & bonis? Quanta verò dæmonũ potentia? ſed tamen Chriſtianus aliquis miles,

quam-

Digitized by Google

quamuis nullo loco in mundo habeatur, verſetur cum beſtijs terræ ieiunio & inedia ſit exhauſtus, poteſt nihilominus verbo dæmonibus exilium imperare; poteſt inuitos ſedibus ſuis pellere.

CAPVT XXXVII.

Penes quos ſit poteſtas dæmones eijciendi, quam ſua Eccleſia Chriſtus Dominus reliquit.

487. SEquitur vt penes quos ſit poteſtas Dæmonica eijciendi, definiamus. quod dum facimus; ſimul, quid in ijs, qui hac poteſtate legitimè, cum fructu vti volunt, requiratur diſcutiendum eſt.

488. De ſola vero Chriſti, quam ille mortalium generi in Eccleſiæ ſuæ commodum reliquit, ſermo eſt. Etenim ſi de vniuerſo genere loquendum ſit, dubium non eſt, quin & penes Deum illa ſit, & penes Angelos, & etiam penes quoſdam ex ipſiſmet nequam Spiritibus.

489. De Deo res clara eſt. In manu eius ſunt omnes fines terræ: In ditione eius omnia poſita. Omnia eius imperio parent. Qui factus eſt vt nullum timeat, Deum timet. Quemadmodum Deus omnes res ex nihilo creauit, ita omnes in nihilum poteſt redigere; ita loco mouere, ita ſedibus ſuis exturbare.

Lib. 3. de Trin. c. 4. 490. Angelos bonos in malos habere imperium docent B. Auguſtinus, & B. Gregorius. Auguſtinus ſic loquitur: ſpiritus vitæ deſertor, atque peccator regitur per ſpiritum vitæ rationalem, pium & iuſtum. Gregorius docet virtutes aduerſas (quarum nomine dæmones intelligit) ſubiectos eſſe Angelis, qui poteſtates dicuntur. *Tob. 6.* Quod ſi ita eſt, quidni poſſent ſedibus ſuis eijcere? Sed & Raphael Aſmodæum in ægypti fines fugauit, atque, ne vnquam ad Saram rediret; mandauit.

491. Et omnes quidem, etiam inferiorum ordinum, Angeli, quoſcunque ordinum ſuperiorum dæmones eijcere valent. qui inferiores ſunt ordine naturæ, inquit S. Thomas, præſunt dæmonibus, quamuis naturæ ordine ſuperioribus: quia addit, virtus diuinæ iuſtitiæ, cui Angeli boni inhærent, potior eſt, quam virtus naturalis Angelorum. *1. p. q. 109. art. 4. ad 3.*

492. Poſſunt & mali malos ſpiritus pellere, ſocij ſocijos, nequam nequam. Neque enim omnes æqualium ſunt virium. qui ſuperiores ſunt ordinibus, ſuperiores ſunt viribus. qui ſunt inferiores viribus minus valent. quocirca & hi illis coguntur cedere, & illi hos

hos poſſunt, ſi modo volunt, ſedibus deijcere; vt ſuperius aſſertum eſt. Cap. 16.

493. Cæterum de his noſtra diſputatio non eſt. de hominibus eſt quæſtio. Quærimus, quibus hominibus poteſtas, quam Chriſtus in mundum inuexit, communicata ſit: omnibuſne, an certis? & ſi certis, quibuſnam illis? Atque hoc præcipuum hîc caput eſt.

494. Porro, ſi ex vſu poteſtatis, rem voluerimus definire, atque exemplis niti, quæ Nouum Teſtamentum ſuppeditat, tres hominum claſſes conſtituere neceſſe erit, quibus iam ſæpe dicta facultas communicata eſſe videri poſſet: ſi vero non exempla, ſed Chriſti orationem conſulamus, duas tantum reperiemus.

495. Expulerunt dæmonia Apoſtoli & diſcipuli Domini. id ipſorum oratio teſtatur: Domine, inquiunt alicubi, etiam dæmonia ſubijciuntur nobis. Luca 10. Expulerunt, qui Chriſti fidem complexi erant, quamuis in Chriſti, vel diſcipulorum, vel Apoſtolorum non eſſent ordine. Neque enim fruſtra à Domino dictum eſt: Signa eos qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eijcient. Mar. vlt. Expulerunt etiam, qui nec in diſcipulorum eſſent numero, nec inter fideles haberi vellent, vt Apoſtoli Ioannis hæc oratio probat: Præceptor, videmus quendam in nomine tuo eijcientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non ſequitur nobiſcum. Luc. 9.

496. Verum his omnibus, Chriſti oratione, aut promiſſione, poteſtas collata non erat. hoc in tertio horum genere manifeſtum eſt; qui quamuis Chriſti nec diſcipuli eſſent, nec doctrinam profiterentur, cum Chriſti tamen nominis inuocatione, vt alios factitare videbant, dæmonia expuliſſe videntur.

497. In horum numero fuerunt Exorciſtæ, quorum Actuum Apoſtolicorum hiſtoria meminit: qui circumeuntes, ſuper eos, qui Spiritus malos habebant, nomen Domini Ieſu, quem Paulus prædicabat, inuocabant: ſed tamen non eandem hi cum prioribus illis fortunam experti. Illis paruerunt dæmonia, & ſedes ſuas reliquerunt; hos veſtibus ſpoliatos, & egregie pulſatos conuerterunt in fugam. Cap. 19.

498. Duobus igitur hominum generibus hanc à Chriſto poteſtatem dicamus eſſe communicatam: viris Eccleſiaſticis, ſiue Deo conſecratis, quos Chriſti diſcipuli referunt, & hominibus Laicis, ſiue, qui nullis ſacris ordinibus ſunt initiati, quales haud pauci initio naſcentes Eccleſiæ fuerunt.

499. Pro vtriſque ſunt Sacrarum Scripturarum teſtimonia. Pro prioribus quod dicitur: Ecce dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem poteſtatem inimici. Pro Luca 10.

Digitized by Google

Mar. vlt. poſterioribus quod inter ſigna, quæ credentes dicuntur ſecutura, numeretur dæmonum eiectio.

500. Atque ita ſe res habuit initio naſcentis Eccleſiæ. id multis exemplis Apoſtoli; id multis quicunque fere Chriſti fidem ſuſceperunt, demonſtrarunt. De Apoſtolis res certa eſt: reliquis Chriſtianis teſtimonium dat Tertullianus; qui & à militibus teſtatur eiectos immundos Spiritus; & parentes docet ſolitos exorcizare proprios filios.

De Cor. Mili. cap. 11.

De Idol. cap. 11.

501. Voluit, ſuſpicor, initio naſcentis Eccleſiæ Dominus hanc eſſe communiſſimam poteſtatem, vt ſic pluribus argumentis, veritas fidei Chriſtianæ, quæ mundo, tanquam noua lux, inferebatur, commendaretur: vt intelligerent homines, dæmonum regnum Chriſti aduentu diſſolui, & omnino neceſſitatem incumbere, deſerta infidelitate Chriſtianam complectendi.

Baro. tomo 1. anno 56.

Epiſt. 12. ad Antio.

Apud Euſeb. l. 6. c. 35.

Cap. 3. & 7.

Cap. 24.

Cap. 7.

Cap. 26.

502. Fuiſſe tamen peculiare munus ordinis Eccleſiaſtici ad hoc opus inſtituti, ſanctorum Patrum aſſertione exploratiſſimũ eſt; & imprimis Ignatij Apoſtolorum diſcipuli, qui inter cæteros Eccleſiaſticos ordines, & officia, recenſet Exorciſtas. Et Cornelius Papa, ſcribens ad fabium Antiochenum, in Romana Eccleſia dicit eſſe inſtitutos Exorciſtas, & Lectores, vna cum Oſtiarijs quinquaginta duos: Concilia præterea Romanum, ſub Syluestro, Laodiceum, Carthaginenſe IIII. inter Eccleſiaſticos enumerant Exorciſtas; ſicut & B. Hieronymus, in Epiſtola ad Titum cap. 3. ſcribens. Inſuper in prædicto Laodiceno ſtatutum eſt, ne, qui non ſunt ab Epiſcopis ordinati, tam in Eccleſijs, quam in domibus exorcizare præſumant: Imo, ne quid ſuperſtitionis in Exorciſmos irriperet, conſultum eſt, vt ordinandus Exorciſta de manu Epiſcopi libellũ acciperet, in quo ſcripti eſſent Exorciſmi, dicente ſibi Epiſcopo: Accipe, & commenda memoriæ; & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper Emergumentum, ſiue baptizatum, ſiue catechumenum: vt patet ex antiquis Eccleſiæ Ritualibus libris, & Concilio Catha. IIII. cap. 7.

CAPVT XXXVIII.

De Exorciſtarum varijs conditionibus.

MAgnum eſt, & arduum opus dæmones ex humanis corporibus eijcere. Omnium id opione, & conſenſu certum eſt. Hinc Apoſtoli; Domine, inquiunt, admirabundi, etiam dæmonia ſubijciuntur nobis & ad Apoſtolos Dominus: Ecce, inquit, dedi vobis (rem non vulgarem & leuem) poteſtatem calcandi

Luca 10.

Ibidem.

di ſuper ſerpentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem poteſtatem Inimici. Et in magnam ſuſpitionem ſanctitatis atq; diuinitatis Chriſti, plerique Iudæorum venerunt ex eo, quod obſeruarent ipſum dæmonia verbo expellere. *Mar. 1.*

504. Itaque quemadmodum ad res omnes arduas perficiendas, multa neceſſaria ſunt; ita haud pauca ab his requiruntur, qui humana corpora à dæmonibus liberare tentant. Quæ vero hæc ſunt? quibus hic opus machinis? quibus præſidijs?

505. Si vrbes eſſent expugnandæ, aut arces; tormenta bellica adhiberi poſſent: ſi regno pellendus Tyrannus aliquis; militum copia opus eſſet: verum quoniam non hic arces expugnandæ, nec Tyranni, qui ſub aſpectum veniunt, ſed cum Spiritibus potentiſſimis bellum ſuſcipitur; aliæ adhibendæ ſunt machinæ, alia tormenta; quam quibus muri quatiuntur, aut Tyranni pelluntur.

506. Sed tamen hoc cum illis commune habere debent Machinæ, quæ ad profligandos dæmones adhibentur; vt hoſti ſint aduerſæ, & contrariæ; illas ipſe oderit, non ſuſtineat: etiam hic locum habet, quod dicitur: Contraria contrarijs pelluntur.

507. Hinc intelligimus iuſtiſſimas eſſe, quæ in exorciſtis, ſi quando hoc certamen ineunt, poſtulantur conditiones. petitur, vt conſcientiam exomologeſi peccatorum mundent, vt orationi iuſtent, vt corpus ieiunio affligant, vt magnam animi ſubmiſſionem ad hoc opus afferãt, vt Dei amore flagrent, & bene de diuino adiutorio ſperẽt.

508. Iuſtiſſimæ hæ ſunt conditiones. Nam & dæmonibus inuiſæ ſunt, & magnum ipſas robur habere ad dæmonum vires frangendas operaque diſſoluenda, tum exemplis, tum rationibus, tum etiam Chriſti grauiſſima authoritate poteſt probari.

509. Confeſſio peccatorum mundam parit conſcientiam, & vitæ affert ſanctitatem. His quid magis immundis Spiritibus inuiſum? An non hoc exempla eorum probant, ad quorum, præſentiam, nunc in Idolis obmutuerunt, nunc ſe torqueri confeſſi ſunt, nunc etiam, quæ multis annis Idola inhabitarunt, reliquerunt?

510. Oratione fugari authoritate docetur Chriſti: qui orationem ad omnia à Deo obtinendum maximumque, certiſſimumque præſidium eſſe aſſeruit. ſed tamen Orationis in hoc negotio neceſſitatem & virtutem maximè declarat; quod dicitur quoddam dæmoniorum eſſe genus, quod, niſi oratione, non eijcitur. *Ioan. 14.* *Luca. 9.*

511. Non minores ſunt vires Ieiunij. & hoc Chriſti probat auctoritas. Orationi enim Ieiunium adiunxit; & vtrunque docuit eſſe medium neceſſarium ad illos Spiritus propulſandos, quos *Luca 9.*

Digitized by Google

ex miſeri cuiuſdam hominis corpore Apoſtoli eijcere nequiuerunt.

512. Sic vt in alijs rebus omnibus, ita hic plurimum valet animi ſubmiſſio & humilitas. Cum enim ſuperbiſſimi ſint ſpiritus; eos, qui de ſe humiliter ſentiunt, ferre nulla ratione poſſunt. Sed & Deus eorum ſic vult confundi ſuperbiam, dum potiſſimi arrogantiſſimiq; per eos, qui ſe nihil poſſe, & eſſe exiſtimant, profligat, & ſedibus pellit.

Prou. 8. 513. Habet etiam hic locum flagrans Dei amor. Quid poteſt Deus
Pſal. 144. negare amore ſui flagrantibus? diligentes ſe diligit. Voluntatem timentium ſe facit. Quantus igitur amor Dei affertur; quanta reuerentia, dum quis dæmones tentat eijcere; tanta vis dæmonibus videtur afferri.

514. Denique omnino neceſſe eſt, vt ſpem habeant Exorciſtæ, & de Dei præſentia; eiuſque auxilio piè præſumant. quid, quæſo, quis aggreditur, qui omnem rei conficiendæ ſpem abijcit? At vbi hoſtis magnos aduerſariorum animos obſeruat; & trepidat, & ſpem victoriæ aduerſarijs præbet.

515. Hæc cum ita ſint, optimè dixiſſe iudicandus eſt B. Anthonius:
Atha. in Vita Antonij. Mihi credite, fratres; pertimeſcit Satanas piorum vigilias, orationes, ieiunia. voluntariam paupertatem, miſericordiam, & humilitatem; maxime autem ardentem amorem in Chriſtum Dominum.

CAPVT XXXIX.

Num puritas conſcientiæ in Exorciſtis neceſſaria ſit; ſi Spiritus ex humanis Corporibus eijcere debeant.

516. EX iam dictis haud obſcurè colligitur, plurimum expedire, vt qui Exorciſtarum officio funguntur, & dæmones eijcere tentant; vitæ ſanctitate polleant, & nulla lethalis peccati conſcientia grauentur. Nam ſi iam dictæ machinæ per ſe magnum impetum facere poſſunt; quantum poterunt coniunctæ cum ſanctitate, & vitæ innocentia?

517. Veruntamen, hoc omnino neceſſarium non eſt. Multi ve-
Matth. 7. nient in extrema illa die, & dicent: Domine, Domine, Nonne in nomine tuo dæmonia eiecimus? &c. num idcirco hos ad cæleſtem Curiam admittendos cenſebimus? Sine errore non poſſumus. Dicetur illis: Neſcio vos. Si Sancti eſſent, excludi à regno Dei non poſſent.

518. Quocirca, & in ſacris Scripturis legimus, fuiſſe quoſdam, qui
Luc. 9. in Domini nomine dæmonia eijciebant, nec tamen Dominum ſequeban-

Digitized by Google

quebantur. At hoc prorſus erat neceſſarium, ſi vitæ ſanctitas omnino neceſſaria eſt, an qui Dominum non ſequitur, ſanctus eſſe poteſt.

519. Quocirca nequaquam, tanquam parodoxum, eijci debet, quod Ephiphanius, aduerſus Ebionitas ſcribens, refert de Ioſepho homine Iudæo, quod necdum credens in nomine Ieſu à dæmonio obſeſſum hominem liberauit. *Hæreſ. 30.*

520. Itaque & Dominus non iudicabat gloriandum, & gaudendum in hoc Apoſtolis, quod ipſis dæmonia ſubijcerentur: tum ipſos iuſtam materiam gloriæ exiſtimabat habere, quando conſtaret ipſorum nomina ſcripta eſſe in cælo: ſignificabat ſcilicet, fieri poſſe, vt etiam à regno Dei excludendi dæmonia eijcerent. *Luca 10.*

521. Scio magnum & prorſus diuinum eſſe opus dæmonia eijcere; ſed diuinum quoque eſt opus, donum linguarum; diuinum, donum ſanitatum; diuinum, donum prophetiæ: an vero omnes à peccati laqueis abſoluimus, quibus hæc diuinitus donata collata ſunt? *1. Cor. 12.*

522. Scire non poteſt homo, vtrum amore vel odio dignus ſit. ita cum vniuerſa antiquitate, tota per totum orbem profitetur Eccleſia. Quid vero? Si ad dæmones ex hominum corporibus profligandos vitæ ſanctitas neceſſaria eſt; quomodo non ijs de gratia ſua atque vitæ ſanctitate certò debet conſtare, quibus conſtat quod dæmones eiecerint. *Eccleſ. 9.*

523. Qui diuinorum ſacramentorum ſunt adminiſtratores, non neceſſario omnes puras habere debent conſcientias. Verè ſacramenta adminiſtrare poſſunt, atque adeo verè adminiſtrant, quorum grauibus criminibus rea conſcientia tenetur. quid ni igitur dæmonia valerent eijcere?

524. Si ita, dæmonum poteſtati ſint ſubiecti, qui in peccatis verſatur: ſed tamen quemamodum iniquus Iudex non admittit poteſtatem iudicandi, ita iniqui Exorciſtæ non facultatem dæmones profligandi. ſunt ſubiecti dæmonibus, quà peccatores: ſunt dæmonibus ſuperiores, quà diuina virtute ſunt inſtructi.

525. Non priuata eſt, nec mortalibus congenita hæc dæmones eijciendi poteſtas, diuina eſt. Dei beneficio collata eſt quocirca multo eſt omni dæmonum poteſtate ſuperior. quando igitur Exorciſtis parent & cednut dæmones, non Exorciſtarum cedunt virtuti & innocentiæ, ſed Dei imperio & voluntati.

526. Non illa peccati vis eſt, vt mox, vbi ceperit habere locum, omnẽ poteſtatem deſtruat; & priuet omni, quam quis in alios habet, iuriſdictionẽ. Quid quæſo, ſi hoc ſemel conſtituerimus, certum

in Chriſtiana Repub. habebimus? quanta mox omnium rerum ſequetur confuſio. priuet peccatum Dei amicitia; indignos reddat omnibus diuinis & humanis beneficijs: his priuilegijs non priuat.

527. Hinc conſequitur certum argumentum ſanctitatis & innocentiæ alicuius ex hac re ſumi non debere; atque plurimum errare, ſi qui ob hanc ſolum cauſam Sanctorum Cathalogo aſſcribendum aliquem cenſent, quod in dæmonibus eijciendis excellueri: Etiam in peccatis conſtituti dæmones poſſunt eijcere.

528. Magnum nihilominus aliquando hinc argumentum ſumitur: tum ſcilicet, quando non deſunt alia ſanctitatis indicia, caſti integrique mores, vitæ auſteritas, orationis ſtudium, animi profunda ſubmiſſio, & excellens diuinæ bonitatis amor, &c.

CAPVT XXXX.

Num Exorciſta hæreticus, ſiue qui aliam, quam Catholicam, religionem profitetur, Dæmones valeat eijcere?

529. FAcilè credet fiere poſſe, vt hæreticus dæmonia ex humanis corpor bus eijciat, qui ad Domini verba attendet. ſic enim quodam in loco loquitur, Surgent pſeudochriſti, & pſeudoprophetæ; & dabunt ſigna magna, & prodigia; ita
Matt. 24. vt in errorem, ſi fieri poſſet durantur etiam electi.

530. Sed contrarium iudicabit, qui finem, qui in patrandis miraculis Deo propoſitus eſt, velit attendere. Cum enim hic ſit veritatis confirmatio: hoſtes verò veritatis ſint hæretici; nulla ratione Deus ad dæmonum expulſionem (quæ inter miracula reponi poteſt) concurrere dicendus eſt: & ob id Hæretici nunquam dæmonia eijcient.

531. Et ita ſe res habet. Nunquam ab hominum corporibus, pellent dæmones Hæretici quandocunque, & quotieſcunque, hoc tentabunt, vt doctrinam ſuam, quam profitentur, confirment. Quod dicimus, præter iam expoſitum argumentum, quatuor fere ſunt, quæ probare videntur.

Mar. vlt. 532. Primum Chriſti oratio, quæ dæmonum eiectionem inſinuat fidelium eſſe ſignum. Signa, inquit, eos qui crediderint, hæc ſequentur: In nomine meo dæmonia eijcient, &c. at in fidelium numero Hæretici non ſunt. dæmonia igitur, ex Chriſti ſibi communicata poteſtate, profligare non valebunt.

533. Alte-

Digitized by Google

533. Alterum eſt, quod eos nunquam dæmonia expuliſſe legamus. Cum igitur illa vix fieri poſſe dicamus, quæ præteritis temporibus nunquam facta ſunt, Hæreticos dæmonia eijcere, idcirco videmur rectè poſſe negare, quia nulla vnquam tempore illa eieciſſe probatur.

534. Tertium eſt, quod ſæpe in dæmonum eiectione ipſos illuſos fuiſſe certis hiſtorijs doceatur, pro multis duas referimus. primam Staphilius in abſoluta reſponſione contra Iacobum Schmidelinum, his verbis recenſet. poſſum ego, inquit, redigere mihi in memoriam anno 1545. dæmoniacam quandam puellam, è Miſniæ ditione adductam Wittenbergam ad Lutherum ea ſpe, quod Lutherus, ceu tertius Elias, puellam iſtam à malo dæmonio liberaturus eſſet. Quamuis autem Lutherus ad hoc admirandum, & magni momenti opus, initio non parum difficilem ſe oſtenderet, at tandem tamen iuſſit puellam adduci in parochianæ Eccleſiæ Wittenbergenſis ſacrarium: illicque coram alijs pleriſque Doctoribus, & eruditis viris, (inter quos ego, tum quoque magiſter iuuenis aderam) dæmonem cœpit adiurare, & exorcizare, ſed id tamen more ſuo, non eo, qui apud Catholicos receptus & vſitatus eſt. Cum autem ille diu multumque adiuraſſet dæmonem, cedere ille noluit, ſed eas in anguſtias, ſit venia verbo, Lutheri caligas redegit, vt is quam primum è ſacrario ſe proripere vellet. At quid accidit? Malignus ille dæmon vſque adeo fores ſacrarij obſtruxerat, vt neque forinſecus, neque intrinſecus aperiri poſſent. Quæ res Lutherum in maiores etiam anguſtias adduxit, ita vt iam ad feneſtram properaret, ſperans per eam ſe poſſe effugere, & exilire. Verum obſtabant illi Cancelli ferrei, ſicque compulſus eſt vna nobiſcum tantiſper incluſus hærere, donec per cancellos ferreos ab æditui nobis oblata ſecuris, mihique, ceu iuueni viro, tradita, vt ea fores effringerem: quod equidem tum conatus ſum, & ad effectum perduxi. Interea vero viſu admirandam erat: vt Lutherus angoribus correptus, ſurſum deorſumque curſitaret, atque, inſtar ouis parturientis, huc ilucque ſe inuerteret. Hactenus Staphilius. Eandem rem, Staphilium, habet Wilhelmus Lindanus Dialogo 3. capite primo Dubitantij. & Bredenbach. Collationum libro 7. cap. 40. Altera hiſtoria Auguſtæ Windelicorum accidit anno Domini, 1563. in filia Michaelis Roſſimanni ciuis Auguſtani, quam Theologiæ Doctor & apud S. Mauritium parochus Simon Schei-

Pag. 404.

Scheibendardus Catholico ritu liberauit, poſtquam multa fruſtra tentaſſent verbi Miniſtri. Rem pluribus perſequitur Bredenbachius lib. 7. Collatio cap. 42.

535. Quartum eſt, quod non in dæmonum ſolum eiectione, verum etiam in alijs; ſi quando quædam perpetrare voluerunt, miraculis nihil efficere potuerunt, & egregiè confuſi ſunt ijdem Hæretici. pro hac re & vetera, & noua ſuppetunt exempla. Vetera primum adducimus. Sub Honorico Catholicorum hoſte, Cirolo quidam Arianus Epiſcopus fuit; qui cum Catholicos, pro fidei ſuæ confirmatione, miracula edere cerneret. ne ipſis inferior haberetur, hominem quendam quinquaginta aureis inducit, vt ſe cæcum ad tempus ſimilet, & poſtquam à Cirola iuſſus fuerit reſpicere, viſum ſibi beneficio Cirolæ reſtitutum eſſe publicè teſtetur. quid vero? fiunt omnia. vnum non fit, iuſſus non reſpicit fictus cæcus. Iuſto Dei iudicio ex vidente fit cæcus, magno cum Cirolæ, & omnium Arianorum dedecore. Ita
Lib. 2. c. 3. Gregorius Turonenſis de gloria Sanctorum. Alius quidam Epiſcopus, Regis Leuuildi imperio inductus, idem tentauit; & eodem quoque euentu. vt idem habet Gregorius de gloria Sanctorum.
Lib. 2. c. 12 & 13. Auſus eſt Policronius, ad confirmationem ſectæ ſuæ, vltro apud ſextam Oecumenicam Synodum in Trullo, polliceri, ſe mortuum vitæ reſtituturum: & non multo poſt allato cadauere, cum virtutis
Act. 15. ſuæ ſpeciem eſſet editurus, & diu mortuo inclamaſſet fruſtra, ab omni concione, vt vaniſſimus nebulo, excluſus eſt. Idem, fruſtra, tentauit Simon Magus, teſte Egeſippo. Voluerunt etiam Ariani, Valentis
Lib. 3. c. 2. de excid. Imperatoris infirmum filium ſanitati reſtituere: verum tantum abeſt, vt reſtituerint; vt ex viuo mortuum fecerint: teſte Nicephoro.
Lib. 11. c. 20. Idem Manichæo accidit, Cum Perſici Regis filium præſumeret curare, vt Theodoretus docet. Hæc vetera ſunt. Adiungimus noua. Io-
Lib. 2. fabul. c. 21. annes Caluinus Burlæum quendam Ollunenſem, promiſſis vitæ ſubſidijs, induxerat, vt mortuum ſe ſimularet. qui tandem, cum ex compoſito per Caluinum reſuſcitandus eſſet, diuina vltione percuſſus, verè mortuus apparauit. hoc Hieronymus Bolſecus, in vita Cal-
Cap. 13. uini. Simile in Polonia accidit in Matthæo quodam, homine paupere, qui & ipſe ſpe lucri, quod Hæreticus Miniſter promiſerat, ad infelicem, & impiam ſimulationem inductus fuit, teſte Franciſco Tur-
Lib. 1. riano, de dogmat. charact. verbi Dei. Et Wilhelmum Neſenum in Albi ſubmerſum ad vitam voluit reuocare Lutherus, ſed fruſtra. Lyn-
Dial. 3. danus in Dubitantio.

1. 536. Hinc optimè antiquiſſimus Scriptor Tertullianus, hoc ab Apoſtolis Apoſtolicisque viris differre dicebat Hæreticos, quod il-

li

Digitized by Google

li de mortuis viuos facerent; hi de viuis mortuos. Addamus nos, quod illi ex hominum corporibus dæmonia eijcerent, hi in homines illa immitterent.
537 Quid igitur eſt, dicet aliquis, quod pſeudoprophetæ dicuntur Matt. 24.
daturi ſigna & prodigia? Reſpondemus: Signa dabunt; ſed falſa, non vera ſigna, qualia ſunt, quæ Magi feciſſe leguntur, & quæ patraturus Exod. 3.
dicitur Antichriſtus: cuius ſigna & prodigia, mendacia vocat Sanctiſſimus Paulus. 2. Theſ. 2.

CAPVT XLI.

De quinq; diuerſis modis, quibus in Chriſtianiſmo, ſiue apud Catholicos, Dæmonia ex hominum corporibus eijciuntur.

VArijs modis homines ab immundis ſpiritibus liberatos eſſe, nemo ignorat. Neque enim, vna eademque ratio ſeruata 538.
eſt ab ijs, qui olim in veteri lege dæmonia eiecerunt; & ijs, qui idem in noua lege præſtiterunt. Quod dicimus ex Capite 42. & ſequentibus præſentis Diſputationis perſpicuum eſt.
539. Sed in veteri lege aliam rationem ſeruarunt, qui à Salomone inſtituti erant; aliam qui Tetragrammaton nomen adhibebant. Et in noua, non vna apud omnes ratio fuiſſe videtur. Alia vſus Chriſtus, alia Apoſtoli, alia Apoſtolorum ſucceſſores. quamuis ne ſemper diuerſa vſi ſint ab Apoſtolis Apoſtolorum ſucceſſores; nec vna ſemper eademque fuerit omnium Apoſtolorum.
540. Chriſtus etiam Dominus non eundem ſemper modum ſecutus eſt. Nunc dæmonia verbo expulit, nunc quoſdam quaſi Exorciſmos adhibuit. ſanaturus enim quendam dæmoniacum, ſurdum & mutum, primo omnium ipſum appræhendit, tum à turba abduxit, mox mittit digitos in auriculam, hinc expuit, & linguam obſeſſi Marc. 9.
tangit, denique ſuſpiciens in cælum dixit: Epheta.
541. Rationes illas veteris Teſtamenti perſequi non eſt neceſſe. iam vetuſtate, ſi non alia de cauſa, antiquatæ ſunt, & abolitæ. Nec illam diſcutiemus, qua Chriſtus vſus eſt. Reliquæ, quia magnos à quibuſdam noſtra ætate patiuntur inſultus, & præter omnem rationem traducuntur, & à calumnijs ſunt vindicandæ, ſi tamen quæ illæ rationes ſint, quibus & olim expulſi, & noſtris temporibus dæmones expellantur, prius aſſignauerimus.
542. Prima igitur ratio eſt, per nominis Domini noſtri IESV Chriſti inuocationem. de hac Iuſtinus in hunc modum: per nomen, Diſp. cum
inquit, ipſius filij Dei, & primogeniti Creaturæ omnis, dæmonium Tripho.
omne adiuratum vincitur, & in ditionem redigitur. & paulo ante:

 Eius

Digitized by Google

Eius nominis (Ieſu) potentiam dæmones tremunt, & formidant: & hodie quoque ipſi per nomen Ieſu Chriſti crucifixi, ſub Pontio Pilato, qui Iudeæ procurationem egit, adiurat in obis parent. Hæc Iuſtinus. Prudentius ſimilia habet.

n Apoth. contra Iudæos.

——————torquetur Apollo.
Nomine percuſſus Chriſti, nec fulmina verbi
Ferre poteſt: agitant miſerum tot verbera linguæ,
Quot laudata Dei reſonant miracula Chriſti.

Orat. de Babil. Hom. 7. de 7. Macbab.

543. Secunda ratio eſt, per vſum Reliquiarum. Ea eſt Sanctorum poteſtas, inquit Chryſoſtomus, vt illorum ſuperſtitum ne vmbras quidem, aut veſtes ferre poſſint dæmones: vita autem functorum & loculos quoq; reformident. Itaque (inquit idem) vt audaces latronum duces, ſiue impij ſepulchrorum effoſſores, ſi forte dum prædas agunt, aut ſpolia capienda conquirant, in arma vel ornamenta Imperatoris incurrerint, quamlibet cupidi prædarum, tamen ita, agnitis Regis inſignibus, terrentur, vt fugiant, neque cominus accedere vel attingere audeant, vnde ſibi compendium non procedere, ſed periculum prouident imminere, ſi quid inde audeant vſurpare: ita profecto, & dæmones, qui vere latronum & Principes & Magiſtri ſunt, vbi coronatorum Martyrum viderint corpora poſita, longè illico à conſpectu illorum pauidi fugiunt & abſiliunt.

Lib. 4. cap. 27.

544. Tertia ratio eſt, per Sanctæ Crucis impreſſionem. de hac Lactantius: Sicut ipſe (Chriſtus) cum inter homines ageret vniuerſos dæmones verbo fugabat, hominumque mentes emoliebat, & malis incurſibus furiatas, in ſenſus priſtinos reponebat, ita nunc ſectatores eius eoſdem Spiritus inquinatos de hominibus, & nomine Magiſtri ſui, & ſigno paſſionis excludunt.

545. Quarta eſt, per vſum verum Conſecratarum. Antiquiſſima in Chriſti Eccleſiæ conſuetudo eſt, vt res quædam conſecrentur, & benedicantur; quibus deinde fideles, tum ad dæmones profligandos, tum ad morbos pellendos, aliaque mala arcenda, vterentur.

ad Demetrianum Proconſ.

546. Quinta eſt dæmonum per Exorciſmos adiuratio. Huius meminit Cyprianus. Adiurantur, inquit, à nobis & torquentur ſpiritualibus flagris, & verborum tormentis de obſeſſorum corporibus eijciuntur dæmones. Sed & prudentius formam quandam Exorciſmi his verbis expreſſit,

Intonat Antiſtes Domini, fuge collide ſerpens,
Exue te, membris, & ſpiras ſolue latentes:
Mancipium Chriſti cur corruptiſsime vexas.
Deſine. Chriſtus adeſt, humani corporis vltor.
Non licet, vt ſpolium rapias, cui Chriſtus inhæſit.
Pulſus abi viroſe liquor, Chriſtus iubet: Exi.

547. His quinq; poſſemus alias rationes addere, ſed hæ præcipuæ ſunt, & aliæ in iã dictis, præſertim vero in Exorciſmo, continentur: vt ſunt in Ieiunium, Oratio, Miſſæ ſacrificium, Litaniæ, Sanctorum inuocatio, Crucifixi imago, & his ſimilia.

CAPVT XLII.

Examinatur primus modus, quo per Inuocationem nominis Ieſu, Dæmonia ex hominum Corporibus eijciuntur.

FOrmam & rationem dæmonia eijciendi per nomen Domini noſtri & Dominus videtur præſcripſiſſe, & Apoſtoli 548.
obſeruaſſe, & viri ſancti vſurpaſſe. Dominus præſcripſit, *Mar. vlt.*
cum dixit: In nomine meo dæmonia eijcient. Apoſtoli ſibi gratulantur, quod in nomine Chriſti ipſius ſubijcerētur dæmonia. *Luca 10.*
D. Paulus in nomine Ieſu præcipit dæmonio, vt à puella exeat. Primis Chriſtianis teſtimonium præbent Iuſtinus & Prudentius ſuperius citati: quibus accedit Lactantius. Firmianus denique eiuſdem *Act. 16.*
nominis inuocatione Spiritus eieciſſe D. Antonium teſtatur, in ipſius vita, Athanaſius. Quid, quod eadem vſi etiam illi, qui Chriſti doctrinam non profiterentur? Vidimus, inquit Ioannes, quendam eicientem dæmonia, qui non ſequitur nobiſcum. Huic adiunxero illos, *Lib. 2. cap. 27. Luca 9.*
quorum Lucas, in hiſtoria Apoſtolorum, meminit; qui Iudæam circuibant, & ſuper eos, qui malos ſpiritus habebant, nomen Domini inuocabant. Ioſephum item cuius Epiphanius meminit. *Act. c. 19.*

549. Verum in hac dæmonia eijciendi ratione, quatuor ſunt, quæ in quæſtionem venire videntur. primum eſt, quid ſit in Chriſti nomine dæmonia eijci. ſecundum, cur potius in Chriſti, quam aut Patris, aut Spiritus ſancti nomine dæmonibus diſceſſus imperatus. Tertium, quodnam potiſſimum Chriſti nomen (varia enim habet) hic aſſumptum ſit. Quartum & poſtremum, An ipſa per ſe nuda Chriſti nominis compellatio robur aliquod habeat, ad Spiritus ex hominibus exigendos.

550. Primæ quæſtionis definitio requirit, vt ambiguitas Nomi-

Digitized by Google

nis prius diſtinguatur. Neque enim vna eſt ipſius ſignificatio: nunc pro imperio, nunc pro meritis, nunc pro auctoritate, nunc pro virtute ac poteſtate ſumitur. Exemplum primi eſt, quod Petrus in verbo ſiue nomine Domini dixit ſe laxare rete. exemplum ſecundi, quod Dominus promittat omnia petentibus & rogantibus Patrem in ſuo nomine. exemplum tertij, quod doceat patrem miſſurum Spiritum ſanctum in ſuo nomine. exemplum quarti, quod in patris nomine aſſerit ſe opera & prodigia facere.

Luca. 5. *Ioan. 14.* *Ibidem.* *Ioan. 10.*

551. Hoc conſtituto, dicimus quod quamuis & Chriſti imperio, & Chriſti meritis, & Chriſti auctoritate dici poſſit dæmonia eijci, quando ad Nominis eius inuocationem pelluntur; proprie tamen virtutem eius intelligimus; vt idem ſit in Chriſti nomine, atque in virtute Chriſti dæmonibus exercitum imperare.

552. Quod dicimus, facilè probabit, qui, qualè opus ſit Dæmonum eiectio, expendet. diuinum prorſus eſt, & humanas vires lòngiſſimè ſuperans: diuinam igitur virtutem requirit, qua dæmones vt expelli demonſtremus, Chriſti nomen, hoc eſt, virtutem, quæ diuina eſt, inuocamus.

553. Itaque in hac dæmones eijciendi ratione duo videntur concurrere: primum eſt Chriſti nominis vſurpatio; alterum eiuſdem virtus & poteſtas. Illud voce profertur; hoc animo concipitur, & verbo inſinuatur. Et ſic ad primam quæſtionem reſponſum ſit.

554. Altera difficilior eſt: ſed tamen breuiter dicimus, ob multas, & magnas rationes in filij potius, quam aut Patris aut Spiritus ſancti, aut etiam Dei nomine dæmonia pelli. quamuis enim omnium perſonarum æqualis ſit poteſtas; quia tamen filij diuinitas erat aſtruenda, & doctrina confirmanda, omnino conueniebat, vt filij nomine inuocato dæmonia pellerentur; cum hæc res egregiè ad vtrumque valeret.

555. Innotuerat olim mundo prima in diuinitate perſona; filius non item. quemadmodum igitur Pater multis rationibus ſe probauerat; ita altera perſona, filius Dei, ſuam diuinitatem ſignis & prodigijs debebat probare.

556. Pro Spiritus Sancti perſona, inquit aliquis, etiam hæc ratio militat. Non hoc ignoramus. Sed aliæ ipſi non defuerunt, quibus ſuam diuinitatem aſtruxit, rationes: & alia maxime quod Chriſti grauiſſimum pro ſe teſtimonium haberet; cuius diuinitas ſiue Spiritus Sancti diuinitate conſtare non potuit.

Ioan. 14. 15. &c.

557. Sed & filio multò maximè his prodigijs, & ſignis opus fuit. quid ita? poſtulabat, ſcilicet hæc doctrina, quam mundo inferebat: poſtula-

Digitized by Google

poſtulabant homines, quibus doctrina illa erat tradenda. poſtulabant illi, per quos erat tradenda. Nunquam mundo Chriſti doctrina (vt perſuaſa eſt) perſuaderi potuiſſet, niſi ad hanc inferendam, & contrariam extirpandam hæ prodigiorum machinæ, & dæmonum profligationes fuiſſent adhibitæ.

558. Doctrina omnes ingenij vires ſuperabat. Carni erat contraria; &, quæ mundus in præcipuo honore habebat, aſpernabatur. Tradenda hæc erat ingenij, acumine valentibus; & qui, quod ratione non capiebant, paradoxum iudicabant. Tradenda ijs, qui præter oblectamenta carnis, & huius vitæ; nulla alia ſupereſſe exiſtimabant bona. Et per quos tradenda? Non per Sapientes, & in Academicis congreſſibus, multis iam annis, exercitatos Naturæ magiſtros: non per potentes & militum copia inſtructos; ſed per homines piſcatores, & qui vix ad honeſtorum virorum conſpectum admittendi videbantur. quantus igitur, & qualibus hic machinis, ſi quid feliciter fieri debuit, erat opus?

559. Eſto, potuerint hic aliæ machinæ adhiberi: adhibitæ etiam ſint: nec fruſtra adhibitæ ſint, veruntamen conueniebat, vt etiam dæmones in nomine Chriſti profligarentur; illi ſcilicet, qui iam in mundo principatum obtinebant: qui multis modis, hominibus plurimos annos illuſerant: ad quorum regnum diſſoluendum, ſpolia deripienda, arces occupandas, Chriſtus præcipuè in mundum venerat.

560. Hinc eſt, quod inter præclara à Chriſto geſta, nihil ita prædicetur, vt dæmonum ex hominibus eiectiones: nullum etiam opus ſit in quo frequentius occupatus videatur: nullum ferè, quod ita homines mirati: nullum, quod magis ipſius hoſtes & aduerſarij calumniati.

561. Sed tertia nos ad ſe quæſtio vocat, qua quæritur: Quoniam potiſſimum Chriſti nomine, & Apoſtoli, & Apoſtolorum ſucceſſores vſi ſint in dæmonum profligatione. Atque hoc loco, vt quod ſentio, dicam, extra controuerſiam eſſe puto, omnium Chriſti nominum vim magnam eſſe; & quod vnius fit vſurpatione, id poſſe fieri aliorum omnium. Hoc, ne alia proferam, declarat, qui nunc non infructuosè dæmoniacis adhibentur, Exorciſmus, in quo omnia propemodum, quæ Chriſto tribuuntur, nomina inueniuntur.

562. Veruntamen, quamuis omnium vis magna ſit: nomine Ieſu tamen vſos eſſe, & in eo plus præſidij potuiſſe, optimè videmur poſſe affirmare, ob ſequentes cauſas. primo, quia licet multa Domino nomina tribuerentur; vnum tamen proprium erat. Vocatum eſt

M 3 nomen

Digitized by Google

Luca 2. nomen eius Ieſus, inquit Lucas, quod vocatum eſt ab Angelo, priuſquam conciperetur. iam vero ipſe ſuo nomine (quis dubitabit, quin hoc proprio?) dæmonia dixit eijcienda.

Mar. vlt. 563. Deinde huius nominis inuocatione dæmonia expulſa legimus, non per Apoſtolum Paulum tantum; verum etiam Iudæorum Exorciſtas, qui Apoſtolorum, alioſque Chriſti diſcipulos imitabantur. Quid, quod primi Chriſtiani hoc præ cæteris nomen aſſumpſerint? Nominis Ieſu, inquit Iuſtinus, potentiam dæmones tremunt, & reformidant: & hodie quoque illi per nomen Ieſu adiurati nobis parent.

De veritate Relig. Chriſt.

564. Tertio, quia huic nomini aliquid plus tribuiſſe videntur Apoſtoli, quam alijs omnibus. Omitto quod in nomine Ieſu dicatur flectendum omne genu cæleſtium, terreſtrium, & infernorum: quoties Sanctiſſimus Paulus idem illud nomen in ore habuit? quoties in corde? Licet id intelligere partim ex ipſius ſcriptis, in quibus quingenties extat, partim ex grauiſſimis Scriptoribus, qui eiuſdem abſciſſum caput, ter Ieſu nomen, inclamaſſe teſtantur.

Philip. 2.

565. Ad hæc accedit fidelium omnium, qui iam ſunt, (haud dubium, quin & priorum) conſenſus; & quæ damnari non poteſt (niſi fortè à Chriſti hoſtibus) conſuetudo; qua frequentius hoc, quam quodcunque aliud nomen, ſi quando terrentur, aut cadunt, compellant: quæ morientibus hoc potius, inclamant; qua præ cæteris pingunt, & maiorem illi, quam alijs, reuerentiam, nunc Capitis inclinatione aut detectione, nunc geniculatione, exhibent.

566. Sed & ratio egregiè pro hac ſententia militat. Finis, qui in dæmonum eiectione propoſitus fuit, hoc potius, quam quocunque aliud nomen requirebat. quid ita? quia cum hic propoſitum eſſet, vt Chriſti gloria atque diuinitas innoteſceret, ipſeque pro vero Deo ſuſciperetur & haberetur; nonne illud nomen aſſumere oportebat, quod Chriſto erat maxime proprium? quo ab omnibus paſſim compellabatur? Atque hoc eſſe dulciſſimum Ieſu nomen, ſi non alia, certè Titulus Triumphalis, vt vocamus, ſatis ſuperque declarat.

567. Porro hæc pro tertiæ quæſtionis reſponſione dicta, haud parum ad quartæ ſolutionem faciunt. Neque enim obſcurè inſinuant ipſum nudum Ieſu nomen dæmonibus moleſtum, & graue fuiſſe; magnam quoq; ad ipſos ſedibus humanis pellendos impreſſionem feciſſe. Id exemplo etiã eorum confirmari videtur, qui, quãuis Chriſtum non ſequerentur, nondum crederent, fortè etiã ipſius hoſtes eſſent & aduerſarij; Ieſu tamen nomine inuocato dæmonia pellebant.

569 Sic

Digitized by Google

569. Sic Sagis, & ijs, qui ſe diabolo deuouerunt, mandari, & ſerio præcipi ſcimus, vt, ſi quando nocturnos conuentus habent, prorſus à nomine Ieſu abſtineant, quanquam Ieſum abiurarint. ſcimus ſubito & diabolos, & præſentem turbam diſparuiſſe, ſi quando Collegarum alicui, etiam præter intentionem, nomen Ieſu excidiſſet.

570. Dæmonia aliquando conſuluit Chriſtianæ Religionis deſertor, & perſecutor Iulianus. Cum vero eidem, terribili, & quam ferre non poſſet forma, apparuiſſent, pro conſuetudine, quam Chriſtianus adhuc, habuit, ſe cruce muniuit, crucis hoſtis: & ipſa mox diſparent: probantque ipſum per ſe nomen Ieſu dæmonibus horrori eſſe. *Naz. Orat. in Iulian.*

571. Non leuia hæc ſunt argumenta. Sed, vt Caput hoc concludamus quatuor dicimus, primum, magnum huius nominis vim eſſe, ſi cum reuerentia, atque pietate proferatur. Secundum, Etiam per multum valere, quamuis nullum pietatis affectum habeant, qui eo vtuntur; ſi tamen eo fine, vt Chriſti virtute quippiam obtineant, aſſumant. Tertium, Nullam eius vim eſſe; ſi vt nuda quædam in aerem prolata vox eſt, conſideretur. Quartum, quod ſi vt ſignum aliquod vſurpetur, dæmonibus terrori eſſe poſſe, quamuis & pius abſit affectus, & nihil ab eo qui profert, exſpectetur.

572. Primum illud probant eiecti ab Apoſtolis dæmones, ſerpentes ſublati, hauſtum ſine detrimento venenum, infirmorum curatio, & his ſimilia: vt taceam, quod pius animus, cum re qualibet (quidni cum diuini nominis inuocationem) poſſit plurimum. *Mar. vlt.*

573. Secundum dubium non eſt. Illi ipſi, quos iam ſæpe produximus, huius rei teſtes ſunt: illi inquam, qui apud Chriſtum à diſcipulis delati, quod dæmonia eijcerent in eius nomine, quem non ſequerentur. Debuerunt quoq; hic homines intelligere, Chriſti magnam eſſe virtutem; quando etiam illi, qui ipſius doctrinam non per omnia probabant, in eius nomine dæmonia eijcerent.

574. Tertium omnes ni fallor, admittunt. Cum enim vox in aërem prolata, nihil ſit aliud, quam concuſſus aer; nihil efficeret, quod non concuſſus aer præſtat. Si pica aut pſitacus doceatur nomen Ieſu proferre, vires ſue alias, quam quodcunque nomen prolatum habebit. *Teſtim. 1. Reg. c. 16. q. 40.*

575. Quod vero quarto loco aſſerebamus, idem inquam Chriſti nomen, vt ſignum quoddam eſt, vires aliquas habere, facilè credet, qui animaduertet dæmones non rebus tantum, verum etiam ſignis terreri & cruciari. Res clara eſt, de ſigno Crucis, quod vbicunq; tandem conſpexerint, & quomodocunque formatum ſit, odio habent impoſtores & deteſtantur quemadmodum fures, rotas & patibula.

CAPVT.

CAPVT XLIII.

Examinatur ſecundus modus, quo per vſum Reliquarum Sanctorum, dæmonia ex hominum corporibus eijciuntur.

1. Altera ratio eijciendi dæmones eſt per vſum Reliquiarum Sanctorum. Pro hac produximus ſuperius B Chryſoſtomi ſententiam, Chryſoſtomo adiungimus ſemicinctia, & ſudaria Apoſtoli Pauli, de quibus ita S. Lucas: virtutes, inquit, non quaſlibet faciebat Deus per manum Pauli, ita vt etiam ſuper languidos deferrentur à corpore eius ſudaria & ſemicincta; & recedebant ab ijs languores, & Spiritus nequam egrediebantur. Addimus quoque vmbram Petri, qua dæmonibus vim allatam eſſe haud obſcurè inſinuatur capite quinto hiſtoriæ Apoſtolorum.

Poſſent pro hoc argumento iam dicta ſatis eſſe; verum quoniam hæc exorcizandi ratio magnos & multos habet Aduerſarios, pluribus exemplis, rationibusq; illuſtranda videtur, & explicanda.

Ab exemplis initium facimus. Refert B. Hieronymus ad Euſtochium de vita Paulæ. ad ſepulchrum Eliſæi, Ioannis Baptiſtæ, atque Abdiæ, rugire conſueuiſſe dæmones. Idem atteſtatione totius populi Mediolanenſis fieri ad ſepulchra Prothaſij & Seruaſij teſtatur B. Ambroſius, de Prothaſ. & Seruaſ.

Eorundem Prothaſij & Seruaſij memoria fuit in villa Victoriana ab Hippone regio, minus triginta millibus diſtante. Portatus eſt eò adoleſcens quidam, qui, cum de medio tempore æſtatis, equum ablueret, in fluminis gurgitæ dæmonem incurrit. Ibi cum iaceret, vel mortui proximus, vel ſimilimus mortuo, tandem dæmone fugam capiente liberatus eſt, ita B. Auguſtinus, lib. 22. de Ciuit. cap. 8.

Nazianzenus, Orat. 19. tanquam rem omnibus manifeſtam relinquit. ad Cypriani Martyris ſepulchrum dæmonia eiecta.

Plurima quoque per catenam S. Petri eiecta eſſe docent, & teſtantur hiſtoriæ. Anno ſalutis 900. accidit, vt quidam Comes, Othonis Imperatoris familiaris, occupatus ab immundo Spiritu, ſeipſum dentibus dilaniarit, iuſſu vero Imperatoris ad Ioannem Pontificem ductus ſit, atque, vt ſacram catenam attigit, erumpens nefarius Spiritus, hominem liberum reliquit. Hoc Vincentius lib. 24. cap. 88. & Chronicon Saxoniæ.

Quibus Belgium notum eſt, non ignorant apud Gheelam Brabantiæ. ad ſacroſanctas D. Dymnæ Reliquias dæmoniacos ſingulari Dei Opt. beneficio in hunc vſq; diem liberari, inquit Breidenb. lib. Col. cap. 37.

Digitized by Google

Sic anno 1541. in Sicilia, in templo Sancti Philippi, qui S. Petri diſcipulus fuit, ducentæ propemodum fœminæ liberatæ ſunt, & quotannis ipſo D. Philipi feſto deliberantur non pauci, quemadmodum quodam in loco refert, Thomas Fazellus.

Gregorius Ligonenſis Epiſcopus adductos ad ſe Energumenos, ſigno crucis, & verbo curabat: ſed eo abſente multi dæmonia ab Obſeſſis virga, quam geſtare ſolebat, pellebant: quemadmodum habet Gregorius Turonenſis in eius vita. Idem Gregorius, lib. 2. Miracul. cap. 44. docet ad pignora S. Iuliani Dæmoniacum cum vomitu ſanguinem dæmonemque eieciſſe.

Sic dæmones clamabant ſe gemino incendio torqueri; cum S. Genouefa Reliquias S. Martini viſitaret: quia ſcilicet, nec ſancti Viri Reliquias, nec S. Virginis præſentiam ferebant. Surius Tom. 1.

Agonouit hanc reliquiarum virtutem Pipinus, Caroli Magni parens. Cùm enim Clericum ſuum (Brunco is vocabatur) à dæmonis tyrannide cuperet abſolui, ad Sanctorum Reliquias ipſum deſtinauit. Nec ſpes fefellit: ſiquidem mox, vt limina Eccleſiæ S. Maximini, Treuirenſis Epiſcopi, attigit, curatus eſt Brunco: teſte Lupo, in Vita S. Maximini, apud Surium, Tom. 3.

Idem Lupus addit, vno eodemque die, S. Maximini ſacro triginta ſeptem earundem Reliquiarum beneficio à dæmonibus eſſe liberatos; in eorumque numero fuiſſe fœminam, quam poſt quadraginta ſeptem annorum carnificinam Satanicam Spiritus reliquerit; ſulphureo nidore, in diſceſſu ſuo, templum implens. Sequenti item anno, eodem S. Maximino ſacro die, curatos viginti duos: tertio anno curatos tredecim.

De Reliquijs S. Liborij Epiſcopi Cenoanmenſis ſcribitur; quòd cùm annó 836. corpus eius è tumba leuaretur, transferendum Badelbornam; liberatus ſit Diaconus, quem multis annis diabolus torſerat. in itinere verò cùm ad eiuſdem ſacra pignora mulier obſeſſa adduceretur; cœperit horrendum in modum dæmon mugire, ſibilare, atque alias ferarum beſtiarum voces edere: mox verò diſcedere coactus ſit; feretrum attigerit. Hæc apud Surium, Tom. 4. fol. 338.

De puluere, in quem effuſa fuit aqua, qua B. Oſualdi oſſa fuerunt abluta, refert Beda, lib. 3 Hiſtor. Anglic. cap. 11. quòd dæmoniacum ſanauerit, apud quem nihil profuerunt Exorciſmi.

Sic nihil proficiebatur in monaſterio Bellæuallis, omnibus Exorciſmis, quos adhibebant dicti monaſterij Viri religioſi: ſtola autem, qua S. Bernardus vti conſueuerat, Energumeno per Pontium loci Ab-

ci Abbatem, admota, ſubitò Spiritum exegit, teſte Wilhelmo S. Theodorici, in vita Bernardi lib. 4 cap. 1.

De Gregorio Thaumaturgo ſcribit Gregorius Nyſſenus, in eius Vita; apud Surium, Tom. 4. quòd anhelitu oris ſui velum afflarit: & obſeſſo illud imponens, dæmonem expulerit.

De Maltonio Epiſcopo teſtatur Sigebertus, qui eiuſdem Vitam deſcripſit, (habetur apud Surium. Tom. 6. quod rogatus, vt nobilis cuiuſdam filiam, quam miſerè dæmon torquebat, curaret; proiecerit in Obſeſſæ collum, ſuum ſtrophiolum: & ſtatim in conuitia Spiritus proruperit, & poſt potam benedictam aquam diſceſſerit.

Sic Terentianus prætoriæ cohorti præfectus ob mortem Ioannis & Pauli Romanorum ciuium, quam iuſſu Iuliani Apoſtatæ curauerat, cum filio à Spiritibus immundis, ſceleris patrati vltoribus inuaditur, ſed ab ijſdem liberatur, quamprimùm ad Martyrum ſepulchra fuit perductus. Ita in Vita Ioannis & Pauli per Terentianum ſcripta; teſte Baronio in Martyrologio 16. Iulij.

4. Habet hic locum, quod de S. Bernardo refert Bernardus Bonæuallenſis Abbas. Huic, cùm Mediolani in Eccleſia S. Ambroſij eſſet celebraturus: puellam adducunt à Dæmonio obſeſſam, auxilium eius implorantes. Quid Sanctus? Aquam manibus ſuis iubet ſuperinfundi; quam cùm puellæ bibendam dediſſet, mox priſtinæ ſanitati illa reſtituitur. Habet quoque locum, quod B. Auguſtinus affert 22. de Ciuit. cap. 8. ſe Mediolani domum vidiſſe, quæ à dæmonio vexabatur, & ſuſpenſa in illa parte terræ ſanctæ, à dæmonij infeſtatione liberata eſt. Hinc optimè B. Hieronymus dæmoni, qui per os Vigilantij, Reliquias contemnentis, loquebatur: *Tu hoc viliſsimo totus es ſæpe puluere.*

5. Nec mirum eſt dæmones aut profligari, aut cruciari Reliquijs: cùm vel maiora, vel certè æqualia Reliquiarum attactu, & virtute perfecta eſſe ſciamus. Per has enim alijs eſt reſtitutus viſus: alijs redditus vſus pedum: alijs data vita: alij ab incurabilibus morbis liberati: vt bene dictum ſit à Patribus Nicænæ II. Reliquias Sanctorum eſſe fontes ſalutares, quibus Deus multa beneficia hominibus præſtat. Nec hic exempla deſiderantur. Mulier quædam fluxu ſanguinis laborauerat, annis duodecim. Expenderat in medicos omnes, quas habebat, facultates. Chriſtum in medio turbæ conſpicata, cogitabat ſi vel fimbriam veſtimenti eius tangeret, fore, vt ſanaretur. Quid multis? Vicit pudorem deſiderium ſanitatis. clàm, Dominum accedit, fimbriam tangit, & mox ſanitati reſtituitur.

Conijcitur in ſepulchrum Eliſæi Prophetæ cadauer hominis cuiuſdam

Digitized by Google

iuſdam defuncti; ſubitò, vbi Eliſæi oſſa attigit, ſurrexit homo viuus, 4. Reg. 13.

Scribit S. Epiphanius in Vita eorum, à plurimis coli ſolita ſepulchra Ezechielis, Iſaiæ, & Hieremiæ, ob multa beneficia, quæ in ijs locis propter eorundem merita Deus conferebat.

Baſilius Oratione in Mamantem, dicit omnibus nota eſſe miracula, quibus Martyr alijs ſanitatem, alijs vitam reddiderit. Refert idem Orat. in Iulianum, cùm reliquiæ S. Iulittæ in quendam locum, vbi aquæ penuria laborabatur, adductæ fuiſſent, è terra erupiſſe fontem aquæ dulciſſimæ; vt videretur ſancta illa, quaſi mater & nutrix communis, totam illam regionem lacte ſuo alere voluiſſe.

S. Gregorius Nazianzenus, Orat. in Cyprianum: Omnia, inquit, poteſt puluis Cypriani cum fide, vt ſciunt hi, qui ipſi experti ſunt, & miraculum vſque ad nos tranſmiſerunt.

Ambroſius Sermone de Geruaſio & Prothaſio, & Epiſtola ad Sororem de eijſdem; inter alia facta, refert etiam cæcum, nomine Seuerum, arte Lanionem, omnibus notiſſimum, fuiſſe curatum ad contactum feretri, quo Reliquiæ portabantur.

B. Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. cap. 8. aſſerit tot facta eſſe miracula, breuiſſimo tempore, ad Reliquias S. Stephani, vt multi libri ſcribendi ſint, ſi omnia referri debeant. Sulpitius, in Vita S. Martini, dicit ſolo contactu veſtis eius curatam mulierem à fluxu ſanguinis. Legendus eſt Iacobus Rabus de Miraculis contra Morbachium.

Magna ſunt quæ diximus. Sed illud magis Reliquiarum virtutem probat, quòd etiam ſudaria, vel vela, (quæ Sanctuaria vel Brandea dicebantur) ijs, cùm tangendi facultas non concederetur, Maiores admouerint, & poſtmodum his tanquam rebus ſacris, ad res magnas perficiendas vſi ſint. de quibus ne longiores ſimus, conſulendus eſt Cæſar Baronius, in Martyrologio, 15. Iunij. Quantam autem virtutem haurirent huiuſmodi Vela, admota Sanctorum tumulis, locuples teſtis eſt B. Gregorius PP. ſcribens ad Conſtantiam Auguſtam, lib. 3 cap. 30. & Gregorius Turonenſis de gloria Martyrum, cap. 28. & Diaconus in Vita Gregorij. 6.

Quid, quòd non tantùm velamina, & Panniculi Reliquijs admoti; ſed & Veſtimenta languentium: atque mortuorum, ſacris altaribus, vbi Sanctorum ſeruarentur Reliquiæ, ſuperpoſita, virtutem quandam diuinam hac ratione contraxerint; vt poſtea infirmis aut mortuis adhibita, præſens remedium attulerint? Pro hac re eſt ſanctiſſimus Auguſtinus, qui ad arguendam Gentilium impietatem complurium miraculorum ſuo tempore in Africa editorum cata- 7.

 logum

Digitized by Google

longum texuit; eandemque gratiam floribus, qui iiſdem ſacrarum Reliquiarum loculis admoueri conſueuerunt, impartiri ſolitam, pluribus monſtrat exemplis: Vide lib. 22. de Ciuit. cap. 8.

Maximis his maiora addimus, *Puluis* etiam atque ſitus, qui circa Martyrum ſepulchra inuentus eſt, maxima propter Martyres præditus fuit virtute. Fidem huius integram faciunt Patres ferè omnes, ſed inprimis Gregorius Nyſſenus, Orat. in Theodor. qui de conſuetudine prædicti *Pulueris* colligendi hæc ait: Si quis Puluerem, quo conditorium, vbi Martyris corpus quieſcit, obſitum eſt, auferre permittat: pro munere puluis accipitur, atque tanquam res magni pretij condenda terra colligitur.

Cæterùm, quot quantáue miracula, ex collecto Puluere, circa Sanctorum ſepulchra iacente, Deus operari conſueuerit, verax teſtis eſt B. Gregorius PP. lib. 3. Dialog. cap. 17. qui fideli ceteraque atteſtatione refert; ex Puluere collecto, ex altaris crepidine mortuum eſſe reuocatum. Multa id genus habet de his, qui pleraque ipſe expertus eſt, Gregorius Turonenſis, de Miraculis S. Martini, lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 12. & lib. 4. cap. 32. & ſequentibus. Item libro primo, de Gloria Martyrum, cap. 62. & lib. 2. cap. 33. 42. 45.

9 Nondum finem facimus. Addimus & hoc, quòd etiam à Sanctorum loculis ſeparata, ſi tamen in ipſorum impendantur honorem, eandem edendi miracula facultatem aſſecuta ſint. Hoc de oleo manifeſtum eſt, quo ex more in Eccleſia antiquitus obſeruato, lampades circa ſepulchra Sanctorum ſolent accendi. eo enim vnctum cadauer filij Irenæi, mox reuixit, vt habet B. Auguſtin. 22. de Ciuit. ca. 8. Sic ingenta miracula edita ad Oleum ex lychnis, ad Martyrum ſepulturas refert Theodoretus, in Hiſtoria Sanctorum Patrum. De Ceræ particula, à S. Martini templo delata commemorat Turonenſis, quod igni iniecta totum incendium, quo domus ardebat, reſtinxerit; & nouo miraculo Cera, quæ ignem alere eſt ſolita, violentias ignis oppreſſerit.

10 Vnum adhuc pro Reliquiarum gloria, atque argumenti confirmatione, addimus, quòd ipſa quoque dira pœnarum inſtrumenta, quibus Martyres excruciati ſunt, magnam virtutem atque vim ex Sanctorum membris hauſerint, Teſtatur id *Lapis*: quo B. Stephani Protomartyris brachium eſt percuſſum: de quo S. Auguſtinus, Serm. 31. & 32. de Diuerſis, quòd plurima per ipſum Anconæ, vbi religiosè ſeruabatur, facta ſint miracula.

Teſtantur D. Petri *Catena*: de quibus idem Auguſtinus, Serm. de Sanctis 29. Meritò, inquit, per omnes Chriſti Eccleſias auro pretioſius

ſius habetur Ferrum illud pœnalium vinculorum. Si tam medicabilis fuit adumbratio viſitantis; quanto magis Catena vincientis. Si inanis quædam ſpecies vacuæ imagines (vmbræ) habere potuit in ſe vim ſalutis: quanto magis de corpore meruerunt attrahere ſalubritatis, ferreo pondere ſacris impreſſa membris Vincula paſſionis?

Teſtatur Craticula S. Laurentij, cuius miraculorum meminit S. Gregorius Papa, in Regiſtro lib. 2. Epiſtola 35. Hinc optimè Gregorius Nazianzenus, Orat. I. in Iulianum: Quorum (loquitur de Martyribus) corpora idem poſſunt, quod animæ: ſiue manibus contrectentur, ſiue honorentur: quorum vel ſolum ſanguinis guttæ, atque exigua paſſionis ſigna idem poſſunt; quod corpora.

Intellexerunt, haud dubium, hanc Reliquiarum Virtutem Maiores noſtri. Id ex *quatuor* Capitibus poſſumus deprehendere. Primum eſt, quòd longas & difficiles Peregrinationes ad Sanctorum ſuſceperint Reliquias. *Quia* (inquit B. Chryſoſtomus) à Matyribus miracula eduntur, magna affatim ad illos multitudo affluit. II.

Alterum eſt, quod ipſas ſtudiosè quæſierint: magna diligentia compararint: comparatas non alio; quam maximi theſauri loco habuerint. Hinc Theodoretus ad Græcos, de Martyribus; ſic habet: Animæ triumphatorum Martyrum in cæleſti nunc patria vitam agunt, Angelorum choris interſitæ: eorum verò corpora non ſingula quidem ſingulis monumentis conduntur; ſed Ciuitates, oppida, paganique conuentus hæc inter ſe ſortitò partiti ſunt, laborantibuſque animis ac ægrotis corporibus ſalutaria ea confiteri non ceſſant.

Tertium eſt, quòd eaſdem in ſummo honore iudicauerint habendas eſſe. Hoc pulchrè exprimit Gennadius de Eccleſiaſticis dogmatibus: Sanctorum corpora, inquit, & præcipuè beatorum Martyrum Reliquias, perinde ac ſi Chriſti membra, ſinceriſſimè honoranda; & baſilicas eorum nominibus appellatas, veluti loca ſancta, diuino cultui mancipata; affectu pijſſimo & deuotione fideliſſima adeundas credimus. Si quis contra hanc ſententiam venerit; non Chriſtianus, ſed Eunomianus, & Vigilantius creditur.

Quartum eſt, quòd magni beneficij loco habuerint, ſi ijs locis, vbi Sanctorum Reliquiæ conſeruarentur, ſua haberent ſepulchra. *In Conſtantinopoli*, inquit D. Chryſoſtomus Homil. Quod Chriſtus Deus, *Reges noſtri magnam gratiam putant, non ſi prope Apoſtolos; ſed ſi vel extra eorum veſtibula, corpora ſua ſepeliantur, fiantq́ piſcatorum Oſtiarij Reges.*

Quæ diximus, egregiè, ni fallimur, noſtrum argumentum con- 12.

 firmant.

firmant. Pluribus opus non eſt. finem facimus, ſi quam ob cauſam, per *Reliquiarum vſum*, Deus dæmonia expelli voluerit, paucis docuerimus: ſimul etiam expoſuerimus, Veréne aliqua virtus Reliquijs inſit, quam dæmones ferre nequeant.

13. Prioris non malè dixerimus *duas* eſſe cauſas. Altera eſt, Chriſti diuinitatis & diuini numinis confirmatio: altera ſanctitatis eius, ad cuius Reliquias dæmonia profligantur, declaratio. Et nunc duæ hæ cauſæ ſimul concurrunt: nunc altera tantùm locum habet.

14. Olim, quando etiam ad Domini nominis Inuocationem miracula edebantur, Chriſti gloria maximè erat propoſita. Quocirca non tam mirabantur homines illa; ad quorum præſentiam attactumque dæmonia eijciebantur; quàm, in cuius virtute eijcerentur: ſicque non tam ad prædicandos Chriſti Apoſtolos atque Diſcipulos excitabantur, quàm ad Chriſtianam Religionem complectendam vrgebantur.

15. Sequentibus, & noſtris temporibus, ſtabilita iam Chriſtiana Religione, quæ ad Reliquias miracula eduntur, ſanctitatis ferè ſunt argumenta. Vult Deus eos, qui ſibi miniſtrant, honorari. ad quam rem cùm miracula, dæmonumque eiectione plurimum faciant; ad Sanctorum Reliquias & Pulueres hæc vult fieri Sic ſcilicet de Sanctis maiorem ſanctitatis opinionem concipiunt homines. Sic maiorem ipſis honorem impendunt: feruentius ipſorum patrocinia implorant: & tutius meritis confidunt. quanquam & in his quoque Chriſti gloria propoſita eſt.

16. Sed tamen (quod ſecundo loco explicandum erat) *Vis naturalis, qua dæmonia profligantur, nulla vel Reliquijs; vel ijs quæ cum Reliquijs coniuncta ſunt, ineſſe dicenda eſt.* Quam enim aliam rebus corporeis, quàm corpoream, ineſſe dicemus? At qua dæmones pelluntur, illam non oportet eſſe corpoream. Corporea nihil ad profligandos dæmones: nihil ad res, quæ naturæ vires ſuperant, facit.

Diuina igitur virtus eſt, qua dæmones eijciuntur. Id in ſimili
17 cauſa egregiè demonſtrat Apoſtolus Petrus Cùm enim aliquando quendam ex vtero claudum curaſſet, & ob id omnium in ſe oculos vultuſque conuertiſſet: hac oratione à ſe, in Deum, patratum miraculum amolitus eſt *Viri Iſraelitæ*, inquit, *quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quaſi Noſtra virtute, aut poteſtate fecerimus hunc ambulare. Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob, Deus patrum noſtrorum, glorificauit Filium ſuum Ieſum. In fide nominis eius, hunc quem vos nunc videtis & noſtis, confirmauit nomen eius: & fides, quæ per ipſum eſt, dedit integram ſanitatem*

Digitized by Google

tatem iſtam, in conſpectu omnium veſtrum. ita Petrus.

Interim Reliquijs etiam dæmonum exilia, atque prodigia alia, tribuuntur: Quia quamuis Deum authorem primum & ſummum habeant; alias tamen etiam poſſunt habere cauſas. Non ignorabat Dominus in digito Dei eijci dæmonia; ſed tamen & homines verè dæmonia eijcere, hac ratione confirmat: *In nomine meo dæmonia eijcient.* 18.

At, quam cauſæ rationem in hoc negotio Reliquiæ ſubeunt? Inſtrumentalis ſuſpicor. Per Reliquias Deus, tanquam per inſtrumenta quædam, dæmones pellit: quemadmodum eoſdem per ignem tanquam iuſtitiæ inſtrumenta torquent, & punit. Sed hæc alium locum requirunt. Noſtra perſequamur. 19.

CAPVT XLIV.

Examinatur tertius modus, quo per vſum Signi Crucis dæmonia ex humanis corporibus eijciuntur.

Crucis rationes & conſiderationes variæ ſunt. Aliud Crucis Chriſti, aliud Signi Crucis Chriſti nomine intelligimus. *Crucem* dicimus illud ipſum lignum, in quo Dominus ſalutem noſtram operatus eſt: *Signum* Crucis quidquid illud ſenſibus offert. *De ſigno hic quæſtio eſt.* Nam Crux ipſa ad præcedens, de Reliquijs, caput pertinet. 1.

Signum verò Crucis duplex poteſt diſtingui. Alterum permanens eſt: alterum tranſiens. Permanens aut ex ligno, aliáue ſolida materia fit, aut colore in plano effigiatur. Tranſiens, mox vbi formatum eſt, eſſe deſinit. Illud in eodem genere ponitur, cum Imaginibus hoc inter rationes, quibus dæmonia profligantur, ſuperius conſtituimus. 2.

Huius Tranſeuntis duplex vſus eſt. Quoddam homines ſibi imprimunt (vt cùm pietatis ſtudio Cruce vel frontem, vel pectus, vel os muniunt:) quoddam alijs à ſe; vt fit in Sacramentorum, maximè verò Baptiſmi, Confirmationis, & Extremæ vnctionis adminiſtratione; & quando fideli populo in Eccleſia, ab Epiſcopis & Sacerdotibus benedicitur. 3.

Vterque modus antiquiſſimus eſt: & non cum paruo fidelium fructu frequentatus. Quod vt in alijs multis, ita in dæmonum eiectione & profligatione licet deprehendere; cùm nouum non ſit *ex humanis corporibus, virtute Crucis, ipſos eijci*; quemadmodũ grauiſſimus 4.

teſtis eſt,

teſtis eſt, quem ſuperius produximus, Lactantius Firmianus.

Nec hic deſunt exempla. Ex multis pauca afferimus. Gregorius Lingonicus Epiſcopus ex Energumenis, ad ſe adductis, tantùm facto Signo Crucis iubebat Dæmonia diſcedere, vt loquitur Gregorius Turonenſis; in Vita Patrum cap. 7. Eodem Signo eadem à muliere quadam exegit Albinus, Andegauenſis Epiſcopus; quemadmodum teſtatur Vincentius Lib. 23. cap. 243.

6. Scribit Epiphanius, Hæreſ. 30. Ioſephum quendam, nondum Chriſtianum, Chriſti Cruce dæmonia eieciſſe, & deinde Chriſtianum effectum, eodem Signo Iudæorum incantiones deſtruxiſſe.

Eadem Cruce viſa eſt S. Catharina Senenſis in illo exigendo dæmone; qui egrediens horrendos in Obſeſſi gutture excitauit tumores; vt docet Raimundus in Vita eiuſdem, apud Surium, Tom. 4.

Eadem Theodorus Archimandrita; primùm in curanda Principis filia; quæ ab occulto Spiritu per annos 28 graues cruciatus ſuſtinuerat: deinde in muliere, quam dæmon ex colle quodam egreſſus inuaſerat, miſereque torquebat; tertiò, in ſuo Oſtiario Eutychio, in cuius corpus, præter brachium nihil Spiritus potuit. Cruce conatibus eius à S. viro oppoſita. Hæc Gregorius presbyter eius diſcipulus, in Theodori Vita.

Eadem vſus eſt B. Germanus, Pariſienſis Epiſcopus; dum occultum quendam ex puella Dæmonem eiecit. ſiquidem mox poſt impreſſam puellæ Crucem, Spiritus per nares, in ſpecie muſcæ, egreſſus eſt. Vide Fortunatum Pictauorum Epiſcopum in Vita Germani, cap. 27.

Eadem S Brigitta vidua, in fœminæ cuiuſdam curatione; quemadmodum Scriptor Vitæ eiuſdem teſtatur Surius, Tom. 4. fol. 350.

Eadem Arnolphus Svveſſionenſis Epiſcopus; quando ad ipſum perductus eſt adoleſcens dæmoniacus, qui grauem ab integra dæmonum legione carnificinam patiabatur: qui quamuis vix vllis vinculis potuerit conſtringi, mox tamen viſa Curce, velut agnus, quieuit, ſanctumque virum adorauit. Scribit hoc in eius Vita Liſiardus Svveſſionenſis Eccleſiæ Epiſcopus, cap. 24.

Eadem D. Bernardus: quando Sacrificio Miſſæ inſiſtens, quotieſcunque hoſtiam ſacram Cruce ſignabat, etiam Obſeſſæ mulieri Crucem impreſſit. Vide cap. 46. huius Diſputationis. Et tum vſus eſt, quando à puero Spiritum eiecit, qui moleſtior & moroſior erat, tum maximè: quando puer vel Eccleſiam ingrediebatur; vel aqua benedicta aſpergebatur: vel Euangelium audire compellebatur; aut diuinis intereſſe ſacramentis: Vide in Vita Bernardi, cap. 3. lib. 2.

Eadem

Digitized by Google

Eadem Mauritius Epiſcopus Andegauenſis in dæmoniaca liberanda, quem propter ferocientem Spiritum vinculis fuit neceſſe conſtringi, teſte Fortunato in eius Vita.

Crucem quoque pectori Obſeſſæ impreſſit S. Laurentius, Archiepiſcopus Dublinenſis, quemadmodum & ori eiuſdem infudit aquam benedictam: & poſt vtrunque adorationem conuerſus, dæmonem eiecit. Ita habetur c. 28. eius Vitæ, Tom. 6. apud Surium.

Sic Patroclus, eremi cultor, plurimos dæmoniacos curaſſe legitur; ſed ſigno Crucis, teſte Gregorio Turonenſi, in eius Vita cap 9. Idem Gregorius Turonenſis, in Vita Nicetij Epiſcopi Treuirenſis, refert, quod ſub veſtimento ſuo (volens vitare arrogantiam) Crucem oppoſuit dæmoniaco, & ſic miſerum à dæmonis vexatione liberauerit. Hiſtoriam ad longam, ſuperiùs Theſi vltima, cap. 32. dedimus.

Mirum verò non eſt Crucis ſigno dæmonia ex hominum corporibus pelli. Etiam extra homines conſtituta, huius vim ferre nequiuerunt, ſi quando ipſa Chriſtiani olim hoc aggrediebantur & oppugnabant. Expertus eſt vim Crucis Gregorius Neocæſarienſis; quem ſæpe contra dæmones his armis depugnaſſe teſtatur Gregorius Nyſſenus in eius Vita. 6.

Expertus eſt Miles Gregorius; qui iiſdem ſimulachrum Apollinis confregit, cùm in templum Apollini immolaturus, iuſſu Diocletiani eſſet adductus: teſte Metaphraſte, in eius Vita.

Experta S. Margareta, quæ Cruce dæmonem, in forma Draconis ſibi appropinquantem, profligauit; vt idem Metaphraſtes 27. Iulij ſcribit.

Expertus ſanctiſſimus Antonius, qui hoc armorum genere, omnibus nequam Spiritibus fuit terribilis: quemadmodum B. Hieronymus docet, in vita Pauli.

Refert quoque Gregorius Nyſſenus, in vita Neocæſarienſis, Diaconum Gregorij Neocæſarienſis, Crucis ſigno munitum exiuiſſe noctu incolumem ex balneis, inter innummerabilia ſpectra; ex quibus nemo eorum, qui noctu intraſſet, vnquam viuus exierat.

Refert Lactantius, Lib. 4. cap. 24. præſente Chriſtiano, qui frontem Cruce ſignauerat, Diabolum non auſum fuiſſe Imperatori reſponſum dare.

Adde, quod quamuis etiam pietatis ſtudio hæc Crucis arma contra dæmones non ſumerentur, dæmones tamen afflixerint, & grauiter torſerint. Notum eſt exemplum Iuliani; qui dum pro Chriſtianorum conſuetudine, ipſe abiuratus Chriſtianus, ſe Cruce 7.

Digitized by Google

ſignat, dæmones quos euocauerat, fugat, teſte Nazianz. Oratione in Iulianum.

Sic Lucianus, Epicureus licet, cuiuſuis Religionis illuſor, tradit Eucratem dignum fide virum, cùm annulum accepiſſet ex ferro, vt ait, ex quapiam Cruce facto, aduerſus prauos dæmones redditum eſſe ſecurum. Itaque, inquit Cæſar Baronius, Anno Chriſti 60. quemadmodum Iudæi Exorciſtæ, licet in Ieſum Chriſtum non crederent; tamen quod ſcirent à Paulo & alijs Chriſtianis in nomine Ieſu pelli dæmones; & ipſi eodem nomine ad dimouendos eos, ab Obſeſſis hominibus vtebantur: ita Magi, quòd à Chriſtianis fœliciter factitari videbant, nimirum Crucis virtute eos dæmonibus imperare; & ipſi ad coercendos, cùm opus eſſet, impetus dæmonum ſigno Crucis vti voluerunt.

Habent hic ſuum locum egregiæ Patrum ſententiæ. D. Baſilius lib. de Spiritu ſancto Crucem vocat *ſaluberrimum remedium* ad pellendos dæmones. Ephrem de pœnit. cap. 3. aſſerit *inſuperabilem Chriſtianorum armaturam.* Idem cap. 2. lib. de Armatura ſpirituali, ſic ait: Scuti vice, Crucis ſigno te muni: validiſſima enim armatura eſt. Origenes in eandem ſententiam loquitur, Hom. 6. in 5. cap. Exodi. Timor & tremor, inquit, cadunt ſuper dæmones, cùm ſignum in vobis viderint Crucis fideliter fixum. Idem Homilia 8. ad diuerſos ſic habet: Immortale labarum (Crucem) portemus in frontibus noſtris. Cum dæmones hoc viderint, contremiſcent, qui aurata Capitolia non timent. B. Auguſtinus ad Catechumenos, docet idcirco eos Cruce ſignari, vt dæmonibus ſint terrori. B. Antonius, teſte Athanaſio in eius vita, contra omnes terrores, ſolo Crucis ſigno iubebat ſecuros eſſe Monachos. Paulinus pro Cruce ſic cecinit, Natali 8. S. Felicis.

Nos Crucis inuictæ ſignum, & confeſſio munit,
Armatiq́ Deo mentem, non quærimus arma
Corporis: & quanquam membris videamur inermes:
Arma tamen gerimus, quibus & ſub pace ſerena
Contra incorporeos animis decernimus hoſtes.

Quocirca non otioſa eſt hæc Cyrilli exhortatio: Non pudeat, inquit, vos Chriſtum crucifixum confiteri; ſed in fronte confidenter ſignum Crucis digitis imprimantur: & in alijs omnibus Crux fiat: in panibus commedendis, & in poculis bibendis, & in egreſſu, & in ingreſſu: ante ſomnum recumbendo, & ſurgendo; eundo & quieſcendo. Magna hæc eſt cuſtodia: quæ propter pauperes gratis datur: ſine labore propter infirmos: cùm à Deo ſit hæc gratia & timor

mor

Digitized by Google

mor dæmonum. Triumphauit enim de illo hoc ſigno. Oſtenta illi audacter. quando enim viderint Crucem, recordantur crucifixi: metuunt enim eum, qui contriuit capita Draconis. ita Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 9.

Et profectò haud dubitauerim hanc præcipuam, aut certè inter præcipuas, cauſam eſſe: cur tantus *Vſus* Crucis apud Chriſtianos omni tempore fuerit, vt (quemadmodum loquitur Tertullianus, de Coro. milit. cap. 3. triuerit frontem Crucis ſigno: ad omnem progreſſum atque promotum; ad omnem aditum & exitum: ad veſtitum, ad calceatum, ad lauacra, ad menſas, ad lumina, ad cubicula, ad ſedilia; breuiter, quacunque nos conuerſatio exercet. Vt mirum non ſit, quod Theodoretus refert, militem quendam inde agnitum eſſe Chriſtianum, quod ad omnem potum ſignaret poculum. Vide cap. 16. lib. 3. Theod. 9.

Quòd ſi veterum Hiſtorias repetamus, & quas res Deus per Crucis ſignum voluerit perficere, atque adeò perfecerit, diligentius expendere; neque mirabimur, quòd dæmones Crucis ſignum ferre nequiuerint; neque quò religioſiſſimè illo vſi ſint Maiores noſtri. Incredibilia propemodum ſunt, & infinita, pro hac re argumenta. Refert Palladius in hiſtoria Luſan. cap. 2. ſenem quendam, cùm in puteo aſpidem vidiſſet; ſigno Crucis puteum muniuiſſe; ac deinde ſine timore aquam hauſiſſe, & hauſtam ſine vllo detrimento bibiſſe. Alium item fuiſſe, (id cap. 54. habet) qui ſigno Crucis munitus in medijs flammis longo tempore perdurauit: legiſſe etiam ſe librum Hippolyti, de Virgine, quæ cùm corporis ſui copiam Iudici negaſſet, in poſtibulum ſit detruſa, ſed ſigno crucis liberata. Vide cap. 149. 10.

Teſtatur Theodoretus per Iulianum & Martianum Martyres, ingentes Dracones ſigno crucis occiſos eſſe: Sanctos item Aphraatem & Macedonium, Petrum, & alios, eodem ſigno varios morbos curaſſe. In Vita ipſorum. 11.

Cæco cruce lumen oculorum reſtituit Eugenius Epiſcopus, vt habet Victor Vticenſis, de Perſecutione Wandalica, & Laurentius Martyr, vt notauit Ado Treuerenſis.

Iuſſus erat ab Imperatoris Diocletiani Præfectis Tiburtius, aut ſimulachris immolare, aut ſuper ardentes carbones ambulare: Poſterius Martyr elegit: ſed ſigno crucis ſe muniens, aduerſi patitur nihil. ita Metaphraſtes.

Archidiaconus quidam, vt ſcribit D. Gregorius, Epiſcopo Sabino venenum propinauerat; hic cruce facta, venenum ſumit, & moleſtiam ſenſit nullam.

Digitized by Google

Poſt mortem Iuliani Imp. mare terminos egreſſum, quaſi nouum diluuium minabatur: rei nouitate perculſi indigenæ, in Epidauro Dalmatiæ ciuitate, S. Hilarionem adducunt, atque in littore conſtitutum rogant, vt precibus ſuis mare, iramque Dei auerteret. Quid Hilarion? Tribus in arena Crucibus factis, manus contra fluctus eleuat: & ecce, ſubitò in modum muri eriguntur, & quaſi vim ſibi fieri ſentientes, paulatim recedunt. Hoc Hieronymus in Vita Hilar.

Quo tempore Mauritius rerum potiebatur, veniunt Turcæ Conſtantinopolim à Rege Coſdroa miſſi, interrogati ab Imperatore, cur ſignum Crucis in frontibus gererét (omnium enim frons Cruce ſignata erat) cum Cruci nullum honorem putarent deſerendum; reſponderunt, Signum hoc ingentis beneficij eſſe ſymbolum: hoc ſe olim à ſæuiente peſte liberatos fuiſſe, cum à Chriſtianis edocti tali ſigno frontem ſignaſſent. ita Nicephorus.

S. Martini hæc ad Iulianum oratio fuit: Ego, inquit, ſigno Crucis, non clypeo protectus, aut galea, hoſtium cuneos penetrabo ſecurus. Sulp. in Vita eius. Prudentius pro hac re, in hymno ante ſomnum ſic cecinit.

Fac cùm vocante ſomno,
Caſtum petis cubile,
Frontem locumq; cordis,
Crucis figura ſignet.

Crux pellit omne crimen,
Fugiunt Crucem tenebræ,
Tali dicata ſigno,
Mens fluctuare neſcit.

His addimus vnum ex Auguſtino, & quidem Auguſtini verbis. 22. de Ciuit. cap 8. In Carthagine, inquit, Innocentia religioſiſſima fœmina, de primarijs ipſius ciuitatis, in mamilla cancrum habebat; rem ſicut medici dicunt, nullis medicamentis ſanabilem. Hoc illa à perito medico, & ſuæ domui familiariſſimo acceperat: & ad ſolum Deum orando ſe conuerterat. Admouetur in ſomnis appropinquante Paſcha, vt in parte fœminarum obſeruanti ad baptiſterium, quæcunque illi primitus baptizata occurriſſet, ſignaret ei locum ſigno Crucis Chriſti. fecit, & confeſtim ſanitas ſecuta eſt. Hæc Auguſtinus.

11. Quæ cùm ita ſint, mirũ eſt noſtris temporibus inueniri homines; qui nullã Crucis vim cõtra dæmones eſſe velint: Tribuãt etiã eorũdẽ *aſtutiæ*, ſi quãdo ad hoc ſignũ diſcedũt: quaſi Nequã hominũ ſuperſtitionẽ hac fuga, quã ſimulare dicuntur, fouere & promouere intendãt.

12. Si in dæmonum fuga vim Crucis nullam agnoſcunt; quid dicent ad tot, tanta, tam certa prodigia, quæ ſolo crucis ſignaculo ſunt perfecta? ad profligandos morbos? ad reſtitutam ſanitatum? ad hauſtum ſine detrimento, & ſalutis iactura venenum? ad ſublatos ingentes dracones? an fractos & repulſos maris fluctus? ad hoſtes proſtratos?

Digitized by Google

proſtratos? ad deiecta, & confracta ſimulachra? ad innumera alia, quæ dæmonis arte perfici non potuerunt?

Mirum eſt poſſe dæmonibus vim hanc tribui: cùm vniuerſa antiquitas illam, non dæmonibus, ſed ſignaculo tribuerit Crucis. Mirum eſt dici poſſe, ſuperſtitionis hæc eſſe argumenta; cùm à viris ſanctiſſimis, qui dæmonum coniuratiſſimi hoſtes fuerunt, veluti Chriſtianæ religionis firma præſidia, ad omnia aduerſa profliganda, fuerint aſſumpta. Mirum eſt dici poſſe, illos colluſiſſe cum dæmonibus; quorum nec viuorum præſentiam: nec mortuorum cineres nequam Spiritus ſuſtinere potuerunt. 13.

Nos hic dæmonum non aſtutiam, ſed infirmitatem intelligimus; quando ad Crucis ſignum diſcedunt. Vt in alijs omnibus, quæ Theſi 10 receſſuimus; ita in dæmonum eiectione Crucis virtutem agnoſcimus. Crucem ad pellendos Spiritus *ſaluberrimum remedium*, cum Baſilio, credimus. & profitemur. *Veniat*, dicimus cum Athanaſio (libro de Incarnatione & ſalutari Domini aduentu) *veniat*, inquam, qui iſtorum dictorum experimentum capere velit, & in ipſis præſtigijs Dæmonum, & impoſturis vaticiniorum, & in miraculis Magiæ, vtatur ſigno Crucis ab ipſis deriſo: nomenque Chriſti inuocet; & videbit, quomodo eius rei metu Dæmones fugiant, vaticinia conquieſcant, magiæ & veneficia iacent. Hactenus Athanaſ. 14.

Sed *qua cauſa eſt*, quæret aliquis, *vt ad Crucis ſignum dæmones fugiant?* Quæſtio hæc, etſi curioſa videatur; non tamen inutilem habet diſputationem. Quæritur enim, Sitne aliqua virtus in Cruce, quæ dæmones torquet; aut potius odium ipſius Crucis in ipſis tantum ſit, vt potius cum dedecore malint cedere; quàm cum moleſtia Crucem ſuſtinere. 15.

Et virtus quidem duobus modis Signo huic ineſſe intelligi poteſt. Prior eſt, vt quemadmodum cæteris rebus virtus impreſſa eſt, qua agant; ita quoque ſigno Crucis ſit impreſſa. poſterior, vt non quidem ipſi virtus ſit impreſſa; ſed tanquam inſtrumentum Dei aſſumatur, quod Deus ex ſe, atque *opere operato*, vt in ſcholis loquimur, valere velit ad dæmones profligandos. 16.

Dici nullo modo poteſt Cruci, quæ in aere formatur, aut fronti imprimitur, vim ea ratione ineſſe; qua ſua rebus naturalibus dicitur ineſſe. Si, quod naturæ viribus habeat conſideremus; vires nullas alia hæc Crucis ſignatio in aere facta, habebit; quàm quæcunque, digito aut manu hominis in aere formata, figura. 17.

Quod Deus Cruce, tanquam inſtrumento, &, vt diximus, *ex opere operato* dæmonia profligari velit, admodum eſt veriſimile: & qui- 18.

Digitized by Google

dem ſi non aliunde, certè ex illo, quòd ſæpe homines Iudæi & Ethnici, ſine vera fide, aut deuotione, ſigno crucis adiuti ſint. Hoc de Iuliano teſtatur Nazianzenus, Orat. in Iulian. de Ioſepho Hebræo Epiphanius Hæreſ. 30. His addimus Hebræum alium, cuius B. Gregorius meminit, lib. 3. Dial. 3. & inſignem B. Auguſtini ſententiam, qui ita loquitur (quæſtione 79. qq. 83. Nec mirum, inquit, quod hæc Signa valent, cùm à bonis Chriſtianis adhibentur: quando etiam cùm vſurpantur ab extraneis, qui omnino ſuum nomen ad iſtam militiam non dederunt, propter honorem tamen excellentiſſimi Imperatoris valent. Cùm autem non cedunt Signis his huiuſmodi Poteſtates; Deus ipſe prohibet occultis modis, cùm id iuſtum atque vtile iudicat. Nam nullo modo vlli Spiritus audent hæc Signa contemnere; contremiſcunt hæc, vbicunque illa proſpexerint. ita B. Auguſtinus.

19 Hominum *pietas, vt ad alia omnia*, Apoſtolo teſte, ita etiam hic vtilis eſt, & valet. Quando enim Signum hoc pietatis ſtudio aſſumunt; Chriſti merita, crucis ſigno quaſi expreſſa, poſtulant, & inuocant. Quocirca dæmonibus ſignum crucis opponere; eſt Chriſti paſſionem opponere, & Deum per Chriſti merita inuocare. An non hæc plurimum valent?

1. Timoth. 4.

20. Sed odium dæmonum maximè hic valet. Incredibile eſt, quantum ſit illud erga Chriſti crucem. Itaque vt vos res inuiſas & odioſas; ita illi crucem deteſtantur & fugiunt.

21. Odij huius, ni fallor, cauſæ duæ ſunt, præcipua eſt, quia Signo hoc, vires eorum fractæ, & regnum diſſolutum. *Chriſtus enim* (inquit Apoſtolus *chirographum decreti, quod erat contrarium nobis. tulit de medio, affigens illud Cruci, expolians Principatus & Poteſtates, traduxit palam confidenter, triumphans illos in ſemetipſo*: Quocirca vt canis baculum, quo percuſſus eſt, deteſtatur; ita diaboli crucem.

Coloſſ. 2.

22. Altera cauſa odij ex fructu, quem ex Signo hoc fideles carpere poſſunt, oritur. Neque enim hic paruus eſt. Atque, vt non dicam hoc Signo refricari paſſionis Chriſti memoriam, quæ maximum emolumentum importat; explicat idem, primò, totam perfectionem Chriſtianam. Profundum crucis inſinuat fidem; ſublimitas ſpem; latitudo charitatem; longitudo perſeuerantiam: quæ ſi in Chriſtiano inueniuntur, perfectum conſtituunt. Explicat deinde, effectum Chriſti Paſſionis; qui eſt cœli patefactio, quod cacumen crucis inſinuat; inferni vaſtitas & ſolitudo; quod productio eiuſdem ad pectus vſque: & totius orbis redemptio & ſalus; quod productio manus à ſiniſtro ad dextrum latus. Hactenus de tertio modo.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT XLV.

Examinatur quartus modus, quo per vſum Rerum Conſecratarum Dæmonia ex humanis corporibus eijciuntur.

QVarta ratio dæmones eijciendi eſt, vt diximus, per *Vſum Rerum conſecratarum.* Hæc à præcedentibus tribus hoc videtur differre; quòd quamcunque in dæmonia poteſtatem habet; illam accipiat, per Orationem & Verbum Dei; cum priores illæ, non ab Eccleſiæ oratione, ſed aliunde vim ſuam habeant. 1.

Ratio hæc ſimplex non eſt; quemadmodum nec vnum eorum genus, quæ conſecrantur & benedicuntur. Benedicitur *aqua*: benedicitur *ſal*: benedicuntur *herbæ*, benedicuntur *Imagines cereæ*, quas ab effigie, ceræ impreſſa, *Agnus* Dei dicimus, & quidem benedicuntur hæ res, non ob eum finem, vt à dæmonum infeſtationibus ſint liberæ, (quomodo aliæ quædam benedicuntur,) ſed vt ijs contra dæmonum infeſtationes, & moleſtias vtamur. 2.

Quod dicimus, ex formulis, quibus Eccleſia in harum rerum benedictione vtitur, licet colligere, in *Salis* benedictione ſic orat: Immenſam clementiam tuam, Omnipotens æternæ Deus, humiliter imploramus, vt hanc creaturam Salis, quam in vſum generis humani tribuiſti, benedicere, & ſanctificare digneris; vt ſit omnibus ſumentibus ſanitas animæ & corporis; & quidquid ex eo tactum, vel aſperſum fuerit, careat omni immunditia, omniqùe impugnatione ſpiritualis nequitiæ. Per Domin. In conſecratione Aquæ, hac forma vtitur: Deus, qui ad ſalutem humani generis maxima quæque Sacramenta, in aquarum ſubſtantia condidiſti: adeſto propitius inuocationibus noſtris; & elemento huic multimodis purificationibus præparatio virtutem tuæ benedictionis infunde; vt creatura tua myſterijs tuis ſeruiens, ad ambigendos Dæmones, morboſque pellendos diuinæ gratiæ ſumat effectum, &c. Sic dum Herbas, & Ramos benedicit, rogat, vt quicunque ex ijs acceperint, accipiant ſibi ad protectionem mentis, & corporis, &c. Dum Cereas Imagines, inter alia ſic orat: Quæſumus, Domine, hos Agnos, quos de cera virginea, in tuum honorem formauimus, ſacra & perenni vnda, balſamoque ſacri Criſmatis perfuſos, benedicere, ſanctificare, & conſecrare digneris: quatenus à te benedicti, virtutem accipiant contra omnia diabolica tentamenta: & omnes portantes tuti eſſe poſſint, inter aduerſa & proſpera, vt tua conſolatione accepta, nullum periculum timeant, nullamque formident vmbram: nulla ſæuitia diabolica, aut verſutia 3.

Digitized by Google

ſutia humana ijs noceat; ſed fortitudine tuæ virtutis roborati, tua conſolatione glorientur; qui verè paracletus diceris, &c.

4. Hæ Eccleſiæ ſunt precationes. Quem harum effectum eſſe iudicamus? Si, quod Dominus dixit: *Quidquid petierimus Patrem in eius nomine, conſecuturi ſumus*, an hic noſtro deſiderio fruſtrabimur? Et cùm oramus, vt creaturas ſuas ad dæmones profligandos valere velit, vota noſtra reijciet?

5. Fortè non in eius (Chriſti) nomine hæc à Patre petuntur: Sed peti finis ſingularum, quo *Per Dominum noſtrum*, &c. tribui poſtulamus, probat. Fortè, quòd verbis confitemur, rebus negamus; dum quod ſuperſtitioſum eſt, & diuinis legibus contrarium, poſtulamus. Et quid illud? Quòd creaturas benedicti volumus? Quòd iam benedictas volumus valere ad res prodigioſas perficiendas? Quòd ad dæmones profligandos vim tribui rogamus? Sed hæc ſuperſtitioſa non ſunt. Non aduerſatur diuinis legibus creaturarum benedictio. Non Opinio, non benedictæ ad res prodigioſas valeant? Non Opinio, quod valeant ad dæmonum ex humanis corporibus eiectionem. Docemus hæc tria.

6. Primum omnium, *Creaturas benedicere* ſuperſtitioſum non eſt, nec diuinis contrarium legibus Quòd ſuperſtitioſum eſt, omnibus ſuperſtitioſum eſt: Quòd diuinis legibus repugnat, nec ipſe Deus vult ſibi eſſe permiſſum. Quid inde? quid? Superſtitione vacare creaturarum benedictionem: non repugnare diuinis legibus. Quamobrem verò? quia Deum creaturas benedixiſſe, tam eſt certum, quàm quod certiſſimum.

7. Fortè, quia à Deo Creaturæ benedictæ ſunt, ne ſecundò benedicantur, cauendum eſt, Cur quæſo? an quod ſemel benefactum eſt, ſecundò fieri nequit? vbi nulla lex eſt, quæ, ne factum repetatur, prohibet? Sed nec eo, quo Deus, ſiue nunc creaturas benedicimus. Nos benedictione petimus ad morbos pellendos, dæmoneſque eijciendos valere. Hoc in prima rerum conditione, quando ipſis Deus benedixit, propoſitum non fuit.

8. Adde, quod nec Saluator culpa careret: Neque enim ſemel hac benedictione ille vſus eſt. Vſus eſt antequam ex hac vita diſcederet; & poſtquã glorioſus à morte reſurrexit. Vſus eſt in deſerto, & in Emaus. An fortè, quàm initio conditi orbis rebus omnibus Deus benedictionem contulit, illa ad panes, quibus Dominus benedixit non pertinet?

9. Quas res poſſumus maledicere; eaſdem benedicere poſſumus. Hoc nullus negauerit. At creaturas maledicere poſſumus: Poterimus

mus agit r & benedicere. Aſſumptio certa eſt, quoniam & in Noua lege maledixit Dominus ficum: & in Veteri, ſi quando occultum crimen adulterij prodi debuit, id aquis à ſacerdote maledictis, Deus fieri voluit *Marc. 11.* *Num. 5.*

Noua res in Chriſti Eccleſia non eſt Creaturarum benedictio. Magnam habet authoritatem à veneranda Antiquitate. *Oleum*, quo Apoſtoli infirmos curabant, benedictione myſtica hanc virtutem habebat. Benedictum *oleum* fuit, quod per Poculum Chriſtianum adminiſtrari ſolitum, ſcribit Tertullianus ad Scapul. 4. cap. D. Baſilius, libro de Spiritu ſancto, docet Apoſtolica eſſe traditionem, quòd *aquam* benedicimus. Sed Antiquitatem probat maximè Oratio, quæ inter Conſtitutiones à Clemente conſcriptas reperitur. Ibi ſic dicitur, Domine Sabaoth, Deus virtutum, Creator aquarum, & dator olei, miſericors & benigne, qui dediſti aquam, ad potum & mundiciem; oleum ad exhilarandam faciem in exultatione lætitiæ, ipſe quoque nunc ſanctifica aquam, & hoc oleum, in nomine eorum, qui attulerunt; & da virtutem ſanitatis effectricem, ægritudinum expultricem, dæmonum fugatricem, omnibus inſidijs aduerſariam, per Chriſtum, qui eſt ſpes noſtra, quo cum tibi gloria & honor & cultus, cum Spiritu ſancto Amen. 10. *Marc. 7.*

Cæterùm, quemadmodum noua non eſt; ita nec *rara* fuit, in Chriſti Eccleſia; creaturarum Benedictio Hoc primum, in *aqua*, multorum teſtimonio clarum eſt. Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierarchia dicit *aquam* ſacris inuocationibus conſecrar Cyrillus Catech. 3 docet ſimplicem *Aquam* fieri ſanctam, inuocatione Dei: Cyprianus lib. 1. Epiſt. 3 *Oportet*, inquit, *Aquas prius mundari, & ſanctificari à Sacerdote*, Ambroſius lib de his, qui myſt initiantur, cap. 3 docet *aquam*, niſi ſigno crucis prius ſacretur, nullum habere vſum in Eccleſia Denique benedictæ *aqua* meminerunt Ephiphanius, Hæreſ. 30. Theodoretus, lib 5 cap 21 Auguſtinus Homil 27 ex 50. Homil. & ſermone 19 de Sanctis & lib 6. in Iulianum, cap 8. 11.

Similia pro aliarum rerum conſecratione & benedictione ſunt teſtimonia: Benedictionis *olei* meminerunt Clemens, Dionyſius & Tertullianus locis citatis, & Auguſtinus tractatu 118 in Ioannem. 12.

Benedictionis *panis* extra Euchariſtiam B. Auguſtinus libro ſecundo, de Peccatorum meritis, cap 26 & Paulinus in Epiſtolis ad Alipium & Romanianum: quæ ſunt 35 & 36. inter Epiſtolas diui Auguſtini. Benedictionis *Cerei* paſchalis Strabo, cap. 30 & Patres in Concilio *Toletano* IIII. can 8 Benedictionis *Palmarum*, & Cinerum beatus Maximinus, cuius extant Homiliæ inſcriptæ in die Ci-

nerum, & Dominica Palmarum, &c. Hæc pro primo Capite.
13. Sequitur, vt doceamus (quod ſecundum erat) *ſine crimine fieri, quòd Creatura ad prodigioſos effectus, & qui naturam ſuperant, adhibeantur.* Pro hoc autem argumento egregiè militant ſacrarum Scripturarum documenta, non ex Veteris ſolùm; verùm etiam ex Noui Teſtamenti libris deprompta. Laborans incurabili morbo Naaman Syrus, venit ad prophetam Eliſæum, ab eo ſanitatem petiturus: & ecce, poſtquam, vt iuſſus, *ſepties in Iordane ſe lauit, mox aquarum beneficio priſtinæ ſanitatis reſtiturus eſt.* Quam prodigioſum eſt, quod, Numerorum 5. legitur? vt ad ſumptam aquam, in quam maledicta congeſſiſſet Sacerdos, *adultera cõputeſcat femur; & tumens vterus diſrumpatur?* Hæc Veteris Taſtamenti. Noui eſt illud, quòd Euangeliſta refert *oleo vſos eſſe Apoſtolos in infirmitatum quarumcunque expulſione*: & quòd *de aqua probatica dicitur ab Angelo mota*; quæ primùm ipſam intranti præſentiſſimam ſanitatem afferebat.

14. Præterea nec in ijs rebus, de quibus eſt diſputatio, hic deſunt exempla. Docemus id primùm in *Aqua benedicta.* Magnam locuſtarum vim, omnia conſumentem, *hac aqua* profligaſſe B. Aphratem narrat Theodoretus, in eius Vita. Eadem *aqua* in quatuor partes fuſa eoſdem ex horto quondam abegit Theodorus Sicæorum Archimandrita: vt habet Metaphraſtes, in eius vita: quemadmodum, eodem teſte, alias Ancyrænorum iumenta à ſæuiente peſte liberauit.

Confregit hac tumeſcentes, & inualeſcentes maris fluctus, quos dæmon, viri ſancti in Angliam aduentum impedire volens, excitauerat, ſanctus Germanus, vt habet Beda in Hiſtor. Angl. libro 1. cap. 17.

Quintianus, Auernæ Epiſcopus, domum Hortenſij cuiuſdam, in qua febris omnes corripuerat, hac aſperſit, & mox ſanitas ſecuta eſt, ita Gregorius Turonenſis, in eius Vita.

Hac morti proximum filium Eueliæ, mulieris Antiochenæ, liberat, & ſanitati reſtituit B. Chryſoſtomus: teſte Metaphraſte, 13. Nouembris, quemadmodum iam extremis corporis partibus mortuum famulum Comitis cuiuſdam Anglicani Gulibertus Hyberniæ Epiſcopus; vt in eius vita habet Venerabilis Beda.

Sanauit hac paralyticum S. Brigida (Surius in eius Vita) leproſum & Cæcum. S. Theodorus, cuius ſuperius meminimus: febri & difficultate partus laborantes diuus Bernardus, vt in eius Vita ſcribit Bernardus Bonaualenſis, lib. 2. cap. 3.

Præterea Gothus quidam in itinere ex equo cadens, coxam confregerat, vt B. Gregorius ſcribit, lib. 1. Dialog. cap. 16. rogat mox Fortunatum

tunatum Epiſcopum Tudertinum pro ſalute. Ille aqua benedicta coxam aſpergit, &c.& ecce, omnis fractura ita ſolidata eſt, vt lecto ſurgeret; & aſcenſo equo iter inceptum perficeret.

B. Marcellus, Epiſcopus Apameæ, omnem Diaboli conatum, ne Iouis Apameni famoſum delubrum combureretur obnitentis, aquæ crucis ſigno benedictæ, vſu penitus ſuperauit. Rem hanc fuſius deſcribit Theodoretus, lib. 5. cap. 21.

Henricus Receburgenſis Comes captos tenebat Pariſios, multis tormentis in eos ſæuiens. Interceſſit pro ipſis Euernoldus Raceburgenſis Epiſcopus; ſed nihil proficit. Dies erat ſolennis Paſchæ, cùm captiui in catenis ſub cuſtodia ſtarent in Eccleſia. Circuiens Pontifex, cùm fideles aqua benedicta aſpergeret; captiuorum quoque aſpergens catenam, dixit: *Dominus ſoluit compeditos*. Quid deinde? Mox catena diſſiluit, illis liberè diſcedentibus. In facti teſtimonium catena ſeruatur. Hæc Krantius lib. 5. Vandaliæ.

Nimij fuimus in exemplis pro Aquæ benedictæ virtute confirmanda. Non dubium, tædium noſtra oratio afferret, ſi ſimilem ſyluam in reliquis produceremus. Modus igitur orationi imponendus eſt. 15.
Sufficiet vnum aut alterum in alijs producere. Igitur *Oleo benedicto* plurimos curauit Hilarion, teſte Beato Hieronymo, in eius Vita. Eodem ad ſanitates impertiendas vſos eſſe Monachos Aegypti, ſcribit Sozomenus, lib. cap. 21. & 29 & ante ipſum Ruffinus, lib. 2. cap. 4. Eodem Theodorum Archimandritam expuliſſe Cacodæmonem, qui mirum cruciatum & tremorem membris obſeſſi nautæ afferebat; ſcribit in Vita Theodori Presbyter Georgius. Et de Vrſmaro legitur apud Ratherium, Veronenſem Epiſcopum, in Vita Vrſmari, quòd Monialis, à qua dæmon eiecit, & os, & oculos, & nares Oleo benedicto liniuerit.

Salis benedicti meminit Gregorius Turonenſis in Vita S. Monegundis, quæ anno Domini 560. vixit. Rogabatur illa, vt quia mor- 16.
tua infirmis (quod viua fecerat) mederi non poſſet, oleum ſalemque benediceret; quæ ægrotantibus, benedictionem flagitantibus, miniſtrarentur. Paret votis, & quidem cum plurimorum emolumento: quoniam, vt idem Gregorius loquitur, de memorata benedictione multi poſt eius tranſitum ægroti incolumitatis beneficia ſunt experti.

De cerea Imagine, quæ Agnus Dei dicitur, ita ſcribit Molanus, anno 1568 cùm Princeps Auriacus numeroſo exercitu in Brabanti- 17.
am irrumpere tentaret: in agro Iuliacenſi, propè Traiectum ad Moſam, quendam Hiſpanum captiuum habuit, quem capitis damnatum,

milites arbori alligatum ſclopetis, vel bombardis occidere conabantur. Verùm fruſtra ſua in illum emiſerunt tormenta ænea. Tantum enim abfuit, vt illum ſic arbori alligatum bombardis tranſuerberare, vt nec creberrimis emiſſionibus lædere potuerint. Quo viſo obſtupefacti, cœperunt eum ſuis ſpoliare veſtibus, arbitrantes hominem occultis quibuſdam armaturis communitum, quas vis tormentorum penetrare non potuerit: verùm nihil præſidij ab ipſis inuentum fuit, præter dependens ex collo amuletum Agni, quo eidem ſublato, primo ictu bombardæ extinctus, occubuit. Hæc Molanus, teſte Petro Matthæo in. VII. Decretalium. Plura huius generis noſtra ætas obſeruauit, & eorum ſuperſtitum adhuc teſtimonio, qui virtutem huius Imaginis experti ſunt, poſſunt confirmari; vt non erraſſe iudicemus, qui hac re cecinit:

Pellitur hoc ſigno tentatio Dæmonis arti,
Et pietas animo ſurgit, abitq; timor.
Hoc aconita fugit, ſubitaq; pericula mortis,
Hoc & ab inſidijs vindice tutus eris.
Fulmina ne feriant, ne ſæua tonitrua lædant,
Ne mala tempeſtas obruat, iſtud habe,
Vndarum diſcrimen idem propulſat, & ignis,
Illaq; ne noceat vis inimica, valet.
Hoc facilem partum tribuente puerpera fœtum,
Incolumem mundo proferet, atque Deo.

Clariùs & breuiùs quidam hæc ſequentibus eſt complexus:

Fulmina pellit, | *Et parientem*
Crimina mundat. | *Prole ſecundat.*
Dæmones arcet. | *Plurima dignis*
Liberat igni. | *Munera confert:*
Seruat ab vndis, | *Prauaq; tantum*
Mortemq; prompta. | *Portio prodeſt,*
Subiungat hoſtes, | *Maxima quantum.*

18. Hæc, quæ diximus, Rebus Conſecratis fieri potuerunt; *non poterunt, ijſdem*; (quod tertium Caput eſt) *exigi ex hominum Corporibus dæmones*? Si cauſas ſcrutemur; cur, quæ iam mirabilia recenſuimus, Rerum Conſecratarum beneficio patrata ſunt, aliam vix inueniemus, quàm quòd Eccleſiæ oratione atque conſecratione hanc virtutem ſint conſecutæ. Verùm quemadmodum rogatus Deus eſt, vt has creaturas valere velit ad profligandos morbos; ad tempeſtates auertendas, &c. ita rogatus eſt, vt valere velit ad dæmonia profligandа. An fortè hic manum ſuam retraxiſſe, auxilium denegaſſe putandus

putandus eſt; qui in alijs rebus tam fuit liberalis, & munificus?

Fortè rebus ſenſibilibus & corporeis non abiguntur dæmones; 19.
nec hæ ad ipſos pellendos vim illam habent. Etiam his abiguntur: etiam hæ vim habent. Nec hic exempla deſiderantur. Nonne quando citharam pulſabat Dauid, Dæmonum reliquebat Regem Saul? *1. Reg. 16.* Et fel, quod iuſſu Angeli ex piſce detraxit Tobias, nónne vim habuit *Tob. 6.* fugandi dæmones? Quid quod Salomon herbis in dæmonum eiectione vti voluerit? Vide Ioſeph lib. 8 cap. 2.

Senſibiles res ſunt, quæ in aere formantur, voces, dum Chriſti nomen imploramus: Senſibiles, quas digitis formamus cruces, Senſibiles, Sanctorum Reliquiæ: ſed tamen harum beneficio inſenſibilium atque incorporeorum Spirituum vis fracta eſt: ad harum præſentiam ſubſiſtere nequiuerunt nequam Spiritus: quemadmodum Cap. 24. & ſequentibus demonſtratum eſt. 20.

Fieri igitur poteſt, vt his rebus dæmones fugentur. Sed non quid *fieri* poſſit, tantùm doceamus: oſtendamus quoque *id factum eſſe*. Oſtendimus. Primùm ſe hic nobis offert Sanctus vir Macharius: Hunc *Aqua benedicta* puerum dæmoniacum ſanaſſe docet Palladius, in lib. qui inſcribitur Paradiſus Heraclidis, cap 6. 21.

Offert ſe ſecundò Elegius Nouiomenſis ſanctus Epiſcopus, Nitebatur hic impias quaſdam ſuperſtitiones, in quodam vico, haud procul à Nouiomenſi oppido, tollere: verùm, vbi pluribus concionibus nihil proficeret, iniuria etiam, atque contumelia ab auditoribus afficeretur; exemplum Apoſtoli ſecutus, *tradit ipſos Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fieret*. Currunt hinc ad Sanctum virum Obſeſſorum amici, auxilium magnis deſiderijs poſtulantes: ſed hoc non, niſi poſt vnius anni pœnitentiam, promittit Eligius. Tum ad ſe adductos (erant autem plures quinquaginta) *Aqua benedicta* aſperſione à Spiritibus liberat. Hæc Audoenus, Rhotomagenſis Epiſcopus in Vita eius, lib. 2. cap. 20.

Eſt tertiò puer quidàm, à parentibus Sancto Euchario oblatus, vt ad præſcriptum Regulæ, cum alijs in monaſterio inſtitueretur. Hic cum aliquando à dæmone (in forma hominis) oblatam aquam, antequam eandem cruce ſignaſſet, bibiſſet; ab eodem poſſidetur. Mox ad S. Eucharij altare adducitur. fiunt pro ipſo orationes, ſacratur aqua, offertur bibenda, hauſta ſubitò abactus dæmon. ita Surius in Hiſtoria Inuentionis ſancti Celſi, cap. 11. Tomo 7.

Dictis addimus quartum. Arnolphus Epiſcopus Svveſſionenſis pacem inter quoſdam compoſiturus erat. Hic dum quidam ipſi reſiſtit; &, ne oratione viri Sancti ad pacem cogitatur, fugit; à Dæ-

mone in fuga corripitur. Quid deinde? Pro Obſeſſi ſanitate rogant alij: & illam, fide pacis admittendæ data, obtinent; ſed beneficio *Aquæ benedictæ*, quæ dæmoniacum Sanctus vir aſperſit. Hoc Liſiardus Epiſcopus Svveſſionenſis. in eius Vita, cap.24.

Ad S. Bernardum (hoc quintum ſit) puer triennio grauiſſimè ab obſidente dæmone tortus adducitur ſpe libertatis conſequendæ. Iubet poſt alia Bernardus in os Obſeſſi *aquam conſecratam* infudi: ſed contra niti dæmon cœpit, labia comprimere, & frendere dentibus. Tandem ſordidiſſimo poſt ſe vomitu relicto eſt egreſſus. In Vita Bernardi, lib.2.cap 3.

Seruiunt quoque nobis hic S. Laurentius Dublinenſis Archiepiſcopus; & Maltonius Epiſcopus, cuius Vitam deſcribit Sigebertus. vterque in Energumenorum curatione *Aquam benedictam* putauit adhibendam. ſed & inſignis eius virtus eſt obſeruata: quando mox ad eandem hauſtam in fugam coniecti ſunt Spiritus. quemadmodum in vtriuſque Vita manifeſtum eſt, apud Surium, Tom. 6.

Et in Vita S. Eliſabethæ, Hungariæ Reginæ, ſcribit Iacobus Spirenſis, cap. 30. quod ad ſarcophagum eius adducta ſit puella, quæ ad malam parentum imprecationem dæmonis torturam patiebatur; & priſtinæ incolumitati ſit reſtituta, mox, vbi parum *benedicti panis, & ſacra vnda* hauſit.

22. His ſimilia ſunt, aut potius hæc confirmant ſequentia Domus cuiuſdam, inquit Metaphraſtes, multùm à dæmonibus vexabatur. Cùm Domeſtici pranderent, aut cœnarent; lapides ſuper menſas iacebantur: rumpebantur telæ mulierum: Tanta quoque multitudo murium & ſerpentum domum occupabat, vt præ formidine nemo eam ingredi auderet. Ingreſſus tamen ad aliorum preces Theodorus Sicæorum Archimandrita; &, poſt orationem, *Aqua*, cui benedixerat, totam aſpergit, & à Spiritibus immundis liberat. ita Metaphraſtes in eius Vita.

Fuit quoque dæmonum, quod iam triennium in pago Camonte, non procul à Bingio, ſuis præſtigijs Moguntinam Ciuitatem, & vicinos affligebat, & illud tandem Sacerdotes Litanijs, & *Aqua benedicta* abegerunt, teſte Sigeberto, anno 858. Eodem modo Moguntiæ domum quandam liberatam eſſe ſcribit Bernardus Crucius in Vita Ludouici II. Imperatoris. Itaque veriſſimè dici putamus: *Huius aquæ tectos, depelli dæmonis actus.*

CAP.

Digitized by Google

CAPVT XLVI.

Examinatur quintus modus, quo per Exorciſmos dæmonia ex hominum corporibus eijciuntur.

EXorciſmi nomine, hoc loco, illam rationem intelligimus, qua per Deum Spiritus nequam adiurantur;&, vt ab humanis corporibus diſcedant, Deoque Creaturam ſuam, quam poſſident, reſtituant, & vexare deſinant, coguntur. 1.

Hanc antiquiſſimam eſſe Cypriani Martyris, & Prudentij Chriſtiani Poetæ teſtimonió clarum eſt. Addimus vtrique Tertullianum, vt in ore trium omne ſtet verbum. Ille quodam loco, lib. de Præſcrip. cap. 40. in mulierculas quaſdam, quæ exorcizare præſumebant, his verbis inuehitur: Ipſæ mulieres Hæreticæ, quam procaces? Quæ audeant docere? exorciſtas agere? &c.

Non paruas eſſe huius vires probant clamores, gemitus, eiulatus; 2.
quos in obſeſſis hominibus ſæpiſſimè dæmones dederunt. de quibus ita Cyprianus: de Idolorum vanitate loquens: Adiurati, inquit, per Deum verum à nobis, ſtatim cedunt & fatentur; & de obſeſſis corporibus exire coguntur. Videas illos noſtra voce & operatione Maieſtatis occultæ flagris cædi,& igne torreri, incremento pœnæ propugnantis extendi, eiulari, gemere, deprecari; vnde veniunt, & quando diſcedunt confiteri. ita Cyprianus.

Eiuſdem virtutem quoque probant Hilarion, & Bernardus Abbates, Hilarion vim eius in Marſita oſtendit; Bernardus in muliere Mediolanenſi. Marſitas fortiſſimus iuuenis de territorio Hieroſolymæ, tantum valebat viribus; vt quindecim frumenti modios diu longéque portaret: & hanc haberet palmam fortitudinis ſuæ, ac ſi aſinos vinceret. Hic afflictus peſſimo dæmone, non catenas, non compedes, non clauſtra oſtiorum integra patiebatur. Multorum naſum & aures morſibus amputauerat: horum pedes, illorum gulam fregerat: tantúmque ſui terrorem omnibus incuſſerat; vt oneratus catenis, & funibus in diuerſa nitentium, quaſi ferociſſimus taurus ad monaſterium Hilarionis Eremitæ pertraheretur. Quem poſtquam fratres videre, perterriti (erat enim miræ magnitudinis) indicauerunt Patri. Ille, ſicut ſedebat, iuſſit eum ad ſe pertrahi, & dimitti ſolutoque: *Inclina*, ait, *caput*, *& veni.* Tremere ille, & ceruicem flectere, nec aſpicere contra auſus: omniq́ue ferocitate depoſita, pedes cœpit ſedentis lambere. Adiuratus itaque Dæmon & tortus, qui iuuenem poſſederat, ſeptima die egreſſus eſt. Hæc Hieronymus in Vita Hilar. 3.

Bernardus verò Mediolani, mulieri cuidam, quam Spiritus 4.
Nequam

Nequam diuexabat, hoſtiam patinæ impoſitam, ſuperimpoſuit, his verbis: *Adeſt*, inquit, Spiritus, iudex tuus adeſt ſumma poteſtas. Iam reſiſte; ſi potes. Adeſt ille qui pro ſalute noſtra paſſurus, inquit, Nunc Princeps huius mundi eijcietur foras. In eius igitur poteſtate præcipio tibi, vt ab hac eius ancilla egrediaris. Quid verò? Locum dare Spiritus compulſus eſt. Hæc in Vita Bern. lib. 2. cap. 4.

Puto quoque ex alia re eius præſtantiam colligi: (niſi fortè hoc te-
5. ſtimonium eſt ſanctitatis viri) De Eugenio Abbate legitur, quòd rogatus, vt puellam ab immundo Spiritu liberaret: primùm quidem multam ad Deum orationem fuderit: deinde breuem Exorciſmum ſcripſerit, obſignarit, & collo puellæ alligari mandarit: dæmonem verò diſceſſerit, antequam ad puellam Exorciſmis eſſet perlatus. Vide Surium, Tom. 1. in Ianuario. Simile quid de S. Bernardo in eius Vita cap. 4. lib. 2. habetur. Expulerat ille ſecundò ab Obſeſſa quandam Spiritum nequam. Quia verò verebatur, ne ſe diſcedente, rurſus miſeram ingrederetur; hunc ipſius collo affixit Exorciſmum: *In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, præcipio tibi Dæmon; ne hanc mulierem ingrediaris.*

6. Porrò non vna ſemper eademque huius Rationis dæmonia eijciendi, fuit forma. Olim ferè paucioribus rebus videtur conſtitiſſe; nunc quandoque plura adhibentur; quòd non tam facilè modò, quàm olim, à dæmonijs corpora videantur liberari.

7. Hinc eſſe crediderim, quod *alijs atque alijs modis* dæmones per alios atque alios eiectos eſſe legamus. S. Laurentius Iuſtinianus dicitur Spiritum priùs increpaſſe, & mox exitum imperaſſe & impetraſſe. Docet hoc Bernardus Iuſtinianus, Orator Venetorum, cap. 8. in Vita Laurentij. Eodem prorſus modo infantem liberauit Bertulphus, Abbas Bobienſis, teſte Iona; qui eius res geſtas deſcribit, apud Surium.

Parthenius teſte Metaphraſte 7 Februarij, ſolum egreſſum cuidam imperauit; & ſic priſtinam incolumitatem Obſeſſo reſtituit. Idem S. Remigius legitur præſtitiſſe ei dæmoniaco, quem ad ipſum miſit S. Benedictus: vt docet Hincmarus in Vita Remigij.

Anatolia, ſanctiſſima virgo, primo afflat dæmoniacum: mox ad dæmonem conuerſa: *Exi*, inquit, *ab homine*. & de ſanitate ſibi gratulatur miſer. Ita in eius Vita, apud Surium, Tom. 4.

S. Columbanus, cùm Pariſiorum vrbem ingrederetur, Clotarium Regem inuiſurus, obuiam habuit Obſeſſum, multis ſe conuitijs proſcindentem: imperat Spiritui egreſſum vir Dei: ſed dum tandem eſt egreſſus, vbi poſt iniectos in os eius digitos, eiuſdem aliquandiu attrectauit linguam. S. Bernardus quali forma vſus fuerit, ſuperius Theſ. 4. indicatum eſt.

Gre-

Digitized by Google

Gregorius Lingonenſis cum imperio ſignum Crucis coniunxit, teſte Gregorio Turonenſi, in eius Vita, cap. 6. Eugenius Abbas, vt dictum, Exorciſmum breuem ſcripſit; eundemque Obſeſſi collo præcepit allegari, ſicque Satanam fugit. Surius Tom. 1.

Hinc etiam eſſe dixero, vt Hæretici, qui vniuerſa propemodum Catholicorum pietatis exercitia ad examen reuocant, nunc quoque 8. plura habeant, quæ carpant ac damnent in noſtro, quàm in illo prioribus temporibus recepto Exorciſmo.

Veruntamen iniqua ipſorum eſt cenſura. Iudicium temerarium, & falſum. Quod dicimus, tum demum erit manifeſtum, poſtquam, 9. *quæcunque in Exorciſmo concurrunt, iuſtiſſima eſſe, & omni ſuperſtitione vacare demonſtrauerimus.* Age igitur hoc præſtemus.

Varia autem ſunt, quæ in Exorciſmo reperiuntur. Veruntamen ad *duo* præcipuè genera reuocari poſſunt, *res & verba. Verba* partim 10. ad Deum diriguntur: partim ad Sanctos, Dei amicos; partim ad obſidentes Dæmones. Ad Deum diriguntur per Orationem, & Sacrificium Miſſæ: Ad Sanctos per Litaniam: Ad Dæmones, per Adiurationem. In Oratione attendi poteſt, vel quid petant, vel quo modo, ſiue per quid petatur. In Litanijs præcipuè Sanctorum inuocatio. In Adiuratione modus dicendi; ipſa adiuratio, & quid potiſſimum dæmonibus imponatur.

Petitur à Deo peccatorum venia. Petitur, vt miniſtris ſuis, in tam arduo & difficili negotio velit adeſſe: velit etiam miſereri obſeſſi 11. hominis, & eundem à Dæmonum poteſtate eripere. Petuntur hæc per Chriſti, & Sanctorum merita. Inuocantur Sancti, vt pro nobis, & Energumeno velint orare. Dæmones durioribus verbis increpantur: imperatur ijſdem quandoque vt ſe prodant: nomen dicant: prodant ſocios, explicent cauſas, cur homines ingreſſi: ex hominibus diſcedant; infernum petant; diſceſſum ſuum aliquod ſigno declarent.

Res ſimiliter in Exorciſmo variæ ſunt, atque multiplices. Quædam ſacræ ſunt; quædam ſigna ſacrarum. Variæ ſunt Sanctiſſimum 12. Chriſti corpus, quod ſub viſibilibus ſpeciebus offertur: Sanctorum Reliquiæ, quæ aliquando adhibentur: Aqua benedicta; qua Obſeſſi aſperguntur. Signa rerum ſacrarum ſunt, Crux maximè, quæ nunc fronti, nunc pectori, nunc alijs Obſeſſorum membris imprimitur. His addo Locum, vbi Exorciſmus peragitur; qui plerumq; templum eſt: Veſtes item ſacras, quibus Exorciſta induitur: Stolam, quæ aliquãdo Obſeſſis imponitur: Impoſitionem manuum Sacerdotum; Cereos ardentes: quibus interdum adhibentur flagella: atq; digitorum Exorciſtæ in os Obſeſſi immiſſio.

Digitized by Google

Hæc ferè ſunt, quæ in Exorciſmo reperiuntur. Sed tamen quemadmodum nec omnia neceſſaria ſunt: ita nec ſemper adhibentur: nunc plura adhibētur: nunc pauciora. Verùm enimuerò ſiue adhibeantur, ſiue omittantur; *ſuperſtitione vacant omnia*; quod vt ſua Exorciſmo authoritas conſtet, ſequentibus, ſed breuiſſimè, docemus.

14. *Oratio*, quæ adhibetur, *damnari non debet*. In hac maximum aduerſus Spiritus immundos præſidium eſſe putauerunt, quicunque aliquando ipſos eiecerunt. Hac Fortunatum Tudertinæ Eccleſiæ Epiſcopum à dæmonijs homines liberaſſe ſcribit B. Gregorius lib. 1. Dial. cap. 10. Sic D. Bernardum per totius noctis Orationem dæmonium Cremoniæ expuliſſe, quod ſe ipſo Papiæ eiectum eſſe, nequiter ſimulauerat: autor eſt Bern. Bonæuallenſis in eiuſdem Vita lib. 2. cap. 4. Oratione ducentos propemodum tam viros, quàm mulieres liberaſſe B. Hilarionem, in Cypro inſula, vbi ſe latiturum ſperabat, docet B. Hieronymus in eius vita.

Adductus aliquando eſt ad S. Marcarium puer, quem mirum in modum dæmon vexabat. eundem Oratione curauit vir ſanctus; poſtquam vnam manuum ſuarum capiti pueri impoſuiſſet, & alteram eiuſdem pectori admouiſſet: ita Palladius in eius Vita.

Et Genoueſa, ſancta virgo, quos Turoni Energumenos curauit; Oratione ad Deum facta curauit: quemadmodum cognoſcitur ex Vita, apud Surium, Tom. 1.

Eadem Oratione vſi ſunt Parthenius: de quo Metaphraſtes 7. Februarij. Eugenius Abbas: de quo Surius, Tom. 1. Arnulphus Epiſcopus Metenſis: de quo Surius Tom. 4. Herebertus, Archiepiſcopus Colonienſis: de quo Rupertus Tuitienſis in eius Vita. Patroclus item eremi cultor: de quo Gregorius Turonenſis cap. 9. in eius Vita. Laurentius Archiepiſcopus Dublinenſis: de quo Surius Tom. 6. Marcianus: de quo Theodoretus Sectio. 3.

Et horum aliqui ſibi comprecatores aſciuerunt: vt Arnolphus, atque Bernardus aliquando: alij priuata contenti; ſed tamen nunc feruenti admodum; nunc admodum diuturna vſi. Nam Laurentius Dublinenſis humi proſtratus Deum oraſſe legitur: Patroclus verò triduanam adhibuit orationem. pluribus haud opus. Ipſe Dominus docet quoddam dæmonicorum eſſe genus; quod non, niſi *Oratione* pellitur.

15. Si verò tantum valet Oratio; quidni hic plurimum poſſit *Sacrificium Miſſæ*? Poſſent multa pro hac in medium proferri: ſed nos, quæ ad præſentem rem faciunt, proferimus. Refert Proſper Aquitanicus, libr. de Prædict. cap. 6. ſuo tempore Sacificium Miſſæ

fructuosè

fructuoſè pro ſalute dæmoniacæ oblatum: & rurſus, illa à dæmonio liberata, oblatum pro gratiarum actione.

Meminit ſanctiſſimus Auguſtinus Sacrificij Miſſæ oblati pro domus purgatione, quæ à dæmonibus plurimùm infeſtabatur; & ſacrificio peracto docet liberatam eſſe.

Et in Miſſa haud parum præſidij poſitum eſſe credidit S. Bernardus. Illum enim ipſum, cuius Theſi 4. huius Capitis, meminimus, Exorciſmum in Sacroſancto Miſſæ Officio adhibuit: id valere credens ad tam inſolentem atq; crudelem, cum quo tum bellum erat, Spiritum profligandum. Si quidem plurimis annis mulierem Spiritus hic obſederat: Viſu, auditu, facultateque loquendi priuarat; faciem Obſeſſæ ita immutarat; vt non hominem, ſed monſtrum referret: quandoque etiam linguam ad modum proboſcidis elephantinæ protrudebat. Adductus etiam ad S. virum, pede eundem trudebat. Quocirca S. vir & preces præſentis populi pro Obſeſſa poſtulabat; & Miſſæ Sacrificium in ſubſidium accipiebat. Quoties verò, Sacrificio inſiſtens, hoſtiam ſignabat, ad mulierem conuerſus, & ipſam eadem hoſtia ſignabat: dæmone magis atq; magis ſemper in eadem Obſeſſa ferociente: donec tandem abhibito ſupradicto Exorciſmo, poſt orationem dominicam, in Sacrificio recitatam, eundem profligauit.

Huc omnino facit: quod B. Chryſoſtomus, Homil. 4. contra Armenos docet, olim in more, atque conſuetudine fuiſſe; vt tempore diuinorum Officiorum ad ipſum Sacrificium adducerentur dæmoniaci. Verba eius hæc ſunt: Cauſam dabo, cur homines dæmone agitatos, & furioſè accitos teterrimo, adduci tempore illo, & capita inclinare iubet Diaconus. Qua de cauſa enim agitur? Dicam, quod ſentio. Vincula, perquàm parua & grauia agitatio dæmonum eſt: Vincula ferro validiora. Vt itaque tempore inſtante, quo Iudex prodire, & pro tribunali ſedere eſt ſolitus, cuſtodes carceres, quos in vinculis habent, omnes carcere educunt, & pro cancella ſeptiſque fori collocant ſqu allentes, ſordentes, contra oppletos, pannis miſerrimè obductos: ſic Patres ſtatuerant, vt cum breui Chriſtum, veluti pro tribunali ſedere, ipſiſque Sacramentis apparere futurum eſſet; homines dæmone agitati, illi, tamquam vinculis quibuſdam retenti adducerentur; non vt rerum, quas commiſiſſent, examen ſubirent; modo eorū, qui in vinculis ſunt: nec vt luerent pęnas, & ſupplicio afficerētur; ſed vt populo vniuerſaq; ciuitate præſente communes pro his fierēt ſupplicationes, vt omnes iugi concordia Dominū communem orarēt pro his: & vt miſeretur, magno clamore cōtenderent. Ita Chryſoſt. 16.

Adde, quòd in Miſſa, atque Oratione, quæ ad dæmonum eiectionem

nem adhibentur, nihil petatur, quod vel nos petere ſit indignum: vel Deum dare non conueniat. Id petimus, quod vt petamus, à Domino ſumus inſtituti: ſcilicet, vt noſtra nobis remittantur delicta: vt à malo tum corporis, tum animi liberemur. Quid hic ſuperſtitioſum?

18. Nec damnari poteſt *Modus*, quo illa à Deo petimus: videlicet, quod per Chriſti atque Sanctorum merita petamus. Quid non poſſunt Chriſti merita? Quid poteſt Pater negare per Filij vulnera atq; ſanguinem deprecantibus? Filius hic pro nobis eſt: *Si quid*, inquit, *petieritis Patrem in nomine meo; dabit vobis.*

Fortè damnantur Sanctorum merita. Sed malè. Quot & quanta beneficia Iudæorum populo propter Abraham, Iſaac, Iacob merita, Deus contulit? Placent Deo Patriarcharum merita; non placebunt Apoſtolorum Petri & Pauli? atque aliorum Sanctorum, qui, vt Apoſtolus loquitur, *ludibria & verbera experti, inſuper & vincula & carceres: lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladij mortui ſunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus?* Seruit quoque nobis hic exemplum Pontij Abbatis Bellæuallenſis: qui cùm fruſtra vidiſſet multa adhiberi à ſuis ad Obſeſſum quendam à dæmonis tyrannide liberandum: Stolam, qua S. Bernardus in oblatione Sacroſanctæ hoſtiæ vti ſolebat, Obſeſſo admouit: & in virtute Chriſti, per ſancti viri *Meritum*, cuius ſtolam tenebat, exitum feliciter præcepit. Vide Wilhelmum Abbatem S. Theodorici, in Vita Bernardi lib. 4. cap. 11.

19. Non eſt, quod quiſqam hac ratione Chriſti Merita *obſcurari* cauilletur, Illuſtrant Sanctorum Merita, Merita Chriſti. Chriſti gloriam illa amplificant, quando hinc intelligimus tantum illa potuiſſe, vt paſſionis fructus ſeruorum quoque Meritis magnam virtutem contulerit.

20. *Litaniæ fruſtra in Exorciſmo non adhibentur.* Multa illæ emolumenta ſæpe Chriſtianitati attulerunt, vt alias dictum eſt. Sed & Litanijs feliciſſimi dæmonum ex humanis corporibus Exorciſmi perfecti ſunt, vt docent Iſengringius, Geruaſius Tornacenſis, atque Iacobus Rabus. Accedit quod Gregorij Magni hortatu formidabile quoddã dæmonis, quaſi cornuti, ſpectrum, quod certo cuidam loco ita infeſtum erat, vt in eo commorari nullus poſſet, Litanijs abactum tandem, & expulſum ſit, quemadmodum & aliud, & ſuperius docuimus, in agro atque ciuitate Moguntinenſi. Vide pro vtroq; cap. 1. de Locis infeſtis. Præterea, ſi Sanctorum Cineres ferre nequeunt ſpiritus; ferent Nomina, quæ in Litanijs recitantur? Ad ſolum S. Antonij *Nomen* fugiſſe Dæmones, teſtes locupletiſſimus eſt, in eius Vita. D. Athanaſius.

Ipſa

Digitized by Google

Ipſa *Adiuratio* (pergimus ad Orationem, quæ ad Spiritus habetur) *mala* non eſt. Patrum ſanctiſſimorum, & qui primi quaſi Duces Chriſtiani gregis fuerunt, exempla illam confirmant. Adiurati, inquit Iuſtinus, dæmones nobis parent. Et Cyprianus: adiurati à nobis dæmones, torquentur & eijciuntur. Vide cap. 41. diſcutiamus Adiurationis modum. 21.

Modus hic poſtulat, vt durus ſit ſermo, vehemens, & non amicus. Chriſti in hoc, atque Apoſtolorum exemplum ſequimur, qui dæmonia increpaſſe leguntur. De Chriſto dicitur, Matth. 17. *Et increpauit illum*(Dominum) *Ieſus*. & Marci 9 *Comminatus eſt ſpiritus immundo. dicens: Surde & immunde ſpiritus, ego præcipio tibi, vt exeas ab eo.* De Apoſtolis, Paulo præſertim, Actuum 16 legitur, *quòd conuerſus dixerit ſpiritui: Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti exire ab eo*, Sic de S. Laurentio Iuſtniano, Venetorum Patriarcha, refertur; quòd ſpumantem ore, & dentibus frendentem durius increpauerit: & quaſi probum obiecerit, quòd infirmam mulierculam fuerit ingreſſus. Ita Bernardus Iuſtinianus Venetorum Orator, in Vita Laurentij. *Et* cum hoſtibus, & coniuratiſſimis hoſtibus quis poteſt eſſe amicus ſermo? Fortè etiam vt flagella corpori; ita durus ſermo Spiritibus moleſtus eſt. 22.

An ſuperſtitionem ſapiunt, quæ Dæmonibus in adiuratione imponuntur? Non ſapiunt. Licet dæmonibus; *vt ſe prodant*, præcipere. Theodorus Archimandrita (teſte eius diſcipulo, Georgio presbytero, in eius Vita) præcepit illi, qui 28. annis puellam quandam miris & occultis modis torſerat, vt ſe proderet. Licet poſtulare, *vt nomen ſuum prodant*. Chriſti pro nobis ſtat exemplum. Licet vrgere, *vt ſocios iudicent*; vt cum quibus hoſtibus bellum ſit. Exorciſtæ norint. Licet *interrogare cauſam ingreſſus in homines*; vt hac, ſi tolli poteſt, remota, minor ſit Spirituum in homines poteſtas; facilisque exigi poſſint. Licet *ſignum diſceſſus poſtulare*; vt de parta nobis ab hoſtibus victoria conſtet. Licet *in infernum amandare*: quod ipſis hic locus, Chriſto teſte, paratus ſit. 23.

In *Verbis* igitur nulla ſuperſtito eſt. *In rebus* minus eſt periculi. Quid ita? Quoniam iam ſuperius pleræque illarum, ab omni ſuperſtitione vindicatæ ſunt, videlicet. Sanctorum Reliquiæ: Aqua benedicta: & Signum ſanctæ crucis. Reliquarum vis non rationibus ſolùm, verum etiam grauiſſimis exemplis, quæ omnes propemodum ætates ſuppeditant, confirmantur. 24.

An diſplicet, quòd *ſanctiſſimum Chriſti in Euchariſtia Sacramento corpus adhibetur*? Sed pro nobis hic eſt ſanctiſſimus vir Bernardus, qui idem mulieri Mediolanenſi adhibuit, Dæmonumque profligauit 25.

 hac,

Digitized by Google

hac, quam adiungimus oratione: Adeſt, inique ſpiritus, inquit ſumma poteſtas. In eius tibi virtute præcipio; vt ab hac eius ancilla egrediaris. In Vita Bernard. 2. cap. 3. apud Bonæuallenſ. Idem Viro obſeſſo cibotium, in quo ſanctiſſima Euchariſtiæ continebatur, impoſuit, atque ita dæmonium fugauit, teſte Wilhelmo Abbate libr. 1. cap. 10. eiuſdem Vitæ.

Refert etiam Proſper Aquitanicus lib. 6. de Sacerd. Virginem quandam, in quam ob impudicem aſpectum ſimulachri Veneris, dæmon erat ingreſſus, communicatione Corporis Chriſti liberatam eſſe. Hiſtoriam nos ad longum ſuperius retulimus. Eadem ratione anno Domini 1566. liberata eſt Nicolaa quædam, in oppido Picardiæ Veuino. Bredenbach. lib. 9. Coll. cap. 22.

Sed & virtutem Sacramenti Euchariſtiæ, ad immundos Spiritus profligandos, magnam eſſe, ſequenti exemplo oſtendit Ioannes Franciſcus, Mirandulæ Comes, libro, de Strigibus: Fuit, inquit, in Alpibus Rhetijs ſacerdos quidam probus ante annos duodecim, cui cùm foret opus ad ægrotum quendam Euchariſtiam deferre: cùm longius ille abeſſet, videretque non ita, vt oportebat, celeriter ad eum pedibus poſſe peruenire, aſcendit equum, colloque ſanctiſſimum Chriſti corpus, pyxide incluſum, ſatis honorificè alligauit, iter ſuum quanto ocyus accelerans. Cùm nonnihil proceſſiſſet, obuium habuit quendam, qui eum vt equo deſcendens pergeret ad ſpectaculum quoddam mirabiliſſimum, inuitauit. Imprudens homo, & cupiditate rei tam ſtupendæ ductus, paruit. Vix equo ſe demiſerat, cùm ſenſit ſe per aera vnà cùm comite deferri, & breui tempore in altiſſimo montis cacumine ſtatui. Ibi ampliſſima & amœniſſima planities erat, arboribus vndique excelſiſſimis obſepta, rupibuſque horrendis circumcincta. In medio choros innumeros, ac varios ludos cuiuſque generis, menſas lautas & diuerſis inſtructas erat videre. Audiebantur etiam concentus quilibet, omni ſanitate affluentes: denique aderant quæcunq; animos hominum iucundiſſimis delinimentis tenere poſſent. Obſtupefactus improuiſa re Sacerdos, attonitus hærebat. Tum ſocius, qui adduxerat, petijt ab eo, Velletne Reginam, quæ ibi aderat, ſupplex venerari, & munus illi aliquod offerre. In alto quodam ſolio Regina aſſidebat, effigie formoſiſſima, regio cultu. Accedebant ad eam, proſternentes ſe humi cuncti, qui aderant, varia munera afferentes. Sacerdos reputans Reginam eſſe Chriſti matrē, & quid illi dono daret, exiſtimauit nullum ei gratius atque iucundius futurū munus, quam Filij corpus. Acceſſit, & ad pedes accidens in modum ſupplicis, arculam, in qua erat Auguſtiſſimum Sacramentum è collo

detractum,

detractum, in gremio mulieris illius poſuit. Mira res. Omnia continuò euanuêre. Perculſus nouitate Sacerdos, & præſtigijs irretitum ſe videns, & in horroribus denſiſſimis, opem diuinam cœpit implorare; & cùm diu per vaſtas ſyluas erraſſet, vix tandem paſtorem reperit, à quo viam edoctus, didicit ſe millia centum à loco abeſſe, quò Euchariſtiam deferre cupiebat. Ad ſuos tandem reuerſus, totam rem detulit ad Magiſtratum. Contigit hoc imperante Maximiliano Primo. Hactenus Comes Mirandulæ, pro virtute Euchariſtiæ, contra Dæmones.

Quòd in *Templo* plerunque Exorciſmi fiant, damnari non debet. 26. Docemus hac ratione, cuius virtutem hic imploremus; cuius poteſtate nitamur; Dei ſcilicet, cuius Templum domus eſt. Habentur præterea hic ad manus præſentiſſima arma, quæ dæmones haud parum debilitant. Adeſt hic fidelis populus, cuius orationes vehementer Exorciſtas iuuant. Denique Locus ipſe ob multas cauſas haud parum dæmonibus inuiſus eſt; cuius vel hoc argumentum eſt, quod (vt refert Sigebertus) præcedente nocte, antequam Eccleſia S. Petri Coloniæ conſecraretur, auditæ ſint malignorum Spirituum voces, qui, quòd ſedibus ſuis pellerentur, multum conquerebantur. Itaque & S. Bernardus, cùm difficilem admodum aliquandò haberet Spiritum; Templum, locum pugnæ delegit: ſibique præſentes Chriſtianos, qui orationibus iuuarent, rogauit, quemadmodum ſuperiùs dictum eſt.

Cum Templo coniungo Sacrarium, quo vſus eſt B. Germanus, Antiſiodorenſis Epiſcopus. Cùm enim in Italia exiſtens rogaretur, vt dæmoniacos curaret, adductos ad ſe in Sacrario curabat omnes, teſte Conſtantino Presbytero, in eius Vita. lib 2. cap. 10. apud Surium Tom. 4. Pro vtriuſque loci confirmatione ſunt tres Obſeſſi, vno eodemque tempore ad S. Theodorum Archimandritam adducti, qui Cellam Sancti viri qua concludebantur, graue ſibi tormentum eſſe vociferabantur. Idem confirmauit vir Sanctus. Nam cùm in horum curatione occupatus à S. Cyriaco Patriarcha auocaretur; duos quidem à dæmonio liberauit: ſed tertio, cuius difficilior curatio erat, mandat, vt torturam eiuſdem loci ad ſuum reditum ſuſtineret, ita Presbyter Georgius in eius Vita.

Induuntur quandoque Sacris Veſtibus Exorciſtæ. Quod hic peccatum? Non ſumus tam inepti, vt has ad dæmonum eiectiones parum facere ignoremus: ſed tamen dicimus non temerè vſurpari. Dæmonſtrant *hoc Veſtitu* Exorciſtæ; non ſe ſua virtute, aut meritis niti: ſed poteſtate diuinitus ſibi communicata: Præſtare item officium Ordinis, quod Chriſti authoritate, non humanis nititur meritis. An

forte

forte indignum, vt quis artis ſuæ atque officij inſignia ferat?

Stola etiam Energumenis, & dæmoniacis imponitur: Sed exemplo Maiorum. Hac dæmonium exegit ex muliere Sacerdos quidam, cuius D. Gregorius alicubi meminit, primo Dialogorum, teſte Ioanne Bodino, de Dæmonomagia, lib. 3. cap. 6. Et Pontius quidam, Abbas Monaſterij Bellæuallis, dæmonum expulit illa, qua aliquando vſus eſt, ſtola S Bernardus: in Vita Bernar. lib. 7. Taceo Stolam inter ſigna referri, quæ dæmones non ſuſtinent: quoniam, vt notat Alcuinus, is qui ea induitur, admonetur, vt memor ſit ſe ſub Chriſti eſſe iugo: &, vt habet Bonauentura, in expoſitione Miſſæ; cancellata in pectore, ad modum Crucis, primum ſignificat Chriſti paſſionem mente & corpore circumferendam; deinde etiam populum Iudæorum à dextera tranſire in ſiniſtram: contra gentes à ſiniſtra in dexteram. Adde quòd & Chriſti ſignificet obedientiam. vt vult Rupertus Tuitienſis, de diuinis Officijs, quam, licet Dominus omnium, pro noſtra exhibuit ſalute, dum formam ſerui aſſumpſiſſet. Vide apud eundem lib. 1. cap. 21.

Imponunt & manum Obſeſsis Exorciſtæ. Nihil nouum. Impoſuit olim Sanctus Martinus famulo Tetradij, Treuiris, teſte Sulpit. in Vita eius: atque vt Martinus non fruſtra (nam & dæmonem pepulit, & Tetradium ad Chriſti fidem impulit) ita nec fruſtra Sacerdotes. Similiter à ſæuiſſimo ſpiritu liberatus eſt puer, teſte Paladio, in Vita Macarij; poſtquam eiuſdem capiti vnam & alteram pectori appoſuiſſet, orationemque ad Deum, à quo omne bonum eſt, direxiſſet.

Et Manum impoſitionem adhibuit Theodorus Archimandrita, in filiæ Principis cuiuſdam curatione, quam iam annis 28 grauiter dæmon torſerat. Habet hoc ſæpius citatus, diſcipulus eius Gregorius Presbyter. Sic de Gregorio Agrigentino Epiſcopo teſtatur Metaphraſtes in Vita eius; quod cuſtodijs carceris filium, qui ob ferocientem in ipſo Spiritum columnæ erat alligatus, reſtituerit priſtinæ incolumitati mox, vbi capiti Obſeſsi impoſuit *Manum.* Idem de Hoſpitio, magnæ continentiæ viro, refert Turonenſis, lib ſexto Hiſtor. Franc. Quid quod Apoſtolorum hic ſequuntur exemplum; *qui ſuper ægros manus imponebant, & bene habebant?*

30. *Lumen Cereorum* non adhibetur, vt Spiritus videri poſſint; ſed vel eandem habet cum Rebus ſacris rationem, & efficaciam; vel adhibetur, vt ab homine diſcedens Satan, hoc extincto, diſceſſum ſuum teſtetur.

31. *Flagella* rarius aſſumuntur, aſſumuntur tamen: duas, vt ſuſpicor, ob cauſas. Altera eſt, quòd Dæmones egregiè confundant, dum hæc tanquam contemptus ſui argumenta aſſumi intelligunt. Altera, quòd

quòd ad ipſorum etiam eiectionem valere videntur; dum quas ipſi in corporibus humanis conditiones poſtulant, his diſſoluantur: vt ob id minus apta habeant domicilia. Refert Gerardus à Nazareth, Cap. 20. de conuerſatione ſeruorum Dei, Flagellis ab homine quodam Diabolum pulſum, qui poſt multa, etiam ſacra adhibita media, diſcedere detrectauit.

Cum Flagellis *Alapas* coniungimus, quibus & B. Benedictus, & S. Hubertus dæmoniacos liberarunt, quemadmodum de hoc Surius 3. Nouembris in eius vita teſtatur; de illo B. Gregorius 2. Dialog. cap. 30. & de tertio quodam Krantius, libro quinto Hiſtoriæ Vandalicæ, Capite vltimo. Quibus quartum addimus, Monachum, qui ob inobedientiam à dæmone fuit occupatus, & per fratrum preces adiutus; poſtquam eidem ſuus Abbas Poppo *Alapam* inflixit. Hiſtoriam recenſet Euerhelmus, Abbas Altimontenſis, cap. 18. Vitæ Popponis, apud Surium, Tom. 1. Et quintum illum, quem ob ſtupri conſuetudinem dæmon ingreſſus eſt, cuius in vita Simeonis Abbatis mentionem facit Leontius, Neapoleos Cypri Epiſcopus, quem Abbas inflicta *Alapa* expulit, dicens: *Noli amplius mœchari: & dæmon ad te minimè accedet.*

Coniungimus quoque cum flagellis vim, quam attulit cuidam Obſeſſæ Theodorus Archimandrita: Per comam ſiquidem legitur eandem apprehendiſſe, & Cruce tādem facta, Spiritum exegiſſe. Seruit etiam huic argumento factum aliud eiuſdem Theodori. Cùm puer adhuc eſſet, quidam ſanctitate vitæ eius permotus, filium ipſi ſiſtit dæmoniacum, pro ſanitate multum orans. Quid faceret puer adhuc Theodorus? *Modum*, inquit, *dæmones exigendi ignoro.* Tum pater pueri, Flagellum illi porrigit: *Hoc*, inquit, *filium percute; & vis inimica dæmonis diſcedet.* Paret Theodorus ſed percutientem, primò & ſecundò ridet Spiritus: percutientem tertiò fugit, & diſcedit. Hæc Theodori diſcipulus Georgius Presbyter in eius Vita apud Metaphraſtem.

Digitos quoque aliquando Exorciſtæ in os Energumenorum immittunt. Sed exemplo Maiorum, ſanctorum hominum. Quorum? Patrocli Abbatis, & eremi cultoris, teſte Gregorio Turonenſi, lib. de Vita Patrum, cap. 9. Columbani item teſte Iona, in Vita eius, & S. Clari Abbatis Viennenſis, apud Surium Tom 1. in eius Vita. 32.

Ex dictis clarū eſt, *nihil in Exorciſmo criminis eſſe; nihil eſſe ſuperſtitionis.* Sed fortè non diſplicent ſingula: diſplicet quòd omnia hæc coniungantur: & quòd, qui virtute Dei Verbi eijci poſſunt, ad hos profligandos tot machinas adhibeamus. Verùm, nec hoc diſplicere

debet, aut damnari. Chriſtus nobis huius auctor videtur. Potuit ille verbo, ne dicam, nutu, dæmonia eijcere: ſed tamen ſigna, quæ Exorciſmi quandam ſpeciem referrent, adhibuit. Cùm enim dæmoniacum quendàm ſanaturus eſſet; primùm ipſum apprehendit de turba ſeorſum: tum miſit digitos in auriculam eius: poſt expuens tetigit eiuſdem linguam: denique ſuſpiciens in cælum ingemuit; & poſtquam Ephetetha dixiſſet, ſanitatem contulit.

CAPVT XLVII.

Rationes & modos, quibus Dæmones eijciuntur, non ſemper eſſe efficaces: idque contingere varias ob cauſas.

1. QVamquam Exorciſmi vires magnæ ſint, quemadmodum & aliarum rationum, quibus dæmonia diximus eijci; *non ſemper tamen effectus ſperatos conſequuntur*. Neque id quidquam Exorciſmi virtuti, aut illarum efficacitati detrahit. quoniam nec, quæ Apoſtolorum temporibus dæmones eijciendi rationes receptæ & probatæ erant, ſemper à dæmonibus hominum corpora liberare potuerunt.

2. Efficax fuit illa ratio, qua filij Sceuæ Sacerdotis vti volebant: & multi ſalutarem effectum ex illa conſecuti ſunt: ſed in Sceuæ filijs tantum abeſt, quòd vires habuerit, vt etiam dæmones in ſe conuerterint, & ſummam inde ignominiam retulerint, vndè nominis gloriam, & egregiam laudem venabantur.

3. Apoſtolis quoque ſuper ſerpentes, ſcorpiones, & dæmones poteſtas fuit collata. Poteſtas tamen hæc non vbique ſuas habuit vires. Adduxerat quidam ad ipſos filium ſuum, quem mirum in modum Spiritus torquebat, ab ijs auxilium exſpectans: ſed ſpe ſua fruſtratus eſt: à dæmonio non potuit per Apoſtolos liberari filius.

4. Idem ſuis temporibus accidiſſe teſtatur Origenes Hom. 244. in Ioſue: & ob id malignos Spiritus comparat Amorræis; quòd quemadmodum hi inter filios Iſrael permanſiſſent: ita ſæpe in Obſeſſis hominibus permaneant Spiritus. Adhibeantur, inquit, multæ orationes, multa ieiunia, multæ Exorciſmorum inuocationes: ad hæc omnia ſurdus in obſeſſo corpore dæmon permanet: tolerabilius ferens Exorciſtarum pœnas, & adhibita ſibi ex Dei nominis inuocatione tormenta; quàm diſcedere ab homine, quem impudenter & nequiter obſidet.

Sic de S. Benedicto legimus, apud Hincmarum, in Vita S. Remi-
5. gij: quòd ſuis, quos adhibuit Exorciſmis, dæmones non profligarit à Toloſana

à Toloſana puella: hoc tamen extorſerit, Remigij precibus & opera poſſe eijci. Ad quem etiam rogatus ſanctus vir literas deſtinauit, ſanitatem puellæ expetens. Vide aliud pro hac re exemplum apud Bedam, lib, 3. Hiſt. Anglor. cap. 71.

Ratio huius rei, ni fallor, nunc in ipſos Exorciſmos; nunc in eos, qui dæmonia eijcere tentant; nunc in miſeros, qui torquentur, & à Spiritibus poſſidentur; nunc in alias cauſas referri poteſt. 6.

Exorciſmorum non eo ratio, eſt, quæ Sacramentorum. Conſequuntur hæc ſuos effectus neceſſariò propterea: quòd ex diuina inſtitutione, certa & efficacia ſint, ſigna gratiæ cæleſtis, at hanc promiſſionem Exorciſmis non fecit Dominus. quo fit, vt non ſemper, quantas Sacramenta, vires habeant, dæmoneſque pellant. 7.

Exorciſtarum etiam conditio interdum obſtat. Id ſuo exemplo Apoſtoli teſtantur: qui ſi ſe priùs *ieiunio atque oratione* armaſſent, haud dubium (docet id Chriſti oratio) expuliſſent dæmonium quod ſine iſtis præſidijs eijcere nequiuerunt. 8.

Hinc eſt quod ſuperiùs monueramus, multas in Exorciſtas conditiones requiri, ſi ſuo officio feliciter fungi debeant. Quòd ſi has prætermittant, & ad arduum hoc opus imparati accedant, ſi in officio ſint negligentes, quid mirum, ſi aut parum, aut nihil efficiant? 9.

Accedit, quòd non omnibus hanc gratiam Deus velit eſſe communem. Alij, inquit, *datur gratia ſanitatum, alij operatio virtutum: alij Prophetia: alij diſcretio Spirituum: alij genera linguarum: alij interpretatio ſermonum*. Quocirca fit, vt qui multis machinis & Exorciſmis adhibitis per hos expugnari non poſſunt dæmones, mox cedant, & ſedes relinquant, quàm primùm ab alijs leuiter tentantur. 10.

Peccata quoque eorum, qui Obſeſſi ſunt, quandoque merentur; vt nó mox à dæmonibus liberentur. Cùm enim, vt dictum eſt, hanc vexationem ſæpe peccata afferant, iuſtiſſimo Dei iudicio fit: vt quãuis efficaces Exorciſmi, aliæque machinæ adhibeantur; nihil item in Exorciſtis deſiderentur; non tamen dæmonia eijciantur, propterea quòd nondum ſatis in ijs, qui obſeſſi ſunt, ſint vindicata peccata. Hæc quoque cauſa fuit, cur plurimùm rogati S. Eligius Nouiomenſis Epiſcopus, & S. Parthenius; hic iuuenem quendam ex Hunnis oriundum, ille quinquaginta viros à dæmonum vexatione liberare noluerint. Parthenius pro illo rogantibus dicebat: *Sinite torqueatur: parricida eſt*. Eligius pro his, *Sinite, experiantur, cui ſeruire peccato ſuo elegerint*. Hoc de Eligio Audoenus, cap. 20. lib. 2. Vitæ eius: de Parthenio Metaphraſtes, 7. Feb. 11.

Quandoque etiam non Obſeſſorum peccatis præteritis tribuitur, quòd 12.

tur, quòd diſceſſum morentur Spiritus; ſed quia ipſis *fides deeſt, ſpeſque libertatis conſequendæ*. Orantes Deum, aut eius beneficia exſpectantes, oportet magna cum fiducia accedere; quam quia Obſeſſorum quidam non habent; quid mirum, ſi adhibita ipſis remedia nihil efficiant? Hanc rationem Cyprianus, & Minutius Felix aſſignant: *Adiurati dæmones*, inquiunt, *vel exibunt ſtatim, vel euaneſcent gradatim, prout fides patientis adiuuat*. Eandem fidem ſiue fiduciam multum in Obſeſſis vrget Toſtatus, quæſtione 165. in 17. cap. Matth. Pro qua etiam adducit illud Domini Matth. 21. *Amen dico vobis, ſi habueritis fidem, & non hæſitaueritis; non ſolùm de ficulnea facietis: ſed & ſi huic monti dixeritis, Tolle te, & iacta te in mare; fiet, & omnia quæcunque petieritis in oratione credentes, fient* & illud Iacob. 1. *Si quis indiget ſapientia, petat à Deo; qui dat omnibus affluenter; poſtulet autem in fide, nihil hæſitans.*

13. His adde, quod perſæpè etiam nec Obſeſſis difficultas ſit, nec in ijs qui Exorciſmos Obſeſſis adhibent; dæmones tamen non cedant adiurati. Quemadmodum multis de cauſis permittit Deus, vt homines à dæmonibus, etiam ſine vlla ſua culpa, poſſideantur; ita iuſtas poteſt habere cauſas, cur dæmonibus in homines poteſtatem relinquat, quanquam ſuarum miſeriarum nullam dent cauſam.

CAPVT XLVIII.

An ſenſibilibus, prorſusque naturalibus rebus Dæmones ex humanis corporibus eijci valeant.

1. QVia rationes, quibus dæmones ex humanis corporibus, vel olim in Chriſti Eccleſia eiecti ſunt, vel adhuc hodie eijciuntur, examinauimus; non abs re fecerimus, ſi dictis vnum adiecerimus, & definiamus; Poſſitne fieri, vt *rebus quibuſdam ſenſibilibus atque naturalibus*, & quibus nihil diuinum, aut ſupernaturale ineſt, ijdem dæmones pellantur.

2. Et quidem, ſi dæmonum conditionem inſpiciamus, attendamus etiam; quam vim res ſenſibiles, & naturales habeant; difficile non eſt ad propoſitam Quæſtionem reſpondere. Cùm enim prorſus ſpirituales creaturæ ſint dæmones: Spiritualium autem illa ſit conditio, vt longè poſt ſe, omnes res corporeas relinquant; non malè dixerimus fieri non poſſe, vt in ipſos res ſenſibiles agant: vim ijs afferant: ſedibus ſuis pellant.

3. Nec argumenti huius vim eleuat, quòd animabus, dum in corporibus ſunt, à ſenſibilibus rebus vis afferri poſſit: poſſint etiam vi à corporibus ſeparari. Longè alia animarum, quàm Dæmonum in

corpore:

corpore conditio eſt. Illæ corporibus, vt formæ, coniunctæ ſunt: hi vt quidam motores & rectores. Quapropter illæ certas in corporibus diſpoſitiones poſtulant, quas hi, quoniam corporum formæ non ſunt, non requirunt: quare & hi in corporibus eſſe poſſunt, quomodocunque etiam illa ſe habeant; illæ niſi aptata ſibi ſint, informare non valent.

Cæterùm, quamuis res ita ſe habeat, vt corpora *per* ſe nihil poſſint in Spiritus, *tria* tamen ſunt, quæ in præſenti Diſputatione contrarium ſuadere videntur: quæ, quoniam ferè ex Sacris Scripturis deprompta ſunt, contemni nec debent, nec poſſunt. 4.

Primùm ſuppeditat Hiſtoria Regum. Ibi Spiritum malum Pſaltes Dauid à Saule Rege, citharæ ſono legitur profligaſſe. *Quandocunque enim* (dicitur Regum 16.) *Spiritus Domini malus arripiebat Saul; Dauid tollebat Cytharam, & percutiebat manu ſua, & refocillabatur Saul, & leuius habebat. Recedebat enim ab eo Spiritus malus.* 5.

Alterum indicat Angelus Raphael Tobiæ Iuniori; qui cùm de flumine piſcem extraxiſſet, iuſſus eſt ab Angelo cor, fel, & iecur eius conſeruare; didicitque ab eodem, *cordis particulam, ſi ſuper carbones poneretur, fumo ſuo extricare omne genus dæmoniorum, tam à viro, quàm muliere; & quidem ita, vt vltra non accedant ad eos.* 6.

Tertium ex Salomonis Exorciſmo ſumitur. Quoniam, vt Ioſephus teſtatur, qui hoc dæmonia profligabant (vt Eleazarus) naribus dæmoniacorum annulum, qui ſub ſignaculo radicē Salomoni monſtratam habebat, inſerebant, moxque per odorantium nares dæmonium extrahebant. 7.

Hæc firmiſſima videntur, quæ pro hac cauſa afferri poſſunt, præſidia. Quid verò? Qui dæmones, cum Platone, corporeos dicunt, faciliùs hic ſe expediunt. Qui nullam in ijs corporijs, aut materiæ concretionem agnoſcunt, difficultatem habent non paruam. Nos ſingula diſcutiamus. 8.

Quod ad *primum* attinet, non putarem in dubium vocandum eſſe, Saulem verè à dæmonio obſeſſum fuiſſe: quamuis enim multa præclara, eo etiam tempore, quo à Spiritu nequam vexabatur, geſſerit, non tamen hinc inferri debet à dæmonio liberum fuiſſe. Poteſt quis à dæmonio poſſideri, & non ſemper eius Tyrannidem perpeti, vt cap. 8. Diſputa. præſentis oſtenſum eſt. Sed & Saulem verè Obſeſſum fuiſſe, docent Theodoretus, q 38 39 54. Gregorius, Abulenſis, Lyranus in libro Regum, & Vallesius cap. 30. de ſacra Philoſophia. 9.

Dubium verò eſt: Vtrum à Dæmonio aliquando liberatus fuerit: 10.

rit: &, ſi liberatus, Vtrum Dauidis opera: &, Quali tandem Dauidis opera liberatus. Neque enim de hac re inter omnes conſtat. Sunt, qui liberatum negant. Sunt, qui volunt liberatum, veruntamen non efficiente hoc cithara; ſed innocentia, & probitate Dauidis merente.

11. Vt quod ſentimus, dicamus. Nullo modo ob probitatem Dauidis, eiuſque innocentiam à dæmonio liberatum putamus Saulem. Neque enim quærebatur, à ſeruis Saul, vir aliquis ſanctus; quem diabolus non ferret: ſed qui Citharam pulſando dolorem, quem dæmon afferebat, mitigaret.

12. Nec Citharæ ſono, aut melodia fugatum dæmonum veriſimile eſt. Iam aliàs demonſtratum eſt, eas rerum corporalium, & ſenſibilium vires non eſſe, vt quidquam in Spiritus poſſint. Aures quidem concentus & melodia demulcet; & voluptatem quandam animo affert, ſed nequam Spiritus ex hominum corporibus eijcere non valet.

Non exiſtimamus à dæmonio liberatum Saul, vllo vel obſequio,
13. vel auxilio Dauidis. Hoc ſacra Hiſtoria confirmare videtur. Quærebatur (vt illa teſtatur) vir, non qui Spirituum pelleret; ſed qui Citharam pulſando efficeret, vt leuius dæmonis moleſtias Rex ferret. Sic inuentus refertur Dauid: quo Citharam pulſante refocillabatur Saul, & dæmonis moleſtias minus ſentiebat.

Citharæ igitur harmonia voluptatem quandam Regi afferebat
14. Dauid: quæ, quemadmodum omnis voluptas, quæ aliunde accedit, præſens, quod quis patitur, malum mitigat: ita dolorem, quem ex dæmonis tyrannide patiebatur Saul, haud parùm frangebat. Atque hoc ſenſu etiam dæmon pulſus eſſe intelligi poteſt.

Poteſt quoque dici, quòd corporeis humores, pulſata cithara,
15. ſunt purgati, & à melancholiæ affectione liberati, & quia diſpoſitione ea male Spiritus gaudent, fit vt ſublata ipſa, *per accidens*, vel abigantur, vel, ne ita moleſti ſint, impediantur. Magnam enim Muſicæ vim eſſe ad homines, humoreſque commouendos nemo dubitat. Exemplo Regis Daniæ Erici, oſtendit hoc Krantzius, lib. 5. Daniæ cap. 3. quod ad verbum hic ſubiungimus: *Cùm Ericus*, inquit, *interea iam reuerſus in Regnum, ſolemni curia vteretur, multorumq; militum ſimul & artificum induſtria delectaretur: aderat inter alias Muſicus qui artis eam peritiam tenere ſe diceret; vt homines in quoſcunque vellet affectus vocaret: ex mœſtis lætos: ex alacribus triſtes: ex indignantib⁹ placatos: ex placidis indignantes, & vſq; ad furorem inſanientes ſe facere, iactaret: Atq; is, quo faciebat iſta maiora, quæ ſe poſſe diceret; Regem experiundi fecit cupidiſſimum*

Digitized by Google

diſsitum. Iamq; pœnitebat artificem ſua iactantia: velletq; nõ tam de ſe magna prædicaſſe: quippe in Rege iſta expẽdere, nõ ſine periculo eſſe. Inſuper, ſi minus quæ dixit, facto probaſſet, mendacem ſe futilemq; haberi, non ſine diſcrimine formidabat. Orabat quos potuit, Regem ab eo deſiderio auerterent. Sed nihil egit. Vbi vidit, non ſe euaſurum, quò minus impleret, quæ iactaſſet; orat exportari omnia arma, & quibus læſio poſsit inferri. Deinde vt extra ſonum cithara conſiſtant nonnulli, qui poſsint adeſſe vocati, curauit: ereptamq; manibus citharam capiti iubentur illidere canentis. Omnibus iam ritè inſtructis, Regem cum paucis in aula recluſum aggreditur. Primùm graui ſono mœrorem quendam audientibus ingerebat. inde ſuccinendo plauſibilius, in lætitiam vertit; vt paululum abeſſet, quo minus iocabundi diſſultarent. Tum modis acrioribus intentatus, indignationem quandam concitabat; quæ vbi inualuit, furere Regem, aſtanteſq; cernere erat. Mox ſignum dedit deliteſcentibus, vt introirent, Regemq; iam ſæuientem continerent. Illæſa primùm ex conditio cithara, Regem deinde aggrediuntur. Sed tantum fuit robur viri; vt pugno quoſdam examinaret. Inde multis obrutus puluinaribus, ardor ille conquieuit. Sed cùm iam ſe in ſe recipiſſet, vehementer indoluit, ſæuiſſe in eos, quos habuit ante fidiſsimos: Hæc Krantzius.

Si quis tamen omnino à dæmonio, Dauidis Cithara, velit liberatum Saul; non multum reluctabimur: veruntamen non id ſono, 16.
quem pulſata Cithara excitabat, tribuemus: ſed Chriſti in Cruce expanſi (cuius ſignum quoddam Cithara fuit) virtuti, & paſſioni: vt dici poſſit; ita Dauidis citharam dæmonium profligaſſe; quemadmodum idem perſæpe eiecit ſignum Crucis, Vide Matth. Fileſium in 2. Sent. diſtinct. 8.

Sic nec eorum ſententiam damnamus, qui etiam Citharæ ſono 17.
eiectionem tribuunt, nulla eius habita ratione ad Chriſti paſſionem. Hi naturalem dæmonum poteſtatem volunt diuinitus reſtringi; rebuſque naturalibus ſubijci; quemadmodum igni infernali eoſdem ſubiectos eſſe, & torqueri, docent Theologi.

Cæterùm qui Dauidis Cithara à Saul Spiritum malum fugatum 18.
dicunt, ita fugatum volunt; vt ad tempus, & nullas à Spiritu perpeſſus fuerit moleſtias; & verè etiam ab ipſo Spiritu fuerit liberatus: ad tempus inquam: quoniam cùm rurſus odio atque inuidia in triumphantem Dauidem excandeſceret, à dæmone rurſus eſt correptus. quemadmodum ex cap. 18. eiuſdem primi lib. Regum, licet colligere. Sic enim ibidem dicitur; *Poſt autem diem alterum inuaſit Spiritus Dei malus Saul*, ille ſcilicet, qui in fine cap. 16. dicitur *receßiſſe*.

Secundum argumentum maiorem difficultatem habet: propterea, 19.
quòd ipſius Angeli teſtimonio, quem mendacij arguere non poſſumus,

ſumus, Fumus vi ignis, ex cordis & iecoris particula excitatus, dæmonia extricare dicatur.

20. Sunt, qui vim huius argumenti paruam arbitrantur; quòd in Canone ſacrarum Scripturarum Tobiæ Liber, vnde Argumentum deſumptum eſt, non reperiatur. Sunt alij, qui admittunt Angelum alicuius ſuperſtitionis Tobiæ fuiſſe authorem, dum ſuo quaſi exemplo docuit fumo fugari poſſe dæmones; ſed tamen à culpa abſoluunt, quod hoc, ne proderetur præſtiterit. Sunt tertij, qui dæmonis expulſionem Fumo, tanquam ſigno, tribuunt, quemadmodum de Dauidis Cythara, & ſigno crucis diximus.

21. Quidquid de hoc tertio ſit (quod non damnamus) certum eſt, Librum Tobiæ à Canone ſacrarum Scripturarum reijci non debere. Quanta reliquorum, tanta libri Tobiæ eſt authoritas. Certum quoque eſt ſuperſtitioſum non fuiſſe Raphaelem; nec ſuperſtitionis authorem fuiſſe Tobiæ. Nec peccant Angeli, nec alios ad peccandum inducunt.

22. Et quamuis hunc Fumum rei ſacræ ſignum eſſe negaremus, nihil tamen eſt, quod nos cogere poſſit, vt ſenſibilibus ſignis dæmones expelli dicamus. Dicere poſſumus: Non docere Angelum, vi Fumi diabolos expelli; ſed tantum aſſerere, ipſos fugandos, quando Fumus excitatus fuerit. Quocirca quemadmodum neceſſe non eſt, lotionem meam cauſam Eclipſis Lunæ eſſe, quòd, dum ego lauo, hæc accidit: ita neceſſe non id dicere, Fumum cauſam eſſe, quæ diabolos pellat; quamuis dum Fumus ſit, diaboli pellantur. Docet Angelus quid fiat, non cauſam reddit, cur hoc fiat.

23. Hoc fortè Tobiæ, cap. 8. indicari videtur. Neque enim dicitur Fumus dæmonem profligaſſe, ſed Raphaelem Angelum. *Protulit*, dicitur ibi, *Tobias de caßidili ſuo, partim iecoris, poſuitq́, eam ſuper carbones viuos. Tunc* (ſubiungitur) *Raphael Angelus apprehendit dæmonium, & religauit illud in deſerto ſuperioris AEgypti.*

24. Quid igitur eſt, quod dæmonium profligauit? Fumus? Non. Raphael Angelus profligauit. Quomodo verò? An ob excitatum Fumum? nec hoc etiam. Veruntamen, quando excitatus eſt Fumus, profligatus eſt dæmon. Si quid hic præter operam Angeli fuit, quod dæmonium profligauit, fuerunt merita atque orationes Tobiæ, & Saræ.

25. Quanquam & de Fumo dicere poſſumus, quod ſe ſono Citharæ Dauidis inſinuauimus: diuinitus ſcilicet fieri; vt naturalis dæmonum virtus, etiam rebus corporeis ſubijciatur & conſtringatur. Quémadmodum enim rei corporeæ conſecratione, quæ illis adhibetur, vt Spiritus

Spiritus crucient, poteſtatem accipiunt; ita eoſdem poteſt Deus velle ijſdem ſubiectos eſſe & conſtringi, quamuis nulla conſecratio ad ipſas acceſſerit.

Eleazarum, qui *Radicibus* in Exorciſmo vſus dicitur, quidam inter 26.
magos numerant; voluntque cum dæmonibus pactum habuiſſe. Hinc negant Salomonis, Exorciſmo vſum; negant Dei virtute dæmonia eieciſſe.

Alij admittunt Salomonis, quem profitebatur, eſſe vſum Exor- 27.
ciſmo: & verè non dæmonum; ſed Dei opera dæmonia eiecta: veruntamen nullam hi tribuunt virtutem Radici: propterea, quòd non ex inſtitutione Salomonis Radix in Exorciſmo adhibita ſit, ſed propria & priuata Eleazari voluntate; & ob id aliqua ſuperſtitione non caruerit.

Prius illud non facilè dixerim; cùm haud pauca ſint, quæ contra- 28.
rium ſuadere videantur. Alterum crediderim fieri poſſe. Neque enim nouum eſt, vt res quæ diuinam inſtitutionem habent, hominum malitia deprauentur: & tamen eundem, quem Deus illlas habere voluit, conſequantur effectum.

Interim non intelligo, quidnam mali ſit, dicere Radicem, in Sa-
lomonis Exorciſmo adhiberi ſolitam; illamque efficaciam fuiſſe; & 29.
præterea omni ſuperſtitione caruiſſe, ſi diuinitus inſtitutus exorciſmus Salomonis. An non potuit velle Deus vt Radix adhibita ad homines à dæmonibus liberandos valeret? Sed de his plura in Diſputatione de Locis infeſtis.

Digitized by Google

QVARTA PARS DISPVTATIONIS DE DÆMONIACIS.

IN QVA,

De Dæmonum ex hominum corporibus egreſſu, egrediendi difficultate, & crudelitatis ſignis, quæ in egreſſu relinquunt; via item, qua egrediuntur, & loco, quo egreſſi tendunt; hisque ſimilibus agitur.

CAPVT XLIX.

Dæmones admodum difficulter relinquere homines, quos ſemel obſident.

QVarta Diſputationis pars egreſſum immundorum Spirituum ſcrutabitur. Et in hac quemadmodum alijs,
1. plura diſcutienda ſunt: ſed potiſſimum hæc. Oſtendendum ſumma cum difficultate homines, quos obſident, dæmones relinquere. Inquirendæ cauſæ huius; & Cur quidam difficiliùs eijciantur, quam alij: quiue illi ſint. Explicandum præterea, quibus potiſſimum ſignis egreſſum ſuum prodant. Quæ item ſignorum cauſæ & rationes, tam in genere, quàm ſpecie. Qua via egrediantur, dum abſcindunt, & homines relinquunt. An etiam omnes ſimul egrediantur, dum v. g. vnum aliquem hominem plures ipſorum obſident. Ad hæc, Quò tendant eiecti ex hominibus. Cur ægrè admodum & difficulter ad infernum deſcendant. Poſtremò, An voto & deſiderio ipſorum, qui egreſſuri quippiam petunt, liceat ſatisfacere. Præcipua ferè hæc ſunt Capita, cum Spirituum egreſſu coniuncta: & quæ difficultatem aliquam poſſunt habere. Si quæ ſunt alia; vel difficultatem ſingularem non habent: vel ex prioribus huius Diſputationis partibus innoteſcunt. Sed ad Primùm.

2. Dæmones igitur, ſiue *Spiritus immundos difficulter homines, quos obſident, deſerere*, nemo rectè poteſt dubitare. Multa pro hac re ſunt argumenta. Et primò quidem hic ſeruit *quotidiana experientia*. Quotus enim quiſque dæmonum ex humanis corporibus eijcitur; qui non ſuo Exorciſtæ plurimos parit labores atque moleſtias? quotuſquiſque Exorciſtarum hoc opus aggreditur, qui non arduam ſe credit adire prouinciam? & in qua adminiſtranda non plurimis præſidijs exiſtimat ſibi opus eſſe.

Confirmant experientiam hanc *Dæmonum à Chriſto expulſorum ex-*
3. *empla*, qui quod ægerrimè ſedes ſuas reliquerint, partim his verbis

eſtati

Digitized by Google

teſtati ſunt: *Quid nobis & tibi Ieſu? veniſti ante tempus torquere nos. Scimus quis ſis*: partim grauiſſima tortura, qua egreſſuri miſeros mortales affecerunt. patent hæc Matth. 17. Marci 9. Lucæ. 9.

Confirmant *Apoſtoli*, qui quamuis conſuetis, & à Chriſto Domino traditis machinis, in dæmonum quorundam eiectione vterentur, 4.
nihil tamen proficere potuerunt: dæmonibus ſuas ſedes in hominibus retinentibus: nec quidquam de priori tortura remittentibus, & hoc patet Marci 9. Lucæ 9. Matth. 17.

Intellexerunt idem *quicunque apud Iudæos, Chriſti Apoſtolorumq́ Exorciſmis affuerunt*; qui quòd vel Dominus verbo, vel illi, Chriſti nomi- 5.
ne inuocato, dæmonia eijcerent, in ſtuporem fuerunt conuerſi mirantes, ſcilicet, quod tam arduum & difficile opus tam leui opera, vt videbantur, conficeretur.

Sed & *quicunque immundos Spiritus ſequentibus temporibus eiecerunt*. ſummam ſemper experti ſunt difficultatem. Hinc tot tamque egre- 6.
gijs præſidijs muniti, & armis inſtructi eſſe voluerunt, antequam hoc opus aggrederentur: & ſuis viribus aliquando diffiſi aliorum orationibus adiuuari: quemadmodum pluribus exemplis in tota hac Diſputatione clarum eſt.

Et *Dæmones quoque* idem multis modis declararunt. Quibus verò? *Primò* quòd quandoque ſe negarunt expelli poſſe ab homini- 7.
bus. vt inter alios, ille, qui ſe neque Syrulum; neque Bernardulum curare aiebat, de quo nos aliquoties in hac Diſputatione. *Secundò*, quòd perſæpe expelli non potuerunt; quamuis etiam maximæ machinæ pro ipſorum eiectione adhiberentur: vt ille, quem ad B. Remigium miſit B. Benedictus. de quo Theſ. 14. cap. 23. *Tertiò*, quòd expellendi maximos clamores atque vociferationes, quibus vim ſibi fieri teſtati ſunt ediderunt. Horum plures poſtea recenſebimus. *Quartò*, quòd verbis & clamoribus non contenti, grauiter miſeros mortales in ſuo egreſſu torſerunt, quemadmodum pluribus exemplis eſt clarum. *Quintò*, quòd ſe torqueri dixerunt, ſi quando expellerentur: quemadmodum legio eorum, quos Dominus expulit. de quibus ſic Lucas cap. 8. *Obſecro*, loquebatur legio Domino, *ne me torqueas, præcipiebat enim* (addit Euangeliſta) *Spiritui immundo, vt exiret ab homine*. Sextò & poſtremò, quòd in Exorciſtas grauiter ſæpe inuecti, quibus potuerunt modis, & nunc veris, nunc fictis excogitatis in ipſos criminibus, eoſdem conati ſint à ſuſcepto exorcizandi munere auertere nec his contenti, in Deum cæliteſq́; aliquando fuerunt blaſphemi. Exemplo hic eſſe poteſt, quem Paulus Simplex, à S. Antonio rogatus, eiecit: qui Paulum quidem atque

Digitized by Google

Antoninm vocabat Helluones, veternoſos, & cæt. Chriſtum autem blaſphemijs proſcindebat. Vide Palladium Sect. 25. Hiſt S. Patrum.

8. *Expellendi & eijciendi* verbis etiam ſatis inſinuatur inuidos diſcedere ex hominum corporibus Spiritus nequam: Et horum eſt vſus frequentiſſimus in ijs Scripturæ ſacræ locis, vbi proſcripti dicuntur. *In nomine meo Dæmonia eijcient*, loquitur Dominus Matth. 10 *Quare nos non potuimus eijcere illum?* loquuntur Apoſtoli Matth. 17. *In Principe dæmoniorum Beelzebub eijcit dæmonia*, loquuntur Phariſæi Lucæ 11. Sic legitur *eieciſſe* dæmonia Dominus, Matth. 9. Apoſtoli, Marci 6. Filij Phariſæorum, Luc. 11. & quidam alius, qui Chriſtum non ſequebatur, Lucæ 9.

9. Legitur quidem quoddam dæmonium rogaſſe Theodorum Archimandritam, vt ſibi hominem quem poſſidebat, relinquendi daret facultatem. Veruntamen hoc non tam hominem cupiebat relinquere, quàm à moleſtia, quàm præſentia Theodori afferebat, liberari. Rem totam deſcribit Georgius presbyter Theodori diſcipulus, apud Surium, Tom. 2. fol. 754.

10. Sic legitur quoſdam Spiritus fugam cepiſſe, priùs, quàm ad Sanctos, à quibus eijciendi eſſent, peruenirent: vt ille, qui Gordiani Imperatoris filiam torquebat, qui aduentum B. Triphonis, à quo ſe eijciendum ſciebat, anteuertit, teſte Mataphraſt. in Vita Triphonis 1. Febr. quoſdam ad ſolum Sãctorum aſpectum diſparuiſſe; vt integra Legio, quæ adoleſcentem inuaſerat, qui morſibus quoſq; obuios lacerabat; qui mox, viſo Arnolpho Svveſſionenſi Epiſcopo, diſceſſit, quẽadmodum eiuſdẽ Eccleſiæ Epiſcopus Liſiardus, in Arnolphi Vita teſtatur, c. vigeſimo quarto: quoſdã ad ſolam viſam Crucem fugatos; vt illos, qui ad S. Gregor. Lingouienſem Epiſcopum ſunt adducti: de quibus in eius Vita Gregor. Turonenſis, ca. 7. Quoſdam verbo eiectos; quorum Euangelica hiſtoria meminit. Sed tamen & hi ſi non grauiſſimis machinis coacti fuiſſent, domicilia ſua nõ reliquiſſent: & quæ reliquerunt, inuiti admodum atq; ægerrimè reliquerunt. Atque ita demonſtratum ſit, dæmones ſedes ſuas difficulter relinquere.

CAPVT L.

Quæ cauſa, cur cũ tanta difficultate dæmones deſerant homines, quos obſidẽt.

1. Difficilis dæmonum ex humanis corporibus migrationis cauſam haud malè quis ex deſiderio; quod dæmones ad homines obſidendos habent; collegerit. Ob eaſdem videntur ægrè diſcedere; ob quas deſiderant homines ingredi. propterea, quòd cum difficultate illa relinquuntur, quæ cum voluptate poſſidentur.

Hinc

Hinc manifeſtum eſt, ſtudium, & voluntatem nocendi præcipuè eos in hominibus retinere. Quemadmodum enim in hominum in- 2.
greſſu non ipſis propoſitum eſt, vt pœnarum ſuarum remiſſionem conſequantur; ſed vt noceant; ita hoc difficili ſuo receſſu quærere videntur omninò, vt noceant.

Sunt nihilominus, qui *alias* atque *alias* cauſas huius difficilis diſ- 3.
ceſſus aſſignant. Vtrum *bene*, diſcutiendum eſt. Quidam volunt ipſos diſceſſum morari, propterea, quòd ſemel ex hominibus expulſi, ſecundò eoſdem ingredi, & vexare non poſſint. Alij quòd mox, vbi exacti ſunt, ad Infernum, quem vehementer deteſtantur, detrudantur. Priores hoc fundamento videntur niti, quòd ſemel ab homine victi, ad eundem ſecundò tentandum nunquam dicantur accedere: Poſteriores ex illo coniecturam accipiunt, quòd à Chriſto expellendi Dæmones rogauerunt, ne *imperaret in abyſſum diſceſſum.*

Priorum, vt fundamentum infirmum eſt, ita non firma ſatis aſſertio. Eſto, non ſtatim ad eundem hominem tentandum redeat dæmon, 4.
à quo victus eſt; redire tamen ex illo colligimus, quòd victus à Chriſto rurſus eundem aggreſſus ſit: niſi forte fruſtra à Luca Euangeliſta (cap. 4.) dictum eſſe velimus, quod *conſummata omni tentatione* receſſerit à Domino Dæmon *ad tempus.*

Sed & ſi non eundem reditus conceditur, poteſt tamen eſſe facultas alium ingrediendi. Probat id, qui Diocletiani Imp. filiam, Arte- 5.
miam, aliquando torſit. Cùm enim hunc S. Cyriacus, Chriſti nomine inuocatio, eijceret; nec vllum ipſi aliud commodum (vt poſtulabat) domicilium aſſignaret, eiectus, *Cogam te*, inquiebat Spiritus, *cum moleſtia in Perſidem venire.* Quid deinde? Mox ab eodem Spiritu in Perſide obſidetur Saporis Perſarum Imper. filia. Pro cuius incolumitate, cùm pater eſſet ſolicitus, intelligit Cyriaci opera filiam iuuari poſſe; eundemq́; accerſit. Accerſito inſultat Satanas: *Nunquid dixeram*, inquit, *futurum, vt in Perſidem difficile iter ſubires.* Apud Surium Tom. 4.

Quid quòd & ad eundem, ſemel eiectus dæmon, aliquando rede- 6.
at? Docet hoc Domini oratio. *Cùm enim immundus Spiritus*, inquit, *diſceſſerit ab homine, perambulat per loca inaquoſa, quærens requiem: & non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit eam ſcopis mundatam & ornatam. Tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios Spiritus nequiores ſe, & ingreßi habitant ibi.* Idem ſignificat Dominus Mar. 9 quando iã egreſſuro dæmoni præcepit, *ne rurſus hominem ingrediatur.* Si enim rurſus ingredi nõ potuit, cur ne ingrediatur præcepit?

Digitized by Google

Quod Dominus docet, confirmarit exempla; illius imprimis,
7. quem S. Bernardus aliquando eiecit. Res ſic ſe habet. Papiæ Sanctus vir agebat. Hic ipſi dæmoniaca adducitur: quòd ſpes eſſet meritis atque patrocinio Bernardi liberandam. At dæmon mox Sancto viro cœpit inſultare: *Non me* inquiens, *de amicula meapelles, porculos edens, & braſsicas deuorans.* Tum Bernardus obſeſſam ad S. Syri Reliquias iuſſit adduci. Sed mox inſolentior factus Spiritus, *Non me Syrolus; Non me Bernardulus eijciet*, clamabat. Reductæ ad ſe Bernardus: *Nec te, Syrus, nec Bernardus eijciet*; inquit, *ſed Dominus noſter Ieſus Christus.* Et ad orationem conuerſus, impudentem Spiritum eiecit. Marito domum reuerſo, iterum à ſpiritu mulier inuaditur. Rurſus igitur ad Bernardum maritus. Rurſus Spiritum expellit Bernardus: & ne ſe diſcedente, tertiò mulierem ingrederetur Dæmon, collo Obſeſſæ hunc appendit Exorciſmum: *In nomine Domine noſtri Ieſu Christi, præcipio tibi dæmon, ne hanc mulierem ingrediaris.* Ita cap. 4. lib. 2. vitæ S. Bernardi, apud Surium, Tom. 4. fol. 802.

8. Et exemplum Saulis primi Iudæorum Regis hic nobis ſeruit. De hoc, quòd verè aliquando obſeſſus fuerit, oſtenſum eſt ſuperius, quòd verò Spiritus aliquando ipſum reliquerit, admodum eſt probabile, propter illud, quod in fine cap. 16. dicitur: *Recedebat ab eo Spiritus.* Et tamen ad eundem rediiſſe dæmonium manifeſtum eſt ex cap. 18. vbi ſic dicitur: *Poſt diem autem alteram inuaſit Spiritus Dei malus Saul.* Atque hoc prioribus ſit dictum.

9. Poſteriores quamuis cum ratione loqui videantur; quod tamen aſſeritur, non poteſt certò conſtare. Vnde quæſo conſtabit? Non patrocinantur huic ſententiæ ſenſuum iudicium: Non ſacra eloquia: Non dæmonum confeſſio.

10. Quid quòd contrarium non obſcurè Sacra eloquia inſinuent? Scimus Raphaelem dæmonium abegiſſe: veruntamen non in *infernum*; ſed in Ægyptum relegauit. Neque hic multùm referre putamus, ex homine, an ex domo dæmonium eiectum ſit. Omnino huic, quod Raphael eiecit, locus videbatur aſſignandus, quem petunt, qui ex humanis corporibus eijciuntur.

11. Idem illi, qui à Domino eiecti poſtulant, vt ne in abyſſum mitterentur, confirmant. Si enim conſtabat ſe, poſtquam eiecti eſſent, in *infernum* mittendos; quid rogant, ne mittantur? Sed quia non neceſſariò ad *Inferos* mittuntur eiecti; Chriſti autem ſummam in eijciendo facilitatem & poteſtatem obſeruabant; verebantur, ne qui ipſos corporibus expelleret; in *Infernum* pelleret: quod ne faceret, precabantur.

Cum

Digitized by Google

Cum his idem ſenſerunt, quorum in Vita S. Germani Pariſienſis Epiſcopi fit mentio. Egreſſuri enim Sanctum virum rogarunt; vt ſi inter homines verſari non permitterentur, liceret ſaltem errare per deſertum. Ita fortunatus cap. 30. S. Germ.

Veruntamen quamuis *Infernus* non ſit definitus locus dæmonibus, humana corpora relinquentibus; ad *Infernum* tamen relegari poſſe ex eo, ni fallimur, poſſumus conijcere: quòd, ſi quando ex hominibus expelluntur, nihil ita timeant, quàm quod in Infernum relegantur. 12.

Quocirca non probatur quod quidam dicunt, nullam hominum in dæmonia aliam eſſe poteſtatem; quàm quòd illa ex humanis corporibus eijcere valeant: Eſto dicatur Dominus dediſſe *poteſtatem eijciendi dæmonia*, non tamen aliam quamcunque negauit. Quid, quod alibi dederit *poteſtatem calcandi ſuper dæmonia*? & Sanctiſſimus Paulus, qua poteſtate dæmonia in homines immiſit? Vide Abulenſ. in 10. Matthæi. 13. *Luca 10.* *1. Cor. 5.*

CAPVT LI.

Quod quidam Spiritus dæmoniorum difficilius eijciantur: & quinam illi ſint: atque vnde hoc habeant.

Qvamuis omnes Spiritus humana domicilia ægrè admodum relinquant; quidam tamen ſunt inter ipſos; qui cæteris difficiliùs eijciuntur; quidam faciliùs. Et quemadmodum hoc certum eſt accidere, ita non illud certum eſt, *Quinam illi ſint*, qui difficiliùs eijciuntur: & *quibus de cauſis* idipſum contingat. Omnia verò hæc tria præſenti Capite oſtendenda ſunt. 1.

Et primùm illud, vt à pluribus ſuperſediamus, illius dæmonis exemplo manifeſtum eſt; qui ab Apoſtolis eijci non potuit; quorum tamen in dæmonia fuit plena & ſumma poteſtas. Nam qui plurima iam in varijs locis eiecerant; in vno, cuius tres Euangeliſtæ (Matth. 17. Luc. 9. Mar. 9.) meminerunt, fruſtra laborarunt. 2.

Nec eſt, quòd quis omnem, huius difficilis diſceſſus, cauſam in Apoſtolos conijciat, quaſi fides ad hoc opus perficiendum ipſis defuerit; quæ non defuerit, quando alios Spiritus ex hominibus eiecerunt. Quamuis enim incredulitati ipſorum Dominus tribuat, quòd Dæmonium illud non eiecerint: præter incredulitatem tamen ſignificat etiam in ipſo dæmonio cauſam fuiſſe. H*oc genus dæmoniorum*, inquit, *non eijcitur niſi ieiunio & oratione.* Inſinuat ſcilicet, Dominus, in alijs profligandis ab Apoſtolis non opus fuiſſe ieiunio & oratione, ſuffeciſſe Chriſti inuocatum nomen. hic præterea fuiſſe illis opus alijs ſubſidijs: quòd difficiliùs hoc quam alia pellantur. 3.

Idem

Idem admiratio,& ſtupor populi Iudaici confirmat Neque enim
4. ſemper illi ſtupebant aut mirabantur; quando vel ipſorum filij, vel Apoſtoli, aut etiam Dominus dæmonia eijciebat: in aliquorum, eiectione clamant: *Nihil ſimile viſum in Iſrael*: Matth.9. nunc etiã Chriſtum pro Meſſia incipiunt habere, Matth.12. *Nunquid*, inquiunt; *hic eſt filius Dauid?* Meſſias? quiã ſcilicet, ea à Domino videbant eijci, quæ ab alijs non poſſe pelli exiſtimabant.

Sed *Qui illi* Spiritus? difficile eſt vniuerſim definire, quinam, ſci-
5. licet, ex omnibus ſint, qui cæteris *difficilius* eijciantur; ſuperiorúmne Ordinum, an inferiorum: qui maiores moleſtias alijs afferunt, an qui minores: qui diutius ſedes ſuas in hominibus habuerunt, an qui non ita diu: quibus cauſa data ſui in homines ingreſſus, an qui vltro, abſque vlla Obſeſſorum culpa eoſdem cruciant. Quamuis enim hinc aliqua coniectura peti poſſe videbatur; certa tamen, & quæ exceptionem non patiatur, peti non debet.

6. Veriſimile eſt, & in inferioribus Ordinibus;& nõ tantùm in ſuperioribus, quoſdam eſſe; in quorum eiectione plus laboris ſuſcipiendum Exorciſtis: Et eſſe eos etiam aliquando, qui minores afferunt moleſtias: Et eos, qui non ita longo tempore in hominum corporibus ſedes ſuas habuerunt: Et præterea tales, quibus nulla per Obſeſſos in ipſos tyrannidis cauſa eſt data.

Nam qui ſuperiorum Ordinum tantùm hos eſſe dixerint: prop-
7. terea; quòd hi viribus maioribus polleant, non attendunt etiam qui inferiorum Ordinum ſunt, quamuis illis viribus ſint impartes, omnibus tamen hominibus, à quibus eijciendi eſſent, eſſe ſuperiores. *Neque enim eſt poteſtas*, inquit Iob, cap.41. hominis vllius, quæ cum cuiuſcunque, etiam minimi, poteſtate conferri poſſit. Sed nec ex viribus ſpirituum hæc res eſt metienda. quia non permittitur, quantum poſſunt, in miſeros mortales ſæuire. modus ipſis impoſitus eſt. Quocirca fieri poteſt, vt plus etiam aliquando permittatur alicui inferioris Ordinis Spiritui, quàm alteri Ordinis ſuperioris: & difficiliùs ille, quam hic pelli poſſit.

8. Qui crediderint eos ſolos difficulter cedere; qui nullam quietem, nec diurnam, nec nocturnam ijs, quos obſident, relinquunt: refutantur exemplo illius, quem Matth. 17. Dominus docuit difficulter expelli. Difficulter ille admodum cedebat, ſed tamen non continuò moleſtus erat illi, quem obſidebat. aliquando etiam eundem deſerebat: quemadmodum Obſeſſi parens teſtatur apud Euangeliſtas, Mar. 9.& Luc. 6.

9. Eodem exemplo eorum ſententia refellitur, qui difficiliùs expelli volunt,

Digitized by Google

volunt, quibus iuſta ab hominibus, quos obſident data eſt vexandi cauſa. Refellitur, inquam, quia miſer ille nullam ingreſſus cauſam ſpiritui dederat: vt qui ab ineunte ætate, quando peccare nondum potuit, carnificinam dæmonis ſuſtinuerat.

Denique neque diuturnitas vel breuitas temporis, quo hominibus moleſti fuerunt, certa hic regula eſſe poteſt: vt difficiliùs pelli illi dicendi ſint, qui diutius ſuas in hominibus ſedes habuerunt, (quod Hieronymum ſenſiſſe teſtatur Maldonatus, Comm. in Euangel.) faciliùs qui non ita diu. Nam qui difficilimè pulſus eſt, Matth. 17. poſtquam aliquot annis miſerè puerum torſit: difficilimè etiam pulſus fuiſſe, ipſo quo primùm ingreſſus eſt die: cùm vt veriſimile eſt, in principio, quemadmodum fine & mutus fuerit & ſurdus. 10.

Interim tamen quamuis ex iam dictis certum iudicium non videatur poſſe peti; ex vno tamen & de vno dæmonum genere conſtare poteſt, quod quæritur. Ex quo vero? Chriſti reuelatione. Et de quo? Illo à quo Lunatici, ſiue ſurdi & muti, Obſeſſi dicuntur. Poſtquam enim fruſtra in hoc Spirituum genere eijciendo laboraſſent Apoſtoli; *ſecretò* (quemadmodum S. Matth. habet, cap. 17.) Dominum acceſſerunt, interrogaturi, cur qui alios expuliſſent Spiritus, hunc eijcere nequirent: Quibus Dominus, poſt alia: *Hoc genus*, inquit, *Dæmoniorum, non eijcitur niſi in ieiunio & oratione*: quaſi dicat: Niſi quidem vos, cum poteſtate dæmonia in nomine meo eijciendi. Eieciſtis quoq; plurima: veruntamen in hoc eijciendo, quamuis inſuetas machinas adhibueritis, nihil profeciſtis, quia ſcilicet aliud hoc dæmoniorum genus eſt: Non ita facilè pellitur, vt cætera: hæc meo inuocato nomine fugiunt. Illud niſi oratione & ieiunio vrgeatur, non cedit. ita Toſtatus q. 127. in 17. Matth. 11.

Et certum hoc dæmoniorum genus à Domino deſignatur. Pronomen, *Hoc*, magnum huius præbet argumentum. Demonſtrant idem omnes, quibus res geſta deſcribitur, circunſtantiæ. Dæmonum enim illud puerum miſerè torſerat: pro ipſo expellendo pater Apoſtolos rogarat: Apoſtoli eijcere, ſed fruſtra, tentarant: ante eius proſcriptionem Dominus fidem patris poſtulabat: torturæ tempus ſciſcitabatur: ieiunio atque oratione ſolùm profligari poſſet. 12.

Verùm hic iam quæſtio eſt, Quodam illud dæmonum genus? Reſpondemus ex Euangelica id conſtare hiſtoria. Lunatici dici ſunt, ſiue ſurdi atque muti Dæmones. Quoniam Dæmonem, difficiliùs expellebatur, pater nunc *Lunàticum Spiritum* voca., 13.

Digitized by Google

nunc *ſurdum & mutum*. Matth. 17. ſic loquitur: *filius meus Lunaticus eſt*, at Marci 9. *Tuli filium meum habentem Spiritum mutum*. Quod verò idem *ſurdus* fuerit, Chriſti exorciſmus confirmat: *Surde*, inquit ille, *& mute Spiritus, præcipio tibi, Exi ab homine*. Itaque ſiue Lunaticum dicas, ſiue ſurdum & mutum Spiritum, perinde: hoc certum, pelli difficulter hoc dæmoniorum genus.

14. Sed tamen ſi Lunaticum dicas, quod certis Lunæ temporibus tantùm cruciat, non verò facultate vel audiendi, vel loquendi priuet, qualia inueniri nemo poteſt dubitare, non quoſcunque Spiritus Lunaticos; ſed mutos tantùm atque ſurdos dicemus eſſe, qui cæteris difficilius ex humanis corporibus exigantur.

15. Et meritò difficiliùs. Quam enim rationem in his exigendis ſequeris? Neque enim quid loqueris volent intelligere, cùm ſurdi dicantur: neque ad interrogata vnquam reſpondere, cum ſint muti.

16. Meminiſſe tamen hic oportet *mutos* atque *ſurdos* dici: non quòd facultate loquendi audiendiue careant; ſed quod hac priuent, quos obſident. Et Lunatici vocantur, quod certis Lunæ temporibus & decrementis grauius torqueant. Priori illo oſtendunt odium, quo erga miſeros mortales flagrant, quos præcipuis ſentiendi facultatibus priuant: poſterirori inuidiam erga vniuerſorum Dominum, Deum Opt. Max: cum hac Lunatica vexatione malum, quod ipſi afferunt, in Dei cupiant deriuare creaturas, atque ita ipſum ſuum apud mortales, vel in odium trahere, vel certè reddere contemptibilem.

17. Mutos igitur atque ſurdos dæmones dicimus eſſe, qui difficiliùs expelluntur. Sed an hos ſolùm? An præter hos, alios quoque? Huius definitionem nos alijs relinquimus. Ad Tertium, quod hoc Capite propoſitum nobis eſt, accedimus. & difficilis huius diſceſſus *cauſam* inquirimus.

18. Nicolaus igitur Liranus. in 9. cap. Marci, viribus & potentiæ Spiritum hoc tribuit, quòd hi alijs difficiliùs eijciantur. *Cùm enim viribus ſint impares Spiritus, qui maioribus*, inquit, *instructi ſunt, difficiliùs ex hominibus exiguntur; qui minoribus facilius*. Veruntamen hæc non ita bene dici videntur.

19. Primùm, Quoniam Spirituum immundorum vires maximæ ſunt, multiſque modis humanas quaſcunque ſuperantes. Neque hoc de ijs tantùm dictum volumus, qui ſuperiorum ſunt Ordinum, & viribus ſuperant eos, qui ſunt Ordinum inferiorum; de omnibus dictum volumus. Minimus Spirtuum (cuiuſcunque etiam ille Ordinis, conditioniſque ſit) quemcunque mortalium, etiam robore

viribuſque

viribusque valentem ſuperat, Iob. 14. Quocirca ſi virium hic ratio habenda, non minus difficulter minimus, quàm maximus à quocunque mortalium eijcietur.

Deinde, non permittuntur pro virium ſuarum quantitate in Obſeſſos mortales ſæuire dæmones. Docet id, vel is, qui difficulter, Mat. 17. à Domino eſt pulſus. Quomodo, quæſo, non interfeciſſet miſerum puerum, quem nunc *in aquam atque ignem præcipitabat; in terram proſternebat?* ſi quantum per vires ſuas voluit, ſæuire permiſſus fuit? 20.

Tertiò, quia machinæ, quæ pro dæmonum eiectione adhibentur, non ex ſe habent hoc, quod dæmonum poſſint frangere vires: veluti calida frangunt vim frigidorum: Dei voluntate quod poſſunt, poſſunt in dæmones: & ab iiſdem tam facile, ſi Deus vellet, vincentur, & ex hominibus eijciuntur Spiritus ſupremi, viribusque præſtantes: quam infirmi; quorum minor virtus atque poteſtas. 21.

Quæ igitur tam difficilis egreſſus cauſa? quia, ſcilicet, hi Lunatici, ſiue ſurdi atque muti Spiritus *maiorem in Obſeſſorum corpora acceperunt à Deo poteſtatem.* Et quo maior ipſis in corpora poteſtas collata; eò difficiliùs ex corporibus eijciuntur. Pro quantitate poteſtatis, quā in homines accipiunt; maior atq; minor vis ad ipſos ex hominib⁹ pellēdos neceſſaria videtur. Ita Toſtatus Abulenſis, q. 172. in 17. Matth. 22.

Hinc eſt, quod Chriſti in his Lunaticis, ſiue mutis atq; ſurdis Spiritibus expellendis, poteſtatem plus mirati ſint, & prædicarint Iudæi; quàm in quibuſcunque alijs eijciendis: quàm etiam in mortuorum ad vitam reſtitutione. Poſtquam enim mutum dæmonium eieciſſet, mutusq; locutus fuiſſet; *mirata* inquit, Matth. Euangeliſta, ca. 9. *ſunt turbæ dicentes; Nunquam ſic apparuit in Iſrael.* Et capite 12. cùm iterum eieciſſet dæmonium mutum, in illam veniunt opinionem, vt credant eſſe Meſſiam. *Nunquid*, inquiunt, *hic eſt filius Dauid?* Similiter teſtatur Lucas, cap. 9. *obſtupuiſſe omnes in magnitudine Dei*, poſtquam curauit Lunaticum, cuius mentio fit Matth. 17. Et tamen hic ſtupor ipſos non apprehendit; quando mortuos excitabat: Nunquam in ſimiles voces proruperunt. Atque hoc breuiter pro hoc argumento. 23.

CAPVT LII.

Quibus potiſſimum ſignis egreſſum ſuum prodant dæmones.

NOn quæritur, Quibus ſignis conſtare poteſt, homines à dæmonum obſidentium tyrannide eſſe liberatos: ſed *Quibus egreſſum ſuum illi prodant.* Quemadmodum enim, vt prima diſputationis huius parte dictum eſt, alijs produnt ſua in homines ingreſſum; alijs ſuam inhabitationem: ita alijs po- 1.

Digitized by Google

teſt conſtare, quòd homines obſeſſos reliquerint iam; alijs quod egrediantur.

2\. Prius illud vno aut altero argumento eſt clarum: poſterius poteſt innoteſcere pluribus. Obtentæ libertatis hoc vnum argumentum eſt, ſi nullum eorum, de quibus cap. 22. 23. 24. &c. egimus, ſignorum latẽtes Spiritus prodat: nullam etiam mortales ſentiant, aut experiantur moleſtiam, ſiue cruciatum: alterum eſt, ſi qui obſeſſi fuerunt, ſignificent ſe libertati eſſe reſtitutos.

3\. Quamuis enim aliquando in hominibus poſſint latere Spiritus, & moleſti non eſſe, quemadmodum doctum eſt prima Diſput. parte; vt tamen nullas moleſtias pariant, vel nullo ſe ſigno inſinuent; aut non contingit, aut contingit rariſſimè. Ille, cuius aliquoties mentionem fecimus, quem expulit B. Germanus, Pariſiorum Epiſcop. non ita moleſtus erat puellæ, quam obſidebat: ſed tamen hoc ipſo ſe inſinuabat, & proditus eſt; quòd vſu membrorum obſeſſam priuaret, ſi quando ad templum illa properaret. Sic qui obſeſſi fuerunt, poſt adhibitos Exorciſmos & alia Chriſtianę religionis, quibus contra Dæmones pugnatur, arma, ſi ſe ſignificent liberatos, de libertate ipſorum non temerè præſumitur.

4\. Sed *Signa, quibus Dæmones diſceſſum ſuum prodant*, inquiramus. Igitur *duplicia* illa ſunt. Quædam ab Exorciſtis coacti dant Spiritus: quædam vltro dant non coacti. Siquidem aliquando Chriſtianorum adiurationibus iubentur diſceſſum ſuum editis ſignis prodere: aliquando diſcedentes vltrò, poſt ſe diſceſſus ſigna relinquunt. In priori genere ſunt luminis extinctio, vitri alicuius ruptio, aut quid ſimile: in poſteriori alia atque alia.

5\. Eſt verò inter duplicia hæc ſigna plurim diſcriminis. Quæ coacti dant, pro imperantium imperio eduntur. Quæ ſponte, pro voluntate ipſorum Spirituum. Rurſus, in prioribus plerumque nihil eſt, quod reprehẽdas: in poſterioribus ſemper aliquid, quod meritò diſpliceat. Priora item ſæpe ſolius Dæmonis perficiuntur opera, extra ipſos Obſeſſos: poſteriora quamuis Dæmonum ſint opera, ſæpe tamen, in vel per ipſos Obſeſſos fiunt. De poſterioribus hic nobis maximè eſt ſermo.

6\. Et quæ illa? Plurima ſunt, & admodũ varia. Nec mirum. A libera, & quæ variorum & plurimorum effectuum cauſa eſſe poteſt, proficiſcuntur voluntate. Sed tamen ex multis quædam nobis, quę ex rerum geſtarum hiſtorijs collegimus, ſunt recenſenda.

7\. Primum ſit, *ipſorum Spirituum confeſſio*. Hac ſuum egreſſum indicarunt illi, quorum S. Euangeliſta Marc. cap. 1. meminit. cùm enim neceſſitas

neceſſitas exeundi, & ſua domicilia, quæ poſſederant, relinquendi ipſos vrgeret, in hanc vocem eruperunt: *Quid nobis, & tibi, Ieſu Nazarene? veneſti ante tempus perdere nos.* Et ille, quem S. Cyriacus ex filia Diocletiani Imperatoris expulit. *Iam quidem*, inquiebat impoſtor, *diſcedam: ſed efficiam, vt cum difficultate in Perſidem venias.* Ita in Vita Cyriaci, apud Sur. Tom. 4.

Secundum eſt *animalculorum quorundam ab Obſeſſis diſceſſus*: In quorum genere præcipuè ſunt muſcæ, aranei, formicæ; & huius ſimilia. 8.
De Petro quodam Cauponis filio legitur, in Vita Theodori Archimandritæ: quòd cum ipſum à Dæmonis tyrannide vir ſanctus liberaret, Dæmon viſus ſit diſcedere, in ſpecie nigræ formicæ. De Magnofledini cuiuſdam filia ſcribit Fortunatus, in Vita ſancti Germani, cap. vigeſimoſeptimo; quòd ab illa, ad Imperium S. Germani, Spiritus malus exierit in ſpecie muſcæ.

Huc refero auiculam, quæ ſupra caput cuiuſdam Diaconi viſa eſt, mox vbi eundem ab obſidente Spiritu liberauit. Idem Germanus Pariſiorum Epiſcopus, teſte eodem Fortunato, Pictauorũ Epiſcopo, cap. 56. eius Vitæ. Refero quoque Draconem ſeptuaginta cubitorum, in quem mutatus eſt dæmon, quem Paulus Simplex ab adoleſcente eiecit, Hiſtoriam ad longum refert Palladius Sect. 25. in Vita Pauli Simplicis.

Tertium ſit, *ingentes clamores, vociferationes, atque belluarum voces.* 9.
Dum clamore valido egreſſus eſt, quem, Marci primo, eiecit Dominus (quamquam, cum clamore, torturam grauem attulerit Obſeſſo) quemadmodum & ille, qui Marci nono expellitur: & plurimi, quorum Actuum 8. meminit ſanctus Lucas. Item alius, cuius in Vita S. Macarij fit mentio, qui & cum clamore coniunxit cruciatum. apud Metaphraſt. 7. Februarij.

Cum eodem clamore egreſſum ſuum prodiderunt, qui ſe gemino incendio torqueri dicebant; quando S. Genoueſa Turonem ingrediebatur, viſitatura Reliquias ſancti Martini: apud Surium 1. Ianuarij. Et illi, qui à ſancto Parthenio eijciendi, cum perijſſent, quò diuerterent, audierunt, ſe Parthenium ingrederentur. Magis enim clamoribus editis diſparuerunt, teſte Metaphraſte, ſeptimo Februarij. Sic magnos clamores cum corporis Obſeſſi colliſione edidit, quem Theodorus Archimandrita expellit, de quo Theſi 8. huius Capitis.

At belluarum voces, hoc eſt, vlulatum, rugitum, ſibilum, &c. in ſuo egreſſu reddiderunt illi, qui ad reliquias ſancti Lithorij, Cenomanenſis Epiſcopi fugere coacti ſunt. de quibus Surius, Tom. 4.

Digitized by Google

ſis eiecit. Recedente ſiquidem tumore, quem in Obſeſſi gutture excitauerat; obſeruata eſt mox integra ſanitas Obſeſſo reſtituta. Vide Raimundum in Catharinæ Vita.

Octauum argumentum eſt, *membrorum diſruptio*, & vehemens cru-
ciatus. Hoc in illo fuit, cuius S. Marc. meminit, dæmonio. Cùm e- 14.
nim iuberetur à Domino exire, hominem diſcerpſit; &, magna voce edita diſceſſit, Marc. 1. Et Spiritus, qui per ſolum Triphonem ex Diocletiani filia ſe eijci poſſe dixerat, poſtquam puellam multum diſcruciaſſet, egreſſus eſt, teſte Metaphr. 1. Febr. Sic cum ingenti corporis membrorumque omnium diſtractione diſceſſit. cui S. Dominicus imperauit exire ex muliere, quæ Romæ ipſius interturbabat concionem, quemquam hæc ſimul & multum ſanguinis, & magnam carbonum euomuerit copiam; vt lib. 2. cap. 9. Vitæ eiuſdem docetur. Ille item, qui coactus eſt cedere S. Columbano; de quo ſuperiùs Theſ. 12. huius Capitis.

Nonum ſignum ſit *Obſeſſorum in terram deiectio, & alliſio*. Cùm hoc ſanitatem conſecuta eſt Principis cuiuſdam filia, per Theodorum Archimandritam. Cùm enim vir ſanctus importunius dæmonem vrgeret: miſeram ille terræ alliſit, & magna voce edita diſceſſit. ita Georgius presbyter in Vita Theodori. Similiter in terram proſtrauit hominem, quem Simon Salus, alapa inflicta curauit: de quo Leontius Epiſcopus Neapoleos in Vita Simonis. Illa quoque, quæ poſt hauſtam aquam benedictam, quam S. Malouius propinauerat, curata mox fuit, in terram primùm corruit, teſte Sigeberto, in eius Vita. Et cui S. Nicetius Treuirenſis Epiſcopus, Crucem oppoſuit, primum in terram dilapſus eſt, poſt ſanus ſurrexit. Vide Theſ. vltimam, cap. 23.

Decimum ſignum ſit. *Imago mortis*: Neque enim rarò obſeruatur
eos, à quibus dæmones eiecti ſunt, veluti mortuos concidere, & à 19.
mortuis vix differre. Exemplum huius præbet S. Marcus cap. 9. Euangelicæ hiſtoriæ: *Comminatus eſt*, inquit, *Dominus Spiritui immundo, dicens illi: Surde & mute Spiritus, ego præcipio tibi, Exi ab homine: & amplius ne introeas in eum. Et exclamans, & multum diſcerpens eum, exijt ab eo: & factus eſt ſicut mortuus. Et multi dicebant, quia mortuus eſt*. Hæc Marcus. Præbet aliud huius exemplum Surius Tom. 6. in Vita S. Huberti, Epiſcopi Leodienſis. Nam quam hic ab infeſtante dæmone eripuit; eandem ſemi mortuam dæmon reliquit.

Denique vndecimum ſignum ſit, *magni tumultus, & cum tumultibus damna* aliquando mortalibus allata in fortunæ bonis. Refert Palladius, Sect. 71. in Vita Abbatis Poſſidonij, à muliere grauida eie-

ctum

ctum eſſe immundum Spiritum, *qui egrediens diruerit à fundamento totum aulæ parietem.*

18. Hæc ſigna. Duo verò vel tria his adijcienda ſunt. Primùm eſt, non credendum eſſe, vt quemadmodum nos dicta ſigna diſtinximus, & in certas claſſes coniecimus, ita ipſa ſemper diſtincta inueniri. Quoniam quamuis quædam per ſe inueniantur ſola, nihil tamen prohibet, multa (quid quod omnia) aliquando obſeruari, quæ vnius Spiritus diſceſſum teſtentur. Hoc & exempla pleraque à nobis allata teſtantur; & quotidiana confirmat experientia.

19. Alterum eſt, non certum omnino atque infallibile ex his ſignis datis, diſceſſus dæmonum argumentum accipi. Sicuti pro voluntate ſua Spiritus hæc poſt ſe ſigna relinquunt, ita eadem poſſunt dare, & nihil ominus in hominibus, quos aliquandiu obſederunt, ſedes ſuas retinere. Et de nullum apud doctos dubium eſt.

20. Tertium eſt, nec neceſſariò ſigna hæc cum Spirituum diſceſſu coniuncta eſſe; adeò, vt ex humanis corporibus migrare valeat nullus, quin ſimul editis ſignis diſceſſum ſuum teſtetur. Sæpenumero ipſa cum dæmonum diſceſſu coniuncta ſunt, ſed nihilominus fieri poteſt adeoque fit non rarò, vt diſcedant, nullis ſui diſceſſus poſt ſe datis ſignis.

Nec hæc mira cuiquam videri debent, quia pleraque ſignorum
21. dictorum à libera ipſorum Spirituum pendent voluntate; non illa
tantùm, vt quemadmodum hæc, ita alia reddere valeant; verùm etiam ea, vt ommittere omnino poſſint. Ad ſigna hæc edenda, plena eſt ijs libertas, vt in ſcholis loquimur; & quo ad *ſpecificationem* & quo ad *actus exercitium.*

Hinc eſt, vt multoties eiectos legamus Spiritus, de quibus, quòd
22. ex humanis corporibus diſceſſerint, nullus in egreſſu, datis ſignis
conſtare potuit, quales ſunt eiecti à Triphone Phrygienſi, Berthulpho Abbate Bobienſi, Bernardo Clareuallenſi, Germano item Epiſcopo Antiſiodorenſi, alijſque quam plurimis; quorum frequens in hac Diſputatione facta eſt mentio.

CAPVT LIII.

Explicantur rationes & cauſæ ſignorum diſceſſus, quæ ex humanis corporibus eiecti Spiritus edere ſolent.

IN cauſis rationibuſque Signorum, quæ Spiritus nequam ex hominibus egreſſuri edere ſolent, inueſtigandis, vel quæ-
1. ri poteſt, *Cur Spiritus plerunq; non egrediantur, niſi ſignis ſui diſ-*
ceſſus relictis; vel non hoc ſolùm, verùm etiam, *Cur hac atque illa ſigna relinquant.* Quemadmodum enim rerum omnium aliæ poſ-

ſunt

ſunt eſſe rationes cur operentur, aliæ cur hoc vel illud operentur: ita aliæ poſſunt eſſe cauſæ atque rationes; cur ſigna in ſuo diſceſſu Spiritus immundi edant; aliæ cur hæc atque alia edant.

Vtriuſque vero rationes & cauſæ nobis explicandæ ſunt; tum vt 2.
abſolutior ſit Diſputatio: tum quia vtrobique ſunt, quæ non inutilem habent inueſtigationem. A prioribus initium ſumemus.

Cur igitur *Signis quibuſdam* ſuum diſceſſum prodant dæmones? 3.
Reſpondeo breuiſſimè; *partim quia prodere coguntur: partim quia vltro prodere volunt*. Quod dicimus ex diſtinctione ſignorum, præcedenti Capite data, manifeſtum eſt. quædam enim ipſis ab Exorciſtis imperantur; quædam ipſi vltro, nec rogati, nec coacti, dant. In prioribus illis coguntur: in poſterioribus his liberrima eſt voluntas, quæ ſignorum eſt cauſa.

Sed, Itane in prioribus coguntur, vt illa edere prorſus ſit neceſſe? 4.
Si non ſemper, profectò vt plurimum coguntur. Quemadmodum enim vi Exorciſmorum, atque imperio Sanctorum hominum, vſu etiam conſecratarum rerum illis neceſſitas imponitur, vt domicilia ſua relinquant inuiti, ita vt diſceſſus ſui ſigna dent & argumenta.

Rurſus, Siccine libera ſunt poſteriora, vt omittere ſi vellent, poſſent? Poſſunt. Neque enim liberè illa ab ipſorum voluntate proficiſcerentur, niſi penes ipſos eſſet eadem intermittere. Quæ liberè dant, liberè poſſunt non dare, liberè poſſunt intermittere.

Cæterum *alterum*, hoc eſt, Cauſas atque rationes inueſtigemus, 5.
cur hæc potiùs, quàm illa ſui diſceſſus dent ſymbola. Et hic nobis prior diſtinctio ſignorum ſeruire debet. Siquidem aliæ locum habent in prioribus illis, aliæ in poſterioribus. Quid mirum? Nam priora pro hominum redduntur imperio & voluntate: poſteriora pro beneplacito Dæmonum. Poſſunt autem aliæ rationes & cauſæ homines mouere, cur hæc vel illa poſtulent: aliæ dæmones, cur hæc vel illa relinquant.

Et quæ cauſæ ſignorum, quæ ab hominibus petuntur? Propemo- 6.
dum ſemper vna eademq;, & quidem illa ipſa, quæ diſceſſus Spirituum ſit argumentum. Neque enim aliud omnibus, quæcunque & qualiocunque homines petunt, indicijs propoſitum eſt, quàm vt de Spirituum exitu ſint certi. quocirca hic eadem cauſa *ſignorum*, & *talium* atque *talium* ſignorum.

Quæ vero rationes Signorum, quæ pro ſua voluntate aut certè 7.
non ab hominibus coacti, dæmones relinquunt? Reſpondeo *ſemper ſibi conuenientiſsima dare*, quæcunque tandem dent. quemadmodum mali corui, malum ouum: quamuis aliæ atque aliæ rationes

& cauſæ in alijs atque alijs Signis ſint ipſis propoſitæ. Obſcurius hoc, Explicandum ergo.

9. Varia ſuperius docuimus eſſe ſigna, quibus egreſſuri dæmones diſceſſum ſuum teſtantur. Sed tamen omnia propemodum ad *quatuor genera* renocantur. Alia dici poſſunt *crudelia*, alia *ſordida*, alia *barbara*, alia *leuia*. *Crudelia* ſunt, diſruptio membrorum, internus viſcerum dolor, corporum in terram diſiectio, & plurima mortis imago. *Sordida*, vomitus, tam per os, quam per nares, egeſtio ſordium, fœtor ſulphureus, odor grauis. *Barbara*, rugitus, boatus, inconditi clamores, aliæque belluarum voces. *Leuia*, formæ quorundam animalium abiectorum.

10. Et hæc quidem omnia, vt diximus, dæmonibus optimè conueniunt. *Crudelia*, tanquam homicidis, quo nomine ipſos Dominus compellat, Ioannis, cap. 8. *Sordida*, tanquam Spiritibus immundis, quod nomen ijſdem idem Dominus tribuit; Lucæ 11. *Barbara*, tanquam Leonibus, quibus D. Petrus ipſos confert; cap. 4. *Leuia*, tanquam abiectis Dei hoſtibus, quorum pro ratione ſuorum peccatorum, miſerrima eſt conditio.

11. Sed tamen in ſingulis propemodum aliud atque aliud propoſitum videtur Spiritibus. *Crudelia* igitur ſtatuunt ex odio, quo flagrant erga miſeros mortales, nocendique libidine, quæ ipſos nunquam deſerit. Quemadmodum enim hæc omnium miſeriarum atque moleſtiarum, quas obſeſſis hominibus afferunt, ſunt cauſa; ita efficiunt, vt ab hominibus diſcedentes, quam poſſunt, & permittuntur, exerceant crudelitatem.

12. *Sordida* relinquunt, vel ad præſentes vexandos, vel in deteſtationem rerum ſacrarum, quarum in ipſorum eiectione eſt vſus. Neque enim tantùm ijs cupiunt eſſe graues, in quibus ſuas ſedes habent: cupiunt eſſe quibuſcumque, quibus eorum ex mortalibus proſcriptio eſt grata, quocirca cùm præſentibus alia ratione aliquando nequeant, fœtore excitato ipſis ſunt moleſti. Sic quia Aqua benedicta ipſis aliquandò porrigitur, ſuo fomitu, quàm hanc deteſtentur, declarant.

13. *Barbara* ferocientis & belluini animi erga mortales ſunt argumenta; *ſimulq́;* quam ægrè eoſdem relinquant, his volunt eſſe teſtatum. Quemadmodum enim eadem aliquando ab hominibus non bene ſanis, quamuis non Obſeſſis, ob eoſdem fines dantur, ita dari ob eoſdem à dæmonibus; admodum eſt verſimile.

14. *Leuia*, ni fallimur, in ipſis dæmonibus cauſas, vt plurimum, nō habent: nec tam ipſa vltro dare videntur Spiritus; quàm aliunde, vt dent, cogi. Huius non leue argumentum illud eſt: quòd ad formam

dictorum animalium, quibus diſceſſum ſuum teſtentur, cogi videantur. Quocirca in his, non quid Spiritibus, quàm illi, qui hæc animalia imperat, propoſitum eſt attendendum.

CAPVT. LIV.

Qua via egrediantur dæmones, quando humana corpora relinquunt.

QVæ Cap. 9 dicta ſunt de Via, quam Spiritus tenent in ſuo, in miſeros mortales ingreſſu; eadem nobis ſeruiunt hoc loco, vt doceamus, quam ſeruent in egreſſu. Veriſimile eſt, quod aut ſemper aut plerunque eandem teneant, & quando ingrediuntur, & quando egrediuntur. 1.

Quocirca primum hoc conſtitutum ſit *certam determinatamq;* illis nullam eſſe, ad nullam ita eſſe aſtrictos, vt illam deſerere nequeant, & aliam quamcunque in egreſſu tenere non valeant. Quemadmodum quicunque hominis meatus, atque porus ipſis patentiſſima eſt porta ad ingrediendum; ita ad egrediendum. Quid quod aut meatibus, aut poris nullis egeant? poſſunt ipſa penetrare corpora? 2.

Si corporibus inſtructi eſſent Spiritus, poris indigerent, aut meatibus: ſi non magnis, ſaltem aliquantis, per quos ſe in corpora inſinuarent: at quia corporum expertes ſunt, tam facilè loca peruadunt, quæ corporibus etiam ſolidiſſimis ſunt referta; quàm quæ corporibus ſunt deſtituta. 3.

Poſſunt igitur per os hominis egredi, poſſunt per nares, per aures, reliquoſque meatus & poros. Poſſunt per quamcunque hominis partim. Et de prioribus illis difficultas nulla eſt; pro poſteriori ſeruit nobis Theodorus Archimandrita: qui cùm obſeruaſſet dæmonem in brachio Oſtiarij ſui Eutychij latere, non ad os, aut alium aliquem meatum, illum compulit: quin imò ne ad caput aliamve partem, vbi facilior videtur eſſe egreſſus, perueniret; oppoſito humeris Crucis ſigno prohibuit; coegitque in brachio ſibi viam, qua exiret, quærere, quemadmodum & quæſiuit, & inuenit. Sic de Miraculis S. Martini refert Gregorius Turon. quòd cum obſeruatum eſſet, in vngulam pollicis cuiuſdam Energumeni deſcendiſſe dæmonium, digito infuſum eſſe oleum, de ſepulchro Martini ſumptum, & diſrupta cute, vnà cum ſanguine diſceſſiſſe dæmonium. Ita Turo. cap. 9. de Gloria Confeſſ. 4.

Nihilominus qui multas habere, & tenere poſſunt in ſuo, ex humanis corporibus, egreſſu vias, *duas* videntur præcipuas obſeruare; quarum licet altera ipſis tanquam immundis Spiritibus ſit conuenientior, altera tamen magis vſitata. 5.

Prior illis Spiritibus fuiſſe videtur, qui, fœtore graui poſt ſe reli- 6.

ſto ſua habitacula deſeruerunt, quorum plures recenſuimus Cap. 52. & diſertè teſtatur Gregorius Turonenſis, de Gloria Confeſſorum. cap. 9. oleo, quod de S. Martini ſepulchro deſumptum fuit, vnctum eſſe caput Energumeni cuiuſdam, *ſubitò dæmonem per fluxum ventris egreſſum eſſe.* Poſterior fuit alijs quam plurimis: ſed inprimis triplicibus, *Primùm* ijs, qui diſceſſus ſui ſigna in ore Obſeſſi dederunt, exhibitis animalculis, formicis, muſcis, araneis. *Deinde* ijs, qui eundem ſuum diſceſſum prodiderunt, tumor gutturis, aut colli ipſorum Obſeſſorum. *Tertiò* ijs, qui cum vomitu turpi & fœdo diſceſſerunt. Et horum exempla eodem cap. 52. data fuerunt.

7. Probabilia ſunt hæc, quæ diximus; veruntamen non ita certa, vt contrarium aſſerere temerarium ſit; quin poſſunt & poſteriores hi, in Obſeſſorum ore, aut circa os diſceſſus ſui ſigna dare, & alia via egredi. Et poſſunt priores fœtorem poſt ſe relinquere, & per os euolare. Sed vt diximus, probabilitatis ſpeciem habent, quæ aſſerimus, non veritatis neceſſitatem.

CAPVT LV.

An omnes ſimul egrediantur, ſi quando multi fuerunt, qui vnum aliquem hominem obſederunt, & exire coguntur.

1. PRioris Capitis quæſtio curioſior fortaſſis fuit, hæc vtilior videtur. Nam cum conſtet plures quandoque in vno homine eſſe, ſi ſimul non omnes diſcedunt adiurati, intelligunt facilè Exorciſtæ nondum integram ſe victoriam obtinere de hoſte: quando de aliquorum diſceſſu magna manifeſtaque habent indicia: ſed vlterius ſibi eſſe progrediendum, nec ceſſandum, donec poſtremum eiecerint, ſi perfectam ſanitatem, & incolumitatem afflictis mortalibus velint eſſe reſtitutam.

2. Niſi forte dicere velimus, eam vim virtutemque eſſe machinarum, quibus domicilijs ſuis eijciuntur Spiritus, vt quamuis ipſi per ſe poſſint, & velint diſcedere nunc ſimul, nunc hi ſine illis: tamen tum ipſis neceſſitas incumbat ſimul diſcedere, quando his machinis petuntur. Sed quis hoc aſſeruerit?

3. Quid igitur ad propoſitam Quæſtionem? Hoc videlicet: *Nec ſemper ſimul egredi Spiritus*, quando per ſe egrediuntur, non coacti, aut ſaltem leuiter tentari: *Nec ſemper ſimul egredi*, quando grauioribus etiam tormentis vrgentur.

4. Prius illud clarum eſt ex ipſorum Spirituum conditione. Liberrima hæc eſt. Non vnus ab illo pendat, aut vt ſit, aut vt oporteretur. Poteſt quiſque per ſe eſſe. Poteſt quiſque per ſe operari. Poteſt igitur hic voluntate ſua hominem, quem obſidet, relinquere, quamuis ab eiuſdem vexatione alter nolit deſiſtere.

Præte-

Præterea in diſceſſu Spirituum ab hominibus, alia non eſt, quàm in eoſdem ingreſſu ratio. At neceſſe non eſt, vt omnes *ſimul* ingrediantur. Poteſt vnus alterum in ſocietatem aſciſcere, poteſt in domicilium recipere, quemadmodum haud obſcurè Dominus inſinuat, Matth. 12. Poſſunt igitur & hi à mortalibus diſcedere; & illi in iiſdem cum eorundem moleſtia perſeuerare. 5.

Quod ſi vires Spirituum attendamus, hinc quoque conſtabit rationi admodum eſſe conſentaneum, quod dicimus. Non illæ æquales ſunt omnium: quidam alijs ſunt robuſtiores. Quocirca & hi inferiores, etiam inuitos ſuis ſedibus poſſunt pellere, & quamuis id non faciant, (Lucæ 11.) poſſunt tamen facere. 6.

Certum quoque eſt, vnum pro alterius imperio & voluntate cedere. Plura eius rei argumenta nos capite decimo ſexto attulimus. Si verò cedunt pro voluntate atque imperio eius, qui extra Obſeſſum eſt, qui prohibet, cur minus vnus alteri cedat pro voluntate aliquorum, qui vnum aliquem hominem ſimul poſſident? 7.

Cæterùm, *Vtrum, cùm Exorciſmis, aut alijs (quibus Chriſtiani contra ipſos pugnant) armis tentantur, ſimul omnes diſcedant*, forſitan aliquis dubitauerit: propterea, quòd quandocunque (ni fallimur) legimus ipſos per Sanctos homines eſſe eiectos; omnes ſimul eiectos legamus. Sed tamen nec hic neceſſe eſt confiteamur, omnes cogi, vt *ſimul* diſcedant. 8.

Huius *prima ratio* ex dæmonum inæquali in homines poteſtate accipitur. Dùm enim in vno eodemque plures eſſe poſſint, quorum non æqualis eſt in Obſeſſum poteſtas: potuerunt eiici, qui minorem habent poteſtatem; & ſedes ſuas retinere, qui habent maiorem. 9.

Altera ex machinis, quibus expugnantur expellendi, ſumitur. Neque enim omnes omnibus ſeruiunt. Etiam Chriſti Apoſtolorum-que ætate pro quibuſdam exigendis ſeruiebat Ieſu inuocatum nomen; pro alijs illud vires non habebat: quemadmodum docet Lunaticus, cuius aliquoties meminimus. Quid ſi igitur Ieſu nomen adhibeatur quibuſdam; non verò, quæ Dominus docet requiri, Ieiunium atque Oratio? Et tamen poſſunt vtriuſque generis quidam in hominibus latere. Nónne igitur hi ſedes ſuas mutabunt; illi eaſdem retinebunt. 10.

Tertiam Exorciſtarum conditio ſuppeditat. Multa in ipſis neceſſaria eſſe, diximus cap. trigeſimo octauo, ſi ſuo officio bene fungi velint. At quædam horum ipſis poſſunt deeſſe: quædam quamuis adſint, poſſunt reddidi perfectiora: quædam quamuis perfecta ſint neceſſe eſt repeti, ſi optatos effectus obtineri debent. Fieri igitur 11.

Digitized by Google

poteſt, vt Exorciſmis vel leuiter tentati, vel ſemel tentati, quidam fugam capeſſant: alij non niſi ijſdem identidem repetitis diſcedant.

Hæc omnia confirmant experientia, noſtra ætate obſeruata. Ne-
12. que enim rarò notatum eſt quoſdam Spiritus, relictis poſt ſe certis indicijs, diſceſſiſſe: quoſdam ſedes ſuas in ijſdem homininbus retinuiſſe; qui & ipſi poſtmodũ grauioribus machinis tentati, datis ſignis, egreſſi ſunt. Taceo confeſſionem dæmonum, qui huic rei fidem quandoque fecerunt.

13. Quæ cùm ita ſint, non male faciunt Exorciſtæ, quando, cum dæmonibus congreſſuri, primùm ſciſcitantur, *Quotnam* ipſorum ſint, qui miſerum hominem affligant, quique ſingulorum, vel certè præcipuorum capitum nomina exquirunt; nec exorcizandi finem faciunt priùs, quàm victoria de ſingulis ſit parta. Sic enim plena ſua mortalibus reſtituitur libertas. Sic omnis dæmonum ceſſat vexatio. Sic non inanis eorum intelligitur fuiſſe labor & defatigatio.

14. Verumenimuerò, quamuis non ſemper *neceſſe ſit ſimul* omnes egredi, quando Chriſtianæ religionis, ſibi contrarijs armis vrgentur; *vt plurimùm* tamen ſimul egredi ex *tribus* videmur colligere. *Primum* ex illo, quod Sanctos homines, de quorum Dæmonomachia Annales extant, vel vno Exorciſmo, vel alia aliqua ratione vſos legamus, in quorumcunque Dæmoniacorum curatione. *Alterum* eſt, quòd vel nunquam, vel rariſſimè legamus vnum aliquem, aut alterum eiectum ab aliquo homine fuiſſe, & interim in eodem alios aliquos hæſiſſe. *Tertium*, quòd machinæ, quibus dæmones tentantur, omnes ipſis ſint exoſæ: & ob id ſi vnum aliquem in fugam conuertant, veriſimile ſit in fugam conuerti omnes.

CAPVT LVI.

Quo tendat Spiritus dæmoniorum ab hominibus eiecti.

1. VARIA ſunt loca, ad quæ immundi Spiritus, domicilia ſua relinquentes, ſolent diuertere, *ſed præcipuè ſex*, ni fallimur. Et ad horum quædam inuiti proficiſcuntur: ad quædam libenter, ad quædam libentiùs, ad quædam libentiſſimè.

2. Primum omnium ſunt *humana corpora*. Neque enim aut impoſſibile eſt, aut nouum, quòd ex vno egreſſi, aliud ingrediantur. Qui Artemiam Diocletiani Imperatoris filiam obſidebat, à S. Cyriaco Diacono expulſus, mox in Perſidem tranſuolauit; ibique Iobiam, Saporis Perſarum Imperatoris filiam ingreſſus, magna ſummæ crudelitatis dedit argumenta: quemadmodum conſtat vita Cyriaci, apud Surium Tomo 4. Et qui noſtris temporibus eijciuntur, ſæpiſſimè, vt alios ingredi liceat, efflagitant.

Sunt

Digitized by Google

Sunt ſecundo loco *beſtiæ atq; pecudes* humanis vſibus ſeruientes. Exemplum huius præbet grex porcorum; in quos integra legio expulſorum Spirituum permiſſa eſt ingredi: qui deinde magno impetu facto, cum dominorum ſuorum damno gregem in mare egerunt præcipitem. de quibus Matth. 8.

Sunt tertio, *loca culta*, hominum vſibus apta, atque ab ijs inhabitata. Nam quemadmodum dubium non eſt quoſdam inter mortales cum voluptate conuerſari, atque etiam aliquos ingredi: ita credi poteſt quoſdam ex hominibus egreſſos, hominum ſocietatem quærere. Sciuit hic eadem dæmonum legio; quæ rogabat *ne extra regionem, in qua verſabatur, mitteretur*. Sed & de locis infeſtis Diſputatio, plura hic exempla ſuppeditat.

Quartus locus eſt *ſuperior aër*, quibuſdam vſque ad diem ſupremi iudicij, à Deo Opt. Max: ad homines exercendos deſtinatus. Quemadmodum ex hoc plerique, Dei permiſſu, homines ingrediuntur: ita ex hominibus eiecti, ad hunc, quaſi ſibi deputatum & proprium locum reuertuntur.

Quintus locus eſt *ſolitudo ſiue deſertum*: Hic ſedem ſuam habuit dæmonium, quod mortem attulit viris, qui Saræ concubitum expetebant, de quo Tobiæ 8. Capite. Et de hoc loco plura in illa de locis infeſtis Diſputatione.

Sextus denique locus eſt *infernus*, quem Dominus dixit *paratum diabolo, & Angelis eius*. Matth. 25. Ad hunc ne mitterentur rogabant illi, qui *Abyſſum* deprecabantur. Matth. 8. Quamuis enim, vt bene notat Ianſenius, cap. 31 Concordiæ Euangelicæ, *Abyſſus* propriè ſignificet aquarum profunditatem; accipitur tamen quandoque (maximè in nouo Teſtamento) pro Inferno; propterea, quod ſub terra ſit mortuos damnatos ita abſorbens, vt emergere illinc non poſſint. Sic ad Rom. 10. accipitur, & Apoc. 9. 11. 17. 20.

Magna autem & multiplex eſt inter hæc loca *differentia*: Sed cuius hic habenda ratio; illa ex voluptate & difficultate, quam eiecti ex hominibus Spiritus his habent, nobis diſcutienda eſt.

Ad *prima* igitur illa loca libentiſſimè diuertunt, verſipelles. Nullibi maiorem, quàm his voluptatem percipiunt. Nec mirum, quia, quod nequam intendunt, hic aſſequuntur facilè, hominum ſcilicet malum: quod partim corporibus afferunt, partim animabus, quando ſedes ſuas in hominibus habent.

In hoc verò domicilij genere, impios ſiue malos homines præ bonis experti videntur. niſi fortè illa impiorum ſit conditio; vt prorſus deſperatæ ſint ſalutis. Quamuis enim vtriſque incommodare

dare deſiderent, hos tamen præferunt: quòd intelligant hic ſe, cum maiori ſuo emolumento, & horum detrimento verſari: cùm his ad gratiæ reditum videantur præcludere; bonis maiorem & gloriæ & gratiæ ſua tortura præbere ſegetem.

11. Poſt humana corpora, reliquis locis *beſtias & pecudes*, quæ humanis vſibus ſeruiunt, præferunt: non tam vt beſtijs moleſtiam, quàm vt hominibus, quorum beſtiæ ſunt, detrimentum afferant. Vbicunque magis mortalibus poſſunt incommodare, gratior illis eſt reſidentia: quia vt mortalibus incommodent, præcipuæ eorum cogitationes: Hinc, quos ex homine eijciebat Dominus, Matth. 8. quia, vt eiecti rurſus in homines mitterentur, ſpem nullam habebant; vt porcos ingredi liceret, peccati ſunt, & obtinuerunt.

12. Quod ſi iam dictis locis habitatio negatur, vt *inter homines* ſaltem ipſis eſſe, & verſari liceat, petunt. Idem iam dicti à Domino eiecti docent. Quam enim aliam ob cauſam, ob *regionem mitterentur* rogarunt? Et ijs locis libentiùs verſantur nequam; vbi nequitiæ ſuæ aliquando argumenta dederunt: & quibus quòd dare poſſint, ſpes affulget: qualia ſunt, quæ ab hominibus incoluntur.

13. Quid ſi nec inter homines ipſis locus datur? Eligent præ reliquis *vaſtas ſolitudines*. Neque enim ab his ita abhorrent; ſicut ab aere, aut inferno, ipſi per voluntatem Dei, quem oderunt, deſtinatis locis. Crux quædam, atque tormentum ipſis eſt, & aer, & infernus: quamuis maius infernus.

14. Atque vt hæc loca vel expetunt, vel præ alijs elegunt Dæmones, ita præ omnibus abominantur, fugiunt & horrent *Abyſſum*, ſiue *Infernum*. Res ipſorum confeſſione clara eſt, Matth. 8. Cur verò? An quia in inferno concluſi, viuis incommodare nequeunt? An quia extra infernum ſupplicia nulla ſuſtinent? illa verò mox ſubeunda, vt in infernum religantur? An quia maiora & grauiora ipſorum ſupplicia in inferno, quàm extra? An quia ſemel in infernum miſſi, nunquam facultatem habent inde redeundi? Cauſas has ſequenti Capite diſcutiemus.

CAPVT LVII.

Cur diaboli ægerrimè ad Infernum deſcendant.

1. FInis præcedentis Capitis materiam ſuppeditat præſenti. Inquirebantur ibi cauſæ, *cur Abyſſum ſiue Infernum horreant eiecti ex hominibus dæmones*: & potius quæcunque alia, quàm inferni loca eligant adire. Illæ hoc Capite explicandæ.

2. De *quatuor* verò quæſtio inſtituta fuit: quæ Vtrum omnes; an vna,

vna, aut plures locum habeant, quamuis curioſè, fortaſſis tamen cum fructu, diſputatur. Et alijs quidem dæmones bono aliquo priuari poſſunt videri: vt ſi ideo refugiant; quòd vel libidini ſuæ, qua hominibus nocere cupiunt, nequeant ſatisfacere: vel quia vagandi libertate, neceſſitate carceris infernalis, priuentur: Alijs malo affici; vt ſubeundæ: vel ob earũdem augmentum quod ad priores accedit.

Et ſunt, qui dictas cauſas omnes volunt valere apud hos Spiritus. Alij non omnes, ſed aliquot; & horum quidam pauciores; quidam plures. Nos quod res eſt paucis Aſſertis definiemus. 3.

Rectè ſentiunt, qui dæmones Infernum reformidare, & horrere exiſtimant, *quòd libidini ſuæ in hominibus vexandis ſatiſfacere nequeant.* Hoc primùm Aſſertum. Huius ratio manifeſta eſt, quoniam Infernus ijſdem, non vt ibidem noceant; ſed vt, quas meruerunt, pœnas perſoluant, deſtinatus eſt. Quocirca cùm voluptatem ex hominum vexatione haud paruam capiant, eaque priuentur, cùm Inferno concluduntur, non poſſunt non tantùm odiſſe Infernum; quantum, vt hominibus noceant, habent deſiderium, atque voluptatem. 4.

Non tamen Inferno concluſus omnis poteſtas mortales cruciandi ablata eſt. Illa ſolùm eſt ablata, quam in viuos habent. Interim qua in damnatos ſæuire poſſunt, tantùm abeſt, vt ablata ſit, vt tum primùm atrocius in miſeros ſæuire credi debeat. Neque enim tantùm ad Infernum retruſi ſunt dæmones, vt patiantur: ſed etiam vt diuinæ iuſtitiæ ſint miniſtri, & damnatorum hominum ſint tortores, hæc loca modò occupant. 5.

Secundò, eos bene ſentire exiſtimamus, qui ob aliquod emolumentum, quo infernali carcere priuantur, eos credunt Infernum horrere. Et quod illud? *Quòd vagandi libertas ipſis ablata ſit.* Dubium non eſt; quin res creatæ omnes ſua, quam habere aptæ natæ ſunt, libertate gaudent; & magis atque magis illæ, quæ excellentiora, præ cæteris, naturæ prædia obtinuerunt. Res inductione omnium clariſſima eſt. At præ cæteris omnibus naturæ dignitate excellunt Spiritus. Inprimis igitur libertatis erunt amantiſſimi. Iam verò hoc priuantur Spiritus Dæmonum, Inferni carceribus concluſi. Non igitur poſſunt non odiſſe eos, & deteſtari. 6.

Tertium Aſſertum eſto. Errant qui Infernum dæmonibus horrori eſſe dicunt, quòd *ibidem ſupplicia, quæ iam olim promeruerunt ſint ſuſtinenda*; à quibus extra Infernum conſtituti ſunt liberi. Vbicunque miſeri ſunt, ſunt miſerrimi in inferno, in aere, in ſolitudinibus, in pecudibus, in hominibus, in ipſo quoq;, ſi eò redire daretur, cœlo. Suum ſemper ſecum cruciantem ignem circumferunt. Hoc quia 7.

Digitized by Google

copioſiùs docet diſputatio de Locis infeſtis, hic pluribus proſequi neceſſe non eſt.

8. Hinc perſpicuum eſt, in graui errore verſari eos; qui dæmonum ſupplicia vſque ad extremum generalis iudicij diem volunt eſſe ſuſpenſa. Quamuis enim in hac olim ſententia fuerunt viri, non parum literati; tamen noſtris temporibus, ſine graui hæreſios periculo, ea ſententia non defenditur. Hic omnium iam rectè ſentientium eſt ſenſus, & conſenſus, mox poſt peccatum à Spiritibus *nequam* commiſſum, ſua de generibus ſupplicia à Deo fuiſſe decreta, & à miſeris ſubita.

9. Veruntamen (quod quartum ſit Aſſertum) quamuis quod ſemel meruerunt ſupplicium, ſemper paſſi ſint, patianturque dæmones, quocunque etiam loco verſentur: dubium tamen nullum, *inferni carcere cruciatum ipſorum augeri*; & ob hoc pœnarum auctuarium, Infernum ipſis odio eſſe.

10. *Accidentalem* hanc pœnam vocant Theologi: quemadmodũ priorem, quæ ipſorum peccatis debetur, *eſſentialem*. Neq; enim hæc propriè ipſorum, vt *eſſentialis* illa, peccatis debetur; ſed conditionẽ miſerorum ſequitur: & inde proficiſcitur, quod inferno concluſi facultete vagandi priuati ſint, & libidini, qua hominibus nocere cupiunt (quod ipſis graue eſt) nequeant ſatisfacere. Atq; hactenus de locis.

CAPVT LVIII.

An voto & deſiderio dæmonum liceat obtemperare, quando egreſſuri ex hominum coporibus aliquid petunt?

1. HAbent quandoq;, quòd petant egreſſuri dæmones. Et vt quotidiana omittamus, id clarum eſt, exemplo aliquot millium, qui à Domino, iam iam eijciendi, leguntur poſtulaſſe, *ne extra Geraſenorum regionem mitterentur, atque vt liceret ingredi in porcos*.

2. Hinc quæſtio oritur: *An ipſorum deſiderio, ſi quid egreſſuri petant, poſſit fieri ſatis*. Chriſti exemplum ſuadere videtur, vt quandoque poſſit: Cõtrarium inſinuat nocendi eorũ ſummum & indefeſſum ſtudium.

3. Res, ni fallimur, ſic ſe habet: *Vt ſi iniquum non ſit, quod petunt, petitioni poßit fieri ſatis: ſin ſecus, non poßit*. Prius trifariam contingit. Nam vel petunt, ne malum ipſis affertur: vel ne bono aliquo, quod habent, priuentur: vel vt bonum aliquod de nouo conſequentur. Poſterius duo rerum genera continet; quorum aliæ Dei honorem lædunt, aliæ incipiamus.

4. Nunquam Dæmonum petitioni ſatis fieri debet; ſi quod Dei honorem, aut gloriam lædat, poſtulant. Nihil Dei honori præferendum. Etiamſi ab homine egreſſuri non putentur Spiritus nequam, niſi

niſi in hac re ipſorũ petitioni fiat ſatis, petitioni annuendum non eſt.
Sic, ſi quid, quod proximorum ſaluti officiat, petant; audiendi non ſunt. Poſt Dei honorem Dei amicitia atque noſtra ſalute nihil poſſumus habere prius. Quocirca ſi ſalutis vnius etiam hominis iactura fieri debeat; quamuis totius mundi incolumitas, & pax, opera Dæmonum, expectetur; Dæmonibus acquieſcendum non eſt. 5.

6. Dum poſtulant, ne nouis malis grauentur, ne ſcilicet in infernum detrudantur miſeri, petitioni acquieſcere poſſunt Exorciſtæ: hoc eſt, poſſunt non in infernum relegare, quos poteſtate ſibi diuinitus data, ſi vellent, relegare valerent. Hoc quid mirum? Si ſine peccato ſunt Exorciſtæ, quando Dæmones ex hominibus obſeſſis non eijciunt; criminis rei erunt, ſi quos eijciunt, non ad inferos remittant.

7. Si rogent, ne bono quod poſſident priuentur; audiri aliquãdo poſſunt. Chriſti hic nobis ſuffragatur exemplum. Rogabãt eum quidam, *ne regione Geraſenorum*, quam quaſi poſſidebant, pellerentur. Nec pulſi ſunt à Domino. Fortè nullum ipſis bonum ea in regione? Cur igitur ne pellantur, rogant? Quemadmodum diuerſi Dæmones alijs & alijs vitijs delectantur: ita diuerſi ad diuerſas regiones afficiuntur: & eas maxime, in quibus mores hominum, propter longam conſuetudinem perſpectos habent; atque vbi ipſis maior ſpes eſt, & occaſio nocendi.

8. Quid, quòd ſi bonum aliquod poſtulent, obtinere id quandoque poſſint? Bonum quoddam ipſorum eſt, hominum vexatio & cruciatus: hoc ijs poteſt aliquando concedi petentibus. Nunquid nõ Deum roganti cuidam, vt Iob affligeret, id eſt, conceſſum? Adde quòd Dæmoni Apoſtolus Paulus quendam Corinthium tradiderit. tradiderit etiam Alexandrum & Hymenæum. An poteſt Apoſtolus Dæmoni præcipere, vt homines ingrediatur; & roganti, vt in hominem ingrediatur, ſi quando expellitur, non poteſt facultatem facere?

Iob 1.
1. Cor. 5.
1. Tim. 1.

9. Veruntamen magna hic cautela opus eſt. Multa in hac permiſſione Exorciſtis ſunt attendenda. Non facilè hic Dæmonum petitioni acquieſcendum. Neceſſe eſt, vt ſi in aliquos ingrediendi facultas conferenda ſit, id ipſorum opera mereantur; dignumque ſit, de quibus ob demerita graues pœnæ ſumantur: quemadmodum Apoſtolus ſuo exemplo docuit in Alexandro, Hymenæo, & Corinthio.

10. Nec hoc ſufficit. Neceſſe etiam eſt vt qui Exorciſtarum officio funguntur, in eos, quos Dęmoni tradunt, imperium & ius habeant; adeoque ratione officij & poſſint, & valeant animaduertere. Quemadmodum habuit Elogius Nouiomenſis Epiſcopus; qui in ſuorum ſubditorum quinquaginta Dæmonibus ſæuiendi poteſtatem fecit, quod ab impijs & ſacrilegis ritibus non abſtinerent, teſte Audoeno in Vita eius, cap. 20.

Digitized by Google

11. Debet quoque hic propoſita eſſe ſpes maioris boni: vt, ſcilicet, qui alij rationibus non videbantur poſſe iuuari, hac iuuandi credantur:& ſpiritus ſaluus fiat,dum in corpus ſæuiunt Dæmones. Et hæc ſpes eidem Elogio propoſita fuit. Vnde rogatus, non ſtatim hanc pœnam relaxauit:*Diſcant*,inquit,*prius,cui ſeruire elegerunt, antequam à tyrannide Dæmonis abſoluantur*.Eandem fuiſſe propoſitam D Paulo, hæc ipſius oſtendit:*Quos* (intellige Hymenæum & Alexandrum) *tradidi Satanæ*,inquit,*vt diſcant non blaſphemare*.Sic(1. Corinth 5)tradidit Satanæ Corinthium in interitum carnis, *vt Spiritus eius ſaluus ſit, in die Domini noſtri Ieſu Chriſti*.

12. Debet etiam abeſſe ſtudium Dæmonibus placendi Non ipſis tanquam amicis hic gratificandum eſt; ſed tanquam lictoribus & carnificibus vtendum. quibus quanquam gratum eſt incommodare; pro hominum tamen imperio & voluntate incommodare,moleſtum eſt. Quapropter non hic Dæmonum malitiæ ſeruitur;ſed eorum malitia & nocendi ſtudium nobis ſeruit.

13. Addiderim his, Hanc poteſtatem Dæmonibus dandam non eſſe; niſi ab ijs, qui ſummum in ipſos ius habẽs;& quandocunq; libet, eos humanis corporibus exigere poſſunt,quale habuiſſe D.Paulum Sacræ docent literæ: & Elogium,cuius iam ſecundò mentionem fecimus, res ipſa.Siquidẽ poſtquam iuſſũ de ſuis ſupplicium ſumptum eſt, aquam benedictam ipſis offert:qua ſumpta,mox Spiritus receſſerunt. Quia verò hoc ius paucis,hoc tempore,tributũ eſt,parciſſimè Dęmonum petitioni in hac cauſa putarem ſatisfieri oportere,

14. Porrò quamuis in quibuſdam,vt dictum eſt,poſſimus ipſorum deſiderio ſatisfacere;in nullo tamen facere tenemur: licet etiam quæ ex re hominum ſunt,petant.Nobilis quædam mulier obſeſſum ſeruũ ad Theodorum Archimandritam adducebat; atque vt ab eo Dæmonium pelleret,rogabat.Theodorus mox, ne ſe loco moueat, imperat. Quid Dæmon? magnis vocibus ſe torqueri clamabat, facultatemque diſcedendi petebat. An obtinuit? Non obtinuit niſi poſtquam Theodoro viſum eſt.Ita Georgius presbyter in Theodori Vita apud Surium,Tom.2.

Finis Diſputationis de Dæmoniacis.

Digitized by Google

DE LOCIS INFESTIS PRIMA DISPVTATIONIS PARS.

IN QVA

IPSORVM LOCORVM ATQVE Spirituum, moleſtiarum quoq;, quæ locis infeſtis afferuntur, genera, modi, fines cauſæ, & his ſimilia, inquiruntur, examinantur, explicantur.

ISAGOGE IN PRIMAM DISPVTAtionis partem, de Locis Infeſtis.

Argumentum præſentis Diſputationis trium definitionem requirit. Principiò demonſtrandum eſt, eſſe quædam loca Spiritibus & Spectris infeſta. Deinde aſsignandæ rationes, quibus Spirituum talium ſtatus & conditio innoteſcit. Tertiò præſcribendus modus, qui in huiuſmodi Spiritibus exigendis, & Locis ab ijſdem purgandis, ſeruari poſsit. Potuerunt pleraq; horum ex ijs, quæ aliàs de Spiritibus, & Dæmoniacis dicta ſunt, à prudentioribus intelligi, verùm, quia non omnium idem ingenij acumen, quædam etiam hic ſingularem habent difficultatem, liben-

ter quorundam deſiderio & petitioni ſatisfacimus, & hanc, de Locis infeſtis, Diſputationem damus.

2. *Porrò primum Caput trium explicationem poſtulat, quorum in titulo fit mentio: locorum, qui infeſtantur: Spirituum, qui infeſtant: moleſtiarum & difficultatum, quæ in Locis infeſtis, ab infeſtantibus Spiritibus hominibus afferuntur.*

3. *In vnoquoque genere haud pauca ſunt, quæ difficultatem habent. In Locis quæritur: Sintne verè quædam loca infeſta. Præterea, ſintne omnia vnius generis. Rurſus, an omnia æquè infeſta, an alia aliis magis, minuſve: & vnde hoc accidat, atque his ſimilia. In Spiritibus: Quinam & quales Spiritus ſint, qui infeſtant, quibusq́; de cauſis infeſtant: quas ob cauſas hæc potius, quàm illa loca: hos potius, quàm illos homines infeſtant: quando infeſtant, &c. In moleſtiis duo ſpectantur; ſcilicet, modus, quo moleſti ſunt: & mala, quæ ſua moleſtia afferunt. Neque enim vnus eſt moleſtandi modus: neque vnius generis, quæ afferuntur, mala. Omnia hæc prima Diſputationis parte inquirimus.*

CAP.

CAPVT I.

Varijs, omnium propemodum temporum, atque locorum, exemplis docetur, loca quædam Spectris, atque Spiritibus infeſta eſſe.

Eſſe quædam loca Spectris & Spiritibus infeſta, dubium non eſt. 1.
Rerum geſtarum Hiſtoria rem hanc egregijs exemplis declarat atq; confirmat. Recentia & quotidiana omittimus, proferimus aliquot priorum temporum, quæ idcirco hîc maius robur habere debent; quòd & plurima ſint: & probatos authores habeant: & varijs diſiunctiſſimiſque locis, atque temporibus acciderint: & tum Gentilium, tum Chriſtianorum opinione ſunt confirmata.

Refert B. Auguſtinus Heſperij cuiuſdam, viri Tribunitij, domum 2.
à Spiritibus plurimùm vexatam eſſe. Verba eius aſſcribimus. Vir Tribunitius, inquit Heſperius, qui apud nos eſt, habet in territorio Fuſſalenſi fundum, Cubedi appellatum: vbi, cùm afflictione animalium, & ſeruorum ſuorum, domum ſuam Spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet, rogauit noſtros, me abſente, presbyteros; vt aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus: obtulit ibi ſacrificium Corporis Chriſti; orans quantum potuit, vt ceſſaret illa vexatio: Deoque protinus miſerante ceſſauit. Acceperat autem ab amico ſuo terram ſanctam, de Hieroſolymis allatam, vbi ſepultus Chriſtus, die tertio reſurrexit, eamque ſuſpenderat in cubiculo ſuo, ne quid mali etiam ipſe pateretur. Hæc B. Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8.

In Thermis Angularibus, à Germano Capuano Epiſcopo, viſum 3.
eſſe, & verſatum, Spiritum Paſchaſij cuiuſdam recenſet B. Gregorius. Poſt multum, inquit, temporis (intellige à morte Paſchaſij) Germano Capuano Epiſcopo, Medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in Angularibus Thermis lauaretur. Ille ingreſſus Thermas, Paſchaſium Diaconum obſequentem in caloribus inuenit. Viſo ipſo vehementer extimuit, & quid illic tantus vir (Apoſtolicæ ſedis Diaconus) faceret, inquiſiuit. Cui ille: Pro nulla alia cauſa, inquit, in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in parte Laurentij, cótra Symmachum ſenſi. Sed quæſo te, pro me Dominum deprecare: atque in hoc cognoſces, quòd exauditus ſis; ſi huc rediens, me non inueneris. Fecit vir Domini Germanus, quod rogatus fuit; & poſt paucos dies rediens,

 iam

Digitized by Google

ter quorundam deſiderio & petitioni ſatisfacimus, & hanc, de Locis infeſtis, Diſputationem damus.

2. *Porrò primum Caput trium explicationem poſtulat, quorum in titulo fit mentio: locorum, qui infeſtantur: Spirituum, qui infeſtant: moleſtiarum & difficultatum, quæ in Locis infeſtis, ab infeſtantibus Spiritibus hominibus afferuntur.*

3. *In vnoquoque genere haud pauca ſunt, quæ difficultatem habent. In Locis quæritur: Sintne verè quædam loca infeſta. Præterea, ſintne omnia vnius generis. Rurſus, an omnia æquè infeſta, an alia alijs magis, minuſve: & vnde hoc accidat, atque his ſimilia. In Spiritibus: Quinam & quales Spiritus ſint, qui infeſtant, quibusq́; de cauſis infeſtant: quas ob cauſas hæc potius, quàm illa loca: hos potius, quàm illos homines infeſtant: quando infeſtant, &c. In moleſtijs duo ſpectantur; ſcilicet, modus, quo moleſti ſunt: & mala, quæ ſua moleſtia afferunt. Neque enim vnus eſt moleſtandi modus: neque vnius generis, quæ afferuntur, mala. Omnia hæc prima Diſputationis parte inquirimus.*

CAP.

CAPVT I.

Varijs, omnium propemodum temporum, atque locorum, exemplis docetur, loca quædam Spectris, atque Spiritibus infeſta eſſe.

Eſſe quædam loca Spectris & Spiritibus infeſta, dubium non eſt. 1.
Rerum geſtarum Hiſtoria rem hanc egregijs exemplis declarat atq; confirmat. Recentia & quotidiana omittimus, proferimus aliquot priorum temporum, quæ idcirco hîc maius robur habere debent; quòd & plurima ſint: & probatos authores habeant: & varijs diſiunctiſſimiſque locis, atque temporibus acciderint: & tum Gentilium, tum Chriſtianorum opinione ſunt confirmata.

Refert B. Auguſtinus Heſperij cuiuſdam, viri Tribunitij, domum 2.
à Spiritibus plurimùm vexatam eſſe. Verba eius aſſcribimus. Vir Tribunitius, inquit Heſperius, qui apud nos eſt, habet in territorio Fuſſalenſi fundum, Cubedi appellatum: vbi, cùm afflictione animalium, & ſeruorum ſuorum, domum ſuam Spirituum malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet, rogauit noſtros, me abſente, presbyteros; vt aliquis eorum illo pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus: obtulit ibi ſacrificium Corporis Chriſti; orans quantum potuit, vt ceſſaret illa vexatio: Deoque protinus miſerante ceſſauit. Acceperat autem ab amico ſuo terram ſanctam, de Hieroſolymis allatam, vbi ſepultus Chriſtus, die tertio reſurrexit, eamque ſuſpenderat in cubiculo ſuo, ne quid mali etiam ipſe pateretur. Hæc B. Auguſtinus lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8.

In Thermis Angularibus, à Germano Capuano Epiſcopo, viſum 3.
eſſe, & verſatum, Spiritum Paſchaſij cuiuſdam recenſet B. Gregorius. Poſt multum, inquit, temporis (intellige à morte Paſchaſij) Germano Capuano Epiſcopo, Medici pro corporis ſalute dictauerant, vt in Angularibus Thermis lauaretur. Ille ingreſſus Thermas, Paſchaſium Diaconum obſequentem in caloribus inuenit. Viſo ipſo vehementer extimuit, & quid illic tantus vir (Apoſtolicæ ſedis Diaconus) faceret, inquiſiuit. Cui ille: Pro nulla alia cauſa, inquit, in hoc pœnali loco deputatus ſum, niſi quia in parte Laurentij, cõtra Symmachum ſenſi. Sed quæſo te, pro me Dominum deprecare: atque in hoc cognoſces, quòd exauditus ſis; ſi huc rediens, me non inueneris. Fecit vir Domini Germanus, quod rogatus fuit; & poſt paucos dies rediens,

iam dictum Paſchaſium in eodem loco minimè inuenit. Ita B. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 39. Simile huic aliud exemplum idem habet Gregorius, quod à Felice Portuenſi Epiſcopo ſe accepiſſe aſſerit. In eiuſdem etiam Vita legitur Spiritum quendam habitationem ſuam habuiſſe poſt abſidem oratorij, vbi Gregorius Deo laudes conſueuerat celebrare: eundemque intempeſtiuo incurſu ſæpiùs Sanctum virum, orationi intentum, perturbaſſe: equos ex ſtabulo eduxiſſe: duos ex ipſis præcipites egiſſe: viros religioſos eiuſdem cum B. Gregorio profeſſionis, nunc in forma cati vnguibus tentaſſe lacerare, nunc ſub ſpecie Aethiopis lancea petiuiſſe. Ita Ioannes Diaconus, in Vita Gregor. lib 4. cap. 89.

4. Infeſtorum quoque balneorum meminit alius Gregorius, Nyſſenus dictus, in Vita Gregorij Neocæſarienſis; docetque Spectra, quæ in ijſdem fuere, plurima mala attuliſſe; & neminem illorum, qui balnea noctu intraſſet, manè viuum exiuiſſe, præter Gregorij Neocæſarienſis Diaconum, qui ſigno crucis munitus nihil ſit paſſus. Rem geſtam adſcribimus Gregorij verbis. Cùm veſpere, inquit, ingreſſus ciuitatē Diaconus, laſſus eſſet ex itinere; neceſſe eſſe duxit corpus lauacro reficere. In eo autem loco dominatum obtinebat quidam Dæmon homicida, verſans in lauacro: cuius vis exitialis, poſt tenebras operabatur in eos, qui accedebant. Ea de cauſa poſt occaſum ſolis non patebat ad id aditus; neque id exercebatur. Ad quod cùm acceſſiſſet, rogabat eum, qui illi præerat, vt id ei aperiret, & non ei inuideret balnei vſum, quo ſe recrearet. Cùm is autem teſtaretur, nullum ex ijs, qui illa hora auſi ſunt intrare, ſuis redijſſe pedibus; ſed Dæmonem omnes veſpere ſuperaſſe, multoſque ob ignorationem paſſos eſſe grauiſſima, quos pro ſperata recreatione exceperunt lamentationes, eiulatus & ſepulchra. Cùm hæc referret, & quæ ſunt huiuſmodi; ille nihil de ſuo remiſit deſiderio: ſed inſtabat omninò cogens, vt eum intromitteret. Ille autem ſatis ſe lucrifacere exiſtimans, ſi non cum hoſpitis ignoratione vna veniret in periculum; cùm ei dediſſet clauem, procul recedit à balneo. Poſtquam autem nudatus fuit intus, multiplices terrores, & variæ obſtupefaciendi cauſæ adornabantur à Dæmonio. nempe omnis generis viſa, oſtendentia naturam igne & fumo mixtam, & quæ in forma hominum & ferarum in oculos incurrebant, in auribus reſonabant, anhelitu appropinquabant, & in orbem circa corpus effundebantur. Ille verò ſe ſignaculo Crucis muniens, & Chriſti nomen inuocans, domos peruaſit illæſus. Interius autem progreſſus, in grauiora incidit ſpectacula, in grauiorem aſpectum transformato Dæmonio. Nam & ſimul terræmotu exiſtimaba

mabat domum cõcuti,& perruptum ſolum nudam flammam oſtendere inferius,& ſcintillas ex aquis emitti flammeas. Rurſusq́ue ei arma itidem fuêre ſignaculum & Chriſti nomen,& quod per Magiſtri (Gregorij) preces ferebatur auxilium, diſcutiebat quæ videbantur, & fiebant terribilia. Aqua autem recreatus, cùm properaret egredi; rurſus prohibebatur, fores opponente Dæmonio. Sed hoc quoque rurſus impedimentum, pari rurſus virtute & ſolutum,foribus ſignaculo cedentibus. Poſtquam autem ei omnia proceſſerunt ex ſententia, dicitur Dæmonium voce humana ad eum exclamaſſe, Ne ſibi vim illam attribueret,per quam effugit exitium. Vox enim quæ eum commendauit, ei qui cuſtodiebat, præſtitit, vt minimè læderetur. Hoc ergo modo conſeruatus,magnam attulit admirationem ijs, qui loco præerant, cùm nullus apparuiſſet viuus ex illis, qui illa hora aquam auſi eſſent ingredi. Hæc Gregorius de Gregorij Diacono,apud Surium Tom.4.

Meminit infeſtæ à Spiritibus domus,in Vita Theodori Sicæorum Archimandritæ,Georgius presbyter,Theodori diſcipulus,in qua & hominibus & iumentis plurimum moleſtiarum afferebant Spiritus. In eadem cùm domeſtici pranderent,aut cœnarent,lapides in menſas à Spiritibus iaciebantur,& telæ mulierum rumpebantur. Tanta quoque murium & ſerpentum multitudo domum occupabat; vt, præ formidine nemo ingredi auderet. 5.

Et Metaphraſtes in Vita S. Panthenij meminit officinæ purpurareæ, quam Dæmon ita infeſtauit, vt cum magno ſuo detrimento, domini eandem deſerere fuiſſent coacti, niſi Parthenius rogatus in Chriſti nomine Spiritum eieciſſet. Apud Surium Tom.1.Sanct. Vbi ſic Metaphraſtes. Accidit,inquit,vt officina in qua tingebatur purpura,impediretur ab immundo Spiritu. Sed & immundus Spiritus apparebat tinctoribus & opus imperatoris non ſinebat effectum reddere: adeò, vt ex hac re magnum periculum & damnum ſerui ſuſtinerent & tinctores. Quamobrem cùm hæc reſciuiſſet homo Dei Parthenius,& ab ijs fuiſſet rogatus, prompto & alacri animo venit ad locum officinæ: & cùm aduocaſſet immundum operantem Dæmonẽ, & eum inuocaſſet terribili & ſancto nomine Chriſti,fecit eum euaneſcere ex omnibus finibus:illo clamante omnibus audientibus: Tanquam ab igne expellor in gehennam ignis. Cùm autem iuſſiſſet Sanctus,tinctores impleuerunt lebetes,& eo præſente immiſerunt lanã. Ea verò ab illo tempore,quam oportebat,tincturam, citra vllum impedimentum accepit etiam in futurum. Sicq́ue & qui gerebant rempubl. & tinctores omnes liberati ſunt à periculo Imperatoris. Hæc Metaphraſt.

7. In Anaſtaſio Imperatore ſic ſcribit Glycas, parte 4. Erat his temporibus Rex Perſarum Coades; qui cùm in Caſtello quodam gemmas magni pretij didiciſſet; ac quo minus potiretur ab incolis loci Genijs impediretur, omni genere præſtigiarum vſus eſt. Nam & Iudæos, & quoſuis alios accerſitos adhibebat: neque tamen illorum quiſquam aliquid efficere potuit, Tandem Antiſtes eius loci ſolo Crucis ſigno Dæmonem expulit. Ita Glycas.

8. Tempore Romani Argyropoli Imperatoris, in Tracenſi Prouincia, apud radices montis Cuzenæ, *vox miſerabilibus eiulatibus & lamentis, à Menſe Martio audita*, primùm quidem præſentes Spiritus indicauit; deinde etiam cladem Romanorum in Cæliſyria portendit. Hoc Cedrenus, & poſt ipſum Ioannes Curopaletes, in Hiſtoria Græcorum Impp.

9. Scribit Plinius lib. 7. Epiſt. 27. Athenis fuiſſe ædes, in quibus *vmbra ingens & macilenta, catenarum ſtridore, quibus vincta videbatur, ædes ipſas replebat*. Propter quam rem cùm inhabitare ædes nullus auderet, ad exiguum pretium locatio redacta eſt. Athenodorus verò Athenas profectus, domum conduxit. perſpectáque vmbra eam audacter ſequutus: vbi vidit locum, in quo apparere deſineret, humum effodit, illicque corpus catenatum, vmbræ, quæ apparuerat, ſimile inuenit, ſublatumque cadauer horrore ædes liberauit. Fulgoſus lib. 1. c. 6. Exemplum hoc ad longum referimus Plinij verbis, Capite 86. præſentis Diſputationis.

10. Simile quid accidiſſe Corinthi, in domo Eubatidæ refert Pythagoricus quidam Arignotus apud Lucianum in Philopſeude. Inhabitabilis illa erat, propter terricula: quòd ſi quis inhabitaſſet, expauefactus ſubitò fugiebat. Deciderat ergo iam, tectúmque rumpebatur. Nullus erat, qui ingredi auderet. Arignotus hæc audiens, incantationibus & carminibus armatus, domum ingreditur, Vmbram, ſi appareat, domo exacturus. Dum tacitus in vaſtiſſimo atrio ſedens, ad lumen legit, adeſt Dæmon ſquallidus, hirſutus, & tenebris nigrior: tentatque ſi qua ratione terreat & expugnet: & nunc in canem, nunc in taurum, nunc in leonem ſe vertit. Nihil his omnibus commouetur Arignotus: ſed aſſumpto carmine, in quendam domicilij tenebroſum angulum, Spiritum compulit, vbi mox ille diſparuit. Mane ſumptis ligonibus iuſſit effodi locum, vbi Spiritum ſe condentem noctu obſeruârat, inuenitur cadauer hominis defuncti, quod exhumatum, vbi ſepulturæ fuit traditum, omnis infeſtatio domum reliquit. Ita Arignotus apud Lucianum.

11. Pauſanias Spartanorum Rex interfecta Cleonice Byzantina vir-

gi-

Digitized by Google

gine, per tenebras, manibus illius, ad mortem vſque exagitatus fuit, teſte Plutarcho. Sed Plutarchum audiamus. Fama eſt, inquit, virginem Byzantinam, illuſtribus ortam parentibus, nomine Cleonicen, quam ſtupri cauſa accerſiuerat Pauſanias, à parentibus fuiſſe neceſſitate & metu ſubactis dimiſſam. Eam pro cubiculo precatam vt lumen auferretur, cùm per tenebras ſilentio ad cubile pergeret ſopiti iam Pauſaniæ, incurriſſe inuitam in lucernam, eamque euertiſſe. At illum ex ſtrepitu obturbatum, ſtricto pugione, qui propè iacebat, quaſi ab hoſte aliquo peteretur, percuſſiſſe, & proſtrauiſſe puellam, quam ex vulnere mortuam non permiſiſſe Pauſaniæ quietem, ſed Spectrum noctu ſe offerens, in ſomno hunc verſum cum indignatione ad illum protuliſſe.

Tu cole iuſtitiam; teq́, atq́, alios manet vltro. Quod factū ſocij cum Cimone, iniquo animo ferentes arctè obſederunt eum Byzantij. Elapſus tamen eſt, & viſo illo exterritus, Heracleam confugit ad manium oraculum, euocataque Cleonices anima, offenſam deprecatus eſt. Illa in conſpectum Pauſaniæ venit, ac breui eum oſtendit illis malis explicatum iri, vbi Spartam veniſſet, obſcurè vt conijcio, imminentia illi fata deſignans. Hæc Plutarchus in vita Cimonis.

Non caruerunt Spectris aliquando ædes Dionis. Et huius teſtis eſt 12.
Plutarchus, in Dione. Dum coniuratio, inquit, coitur, Spectrum eſt Dioni immane & monſtrificum oblatum. Sedebat fortè diei ſerò domi cogitabundus in porticu: ſtrepitu repente ibi facto reſpiciens, clara adhuc luce, ad alteram porticus partem, conſpexit grandem mulierem, cultu & facie nihil à tragica abhorrentem furia; quæ verrebat ſcopis domum. Ille vehementer perculſus & trepidans, acciuit amicos, viſumque ijs narrauit: atque orauit, apud ſe vt permanerent & pernoctarent; quòd planè extorpeſceret; timens ne ſi ſolum reliquiſſent, iterum ſibi obuerſaretur monſtrum. Cæterùm id non eſt reuerſum, ſed filius eius ferè adultus, per dolorem aliquem animi, & iram ex parua & puerili ortam occaſione, è faſtigio domus præcipitauit ſe in caput, & interijt. Et hæc Plutarch.

Antequam cadauer C. Cæſaris Caligulæ ſepeliretur, cuſtodes 13.
hortorum lamiarum vmbris inquietati ſunt. In domo verò, qua occubuit, *nullam noctem*, *ſine aliquo terrore, tranſactam eſſe* affirmarunt, donec tandem incendio domus eſt conſumpta. Hoc Suetonius in Caligula & his propemodum verbis.

Sic Neronem, poſtquam matrem Agrippinam, dicta factaque a- 14.
cerbius corrigentem, interfecit, vbique Spiritus infeſtantes ſecuti ſunt. Nunquam, vt teſtatur Suetonius, potuit ſceleris conſcientiam ferre

Digitized by Google

ferre: ſæpe confeſſus ſe materna ſpecie exagitari,atq; verberibus furiarũ,ac ardentibus tedis. Antè eiuſdem Neronis mortem,in Curia, *barbaricum murmur*,cùm multò riſu;*& tumultum*,in theatro,cum magno fletu auditum eſſe,cùm tamen nullus ibi hominum eſſet,ſcribit Xiphilinus in Dione.

15. De Ottone refert idem Suetonius. A ſupplicijs ille imperium,occiſo Galba,auſpicatus; ſed infeliciter. Siquidem nox,quæ primum diem imperij ſecuta eſt, adeò infeſta illi contigit,vt gemitus ediderit ingentes,repertusque ſit humi antè lectum iacens,à Galbæ manibus ſe expelli,& proſequi dicens. Suetonius hanc rem his verbis refert. Dicitur ea nocte per quietem pauefactus, gemitus maximos edidiſſe: repertusque à concurſantibus humi antè lectum iacens,per omnia piaculorum genera, Manes Galbæ, à quo deturbari expelliq; ſe viderat,propitiare tentaſſe. Ita in Ottone Suetonius.

16. Inhabitauit Romæ ædes Alexander ab Alexandro, ita euidentiſſimis portentis infames, vt nemo illas incolere auſus fuerit; quin aſſiduis Vmbrarum illuſionibus, & tetris imaginibus, noctibus ferè ſingulis, inquietaretur. Docet in ijſdem, præter nocturnos tumultus, qui medio noctis ſilentio audiebantur, & horridos fremitus, cum eiulatu ſtriduloque vocis ſono, quibus lachrymari & tremere videbatur;viſam eſſe ſpeciem hominis ſqualida facie, vultu minaci,nigro corpore,aſpectu formidabili, nomen ſuum exprimentem, & opem implorantem. Hæc ipſe Alexander lib. 5. Genialium dierum, cap. 23. qui & pro horum confirmatione egregia exempla adfert.

17. Refert Cardanus, lib.16. cap 93. de Rerum Varietate,quod ſequitur. Eſt, inquit, familia nobilis, ac inter primas Parmæ, Torrellorum nuncupata. Poſsident arcem,in qua aula eſt: in ea,ſub camino, ſolet videri anus, iam centum annis, quoties ex familia obiturus eſt aliquis.

18. Pertulit & Hildesheimenſis in Saxonia Diœceſis *infeſtantem Spiritum*, Hudekin appellarunt lingua Saxonica, ſiue pileatum,à pileo,quo caput opertus fuit. Mira de ea referuntur. Hominum conuerſatione plurimum videbatur delectari, quibus nunc ſub humana ſpecie, in habitu ruſtico, ſeſe exhibebat, nunc inuiſibiliter illudebat. Principes viros de rebus magnis admonebat: alijs ſua obſequia non negabat.In culina Præſulis frequentius inueniebatur cocis miniſtrare. Cùm quidam, longius profecturus, ipſi vxorem ſatis procacem, commendaſſet per iocum; officio ille ſtrenuè functus; qui libidinis

nis cauſa vxorem petebant, aliquoties impediuit. Neminem, niſi prius læſus, iniuria afficiebat: læſus non parcebat. Itaque cùm in prędicti Præſulis culina puerulus quidam aſſidua conſuetudine ipſi familiarior factus, eundem contumelijs afficeret: principiò culinæ Præfectum admonuit, vt inſolentiam pueri coërceret. At vbi nihil profecit, inuentum, in culina, dormientem puerum primùm ſuffocat; mox in fruſta diuidit; tandem igni appoſitum coquit. Nec hac vindicta contentus, multis alijs modis, & culinæ Præfectum, & pleroſque alios ex aulicis vexat, quemadmodum pluribus proſequitur Ioannes Trithemius, in hiſtoria Monaſterij Hirſaugienſis, circa annum Domini 1132. Tandem ab eius loci Epiſcopo, Bernardo, per Eccleſiaſticas Cenſuras, Prouincia illa excedere compulſus eſt.

Teſtatur Wilhelmus Pariſienſis, Pictauij, in parochia S. Pauli, 19.
anno 1447. fuiſſe Spiritum, qui cyathos & vitramenta frangebat, iniectis lapidibus; neminem tamen mortalium præſentium læderet. Bodinus lib. 3. de Dæmon. cap. 6.

Haud procul à Binga oppido, vbi Naas fluuiolus Rheno miſcetur, pagus eſt, Camon vulgò, quaſi caput montium, dictus. Hîc anno 858. Spiritus fuit, qui plurimas incolis moleſtias attulit. Primò à nemine viſus, cœpit in homines iactare lapides, & pulſare fores. Mox, ſub humana ſpecie, reſponſa reddidit; furta prodidit: quoſcunque nota infamiæ aſperſit; diſcordiaſque & ſimultates excitauit. Paulatim horrea omneſque caſas ſuccendit & exuſsit. Vni autem, præ cæteris, fuit moleſtior, perpetuo eius lateri, quocunque diuerteret, hærens, atque domum comburens. Nec hac moleſtia contentus, vt vicinam vniuerſam in necem innocentis concitaret, ob ſcelera illius, hunc locum infamem eſſe, & ſuis infeſtationibus obnoxium, mentiebatur. Vexatio tum demum finem habuit, quando ab Archiepiſcopo Moguntino miſſi ſacerdotes, luſtrali aqua, atque comprecationibus peſtilentem Spiritum profligarunt. Hæc Sigebertus, Martinus, Chronicon Hirſaugienſe. 20.

Simile quid refert Ioannes Diaconus, in Vita B. Gregorij, lib. 4. 21.
c. 93. accidiſſe in fundo Barbiliano. Hunc propter incolarum ſcelera, plurimùm infeſtabat Dæmon; atque in forma ferocientis tauri, nunc oues inſectabatur, & fatigabat: nunc gregum atque armentorum cuſtodibus graues moleſtias afferebat, vt etiam quidam ipſorum propter moleſtias ſolum mutare coacti ſint. Hunc tandem vir Sanctus Litaniarum, atque aquæ luſtralis præſidio profligauit.

Eandem propemodum moleſtiam ab infeſtantibus Spiritibus, 22.
ſuſtinuere Deo conſecratæ Virgines, Monaſterij Verretenſis, in

Digitized by Google

comitatu Hornenſi. Siquidem in loco, vbi dormire ſolent, audiebatur inceſſus Spectri ingemiſcentis: audiebatur item vox, quæ Virgines hortaretur, vt ſurgerent, & ſecum ad ignem, ægrotum conſulaturæ, accederent. Aliquoties pedibus è lecto, ad paſſus aliquot, ſubtrahebantur à Spectro: aliquoties ſub plantis adeò titillabantur, vt præ nimio riſu, modò non morerentur: quibuſdam particulæ carnis euellebantur: pleriſque in aduerſam partem prorſus intorquebantur tibiæ, brachia, & facies. Mitto reliquas, quas ſuſtinuerunt, ad tres annos, moleſtias: quas videre licet apud Wierum, lib. 3 c. 9. de Præſtigijs Dæmon.

23. Circa annum Domini 1098 non longè à Wormatia, multis diebus ac noctibus, maxima multitudo armatorum equitum, & peditum apparuit, tanquam ad placiti colloquium, ſeu bellum proceſſura: & nunc huc, nunc illuc, quaſi per turmas diſcurrentes, circa nonam horam noctis, ad vicinum montem: ex quo prodire conſueuerunt, reuertebantur. Tandem nocte quadam, Monachus Limburgenſis Cœnobij, non procul à monte de quo exire ſolebant, diſtantis, aſſumptis, ſecum quibuſdam alijs, ad locum infeſtum acceſſit; muniensque ſe ſignaculo ſanctæ Crucis, exeuntes de monte, *Qui eſſent*, per virtutem ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis, vt dicerent, adiurauit. Cui vnus ex turma: Nos phantaſma, inquit, ſumus, nec militum viuentium turba; ſed animæ hominum, quoddam in hoc mundo, Principi terrenorum militantium, non ante multos annos, in hoc loco interfectorum. Arma, habitus, & equi; quæ nobis, dum viueremus, inſtrumenta fuerunt peccati, etiam nunc, poſt mortem, in nobis ſunt quædam indicia tormenti. Omne quod iam cernitis circa nos totum ignitum eſt nobis; quanquam vos ignem noſtrum minimè videatis. Cumque Monachus, vtrum ab hominibus iuuari poſſent, inquireret; reſpondit Spiritus: Ieiunijs, & orationibus, & maximè oblatione corporis & ſanguinis Chriſti adiuuari poſſumus & rogamus. His dictis omnis illa multitudo Spirituum, quaſi vna voce, clamabat trina vice: Orate pro nobis: orate pro nobis: orate pro nobis. Mox omnes in ignem reſoluti videbantur. Sed & mons ipſe, quaſi arderet, ignem & maximum fragorem arborum & ſtrepitum emiſit. Ita Chronicon Hirſaugienſe, circa annum Dom. 1098. Similia Spectra ſunt, quæ Marathonicum campum, olim horrendum reddiderunt: illa etiam quæ Calcerandus Rochenſis Hiſpanus conſpexit, & quaſi prænuncia fuerunt ingentium motuum Siciliæ, quibus furens plebs Hugonem Montecanum Proregem, vrbe Panormitana eiecit, eo tempore, quo Siciliæ Regnum ad Carolum V. per-

V. peruenit: de quibus ſic Thomas Facellus. *Paucis antè diebus*, (ſcilicet quàm tumultus excitaretur, viuente adhuc Ferdinando Rege) cùm ſub primam lucem in lectulo vigilaret Calcerandus, magnam hominum multitudinem in area perſtrepentem audiuit. Ad feneſtram ocyus accurrit, virorum frequentiam primùm, peditumque ſpecies: mox haſtatos ſcutatoſque ſubſequi, ac equites deinde in turmas diuiſos, armatorumque acies in prælij ſpeciem concurrentes in regiam domum, qua Hugo vtebatur, irruere, ac oppugnare, oculis per inanem vmbram ſibi videre eſt viſus. Plerique præterea ſub idem tempus ad verticem ac radices. Peregrini montis milites armis inſtructos noctu concurſantes ſe vidiſſe faſſi ſunt. Hæc Fazellus lib. 10. & vltimo de Rebus Siculis.

Apud Aquilonares populos plura loca infeſtantur. Refert Olaus Magnus. ſolere apud ipſos, nocturnos viatores, gregumque & armentorum excubijs intentos, *portentis diuerſi generis circumfundi, mirifico concentu*. Hunc nocturnum Monſtrorum ludum vocant incolæ Choream Eluarum, de quibus eam habent opinionem, quòd animi eorum hominum, qui ſe corporeis voluptatibus dedunt, corporibus illapſi, circa terram volutentur. Veſtigia harum laruarum manè interdum, in herba roſida, deprehenduntur; interdum verò ceu igne exeſa conſpiciuntur. Olaus, lib. 3. cap. 11. Gentium Septentrionalium. 24.

In Iſlandia inſula, ſub polo Arctico, promontorium eſt, quòd inſtar Aetnæ perpetuis ignibus æſtuat. Illic ſubmerſorum, ſiue alio violento caſu occiſorum Spectra ſeſe offerunt congreſſibus notorum hominum, tam manifeſta, vt tanquam viuentes accipiantur ab ignaris mortis illorum. Nec deprehenditur error, priuſquam diſparuerint Vmbræ. Idem Olaus, lib. 2. cap 3. 25.

Arx eſt in extremis terris Finlandiæ ſuppolaris, Regno Suetiæ ſubiecta. Præterlabitur hanc vaſtiſſimus fluuius, inſcrutabilis profunditatis. Ad hunc Spectra ſubinde apparent: & imminente morte Præfecti arcis, vel militis alicuius, Cytharædus, per noctem, in medijs vndis, ludens conſpicitur, & auditur. Hoc quoque Olaus, lib 2. c. 19 & 20. Apud Philappas quoque ingens eſt numerus Spectrorum; quæ cùm ipſis conuerſantur, colloquuntur, conuiuantur; nec arceri aut abigi vlla ratione dicuntur. Cumque præcipuè terreantur à manibus cognatorum; ne id fiat, prohibent cadaueribus defoſſis & ſepultis ſub foco. Beucerus lib. de Diuinat. fol 283. 26.

Similiter Sterlingi, arx in Scotia, à Spiritibus infeſtatur: & quia ibidem *gementes & clamantes nocte audiuntur*, nomen accepit. vt 27.

Mons doloroſus dicatur, quemadmodum ſcribit lib. 4. Scotorum hiſtoriæ H. Boethus.

28. In ea, quæ eſt circa Syrtes Lybia, quandoque, & maximè quieto à ventis tempore, apparent in aere diuerſarum animantium formæ, quarum quædam quieſcunt, quædam mouentur: & hæ aliquando fugiunt, aliquando fugientes inſequuntur: quos verò comprehendunt, frigido circundant contactu. Refert hoc Diod. lib. 3. c. 4.

29. Ex Ariſtotele de Admirandis auditionibus refert Thomas Fazellus lib. 1. de Rebus Siculis, tumulum in Lipara Inſula olim fuiſſe, ad quem noctu accedere nemini licebat. Cymbala namque, crotali quoque, immanes prǽterea ſonitus, tumultusque cum inconditis cachinnis ibi exaudiebantur. Quibus territi Liparenſes, ne quid ſibi mali accideret, illuc progredi perhorrebant. At cùm mero quidam correptus eo temere peruaſiſſet: iuxta tumuli ſpecum obdormiuit, perquæſitusque à domeſticis poſt triduum exanimis eſt repertus. Pro mortuo autem inde elatus, cùm ſepulturæ paratis exequijs, ac funebri pompa tradendus efferretur, repente omnibus admirantibus experrectus, quæ & viderat, & paſſus fuerat enarrauit. Hoc Fazellus.

30. Et fodinæ metallicæ quædam à Spiritibus infeſtantur. Hinc Spiritus Annebergicus, qui operarios duodecim amplius flatu interfecit in ſpecu, qui Corona Roſacea appellatur, eo etiam nomine relictus; quamuis argẽto diues eſſet, flatum verò emittebat ex rictu: cùm equi ſpecie, habentis procerum collum, & truces oculos, appareret. Hinc alter Schnebergicus, nigro cucullo veſtitus; qui in fodina Georgiana operarium è ſolo ſublatum, in ſuperiori loco maximæ illius concauitatis, quondam feracis argenti, collocauit, non ſine corporis attritu. Hæc ex Georgio Agricola. Munſterus l. 1. Coſmograp. ca. 15.

31. In Prouinciæ Peruanæ ea parte, quæ Ititanorum eſt, Catarina ſedecim annorum puella, ob ſacrilegio ſæpius violatã Confeſſionem, & infelicem mortem, poſt mortem multarum turbarum atque tumultuum fuit cauſa. Mox, vt anima exhalauit, fœdum cadauer remanſit, tam tetri odoris, vt ſeponendum fuerit ſub dio, ne inficeret domum. Eodem tempore manſuetus alioquin equus & placidus ſic furere cœpit, vt calcibus arietaret in murum, & hac illacque percurſaret, vinculis abruptis. Auditi canum latratus, & inquieti diſcurſus. Adoleſcens quidam extra lectum brachio extractus, vna ex ancillis calce in humerum percuſſa, cuius plures ad dies manſerunt veſtigia. Hæc corpore Catharinæ nõdum humato acciderunt. Poſt ſepulturam in famulam, ingredi cupientem cubiculum, vbi illa erat,

vas

Digitized by Google

vas deiectum eſt de tabulato ſuperiore. Et maior pars oppidanorum conſpexit vim magnam laterum tegularumq́; magno fragore diſpergi per ædes. Neque hoc ſatis. Domina coram decemque alijs aut duodecim mulieribus, ſemel iterumq́; ac tertiò eſt rapta pede altero (nec apparebat raptator) famula, quæ Catarinæ familiaris fuerat. Secuta ſunt alia monſtra. Cùm in cellam veſtiariam iret ancilla, vt promeret veſtem, videt Catarinam extollentem ſeſe vaſi prenſando. at ipſa cum clamore repente ſe proripit; cæterũ vas in parietem proiectum, diſtractum eſt quaſſu ingenti. Cùm Domina ſtrepitu excitata, intraret cellam, dimidiatus later magno impetu in murum eſt impactus. Poſtridie, impreſſa in pagina Chriſti effigies de cruce pendentis, aptè applicata eſt glutine in pariete veſtiarij; ſtatimque cunctis inſpectantibus, euulſa tres in partes conſciſſa eſt. Eodem die cùm in horto cœna eſſet, magna pars lateris decidit in lancem, & conturbauit menſam. Vide Annales Societatis Ieſu anno 90 & 91 in prouincia Peruana, fol. 766. vbi hæc & plura his ſimilia habentur. 32.

Kerope caſtrum eſt vnum ex ijs, quæ Moſchus Polono ceſſit, in quo multi Germani à Moſcouitis occiſi ſunt. Caſtrum hoc, & tota vicinia illuſionibus diabolicis adeò erant ante annos adhuc duodecim infeſta, vt Cacodemones palam, & in conſpectu omnium, cùm luna nocte ſplenderet, in equis ſedentes effuſis habenis circum mœnia, magno cum impetu, currerent, & ſubinde morerentur. Interdiu quoque more Moſchorum veſtiti, integros currus onuſtos frumento, in humeros ſuos ferentes, omnibus aſpicientibus in vicinum locum villæ cuiuſdam arci proximæ conijcerent. Hæc Iſſelt anno 86 Hiſtoriæ. 33.

Eſt alius locus paluſtris, decem ſcilicet paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Lacus autem, qui in eo erat, ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra modum affligarentur vicini, & plurima damna ijs Dæmones afferrent; conturbarent aera: tonitrua, fulmina, procellas & tempeſtates excitarent. Hinc vſitatum apud illos erat matribus furari infantes, atque in lacum proijcere, aut ſaltem extractum ex eorundem corporibus ſanguinem in eundem mittere. Etiam hoc Iſſelt eodem loco. 34.

Hæc pro veritate infeſtorum locorum exempla. Quæ in hac Diſputatione ad duo valere volumus Lectori. Primùm, ne de infeſtis quibuſdam locis vllum in animo ipſus relinquatur dubium. Deinde, vt ad hæc, id eſt, ad primum Caput recurrat, ſi quando in diſpu-

Digitized by Google

tationis noſtræ diſcurſu quædam exemplis confirmamus & vnde illa petita ſunt, non aſſignamus. Ad primum caput conuertat animum cogitationesque: illud, quod deſiderabitur, docebit.

CAP. II.

Multiplicia eſſe loca, quæ à Spiritibus infeſtantur: & quòd omnia ad duo genera poßint reuocari, quæq́ue ſit inter ipſa differentia.

1. PRæcedenti Capite demonſtratum eſt, *eſſe quadam loca Spectris & Spiritibus infeſta*; ſed ita: vt ſimul inſinuatum ſit, non vnius generis omnia illa eſſe Datæ ſunt infeſtæ *domus*; vt inter alias illa, quam Alexander ab Alexandro inhabitauit. Dati *fundi*; vt Heſperij, quorum meminit Auguſtinus. Datæ *arces* & *palatia*, vt illa in Scotia, ob Spirituum gemitus Mons doloroſus dicta. Datæ ciuitates; vt Moguntia. Datæ *inſulæ & prouinciæ*, apud Aquilonares populos, & in Saxonia *Epiſcopatus* Hildesheimenſis. Rurſus data loca ſubterranea, in Fodinis metallicis. Data priuata, vt domus, quam Theodorus, Sicæorum Archimandrita, purgauit. Data publica, vt Angulares Thermæ, &c. Sed hæc omnia ad *pauciora genera* reuocantur.

2. Et quidem, ſi rectè ratiocinabimur, duo conſtitui poſſunt. Locorum enim quædam poſſumus dicere. *Infeſta propter homines*: quædam *infeſta per ſe*. *Infeſta propter homines* illa vocamus, quæ non niſi propter certos homines, quos ipſi Spiritus perſequuntur, horrida ſunt. *Infeſta per ſe*, quorum infeſtationis ratio ex ſpiritibus; & non ex hominibus, qui iiſdem locis degunt, petitur.

3. Itaque *infeſta propter homines* ſunt, domus, quæcunque Pauſaniam Spartianorum Regem excipiebat: domus quam Nero poſt cædem matris inhabitabat: Locus, vbicunque Otto Romanorum Imperator, poſt internecionem Galbæ, reperiebatur, &c. Hos ſiquidem, quocunque diuerterent, ob vindictam patrati ſceleris, infeſtantes ſequebantur Spiritus.

4. *Infeſta per ſe erunt*, fundus Heſperij, apud B. Auguſtinum: Thermæ Angulares, apud B. Gregorium: domus, tam illa, quam Theodorus Sicæorum Archimandrita liberauit; quàm alia, quam Romæ inhabitauit Alexander: Aquilonares prouinciæ, & arces Olai Magni; campi Wormarienſes: & fodinæ metallicæ, &c.

5. Multiplex verò eſt, inter hæc duo locorum genera, *differentia*. Prima à *tempore*, quo Spiritus moleſtare incipiunt, ſumitur. Nam in

Digitized by Google

in illis, quæ propter homines infeſta ſunt, prius ipſi homines in locis inueniuntur; quam loca Spectris ſint horrida. Quia enim certis locis Nero, Pauſanias, atque Otto inueniebantur; idcirco moleſtantes patiebantur Spiritus, quibus antea caruerant. In poſterioribus, prius ipſa loca infeſta ſunt, quàm hominibus moleſtia à Spiritibus afferatur; quemadmodum 1. Cap. allata probant exempla.

Altera differentia à *duratione petitur*. Illa tamdiu infeſta ſunt, quamdiu homines, quos infeſtantes Spiritus ſequuntur, ijs locis degunt, & cauſas moleſtiarum non tollunt: Sublatis verò hominibus, aut cauſis moleſtiarum ceſſantibus, deſinunt infeſtantes Spiritus. At poſteriora hæc infeſta manent; quamuis etiam ab hominibus prorſus deſerantur. 6.

Tertiam differentiam ſuppeditant *fines Spiritibus in his locis propoſiti*. Qui prioribus locis inueniuntur, vindices plerumque ſunt patratorum ſcelerum; quemadmodum Spiritus virginis à Pauſania interfectæ; manes matris Neronis, & Imperatoris Galbæ. Qui verò poſterioribus, non item. Et quamuis aliquando, non tamen ſemper mortales affligunt: vt verò affligant, per ſe ipſis propoſitum non eſt. 7.

Quartam differentiam *formæ*, quibus ſe Spiritus dictis locis exhibent. Præbent priorum locorum Spiritus *plerumque* ſub eorum ſe ſpecie (& ob id humana) exhibent, qui iniuriam paſſi, vindictam his terriculamentis expetere videntur. Hinc à matris Spiritu Nero; à virginis Byzantinæ Pauſanias; & à Galbæ Spiritu Otto cognouit ſe perſecutionem pati. At poſteriorum locorum Spiritus, nunc ſub proprijs, nunc ſub peregrinis formis conſpiciuntur, quemadmodum primi Capitis exempla demonſtrant. 8.

Quintò differunt dictorum locorum Spiritus; quòd *in priori genere pauciores* ferè inueniantur, qui moleſtent; *in poſteriori plures*. Rarius audimus, quoſdam ſuos vbique moleſtantes ſequi Spiritus; ſæpius certis atque definitis locis alios atque alios moleſtos eſſe. 9.

Denique hoc differunt, quòd in his alia; quàm illis, *expiandis* ratio ſeruari debeat. In ijs, quæ propter homines infeſta ſunt, præcipua eſt occupatio, (ſi modò plena ſecuritas obtinenda eſt,) cum hominibus, quorum cauſa loca infeſta ſunt; in alijs non tam hominum, qui infeſtis locis degunt; quàm ipſorum locorum ratio habenda eſt, quemadmodum ſuo loco docebitur; Tertia parte Diſput. præſ. 10.

Cæterùm, quamuis iam dictis rationibus loca hæc diſtinguantur; multa tamen habent communia, imprimis illud, quòd in vtriſque 11.

que omnis generis moleſtantes Spiritus deprehendantur dæmoniaci, ſcilicet, & hominum, tam purgandorum, quàm perpetuis ſupplicijs deputatorum. De quo inſequentibus.

CAP. III.

Tria eſſe Spiritum genera, quæ loca infeſtent, de quibus præſens eſt Diſputatio.

1. IN argumento Capiti huic præfixo, vnum certum ponitur, alterum in quæſtionem vocatur. Illud eſt, Eſſe plura Spirituum genera, per quos loca infeſtari queant: hoc, Quinam illi ſint Spiritus. Nec de potentia quæſtio eſt; Sed de *facto*, quia, non, quinam valeant loca infeſta reddere; ſed qui reipſa infeſtent, quæritur.

2. *Primum* autem omnium confeſſione manifeſtum eſt. Nec malè. Quoniam ſunt boni Spiritus, & mali: & inter vtroſque (vt de Deo Spirituum auctore nihil dicamus) quidam humani ſunt; vt inter malos damnatorum animæ; inter bonos, mentes beatæ atque purgandæ: quidam Angelici, vt inter malos, Diaboli: inter bonos Spiritus cæleſtes, in nouem ordines ſiue choros diſtincti.

3. De *potentia* verò quæſtio non eſt, Quinam, videlicet, Spiritus loca infeſtare valeant. Cùm enim omnium magnæ ſint in res corporeas vires; & in rebus corporeis loca, & quæ in locis ſunt, habeantur: dubium nullum eſt, quin quicumque Spiritus, ſi modò velint, & nulla ſuperioris authoritate prohibeantur, loca infeſtare poſſint.

4. Qui igitur *reipſa* infeſtant. *Tria potiſsimum Spirituum genera.* Vnum prorſus incorporeorum: duo humanorum: hoc; eſt: Diaboli primùm; deinde hominum animæ ad inferorum ſupplicia damnatæ: & tertio illæ, quæ purgatorijs pœnis expiantur, viuentibus moleſti ſunt.

5. Non negamus interim *Angelos bonos* certis quibuſdam locis, & olim viſos eſſe, & modò interdum videri. Plura pro hoc argumento exempla protulimus illa, quam de Spirituum Apparitionibus dedimus, Diſputatione. Nec ita cælis includimus *bonos hominum Spiritus*; vt ipſis quaſi vincula inijciamus; & extra cælum comparere fas non ſit, quoniam etiam hos ſæpiùs alijs locis viſos eſſe, in iam dicta Diſputatione demonſtratum eſt. Sed aliud eſt *apparere* Spiritus certis locis: aliud locis eſſe affixos quaſi & moleſtos.

6. Quòd ſi quis etiam, ipſorum præſentia operâ, loca infeſta fuiſſe, aut eſſe, omninò velit conuincere; non multum repugnabimus: quæ tamen

Digitized by Google

tamen nos Loca Infeſta *hac diſputatione* dicimus, illa prioribus, triplicibus Spiritibus, infeſtari, intelligi volumus.

Neminem verò vſque adeò deſipere exiſtimamus, vt omnes omninò, quæ vel moleſtiæ percipiuntur; vel tumultus infeſtis locis audiuntur, *bonis tantùm Angelis*, vel certè *humanis illis felicibus* Spiritibus auctoribus fieri credat. Multa hic fiunt, quæ non, niſi à prauis atque peruerſis; aut certè miſeris hominum Spiritibus fieri poſſunt, vt aliàs demonſtrandum erit. 7.

Sic nec quiſquam erit, qui moleſtias atque tumultus omnes ab Angelicis illis *prauis Spiritibus* putabit excitari. Quemadmodum non omnia, quæ fiunt, cœleſtibus illis beatis poſſunt adſcribi; ita neque omnia Dæmonibus. Quædam non niſi Dæmones, quædam non niſi homines habent authores. Sic quædam non niſi homines, quædam non niſi Dæmones produnt. 8.

Et quæ hic ab humanis Spiritibus fieri certum eſt, non *eiuſdem conditionis* ſunt omnia, quamuis prodant miſeros Spiritus aliqua: non tamen ſemper damnatos. Neque enim omnes miſeri Spiritus, damnati Spiritus: quamuis damnati omnes, miſeri. Miſeri illi, qui purgatorijs pœnis expiantur: miſeri, & damnati; qui infernalibus ſupplicijs adiudicati. 9.

Cæterùm à dictis *tribus* Spirituum generibus loca infeſtari, quamuis difficilè non ſit, certa quadam ratione docere; *exemplis* tamen rem illuſtraſſe breuitati ſtudentibus ſuffecerit. 10.

Pro *Dæmonibus* igitur ſunt Spectra, quæ in fodinis mineralibus, & ſalinis obſeruata: quæ Heſperij domum reddiderunt infeſtam: quæ in balneis, quorum B. Gregorius Nyſſenus meminit, multis mortem attulerunt: quæ aqua benedicta profligata à Theodoro Sicæorum Archimandrita: quæ agrum Bingenſem afflixerunt: choreæ item Eluarum, quarum mentionem fecit Olaus: Hutingen. etiam Hildesheimenſis. De quibus primo Capite. 11.

Præterea terribilis & monſtroſa effigies, quæ ad M. Brutum nocte ingreſſa, & quiſnam eſſet interrogata, reſpondit ſe eius eſſe genium. Fœdum quoque & dirum Spectrum, quod Caſſio Parmenſi obuerſatum eſt, ſub id temporis, quo iuſſu Auguſti interfectus eſt. De vtroque Sabellicus Tom. 4. lib. 1. Exemplorum, cap. 3. Denique quæcunque viſa ſunt ſub peregrinis formis, de quibus capite 19. Theſ. 9. & 10. in ſequentibus.

Pro *animabus purgandis* ſunt, Paſchaſius; quem celebrat Gregorius Magnus: Spiritus, qui obſequium aliquamdiu exhibuit preſbytero, Felici, Portuenſi Epiſcopo noto: & armatorum, vt credi- 12.

mus,tam equitum,quam peditum multitudo, quæ in agro Wormatienſi, multis noctibus atque diebus, conſpecta eſt:de quibus 1.cap.

Mater quoque S. Elizabethæ, Hungarorum Reginæ; quæ filiæ poſt mortem apparuit; pœnas, quas ob vitam negligentius actam ſuſtineret;expoſuit:& vt filiæ ſuffragijs iuuetur,rogauit: & tandem, voti compos facta,pro matura liberatione gratias egit,cùm ſecundò iam filiæ,poſt fuſas ad Deum preces,appareret.quemadmodum in eius Vita teſtatur Iacobus Montanus Spirenſis,cap.23.

13. Denique pro ijs,qui *inferni cruciatibus addicti ſunt*,eſt Vmbra,quæ Athenis domum,quam poſteà Athenodorus inhabitauit, turbabat: ſunt manes matris Neronis,Cleonicæ Byzantinæ Virginis, & Galbæ Imperatoris: Aethiops,qui apparuit Iſidoro Monacho: de quo vide Theſin 8.c.38.Spectra demum, quæ plurima offerunt Regiones Aquilonares.

Quamuis enim ipſa apparitionis, & infeſtationis horum Spirituum ratio,ipſos damnandorum loco habendos eſſe,non *neceſſariò* demonſtret; ex alijs tamen nullam ijs cum beatis aliquando partem futuram clarum eſt. Ex quibus verò? quia vera fide deſtituti (vt de alijs criminibus dicatur nihil) ex hac vita diſceſſerunt. Nequit cuiquam quæcunque,probè tranſacta,vita ad ſalutem prodeſſe;qui vera fide deſtitutus,præſentem hanc cum alia vita (vt illi) commutat. Pro hac(ne plura dicam,) diſerta eſt B.Auguſtini ſententia, lib.de fide ad Petrum. Firmiſſimè,inquit,tene,& nullatenus dubites,non ſolum omnes Paganos; ſed etiam Iudæos,Hæreticos atque Schiſmaticos,qui extra Eccleſiam Catholicam, præſentem finiunt vitam, in ignem æternum ituros, qui paratus eſt diabolo & Angelis eius.

Eodem modo in damnatorum Spirituum numero illi erunt; qui quamuis cum Chriſtiana fide; ſine charitate tamen hinc diſceſſerunt: quemadmodum idem Auguſtinus eodem loco his verbis teſtatur:Firmiſſimè tene,& nullatenus dubites,non omnes,qui intra Eccleſiam Catholicam baptizantur,accepturos eſſe vitam æternam: ſed eos;qui,percepto baptiſmate,rectè viuunt, id eſt, qui abſtinuerunt à vitijs & concupiſcentijs carnis. Regnum enim cœlorum,ſicut Infideles, Hæretici atque Schiſmatici non habebunt; ſic Catholici criminoſi poſſidere non poterunt.

14. Porrò ex dictis *tria*,vel *quatuor*, inferimus. Primùm eſt, *animas hominum cum corporibus non interire*; ſed depoſitas corporibus vitam aliam viuere.Hoc probant & defunctorum Spiritus, qui apparent; & quos

Digitized by Google

& quos in diuerſis locis excitant, tumultus atque terrificationes.
Alterum eſt, *Non vno tantùm loco infernales pœnas ſuſtineri.* Eſto ſit vnus locus,qui hoc ſibi ius,præ reliquis, vendicet; & qui poſt extremum Iudicij diem, ſolus damnatorum ſedes erit, & domicilium; nunc tamen, præter hunc, plures habet Deus Opt. Max. in quibus debitas,pro meritis, à damnatis, pœnas exigit. Nónne damnati Dæmones? nónne infernalem ignẽ ſuſtinent? Et tamen eos *mundi Rectores tenebrarum harum,& Spiritualia nequitia in cœleſtibus* vocat Apoſtolus Paulus. Et aerem ſublunarem plenum eſſe Dæmonibus,vt communis, ita non vana, mortalium eſt opinio. 15.

Tertium eſt. *Non vno loco contineri animas, quæ non plenè purgatæ, ex hoc ſæculo diſceſſerunt.* Præcipuus earum locus, quem *Purgatorium* dicimus, haud procul ab Inferno conſtitutus eſt, in viſceribus terræ. ad hunc maxima ipſarum pars à morte demigrat. Præter hunc, ſingulari Dei prouidentia & clementia, quædam alia habent, quibus purgantur loca. Sed hæc aliò pertinent. 16.

CAPVT IV.

Varios eſſe tam Dæmoniorum, quàm miſerorum hominum Spritus, qui mortalibus moleſti eſſe ſolent, & loca reddere infeſta.

TRia Spirituum genera aſtruximus, quæ loca infeſta reddere ſoleant: Dæmones, Damnatorum hominum animas, & illas, quæ purgantur. *Vtrum in ſingulis generibus gradus ſunt, & ordines*; an, contra, in vnoquoque genere omnes vnius eiuſdemque conditionis, definiendum eſt. 1.

Dæmonum igitur (ab his initium faciamus) Pſellus, quidam Philoſophus & Chriſtianus, (ſed videtur Chriſtianæ doctrinæ rudis) *ſex* genera,ſecundùm locorum varietatem,diſtinguit. Vnum *Igneum* vocatur; quod circa ſublimiorem aerem vagatur. Alterum nominatur *Aereum*, in hoc aere, nobis proximo oberrans. Tertium *appellatur Terreum*; quia plurimum circa terram verſatur, *terrenisq;* rebus, & machinis aduerſatur homini. Quartum dicitur *Aquatile* & *Marinum*; quod humoribus immergitur, libenter circa lacus & fluuios habitans:in mari fluctus & tempeſtates ſuſcitans; nauigiaque hominibus onuſta, ſubmergens. Quintum eſt *Subterraneum*, ſubter terram habitans, infeſtansque foſſores puteorum, & metallorum: efficiens terræ hiatus: concutiens fundamenta, & flammiuomos ventos excitans. Sextum & 2.

 vltimum

vltimum genus eſt *Lucifugum*, & inſcrutabile, & penitus tenebroſum, paſſionibusque frigidis, violenter multas res perdens. Ita Pſellus lib. de Dæmonibus.

3. Melius alij moleſtantes *Dæmones in duo genera diſtinguunt*; in *Mites*, & *Tetricos*, ſiue *Truculentos*. *Mites* volunt *Lares* dici, qui concubia nocte in domibus verſantur; & aliquid facere ſe, ſtrepitu vario, indicant: nihil tamen faciunt. Germani (inquit Georgius Agricola libro de Animantibus ſubterraneis) *Guteolos* vocant, à bonitate: alij *virunculos montanos* dicunt, quia plerumq; apparent Nani, tres dodrantes longi. *Truculentos Laruarum* appellatione dignantur: hi familiam terrent, moleſtant, turbant. Vtrorumque meminit Caſſianus, Collat. 7. c. 32. Priorum his verbis: Nonnullos immundorum Spirituum, (quos etiam *Faunos* vulgus appellat) ita ſeductores, & ioculatores eſſe manifeſtum eſt, vt certa quædam loca ſeu vias iugiter obſidentes, nequaquam tormentis eorum, quos prætereuntes potuerint decipere, delectentur: ſed riſu tantummodo & illuſione contenti, fatigare eos potius ſtudeāt, quam nocere. Poſteriorum verò ſequentibus: Alios ita eſſe furori ac truculentiæ deditos, eſt manifeſtum, vt non ſint contenti hominum tantummodo corpora, quos ſuppleuerint, atroci dilaceratione vexare; ſed etiam irruere ſuper eminus tranſeuntes; & affligere illos ſæuiſſima cæde feſtinent. Ex hoc poſteriorum genere inueniuntur plures. Ex priorum fuit, cuius mentionem facit Wilhelmus Pariſienſis (c. 8. ſecundæ partis, partis ſecundæ principalis) qui cum ioculatore, quem Wilhelmus ſe vidiſſe teſtatur, ſolebat ludere: nec quieſcere eundem patiebatur: quique noctis quietem nunc lapidibus in parietem iniectis nunc tumultu & ſtrepitu ſuppellectilis, nunc detracto lecto, interturbabat.

4. Sed diſtinctio hæc non in diſiuncta Spirituum genera eſt, ſed in vnius generis Dæmonium, *diuerſa officia*: Nullos Dæmones crediderim, qui tantùm ſunt *Mites*: nullos, qui tantùm ſunt *Truculenti*. Qui nunc mites; poſt truculenti: Qui nunc truculenti; poſt mites. Nam nec mitibus deeſt ſuabilis, aut nocendi poteſtas vel voluntas. Et qui ex odio in nos ſæuiunt (quia mille artes norūnt) etiam in Angelos lucis ſe transformant, & ſummam quandoque ſimulant mititatem.

5. Alij hos moleſtantes Spiritus diſtinguunt, pro ratione *Ordinum*, in quibus à Deo creati ſunt. Hic nec in hoc errant, quòd vt bonos, ita malos Angelos, nouem Ordinibus diſtinguunt: nec in illo, quòd quoſcunque, quorumcunque etiam ſint Ordinum, putant loca infeſta reddere. Quamuis enim ſuperiorum Ordinum

Spiri-

Spiritus *beati* minima officia non ſubeant; ſuperiorum tamen Ordinum Nequam Spiritus conditionis ſuæ rationem non habent: & ſæpe, non quòd ipſos, pro naturæ ſuæ conditione, facere oporteat, attendunt; ſed quò libido trahit, perficiunt. De quo aliâs, Diſput. de Dæmoniacis.

Damnatorum hominum Spiritus duplicis ſunt generis. Quidam propter ſolum originale peccatum, cum quo ex hac vita migrarunt, miſeri ſunt: quidam propter actualia etiam, quæ commiſerunt. Poſteriores hos, certis locis, moleſtos eſſe poſſe, clarum videtur ex multis, quæ primo Diſputationis Capite allata ſunt, exemplis. De prioribus maior eſt difficultas; *præſertim,* ſi, qui cum originali labe diſceſſerunt, infantes fuerunt: aut teneræ adhuc atque immaturæ ætatis. 6.

Cùm enim hæc moleſtandi ratio horum Spirituum quódquam etiam ſupplicium ſit: quod ob ſua ipſorum delicta, de ijs Deus Opt. Max. exigit; omnino ab hoc liberi videntur ij, qui propria voluntate Deum non offenderunt; nec quicquam, quod propter grauius puniantur, commiſerunt, vt hi poſteriores ſunt. 7.

Vniuerſim tamen non facilè negauerim, *hoc Spiritus* poſſe eſſe moleſtos. Quid ita? quia quòd defunctorum manes viuentibus moleſti ſint; non ſolùm ob defunctorum; quæ commiſerunt, ſit delicta; ſed aliquando etiam viuentium malo merito; quod dignum eſt mortuorum Spirituum moleſtatione vindicari. 8.

Non merebatur Cleonice, Byzantina virgo: vt poſt mortem adeſſet aliquoties viuenti Pauſaniæ: ſed Pauſaniæ hoc exigebat peccatum, & crudelitas. Non matrem Neronis defunctam propria; ſed filij culpa cogebat viuorum rebus ſæpe intereſſe. Et quod poſt mortem Galba eſſet moleſtior, viuentis Ottonis merebatur impietas. De his 1. Cap. 9.

Amauerit pater quidam plus æquo filium, Deumque amando grauiter offenderit: Sit alius, qui per nefandam libidinem filium procrearit; quid obſtabit, ne dicamus manibus defunctorum filiorum terreri, affligi, atque moleſtari poſſe parentes viuos? 10.

Probandum erit, Capite decimo ſeptimo, iuſto Dei iudicio fieri, vt crudeles homicidæ innocentium interfectorum Spiritibus infeſtentur: At verò poteſt innocenter vita priuari, non adultus tantùm, qui Deum grauiter offendit: poteſt etiam *infans*, & quem ſolum grauet originalis culpa: quid ni igitur & hic, vt ille, poſt mortem grauis erit cædis authori? Hoc probabiliter dici putamus. 11.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

tamus, quamuis contrarium doceat Toſtatus in 25. Matth. q. 754.

12. *Purgandæ animæ etiam ſunt in duplici ordine.* Quædam ſolas pœnas perſoluunt, quas in hac vita peccatis grauioribus contraxerunt : quædam etiam leuiores culpas purgatorio igne deponunt. Vtræque viuorum rebus intereſſe poſſunt, & viuentium auxilia excitato ſtrepitu, poſtulare. Sed tamen illæ in primis, quæ perſoluendarum pœnarum pondere grauantur. Priorum culpæ facilius expiari videntur, vt ob id hac infeſtatione, ijs viuorum auxilia implorare neceſſe non ſit. Poſteriorum pœnæ, quia grauius, & diutius vindicandæ; etiam hac ratione, poſſunt vel expiari, vel viuentium ſubſidium obtinere.

CAP. V.

Quinam dictorum Spirituum, præ omnibus, frequentius rebus humanis interſint, & loca reddant infeſta.

1. OMnes Spiritus moleſtos *poſſe* eſſe, & *eſſe*, demonſtratum eſt. *An æquè omnes moleſti ſint*, nunc inquiramus. Duplex autem eius, quod quæritur ſenſus eſt. Alter, an omnes *æquales* moleſtias afferant: Alter, an omnes *æquè frequenter* infeſtent, & mortalibus *adſint*; an potius hi illis frequentius. Poſterius hîc definiendum: prius illud alium habet locum.

2. Difficilis autem admodum eſt illius definitio. Neque enim ex *effectibus* hîc certum argumentum peti poteſt; cùm ſæpe eadem hominum, atque Dæmonum Spiritus operentur. Nec clarum eſt ex Spirituum *confeſſione*; quòd & ſuſpecta illa ſit; & admodum rarò habeatur. Nec deprehenditur ex Spirituum *conditione & attributis*; cùm quæ quorum propria ſint, difficillimum ſit intelligere.

3. Sed tamen omnino intellectu res hæc impoſſibilis non eſt. Cùm enim quæ hîc fiunt, ratione & conſilio fiant, ſi rationem ducem ſequamur, poſterius veritatem ipſam, ſi non perfectè aſſequi, certè à longè intueri.

4. Ratio verò omnino ſuadet, vt credamus quàm rariſſimè Spiritus damnatorum hominum rebus viuentium intereſſe, & moleſtias excitare: frequentius purgandorum hominum: præ vtriſque Spiritus Dæmoniorum.

5. Quam enim ob cauſam credi debet, *frequentius* rebus viuentium

tium ad eſſe, & intereſſe *damnatorum hominum Spiritus*? An fortè, quia id ipſi expetunt? An quia ita placet Deo Opt. Maximo? An velle id poſſunt Dæmones, ſub quorum poteſtate damnati ſunt?

Expetere hoc non poſſunt ipſi mortalium Spiritus. quia cauſam, cur expeterent, nullam habent: habent verò, cur cupere debeant latere, & ad viuos redire nunquam. Priùs clarum eſt ex eo; quod *bonum* ſperent nullum: poſteriùs ex *malo*, quod ſuo ad nos reditu incurrunt. 6.

Si miſeris *bonum* aliquod propoſitum eſſet; quod viuorum conſuetudine conſequi valerent, reditum fortè affectarent: At propoſitum prorſus eſt nullum. Non fortunarum, aut corporis; quia huius capaces non ſunt. Non animæ; quia ea Spirituum horum eſt conditio, vt ſecundùm animam perpetuò debeant eſſe miſeri, & infelices. 7.

Sed & *malum*, quod ſuo ad nos reditu incurrunt, ne reditum affectent, impedit. Illud eſt honoris, quem apud nos ſaluum eſſe cupiunt, iactura: qui in præſentiſſimum periculum hoc reditu adducitur. An fortè honoris rationem non habent ſuperbiæ filij? quorum, vt diuina habent eloquia, *Superbia aſcendit ſemper*? Aut in diſcrimen honor non vocatur; cùm ſocij intelliguntur eſſe Dæmonum? hoſtes Dei? ter, in omnem æternitatem, miſerrimæ creaturę. 8.

Dei forſitan *voluntate*, atque imperio, rebus viuorum ſæpiùs interſunt damnatorum Spiritus? Verùm vnde hoc conſtat? Quòd Dei voluntate ad nos redeant certum: quòd ſæpiſſimè redeant; nec certum, nec veriſimile, imò improbabile. 9.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt legum, quas ſanxiuit, ſtudioſiſſimus ſit obſeruator. Iam verò ita de perditæ ſalutis hominibus ſtatuit; vt quamprimum ex hac vita diſcederent: mox ſua ipſis ſupplicia, ſuis certis locis, manerent, quæ perpetuum ſuſtinerent. An decretum hoc temerè violabit? An locis alijs, quàm à mundi conſtitutione ordinatis, volet hærere? 10.

Quid verò hîc dubium? Vtrum, quod perditi hominibus *mox* à morte, ſua maneant ſupplicia? An quòd hæc *certis locis* miſeri ſuſtineant? An quòd Deus legum ſuarum ſit ſtudioſus *obſeruator*. 11.

Primùm clarum eſt, vel ſolo diuitis Epulonis exemplo; qui ſuorùm, quæ *mox* à morte ſuſtinuit, tormentorum, teſtis eſt miſera illa & lamentabili oratione; *Crucior in hac flamma*. Lucæ 16. Scio quoſdam hoc argumentum illudere, & docere præſentis temporis verbo, 12.

futuras

futuras pœnas ſignificari, quas poſt diem iudicij Epulo, cum alijs damnatis, communes habiturus eſt: ſed attendant illi: vtrum etiam poſt futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis *fratres*; quos tamen ipſe ſuo malo deſiderat ſapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moyſen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moyſen & Prophetas audire: quo tempore ſuperſtites erant fratres Epulonis, cruciabatur Epulo. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliàs.

13. Et *certis locis* miſeri ſupplicia ſuſtinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroſo, omnis deſperationis & miſeriæ pleniſſimo. de quo licet quidam diſputent. Vbinam ſit: nobis tamen ſatis ex Scriptura colligitur, eſſe intra viſcera terræ. *Infernus ſubtus* (inquit Iſaias cap. 14.) *conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui.* Et Eccleſiaſticus prædicens aduentum Chriſti ad inferos (cap. 24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num. 16.) quomodo Dathan & Abiron deſcenderint in Infernum, ait: *Diſrupta eſt terra, ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos, cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorum: deſcenderuntq́ viui in Infernum, operti humo.*

14. Longè verò eſt à Deo, quas ipſe *leges* poſuit, mox *violet. Fidelis eſt in omnibus verbis ſuis. Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur; neque vt filius hominis, vt mutetur.* Num. 23. *Apud ipſum nulla tranſmutatio*, inquit B. Iacobus c. 1. Ipſe verò, *Ego Deus*, inquit, *& non mutor*, Malach. 3. Quid ex his? Hoc ſcilicet; Non facilè redire Spiritus hominum damnatorum.

15. Sed & hoc quærimus, *quam ob cauſam* poſſit Deus velle, vt miſeri rebus viuentium, interſint? An vt teſtes ſint ſuppliciorum infernalium, apud viuentes? Habent hi Moyſen & Prophetas; illos audiant. Habent Verbum Dei, illi credant. Fortè credituri ſunt ex inferis reſurgentibus: Si Moyſi, Prophetis, & verbo Dei non credunt; nec credent reſurgentibus à mortuis. An fortè volet redire; vt per hos de peccatoribus iuſta exigat ſupplicia, & peccata inflictis malis vindicet? Hic ipſi ſeruiunt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *Adminiſtratorij Spiritus.*

16. Ex his facilè colligitur aut *nunquam* viuorum rebus intereſſe hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut intereſſe *rariſſimè*, quod in hoc Capite probare nobis eſt propoſitum. Quamuis enim Deus legum ſuarum obſeruator ſit ſtudioſiſſimus: in ijs tamen

ſuppliciorum,quæ Dæmonibus decreta ſunt,haud parua pars ſunt
ipſi,quibus concluſi ſunt,carceres.Si verò inferni carceribus ſupe-
riores concluſi ſunt; quomodo rebus viuentium poſſunt intereſſe?
eoſdemque moleſtare?

Aſſertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta no- 16.
cturna, quæ mortes hominum ſolent portendere. Hæc omnibus
propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obſeruā-
tur: & authores, vt plurimùm inferiorum, non ſuperiorum Or-
dinum Spiritus habent. quemadmodum docet Libellus de Terri-
ficationibus nocturnis,aliâs à nobis datus.

Cæterùm,non ob hæc,vniuerſim omnes ſuperiorum Ordinum 17.
Spiritus excluſos à viuentium locis volumus: non volumus om-
nes Inferno ita concluſos,vt nulli inde ad viuos patuerit aliquan-
do,aut adhuc pateat acceſſus.Quamuis carcer ipſis ſit iuſta pœna:
poteſt tamen is, qui eos hac carceris iuſta pœna exercet, Deus
Opt.Max. alia in eoſdem aduertere; quam etiam,extra infernum
poſiti,maximo cum ſuo cruciatu ſuſtineant. Hoc ſolum volumus
eſſe definitum, *frequens eos, qui inferiorum ſunt Ordinum, & Choro-
rum,loca reddere infeſta, & viuentibus moleſtos eſſe.* Vide Caput 12.
de Dæmoniacis.

CAPVT VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas ſuſtinent,faciliùs ad viuos redeant,& viuentium ſuffragia poſtulent.

Difficilis videtur ad propoſitam quæſtionem reſpon- 1.
ſio: propterea,quòd ex locis purgatorijs reditus Spi-
rituum ad viuos,pro Dei fiat voluntate atque iudi-
cio; quod *abyſſus multa* dicitur, Pſalmo 35. & homi-
num ingenio comprehendi nequit.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc ſuppetit *confeſſio*.Nouimus 2.
multos ex ipſis ad viuos rediſſe: ſed neminem nouimus, qui,
cur ſi hoc, præter cæteris, priuilegium conceſſum ſit, cauſas de-
derit,ex quibus quinam præ cæteris redeant,coniecturam capere
poſſimus.

Digitized by Google

futuras pœnas ſignificari, quas poſt diem iudicij Epulo, cum alijs damnatis, communes habiturus eſt: ſed attendant illi: vtrum etiam poſt futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis *fratres*; quos tamen ipſe ſuo malo deſiderat ſapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moyſen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moyſen & Prophetas audire: quo tempore ſuperſtites erant fratres Epulonis, cruciabatur Epulo. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliâs.

13. Et *certis locis* miſeri ſupplicia ſuſtinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroſo, omnis deſperationis & miſeriæ pleniſſimo. de quo licet quidam diſputent. Vbinam ſit: nobis tamen ſatis ex Scriptura colligitur, eſſe intra viſcera terræ. *Infernus ſubtus* (inquit Iſaias cap. 14.) *conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui.* Et Eccleſiaſticus prædicens aduentum Chriſti ad inferos (cap. 24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num. 16.) quomodo Dathan & Abiron deſcenderint in Infernum, ait: *Diſrupta eſt terra, ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos, cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorum: deſcenderuntq́; viui in Infernum, operti humo.*

14. Longè verò eſt à Deo, quas ipſe *leges* poſuit, mox *violet*. *Fidelis eſt in omnibus verbis ſuis. Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur; neque vt filius hominis, vt mereetur.* Num. 23. *Apud ipſum nulla tranſmutatio*, inquit B. Iacobus c. 1. Ipſe verò, *Ego Deus*, inquit, *& non mutor*, Malach. 3. Quid ex his? Hoc ſcilicet; Non facilè redire Spiritus hominum damnatorum.

15. Sed & hoc quærimus, *quam ob cauſam* poſſit Deus velle, vt miſeri rebus viuentium, interſint? An vt teſtes ſint ſuppliciorum infernalium, apud viuentes? Habent hi Moyſen & Prophetas; illos audiant. Habent Verbum Dei; illi credant. Fortè credituri ſunt ex inferis reſurgentibus: Si Moyſi, Prophetis, & verbo Dei non credunt; nec credent reſurgentibus à mortuis. An fortè volet redire; vt per hos de peccatoribus iuſta exigat ſupplicia, & peccata inflictis malis vindicet? Hic ipſi ſeruiunt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *Adminiſtratorij Spiritus*.

16. Ex his facilè colligitur aut *nunquam* viuorum rebus intereſſe hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut intereſſe *rariſſimè*, quod in hoc Capite probare nobis eſt propoſitum. Quamuis enim Deus legum ſuarum obſeruator ſit ſtudioſiſſimus: in ijs tamen

ſuppliciorum,quæ Dæmonibus decreta ſunt,haud parua pars ſunt
ipſi,quibus concluſi ſunt,carceres.Si verò inferni carceribus ſupe-
riores concluſi ſunt; quomodo rebus viuentium poſſunt intereſſe?
eoſdemque moleſtare?

Aſſertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta no- 16.
cturna, quæ mortes hominum ſolent portendere. Hæc omnibus
propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obſeruã-
tur: & authores, vt plurimùm inferiorum, non ſuperiorum Or-
dinum Spiritus habent. quemadmodum docet Libellus de Terri-
ficationibus nocturnis,aliâs à nobis datus.

Cæterùm,non ob hæc,vniuerſim omnes ſuperiorum Ordinum 17.
Spiritus excluſos à viuentium locis volumus: non volumus om-
nes Inferno ita concluſos,vt nulli inde ad viuos patuerit aliquan-
do,aut adhuc pateat acceſſus.Quamuis carcer ipſis ſit iuſta pœna:
poteſt tamen is, qui eos hac carceris iuſta pœna exercet, Deus
Opt. Max. alia in eoſdem aduertere; quam etiam,extra infernum
poſiti,maximo cum ſuo cruciatu ſuſtineant. Hoc ſolum volumus
eſſe definitum, *frequens eos, qui inferiorum ſunt Ordinum, & Choro-
rum,loca reddere infeſta, & viuentibus moleſtos eſſe.* Vide Caput 12.
de Dæmoniacis.

CAPVT VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas ſuſtinent, faciliùs ad viuos redeant, & viuentium ſuffragia poſtulent.

Difficilis videtur ad propoſitam quæſtionem reſpon- 1.
ſio: propterea,quòd ex locis purgatorijs reditus Spi-
rituum ad viuos, pro Dei fiat voluntate atque iudi-
cio; quod *abyſſus multa* dicitur, Pſalmo 35. & homi-
num ingenio comprehendi nequit.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc ſuppetit *confeſſio*.Nouimus 2.
multos ex ipſis ad viuos redijſſe: ſed neminem nouimus, qui,
cur ſi hoc, præter cæteris, priuilegium conceſſum ſit, cauſas de-
derit,ex quibus quinam præ cæteris redeant,coniecturam capere
poſſimus.

futuras pœnas ſignificari, quas poſt diem iudicij Epulo, cum alijs damnatis, communes habiturus eſt: ſed attendant illi: vtrum etiam poſt futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis *fratres*; quos tamen ipſe ſuo malo deſiderat ſapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moyſen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moyſen & Prophetas audire: quo tempore ſuperſtites erant fratres Epulonis, cruciabatur Epulo. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliâs.

13. Et *certis locis* miſeri ſupplicia ſuſtinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroſo, omnis deſperationis & miſeriæ pleniſſimo. de quo licet quidam diſputent. Vbinam ſit: nobis tamen ſatis ex Scriptura colligitur, eſſe intra viſcera terræ. *Infernus ſubtus* (inquit Iſaias cap. 14.) *conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui.* Et Eccleſiaſticus prædicens aduentum Chriſti ad inferos (cap. 24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num. 16.) quomodo Dathan & Abiron deſcenderint in Infernum, ait: *Diſrupta eſt terra, ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos, cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorum: deſcenderuntq́; viui in Infernum, operti humo.*

14. Longè verò eſt à Deo, quas ipſe *leges* poſuit, mox *violet. Fidelis eſt in omnibus verbis ſuis. Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur; neque vt filius hominis, vt mutetur.* Num. 23. *Apud ipſum nulla tranſmutatio*, inquit B. Iacobus c. 1. Ipſe verò, *Ego Deus*, inquit, *& non mutor*, Malach. 3. Quid ex his? Hoc ſcilicet; Non facilè redire Spiritus hominum damnatorum.

15. Sed & hoc quærimus, *quam ob cauſam* poſſit Deus velle, vt miſeri rebus viuentium, interſint? An vt teſtes ſint ſuppliciorum infernalium, apud viuentes? Habent hi Moyſen & Prophetas; illos audiant. Habent Verbum Dei; illi credant. Fortè credituri ſunt ex inferis reſurgentibus: Si Moyſi, Prophetis, & verbo Dei non credunt; nec credent reſurgentibus à mortuis. An fortè volet redire; vt per hos de peccatoribus iuſta exigat ſupplicia, & peccata inflictis malis vindicet? Hic ipſi ſeruiunt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *Adminiſtratorij Spiritus*.

16. Ex his facilè colligitur aut *nunquam* viuorum rebus intereſſe hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut intereſſe *rariſſimè*, quod in hoc Capite probare nobis eſt propoſitum. Quamuis enim Deus legum ſuarum obſeruator ſit ſtudioſiſſimus: in ijs tamen

ſuppliciorum,quæ Dæmonibus decreta ſunt,haud parua pars ſunt ipſi,quibus concluſi ſunt,carceres.Si verò inferni carceribus ſuperiores concluſi ſunt; quomodo rebus viuentium poſſunt intereſſe? eoſdemque moleſtare?

Aſſertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta nocturna, quæ mortes hominum ſolent portendere. Hæc omnibus propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obſeruātur: & authores, vt plurimùm inferiorum, non ſuperiorum Ordinum Spiritus habent. quemadmodum docet Libellus de Territicationibus nocturnis,aliâs à nobis datus. 16.

Cæterùm,non ob hæc,vniuerſim omnes ſuperiorum Ordinum Spiritus excluſos à viuentium locis volumus: non volumus omnes Inferno ita concluſos,vt nulli inde ad viuos patuerit aliquando,aut adhuc pateat acceſſus.Quamuis carcer ipſis ſit iuſta pœna: poteſt tamen is, qui eos hac carceris iuſta pœna exercet, Deus Opt. Max. alia in eoſdem aduertere; quam etiam,extra infernum poſiti,maximo cum ſuo cruciatu ſuſtineant. Hoc ſolum volumus eſſe definitum, *frequens eos, qui inferiorum ſunt Ordinum, & Chororum,loca reddere infeſta, & viuentibus moleſtos eſſe.* Vide Caput 12. de Dæmoniacis. 17.

CAPVT VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas ſuſtinent, faciliùs ad viuos redeant, & viuentium ſuffragia poſtulent.

Difficilis videtur ad propoſitam quæſtionem reſponſio: propterea,quòd ex locis purgatorijs reditus Spirituum ad viuos, pro Dei fiat voluntate atque iudicio; quod *abyſſus multa* dicitur, Pſalmo 35. & hominum ingenio comprehendi nequit. 1.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc ſuppetit *confeſſio*.Nouimus multos ex ipſis ad viuos redijſſe: ſed neminem nouimus, qui, cur ſi hoc, præter cæteris, priuilegium conceſſum ſit, cauſas dederit,ex quibus quinam præ cæteris redeant,coniecturam capere poſſimus. 2.

futuras pœnas ſignificari, quas poſt diem iudicij Epulo, cum alijs damnatis, communes habiturus eſt: ſed attendant illi: vtrum etiam poſt futurum Iudicij diem velint futuros in mundo Epulonis *fratres*; quos tamen ipſe ſuo malo deſiderat ſapientiores reddi: vtrum tunc tempus velint admittere, quo audire licebit *Moyſen & Prophetas*; quos audiendos docet Abraham. Quo tempore licuit Moyſen & Prophetas audire: quo tempore ſuperſtites erant fratres Epulonis, cruciabatur Epulo. *Mox* igitur à morte cruciabatur. Sed de hoc aliâs.

13. Et *certis locis* miſeri ſupplicia ſuſtinent: In Inferno, Damnatorum perpetuo carcere: loco vmbroſo, omnis deſperationis & miſeriæ pleniſſimo. de quo licet quidam diſputent. Vbinam ſit: nobis tamen ſatis ex Scriptura colligitur, eſſe intra viſcera terræ. *Infernus ſubtus* (inquit Iſaias cap.14.) *conturbatus eſt, in occurſum aduentus tui.* Et Eccleſiaſticus prædicens aduentum Chriſti ad inferos (cap.24.) dixit: *Penetrabo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes ſperantes in Domino.* Denique explicans Scriptura (Num.16.) quomodo Dathan & Abiron deſcenderint in Infernum, ait: *Diſrupta eſt terra, ſub pedibus eorum, & aperiens os ſuum deuorauit illos, cum tabernaculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorum: deſcenderuntq; viui in Infernum, operti humo.*

14. Longè verò eſt à Deo, quas ipſe *leges* poſuit, mox *violet*. *Fidelis eſt in omnibus verbis ſuis. Non eſt Deus quaſi homo, vt mentiatur; neque vt filius hominis, vt mereetur.* Num.23. *Apud ipſum nulla tranſmutatio*, inquit B. Iacobus c.1. Ipſe verò, *Ego Deus*, inquit, *& non mutor*, Malach. 3. Quid ex his? Hoc ſcilicet; Non facilè redire Spiritus hominum damnatorum.

15. Sed & hoc quærimus, *quam ob cauſam* poſſit Deus velle, vt miſeri rebus viuentium, interſint? An vt teſtes ſint ſuppliciorum infernalium, apud viuentes? Habent hi Moyſen & Prophetas; illos audiant. Habent Verbum Dei; illi credant. Fortè credituri ſunt ex inferis reſurgentibus: Si Moyſi, Prophetis, & verbo Dei non credunt, nec credent reſurgentibus à mortuis. An fortè volet redire; vt per hos de peccatoribus iuſta exigat ſupplicia, & peccata inflictis malis vindicet? Hic ipſi ſeruiunt mentes Angelicæ, ab hoc, & alijs (quibus Deo famulantur) officijs dicti *Adminiſtratorij Spiritus*.

16. Ex his facilè colligitur aut *nunquam* viuorum rebus intereſſe hominum damnatorum Spiritus, quod dici non debet; aut intereſſe *rariſſimè*, quod in hoc Capite probare nobis eſt propoſitum. Quamuis enim Deus legum ſuarum obſeruator ſit ſtudioſiſſimus: in ijs tamen

ſuppliciorum,quæ Dæmonibus decreta ſunt,haud parua pars ſunt ipſi,quibus concluſi ſunt,carceres.Si verò inferni carceribus ſuperiores concluſi ſunt; quomodo rebus viuentium poſſunt intereſſe? eoſdemque moleſtare?

Aſſertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta nocturna, quæ mortes hominum ſolent portendere. Hæc omnibus propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obſeruātur: & authores, vt plurimùm inferiorum, non ſuperiorum Ordinum Spiritus habent. quemadmodum docet Libellus de Terrificationibus nocturnis,aliàs à nobis datus. 16.

Cæterùm,non ob hæc,vniuerſim omnes ſuperiorum Ordinum Spiritus excluſos à viuentium locis volumus: non volumus omnes Inferno ita concluſos,vt nulli inde ad viuos patuerit aliquando,aut adhuc pateat acceſſus.Quamuis carcer ipſis ſit iuſta pœna: poteſt tamen is, qui eos hac carceris iuſta pœna exercet, Deus Opt.Max. alia in eoſdem aduertere; quam etiam,extra infernum poſiti,maximo cum ſuo cruciatu ſuſtineant. Hoc ſolum volumus eſſe definitum, *frequens eos, qui inferiorum ſunt Ordinum, & Chororum,loca reddere infeſta, & viuentibus moleſtos eſſe.* Vide Caput 12. de Dæmoniacis. 17.

CAPVT VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas ſuſtinent, faciliùs ad viuos redeant, & viuentium ſuffragia poſtulent.

DIfficilis videtur ad propoſitam quæſtionem reſponſio: propterea,quòd ex locis purgatorijs reditus Spirituum ad viuos, pro Dei fiat voluntate atque iudicio; quod *abyſſus multa* dicitur, Pſalmo 35. & hominum ingenio comprehendi nequit. 1.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc ſuppetit *confeſſio*.Nouimus multos ex ipſis ad viuos rediiſſe: ſed neminem nouimus, qui, cur ſi hoc,præter cæteris, priuilegium conceſſum ſit, cauſas dederit,ex quibus quinam præ cæteris redeant,coniecturam capere poſſimus. 2.

Digitized by Google

tamus, quamuis contrarium doceat Toſtatus in 25. Matth. q. 754.

12. *Purgandæ animæ etiam ſunt in duplici ordine.* Quædam ſolas pœnas perſoluunt, quas in hac vita peccatis grauioribus contraxerunt: quædam etiam leuiores culpas purgatorio igne deponunt. Vtræque viuorum rebus intereſſe poſſunt, & viuentium auxilia excitato ſtrepitu, poſtulare. Sed tamen illæ in primis, quæ perſoluendarum pœnarum pondere grauantur. Priorum culpæ facilius expiari videntur, vt ob id hac infeſtatione, ijs viuorum auxilia implorare neceſſe non ſit. Poſteriorum pœnæ, quia grauius, & diutius vindicandæ; etiam hac ratione, poſſunt vel expiari, vel viuentium ſubſidium obtinere.

CAP. V.

Quinam dictorum Spirituum, præ omnibus, frequentius rebus humanis interſint, & loca reddant infeſta.

1. OMnes Spiritus moleſtos *poſſe* eſſe, & *eſſe*, demonſtratum eſt. *An æquè omnes moleſti ſint*, nunc inquiramus. Duplex autem eius, quod quæritur ſenſus eſt. Alter, an omnes *æquales* moleſtias afferant: Alter, an omnes *æquè frequenter* infeſtent, & mortalibus *adſint*; an potius hi illis frequentius. Poſterius hîc definiendum: prius illud alium habet locum.

2. Difficilis autem admodum eſt illius definitio. Neque enim ex *effectibus* hîc certum argumentum peti poteſt; cùm ſæpe eadem hominum, atque Dæmonum Spiritus operentur. Nec clarum eſt ex Spirituum *confeſſione*; quòd & ſuſpecta illa ſit; & admodum rarò habeatur. Nec deprehenditur ex Spirituum *conditione & attributis*; cùm quæ quorum propria ſint, difficillimum ſit intelligere.

3. Sed tamen omnino intellectu res hæc impoſſibilis non eſt. Cùm enim quæ hîc fiunt, ratione & conſilio fiant, ſi rationem ducem ſequamur, poſterius veritatem ipſam, ſi non perfectè aſſequi, certè à longè intueri.

4. Ratio verò omnino ſuadet, vt credamus quàm rariſſimè Spiritus damnatorum hominum rebus viuentium intereſſe, & moleſtias excitare: frequentius purgandorum hominum: præ vtriſque Spiritus Dæmoniorum.

5. Quam enim ob cauſam credi debet, *frequentius* rebus viuentium

tium ad eſſe, & intereſſe *damnatorum hominum Spiritus*? An fortè, quia id ipſi expetunt? An quia ita placet Deo Opt. Maximo? An velle id poſſunt Dæmones, ſub quorum poteſtate damnati ſunt?

Expetere hoc non poſſunt ipſi mortalium Spiritus. quia cauſam, çur expeterent, nullam habent: habent verò, cur cupere debeant latere, & ad viuos redire nunquam. Priùs clarum eſt ex eo; quod *bonum* ſperent nullum: poſteriùs ex *malo*, quod ſuo ad nos reditu incurrunt. 6.

Si miſeris *bonum* aliquod propoſitum eſſet; quod viuorum conſuetudine conſequi valerent, reditum fortè affectarent: At propoſitum prorſus eſt nullum. Non fortunarum, aut corporis; quia huius capaces non ſunt. Non animæ; quia ea Spirituum horum eſt conditio, vt ſecundùm animam perpetuò debeant eſſe miſeri, & infelices. 7.

Sed & *malum*, quod ſuo ad nos reditu incurrunt, ne reditum affectent, impedit. Illud eſt honoris, quem apud nos ſaluum eſſe cupiunt, iactura: qui in præſentiſſimum periculum hoc reditu adducitur. An fortè honoris rationem non habent ſuperbiæ filij? quorum, vt diuina habent eloquia, *Superbia aſcendit ſemper?* Aut in diſcrimen honor non vocatur; cùm ſocij intelliguntur eſſe Dæmonum? hoſtes Dei? ter, in omnem æternitatem, miſerrimæ creaturę. 8.

Dei forſitan *voluntate*, atque imperio, rebus viuorum ſæpiùs interſunt damnatorum Spiritus? Verùm vnde hoc conſtat? Quòd Dei voluntate ad nos redeant certum: quòd ſæpiſſimè redeant; nec certum, nec veriſimile, imò improbabile. 9.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt legum, quas ſanxiuit, ſtudioſiſſimus ſit obſeruator. Iam verò ita de perditæ ſalutis hominibus ſtatuit; vt quamprimum ex hac vita diſcederent: mox ſua ipſis ſupplicia, ſuis certis locis, manerent, quæ perpetuum ſuſtinerent. An decretum hoc temerè violabit? An locis alijs, quàm à mundi conſtitutione ordinatis, volet hærere? 10.

Quid verò hîc dubium? Vtrum, quod perditi hominibus *mox* à morte, ſua maneant ſupplicia? An quòd hæc *certis locis* miſeri ſuſtineant? An quòd Deus legum ſuarum ſit ſtudioſus *obſeruator*. 11.

Primùm clarum eſt, vel ſolo diuitis Epulonis exemplo; qui ſuorùm, quæ *mox* à morte ſuſtinuit, tormentorum, teſtis eſt miſera illa & lamentabili oratione; *Crucior in hac flamma*. Lucæ 16. Scio quoſdam hoc argumentum illudere, & docere præſentis temporis verbo, 12.

futuras

ſuppliciorum,quæ Dæmonibus decreta ſunt,haud parua pars ſunt ipſi,quibus concluſi ſunt,carceres.Si verò inferni carceribus ſuperiores concluſi ſunt; quomodo rebus viuentium poſſunt intereſſe? eoſdemque moleſtare?

Aſſertionem hanc haud parum confirmant terriculamenta no- 16.
cturna, quæ mortes hominum ſolent portendere. Hæc omnibus propemodum locis; omnibus propemodum temporibus obſeruátur: & authores, vt plurimùm inferiorum, non ſuperiorum Ordinum Spiritus habent. quemadmodum docet Libellus de Terrificationibus nocturnis,aliàs à nobis datus.

Cæterùm,non ob hæc,vniuerſim omnes ſuperiorum Ordinum 17.
Spiritus excluſos à viuentium locis volumus: non volumus omnes Inferno ita concluſos,vt nulli inde ad viuos patuerit aliquando,aut adhuc pateat acceſſus.Quamuis carcer ipſis ſit iuſta pœna: poteſt tamen is, qui eos hac carceris iuſta pœna exercet, Deus Opt. Max. alia in eoſdem aduertere; quam etiam,extra infernum poſiti,maximo cum ſuo cruciatu ſuſtineant. Hoc ſolum volumus eſſe definitum, *frequens eos, qui inferiorum ſunt Ordinum, & Chororum,loca reddere infeſta, & viuentibus moleſtos eſſe.* Vide Caput 12. de Dæmoniacis.

CAPVT VII.

Quinam ex Spiritibus ijs, qui purgatorias pœnas ſuſtinent, faciliùs ad viuos redeant, & viuentium ſuffragia poſtulent.

DIfficilis videtur ad propoſitam quæſtionem reſpon- 1.
ſio: propterea,quòd ex locis purgatorijs reditus Spirituum ad viuos,pro Dei fiat voluntate atque iudicio; quod *abyſſus multa* dicitur, Pſalmo 35. & hominum ingenio comprehendi nequit.

Nec enim Spirituum pro nobis hîc ſuppetit *confeſſio.*Nouimus 2.
multos ex ipſis ad viuos redijſſe: ſed neminem nouimus, qui, cur ſi hoc, præter cæteris, priuilegium conceſſum ſit, cauſas dederit,ex quibus quinam præ cæteris redeant,coniecturam capere poſſimus.

Digitized by Google

3. Nec ex *peccatis*, quæ purgatorio igne expiantur, coniectura petenda eſt; quaſi illi faciliùs redeant, qui leuiora, & quæ veniam facilius merentur, commiſerunt: illi vel nunquam, vel difficilius, qui perpetrarunt grauiora. quoniam & difficile admodum eſt nobis de grauitate peccatorum, quæ ab alijs committuntur, iudicare; & eorum, qui ex purgatorijs locis ad nos redierunt, quidam leuius, quidam grauius deliquiſſe videntur.

4. Sic *ſtatus perſonæ* hîc parum facit; fuerit ſacris initiatus, qui ad nos redit, an homo profanus; quaſi hi præ illis, aut illi præ his facilius viuentibus adſint. Non tantùm redeunt ſacris initiati: non tantùm homines profani. Ex vtroque genere redeunt: ex vtroque æquè frequentes redeunt. Nec profanus ſtatus facit, quòd redeant; nec ſacer, quòd non redeant; aut contra.

5. Verùm quamuis ex his ſimilibusque rebus nulla coniectura capi poſſit; non tamen omnino *nullam eſſe* dici debet. Probabiliter admodum dicitur eos facilius ad viuos redire, *qui dum viuerent, vt redirent, quaſi meruerunt*, id eſt, qui illarum ſe virtutum ſtudio exercuerunt, quæ diuinam clementiam atque bonitatem maximè ſolent conciliare. Nec hoc mirum. Cùm enim ex ſingulari Dei clementia hi Spiritus redeant; nonne credi poteſt ijs hoc præ cæteris priuilegium concedi facilius; qui dum nobiſcum communem vitam agerent, eandem Dei clementiam pluribus, maioribusque rationibus ſibi conciliârunt?

6. Sed quæ hæ *rationes*? quæ hæ *virtutes*? Duæ præcipuæ. Flagrans & ſingularis erga Deum charitas; & ardens, proximum, & inprimis piè in Chriſto defunctos iuuandi, ſtudium. Non poteſt non *Deus diligentes ſe diligere*; &, ob id, ijſdem benefacere. Et omnino conuenit, vt *qua quis menſura alijs menſus eſt, ipſi remetiatur*, atque ob id mortuus viuorum poſſit experiri, aut etiam expetere ſuffragia, qui viuens mortuorum patrocinium ſuſcepit, eoſdemque quibus potuit rationibus iuuit.

7. Eſt & aliud piè defunctorum genus, quòd ſepiùs redire ſolet, viuentiumque operam implorare. Illorum, inquam, qui *ære alieno grauati* plenam perfectamque reſtitutionem, cùm ex hac vita diſcederent, non fecerunt. De horum reditu plurima noſtris temporibus referuntur exempla. Damnare omnia quis audeat?

8. Scimus, non talibus; ſed hæredibus officere, ſi per hæredes, quæ reſtitui ſeriò mandarunt, non reſtituantur, bona: ſed tamen reſtitutio-

tutionem illi apud hæredes vrgere meritò poſſunt; tum quòd omnibus benè velint,ſed ijs in primis, quibus ipſi, quouis modo, peccati occaſio(vt hic fit)fuerunt; tum quòd hæc per hæredes facta reſtitutio aliquod ipſis in pœnis leuamen eſſe poſſit. De quo plura capite 79.

Quod verò hi Spiritus meritò petere poſſunt, quidni identidem permittit Deus Opt.Max.& quidem ipſis?Dei chariſſimis amicis?in rebus(vt alieni eſt reſtitutio) ad ſalutem maximè neceſſarijs?cum magno ſæpe eorum ſolatio & fructu, quorum bona ab iniquis poſſeſſoribus habentur? 9.

Atque hæ ex parte ipſorum Spirituum petitæ ſunt cauſæ. Veruntamen quoniam ex Dei voluntate hic reditus maximè pendet, non negandum eſt, alias perſæpè diuinam prouidentiam habere, cur eoſdem reditus permittat:qui nunc ex viuorum,nunc ex alijs defunctorum rationibus petantur: nunc etiam in ſolam diuinam, mortalium generi occultiſſimam,prouidentiam referantur. 10.

Addo præterea, nec tantùm robur recenſitas à nobis cauſas habere;vt *ſemper* credi debeat talibus Spiritibus facultatem fieri ad viuos redeundi, eorumque ſuffragia, excitatis tumultibus, implorandi. Quemadmodum ſi his diuina clementia mouetur,vt reditum permittat, Spiritus defunctorum poſſunt gratias agere: ita ſi reditum neget,non habent,quod conquerantur. fit Spiritibus gratia,quòd redeant: non fit iniuria,ſi reditus negetur. 11.

CAP. VIII.

Qui ex Spiritibus hominum damnatorum faciliùs aut frequentius ad viuos redeant,ijſq; excitatis tumultibus moleſtias pariant.

EX *peccatis hominum*, qui horum Spirituum moleſtias patiuntur, *peccatis item Spirituum*, qui moleſtias afferunt: omnino deprehendi debet, *Quinam Spirituum damnatorum hominum* facilius frequentiuſque ad viuos redeant,& infeſti ſint.Et meritò,quoniam vel ipſorum Spirituum;vel viuentium peccatis tribuuntur,quæ ab his moleſtiæ excitantur. 1.

Huius

2. Huius illud magnum argumentum eſt; quòd non facilè hos Spiritus moleſtias attuliſſe deprehendes, quin vel Spirituum obſerues delictum aliquod; vel hominum, qui moleſtias ſuſtinent, culpam. Sed hoc maius, quòd quamuis graue hiſce Spiritibus ſit inferni carcere concludi, vagarique malint; inuiti tamen ad viuos, vt ab ijs cognoſcantur, redeant; & quotieſcunque redeunt, in ſuam (ſi non aliorum) ad minimum pœnam, quæ peccato debetur, redeant.

3. Nec enim videtur vlla eſſe alia ipſorum reditus ad viuos cauſa. Ipſi, qui redeunt, ſibi bonum non petunt. non petunt alijs: quibuſcunque tandem ſeſe exhibeant. Illi, quibus apparent, ipſorum præſentia non delectantur: moleſtias verò fuerint ægerrimè. An igitur alia de cauſa, quàm ſua, vel viuentium culpa, viuos moleſtant?

4. Et vt fieri aliquando poſſit, quòd ob nullam *ſuam* culpam ferant moleſtias viui: quis credat, vt malum aliquod ſuſtineant, quod non merentur, *defuncti*? Cedit ad viuorum emolumentum, ſi immeriti aduerſa patiantur; at emolumentum nullum ſperant hi defunctorum Spiritus. Quocirca ſi non viuentium, defunctorum ſaltem delicto tribuamus, quod inuiti redeant.

5. Cæterùm non *omnia* vel ipſorum, qui redeunt, Spirituum, vel viuentium, ad quos redeunt, peccata, huius reditus ſunt cauſa. Quid? An non omnes omnino Spiritus damnatorum hominum redire neceſſe eſſet ad viuos, cùm ipſorum nullus ſit, quem non ſua peccata ad inferos detruſerint? Et ex viuorum genere, quàm ſunt multi, qui etiam grauibus ſe inuoluerunt peccatis, & tamen horum Spirituum moleſtias nunquam experiuntur?

6. *Certa quædam* peccata ſunt, quibus hic, cum moleſtia coiunctus reditur tribui debere videtur. Nec malè, tum quia rarius accidit; tum quia, cùm ſingulare quoddam inſolitumque vindictæ ſit genus, ſingularibus quibuſdam delictis, & non promiſcuè quibuſuis, ille decretus exiſtimari debet. Atque hoc inſinuaſſe forſitan videtur. Porphyrius, l. 2. de abſtinentia animalium. Nam cum de prauis & fallacibus Dæmonibus dixiſſet, mox hæc de Animabus ſubdit. Tales, inquit, ſunt & Animæ defunctorum, quæ varijs oppletæ è corpore migrarunt: conflictantur enim etiam tunc, iræ & concupiſcentiæ perturbationibus: & in naturam conuerſæ Dæmonum, ſimiles illorum redduntur: noxiæ ac turbulentæ in varias ſe vertunt formas: ac modò conſpicuas ſe oculis præbent, modò recondunt: & ita eludunt aciem tum intuentium, tum etiam cogitantium. Hoc Porphyrius.

7. Sed *quæ* iſta peccata? Exiſtimo horum alia ex ipſis moleſtantibus

Digitized by Google

tamen, quæ à libera ipſius pendent voluntate, diſpenſat aliquando; & non priuati ſemper; ſed communis boni rationem habent quandoque.

Nec Spirituum igitur propria voluntate, nec Dei permiſſu frequenter viuentibus adſunt hominum damnatorum Spiritus. An fortè hoc volunt *Dæmones*, ſub quorum degunt poteſtate? Primùm omnium hæc res à Dæmonum voluntate non pendet. Quæ Dei legibus ſubiecta ſunt (quemadmodum eſſe oſtendimus, quòd in Inferno ſint damnatorum Spiritus) non Dæmonum, nec vllius creaturæ voluntate; niſi Deus permittat, violantur, aut infringuntur. Quocirca hinc maior neceſſitas, cur ad nos hi Spiritus redire *frequenter* poſſint, non petitur; quàm ex ipſa Dei voluntate. Deinde vt maximè Dæmonum voluntati eſſet ſubiecta; cur tamen, redire velint ad nos Spiritus hos, cauſam non habent Dæmones. Quid enim? An hoc reditu ipſis ſeruitur? an ſic, quod quærunt, regni ipſorum propagantur fines? an horum indigent opera, vt mortalibus noceant? Nulla hîc ipſis ſeruitus præſtatur. Regnum ipſorum hoc reditu magnas ſæpè patitur defectiones. Per ſe, vt noceant, ſunt promptiſſimi & potentiſſimi. 17.

Quæ cùm ita ſint, ſi qui Spiritus *rarò* rebus mortalium interſunt, profectò *damnatorum hominum Spiritus ſunt*. Addiderim & illud non ſolùm damnatorum hominum Spiritus *rariſſimè* ad nos redire; ſed ſæpe quoque viuentibus *illudi*; vt damnatorum hominum Spiritus ſe videre exiſtimant, qui tamen nonniſi Dæmones ſunt; ſub damnatorum hominum forma, & imagine. Hoc quomodo, & quibus de cauſis Dæmones efficiant, alterius eſt loci. 18.

Poſt hos *frequentius viuentibus adſunt Spiritus hominum purgandorum.* 19.
Quamuis enim ipſis ſuus ſit determinatus locus; & hoc, pro Dei voluntate, puniantur: deſiderare tamen ipſi poſſunt, vt rebus viuorum interſint; & deſiderio ipſorum atque exſpectationi faciliùs poteſt ſatisfacere Deus.

Damnatorum Spiritus redire non affectant: quia bonum à viuis nullum ſperant. Deſiderant non redire: quia honoris timent iacturam. At alia purgandorum Spirituum ratio. Quia enim boni à viuis & ſperare & conſequi poſſunt; redire deſiderant: & quia honorem non quærunt; quinimò libenter peccatum ſuum agnoſcunt, redire non refugiunt. 20.

Neque erga hos ea ſeueritate, atque vigore iuſtitia, vtitur clementiſſimus Deus; duo erga damnatos, atque reprobatos: qui potius, quia ipſos, vt filios clariſſimos, amat; ſeueritatem diſciplinæ, 21.

Digitized by Google

leuiori pœna mitigat: permittit, vt aliorum ipſis charitas proſit, qui egregia erga bonos omnes flagrant charitate.

22. Accedit, quòd & in hoc ſuo permiſſu magnæ & multæ rationes Deo poſſunt eſſe propoſitæ, quæ apud Spiritus damnatorum locum non habent: quas, quia aliâs proſecuti ſumus, hîc repetere neceſſe non eſt.

23. Porrò his purgandis Spiritibus *frequentius adhuc viuentium rebus interſunt Dæmoniorum Spiritus*. Hoc ex dictis, & quotidiana experientia eſt manifeſtum. Cùm enim plurima loca infeſta ſint; & rarò purgandorum Spiritus adſint; rariſſimè damnatorum; omninò neceſſe *frequentiſſimè* Dæmonibus loca infeſta eſſe.

24. Idem aliundè demonſtratur. Ex Spirituum iſtorum voluntate & deſiderio: Ex Dei prouidentia atque ordinatione: Ex hominum quorundam nunc moleſtia, nunc patientia, quæ hîc proſequi prohibemur, quòd aliâs illa à nobis ſint tractata; Diſputatione de Apparit. Spirituum.

CAP. VI.

Qui præ cæteris, vt plurimùm ex Spiritibus Dæmoniorum ſoleant rebus viuentium intereſſe: loca reddere infeſta, & mortales moleſtia afficere.

1. IN maximo numero eſſe Dæmones extra controuerſiam eſt. Et profani nôrunt hoc auctores; & Sacrarum literarum ſcriptores. Sed & ſi his præſidijs deſtituti eſſemus, vnius miſeri hominis exemplum magno nobis poteſt eſſe argumento, à quò Dominus verbo *legionem*, id eſt, 6666. (rectius ſecundùm Ianſenium in Euang. Concord. 12250.) aliquando expulit.

2. Confuſa autem hæc multitudo non eſt. Quem *Ordinem* Spiritus, antequam ob peccata è cœlo diſturbarentur, habuerunt; eundem adhuc habent, habiturique ſunt in omnem æternitatem. Nec mirùm. Naturam ſequitur Ordo: naturam eandem ſemper retinent Spiritus. Vt idcirco nouum videri non debeat, quòd *Regnum* Spiritus illi habere dicantur, Matth. 12. *Principes* item atque *Poteſtates*, Epheſ. 6.

3. Hinc eſt, vt quemadmodum inter beatos Spiritus, *tres* diſtinguun-

Digitized by Google

guuntur Ordines; & in ſingulis Ordinibus Chori tres: ita inter Dæmoniorum Spiritus, tria prima genera liceat diſtinguere, & in ſingulis generibus tres Choros; quos iiſdem poſſemus (quamuis vſus non ita permittat) nominibus, quibus beatos Spiritus ſolemus, compellare.

Hæc cùm ita ſint, quæritur, *Omneſne hi Dæmoniorum Spiritus loca reddant infeſta, & moleſtijs mortales fatigent promiſcuè*, an potius, ex toto numero *certi* ſint aliqui? & *qui* illi? quorum Ordinum? quorum Chororum? Curioſa forſitan quæſtio: ſed certè difficilis explicatur: & quæ ſi non magnam, aliquam poteſt lucem præſenti Diſputationi afferre. 4.

Eius verò ſolutio non ex Dæmonum voluntate petenda eſt; ſed diuino potius decreto, decretique cauſis. Si ſolius Dæmonum voluntatis ratio habenda eſſet; nullos iuſtè excluſeris. Si diuini decreti, de pluribus merito dubitaueris. 5.

Quid quærunt magis verſipelles; quid ita expetunt; quàm, primùm ne infernalibus carceribus includantur? Deinde, vt mortalium generi, quibuſcunque rationibus valent, incommodent? Omnium quidem hoc deſiderium: ſed illorum ardentius, qui naturæ præſtantia ſuperant. Quid inde? omnes, & in primis illos ſuperiorum Chororum deſiderare loca viuorum infeſtare, nullamque ipſis pacem relinquere. 6.

Quod inferimus, rectè inferri omnes intelligunt. Sed de *propoſitionum* veritate forſitan quis dubitat. At non minus certæ ſunt omnes, quas ponimus. Certum, omnes Spiritus horrere carceres inferni. Certum, mortalibus omnes cupere incommodare. Certum, horrorem carceris atque nocendi ſtudium maius eſſe apud ſuperiorum Ordinum Spiritus. 7.

Quòd *Inferni carceres omnes horreant*, malintque quibuſuis alijs, quàm inferorum locis eſſe, illud probat, quòd hìc in peccatorum pœnam, quàm ſummoperè deteſtantur, conſtituti ſint: ſed inprimis oſtendit ipſorum oratio ad Chriſtum, ipſos ex homine quodam exigentem, facta; qua ſignificant vereri ſe, ne ab ipſo *ante tempus torqueantur* (Lucæ 8) tum etiam deprecatio, qua vt *in porcos & non in abyſſum* mittantur, rogant, Matth. 8. Scilicet potius *in porcos* cupiunt mitti, quàm in Inferni abyſſum: quod grauius ipſorum in Inferno, quàm porcis, ſupplicium. Et *ante tempus* torqueri ſe exiſtimabant; ſi, ante iudicij diem, ad inferos detruderentur: quod grauioris pœnæ loco habebant, quàm ſi extra inferni locum, ſuum nihilominus infernum haberent. 8.

bus Spiritibus; alia ex viuentibus, qui moleſtias patiuntur, eſſe petenda. Vtrique poſſunt quædam commiſiſſe, quæ propter & illos conueniat redire, viuentibusque moleſtos eſſe; & viuentes horum moleſtias ſuſtinere. Et *quæ Spiritum defunctorum?* hæc prius indagemus.

Omnia, ſi generatim de ijs loquamur, ad vnum genus, quæ charitatis erga proximum iura enormius violantur, reuocari poſſunt: Si ad ſpecies deſcendamus, alia ſunt, quibus officium, quod parentibus debetur, in grauem contumeliam eſt verſum: alia, quibus viſcera miſericordiæ erga ſumma, vel graui, egeſtate laborantes clauſa fuerunt: alia, quibus ijdem oppreſsi ſunt. Vt huius reditus rectè tria ferè genera peccatorum conſtitui debeant, *impietas*, ſcilicet, *erga parentes*: *induratum erga egentem proximum pectus*: *& grauis in ſubditos tyrannis.* 8

Et quidem exempla eorum, qui reuerſi leguntur, magnam noſtræ aſſertioni fidem faciunt: Sed tamen ratio, quàm hoc conuenienter fiat, clarius demonſtrat. Primùm optimo iure hæc pœna damnatis hiſce debetur. Deinde, & mortales cognoſcant Deum peccata, quibus in proximum grauius peccatur, iuſtiſsimè punire (vt hic punit) magnæ rationes probant. 9

Norunt omnes, quantùm pietas erga parentes filijs commendata eſſe debeat. Norunt, quantùm ſupplicium impijs omni iure conſtitutum ſit. Cùm igitur defunctorum Spirituum graue ſupplicium ſit ad viuos redire; quis dubitabit, quin Deus hoc ſupplicia genere eorum peccata, qui *in parentes impij* fuerunt, vindicare iuſtiſsimè velit? 10

Ita miſericordia indigni ſunt, qui *miſericordiam miſeris negant*; & quibus poſſunt modis & commodiſsimè valent, miſeris egentibus non ſubueniunt: maluntque cum Dei offenſa in greges impudentium canum, aut obſcuros Lenones, expendere ſuas ſubſtantias; quàm, cum maximo animarum ſuarum lucro, Chriſti membris egentibus conferre. Sacrarum literarum auctoritate confirmata eſt ſententia. *Iudicium illi ſine miſericordia, qui non præſtitit miſericordiam.* Iacob. 2. Et hi igitur hac vindicta digni. 11

Nec meliori loco *tertij illi* habendi ſunt. quinimò hoc illorum conditio eſt deterior, quòd non ſolùm miſeris pro ratione ſuarum facultatum nō ſubueniant; ſed etiam miſeros reddant miſeriores, & vulnera vulneribus, mala malis addant. Quorum verò aut par culpa eſt; aut etiam grauior: leuior erit pœna atque ſupplicium? 12

Atque quemadmodum horum, vt ita dicam, barbaries mere- 13

E tur,

Digitized by Google

tur, vt hoc ſupplicij; præter alia, genere vindicetur; ita conuenit, vt viuentes intelligant (intelligant autem hoc miſero reditu) hæc eorum iuſta ſupplicia. Sic re ipſa cognoſcunt Deum legum ſuarum eſſe rigidum obſeruatorem: vrgere charitatis leges: humanitatis leges erga proximos non violandas: non opprimendos pauperes: miſericordiam miſeris exhibendam.

14 Quæ diximus, Spirituum, qui redeunt, moleſtique ſunt, ſunt peccata. Aliquando non Spiritus in cauſa ſunt: ſed *viuentium* peccata merentur, vt infeſtationes Spirituum horum ſuſtinere debeant. Et *quæ illa?* quibus vel *damnatis Spiritibus culparum, ſuppliciorumq́; quæ ſuſtinent, fuerunt cauſa; vel ſummæ crudelitatis in damnatis aliquando argumenta ſtatuerunt.*

15 An iniuſta *priorum* vindicta? Iuſtiſsima. Cùm enim culparum fuerint miſeris ſocij; & ſuppliciorum, quæ grauiſsima patiuntur, quodammodo ſint auctores; nonne conuenit, vt de his miſeri ſeſe excitatis tumultibus, alijsque rationibus, vt ita dicam, vlciſcantur? & moleſtent, quos propter perpetuæ ipſis in inferno moleſtiæ ſunt ſuſtinendæ?

16 Sic nec *poſteriorum* iniuſta vindicta. Eſto, defunctorum delicta hunc reditum non mereantur: merentur tamen ſummæ crudelitatis viuorum in ipſos ſtatuta argumenta, in quæ etiam his rationibus animaduertere ſolet Deus: vt quò pluribus rationibus charitatem, mutuumque amorem cupit mortalibus eſſe commendatum, eo pluribus vindictæ generibus (atque hoc inprimis reditu) intelligant omnes eundem offendi, ſi violetur:

17 Vtrorumque exempla proferre haud eſſet difficile. Sed quid opus? Plura à nobis primo noſtræ præſentis Diſputationis Capite allata ſunt. Non pauca etiam in reliqua Diſputatione obſeruantur. Nec deſunt curioſis quotidiana, quæ ab alijs maluimus obſeruari, quàm à nobis hoc loco proferri.

18 Quocirca, vt quæ pluribus dicta ſunt, contrahamus, *quinque ferè Spirituum damnatorum hominum genera ſunt, quæ ad viuos frequentius, faciliusq́; redeunt*, & moleſtias pariunt: ſunt impij in parentes; ſunt immiſericordes: ſunt pauperum oppreſſores: ſunt miſerè ſeducti: ſunt crudeliter necati.

19 Et priores tres ob propria ſua delicta redeunt; poſteriores ob viuentium adhuc hominum. Quò fit, vt hi moleſtare deſinant, ſi vita exceſſerint illi, ad quos moleſtandos redeunt; illi certis hominibus alligati non ſint, poſsintque nunc his, nunc illis mo-

leſti-

leſti eſſe, prout diuinæ prouidentiæ viſum fuerit. Verùm de hoc plura in ſequentibus.

CAPVT IX.

Vtrum ſemper in propria perſona adſint viuentibus Spiritus, dum moleſtias excitant: & oſtenditur ex omni genere aliquando adeſſe.

1 D*Vobus modis* intelligi poteſt Spiritus moleſtijs, quæ ab ipſis afferuntur, viuentibus adeſſe, videlicet vel autoproſopos, id eſt, in propria perſona, vel hetroproſopos in perſona aliena. Quemadmodum enim quis duplicem perſonam poteſt ſuſtinere, propriam, vel alienam: ita poteſt vel propria, vel aliena perſona dici adeſſe, & ſe exhibere, atque moleſtus eſſe.

2 De Spiritibus igitur, qui moleſtias mortalibus afferre creduntur, quæſtio eſt, Vtrum quotieſcunque rebus mortalium interſunt, moleſtique ſunt, ſemper adſint in *propria perſona*: & quæ fieri obſeruantur, ipſi præſtent: an non ipſi; ſed alij ipſorum nomine, quidquid agitur, perficiant; qui ob id ipſorum perſonam ſuſtinere & gerere dici poſſint.

3 Et quæſtio eſt præcipua *de humanis* Spiritibus. De *Dæmonibus* res adeò quibuſdam eſt certa, vt in illam ſuſpicionem venerint; per *hos ſolos*, moleſtias omnes afferri; nullas per Spiritus humanos. Spiritus humanos ita ſuis locis eſſe concluſos; vt nunquam exire inde liceat. quo circa & ſemper illud; viuentium ſenſibus, quotieſcunque ſub humana, quam etiam norunt, Spiritus conſpiciantur, aut moleſtent.

Et ſententia hæc nobiles authores habet, teſte Maldonato, in 16. Lucæ. Nam Chryſoſtomus in Homil. vltima de Lazaro, alijſque nonnullis locis: Tertullianus in libro de Anima: & Athanaſius, aut quiſquis author eſt qq. ad Antiochum, q. 11. & 13. & Iſidorus lib. 8. Etymolog. ca. 9. & Theophylactus in 8. Matthæi, prorſus negant *vnquam* fieri reditus animarum defunctorum, ad viuos.

Sed & cur fieri non conueniat, multas rationes afferunt. Primùm, id viuis vtile non eſſe: qui ſi viuis non credunt, ne mortuis quidem credent; vt Abraham diuiti reſpondet. Deinde, quòd ſi etiam ipſis oculis damnatorum ſupplicia homines cernerent, nihilo ſe magis à peccatis abſtinerent.

Quotidie, inquit Chryſoſtomus, *fures & alios reos ad ſupplicia duci vident; & iiſdem ſe, propter quæ illi puniuntur, peccatis inuoluunt*. Præterea, quod ſi id fieret progreſſu temporis res in contemptum veniret: & non magis mortui nos, quàm viui commonerent, vt eodem loco Chryſoſtomus inquit. Denique, quod ea res multorum errorum cauſa eſſe poſſet; dum Dæmon fingens ſe alicuius mortui animam eſſe, homines ludificaret, & quidquid vellet, illis perſuaderet, vt Tertulianus, Chryſoſtomus & Athanaſius argumentantur. *Nam & cùm ſciamus*, inquit Chryſoſtomus, *mortuorum animas non redire: tamen ſæpe Dæmon, per quietem & ſomnium, qua vna ratione poteſt; animarum defunctorum perſonam ſumit: quid factum fuiſſe, ſi animas redire ſciret*. Ita dicti Patres. Quid nos?

4 Libenter his concedimus *Spiritus Dæmoniorum autoproſopos ad ſuperos redire*, iiſdemque moleſtos eſſe. Ratio fieri poſſe docet. Probant quotidiana exempla. Communis hîc omnium conſpirat conſenſus. Nec eſt, quod contrarium demonſtret.

5 Damus quoque his, *Non ſemper adeſſe humanos Spiritus*, etiam tunc, quando omnino adeſſe videntur. Quot modis hominum ſenſibus poſſunt illudere Dæmones? Quoties nunc hos, nunc illos exhibent; quando neutri autoproſopos adſunt? Quoties tumultus, tragœdiasque excitant, quæ ipſis authoribus fiunt; & tamen Spiritibus humanis tribuuntur?

6 Nunc in Angelos lucis ſe transformant Nequam: nunc Dei ſimulant perſonam: nunc Sanctorum hominum; quemadmodum aliâs dictum eſt. Et qui horum poſſunt perſonam effingere, atque diſsimulare; non poterunt Spirituum, vel purgandorum, vel damnatorum hominum?

7 Non minor eſt Dæmonum virtus, quàm bonorum Angelorum (ſi quid beneficio naturæ habent, attendamus.) At Angelos, & hominum, & Chriſti, & Dei perſonam ſuſtinuiſſe tam eſt certum, quàm quod certiſsimum. Quidni igitur perſonam purgandorum Spirituum, atque damnatorum hominum referant aliquando Dæmones?

8 Beatiſsimus Auguſtinus, libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. quod probamus, probat: & ex illo colligit: quod *eundem Spiritum quandoque, eodem temporè in diuerſis, maximùque diſtantibus locis apparuiſſe certa experientia probatum ſit*: in quibus tamen locis ipſummet reuera fuiſſe *perſonaliter* non facilè quis dixerit. Et quis eos Spiritus autoproſopos rebus, viuentium adeſſe, aut intereſſe dixerit, quos Necromantici ad viuos reuocare ſe exiſtimãt? Quales fuerunt,

Digitized by Google

runt; quos Oſthanes, Necromantiæ nobiliſsimus profeſſor, apud
Plinium. li.30.ca.2.reuocauit: illi etiam, quos Appion per Cyno-
cephaliam herbam, quæ in Ægypto vocatur Oſyrites, adduxit, &
qua patria Homerus, quibuſue parentibus eſſet genitus, docuerũt.
Præterea mortuus, qui ſexto Pompeio exitum Pharſalicæ pugnæ
denunciauit, excitatus ab Erictone venefica, apud Lucanum? O-
mitto his ſimiles. Atque hæc ex ſententia S. Thomæ 1. part. quæſt.
89. art. 8. ad 2. à nobis ſunt dicta.

Cæterùm quamuis hæc ita ſint, dici tamen non debet, *humanos* 9
Spiritus, tam purgandos, quàm damnatos nũquam, aut oproſopos, ad ſuperos
redire, viuentibusque excitatis tumultibus & ſtrepitu eſſe moleſtos.
An fortè loca, quibus ob merita deſtinati ſunt, exire non permit-
tuntur? an exire quidem permittuntur; ſed virium infirmitate præ-
pediti, exire nequeunt? An ſi & hoc poſſunt, & illud licet; fruſtra ad
viuos, redirent; quia nullam nec gratam, nec aduerſam, cum iiſdem
poſſent habere communionem.

Primùm dici non debet. *Non eſt ipſis omnis facultas hæc loca egredi-* 10
endi adempta Cæleſtium Spirituum, ſiue bonorum Angelorũ pro-
prius locus cælum eſt; non minus atque Purgatorium purgando-
rum, & damnatorum hominum, Infernus: veruntamen hi curam
noſtri gerunt in terris. Idem cælum proprius locus eſt felicium A-
nimarum; & tamen cælo ipſas concludere indignum cenſet B. Hie-
ronymus. *Tu*, inquit, contra Vigilantium, *Apoſtolis vincula inijcis: vt*
eſſe ad diem iudicij cogantur in cuſtodia? Et rurſus. *Cùm Diabolus & Dæ-*
mones vbique toto orbe vagentur: quare Martyres poſt effuſionem ſanguinis
tenebuntur incluſi?

Fortè his conceditur facultas, quia *felices* ſunt: noſtris purgandis, 11
& damnatis negatur; quia ſunt *infelices*. At infelices non minus ſunt
Dæmones; quorum proprius locus Infernus; qui tamen, vt B. Hie-
ronymus loquitur, *toto orbe vagantur*. Præterea, quemadmodum il-
lorum non in hoc poſita eſt felicitas, vt vbiuis eſſe poſsint: ita ne-
que infelicitas horum in eo; vt vno tantùm concludantur loco. Il-
li felices ſunt viſione Dei, vbicunque etiam agant: hi infelices ſunt
ſupplicijs ignis infernalis, quem ſecum, quocunque deueniunt, cir-
cumferunt.

Scio Chriſti lege & ſententia purgandis Purgatorium; damnati, 12
Spiritibus Infernum eſſe deſtinatũ: ſed exceptionem illa admittit;
quemadmodum lex omnis, omniumque Principum ſententia. Bo-
num publicum legislatori ſemper propoſitum eſt. Hoc ſi lege præ-
terita obtineri poteſt, legis ratio magna non habetur.

13 Secundum quoque dici non debet. *Virium imbecillitate non impediuntur* Spiritus humani, cur minus loca ſua deſerere valeant. Eſto, ſit grauiſsimum, quod ſuſtinent, ſupplicium; vires tamen miſerorũ non frangit, aut debilitat. Vruntur igne; non exuruntur; cruciantur; non moriuntur: Quocirca cùm quæ in Spiritibus omnibus eſt, in ipſis non deſideretur, ſe *mouendi facultas*; virium infirmitate ne ad nos redeant, non prohibebuntur.

14 Et hoc non de ijs tantùm Spiritibus dictum volumus, qui ad æthereas ſedes quandoque transferendi ſunt. Omnes etiam damnatorum hominum Spiritus, oratio noſtra comprehendit; etiam eos, qui in tenera ætate ex hac vita diſceſſerant; quibus hic facultas nõ fuit; ſua, quibus, vt ita dicam veſtiti fuerunt, corpora, circumferendi; illi à corporibus expediti, ſe facilè huc, illucque transferre valent.

15 Præterea, quamuis viribus ſpiritus, vel omnes, vel aliqui eſſent deſtituti, autoproſopos nihilominus viuentium rebus intereſſe poſſent: Nunquid aliorum opera poſſent transferri? ſi damnati mox, à corporibus egreſsi, â Dæmonibus rapiuntur ad inferos: ſi purgandi à bonis Angelis deducuntur ad loca purgatoria; quid prohibet, cur minus vtrique locis viuentium per eoſdem reſtituantur?

16 Forſitan nullam cum viuis poſſunt habere communionem hi ſpiritus; vt ob id ipſos redire credi non debeat; quod fruſtra venirent. Tertium hoc impedimentum inſinuabatur ſuperius. ſed & hoc nullum eſt. *Poſſunt habere cum viuis communionem: & quidem non exiguam.* Quid ita? Poſſunt ſe in corporibus, quæ circumferunt, viuentibus exhibere: Poſſunt tumultus excitare: Poſſunt moleſtia afficere: Poſſunt his ſimilia haud pauca præſtare, quæ Capite 13. fuſius proſequemur.

17 Et vt ipſi nullam communionem haberent; magnæ tamen & graues cauſæ poſſunt eſſe; cur ipſos *Deus Opt. Max.* ad viuos autoproſopos redire vellet: quæ locum non haberent, ſi, quæcunque ſpectra conſpiciuntur; Dæmonia ſint; ſi quicunque tumultus excitantur, à Dæmonibus excitentur; ſi quæcunque moleſtiæ afferuntur, Dæmones habeant autores: has cauſas hic repetere neceſſe non eſt, alibi eaſdem proſecuti ſumus.

18 Nihil igitur eſt, quod prohibet *autoproſopos Spiritus hos mortalium, vel viuentium rebus intereſſe.* Quid quod multa oſtendant eoſdem ſæpius interfuiſſe? Omitto pro hac re communem populi Chriſtiani vocem grauiſsimam doctorum hominum ſententiam

in p

in primis B. Auguſtini, qui lib. de Cura pro Mortuis agenda, cap. 15. 16. ait, non niſi impudenter negari id poſſe: idemque confirmat exemplo B. Felicis Nolæ Epiſcopi, quem ciuibus Nolanis apparuiſſe teſtatur ſibi conſtare certis teſtibus: omitto etiam exempla, Samuelis, quem ſacræ literæ offerunt, & aliorum, quos probatæ hiſtoriæ ſuppeditant: ipſa quorundam Spirituum ſpecies atque forma, vox & oratio, officia, hisque ſimilia magnum ſæpe argumentum præbent, vt omnino autoproſopos Spiritus defunctorum nobis adeſſe credere debeamus.

Nec Abrahami ad Lazarum facta oratio nobis hîc contradicit; 19
in qua tamen plurimum præſidij quidam ponunt. Non enim reſpondet Abraham, non *poſſe*, aut non *ſolere* ad hanc vitam redire mortuos; quemadmodum ante reſponderat. *Et in his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum eſt; vt hi, qui volunt hinc tranſire ad vos, non poßint*: ſed reſpondet, *Habent Moyſen & prophetas, &c.*

Conſtitutum ergo hoc Capite ſit, & *Dæmoniorum* Spiritus ad vi- 20
uentes autoproſopos reuerti, moleſtosque eſſe: & reuerti etiam autoproſopos *defunctorum* hominum; ſiue ignibus infernalibus ad tempus, ſiue perpetuò ſint adiudicati. Sed qui frequentius? Hoc ſequenti Capite definiendum.

CAPVT X.

Qui ex moleſtantibus Spiritibus frequentius autoproſopos rebus viuentium interſint, & qui rarius.

QVod coniectura, rationeque conſequi poſſumus, in 1
propoſita quæſtione, id tribus membris concludimus, *frequentißimè rebus viuentium intereſſe autoproſopos Spiritus Dæmoniorum*: *Rariùs Spiritus purgandorum*: *Rarißimè Spiritus damnatorum hominum.* In his aſtruendis eædem nobis hîc ſeruiunt rationes, quibus ſuperius, Capite quinto, docuimus *rariſſimè* moleſtos eſſe Spiritus hos poſtremos, *frequentius* ſecundos, *frequentißimè* primos.

Et de *Dæmoniorum* Spiritibus res clara eſt multis argumentis. 2
Primò quia etiam quando plerique humanorum adſunt; ipſi non deſunt: & ſæpiſſimè ipſi & ſuo priuato nomine moleſtant; & nomine Spirituum humanorum; quando omninò neceſſe eſt ipſos in propria perſona adeſſe.

Deinde

Digitized by Google

3 Deinde quotieſcunque ſub *brutorum animantium* forma conſpiciuntur Spiritus; quotieſcunque *monſtra* exhibentur, dubium non eſt *autoproſopo* adeſſe Dæmoniorum Spiritus. Hæ formæ humanis non conueniunt; conueniunt tamen, multis, iuſtiſque de cauſis, Spiritibus Dæmoniorum. Quoties verò ſub his formis conſpiciuntur Spectra?

4 Tertiò ſæpiſsimè moleſtias tantas, & tales ſuſtinent viuentes, in Spirituum infeſtationibus, vt per humanorum Spirituum vires non poſſe videantur afferri. Hic ſi quandoque autoproſopos humani Spiritus adſunt, profectò non abſunt Spiritus Dæmoniorum.

5 Quòd ſi iam *ingenium* Dæmonum attendamus; clarius, quod aſſerimus, intelligetur. Cupiunt ipſi viuentibus eſſe moleſti; quocirca & iiſdem adeſſe. Defunctorum hominum alij, id eſt damnati, malunt hominibus eſſe ignoti: alij, quamuis cognoſci non refugiant, moleſti tamen eſſe nollent, ſi alijs rationibus neceſsitates ſuas explicare poſſent. Moleſti igitur qui ſunt, quique conditionem ſuam innoteſcere cupiunt, vt plurimùm Dæmones erunt.

6 *Deus* quoque poteſt velle; vt iidem ſæpiſsimè rebus mortalium interſint, partim ob grauia, quæ in improbis vindicanda ſunt delicta: partim ob profectum proborum; quorum per Dæmones virtutem exercere ſolet. Vtraque enim, quamuis alijs rationibus, per infeſtantes tamen Dæmones, ob plurimas cauſas, perficit.

7 Nam in improborum delictis vindicandis, intelligunt mortales peccatorum ſuorum grauitatem: defectus ſuos atq; errata non latere Deum in cœlis: futuræ vitæ extremam miſeriam: infeliciſsimam ſuam, niſi reſipiſcant, conditionem: denique non fabularum loco habenda, quæ de futuræ vitæ, per Dæmones afferendis, grauiſsimis tormentis Sacræ paginæ recenſent: quando eorum etiam in hac vita obſeruant, & experiuntur, quamuis leuia, argumenta.

8 Eadem poſſunt intelligere in proborum exercitio. Sed illud præterea, quod veriſsimè ab Apoſtolo dictum ſit, *Diabolum circuire, tanquam leonem rugientem; & quærere, quem deuoret*: hoc inquam poſſunt intelligere, quando non ex inſidijs tantùm, & occultè nos adoritur; ſed palam quoque infeſtationibus, moleſtijs, & terriculamentis oppugnat, & exagitat.

9 Hinc tot exempla infeſtationum Dæmoniacarum, non Eccleſiaſtici ſolùm, verùm etiam profani Scriptores literis conſignârunt, & poſteritati tradiderunt. Hinc tot noſtris temporibus, ſi nó apud probos, quorum minor numerus, certè apud improbos Dæmonum, nunc ludificationes, nunc infeſtationes.

Cæte-

Digitized by Google

Cæterùm,vt Dæmoniaci Spiritus frequentiſſimè: ita *rariſſimè* 10.
autoproſopos adſunt Spiritus damnatorum hominum. Neque enim ipſi cauſas habent; cur,vt ad viuos redeant,affectare debeant: Neque, vt Deus Opt.Max.ipſos identidem redire velit,rationes iuſtæ inueniuntur:Neque per Dæmones,ſub quorum poteſtate ſunt, redire frequentius coguntur.Hæc,quia ſuperius docuimus,hîc repetere non eſt neceſſe.

At non ita rarò autoproſopos viuentium rebus interſunt Spiritus pur- 11.
*gandi.*Quæ enim cauſæ prohibent damnandorum hominum Spiritus redire;illæ hos ad reditum prouocant.Arcet illos ſuperbia:at hi Spiritus,humilitatis ſunt alumni; & honoris per hunc reditum vel iacturam non faciunt;vel ſi faciunt,tanti non faciunt; quanti bonum,cuius conſequendi ſpe lactantur.

Bonum his proprium magnum eſt propoſitum;libertas,videlicet, 12.
à grauiſſimis pœnis,hoc illi ſperare non poſſunt. Quocirca hi,non illi,in hoc ſuo reditu ſingularem Dei clementiam agnoſcunt.Eſt & aliorum ipſis *bonum* propoſitum,quibus ſe exhibent,hos partim de futuræ vitæ ſupplicijs inſtruunt; partim ad opera miſericordiæ Spiritualia, cum magno ipſorum emolumento, inuitant. Neutrum propoſitum eſt damnatis;licet prius aliquando eueniat.

Volet eoſdem etiam ſæpius ad nos redire *Deus Opt.Max.*non pro- 13.
pter iam dictas cauſas tantùm; verùm etiam quia filiorum loco habet,dignosque cenſet,quibus vberiora ſuæ clementiæ argumenta aliquando exhibeat.At hæc in damnatorum hominum Spiritus non conueniunt.

Nec *eadem neceſſitate* hi Spiritus ad purgatoria loca,quâ illi ad in- 14.
fernum,alligati ſunt.Huius illud haud leue eſt argumentum;quòd his nulla ſit ſpes Infernum aliquando relinquendi; illi certiſſimi ſint,quod purgatorijs locis perpetuò concludi non poſſint.

Hæc confirmant ipſorum Spirituum , qui plerumque mole- 15.
ſtant,*confeſſio.* Exorciſmis enim adiurati plurimi;vt qui ſint,quaſve ob cauſas ad viuos redierint,prodant; miſeriam ſuam explicauerunt,ſeque ſuffragiorum obtinendorum cauſa adeſſe profeſſi ſunt;& fidem verbis ſuis fecerunt;quia poſt ſuffragia exhibita,omnis per illos allata moleſtia & infeſtatio conquieuit.

CAP. XI.

An, & vnde poſſit conſtare Spiritus humanos autoproſopos rebus viuentium intereſſe.

1. NOn propoſitum nobis eſt hoc loco explicare, quæ res Spiritus humanos prodant: id ad ſecundam huius Diſputationis partem pertinet, ibique multis Capitibus docetur: inquirendum eſt, Quibus ſignis deprehendi poſſit *autoproſopos* rebus viuentium intereſſe. Multum differunt, Spiritus humanos *adeſſe*, & *autoproſopos adeſſe*. Adeſſe poſſunt, & tamen non autoproſopos adeſſe.

2. Neque hoc mirum alicui debet videri, quia & beatorum hominum Spiritus, qui cum Chriſto in cœlis degunt, ſæpe mortalium rebus intereſſe leguntur; quando tamen *autoproſopos* affuiſſe dicendi non ſunt. Huius D. Auguſtinus, lib. de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. hoc non leue cenſet eſſe argumentum, quod eundem Spiritum quandoque eodem tempore, in diuerſis, maximeque diſtantibus locis, apparuiſſe certa experientia probatum ſit; in quibus locis ipſum *autoproſopos* fuiſſe nemo facilè dixerit.

3. Et Chriſti Apparitiones quædam, nobis hic patrocinantur. Sæpe ille aliquibus legitur adfuiſſe; quibus non affuit *autoproſopos*. Et doctiſſimus noſtræ Societatis Theologus, Franciſcus Soarez Tomo 2. in 3. partem D. Thomæ Diſput. 51. Sect. 4. hoc duobus ferè modis putat accidiſſe; ſcilicet, aut per ſolam imaginariam viſionem, *qualis*, inquit, *credi poteſt apparitio facta S. Martino, & ſimiles*, quæ in ſomnis factæ referuntur, vt de Conſtantino memorat Euſebius lib. 1. in vita eius, cap. 23. Et Socrates, lib. 1. Hiſt. cap. 2. & de quodam Ioſepho refert Epiphanius Hæreſ. 30. Aut per repræſentationem extrinſecam & viſibilem, in aliquo corpore aëreo, ad eum modum, quo olim, ante Incarnationem ſolebat Verbum diuinum in ſpecie humana apparere. Et hoc modo exponi poſſunt Apparitiones factæ S. Carpo, Antonio, & multo magis aliæ, quæ leguntur factæ S. Brigittæ & Catharinæ Senenſi, aliæque id genus. Hæc Soarez.

4. Itaque & noſtri Spiritus, id eſt, damnatorum, purgandorumque hominum, poſſunt dici rebus viuentium interfuiſſe, & tamen non *autoproſopos*, ſed *hetroproſopos* interfuiſſe; & ob id ex alijs rationibus colligendum, Spiritus humanos rebus viuentium *interfuiſſe*, iiſque moleſtias atque tumultus tribuendos; ex alijs humanos Spiritus eſſe præſentes *autoproſopos*, & per ſe tumultuum, moleſtiarumque eſſe authores.

Porrò

Digitized by Google

Porrò quod in rebus plurimis vſu venit,vt facilius ſit demonſtrare,quòd res non ſint,quàm quod ſint; & quid non fiat,quàm quid fiat;id hic inprimis locum habet. Haud difficilè eſt demonſtrare, quando autoproſopos non interſunt viuentium rebus,difficilium,docere quando interſunt autoproſopos. 5

Fallit hîc *forma* Spirituum,qua conſpiciuntur;quia quacunque apparent, alijs quàm humanis Spiritibus poteſt attribui. Fallit *tumultu*;quia poſſunt omnes,qualeſcunque excitentur,authores habere Spiritus Angelicos. Fallunt *tempora & loca*, vbi, & quibus moleſtiæ percipiuntur; quia nulla ferè ſunt,quæ iiſdem Angelicis Spiritibus ſunt prohibita.Quid multis?Quidquid humanis Spiritibus proprium videri poteſt, id propemodum Angelicis poteſt conuenire. 6.

Sed neque Spiritum *confeſſio*, qua ſe humanos teſtarentur, certam nobis fidem facere poteſt.Quid ſi non humani ſunt,ſed mendacium Dæmoniorum,qui hoc profiterentur?Et ſi humani eſſent; quomodo conſtabit,purgandine ſint, an damnati? Nam quamuis illi mentiri nec poſſint, nec velint;ab his tamen, tanquam Dæmonum ſocijs, mendacia aliena non ſunt. 7.

Quocirca omnino conſtituendum eſt, *certò* viuentibus conſtare non poſſe, quinam ex moleſtantibus Spiritibus humanis *autoproſopos*; qui *hetroproſopos* moleſti ſint, ipſorumque rebus interſint. 8.

De quibuſdam nihilominus *faciliùs* creditur, quod autoproſopos adſint; ijs, ſcilicet; qui ex purgatorijs locis redeunt, viuentiumque ſuffragia poſtulant. Quemadmodum hos *faciliùs* ad viuos redire,& *autoproſopos* redire demonſtratum eſt; quàm Spiritus damnatorum hominum;ita credendum facilùs, eos autoproſopos nobis adeſſe; ſi quando adeſſe, certis argumentis fuerit deprehenſum. 9.

Et quid vetat,cur in *propria perſona* adſint, ſuaſque neceſſitates exponant?Non prohibentur imperio Dæmonum:quia illi nullum in hos Spiritus habent. Non deſtituuntur miniſterio Angelorum in hoc opere;quia promptiſſimi ſunt ad ſua obſequia chariſſimis Dei amicis præſtanda.Nec volet eos Deus neceſſitates in aliena,& non propria perſona proponere : quia qui vult aliorum patrocinio ipſos iuuari,non prohibere iudicandus eſt, vt in propria perſona patrocinia efflagitent. 10.

Forſitan locũ,cui deputati ſunt,exire prohibentur. At nec dãnati: nec qui in cęlo cum Chriſto regnãt,ita ſuis ſunt cõcluſi locis,vt exire 11.

 aliquando

aliquando non permittantur : quemadmodum aliâs demonſtratum eſt.

12. Conſtitutum igitur ſit, admodum veriſimile eſſe *Spiritus hominum purgandorum in propria perſona adeſſe*, ſi quando eos ad viuos redire contingit,& rebus viuentium intereſſe.

CAP. XII.

An Spiritus humani cognoſcant, quæ aguntur, vel ab ipſis, vel ipſorum loco ab Angelis (tam bonis, quàm malis) dum rebus viuentium intereſſe dicuntur.

1. Difficultatem in propoſita quæſtione quædam Scripturæ loca efficiunt; quæ omnem omnino cognitionem hiſce defunctorum Spiritibus adimere videntur. Nam Pſal. 145. dicitur: *In illa die* (quando ſcilicet Spiritus exierunt ab homine,& reuerſi fuerint in terram ſuam) *perituræ omnes cogitationes ipſorum*. Et Salomon, Eccl. 9. docet, *Apud inferos nõ futuram, aut ſapientiam, aut ſcientiam. Meliorem etiam eſſe canem viuum leone mortuo:* propterea, quòd viuentes ſciant ſe eſſe morituros, mortui autem *nihil* amplius norint.

2. Difficultatem hanc auget Beatiſſimus Auguſtinus; qui, libro de Cura pro mortuis agenda, cap. 13. aſſerit, *neſcire animas defunctorum, etiam ſanctorum illa; quæ geruntur apud viuos*, putatque ſibi hîc ſeruire primùm illud, quod Iſaiæ 63. dicitur, *Abraham neſciuit nos, Iſrael non cognouit nos.* Deinde illud 4. Reg. 2. quod promiſit Dominus Ioſiæ Regis. *Colligam te ad patres tuos, & colligeris ad ſepulchrum tuum in pace; vt non videant oculi tui omnia mala; quæ introducturus ſum ſuper locum iſtum.*

3. Et hæc quidem ad omnes defunctorum Spiritus, quomodocunque ad nos redeant, pertinent; ſed tamen in ijs, qui *heteroproſopos* rebus humanis interſunt, locum maximè habent. Si enim beati Spiritus ignorant, quæ apud viuos geruntur, quomodo cognoſcent miſeri? quamuis etiam rebus humanis *autoproſopos* interſint? quomodo cognoſcent, ſi *heteroproſopos* interſint?

4. Poſſemus Diſputationem hanc ad omne humanorum Spirituum genus extendere; etiam illos, qui *felices* ſunt; & cum Deo, in cœlis regnant: ſed nolumus nobis propoſitos terminos transgredi: no-

di: no-

Digitized by Google

di: noſtris ſumus contenti. De *noſtris*, id eſt, *purgandis & damnatis Spiritibus definiendum eſt; Vtrum norint quæ geruntur*, vel ab ipſis, vel ipſorum nomine ab Angelicis Spiritibus, dum rebus viuentium interſunt.

Quia verò rebus noſtris eoſdem dupliciter intereſſe contingit, *& heteroproſopos & autoproſopos*; primùm quidem definiendum erit, vtrum, dum *heteroproſopos* adſunt, quæ geruntur norint: tum deinde vtrum norint eadem quando adſunt *autoproſopos*. 5.

Initio hîc ſtatuendum eſt, in graui eos errore verſari, qui hoſce Spiritus, mox vbi corpora depoſuerunt, *omnis cognitionis volunt eſſe expertes*. Quid? An fortè cenſent animas cum corpore ſimul interire? Si verò non intereunt, nullam vitalem exercere operationem? Si verò exercent: quam poſſunt, niſi intellectus, quæ & prima eſt, & ſine qua aliæ eſſe nequeunt? 6.

Manet in anima vis intelligendi: eiuſque illa eſt facultas, vt in operatione ſua à corpore non dependeat. Docet hoc fides, non repugnat naturæ Magiſter Ariſtoteles. Cur igitur perpetuò otioſam torpentemque dicemus? 7.

Mihi nunquam perſuaderi potuit, inquit præclarè Cyrus moriens, apud Xenophontem, *tum animam eſſe inſipientem, cùm ex inſipienti corpore euadit. Non poſſumus incorporalem, & æternam animam in modum glirium immobilem, torpentemq́, ſentire*: Sententia eſt D. Hieronymi, Epiſtol. ad Pammachium, aduerſus errores Ioannis Hieroſolymitani, de anima extra corpus conſtituta. 8.

Sunt quoque hîc ipſorum Spirituum pro nobis exempla. Vni ipſorum ab Abrahamo dicitur, Lucæ 16. *fili recordare, quia recepiſti bona, in vita tua.* Idem ipſe & fratrum meminit, & multa cum eodem Abrahamo diſſerit. 9.

Sunt alij, qui de malè tranſacta vita ſua, per Salomonem (Sap. 4.) introducuntur ratiocinantes. *Erunt*, inquit, *gementes, & memoria illorum peribit. Venient in cogitationem peccatorum ſuorum timidi: & traducent eos ex aduerſo iniquitates ipſorum.* Hæc paucis, qui plura velit, Toſtat. legat: Abul. in c. 25. Matth. q. 570. & ſequentibus.

Quid igitur eſt, dicet aliquis, quod in illa die, quando Spiritus corpora egreſſi, dicuntur *peritura omnes cogitationes eorum?* Reſpondeo non *peritura* dicuntur, quaſi nullæ ſint futuræ; ſed quia non futuræ fructuoſæ. Dicuntur *peritura* cogitationes; quia adueniente morte, peribunt, quæcunque cogitauerunt miſeri, & facere conſtituerunt, nec optatos fines ipſorum conſilia conſequuntur. 10.

Digitized by Google

11. Et quid eſt, quod apud inferos *neque ſcientia, neque ſapientia eſſe* dicitur? Quia ſcilicet nullum hæc emolumentum miſeris afferunt, & ob id, ita erunt, quaſi non eſſent. Quocirca idem Salomon, qui ſcientiam atque ſapientiam apud inferos futuram negat, optimè hortatur viuentes, vt dum hîc vita ſuperſtes eſt, operentur; ſi in futura vita fructum ſperent; hîc ſeminent, ſi metere ibi volent.

12. Sed *mortui dicuntur nihil amplius noſſe*: Sap. 9. Impiorum hæc vox eſt; non Regis ſapientiſſimi Salomonis. In impiorum ille ſæpe perſona loquitur, quemadmodum hîc, quando *mortuos nihil poſt hanc vitam aſſerit noſſe*.

13. D. Auguſtinus porrò nullo modo, omnem defunctorum hominum Spiritibus ſcientiam rerum, quæ apud nos geruntur, adimit. Præter plurima, quæ naturaliter cognoſcunt, docet quædam, quæ apud nos geruntur, non per ſe, ſed Spiritu Dei reuelante, cognoſcere. Poſſunt, inquit, eodem libro, c. 15. *Spiritus mortuorum aliqua, quæ hîc aguntur, quæ neceſſarium eſt eos noſſe; & quæ neceſſarium non eſt eos non noſſe, Spiritu Dei reuelante cognoſcere.*

14. Conſtitutum igitur ſit *cognitionis expertes non eſſe defunctorum hominum Spiritus*. An verò noſtra, & quæ per ipſos geruntur cognoſcunt, dum rebus noſtris intereſſe dicuntur? Reſpondemus nec noſtra ipſius, quæ ipſorum nomine apud viuos geruntur; nec quidem quòd rebus viuentium interſunt, vi ſua, aut cognoſcere; aut poſſe cognoſcere: & ſi quid cognoſcunt, ſola id ſibi aliunde facta reuelatione cognoſcere. Atque hoc de ipſis dictum eſſe volumus, dum *hetroproſopos* viuentium rebus interſunt; & quæ fiunt, non per ipſos; ſed per Angelicos Spiritus perficiuntur.

15. Non negamus quin multa Spiritus illi cognoſcant: & quidem *vi ſua, atque naturaliter* cognoſcunt. Cognoſcant aliorum hominum Spiritus: cognoſcunt quoque ſpiritus cœleſtes, quanquam illos perfectè, hos imperfectè: vt poſt D. Thomam, Gregorius de Valentia, in q. 89. D. Thomæ art. 2. prim. part. Cognoſcunt res naturales: in confuſo tamen atque communi; vt art. 3. ibidem S. Thomas. Cognoſcunt & diſtinctè, ex naturalibus rebus, illa; ad quæ, dum in corporibus eſſent, peculiarem habuerunt habitudinem vel per cognitionem, vel per affectionem, vel neceſſitudinem aliquam. Et hoc S. Thomas art. 4. legendus Toſtatus Abul. in 15. Matth. qq. 185. 186. 187. &c.

16. Non negamus quoque Spiritum Angelicorum reuelatione poſſe cognoſcere, & noſtra, & quæ ipſorum nomine apud viuentes geruntur. Nunquid ſibi mutuò loqui poſſunt Spiritus? & humani

Digitized by Google

Angelici?& Angelici humanis? Aut quæ apud nos geruntur, pleraque ignota poſſunt eſſe Spiritibus, aut Dæmoniorum, aut bonorum Angelorum?

Vtrum verò Angelici noſtra ipſis reuelent; quæque ipſorum nomine illi apud viuos agunt, poſtea dicendum; Hoc nunc certum eſſe exiſtimamus. quòd *niſi illi reuelent*, humani Spiritus, ſiue damnati illi ſint, ſiue purgandi? *cognoſcere hæc nequeant.* 17.

Quòd dicimus, ex *modo*, quo Spiritus à corpore ſeparati intelligunt, facilè cognoſcitur. Duplex illa eſt S. Thomæ, q.84. art.1. ad 1. Nunc enim per ſpecies, quas, in hac vita ſibi compararunt, intelligunt: nunc per alias, quas, vbi corpora reliquerunt, Deus infundit. Iam verò rerum noſtrarum, quæcunque per Angelos ipſorum nomine geruntur, ſpecies ex hac vita ſecum non deferunt. Sed nec earundem ſpecies Deus ipſis à corpore ſeparatis infundit. Quomodo igitur vel res noſtras, vel quæ Angeli ipſorum nomine operantur, intelligunt? 18.

Fortè rerum harum ſpecies ſecum ex hac vita deferunt? Non deferunt. Species, quas ſecum deferunt, à rebus iam præteritis, ſunt abſtractæ, eaſque repræſentant. & ob id rebus præteritis non autem futuris, aut præſentibus, quales ſunt, de quibus nobis ſermo eſt, ſeruire poſſunt. 19.

Quòd verò Deus, mox è corporibus egreſſis, Spiritibus nouas infundat, & quidem rerum harum, quarum aut nullus, aut rariſſimus eſt vſus, quis credet? præſertim cùm vel neceſſe non ſit Spiritus noſſe, aut noſtra, aut quæ eorum nomine apud viuentes geruntur; vel hæc Angelorũ reuelatione facili negotio innoteſcere valeāt. 20.

Non igitur *per ſe* hæc Spiritus cognoſcunt, Atque in hanc ſententiam locutum eſſe S. Thomam arbitramur in 1. part. q.89. art.8. ad 2. verba eius hæc ſunt: Huiuſmodi apparitiones fiunt per operationes Angelorum bonorum, vel malorum etiam ignorantibus mortuis: ſicut etiam viui ignorantes alijs viuentibus apparent in ſomnis. vt Auguſtinus docet l. de Cura pro Mortuis agenda, c.10. Ita Thom. 21.

Sed an quod ex ſe non habent, ex reuelatione habent Angelorum, qui illis ſua miniſteria hîc exhibent. *Exiſtimamus habere, vt plurimùm*, Neque enim damnatis Spiritibus vlla eſſet pœna, neque purgandis vllum ſolatium, (quę dici non debent) ſi ſe, quamuis in aliena perſona, rebus viuentium intereſſe ignorarent. Atque hoc de priori. 22.

Reſtat, doceamus, vtrum, quando *autoproſopos* rebus viuentium interſunt. *& noſtra norint: & ſe rebus viuentium intereſſe ſciant; & cognoſcant, quæ ipſorum nomine, vel gratia, ab Angelicis Spiritibus aguntur.* 23.

Et qui-

24. Et quidem *omnia hæc* ex aliorum *reuelatione* ipſos cognoſcere poſſe dubium non eſt. Neque enim deterior eſt ipſorum conditio, dum *autoproſopos*, quàm quando *heteroproſopos* viuentibus adſunt. Quocirca ſi hîc poſſunt, poterunt & ibi, Spirituum aliorum reuelatione, hæc cognoſcere.

25. Sed *vi ſua* num cognoſcunt? Non vna reſponſione quæſtioni propoſitæ poteſt ſatis fieri, quia non vnum quæritur, ſed multa.

26. Primùm igitur, ſi quando *autoproſopos* ad viuos redeunt, *redire ſe, non poſſunt ignorare*. An ignorare poſſunt ſe de loco ad locum tranſire? aut eſſe, vbi reuera exiſtunt? vbi agunt? vbi patiuntur? vbi tumultus excitant? vbi ſunt moleſti?

27. Sed tamen (quod ſecundo loco ſit dictum) *viuentium res, ad quas redeunt, non per ſe omnes intelligunt*. Dum *heteroproſopos* adſunt noſtra non intelligũt; propterea, quòd rerum ſpeciebus atque ſimulachris careant; at ijſdem etiam quando *autoproſopos* præſentes ſunt, ſunt deſtituti: & præterea plurima ipſorum poſſunt ijs eſſe occulta.

28. Sic (quod tertio loco dictum volumus) *nec intelligunt ſemper quæcunque ipſorum nomine Angelici Spiritus operantur*. Varia illa ſunt, quemadmodum Capite vigeſimo quinto à nobis explicabitur. Et quædam quidem vi ſua cognoſcunt, quædam minimè: quæ tamen, vt plurimum Angelorum, qui ipſis quaſi deſeruiunt, habent reuelatione. Sed hæc ad Scholas magis pertinent.

CAP. XIII.

De cauſis & finibus, qui tam Deo, quàm Spiritibus & Spectris, in locis infectis, propoſiti ſunt.

1. CAuſæ & fines, ob quos loca à Spiritibus infeſta ſunt, vel ex *Dei*, vel ex *Spirituum* voluntate petendæ ſunt. Hoc Capite, quid vel illi, vel his propoſitum ſit inquirimus. Quia verò Spirituum infeſtantium tria ſunt genera; vtrum idem omnes quærant, an aliud illi explicandum erit.

2. Et quamuis res hæc non prorſus humanum ingenium ſuperet, difficultatem tamen aliquam habet; propterea quod Dei hic, hominumque atque Dæmonum voluntatis rationes, cauſaſque ſcrutemur; quas cùm per ſe intueri nequeamus, neceſſe eſt ex alijs coniectura aſſequamur. Ab *humanis* autem Spiritibus principium facimus.

Horum

Digitized by Google

Horum duo ſunt genera. Vnum purgandorum: alterum damnatorum. Vt vtrorumque alia, atque alia conditio; ita alij atque alij fines; vbicumque tandem locorum mortales tentare atque moleſtare deprehenduntur. 4.

Purgandis vnum, omnibus actionibus, & tumultibus, quos excitant, *per ſe* propoſitum videtur, *vt viuentium opera iuuentur*. Neque enim excitati ab ipſis tumultus pœnarum ipſorum aliquod leuamen ſunt: res per ſe clara eſt; Neque his incommodare, aut moleſti viuentibus eſſe deſiderant: boni enim ſunt. Neque eorum eſt viuentes aut à vitijs deterrere, aut ad virtutum ſtudia excitare hac ratione. Hic Moyſes, Prophetæ, & aliæ rationes viuis ſeruiunt. Suam igitur tantummodo cauſam agunt. Et quemadmodum ſingulari Dei priuilegio, alius ipſis, præter communem, pœnarum locus conceſſus eſt; ita facta poteſtas, vt, ſi poſſint, viuentium ſe iuuent ſubſidijs. 5.

Alijs, *damnatorum* inquam *hominum*, *Spiritibus* non hic finis eſt. 6. Veniæ ipſis ſpes nulla eſt, nec vllis poſſunt viuentium ſubſidijs iuuari. Vtrumque probè norunt infeliciſſimi. An quærunt hac ratione alijs aliquod afferre emolumentum? Non quærunt. boni faciunt nihil: boni cupiunt nihil: nullis, quantumuis optimis olim in ſæculo ſodalibus, aut amicis, bene volunt. *Omnis voluntas damnati iniuſta eſt*, inquit B. Gregorius 8. Moralium. cap. 7. Quid igitur infeſtationibus quærunt? Hoc ipſum ferè, quod ipſorum ſocij Dæmones. Sicuti amborum eadem ſocietas & conditio: ita eadem ferè ſtudia: infeliciſſimorum infeliciſſima.

Et quid *Dæmones?* Idipſum, quod omnibus temporibus, omnibus locis, omnibus conatibus, omnibus ſtudijs, quæ hominum cauſa, vel ſponte, vel pro Dei imperio ſuſcipiunt. Quemadmodum ſemper humanæ ſalutis, & incolumitatis ſunt hoſtes; ita his terriculamentis, quæ diuerſis locis excitant, hominum moleſtiam, perniciemque quærunt impensè, &, præter hanc, vix aliquid. Nequam ſunt ſemper nequiſſimi. 7.

Nullum ipſis in pœnis, quas maximas ſuſtinent, hæc terriculamenta leuamen afferunt. Quid quod nec gaudium, aut voluptatem ex ijſdem capiant, quamuis etiam vehementer Nequam Spiritibus arrideant? Sicuti felices mentes, etiam ex aduerſiſſimis rebus nullam percipiunt moleſtiam, atque dolorem; ita ex proſperis Spiritus miſeri nullam voluptatem, Purus eſt infelicium dolor, nullo gaudio reſperſus. Purum eſt felicium gaudium, nullo dolore permixtum. Vide huius duplicem cauſam apud Ludouicum Molinam q. 46. Diſp. 3. in 1. part D. Thom. 8.

Digitized by Google

9. Sic nec miſeri vllum volunt bonum mortalibus, quos infeſtant. Quod ſi quædam ab ijs in ſpeciem bene fieri videntur; ſi in quibuſdam videntur commodare; id totum, vt incommodent, faciunt. Quæcumque ab ijs fiunt: qualiacunque ab ijs fiunt; omnia ex prauis finibus, quos ſibi propoſitos habent, vitium contrahunt. Quemadmodum ex B. Gregorio dictum eſt, Theſ. 6. huius Cap. Quid verò in omnibus machinentur, Capite 15. fuſius demonſtrandum erit.

10. Porrò *Deo*, quemadmodum omnibus in rebus; ita in his infeſtationibus; non niſi bonum propoſitum eſt: ſiue ipſo tantum permittente, non autem imperante: ſiue etiam imperante; à quibuſcunque licet Spiritibus, loca infeſtentur. Docemus in *ſingulis* Spiritibus.

11. In *purgandis* præcipuè miſericordiæ, & bonitatis ſuæ dat documenta; quæ non ipſi ſolùm defunctorum Spiritus; verumetiam viuentes adhuc homines experiuntur: Illi quidem; quòd hac ratione viuentium ſubſidia, quaſi, emendicare valeant, & peccatis debitas pœnas, aliorum pijs operibus redimere: hi verò; quòd intelligant, ex his, peccata ſibi eſſe cauenda: digna pœnitentiæ opera magno animo ſubeunda: non exſpectandas futuræ vitæ grauiſſimas pœnas; denique materiam ſibi benefaciendi, & proximum pijs miſericordiæ operibus iuuandi præberi.

12. In *damnatis* peruerſorum hominum *Spiritibus*, præter miſericordiæ, præbet etiam exemplum iuſtitiæ. Quid ita? quia grauiſſimis remedijs & machinis vrget immeritos mortales ad peccatorum, & malè tranſactæ vitæ, pœnitentiam. Hoc ſummæ miſericordiæ eſt. Et dum eaſdem pœnas quodam modo hominum ſenſibus obijcit; & ijs locis exigit, vbi peccatorum meritis contractæ ſunt, ſe æquiſſimum probat Iudicem: vt qui & ſcelera vindicet; & ibi, cum ſummo miſerorum dolore, vindicet, vbi cum voluptate plerumque contracta fuerunt.

13. In *Dæmonum* infeſtationibus duobus modis ſe Deus habet. Nunc Dæmonum opera vtitur; ipſoque imperante fit, vt ſpectris loca ſint horrida: nunc permittit, ijſdem, vt pro libidine ſua ſuas nequitias exerceant, & ſpectra exhibeant. Sed tamen vtrobique cum hominum, ſi modò volunt, emolumento. Permiſit Dæmonibus poteſtatem in Iob: in filios eius; in filias: vniuerſamque ſanctiſſimi hominis ſubſtantiam: quanto verò cum Iob emolumento? Præcepit ijſdem (vt fortè non malè creditur) ſubuerſionem Sodomorum, & vicinorum populorum: & ſi non illis, quantus alijs horum exemplo metus iniectus? quot, horum pœna perculſi, à fœda peccandi libidine reuocati, ſaniora ſectati ſunt conſilia?

Quæ

Digitized by Google

Quæcunque infeſtationes locorum Dæmonum opera patratæ ſunt, ſi bene ratiocinabimur, hominum emolumenta iiſdem Deum (quo permittente, vel imperante factæ ſunt) ſpectaſſe, obſcurum non eſt. id tum in *omnibus*, tum in *ſingulis* facilè eſt deprehendere. 14.

In *omnibus* oſtenditur, præter corpoream, eſſe quandam naturam Spiritualem: illam hominum ſaluti, & incolumitati eſſe infeſtiſſimam: vires illius in corpora, reſque corporeas eſſe maximas: eiuſdem nobis ſocietatem, communionemque peſte & anguè peius eſſe declinandam. 15.

In *ſingulis* alia emolumenta capere poſſumus. In illis, quarum in fodinis mineralibus author eſt, diſcere licet, eos qui diuitias quærunt, incidere in laqueos Diaboli; in illa, fundi Heſperiam, magnam eſſe vim atque virtutem Reliquiarum: in alia, domus infeſtæ, à Theodoro Sicæorum Archimandrita, liberatæ, plurimùm valere contra Diabolicos inſultus, res conſecratas. Sic Deum eſſe vltorem ſcelerum, quibus charitatis fraternæ, iuſtitiæ, & honeſtatis iura violantur, docent illæ, quæ propter Pauſaniam, Neronem, atque Ottonem excitatæ fuerunt. Aliæ alias habent commoditates. Conſule 1. Caput de his omnibus. 16.

CAP. XIIII.

Inter loca eſſe quædam alijs magis infeſta: & id contingere, non ex locorum natura, & conditione: ſed pro Dei atque Spirituum voluntate.

QVamuis nulla *propemodum* loca ſint, quæ non infeſtantes admittant Spiritus: quædam tamen eſſe, vbi frequentius inueniantur, haud pauca ſunt, quæ probant: *quæ vbi indicauerimus*, vnde id accidat, explicandum erit. 1.

Igitur inter horrida magis, & Spirituum infeſtationibus expoſita loca, primò ſunt *deſerta & inculta ſolitudines*. Hoc inſinuare videtur Iſaias Propheta, c. 24. quando deſertas Idumæorum ciuitates docet futuras *domicilia Lamiarum, Dæmoniorum, onocentaurorum, & piloſorum*. Idem ſanctiſſimus Ioannes in ſua Apocalypſi, ca. 18. dum deſertam Babylonem, habitationem vocat *Dæmoniorum*, vt ibidem explicat Ribera. Idē Euangeliſta Matthæus, c. 4. cùm Chriſtum aſſerit in *deſerto* Dæmonis inſultus ſuſtinuiſſe. 2.

Sed & ſuo exéplo hoc obſeruare potuerunt olim Eremi incolæ; in

Digitized by Google

primis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in *deſerto* ſuſtinuit, Spectris. ſic B. Athanaſius. Dæmones (inquit, in Vita Antonij) beſtiarum & ſerpentum formas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuêre phantaſijs leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum: necnon & pardorum atque vrſorum. Et hæc ſingula ſecundùm ſuam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens: Taurus rugitu & cornibus minabatur: Serpentes ſibilo perſonabant: Luporum impetus inhiabat: Pardus diſcolor authoris ſui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus. Hæc Athanaſius. De Antonio etiam, per *Eremum* ad Paulum iter faciente, ſic habet S. Hieronymus: Conſpicit hominem equo mixtum, cui opinio Poetarum Hippocentauro nomē dedit, & paulò poſt: Inter ſaxoſam conuallem, haud grandem homunculum videt aduncis naribus, fronte cornibus aſperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat. Hic Antonio reſpondit: *Mortalis ego ſum, & vnus ex accolis Eremi; quos vario deluſa errore gentilitas Faunos, Satyroſq́, & incubos vocans, colit.*

Hinc ob cauſam idem Hieronymus Eremum dicit *monſtroſorum animalium feracem*: Cyrillus verò, in cap. 34. Iſaiæ: *Spiritus mali*, inquit, *libenter dicuntur in deſertis locis habitare.* Et Procopius, cap. 13. eiuſdem, *Deſertis*, inquit, *incultiſq́, locis ipſi Dæmones gaudent.* Hinc quidam ipſorum, cùm iam eijciendi eſſent ex hominibus, à S. Germano, Pariſienſi Epiſcopo, rogabant, vt ſaltem per deſertam ſolitudinem ipſis errare concedatur, ſi inter homines verſari non liceret. ita Fortunatus Pictauorum Epiſcopus, in Vita S. Germani. cap 30.

Valet pro his locis exemplum Gordiani, ſpectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, li. 2. Genialium dierum, ca. 9. Hic cùm Aretium, cum familiari ſuo proficiſceretur, & ab itinere longè aberraſſent, per *difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, ſed ſaltem nemora*; vergenteque ad occaſum ſole, labore feſſi conſediſſent; tandem hominis vocem procul audire viſi ſunt: quam ſecuti, trium hominum conſpiciunt *Imagines*, immanes & formidabiles, vltra humanum modum; nigris & demiſsis tunicis, in veſte lugubri funeſtaque, barba capilloque ſummiſſo, horribili facie. Ita Alexander.

Valet & Adriani Patritij Nauarchi, cuius Ioannes Curopalates meminit in Compendio Hiſtoriarum, fol. 43. Hic cùm ad liberandos Syracuſanos, cum exercitu, à Conſtantinopolitano Imp. mitteretur; & haud proſpera nauigatione vſus, in portu Peloponenſi, qui Accipitris vocatur, hæreret; vrbem captam eſſe intellexit à Dæmonibus

Digitized by Google

nibus, loca deſerta incolentibus. Locus eſt, inquit Curopalates, in Peloponeſo, qui vocatur Palus; propter ſyluæ, quæ ibi eſt, denſitatem, hoc ſortitus cognomentum. Hic Romanorum claſſis in ſtatione erat. Quadam igitur nocte, cùm Dæmones illic habitantes, inter ſe colloquerentur, audierunt Paſtores heri captas, & ſolo æquatas Syracuſas: diuulgataque ab alio in alium fama, ad Adrianum quoque peruenit, qui accerſitis paſtoribus, diligenterque interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumque vellet ſuis auribus ipſe ea percipere, ipſos Dæmones percunctatus, audiuit iam captas eſſe Syracuſas. Hæc ibi.

Secundò ſunt *loca humida & paludoſa*. Aſſerit hoc quidem Ioannes Bodinus; ſed Dominus inſinuat alicubi, apud Euangeliſtam Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis inaquoſis non inuenire requiem*, & idcirco ad priores ſedes reuerti: ſignificans eoſdem in *locis aquoſis* requiem inuenire; atque ibi ſedes ſuas figere. 3.

Hinc eſt, vt apud Aquilonares populos Spectra plura inueniantur, & flammantes ignes (quæ ſæpè vel Spectra ſunt, vel non ſine Spectris) ſecundùm aquas conſpiciantur, & ad aquas, vt incautos homines ſuffocent, prouocent.

Hinc in Cracouienſi tractu, infeſtus lacus ab omni piſcatione incolas prohibuit; & anno 1283. nouo Spectro factus eſt celebrior. Rem totam his verbis in ſua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit, in Cracouienſi tractu Spectrum apparuiſſe. Lacum enim quendam per amplum infeſtatione Dæmonum, piſcationibus & vſibus hominum exemptum fuiſſe. Ad eum, hiberna glacie concretum, vicinos cum ſacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reliquias ſacras, quibus vis Dæmonum propulſaretur, ferentibus, piſcandi gratia conueniſſe; immiſſo autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piſcatoribus, tres piſciculos; altero nihil niſi rete conuolutum; tertio denique monſtrum horrendum caprino capite, & in ſpeciem ignis ardentibus oculis extractum eſſe: territis autem & diffugientibus cunctis, Spectrum illud ſub glaciem ſe ſubmerſiſſe, ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum & ſonitum edidiſſe: afflatoſque ab eo nonnullos homines fœda vlcera retuliſſe. Hæc Cromerus, lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem, fol. 169.

Rurſus paluſtris locus eſt decem circiter paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Eſt enim hic *lacus* (teſte Michaele ab Iſſelt, circa annum 1585. Commentariorum Rerum in orbe geſtarum) qui à Dæmonio ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra

Digitized by Google

primis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in *deſerto* ſuſtinuit, Spectris, ſic B. Athanaſius. Dæmones (inquit, in Vita Antonij) beſtiarum & ſerpentum formas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuêre phantaſijs leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum: necnon & pardorum atque vrſorum. Et hæc ſingula ſecundùm ſuam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens: Taurus rugitu & cornibus minabatur: Serpentes ſibilo perſonabant: Luporum impetus inhiabat: Pardus diſcolor authoris ſui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus. Hæc Athanaſius. De Antonio etiam, per *Eremum* ad Paulum iter faciente, ſic habet S. Hieronymus: Conſpicit hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum Hippocentauro nomẽ dedit, & paulò poſt: Inter ſaxoſam conuallem, haud grandem homunculum videt aduncis naribus, fronte cornibus aſperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat. Hic Antonio reſpondit: *Mortalis ego ſum, & vnus ex accolis Eremi; quos vario deluſa errore gentilitas Faunos, Satyroſq; & incubos vocans, colit.*

Hinc ob cauſam idem Hieronymus Eremum dicit *monſtroſorum animalium feracem*: Cyrillus verò, in cap. 34. Iſaiæ: *Spiritus mali*, inquit, *libenter dicuntur in deſertis locis habitare.* Et Procopius, cap. 13. eiuſdem, *Deſertis*, inquit, *incultiſq; locis ipſi Dæmones gaudent.* Hinc quidam ipſorum, cùm iam eijciendi eſſent ex hominibus, à S. Germano, Pariſienſi Epiſcopo, rogabant, vt ſaltem per deſertam ſolitudinem ipſis errare concedatur, ſi inter homines verſari non liceret. ita Fortunatus Pictauorum Epiſcopus, in Vita S. Germani. cap. 30.

Valet pro his locis exemplum Gordiani, ſpectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, li. 2. Genialium dierum, ca. 9. Hic cùm Aretium, cum familiari ſuo proficiſceretur, & ab itinere longè aberraſſent, per *difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, ſed ſaltem nemora*; vergenteque ad occaſum ſole, labore feſſi conſediſſent; tandem hominis vocem procul audire viſi ſunt: quam ſecuti, trium hominum conſpiciunt *Imagines*, immanes & formidabiles, vltra humanum modum; nigris & demiſſis tunicis, in veſte lugubri funeſtaque, barba capilloque ſummiſſo, horribili facie. Ita Alexander.

Valet & Adriani Patritij Nauarchi, cuius Ioannes Curopalates meminit in Compendio Hiſtoriarum, fol. 43. Hic cùm ad liberandos Syracuſanos, cum exercitu, à Conſtantinopolitano Imp. mitteretur; & haud proſpera nauigatione vſus, in portu Peloponenſi, qui Accipitris vocatur, hæreret; vrbem captam eſſe intellexit à Dæmonibus

nibus, loca deſerta incolentibus. Locus eſt, inquit Curopalates, in Peloponeſo, qui vocatur Palus; propter ſyluæ, quæ ibi eſt, denſitatem, hoc ſortitus cognomentum. Hic Romanorum claſſis in ſtatione erat. Quadam igitur nocte, cùm Dæmones illic habitantes, inter ſe colloquerentur, audierunt Paſtores heri captas, & ſolo æquatas Syracuſas: diuulgataque ab alio in alium fama, ad Adrianum quoque peruenit, qui accerſitis paſtoribus, diligenterque interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumque vellet ſuis auribus ipſe ea percipere, ipſos Dæmones percunctatus, audiuit iam captas eſſe Syracuſas. Hæc ibi.

Secundò ſunt *loca humida & paludoſa*. Aſſerit hoc quidem Ioannes Bodinus; ſed Dominus inſinuat alicubi, apud Euangeliſtam Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis inaquoſis non inuenire requiem*, & idcirco ad priores ſedes reuerti: ſignificans eoſdem in *locis aquoſis* requiem inuenire; atque ibi ſedes ſuas figere. 3.

Hinc eſt, vt apud Aquilonares populos Spectra plura inueniantur, & flammantes ignes (quæ ſæpè vel Spectra ſunt, vel non ſine Spectris) ſecundùm aquas conſpiciantur, & ad aquas, vt incautos homines ſuffocent, prouocent.

Hinc in Cracouienſi tractu, infeſtus lacus ab omni piſcatione incolas prohibuit; & anno 1283. nouo Spectro factus eſt celebrior. Rem totam his verbis in ſua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit, in Cracouienſi tractu Spectrum apparuiſſe. Lacum enim quendam per amplum infeſtatione Dæmonum, piſcationibus & vſibus hominum exemptum fuiſſe. Ad eum, hiberna glacie concretum, vicinos cum ſacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reliquias ſacras, quibus vis Dæmonum propulſaretur, ferentibus, piſcandi gratia conueniſſe; immiſſo autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piſcatoribus, tres piſciculos; altero nihil niſi rete conuolutum; tertio denique monſtrum horrendum caprino capite, & in ſpeciem ignis ardentibus oculis extractum eſſe: territis autem & diffugientibus cunctis, Spectrum illud ſub glaciem ſe ſubmerſiſſe, ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum & ſonitum edidiſſe: afflatoſque ab eo nonnullos homines fœda vlcera retuliſſe. Hæc Cromerus, lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem, fol. 169.

Rurſus paluſtris locus eſt decem circiter paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Eſt enim hic *lacus* (teſte Michaele ab Iſſelt, circa annum 1585. Commentariorum Rerum in orbe geſtarum) quà Dæmonio ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra

primis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in *deſerto* ſuſtinuit, Spectris. ſic B. Athanaſius. Dæmones (inquit, in Vita Antonij) beſtiarum & ſerpentum formas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuêre phantaſijs leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum: necnon & pardorum atque vrſorum. Et hæc ſingula ſecundùm ſuam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens: Taurus rugitu & cornibus minabatur: Serpentes ſibilo perſonabant: Luporum impetus inhiabat: Pardus diſcolor authoris ſui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus. Hæc Athanaſius. De Antonio etiam, per *Eremum* ad Paulum iter faciente, ſic habet S. Hieronymus: Conſpicit hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum Hippocentauro nomẽ dedit, & paulò poſt: Inter ſaxoſam conuallem, haud grandem homunculum videt aduncis naribus, fronte cornibus aſperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat. Hic Antonio reſpondit: *Mortalis ego ſum, & vnus ex accolis Eremi; quos vario deluſa errore gentilitas Faunos, Satyroſq́, & incubos vocans, colit.*

Hinc ob cauſam idem Hieronymus Eremum dicit *monſtroſorum animalium feracem*: Cyrillus verò, in cap. 34. Iſaiæ: *Spiritus mali*, inquit, *libenter dicuntur in deſertis locis habitare.* Et Procopius, cap. 13. eiuſdem, *Deſertis*, inquit, *incultiſq́, locis ipſi Dæmones gaudent.* Hinc quidam ipſorum, cùm iam eijciendi eſſent ex hominibus, à S. Germano, Pariſienſi Epiſcopo, rogabant, vt ſaltem per deſertam ſolitudinem ipſis errare concedatur, ſi inter homines verſari non liceret. ita Fortunatus Pictauorum Epiſcopus, in Vita S. Germani. cap 30.

Valet pro his locis exemplum Gordiani, ſpectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, li. 2. Genialium dierum, ca. 9. Hic cùm Aretium, cum familiari ſuo proficiſceretur, & ab itinere longè aberraſſent, per *difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, ſed ſaltem nemora*; vergenteque ad occaſum ſole, labore feſſi conſediſſent; tandem hominis vocem procul audire viſi ſunt: quam ſecuti, trium hominum conſpiciunt *Imagines*, immanes & formidabiles, vltra humanum modum; nigris & demiſſis tunicis, in veſte lugubri funeſtaque, barba capilloque ſummiſſo, horribili facie. Ita Alexander.

Valet & Adriani Patritij Nauarchi, cuius Ioannes Curopalates meminit in Compendio Hiſtoriarum, fol. 43. Hic cùm ad liberandos Syracuſanos, cum exercitu, à Conſtantinopolitano Imp. mitteretur; & haud proſpera nauigatione vſus, in portu Peloponenſi, qui Accipitris vocatur, hæreret; vrbem captam eſſe intellexit à Dæmonibus

nibus, loca deſerta incolentibus. Locus eſt, inquit Curopalates, in Peloponeſo, qui vocatur Palus; propter ſyluæ, quæ ibi eſt, denſitatem, hoc ſortitus cognomentum. Hic Romanorum claſſis in ſtatione erat. Quadam igitur nocte, cùm Dæmones illic habitantes, inter ſe colloquerentur, audierunt Paſtores heri captas, & ſolo æquatas Syracuſas: diuulgataque ab alio in alium fama, ad Adrianum quoque peruenit, qui accerſitis paſtoribus, diligenterque interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumque vellet ſuis auribus ipſe ea percipere, ipſos Dæmones percunctatus, audiuit iam captas eſſe Syracuſas. Hæc ibi.

Secundò ſunt *loca humida & paludoſa*. Aſſerit hoc quidem Ioannes Bodinus; ſed Dominus inſinuat alicubi, apud Euangeliſtam Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis inaquoſis non inuenire requiem*, & idcirco ad priores ſedes reuerti: ſignificans eoſdem in *locis aquoſis* requiem inuenire; atque ibi ſedes ſuas figere. 3.

Hinc eſt, vt apud Aquilonares populos Spectra plura inueniantur, & flammantes ignes (quæ ſæpè vel Spectra ſunt, vel non ſine Spectris) ſecundùm aquas conſpiciantur, & ad aquas, vt incautos homines ſuffocent, prouocent.

Hinc in Cracouienſi tractu, infeſtus lacus ab omni piſcatione incolas prohibuit; & anno 1283. nouo Spectro factus eſt celebrior. Rem totam his verbis in ſua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit, in Cracouienſi tractu Spectrum apparuiſſe. Lacum enim quendam per amplum infeſtatione Dæmonum, piſcationibus & vſibus hominum exemptum fuiſſe. Ad eum, hiberna glacie concretum, vicinos cum ſacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reliquias ſacras, quibus vis Dæmonum propulſaretur, ferentibus, piſcandi gratia conueniſſe; immiſſo autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piſcatoribus, tres piſciculos; altero nihil niſi rete conuolutum; tertio denique monſtrum horrendum caprino capite, & in ſpeciem ignis ardentibus oculis extractum eſſe: territis autem & diffugientibus cunctis, Spectrum illud ſub glaciem ſe ſubmerſiſſe, ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum & ſonitum edidiſſe: afflatosque ab eo nonnullos homines fœda vlcera retuliſſe. Hæc Cromerus, lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem, fol. 169.

Rurſus paluſtris locus eſt decem circiter paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Eſt enim hic *lacus* (teſte Michaele ab Iſſelt, circa annum 1585. Commentariorum Rerum in orbe geſtarum) qui à Dæmonio ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra

primis grandæuus Antonius: de cuius, quæ in *deſerto* ſuſtinuit, Spectris, ſic B. Athanaſius. Dæmones (inquit, in Vita Antonij) beſtiarum & ſerpentum formas induentes, omnia, vbi vir Sanctus agebat, protinus repleuêre phantaſijs leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum: necnon & pardorum atque vrſorum. Et hæc ſingula ſecundùm ſuam fremebant naturam. Rugiebat Leo, occidere volens: Taurus rugitu & cornibus minabatur: Serpentes ſibilo perſonabant: Luporum impetus inhiabat: Pardus diſcolor authoris ſui calliditates varias indicabat. Truces omnium vultus, voces horridæ, dirus auditus. Hæc Athanaſius. De Antonio etiam, per *Eremum* ad Paulum iter faciente, ſic habet S. Hieronymus: Conſpicit hominem equo mixtum, cui opinio Poëtarum Hippocentauro nomē dedit, & paulò poſt: Inter ſaxoſam conuallem, haud grandem homunculum videt aduncis naribus, fronte cornibus aſperata; cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat. Hic Antonio reſpondit: *Mortalis ego ſum, & vnus ex accolis Eremi; quos vario deluſa errore gentilitas Faunos, Satyroſq; & incubos vocans, colit.*

Hinc ob cauſam idem Hieronymus Eremum dicit *monſtroſorum animalium feracem*: Cyrillus verò, in cap. 34. Iſaiæ: *Spiritus mali*, inquit, *libenter dicuntur in deſertis locis habitare.* Et Procopius, cap. 13. eiuſdem, *Deſertis*, inquit, *incultiſq; locis ipſi Dæmones gaudent.* Hinc quidam ipſorum, cùm iam eijciendi eſſent ex hominibus, à S. Germano, Pariſienſi Epiſcopo, rogabant, vt ſaltem per deſertam ſolitudinem ipſis errare concedatur, ſi inter homines verſari non liceret. ita Fortunatus Pictauorum Epiſcopus, in Vita S. Germani. cap 30.

Valet pro his locis exemplum Gordiani, ſpectatæ fidei hominis, cuius Alexander ab Alexandro meminit, li. 2. Genialium dierum, ca. 9. Hic cùm Aretium, cum familiari ſuo proficiſceretur, & ab itinere longè aberraſſent, per *difficilia & deuia loca, vbi nihil viderent culti, ſed ſaltem nemora*; vergenteque ad occaſum ſole, labore feſſi conſediſſent; tandem hominis vocem procul audire viſi ſunt: quam ſecuti, trium hominum conſpiciunt *Imagines*, immanes & formidabiles, vltra humanum modum; nigris & demiſſis tunicis, in veſte lugubri funeſtaque, barba capilloque ſummiſſo, horribili facie. Ita Alexander.

Valet & Adriani Patritij Nauarchi, cuius Ioannes Curopalates meminit in Compendio Hiſtoriarum, fol. 43. Hic cùm ad liberandos Syracuſanos, cum exercitu, à Conſtantinopolitano Imp. mitteretur; & haud proſpera nauigatione vſus, in portu Peloponenſi, qui Accipitris vocatur, hæreret; vrbem captam eſſe intellexit à Dæmonibus

nibus, loca deſerta incolentibus. Locus eſt, inquit Curopalates, in Peloponeſo, qui vocatur Palus; propter ſyluæ, quæ ibi eſt, denſitatem, hoc ſortitus cognomentum. Hic Romanorum claſſis in ſtatione erat. Quadam igitur nocte, cùm Dæmones illic habitantes, inter ſe colloquerentur, audierunt Paſtores heri captas, & ſolo æquatas Syracuſas: diuulgataque ab alio in alium fama, ad Adrianum quoque peruenit, qui accerſitis paſtoribus, diligenterque interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumque vellet ſuis auribus ipſe ea percipere, ipſos Dæmones percunctatus, audiuit iam captas eſſe Syracuſas. Hæc ibi.

Secundò ſunt *loca humida & paludoſa*. Aſſerit hoc quidem Ioannes Bodinus; ſed Dominus inſinuat alicubi, apud Euangeliſtam Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis inaquoſis non inuenire requiem*, & idcirco ad priores ſedes reuerti: ſignificans eoſdem in *locis aquoſis* requiem inuenire; atque ibi ſedes ſuas figere. 3.

Hinc eſt, vt apud Aquilonares populos Spectra plura inueniantur, & flammantes ignes (quæ ſæpè vel Spectra ſunt, vel non ſine Spectris) ſecundùm aquas conſpiciantur, & ad aquas, vt incautos homines ſuffocent, prouocent.

Hinc in Cracouienſi tractu, infeſtus lacus ab omni piſcatione incolas prohibuit; & anno 1283. nouo Spectro factus eſt celebrior. Rem totam his verbis in ſua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit, in Cracouienſi tractu Spectrum apparuiſſe. Lacum enim quendam per amplum infeſtatione Dæmonum, piſcationibus & vſibus hominum exemptum fuiſſe. Ad eum, hiberna glacie concretum, vicinos cum ſacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reliquias ſacras, quibus vis Dæmonum propulſaretur, ferentibus, piſcandi gratia conueniſſe; immiſſo autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piſcatoribus, tres piſciculos; altero nihil niſi rete conuolutum; tertio denique monſtrum horrendum caprino capite, & in ſpeciem ignis ardentibus oculis extractum eſſe: territis autem & diffugientibus cunctis, Spectrum illud ſub glaciem ſe ſubmerſiſſe, ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum & ſonitum edidiſſe: afflatoſque ab eo nonnullos homines fœda vlcera retuliſſe. Hæc Cromerus, lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem, fol. 169.

Rurſus paluſtris locus eſt decem circiter paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Eſt enim hic *lacus* (teſte Michaele ab Iſſelt, circa annum 1585. Commentariorum Rerum in orbe geſtarum) qui à Dæmonio ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra

9. Sic nec miſeri vllum volunt bonum mortalibus,quos infeſtant, Quod ſi quædam ab ijs in ſpeciem bene fieri videntur; ſi in quibuſdam videntur commodare; id totum, vt incommodent, faciunt. Quæcumque ab ijs fiunt: qualiacunque ab ijs fiunt;omnia ex prauis finibus, quos ſibi propoſitos habent, vitium contrahunt. Quemadmodum ex B. Gregorio dictum eſt, Theſ. 6. huius Cap. Quid verò in omnibus machinentur,Capite 15. fuſius demonſtrandum erit.

10. Porrò *Deo*, quemadmodum omnibus in rebus; ita in his infeſtationibus; non niſi bonum propoſitum eſt: ſiue ipſo tantum permittente,non autem imperante:ſiue etiam imperante; à quibuſcunque licet Spiritibus,loca infeſtentur. Docemus in *ſingulis* Spiritibus.

11. In *purgandis* præcipuè miſericordiæ, & bonitatis ſuæ dat documenta; quæ non ipſi ſolùm defunctorum Spiritus; verumetiam viuentes adhuc homines experiuntur: Illi quidem; quòd hac ratione viuentium ſubſidia,quaſi,emendicare valeant, & peccatis debitas pœnas,aliorum pijs operibus redimere:hi verò; quòd intelligant, ex his,peccata ſibi eſſe cauenda: digna pœnitentiæ opera magno animo ſubeunda:non exſpectandas futuræ vitæ grauiſſimas pœnas; denique materiam ſibi benefaciendi, & proximum pijs miſericordiæ operibus iuuandi præberi.

12. In *damnatis* peruerſorum hominum *Spiritibus*, præter miſericordiæ,præbet etiam exemplum iuſtitiæ. Quid ita? quia grauiſſimis remedijs & machinis vrget immeritos mortales ad peccatorum, & malè tranſactæ vitæ, pœnitentiam. Hoc ſummæ miſericordiæ eſt. Et dum eaſdem pœnas quodam modo hominum ſenſibus obijcit; & ijs locis exigit,vbi peccatorum meritis contractæ ſunt, ſe æquiſſimum probat Iudicem: vt qui & ſcelera vindicet; & ibi, cum ſummo miſerorum dolore,vindicet,vbi cum voluptate plerumque contracta fuerunt.

13. In *Dæmonum* infeſtationibus duobus modis ſe Deus habet. Nunc Dæmonum opera vtitur; ipſoque imperante fit,vt ſpectris loca ſint horrida: nunc permittit, iiſdem, vt pro libidine ſua ſuas nequitias exerceant, & ſpectra exhibeant. Sed tamen vtrobique cum hominum, ſi modò volunt, emolumento. Permiſit Dæmonibus poteſtatem in Iob: in filios eius; in filias: vniuerſamque ſanctiſſimi hominis ſubſtantiam: quanto verò cum Iob emolumento? Præcepit iiſdem (vt fortè non malè creditur) ſubuerſionem Sodomorum, & vicinorum populorum:& ſi non illis, quantus alijs horum exemplo metus iniectus? quot,horum pœna perculſi, à fœda peccandi libidine reuocati, ſaniora ſectati ſunt conſilia?

Quæ

Digitized by Google

Quæcunque infeſtationes locorum Dæmonum opera patratæ ſunt, ſi bene ratiocinabimur, hominum emolumenta iiſdem Deum (quo permittente, vel imperante factæ ſunt) ſpectaſſe, obſcurum non eſt. id tum in *omnibus*, tum in *ſingulis* facilè eſt deprehendere. 14.

In *omnibus* oſtenditur, præter corpoream, eſſe quandam naturam Spiritualem: illam hominum ſaluti, & incolumitati eſſe infeſtiſſimam: vires illius in corpora, reſque corporeas eſſe maximas: eiuſdem nobis ſocietatem, communionemque peſte & angue peius eſſe declinandam. 15.

In *ſingulis* alia emolumenta capere poſſumus. In illis, quarum in fodinis mineralibus author eſt, diſcere licet, eos qui diuitias quærunt, incidere in laqueos Diaboli; in illa, fundi Heſperiam, magnam eſſe vim atque virtutem Reliquiarum: in alia, domus infeſtæ, à Theodoro Sicæorum Archimandrita, liberatæ, plurimùm valere contra Diabolicos inſultus, res conſecratas. Sic Deum eſſe vltorem ſcelerum, quibus charitatis fraternæ, iuſtitiæ, & honeſtatis iura violantur, docent illæ, quæ propter Pauſaniam, Neronem, atque Ottonem excitatæ fuerunt. Aliæ alias habent commoditates. Conſule 1. Caput de his omnibus. 16.

CAP. XIIII.

Inter loca eſſe quædam alijs magis infeſta: & id contingere, non ex locorum natura, & conditione: ſed pro Dei atque Spirituum voluntate.

QVamuis nulla *propemodum* loca ſint, quæ non infeſtantes admittant Spiritus: quædam tamen eſſe, vbi frequentius inueniantur, haud pauca ſunt, quæ probant: *quæ vbi indicauerimus*, vnde id accidat, explicandum erit. 1.

Igitur inter horrida magis, & Spirituum infeſtationibus expoſita loca, primò ſunt *deſerta & inculta ſolitudines*. Hoc inſinuare videtur Iſaias Propheta, c. 24. quando deſertas Idumæorum ciuitates docet futuras *domicilia Lamiarum, Dæmoniorum, onocentaurorum, & piloſorum*. Idem ſanctiſſimus Ioannes in ſua Apocalypſi, ca. 18. dum deſertam Babylonem, habitationem vocat *Dæmoniorum*, vt ibidem explicat Ribera. Idẽ Euangeliſta Matthæus, c. 4. cùm Chriſtum aſſerit in *deſerto* Dæmonis inſultus ſuſtinuiſſe. 2.

Sed & ſuo exẽplo hoc obſeruare potuerunt olim Eremi incolæ; in

nibus, loca deſerta incolentibus. Locus eſt, inquit Curopalates, in Peloponeſo, qui vocatur Palus; propter ſyluæ, quæ ibi eſt, denſitatem, hoc ſortitus cognomentum. Hic Romanorum claſſis in ſtatione erat. Quadam igitur nocte, cùm Dæmones illic habitantes, inter ſe colloquerentur, audierunt Paſtores heri captas, & ſolo æquatas Syracuſas: diuulgataque ab alio in alium fama, ad Adrianum quoque peruenit, qui accerſitis paſtoribus, diligenterque interrogatis, comperit quæ audierat illorum verbis confirmata: cumque vellet ſuis auribus ipſe ea percipere, ipſos Dæmones percunctatus, audiuit iam captas eſſe Syracuſas. Hæc ibi.

Secundò ſunt *loca humida & paludoſa*. Aſſerit hoc quidem Ioannes Bodinus; ſed Dominus inſinuat alicubi, apud Euangeliſtam Lucam, cap. 11. dum docet eiectos ab hominibus Spiritus, *in locis inaquoſis non inuenire requiem*, & idcirco ad priores ſedes reuerti: ſignificans eoſdem in *locis aquoſis* requiem inuenire; atque ibi ſedes ſuas figere. 3.

Hinc eſt, vt apud Aquilonares populos Spectra plura inueniantur, & flammantes ignes (quæ ſæpè vel Spectra ſunt, vel non ſine Spectris) ſecundùm aquas conſpiciantur, & ad aquas, vt incautos homines ſuffocent, prouocent.

Hinc in Cracouienſi tractu, infeſtus lacus ab omni piſcatione incolas prohibuit; & anno 1283. nouo Spectro factus eſt celebrior. Rem totam his verbis in ſua Polonia refert Cromerus. Memoratur, inquit. in Cracouienſi tractu Spectrum apparuiſſe. Lacum enim quendam per amplum infeſtatione Dæmonum, piſcationibus & vſibus hominum exemptum fuiſſe. Ad eum, hiberna glacie concretum, vicinos cum ſacerdotibus Vexilla, Cruces, & Reliquias ſacras, quibus vis Dæmonum propulſaretur, ferentibus, piſcandi gratia conueniſſe; immiſſo autem reti, primo quidem tractu, contendentibus piſcatoribus, tres piſciculos; altero nihil niſi rete conuolutum; tertio denique monſtrum horrendum caprino capite, & in ſpeciem ignis ardentibus oculis extractum eſſe: territis autem & diffugientibus cunctis, Spectrum illud ſub glaciem ſe ſubmerſiſſe, ac toto lacu diſcurſans, terribilem ſtrepitum & ſonitum edidiſſe: afflatoſque ab eo nonnullos homines fœda vlcera retuliſſe. Hæc Cromerus, lib. 9. de Rebus Polonorum, circa finem, fol. 169.

Rurſus paluſtris locus eſt decem circiter paſſuum millibus ab Odepe, quod prædium eſt noui Epiſcopatus Vendæ in Liuonia. Eſt enim hic *lacus*, (teſte Michaele ab Iſſelt, circa annum 1585. Commentariorum Rerum in orbe geſtarum) quà Dæmonio ſic infeſtabatur, vt niſi ſingulis annis ſanguis infantium in eum mitteretur, vltra

modum affligeret vicinos, & plurima damna accolis circumquaque inferret.

4. Tertiò ſunt *ſpecus ſubterranea*, præſertim vbi metalla, & alia vſibus hominum neceſſaria effodiuntur. Vix aliquam inuenias, quæ non Spectrorum nomine ſit infamis. Pro horum confirmatione, exemplorum gratia, produximus ſuperius, cap. 1. illam *Annebergicam*, quę *Corona Roſacea* dicta eſt: & aliam *Georgianam*, cuius Georgius Agricola meminit, libro de Animantibus ſubterraneis. Nunc aliam adiungimus ex ſupra dicto Cromero. Is ita loquitur. In ſalinis Bochinenſibus exaudiuntur nonnunquam canum, gallorum, & aliorum animalium aſſimilatæ voces in profundiſſimis Specubus: idque mali & incommodi alicuius imminentis portentum vulgo habetur. Cromerus libro priore Poloniæ ſuæ fol. 485.

Refert quoque Georgius presbyter, in Vita Magiſtri ſui, Theodori Archimandritæ, apud Surium Tom. 2. fol. *741.* quod cum Gratianopolis, in Gordiana regione, incolæ pro ponte conſtruendo, in *lapidibus eruendis* occuparentur, magna vis Dæmonum eruperit: quorum pars viros & fœminas illius loci inuaſerit, & torſerit; pars cæteris graues morbos attulerit: complures occuparint vias, & tranſeuntibus atque beſtijs moleſtiam pepererint.

Idem Georgius ibidem refert, quod ſequitur: *Ex Ponti oppido Heraclea*, inquit *Theodorus, cognomento Lateas, diues, & claro loco natus, ad pium virum*(Theodorum) *acceſſit*, & ad pedes eius proſtratus, lachrymans ſupplicabat; vt ad vrbem ſuam veniret, & in ſacra æde ſanctiſſimæ Dei genitricis pro domeſticorum ſuorum ſalute precaretur. Cùm enim domi ſuæ foderetur, ex ea foſſione contigit, vt magna Spirituum immundorum multitudo, tum familiares ſuos, tum alios ciues inuaderet, & acerbè vexaret. Beatus igitur vir, cùm in æde illa ſanctiſſimæ Dei genetricis precari cuperet, abijt cum illo; & deſiderio ſuo ſatisfecit, familiamque præclari viri & reliquos ab immundis Spiritibus, precibus & ſupplicationibus liberauit. Ita Georgius.

Sic collis quidam fuit in oppido Sandi, in quo plurima Dæmonia fuerunt, eodem Georgio teſte. Cùm enim Eutolmius quidam aream ſuam cuperet reddere ampliorem, *& collis iam dicti lapidem amoueret; immundi* mox Spiritus egredientes, inquit Georgius, greges, armenta atque homines inuadebant, excruciabant, nec finem malorum fecerunt, donec adueniens Archimandrita Theodorus omnes rurſus in locum vnde egreſſi erant, compulit.

5. Quartò ſunt *vaſta & ampla arces atque ædificia*. Nouimus quaſdam ab ho-

Digitized by Google

ab hominibus deſertas eſſe. quod Spectris eſſent horridæ. Nouimus alias, in quibus plurimas moleſtias indigenæ ſuſtinent, nunc intempeſta nocte, nunc etiam clara luce. Superius quoque Scoticæ illius facta eſt mentio, quæ à gemitu & eiulatu Spirituum nomen accepit, & *Mons doloroſus* dicitur. Cap. I. Diſput. huius.

Quintò ſunt *loca memorabili, & crudeli cæde clara.* Hoc nomine *Marathonius campus*, vbi aliquot millia ex Darij exercitu ceciderunt, nocturnis Spectris horridus eſt. Hoc *campus VVormatienſis*, cuius Spectra longiori oratione Trithemius proſecutus eſt. 6.

Referri huc debet *Kerope*, in Liuonia caſtrum, vnum ex ijs, quæ Moſchus Polono ceſſit; in quo multi Germani à Moſchouitis occiſi ſunt. Caſtrum hoc, & tota vicinia, illuſionibus diabolicis adeò fuerunt, noſtro adhuc tempore, infeſta; vt Dæmones palam, & in conſpectu omnium, cùm luna nocte ſplenderet, in equis ſedentes, effuſis habenis, circum mœnia, tanto cum impetu, currerent, vt equi defatigati, ſub onere corruerent, & ſubinde morerentur. Interdiu quoque more Moſchorum veſtiti, integros currus onuſtos frumento in humeros ſuos ferentes, omnibus aſpicientibus, in vicinum lacum villæ cuiuſdam, arci proximum, conijciebant. Hæc Michael ab Iſſelt, circa annum, 1585. ſuæ Hiſtoriæ.

Referri etiam huc poteſt incredibile, vt Bonfinius rerum Vngaricarum, Decad. 3. lib. 3. vocat miraculum, quod in Valachiæ *quodam campo* obſeruatum eſt, poſt cruentam admodum pugnam inter Dæan & Merchen, eodem genere natos, & de Valachiæ dominatu contendentes Principes. Miraculum Bonfinij verbis aſcribimus. Secundò, inquit, tertioúe anno, cùm plerique in eum campum deſcendiſſent, vbi patratam ſtragem fuiſſe memorat, editiſſimumque cadauerum aceruum ſpectarent; emiſſam inter oſſa vocem ſubinde exaudiuère triſtiſſimã, Ieſu Chriſti Saluatoris & Diuæ Mariæ virginis nomina reſonantem. Admiratio ſimul & pauor hos inceſſit. Cùm ad verba ſubticuiſſent; eadem paulò poſt, quaſi difficulter expreſſa accepere. Dum vocem inter oſſa diſquirerent, portenti deſiderio ſuccenſi; loquax, inter cadauera, caput inueniunt: quod vbi homines ſibi adeſſe agnouit, quid tam, inquit, ſtupidi hîc ſtatis viri? chriſtianus ego ſum, & magnæ Matri D. Mariæ ſemper addictus, inexpiatus, inconfeſſusque in hoc bello occubui. Magna Dea, in cuius tutela vitam degi, me æterni ſupplicij reum eſſe non patitur. Hęc me adhuc linguæ compotem ſeruauit; vt & delicta fateri, & animum ſacris ritè Apoſtolicis luſtrare queam: proinde ſacerdotem, qui Confeſſionem exaudiat, & me expiatum reddat,

dat, accerſite, quæſo. Rogatus, quo tantum à Dea beneficij promeruiſſet, reſpondit: peculiare ſibi id in vita fuiſſe numen, ſeptena, quotannis in vita ſua, feſta reuerendiſſimè celebraſſe, religioſiſſimiſque ieiunijs, ex pane duntaxat & aqua decoraſſe, ſacris fuiſſe quàm ſtudioſiſſimè operatum: illi tantum numini cunctas animi vires dedicaſſe. Accerſito è pago proximo ſacerdote, confeſſionem ritè tranſegit, & impetrata erratorum omnium remiſſione, acceptaque nouiſſima luſtratione, id defuncti caput repente contriuit, perpetuoque quieuit. Hæc Bonfinius.

7. Dictis locis ſextò adiungimus illa, *vbi innocentis ſanguinis effuſi verſantur rei, & crudeles homicidæ.* Quemadmodum enim quædam loca ob memorabiles cædes clara, Spectris infeſta ſunt: ita quoſdam crudeles homicidas Manes ſequuntur, & infeſtant: omniaque, quibus ipſi degunt, reddunt horrida loca. Docent hoc cùm alij, tum ſæpius repititi Imperatores, Nero, Otto, Pauſanias. Cap. 1. Diſput. præſentis.

8. Adijcimus ſeptimò *illa*; *vbi homines quidam grauius Deum offenderunt, pœnasq́; quas iam vita defuncti ſuſtinent, meruerunt.* Hic nobis ſeruiunt Thermæ B. Gregorij, in quibus Felix Portuenſis Epiſcopus, à presbytero quodam cognouit, idcirco ibidem illius loci dominum, poſt mortem, obuerſari, & pœnas ſuſtinere; quod *ibidem* diuinam in ſe iram, viuens adhuc prouocaſſet. Gregorius lib. 4. Dialog. cap. 40,

9 Sunt præterea, præ cæteris, infeſta *loca, vbi ſedes ſuas habent, qui in grauibus verſantur peccatis*; ijs maximè, quibus pietatis, iuſtitiæ, mutuæ charitatis, & honeſtatis iura enormiter violantur. His enim proximos eſſe Spiritus, cùm alia probant, tum exemplum illuſtre, quod verbis Alexandri ab Alexandro, nos Cap. 30. Diſputationis de Dæmoniacis retulimus. Ad hæc loca, illa pertinent; vbi vel Gentilium vigent ſuperſtitiones; vel exulat vera religio. Quàm moleſti Idolorum cultoribus fuerunt Dæmones? Et in Liuonia quid non paſſi à fide Apoſtatæ?.

10. Denique illa ſunt *loca, in quibus inſignis ſanctimoniæ & pietatis homines commorantur.* Hoc, quamuis recentibus exemplis docere difficilius ſit; præteritorum tamen ſæculorum hiſtoriæ tot exempla demonſtrant, vt propemodum ſit oleum & operam perdere ijs recenſendis immorari. Refert Caſſianus, Collatione 7. cap. 23. in ipſis Cœnobijs, vbi olim degebant Monachi, vel octo, vel decem, ita Dæmones graſſatos fuiſſe, & frequentes:: *vt non auderent omnes pariter noctibus obdormire: ſed viciſſim alijs deguſtantibus ſomnum, alijs vigilias*

cele-

Digitized by Google

celebrantes, pſalmis & orationibus & lectionibus inhæſiſſe.

Maximas quoque à Dęmonibus moleſtias ſuſtinuiſſe Monachos, *vbi B.* Gregorius Oratorium ſuum habuit, in eius Vita docet Diaconus, c. 89. Sic in monte Serrato, inſidijs Dæmonis (qui eremitam ſimulabat) tentatum atq; ſuperatum, & grauiſsimis ſe criminibus, fornicationis atque homicidij obſtrinxiſſe virum alioquin ſanctum, ſolitudinis cultorem, Ioannem Garlinum, referunt Annales Hiſpaniæ, & ex his Patritius quidam Auguſtanus, germanico idiomate, impreſſus Monachij, Anno 1588. Legendus Palladius, qui plurima pro hoc argumento exempla ſuppeditat.

Et hactenus quidem prius huius Capitis membrum explicatum ſit. Sed *vnde accidit, vt his potius, quàm illis locis Spiritus ſint moleſti?* Hoc ſecundo loco inquirendum eſt. Ego verò ſic exiſtimo, huius rationem, vel ex *natura locorum*, vel ex *Dei Spirituumq; voluntate* petendam eſſe. Neque enim tertium video, in quod huius cauſam conijcere debeamus. 11.

Porrò *natura loci* nullius illa eſt, vt hos infeſtantes Spiritus ad ſe rapiat, atq; depoſcat. Quod dicimus, facilè intelliget, qui quæ Spirituum conditio ſit; quæque ratio locorum, probè perſpectum habuerit. Conditio Spirituum eſt, vt omnis corporeæ concretionis ſint expertes: locorum ratio poſtulat, vt corporum ſint fines; corporumq; quorum fines ſunt, afficiantur qualitatibus. Cùm igitur inter Spiritum, corpusque diſtantia maxima ſit; non eſt, quod locum per ſe Spiritus aliquos ad ſe rapere exiſtimemus. 12.

Magna eſt inter Spiritus & corpora, ſi locorum attendamus conditiones, differentia. Corpora quædam non omnibus, ſed certis, definitisque locis producuntur: & quædam non omnibus, ſed certis locis conſeruantur & promouentur: Spiritibus, vt perinde eſt omnibus locis produci; ita & omnibus eſſe, & omnibus conſeruari. Nec malè, quoniam corpora à cæleſtium orbium pendent influxu & motu, circumſtantiumque corporum proprietatibus & affectionibus. Spiritus ab his ſubſidij habent nihil. 13.

Quæ temporum, eadem eſt locorum, apud Spiritus, conditio. Valent illa in corpora, quoniam, vt quidam loquitur, *tempus facit omnia ſeneſcere*; & teſte poeta: *taciti&q; ſeneſcimus annis*: at nihil valent in Spiritus. Hi nec ſeneſcunt tempore; nec tempore langueſcunt. Tam ſunt hodie vegeti, poſtquam aliquot annorum millibus fuerunt; quàm fuerunt primo, quo creati ſunt, die. Nihil igitur mirum, ſi nec quicquam in ipſos poſsint loca. 14.

Digitized by Google

15 *Ex voluntate* igitur vel Dei, vel Spirituum locorum pendet infeſtatio? Omninò pendet. Quia enim Spiritus quibuſdam locis volunt eſſe moleſti; & quia Deus quædam loca Spiritibus vult eſſe horrida & infeſta; idcirco infeſtantur, idcirco ſunt horrida.

CAPVT XV.

Quæ cauſæ, ob quas Spiritus, maximè Diabolici, hæc magis, quàm alia, loca infeſtent.

1 HOc Capite, non cur *loca*; ſed cur *certa loca*, id eſt, *hæc* potius, quàm *illa*, Spectris infeſta ſint, inquirimus. Prius enim illud, ſuperius, Capite ſexto, declaratum: poſterius hoc, non ſine fructu; vt credimus, demonſtrãdum:

2 Et quamuis quid ſingulis Spiritibus infeſtantibus propoſitum ſit, inquirendum eſſet: modus tamen orationi imponendus eſt; & ſolùm rationes, cur *Dæmones his potius, quàm illis, locis infeſti ſint* aſsignandæ. Etenim, quid humanis Spiritibus propoſitum ſit; & quas ob cauſas Deus has infeſtationes permittat, aut præcipiat; quæ Capite ſexto dicta ſunt, ſatis ſuperque demonſtrant.

3 Quid igitur *Dæmonibus* ſingulis locis propoſitum eſt? Reſpondeo *in omnibus quidem terrorem, quem hominibus incutere affectant*: *in quibuſdam præterea nocumentum, quod iiſdem cupiunt, afferre*: (qualeſcumque tandem illud ſit; ſiue in corpore, ſiue in anima, ſiue in bonis fortunæ) *In aliquibus etiam horum nihil moliuntur, ſed ſuæ tantùm ſeruire videntur libidini*: Sed ſingula loca, quorum Capite ſuperiori meminimus, perluſtremus.

4 In *deſertis igitur* & ab hominum conſuetudine alienis, (de quibus Theſi 2. Capitis ſuperioris) ſuæ libidini ſeruiunt, dum infeſti ſunt, & tumultus excitant. Ne enim nihil agere videantur, dum hiſce degunt; artis ſuæ & poteſtatis, his terriculamentis, aliquot dant indicia. Fortè etiam (quod probabile credimus) brutis animantibus hiſce locis degentibus, tanquam Dei, hoſtis ipſorum hominumque bonis, incommodant. Docet hoc B. Hieronymus in Vita S. Hilarionis.

Quid quod & hominibus, his locis, obeſſe ſtudeant, & eos, vel ad mala prouocare, vel à bono reuocare? Olim quando infidelibus erant omnia plena, idcirco deſertis locis apparebant, vt perſuade-

rent

Digitized by Google

rent mortalibus, Deos quoſdam in terra verſari, quibus curę eſſent montes, & rura, & pecora: quibus ob id ſacrificia offerri oporteret. Hoc facilius tum perſuadere potuerunt, cùm communis omnium ſenſus ſit, *Deos cum hominibus non conuerſari*, vt apud Danielem Prophetam, cap. 2. teſtantur Magi. Et in animalium tum figura, quæ rarò videbantur, apparebant; vt & maiorem ſibi reuerentiam conciliarent, rarò viſi: & cùm animalia illa viderentur, etiamſi in ijs non eſſent, in illis tamen ipſi adorarentur. At poſt Chriſti aduentum apud Infideles quidem idem illis eſt propoſitum: apud fideles verò, (pręſertim homines ſanctiores) vt à bono auocarent. Deterrere voluerunt Monachos ab incolenda Eremo, quæ ab ipſo ferè Apoſtolorum tempore coli cœpta eſt: *fuitq́;* (vt verbis vtar Caſſianũ Collat. 7. cap. 23) *tanta eorum hic feritas vt vix pauci, & admodum ſtabiles, atq́; ætate prouecti: tolerare habitationem ſolitudinis potuerint.*

Idem ferè propoſitum eſt ſecundis locis; *paludoſis* inquam, & humidis. Neque enim vllam aliam, cur loca hæc infeſtent, ſi hominibus inculta ſint, cauſam dare poſſumus. Si verò ad ipſa hominibus aditus pateat præter terrorem, quoque damna afferunt. Hoc ſuperius, Theſi 3. Capitis 14. allata probant exempla. Nam illo, ex Cracouienſi tractu deſumpto, clarum eſt ipſos à piſcatione incolas impediuiſſe: fatuos verò in ijſdem locis ignes, ad interitum incautos inuitare, communis eſt plebis vox; & plurimi ſuo periculo experti ſunt. Sed & hæc loca Dæmones affectare, ob id, poſſunt videri; quòd ſigna ſint eorum, quibus Nequam delectantur & afficiuntur; Luxuriæ inquam, atque nefandorum carnis operum. Vt enim rebus, ita rerum ſignis delectantur Spiritus. 5

In *ſubterraneis ſpecubus* damna mortalibus afferri, aliàs à nobis (id est Theſi 4. Capite 14.) allata probant exempla. Quid ſi etiam bona, quæ his locis colliguntur, ipſos mortalibus inuidere dicamus? Hoc omninò probare videtur exemplum ex Glyca primo Capite, Theſi 6. allatum. 6

Fortè & hîc volunt perſuaſum mortalibus, ſe bonorum ſubterraneorum eſſe dominos; hæcque ab ipſis petenda: quemadmodum illorum quidam, cùm Chriſtum tentaret (Matth. 4.) impudenter, omnium, quæ Chriſti oculis ſubiecerat, ſe Dominum eſſe, haud obſcurè inſinuauit. Quicquid ſit ſiue hæc bona inuideant: ſiue ſe bonorum horum Dominos eſſe perſuadeant, nobis incommodant.

Arcibus & amplis ædificijs plures ob cauſas, poſſunt eſſe Dæmo- 7

Digitized by Google

nes infeſti; quamuis omnes hæ non in omnibus locum habeant. Sæpe his locis grauiſsima perpetrata, & perpetrantur, ſcelera; quibus Dæmonibus ſeruitur: vt ob id, ijs locis ipſi ſcelerum quoque eſſe & moleſtare debeant, tortores. Sæpe his grauiter afflicti & cruciati Innocentes; quorum Manes hac ratione iuſtam vindictam poſtulant. Sæpe miſerorum ſanguine & ſudoribus illa conſtructa, vt ob id iuſto Dei iudicio, non tam hominum, quàm Dæmonum conueniat eſſe domicilia & receptacula.

8 In *locis memorabili, & crudeli cade claris*, quæ etiam ſpectris infeſta eſſe diximus, (Theſi.7. Capitis 14.) alia Dæmonibus propoſita eſſe videntur. Nunc enim hîc Dei ſunt miniſtri, & carnifices: nunc propria voluntate tumultuum authores. Ibi non tam placet, quòd iuſtitiæ ſint miniſtri, quàm quòd in homines ſæuire valeant: hîc forſitan, in errorem moliuntur inducere viuentes: vt damnatorum animas credant non infernalibus ſupplicijs torqueri.

9 Quando *Innocentium homicidas* ſuis locis perſequuntur; ſi id Deo imperante non faciunt (qui hic etiam ratione ſcelera vindicat) certè, vt ipſos moleſtent: in deſperationis foueam præcipitent; ſibiq; crudeles manus afferant: quærunt verſipelles.

10 Delectantur quoque *locis, vbi grauia commiſſa ſunt crimina*. Et quid mirum? grauia ipſis crimina perplacent: ipſis authoribus ſæpe perpetrantur: ipſis tortoribus vindicantur. Tumultus igitur ijſdem locis quaſi lætitiæ quędam ſigna, exhibent: & de miſera mortalium conditione, ob perpetrata, ijs locis, crimina, triumphant: & ea quaſi ſui iuris loca eſſe, quibus ipſis ſtrenuè ſeruitum eſt, his moleſtus inſinuant.

11 Et quemadmodum Deus ſingulari ratione adeſt ſibi ſeruientibus, ſuamque voluntatẽ, pro virili exſequentibus: ita ijs locis libẽter inueniuntur præſentes, præſentiamque ſuam teſtantur Dæmones, quibus ipſis ſeruitur. Hanc ob cauſam ſuperius, Theſi 9. capitis 14. inter loca Spectris infeſta illa poſuimus; *vbi ſedes ſuas habent, qui grauibus peccatis ſe inuoluunt*; inprimis verò ijs, quibus pietatis, iuſtitiæ, fraternæ charitatis, atque honeſtatis iura violantur apertius. Ita propter incolarum ſcelera Dęmonibus infeſtus fuit fũdus Barbilianus, quemadmodum in Vita S. Gregorij teſtatur Ioannes Diaconus, lib. 4. cap. 93.

12 Cur è *Sanctis viris inhabitata loca* Dæmonum infeſtationi frequẽtius expoſita ſint, quod Theſi.10 Capitis 14. aſſerebamus, per ſe clarum eſt. Quas ob cauſas viros Sanctos perſequũtur; eaſdem ob cauſas tumultibus & infeſtationibus excitatis, vbicunq; locorum poſſunt

ſunt, iiſdem ſunt moleſti. Quidni perſequerentur, quos oderunt? At, *Credite mihi*, inquiebat B. Antonius, (vt in Vita eius teſtatur Athanaſius) *odio proſequitur, & pertimeſcit Satanas Sanctorum vigilias, orationes ieiunia, voluntariam paupertatem, miſericordiam: humilitatem; maximè autem ardentem amorem in* Chriſtum Dominum.

CAPVT XVI.

Non æquales omnibus locis, omnes homines à Spiritibus moleſtias pati; ſed quoſdam alijs plures & maiores, & in quo inæqualitas hæc poſita ſit.

LOca infeſtari demonſtratum eſt. demonſtratum quoque ita infeſtari, vt infeſtationes ipſæ atque moleſtiæ ac homines perueniant. Vtrum verò *ad omnes æqualiter pertingant*, an quidam præ alijs, vel ſæpius, vel grauius moleſtentur, quæritur. Nos vbi, in quo hæc inæqualitas conſiſtere poſſit, primùm expoſuerimus, ad quæſtionem propoſitam, quod res eſſe videtur; reſpondebimus. 1

Moleſtiæ igitur hæ, vel *modo*, quo accidunt, differre poſſunt: vel *malis*, quæ afferunt: vel actuum *numero* & frequentatione. In *modo*, conſiderandæ ſunt variæ moleſtandi rationis: In *malis*, damna quæ rebus mortalium Spirituum opera, accidunt: In *numero*, multitudo & pluralitas moleſtiarum. 2

Diuerſæ moleſtandi *rationes* in his conſiſtunt; vt vel ſolùm tumultus & ſtrepitus à Spiritibus excitentur: vel ſolùm, ſine ſtrepitu, viuentium conſpectui ipſi ſe obijciant: vel primò quidem præſentiam ſuam aliquo ſtrepitu indicent; deinde mox ſe videndos exhibeant. Rurſus, hæc omnia, vel fiant ſine oratione & ſermone; vel ita, vt etiam loquantur Spiritus. Præterea, fiant vel ſine vlla viuentium alia, quàm quæ his actibus percipitur, moleſtia; vel cum alia aliqua, vt ſi dormientibus ſtragula detrahant; ipſos lecto eijciant, candelas extinguant, ſuppellectilem, qualiſcunque illa ſit, euertant, &c. 3

Mala, quæ afferre poſſunt, præcipuè cernuntur in duobus bonorum generibus, corporis & fortunæ. Animæ ſiquidem bonis nobis inuitis, incommodare Spiritus non poſſunt. In corporis ma- 4

lis pono verbera, vſtiones, mutilationes, & his ſimilia; in fortunæ verò damna, quæcunque in externis bonis accidunt.

5 In *numero* diximus pluralitatem moleſtiarum attendi; & actuum quibus moleſti ſunt, frequentationes. Quocirca illis moleſtiores Spiritus dicendi ſunt; qui ipſorum inſultus plures ſuſtinent: contrà illis minus; qui eoſdem vel ſemel, vel non ita frequenter experiuntur. quamquam accidere poſsit; vt vna aliqua, quæ accidit moleſtia, grauior dicenda ſit, vel ex *modo*, quo accidit, vel ex *malo*, quod affert; quàm alioquin multæ, in quibus minus malum affertur, aut minus moleſti ſunt Spiritus. Ex *dictis* æquabilitatem, inæqualitatemque moleſtiarum metimur. Nunc *æquales ve Omnes. Omnes omnibus* ſint definiamus.

6 Pro huius definitione haud parum ſeruit, quam ſuperius (Cap. 2.) poſuimus diſtinctionem; qua loca alia *per ſe* infeſta diximus, alia infeſta *propter homines*. Etenim in ijs, quæ *propter homines* infeſta ſunt, res difficultatem vel nullam, vel paruam habet. Certum omnino eſt in his certos homines, & plures & grauiores moleſtias ſuſtinere. Cùm enim *per ſe* hæc loca infeſta non ſint; ſed infeſtatio homines ſequatur. & perſequatur; quis dubitabit, quin illi, quorum cauſa loca infeſta ſunt, vel ſoli moleſtias ſuſtineant, vel alijs plures grauioresque ſuſtineant?

7 At in *per ſe* infeſtis, vna omnium, quæ ijs degunt & verſantur, videtur eſſe ratio & conditio, vt quemadmodum communis eſt locus, ita communis ſit omnium, locum inhabitantium, moleſtia. Neque enim *propter homines* hæc loca infeſta ſunt, ſed *per ſe*. Quocirca fit, vt quicunque & qualeſcunque homines loca hæc accedunt ipſas locorum moleſtias ſuſtinere debeant.

8 Et ita quidem non malè aliquis iudicauerit. Sed tamen, qui exemplorum rationem habere velit, etiam *his locis moleſtiarum inæqualitatem* deprehendet; obſeruabitque quoſdam præ reliquis minus infeſtatos: rurſus, alios pre alijs grauiores moleſtias ſuſtinuiſſe. Prius illud confirmant Spiritus in Idolis latitantes, quorum quoſdam ſtatim conticuiſſe, & reſponſa negaſſe legimus: poſtquam iiſdem locis Chriſtiani, vel eſſent conſpecti; vel ſe ſigno crucis muniuiſſent; Poſterius in omni genere Spirituum clarum eſt. In genere Dæmonum probant ſpectra; quæ Antonium, Paulum, Hilarionum, alioſque Eremi incolas, præ cæteris afflixerunt: & illud, quod imago Bingenſi à ruſtici latere diſcedere noluit. In genere Spirituum *purgandorum* anima Paſchaſij, & cuiuſdam alterius (de quibus Theſi

Theſi 3. Capitis primi) qui non quoſuis, ſed certos agreſsi ſunt. In genera denique damnatorum hominum, Spiritus ſociorum Diomedis, de quibus, 18. de Ciuitate Dei, Cap. 18. B. Auguſtinus.

Spirituum quoque ingenium, ſi rectè perſcrutabimur: & hominum conditiones, ſi attentius intuebimur, inæqualitatem moleſtiarum admittit. Non omnium Spirituum idem eſt ingenium: nec idem omnibus in infeſtando propoſitum eſt. Sic hominum quidā ſunt, quos præ cæteris iuſtius, etiam in ijſdem locis Spiritus moleſtare & tentare deſiderare poſſunt. Quod ſi igitur hinc iudicium aliquod peti poteſt; & *purgandas animas & animos damnatorum*, & *malignos Spiritus*, quoſdam præ cæteris moleſtare, vel certè moleſtare deſiderare, credi poteſt. 9.

Purgandæ animæ, præ cæteris, moleſtæ erunt duobus hominum generibus. primum Catholicis: tum deinde affinitate, vel conſanguinitate, vel quauis alia ratione magis coniunctis. Ratio huius ex fine, qui hiſce Spiritibus propoſitus eſt, petitur. Subſidium viuentium illi quærunt. à quo igitur ſperare hoc poſſunt; hos præ cæteris tentabunt. Ad ab Infidelibus, & non Catholicis, qui nullas animas purgari credunt, ſperant nihil. Sciunt hos viuorum, quæ fiunt pro defunctis, ſuffragia ſubſannare. Inter Catholicos autem, (qui defunctorum Spiritus viuorum meritis iuuari credunt) ab ijs maximè ſperabunt, quibuſcum magis ſunt coniuncti. quocirca & Catholicos pro ſubſidio tentabunt; & inter Catholicos ſibi maximè coniunctos. 10.

De his Spiritibus crediderim verum eſſe, quod vulgo dicitur, rarius Hæreticos, quàm Catholicos, à Spectris infeſtari: & magis infeſta eſſe Spectris Catholicorum, quàm Hæreticorum loca; quia, ſcilicet, ad Hæreticos redire non affectabunt Spiritus, qui ſpem vitæ æternæ conſequendæ habent. 11.

Animæ *damnatorum*, quamuis nulli bene, & omnibus malè velint; erga eos tamen infeſtiori animo ſunt, qui pœnarum atq; ſuppliciorum infernalium ipſis ſunt authores. Res hæc dubia non eſt. At odium ſequitur vexandi, perſequendi, moleſtandi libido. Hos igitur præ cæteris perſequentur. 12.

In infeſtatione *Dæmonum* poteſt haberi ratio vel criminum, ob quæ Spiritus iuſtè mortales perſequuntur; vel libidinis, peruerſæque voluntatis, qua nocere deſiderant. Ratione prioris maiores moleſtias patientur, qui grauioribus pluribusque criminibus ſunt impli- 13.

Digitized by Google

implicati: ratione poſterioris, qui integrioris ſunt vitæ.

14. Et quamuis vtrique grauiores moleſtias ſuſtineant quandoque in poſteriori tamen genere, illorum ſcilicet, quos *ob ſanctioris vitæ ſtudium* Dęmones perſequuntur, plura ſunt exempla. Omitto celebres illos Eremi incolas, Paulum, Hilarium atque Antonium, religioſorum & ordinum primos authores, quorum, aliquorum vires ſub onere moleſtiarum propemodū defeciſſe videri poterant: quanta ab ijſdem tortoribus paſſus VVilhelmus Pictauorum Comes? quanta Macharius Alexandrinus? quanta Guthlacus atq; Sabas, viri ſanctiſsimi? priorum Eremitarum egregij æmulatores?

15. Nec Eremitis tantùm moleſti fuerunt hi Spiritus, alios eiuſdem propoſiti, quamuis alterius ſexus, quoque infeſtarunt. Euphraſiam virginem ſanctam, de tertio ſolario aliquando pręcipitarunt: aliquando in puteum detruſerunt: aliquando grauiſsimè ſauciârunt. S. Catharinam, ſanctæ matris Brigittæ filiam nunc è lectulo excuſſerunt; nunc etiam miſerè cæciderunt. Sic ſanctiſsimæ Marinæ fuerunt moleſti, partim terribilibus formis, quas finxerunt; partim execrandis ſibilis; & grauibus, quos in aëra ſparſerunt, odoribus: quemadmodum res earum geſtæ, per inſignes Auctores deſcriptæ, demonſtrant. Apud Surium in Tomis, quos de Sanctis edidit.

16. Cauſam verò huius pulchrè oſtendit Fulbertus in Vita S. Aichardi Abbatis Chimeſienſis, apud Surium Tom. 5. Sublimiora ſtudia, inquit, Diabolus ſubtilioribus infeſtare non deſinit inſidijs. Carnalibus namque & huius mundi amatoribus, quos in præſentis vitæ voluptuoſa latitudine ambulantes comperit, quaſi parcendo blanditur: quia nimirum de his ſecurus. Ad Spirituales ſe conuertit, & his acrius inſtat; more latronum ad prædam feſtinātium: qui dum fugientem innocuam turbam inſequuntur, quoſcunque curſu ſuperant, hos tranſilientes à tergo relinquunt: in eos verò, quos præ oculis conſpiciunt eminus fugientes, in eos, inquam, ſtudio conſequendi, vires totas effundunt, & impetu maiore proſequuntur. Veruntamen ſi reliquis captis ex omni turba vnus euaſerit, ex hoc vno inter eos ſæpius magis fit queruloſa recitatio, quàm ex vniuerſis captiuis exultatio. Ita Fulbertus.

CAP.

CAP. XVII.

Quinam præ cæteris, Spiritum moleſtijs & inſultibus expoſiti ſint; & quibus de cauſis quoſdam, Spiritus præſertim Diabolici, hoſtilius perſequantur.

QVinam in locis per ſe infeſtis, inſultus moleſtiasque ſuſtineant, ex iam præcedenti Capite dictis clarum eſt. Certum quoque eſt, in ijs locis, quæ *propter homines* infeſta ſunt, eos vel ſolos, vel ſæpius, & grauius infeſtari, quos propter loca ſunt infeſta. Explicandum nunc eſt, *Qualeſnam illi ſint, propter quos loca hæc infeſta reddantur, & ſpectris horrida*: ſiue vt clarius dicatur, *Quoſnam* homines Spiritus ſingulariter perſequantur & moleſtent. 1.

De duobus verò hominum generibus, *bonis* inquam, & *malis* quæſtio eſt: & de vno Spirituum, qui moleſtias afferunt *de Dæmonibus*. In reliquis res non magnam habet difficultatem. Quod igitur in Diſputationem vocatur, hoc eſt; *Vtrum quicunq; perſecutiones malignorum Spirituum ſuſtinent; ſuis ſemper meritis exigentibus, ſuſtineant*: an etiam aliqui præter vlla ſua merita, has patiantur. 2.

Atque hoc definiendum nobis eſt præſenti Capite, veruntamen non hoc ſolùm *ſpeciatim* etiam explicanda ſunt *crimina eorum*, qui ob ſua merita Dæmonum inſultus, atque moleſtias ſuſtinent: vt non ſolùm ſciatur, quoſdam ob peccata, Dæmones moleſtantes ſuſtinere; ſed etiam, quænam illa peccata ſint (neque enim vnum eſt peccatorum genus) ob qua ſuſtineant, intelligatur. 3.

De priori verò ſic ſentio: Non vnius generis hos eſſe; ſed *tam malos, quàm bonos*, Spirituum inſultus ſuſtinere: hoc eſt, quoſdam ob ſua merita, quoſdam abſque vllis ſuis meritis; & priorum quoſdam, ob graues exceſſus eoſdem ſuſtinere; alios ob leues defectus. Vt Tria in vniuerſum loquendo, ſint hominum genera, qui Dæmonum perſecutiones ſuſtineant: innocentes, improbi, medij. 4.

Quod enim de vniuerſo perſecutionum genere dicitur: id in moleſtantibus Spiritibus locum habet. Non omnes perſecutiones ob peccata accidunt; nec omnes ſequuntur viros innocentes. Quædam ſunt, quæ peccatorum, nunc enormium, nunc leuiorum ſunt vindictæ: quædam, vt innocentium patientia, atque probitas innoteſcat, afferuntur. Eodem prorſus modo, quoſdam idcirco 5.

probat maligni Spiritus moleſtabunt; quòd ſuis peccatis id meruerint: quoſdam abſque vlla ſua culpa, magna tamen diuinę prouidentiæ diſpoſitione.

6. In locis *per ſe* infeſtis, rem ita ſe habere dubium nõ eſt. Ob grauia delicta perſecutionem à Spiritibus paſsi olim plures Gentiles. Ob defectus leues, ſi non omnes, certè plurimi in agro Bingenſi, abſque vllo ſuo merito, Eremi cultores. Quod ſi igitur *per ſe* in infeſtis locis, non vna moleſtandi ratio: quid mirum, ſi & in locis *propter homines* infeſtis, ob diuerſas cauſas moleſtiæ adferantur diuerſæ.

7. Quocirca prauum eſt, & peruerſum eorum iudicium; qui mox criminis eos damnant, quos Dæmones perſequuntur. Quemadmodum non omnes, qui à Spirituum infeſtationibus liberi ſunt, integræ ſunt, & inculpatæ vitæ; ita neque omnes, qui ipſorum inſultus ſuſtinent, meritis ſuis ita exigentibus, illos ſuſtinent.

8. Sed in re clara pluribus opus non eſt: *Crimina*, & quidem *maiora illa, quæ Spirituum hac quaſi carnificina vindicantur, inquiramus* Illa, ni fallor, *duplicis ſunt generis*. Quædam ſunt, quibus apertius Chriſtianæ Charitatis iura violantur. Quædam, quibus Deo grauior ignominia irrogatur. In priori genere ſunt iniuſtæ cædes, pauperum oppreſſio: atque in parentes impietas. In poſteriori blaſphemia: violata religio, hæreſis & traditio ſui ipſius Dæmonibus facta.

9. Non negauerim *alias* ob culpas, alios ſuſtinere perſequentes Dæmones: ſed tamen has crediderim eſſe pręcipuas; quæ vel his moleſtijs vindicentur; vel vt vindicentur, magis mereantur. Oſtendamus in ſingulis generibus, quod aſſeremus.

10. *Cædes & neces iniuſtè allatæ, his infeſtationibus vindicatæ ſunt*, in Nerone, Pauſania, atque Ottone, Imperatoribus, de quibus 1. Capite. His addimus hominem, quem ſe in vinculis vidiſſe ſcribit, lib. 2. ca. 3. de Dæmonomagia, Bodinus; qui, ira percitus, vxorem occiderat: poſt, ſingulis noctibus, ab vxoris Spiritu ſe miſerè cædi conqueſtus eſt.

Addimus aliud Ariſtidemi, viri nobilis, familiæ Aepiradarum, apud Meſſenios; qui cùm oraculo Delphici Demonis intellexiſſet diuturni belli, quod Meſſenij gerebant cum Lacedæmonijs, victoriam penes ipſos futuram, ſi puram virginem Deo immolarent: gratificaturus ille patriæ primùm vnicam, quam habuit, filiam deſtinauit ſacrificio; deinde vbi intellexiſſet corruptam à quodam, (qui vt miſeram conſeruaret, à ſe grauidam fingebat) excandeſcens iracundia, interfectam filiam diſſecuit. Huic enim poſt mortem fœda ſpecie apparuit filia, adeoque perculſit, vt ad tumultum eiuſdem

dem ſeſe miſer iugularit. Hoc Caſparus Beucerus lib. de Diuinat. 11.

De pauperum oppreſſoribus ſuppetunt plurima exempla domeſtica: ſed quia odioſa, proferenda non ſunt. Iuſtiſſimam verò hos, cum homicidis, Dæmonum moleſtiam ſuſtinere inde colligitur; quòd vix alio, quàm homicidarum, loco Deus Opt. Max. ipſos habeat. Ita ſacra docent eloquia, Eccleſi. 34. *panis egentium vita pauperis: qui defraudat illum, homo ſanguinis eſt. Qui aufert in ſudore panem; quaſi qui occidit proximum ſuum.*

Impietatem erga parentes grauiſſimum eſſe crimen, cùm alia multa doceant; tum illud, quod ad honorem parentibus exhibendum inſigni prȩmio Deus nos inuitet. Et hanc igitur iuſtè per infeſtantes Dæmones, vindicari credi debet. Eſt pro hoc inſigne exemplum: quod, quia ad longum, in illa de Dæmoniacis diſputatione ex Alexandro allatum eſt Capite 30. hîc repetere ſuperuacaneum eſt. 12.

Blaſphemos Spirituum inſultibus iuſtè puniri, vel ipſi blaſphemi, ſinon verbis confitentur, certè rebus ipſis probant. Quomodo verò? quia nullo loco ſibi ſunt tuti. Sicuti ſuam ſemper ſecum ferũt carnificinã, conſcientiam; ita vbique blaſphemiȩ vltores credunt adeſſe Spiritus. 13.

Sed nec hic deſunt blaſphemorum exempla, quos in hac vita Spiritus ſunt perſecuti. Notum eſt, quod de blaſphemo puero ſcribit B. Gregorius 4. Dialog. cap. 18. Verba eius aſſcribimus. Quidam vir cunctis in hac vrbe (Roma) notiſſimus, ante triennium filium, habuit, annorum, vt arbitror, quinque; quem nimis carnaliter diligens, remiſsè nutriebat, atque idem paruulus, quod dictu graue eſt, mox vt eius animo aliquid obſtitiſſet; maieſtatem Dei blaſphemare conſueuerat: qui in hac ante triennium mortalitate percuſſus venit ad mortem: Cumque eum ſuus pater in ſinu teneret, (ſicuti hi teſtati ſunt, qui præſentes fuerunt,) malignos ad ſe Spiritus veniſſe, trementibus oculis puer aſpiciens, cœpit clamare: Obſta pater: obſta pater. Qui clamans declinauit faciem, vt ſe ab ijs in ſinu patris abſconderet. Quem cùm ille trementem requireret quid videret: puer adiunxit dicens: Mauri homines venerunt, qui me tollere volunt. Hæc cùm dixiſſet, maieſtatis nomen protinus blaſphemauit & animam reddidit. Ita B. Gregorius.

De alio blaſphemo aliud pro præſenti argumẽto exemplũ recenſet alius Gregorius, Turonenſis inquã, l. de Gloria Confeſſ. c. 67. Ad Baſilicam S. Lupi, inquit, Maurus cuiuſdam ſeruus, negligentia admiſſa confugit. Frendẽs verò Dominus eius de veſtigio proſecutus ingreſſus Baſilicã nec oratione proſtratus blaſphemias in Sanctum euomere cœpit, ac dicere. Et tu Lupe; ſeruum meũ auferes, & propter te non

licebit mihi in eum vltionem debitam exercere? Et iniecta manu ſeruum trahere cœpit dicens: Non mittet hodie hic Lupus manum ſuam de ſepulchro, vt eruat te de manibus meis. Hæc dicente miſero, extemplò lingua, quæ in Sanctum blaſphemias effudit, diuinitus obligatur: atq; mutatus homo, debacchare cœpit per totam ædem, dans mugitum vt pecus, ſermonem vt homo non proferens: tertia denique die cum graui cruciatu vitam finiuit. Hoc Turonenſis.

14. Religionem violari multis modis contingit. Sacramentorum profanatione: Templorum euerſione atque ſpoliatione. Imaginum, ſtatuarumq; & Eccleſiaſticæ ſuppellectilis confractione: Reliquiarum Sanctorum contemptu atque irriſione &c. Quibuſcunque modis violetur, dubium nullum eſt, *ipſius violatores iuſtiſſimè poſſe pati Dæmones infeſtantes*; quando pluribus exemplis, tam recentibus, quàm veteribus, clarum eſt; & olim paſſos eſſe Dæmonum moleſtias; & noſtris temporibus, in Galliæ atque inferioris Germaniæ tumultibus; pati quàm plurimos. Vide pro hac re exempla apud Petrum Cluniacenſem lib. 2. Miraculo. cap. 1.

15. *Hæreſum, ſiue prauorum dogmatum inuentores, atque doctores, ſibi à Spirituum malignorum infeſtatione poſſe timere* docent, poſt alia, Lutheri, Zvvinglij, atque Carolſtadij nota exempla. Lutherus ipſe teſtis eſt Dæmonem à ſe viſum; ſe ſalutaſſe; multis argumentis Miſſam oppugnaſſe; ſocium in comedendo ſale fuiſſe. Zvvinglius teſtatur, ſe ſuum, de Euchariſtia, dogma à Spiritu (haud dubium) nigro accepiſſe. Carolſtadium à Dæmone fuiſſe interfectum haud obſcurè docent Baſilienſes. Vide Cap. 12. de Dæmoniacis.

16. Quod *qui Spiritibus malignis ſe tradunt, à malignis Spiritibus moleſtentur*, mirum non eſt. Mirum verò valde, ſi quandoque nullas moleſtias ſuſtineant. An fortè Nequam Spiritus ignorari poſſunt, quod ipſis miſeri mortales ſeſe dedunt? An acceptare nolunt ſe vltro offerentes? Vbique præſentes ſunt nobis, verſipelles, & actionum noſtrarum cenſores, etiam non vocati. Si tamen nomen ſuum audiant, (probat exemplo, B. Gregorius lib. 3. Dialog. cap. 20.) mox aduolant, obſequiaque ſua præſtant.

Sed & ſtudioſè ipſos quærere noſtram perniciem, probat ipſorum ſummum, quo erga vniuerſum mortalium genus flagrant, odium. Nec hîc deſunt exempla. Quot ferè Sagæ ſunt atque Malifici, tot pro huius rei confirmatione exempla ſuppetunt. Infeſtantur plerique Spectris; quia plerique ſe Dæmonibus deuouent. Eſt & horrendum huius rei exemplum apud Surium Tomo 4. in Vita S. Bernardi, in muliere, quæ fœdam aliquot annis cum Dæmone conſuetudinem

Digitized by Google

dinem habuit; quod quia capite 29. referemus, hic aſcribere neceſſe non eſt.

Eſt & non minus lepidum, quam horrendum, quod Germanus quidam 1. cap. ſuæ, de Lamijs, Diſputationi inſeruit. Idem Auctoris verbis refert Martinus Delrio lib. 3. par. 1. quæſt. 7. Sect. 1. ex quo illud licet petere.

CAP. XVIII.

Quibus temporibus Spiritus & Spectra moleſtent, & cur nocte potius, quàm interdiu.

VAriæ temporum ſunt diſtinctiones: ſed quæ argumento noſtro deſeruit, vna potiſſimum; quę in *nocturnum*, & *diurnum* diſtribuitur. Nunc hîc quæſtio eſt, Hocné potius, quàm illud, id eſt, *nocturnum potius, quàm diurnum Spiritus deligant*, vt viuentium rebus interſint, eosque tentent, vel moleſtent. 1.

Ad neutrum Spectra ſic alligata eſſe, vt *neceſſitas* ipſis incumbat, hoc, & non illo, tumultus, ſi velint, excitare, certum eſt. Spiritus ſunt; & ob id, quemadmodum non à loco: ita neque à tempore dependent. Non iuuat Spiritus locus ad tumultus excitandos: non iuuat tempus. Vt omni loco: ita omni tempore poſſunt: nocturno, diurno, inter vtrumque medio. 2.

Prorſus à *voluntate* dependet, quòd hoc potius; quàm illo moleſtent. Cuius verò? Deine, an ipſorum Spirituum? *Et Dei, & Spirituum*. Fit Dei, & Spirituum voluntate; quòd rebus viuentium interſint, fit Dei, & Spirituum voluntate; quòd his vel illis temporibus interſint. 3.

Sed tamen à *propria Spirituum* voluntate præcipuè eſſe dixerim; vt, quod ipſi ſibi maximè commodum his moleſtijs incitandis tempus nouerunt, id deligant. Cuius hæc argumenta ſunt, quòd infeſtationes in ſua poteſtate habeant: non ijſdem ſemper temporibus excitent: non ad eundem ſemper terminum producant: quandocunque etiam velint, ab ijſdem ceſſare valeant. 4.

Et *nocturno tempore* ſæpius loca infeſtari, hominesque vexari plura probant. Nam & Spiritus, qui interdiu moleſti eſſe ſolent, etiam noctis quietem interturbant: & plurimi nocturno tempore moleſti ſunt, qui interdiu ne obſeruantur quidem. Exempla pro his ex primo Capite petenda ſunt. 5.

Sed multis modis hoc probat Spiritus, qui ædes Alexandri ab

Alexandro infeſtabat, qui *noctibus* tantùm moleſtus erat; & lumen, ſi quando ille impediebatur, extinguebat, ſi verò extinguere non poſſet, in fugam conuertebatur. Vide eundem li. 5. Genialium dierum, cap. 23.

Probat Idolum ſenis, macie & ſquallore confecti, quod per noctis *ſilentium* inſultabat Athenodoro Philoſopho, de quo Plinius l. 7. Epiſt. *Silentium* interpretatur Cenſorinus de die Natali ca. 9. intempeſtam noctem.

Probat quod Liuius ſcribit, ſuper ædem Veſtæ vocem *noctis ſilentio* auditam, clariorem humana. Probat quod profundam & ferè *mediam noctem* Plutarchus in Bruto nominauit, vbi verba facit de monſtroſa horrendaque illa Imagine, quæ M. Bruto ex Aſia exercitum traijcere volenti apparuit.

Apollonius quoque prodat in confutatione contra Hieroclen. 4. vbi de Vmbra Achillis à ſe viſa refert miraculum: hanc enim euanuiſſe ait, poſt collocutiones aliquot, quòd iam *cantus gallorum* audiretur.

Vnde refert Euſebius Cæſarienſis, *noctem intempeſtam*, quæ gallicinium proximè antecedit, conuenientiorem eſſe malo Dæmoni. Et de pluribus Sagis refert Nicolaus Remigius, li. 1. de Dæmonolatria, ca. 14. quòd affirmarint eam tempeſtatem, quæ vna atque altera hora *mediam noctem* præcedit, apprimè idoneam eſſe, non modo illis conuentibus; ſed quibuſcunque alijs Dæmonum terriculamentis, ludibrijs, occurſationibus, ſtrepitibus.

6. Cæterùm, quia hoc Spirituum, vt diximus, voluntate fit, voluntas verò rationem ſequitur: non ſine ratione *noctem* præ die, à Spiritibus deligi credi debet. *Quæ igitur huius ratio?* Alia hîc mouet malos Spiritus, tam Dæmones, quàm damnatorum hominum: alia illos, qui purgantur adhuc, & cœleſtibus mentibus aliquando aſſociandi ſunt.

7. *Mali* Spiritus, quia malè faciunt, noctem quærunt, & tenebras. *Qui male agit*, inquit Dominus, Ioan. cap. 3. *odit lucem*. Ipſos *Rectores tenebrarum harum* vocat Apoſtolus, ad Epheſ. 6. Ipſorum tandem habitatio in *tenebris exterioribus*: Matth. 8. Sed & ipſorum inſtituto *nox* atq; tenebræ ſeruiunt. Cùm enim terrere deſiderent excitatis tumultibus & exhibitis Spectris, etiam id tempus, quod per ſe terrorem affert, deligunt; ſcilicet, vt tumultus atque Spectra, cum nocte coniuncta, terrorem augeant, magiſque mortales percellant.

8. *Purgandi* Spiritus ad quietem & ſolitudinem noctis attendunt. Vtraque ipſis ſeruiunt. Solitudo externorum tollit ſocietatem, qui

men-

mentem ſæpe cogitationesque diſtrahunt: quies efficit, vt facilius, qui excitantur, nocturni ſtrepitus percipiantur. Vtrunque affectant hi Spiritus; vt commodius ſuas neceſſitates mortalibus inſinuare, his tumultibus & terriculamentis, valeant.

Præter hæc, communia aliqua vtrique, tam boni, quàm mali Spiritus habere poſſunt, propter quæ noctem eligant. Fugiunt, videlicet, hominum conſpectum plerumque, at hic ſeruiunt optimè noctis tenebræ, cùm *viſus in ſuum obiectum, non, niſi illuſtratum, feratur*, quemadmodum in Scholis loquuntur Philoſophi. 9.

Rurſus plerumque ſatis habent Spiritus excitatis tumultibus, & allatis moleſtijs, quocirca nec ſemper, vt poſtea docebitur, corpora vera aſſumunt: At tumultibus non ſeruit lumen diei, & quamuis nec per ſe nox ſeruiat, efficit tamen vt propter ſummum ipſius ſilentium, facilius percipiantur. 10.

Accedit, quòd pluribus opus ſit, ſi interdiu ſub ſpectabili ſpecie Spiritus apparere debeant, tumultusque excitare; quibus non eſt, ſi tumultus ſolum excitent, & ſub ſpectabili forma ſe non exhibeant. quid ſi igitur his velint ſuperſedere? & paucioribus ad propoſitos fines tendere? 11.

Denique nigricantes ſe plerumque exhibent, vnde & *Vmbræ* dicuntur, & hic nox ſeruit; quæ, vt omnia propemodum nigra appareant, efficit. Hæc difficilia non ſunt. Pergamus ad alia. 12.

CAP. XIX.

De varijs modis, quibus Spiritus locis infeſti ſunt: ſed, qui omnes, vel auditu, vel viſu, vel tactu percipiuntur.

VArijs modis infeſta eſſe loca, tam certum eſt, quàm certum eſſe infeſta. De his cùm multa dicenda ſint, principiò omnes infeſtationes ad pauca quædam ſumma genera ſunt reuocanda. 1.

Infeſtationes igitur, prima ſui diuiſione, poſſumus diſtinguere; vt alias dicamus eſſe *Apertas*, alias *Occultas*. In illis aperto quaſi Marte nos aggrediuntur Spiritus; in his, quaſi per inſidias tentant. *Prioris* ferè generis ſunt, quæ vt plurimùm interdiu, & clara luce fiunt, & maiori cum Spirituum nunc impetu, nunc moleſtia, nunc manifeſtatione. *Poſterioris*, quæ nocturno tempore: quibus vel ſe non ita produnt Spiritus; vel non tanto nos impetu aggrediuntur; vel non tam graues afferunt moleſtias. 2.

Ad *Aper-*

3. Ad *apertas* infeſtationes referrem illas in Inſula Iſlandiæ; vbi occiſorum ſpectra tam ſunt manifeſta; vt tanquam viuentes accipiantur ab ignaris mortis ipſorum: Illam item cuius in Vita Theodori Sicæorum Archimandritæ mentio fit, in qua pro ectis lapidibus res agebatur: & Illam, quem ex Bingenſi agro Litanijs, & luſtrali aqua profligauit Clerus Moguntinus; qua integræ ædes atque horrea conflagrarunt, &c. de quibus primò Capite Theſibus 5. 20. &c. Denique Illas, quarum mentio fit Capite 16. Theſi 14. & 15.

4. In *Occultarum* numero haberem, quam in domo ſua perpeſſus eſt Heſperius, vir Tribunitius: & in ſua, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro: Illam præterea, quæ domum, in qua Caligula Cæſar occubuit, horridam reddidit: denique quæ Neronem, Ottonem atque Pauſaniam ſecutæ ſunt: & in fodinis metallicis, operarijs ſæpe incommodarunt. Et de his in primo capite, Theſibus pluribus.

5. *Altera* diſtinctio infeſtationum conſtitui poteſt, pro ratione *ſenſuum*, quibus percipiuntur. Aliquando *auditu* percipiuntur, aliquando *viſu*, aliquando *tactu*. Aliorum ſenſuum etiam aliquando, rarior tamen, in infeſtationibus eſt vſus.

6. Leuiſſima eſt prima illa, quæ *auditu* percipitur; grauior, quæ *viſu*: grauiſſima quæ *tactu*. Sed vt hæc grauiſſima, ita rariſſima: non ita inuſitatæ priores, prima frequentiſſima.

7. *Auditu* non vna moleſtandi ratio deprehenditur, ſed admodum variæ. Nunc Spiritus ſolùm præſentiam ſuam, agitato quaſi aere, & ventulo leui, inſinuant: nunc ſtrepitus excitant: nunc ſimulant inceſſum; nunc cachinnos edunt & riſus: nunc promunt ſuſpiria & gemitus: nunc vociferantur & clamoribus loca implent: nunc ſuauius loquuntur: nunc cantillant. &c.

8. Exemplis pro his non indigemus Lares domeſtici, quos concubia nocte, in ædibus, verſari diximus; *ſolo ferè ſtrepitu*, quo aliquid ſe facere ſimulant, terrent: quamuis etiam aliquando cachinnos edant.

In fodinis metallicis, quidam ſe *flatu* prodiderunt. In domo, quam Alexander inhabitauit, nocturni audiebantur *tumultus, & horrendi fremitus cum eiulatu, ſtriduloq; vocis ſono*; quemadmodum & in arce Scotiæ, Sterlingi. Qui Athenis aliquando obſeruatus fuit Spiritus; *catenarum ſtridore*, quibus vinctus videbatur, ædes replebat. Qui Monaſterium Verretenſe moleſtabat, voces formabat, & ad ſe Virgines inuitabat. Qui apud Aquilonares ſunt populos, *concentu*

recre-

recreant viatores, & gregum, armentorumq́ue cuſtodes. Qui, anno 1444. ante pugnam illam, quam pauci Heluetij, contra ingentes Ludouici Delphini Franciæ copias propè mœnia vrbis Baſilienſis, commiſerunt, aliquot noctibus, circa illa auditi ſunt, militum edebant *clamores, armorum ſonitus, pugnantium ſtrepitus.* Teſte Lauatero, prima parte de Spectris, ca. 17. De his & reliquis vide ca. primum; & Theſin 3. ca. 67.

Meminit & cuiuſdam Theodoretus in Vita S. Iacobi, ſect. 21. qui à Marcioniſtis excitatus intempeſta nocte, lingua Syriaca moleſtauit his vocibus Theodoretum (erat hic Marcioniſtis contrarius) Cur tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduerſus eum ſuſcipis? Quanam is vnquam te affecit moleſtia? Deſine belligerari, deſiſte à maleuolentia: aut diſce experientia, quantum bonum ſit quies. *Voces hæ audiebantur, nemo verò conſpiciebatur.*

Meminit & alterius Cardanus lib 9. de Subtilitate, qui in Germaniæ oppido Schiltach dicto (abeſt à Friburgo, octo milibus germanicis magnis) *ſibilo* terrebat dominum domus: quem cùm ille, furem ſuſpicatus, perſequens, neminem deprehendiſſet, & aliquoties repetito *ſibilo* deluſus eſſet; poſt, per ſacros homines adhibitum exorciſmũ, cognouit eſſe Dæmonem, qui poſtea graue damnum toti oppido dedit. Hæc Cardanus ex Eraſmo, qui totam rem longius proſequitur, quemadmodum ex Henrico Clariano didicerat.

Denique cuius nos Capite primo Theſi 7. mentionem fecimus, *auditu*, non viſu perceptus eſt, de hoc in hunc modum Ioannes Curopalates in Hiſtoria Baſilij & Conſtantini, fol. 79. *Hoc tempore*, inquit, *incredibile prodigium accidit in Tracenſium regione, ad radices montis Curæ, vbi fons eſt pulcherrima & limpediſſima aqua. Vox quædam audiebatur miſerabilis, cum lamentis, & vah, & ploratu, & mulieris eiulatui ſimilis: idq́; non ſemel aut iterum, ſed à Martio menſe vſq; ad ipſum Iunium, dies noctesq́; cumque abiiſſent quidam locum exploratum, vbi vox illa emittebatur, eiulatus alio euaſit.* Ita Curopalates.

Viſui atq; oculis ſe varijs formis obijciunt Spectra & Spiritus. Nam 9.
vt alias formas, quæ difficultatem ſingularem non habent, omittam; nunc *humana*; nunc *brutorum* animantium; nunc horrendorum *monſtrorum* conſpiciuntur. Nec hæ vnius generis atque modi ſunt omnes; in quolibet genere ſunt variæ.

Quàm varij Spiritus, ſub forma humana, ſed tamen alia atque 10.
alia, viſi? Aliquando prorſus ſub ea apparuerunt, quam *viuentes* homines habuerunt: vt Paſchaſij Spiritus; quem ob id viſum ſtatim agnouit Germanus, Capuanus Epiſcopus: Spiritus item metris Neronis

ronis; & illi, qui in Iſlandia Inſula obſeruati ſunt. de quibus primo Capite.

Aliquando ſub triſti, & macie quaſi confecta imagine; vt Spiritus, cuius Plinius meminit. Aliquando ſub forma *nigreſcentis hominis*; vt ille, qui Verretenſibus Virginibus fuit moleſtus. M. Bruto ſuus genius apparuit, tanquam Spectrum dirum & prodigioſum *immanis & horrendi corporis*: teſte Plutarcho in Bruto. Qui circa annum Domini 1098. in agro VVormatienſi conſpecti ſunt; *pedites* inſtructos bene armis referebant, *& equites*, Qui in fodina Georgiana viſus, *nigrum* erat indutus *cucullum*. Qui domum infeſtabat Alexandri, referebat hominem *ſqualida facie, vultu minaci, nigro corpore, aſpectu formidabili*. De his omnibus 1. cap.

Eidem Alexandro (ipſe teſtis eſt lib. 2. Genialium dierum cap. 9.) retulit Gordianus ſpectatæ fidei homo, quòd cùm Aretiam proficiſceretur cum familiari; & ab itinere longè aberraſſent per difficilia & deuia loca, vergenteque ad occaſum ſole, labore feſſi conſediſſent, hominis vocem procul audire viſi ſunt, quam ſequuti, *trium hominum conſpexerunt imagines immanes, & formidabiles, vltra humanum modum, nigris & demiſſis tunicis, in veſte lugubri, funeſtaq; barba capilloq; ſubmiſſo, horribili facie.*

Mirabile eſt, quod Krantzius habet lib. 8 Vandaliæ, capite 29. Anno 1351. inquit, *grandis vbique per Germaniam ſæuijt peſtis. Lubecæ in conuentu Prædicatorum audiuit frater ex conuerſis, qui curam habebat, præ ceteris, coquinæ, nocte vna ſubter ſe, cùm in ſtrato eſſet, in hoſpitali domo, ſtrepitum; & interea vocem loquentis ad feneſtram coquinæ: Coce, para cibum abituris fratribus. Et ille intus: Quot ſunt tranſituri? Tum ille; Triginta ſex de Conuentu, & duo aduenæ cum illis profecturi: Miratus ille intempeſtam euocationem; de lecto ſurgens, intuetur per foramen in domum hoſpitalem. Videt menſæ aſſidere numerum fratrum, quem audierat; in albis, velatis frontibus, vt fieri ſolet iam tumulandis. Horrens redijt in lectum, nec audebat rem detegere. Sed cùm euentus omnia probaſſet, funeratis 36. de Conuentu fratribus; & duobus, qui Hamburgo venerant, tum palam dixit, quod ante vidiſſet.* Ita Krantzius.

11. Sic non vna fuit *brutorum animantium* forma, ſub qua Spiritus conſpecti ſunt. Nunc *canum* fuit, nunc *catorum*, nunc *luporum*, nunc *vrſorum*, nunc *murium* atque *ſerpentum* &c. Nec hîc exempla deſideramus. Diximus ſuperius in ea, quæ eſt circa Syrtes Libya, in aere apparere *diuerſarum animantium* formas, quarum quædam quieſcant; quædam moueantur: & has aliquando fugere, aliquando fugientes inſequi.

Spiri-

Digitized by Google

Spiritus Annebergicus, cuius c. primo, meminimus; in ſpecu, cui nomen *Corona Roſacea*, videbatur ſub forma *equi*, habentis procerum collum, & truces oculos. Sic vel Spectra ferunt & Spiritus; vel à Spiritibus facti, *mures* atque *ſerpentes*, qui in domo per Theodorum, Sicæorum Archimandritam, liberata, moleſti fuerunt: quemadmodum & *mures*, quos Princeps quidam, nec in medio Rheni declinare potuit: & *aues* Diomedeæ, quas Plinius Barbaris infeſtas fuiſſe commemorat.

Meminit & B. Athanaſius, in Vita S. Antonij *leonum, taurorum, luporum, aſpidum, ſerpentum, ſcorpionum, pardorum atq; vrſorum.* Sub iiſdem *formis* Spiritus moleſtos fuiſſe Guthlaco Anachoretæ & confeſſori, teſtatur VVilhelmus Rameſij Anglus, apud Surium, Tomo 2. de Vitis Sanctorum: & VVilhelmo Pictauorum Comiti & Eremitæ, vt habet in ipſius Vita Theobaldus: & Sabæ Abbati, vt eſt videre apud Metaphraſten in Cyrillo, qui eiuſdem res geſtas deſcripſit. 11.

Sic ipſorum quidam moleſtus fuit, ſub ſpecie *tauri*, bubulcis, in fundo Barbiliano, teſte Ioanne Diacono, in Vita S. Gregorij, lib. 4. ca. 93. Alius ſub ſpecie *bouis* cornupetæ S. Catharinæ, filiæ Brigittæ; apud Surium, Tomo 2. Alius in forma *ſerpentis* adoleſcenti, qui S. Nicetam conſilium rogaturus accedebat, teſte Theoſterićto, Oratione de S. Niceta, apud eundem Surium, Tomo 2.

Alius in forma *merulæ auis* Benedicto; vt in eius Vita refert B. Gregorius cap 2. Alius in forma *volantis corui* Machario Alexandrino, apud Palladium Epiſcopum Cappado. in Vita duorum magnorum Macariorum. Alius in forma nunc *paſſeris*, nunc *ſimiæ* S. Dominico; ſicut in Vita eius docet Theodorus de Apoldia, li. 3. ca. 7. Alius in forma *cati* religioſo cuidam, teſte Ioanne Diacono, in Vita B. Gregorij li. 4. ca. 89. Sic Duci cuidam Paleſtino, ſepulchrum Domini viſitare cupienti, alius plurimum moleſtiæ attulit ſub forma *arietis*; ſepiusq; acceſſu ſepulchri eundem prohibuit, quemadmodum ex Prati Spiritualis, ca. 49. pluribus refert Cæſar Baronius, Tomo 6. anno Domini 13.

Monſtrorum quoque ſub forma conſpecti Spiritus. Conſpexit, teſte B. Hieronymo, B. iam nominatus Antonius *hominem equo mixtum*; cui opinio Poetarum Hypocentauro nomen dedit. Idem vidit *homunculũ aduncis naribus, fronte cornibus aſperata, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat.* Viſus eidem eſt Spiritus, teſte Athanaſio, in eius Vita, *ea forma, qua deſcribitur à B. Iob. ca. 41.* Diabolus: Oculi enim eius, inquit, erant ſicut ſpecies Luciferi: ex ore ipſius procedebant lãpades ardentes: crines incẽdijs ſpargebãtur: ex naribus 12.

 egredie-

egrediebatur fumus, quaſi fornacis æſtuantis ardore carbonum: halitus eius, vt prunæ, flamma verò ex ore ipſius glomerabatur.

Huc pertinet forma Diaboli qua ſe B. Dominico exhibuit in ſpecie *lacertæ* deformis, & abominabilis, duo grandia capita circumgerentis; vt in eius vita legitur, l. 3. c. 7. Rurſus illa, qua terruit Mariam Virginem. cui ſe exhibuit per modum *draconis multicoloris*, & *ſerpentibus per totum corpus cincti*, tetrumque odorem emittentis. quemadmodum teſtatur frater ipſius Gregorius Niſſenus. Illa quoque, qua *centimanus & centipes* aggreſſus eſt Brigittam, puellam adhuc teneram: vt Surius habet Tomo 4. Sanctorum denique illa, qua in Præmonſtratenſi monaſterio ſe cuidam Religioſo exhibuit *tria* oſtendens *capita*, Trinitatem ſe eſſe conteſtans, ſicut refert Sigebertus, circa annum Domini 1125.

31. Tertia moleſtandi ratio *tactu* percipitur. Et hæc plurimis modis contingit. Primo abſque *vlla corporis læſione & doloris ſenſu*. Sic ſæpe dormientes ſentiunt moleſtantes Spiritus; qui nunc lectum detrahunt, nunc aures vellicant, &c. Huc pertinet exemplum, quod libro 2. Genialium dierum cap. 9. refert Alexander de familiari ſuo amico, Curauerat is amici funus. Cumque Romam reuerteretur, nocte adueniente, ad hoſpitium viæ proximum, diuertit, ſeque quieti tradidit. Dum ſolus in lecto degit, & adhuc vigilat; accedit Imago defuncti, ſummo pallore & macie confecta, ad cubantis lectum, in eodem ſe lecto collocat, & non niſi pulſa vi iacentem relinquit. Hic primus modus.

Ad quem & puto pertinere: quod lib. 7. Epiſtolarum. Epiſt. 27. refert his verbis Plinius. Eſt libertus mihi, inquit, Marcus, non illiteratus, cum quo minor frater eodem lecto quieſcebat. Is viſus eſt ſibi cernere quendam in toro reſidentem admouentemque capiti ſuo cultros, atque etiam ex ipſo verticce amputantem capillos. Vbi illuxit, ipſe circa verticem tonſus; capilli iacentes reperiuntur. Exiguum temporis medium, & rurſus ſimile aliud, priori fidem fecit. Puer in pædagogio miſtus pluribus, dormiebat. Venerunt per feneſtras (ita narrat) in tunicis albis duo, cubantemque totonderunt: & qua venerant receſſerunt, Hunc quoque tonſum, ſparſoſque circa capillos dies oſtendit. Ita Plinius.

14. Alter eſt, quod contactu hoc non contenti Spiritus; viuentes etiam aliquando *propellunt*, *& protrudunt*, *atq; præcipites agunt*. Hoc modo moleſtos fuiſſe Spiritus ſeruis Heſperij indicat B. Auguſtinus, l. 22. de Ciuitate Dei, ca. 8. Senſit & has moleſtias Otto Imperator, qui à Spiritibus *proprio lecto* aliquando exturbatus fuit. Senſit operari, Sed

fodina

Digitized by Google

fodina Georgiana; quem ex infimo loco ad ſupremum, non *ſine corporis attritu* ſubuexerunt, de his 1. Cap,

Senſit quoque ſanctus vir, Nicolaus Tolentinus, quem improbus Spiritus nunc in *terram* proſtrauit; nunc egregiè *fuſtibus* excepit, nunc dirè ad angulos quoſdam alliſit, vt in eius Vita ſcribitur apud Surium, Tomo 5. Senſit Euphraſia virgo, ab eodem Spiritu ex tertio ſolio aliquando *præcipitata*; aliquando etiam in puteum deiecta. Et hoc apud Surium. Tomo 2.

Tertiò moleſtant *vſtione & inflictis verberibus*. Confeſſus eſt Imperator Nero, ſe non præſentia ſolùm matris defunctæ moleſtari; ſed etiam *verberibus* furiarum, & ardentibus *tædis* cruciari. Virginibus Verretenſibus ſæpe *particulæ carnis* ex corpore detrahebantur; in aduerſam verò partem nunc tibiæ, nunc brachia intorquebantur, & Euphraſia, cuius præcedenti Theſi mentionem fecimus, aliquando à Spiritu miſerè *ſauciata eſt*, aliquando *olere ebulliente* perfuſa. 15.

Hæc confirmant exemplum, quod B. Auguſtinus Sermone 117. eorum, qui recens Louanij impreſſi ſunt, commemorat. Refert ibidem Ciuem Hipponenſem quondam, quia iuſiurandum ei detulerat, quem periuraturum nouerat; ad Dei tribunal raptum, & grauiſſimè *cæſum* eſſe: & poſtridie plagarum veſtigia in dorſo eius apparuiſſe.

Moleſtant quartò, *nece allata* viuentibus. De Spectro in balneis cuius meminit B. Gregorius Nyſſenus, notum eſt; adeò hominibus infeſtum fuiſſe; vt omnibus propemodum *mortem* intulerit. Spiritus Annebergicus in fodinis metallicis duodecim amplius homines, vno flatu, *interfecit*. Hudekin in Saxonia miſerrimè puerum ſibi inſultantem *ſtrangulauit*: in fruſta cęcidit, & coxit. 16.

Poteſt hic ſeruire exemplum horrendum, quod Michael Iſſelt refert contigiſſe anno 84. in Apeldorn Veluæ pago. Duo nobiles Germani, inquit, (folio 1191.) ordinibus militantes, inter ſe conuenerant, vt vino aduſto ſeſe tam diu ingurgitarent, donec alter illorum expiraret. Si quis prior ſurgeret, in eum Diabolus poteſtatem haberet. Accidit dum ſtrenuiſſimè hac lege potarent, mercatorem illac fortè tranſire, quem vt ſe tertium adiungeret, coëgerunt. Inuitus ille huc inductus eſt mortiſque metu. Paulò poſt malignus Spiritus ingreſſus locum, vbi ſedebant, vtrique ceruicem fregit. Hoc Iſſelt.

Poteſt quoque ſeruire hiſtoria, quam Sifridus Presbyter Miſnenſis affert, li. 2. ſuæ Epitomes, anno 1260. Studioſus quidam miſerè deperibat puellam. cum alia ratione non poſſet, ipſius ſibi copiam

fieri per Nicromanticum, data pecuniæ ſumma, cupit. Hic ſe adoleſcentemque circulo includit, ſeueriſſimè ne eundem egrediatur imperans. Mox ad coniurationes conuerſo, plurima ſe ſpecies phantaſmatum offert, tandem ipſa quoque, quæ quærebatur, imago puellæ. Hîc adoleſcens, libidene victus præcepti immemor, manum extendit, amatam apprehenſurus; ſed maximo ſuo malo: ſiquidem à ſpiritu Nequam parieti alliſus, miſeram *exhalat animam*.

Addo dictis quintum, quòd *fortuna bonis etiam* Spectra incommo-
17. dant. Qui Heſperij domum infeſtabat Spiritus, non hominibus tantùm erat moleſtus, ſed etiam *animalia* affligebat. Qui à Theodoro Sicæorum Archimandrita pulſus eſt; mulierum *telas*, præter alia, rumpebat. Qui in agro Bingenſi ſæuiebat; & *horrea*, & ruſticorum *caſas* incendebat, & ad extremam paupertatem miſeros redigebat. de his 1. Capite. Qui ſibilo moleſtus fuit in oppido Schiltach, de quo Theſi 8. Capitis præcedentis *conflagrationis totius oppidi*, adminiſtra infelici muliere, cauſa fuit.

Cùm fortunæ bonis coniungo *infantes*, eos maximè, qui baptiſmatis ſacramento initiati non ſunt. In his haud rarò parentibus incommodatur; dum propriorum loco, per Spiritus, alij ſupponuntur, qui vel graui morbo plerumque tota vita laborant; vel vbi adoleuerunt: corruptis moribus magnas difficultates parentibus afferunt.

18. Sextus modus eſſe poteſt, quòd ad *ſtuprum atque nefandos congreſſus* quandoque ſolicitant: aliquando etiam vim tentant adferre inuitis. Huius exemplum obſeruatum eſt, in oppido Flandriæ, Boerburgi, haud procul à Grauelinga, anno Domini 1587. vbi poſt quatuor annorum moleſtias, quas vir doctus atque pius, Ioannes à Porca, ibidem Plebanus, cum caſtiſſima ſorore paſſus eſt; Spiritus tandem compti adoleſcentis perſonam induit: & ſororem ſolam domi deprehenſam, primò muneribus, deinde minis ad *ſtuprum* ſollicitauit: tandem etiam, vbi ſic nihil proficit, vim virginis pudicitiæ afferre cœpit: & perfeciſſet, niſi ſuperueniens frater ſororem ex Dæmonis manibus eripuiſſet. quemadmodum patet copioſius ex Appendice ad hiſtoriam anni 87. Michaelis Iſſelt.

Similia duo habet Cæſarius, quorum alterum Bonnæ accidit, apud Coloniam Agrippinenſem, alterum Prumiæ in Eiflia. Bonnæ cùm quidam filiæ ſuæ, pudicitiæ timens, illam in ſolario domus ſuæ, ſi quando exiret, includeret, Spiritus in forma adoleſcentis ad virginem ingreſſus, cum *illa rem habuit*. ægerrimè tulit illa ſe à Spiritu deceptam, tantumque non in furorem rapiebatur. Pater filiæ caſum miſeratus, vt in poſterum à Spiritu moleſtatione libera eſſet, ipſam alio

Digitized by Google

miſit. Apparet mox Dæmon; vxorem ſuam repetit: & ſtomachabundus ita pectus parentis percuſſit, vt poſt ſanguis vomitum tertia die exſpirauerit.

Prumiæ verò non fœmina, ſed vir Diaboli verſutias expertus eſt. Veruntamen iuſta ſua culpa. Sollicitauerat ille puellam, vt ad ſe intempeſta nocte, libidinis explendæ cauſa, veniret. Venit non illa; ſed in illius forma Spiritus Nequam, *fœdumq; concubitum* perficit. Prius illud Cæſarius cap. 8. poſterius ca. 10. li. 3. recenſet.

Addimus his, quod Sozomenus in Trip. l. 8. ca. 1. refert de Apelle eremita, & fabro ferrario. Huic, cùm nocte quadam priſtinum exerceret, apparuit Dæmon, ſub *vmbra*, vt loquitur Sozomenus, *ſiue forma ſpecioſa mulieris*, inuitans eundem ad *turpem libidinem*; nec non ad labefactandam corporis, & vitæ, quam diu coluerat, puritatem. Statim ille ferrum quod elaborabat, è fornace extrahens, in faciem eam percuſſit. Et Dæmon ſtridens ac ingemiſcens, procul aufugit.

Fuit & Menippus Lycius annos natus 20. & quinque in huius familiaritatem in hunc modum ſe inſinuaſſe dicitur Spiritus ſub forma mulieris. Pergebat quandoque Menippus Corintho Cenchras ſolus. Et ecce phantaſma quoddam illi occurrit, quod ſe in mulieris ſpeciem conformauerat: atque ex manu apprehendens Menippum: Iampridem, inquit, ſe illius amore teneri captiuam. Eius blanditijs delinitus Menippus, veſperi *ad mulierem pergit, ac deinceps frequenter*, perinde ac ad ſuas delitias, donec tandem à Mago edoctus intellexit Lamiam eſſe ſeu Spiritum Nequam. Rem pluribus proſequitur Rodoginus Cœlius, l. 16. ca. 4. Vide aliud huius rei exemplum capite 92. huius Diſputat.

CAP. XX.

Quæ ratio & conditio Vocum, Sonorum, atque Tumultuum, qui auribus viuentium percipiuntur, & à Spectris, ſiue Spiritibus, locis infeſtis excitantur.

NOn ſolùm *quomodo* Voces, Clamores, Gemitus, Riſus, Cantus, Strepitus, Tumultus, & quæcunq; ſubauditus ſenſum cadunt, & à ſpiritibus infeſtis locis excitentur, hoc Capite nobis explicandùm erit: ſed &, An hæc *verè* excitentur, & *verè talia* ſint, qualia vulgi opinione putantur, definiendum. Imò verò *hoc* prius conſtituendum; vt *illud* facilius docere valeamus. 1.

Voces

2. Voces igitur, quæ audiuntur, ſi propriè loquamur, voces non ſunt. Vox, inquit Ariſtoteles, *eſt ictus aeris reſpiratione attracti: qui quidem ab anima fit ea, qua his partibus collocatur, ad eam partem, quæ gurgulio appellatur*, Solorum animalium eſt Ariſtoteli, habere *voces*: & non quidem omnium; ſed reſpirantium tantùm: quorum etiam non quicunque ſonus Vox eſt; ſed ijs tantùm, quorum etiam attractus, & qui animalis vel affectum, vel conceptum ſignificat. Iam verò Spiritus animalia non ſunt. Nulla eſt in ijs reſpiratio; nulla anima; nulla pars, quæ animæ motionem *excipiat*; *nullus gurgulio*.

Quòd ſi voces non ſunt, quas Spiritus formant; nec veri erunt, quos excitant, *Clamores*. Quid ita? Quia ea ratio Clamoris eſt, vt ſine voce eſſe nullo modo queat. Neque enim aliud eſt Clamor, quàm intenſa vox: nec vllus Clamores, alijs, quàm viuentibus, tribuerit.

3. *Gemitus* affectuum, eorum, à quibus eduntur, ſunt ſigna; quemadmodum & *Suſpiria* qui igitur affectibus carent, *Gemitus* edere nequeunt. Sed tamen non apud quoſcunque affectus eſſe poſſunt, poſſunt & *Gemitus* eſſe. Eas etiam partes quibus vox ad ſui formationem indiget, requirunt; quibus cùm Spiritus careant; poſſunt quidem videri *Gemitus* edere, ſed reuera non edunt.

4. *Riſus* eadem eſt ratio. Omnis qui à Spiritibus fit, ſimulatus eſt, ſpecie ſui fallit. Sed & *Riſus* ridendi potentiam ſequitur, quam Philoſophi contendunt affectum quendam rationalis eſſe animalis. Quis verò Spiritus animalia rationalia dixerit?

5. *Cantus, Concentus, & Melodia*, qua Aquilonares Spiritus nocturnos viatores, armentorumque & gregum cuſtodes recreant; à ſono, qui fiſtulis, organis, alijſque muſicis inſtrumentis excitatur, non differt. Quemadmodum igitur hunc ſonum propriè *Cantum* non dixeris; ita neque *Melodiam* atque *Concentum*, cuius Spiritus ſunt auctores. Sonus tantùm eſt, & præter ſonum nihil. Quid quod Cantus vocis quædam ſit modulatio? Quomodo igitur *cantare* Spiritus conueniet, quibus vox negatur?

6. Hinc eſt, quòd Spiritus in voce, clamore, gemitu, riſu, cantu formandis, *nullis organis*, quemadmodum homines atque animalia, quæ voces formant, opus habeant. Non indigent ore; non lingua; non palato; non labijs; non dentibus; quæ in articulata magis voce requiruntur. Non pulmone, arteria ſiue gutture, corde, gurgulione, cum viginti ſuis muſculis; quæ ad alias, non ita articulatas, neceſſaria ſunt.

Sed &

Digitized by Google

Sed & plerunque cùm voces ſimulant, *nihil horum* poſſident Spiritus: vt illi in primis, qui clam & ſecreto, voces fingunt. Cur aſſumerent, quod ad nullos vſus ipſis ſeruire debet? Poſſunt ſimulare voces, abſque vllo prædictorum inſtrumentorum auxilio, quemadmodum & ſimulant, vt plurimùm. 8.

Quando verò apparent Spiritus, vt ſe viuentium oculis obijciunt; 9. his quidem inſtrumentis, ore, lingua, faucibus, dentibus inſtructi aliquando (*non enim ſemper*) ſunt, non quod his, ad voces formandas opus habeant; ſed quod non ita, ſine his, commodè, propoſitos ſibi [illegible]es aſſequuntur.

Cæterum, quamuis omnia iam dicta *ſpecietenus* talia ſunt, 10. qualia vulgò iudicantur; *Soni* tamen reuera eſſe poſſunt. Nonne quandoque aures audientium percelluntur? Nonne audiendo moleſtiam aliquando patiuntur? Et hoc forſitan ſine vero *ſono*?

Quocirca & ipſi infeſtantes atque moleſtantes Spiritus; licet 11. verè *voces* edere nequeant; quemadmodum demonſtratum eſt, veros tamen poſſunt edere, eduntque *ſonos*. Non tot ad *ſonum*; quod ad *vocem* ſunt neceſſaria. Multo paucioribus indiget *ſonus*. Et à non viuentibus veri poſſunt excitari, excitanturque *ſoni*, quamuis non veræ *voces*.

Hinc eſt, vt tranſlata ſignificatio verborum non ſit, quæ Spiritibus 12. tribuuntur, & præter ſonum nihil in ſe includunt: tranſlata ſit, ſi Spiritibus tribuuntur, quæ in genere ſunt vocum. Prioris generis ſunt *ſtrepitus*, *tumultus*, & his ſimilia: poſterioris *clamor*, *riſus*, *gemitus*, *illachrymationes*, &c.

Dum tamen *ſonos* excitant Spiritus, non vnum aliquid illorum 13. ſunt, quæ ad ſonos formandos ſunt neceſſaria. *Tria* illa ſunt; corpus percutiens: corpus percuſſum: & medium, in quo ſonus recipitur. Nihil horum ſunt Spiritus. Veruntamen quia poſſunt percutientia corpora, percuſſis admouere: inter quæ interceptus aer ruptus & fractus ſonos format; ipſi *ſonos edere* dicuntur.

Sonos igitur *veros* edunt Spiritus, dum loquuntur, clamant, ge- 14. munt, illachrymantur, rident, tumultuantur, ſtrepitus excitant An verò *ſemper*? An *aliquandò*? An, vt *plurimùm*, vel rarius? Tria quæruntur. Reſpondetur ad ſingula.

Non *ſemper* edunt. Argumento illud eſt, quod accidat, vt in mul- 15. torum præſentia quidam nonnunquam ſint, qui tumultus, ſtrepituſque Spirituum ſe audire credant, & conſtanter aſſerant: cùm interim cæteri præſentes percipiant nihil.

16. Scio & hîc *veros quandoq;* eſſe ſonos, qui ab his audiuntur, ab illis non audiuntur. Quemadmodum organum viſus atque tactus: guſtus atque olfactus; ne ſuo officio fungantur, impedire poſſunt Dæmones; ita poſſunt auditus: & dum in his impediunt, in illis ſuas ipſis functiones permittere poſſunt. ſed tamen, vt hoc fieri poteſt; ita & illud; vt prorſus auditui illudatur, & nullus verus ad ipſum ſonus perueniat; quamuis interim ſibi quis, quòd veros ſonos audiat, perſuadeat. Si fallere poſſunt, vt quis videre ſe credat, cùm videat reuera extra ſe nihil: non poterunt fallere, vt credat quis ſe audire ſonos, quos reuera non audit? Non igitur *ſemper* veros ſonos edunt.

17. *Aliquando* tamen edunt. Pro hoc poſſet nobis communis omnium ſenſus atque conſenſus ſeruire: qui quod *veros* ſonos, tumultus, ſtrepitus audiant, omnino ſibi perſuadent: nec vt contrarium ſentiant, induci poſſunt.

Sed tamen pro eodem duplex ratio militat. Altera eſt, quòd quandoque auditus organum grauius in horum ſonorum perceptione læ datur: Altera, quod ab omnibus, qui aliquo communi loco circumſcribuntur, percipiantur; quamuis etiam ex omnibus illis vnus aliquis ſit, quem Spiritus perſequantur.

18. Sed &, *vt plurimum*, veros ſonos excitari dixerim: tum quod in hoc negotio difficultatem magnam Spiritus non habeant: tum quòd qui audiuntur tumultus, ab omnibus, vt plurimum, percipiantur; quemadmodum exempla, primo Capite allata, docent; & confirmat quotidiana experientia.

19. Interim, quamuis veri ſoni audiantur, & excitentur: non tamen credendum eſt, ſemper *iis corporibus* excitari, quibus excitari videntur. ſæpe diſiecta putatur ſuppellex; quando illa prorſus manſit immota. Sæpe excitatus malleis ſonus; quando nullus in domo malleus. Sæpe armorum colliſione iudicatur fieri tumultus; quando nulla arma, ſed armorum tantùm inanes formæ.

20. Hic plurimum Spiritibus ſeruit *aër*: Hunc illi concitant. huius varia colliſione, conſtrictione, diſruptione, alliſione, & vt ita dicam, inundatione; nunc rugitum leonum ſimulant, nunc mugitum taurorum, nunc ſerpentum ſibilum, nunc porcorum grunitum, &c.

21. Quocirca aer hîc non tantùm *medium* eſt, per quod ſonus ad aures defertur: ſed nunc quoque *percutientis* corporis, nunc *percuſſi* ſubit rationem. *Percutientis* quidem, dum percuſſum aliud pulſo à Spiritibus

ritibus aeri reſiſtit; *percuſſi* verò; dum aliquod ſolidius in illum facit impreſſionem.

Atque ita quidem *ſonus* formant Spiritus, dum à colliſis corporibus illi excitantur, & *verè veri* audiuntur. Sed tamen, (quemadmodum diximus) non *veru* ſemper, realiſque ſonus eſt, qui percipitur. Vt viſum, ita *auditum illudi* contingit. Nunquid non qui phreneſi laborant, non ſolùm ſe mira videre; ſed & mira audire exiſtimant? cùm tamen nihil ſit, quod vel extra ipſorum ſit viſum, vel extra auditum? Et nos, cùm ſomno capiti, dormimus; quoties ſomniantes reſpondemus iȷs, quos in ſomnis, tanquam interrogantes, & nobis loquentes imaginamur? & tamen hîc nulla aut vox, aut ſonus ad noſtras aures pertingit. 22.

Varijs igitur, & non vno, modis contingit audiri Spiritus. *Vnus* eſt, in quo viuentibus non illuditur; quia & verus ſonus eſt, qui ad aures defertur; & verè ab iȷs corporibus excitatur, à quibus excitari creditur, *Alij* ſunt, quibus viuentibus illuditur: qui & ipſi *varij* ſunt. 23.

Contingit primò viuentibus illudi, non quidem obiecto auditus (ſono inquam) quaſi reuera is non ſit, qui ad aures defertur: ſed ſoni *authore* & cauſa: dum malleis, vel gladijs, vel ſupplectile iudicatur excitari, qui non niſi concuſſo aere excitatus eſt, Secundò illudi contingit, quando iudicatur *extra* hominem factus, qui in homine vel in miringa excitatur. Quemadmodum enim in externo aere ſonos poſſunt efficere Spiritus, qui ad hominum aures deferuntur: ita poſſunt in ipſa aure: qui tamen ab audientibus illum, extra aurem factus credatur. Et his duobus modis, quemadmodum & primo, *verus realiſq́; ſonus* percipitur ſemper. 24.

Aliquando nullus *realis* ſonus eſt, qui percipitur: percipi tamen iudicatur. quemadmodum in phreneticis, & dormientibus accidere diximus. Atque hoc *dupliciter* accidit, deriuatione ſpecierum ſoni ad organum ſenſus; & imaginatione. Hîc ſolius imaginationis eſt operatio: ibi aliqua auditus, Sed hæc alterius loci. Noſtra proſequamur. 25.

CAP. XXI.

Quæ ratio & conditio formarum, quæ in oculos incurrunt: quibus ſe viuentibus Spiritus & Spectra exhibent.

QVem in ijs, quæ *auditui* obiecta ſunt, ordinem ſeruauimus 1.

 idem

Digitized by Google

idem in rebus viſis ſeruandus eſt. Principiò de viſarum rerum *conditione*; tum deinde de *modis*, quibus Spiritus, & Spectra conſpiciuntur, agendum eſt.

2. In priori illo *Tria* quæruntur. Primò, Vtrum *reuera hoc ſint*, quod videntur Spectra. Secundò, ſi reuera hoc non ſunt, An quando ita videntur, *ſint ſaltem res animatæ*. Tertiò, An ſi animatæ non ſint, *reuera ſaltem ſint corpora*

3. Quia verò præcipuè *tribus* formis diuerſis ſe Spectra exhibent viuentium conſpectui, *humana*, ſcilicet, *brutorum*, & *monſtrorum*: *primum* illud trium explicationem poſtulat. quæ ſunt. 1. An veri ſint *homines*, qui videntur humana forma. 2. An vera *bruta*, quæ brutorum conſpiciuntur ſpecie. 3. An vera *monſtra*, dum monſtrorum occurrunt formæ.

4. *Homines non ſunt, qui forma humana videntur Spiritus: quacunq; etiam ſe forma ſimulent*; triſti, læta, amica, horrida; graui, leui: id in humanis Spiritibus certum eſt; propterea quòd defunctos illi referant: qui ad vitam, non niſi grauiſſimo miraculo (quod hîc nullum eſt) reuocari poſſunt. In Diabolis verò multò eſt manifeſtius; cùm & illorum proprium ſit hominibus illudere: & vires ipſorum tantæ non ſint, vt vel hominem producant nouum; vel à morte ad vitam reuocent defunctum.

5. *Bruta, quæ conſpiciuntur, ſæpe ſpecie ſui fallunt, aliquando etiam hoc ſunt, quod videntur*. atque tum, vel, opera Spirituum, de nouo producta ſunt; vel aliunde adducta *fallunt* plerunque illa, quæ intempeſta nocte conſpiciuntur; aut, ſi alijs temporibus, vſum diuturnum non habent, moxque euaneſcunt; qualiacunque illa ſint, ſiue perfectorum, ſiue imperfectorum animalium formas referant. *Opera Spirituum* aliquando illa producuntur, quæ animalia imperfecta, ſiue inciſa, vocantur. Quando *perfecta* conſpiciuntur, & vera ſunt; non à Spiritibus facta ſunt, ſed aliunde adducta.

Poſtremi huius generis (nam de cæteris conſtat) vnum producit B. Hieronymus in Vita Hilarionis. *Ad Hilarionem quoq;*, inquit, *animalia quotidie* pertrahebantur; in quibus Bactrum Camelum enormis magnitudinis, qui iam multos obtriuerat, triginta & eò amplius viri ſolidiſſimis funibus ligatum cum clamore adduxerunt. Sanguinei erant oculi: ſpumabat os: volubilis lingua turgebat: & ſuper omnem terrorem rugitus perſonabat immanis. Iuſſit igitur eum dimitti Senex. Statim verò, & qui adduxerant, & qui cum ſene erant, vſque ad vnum omnes diffugêre. Porrò illè ſolus perrexit obuiam & ſermone Syro: Non me, inquit, terres Diabole, tanta mole cor-

por

poris, & in Vulpecula, & in Camelo vnus atque idem es. Et interim porrecta ſtabat manu. Ad quem dum furens, & quaſi eum deuoratura bellua perueniſſet, ſtatim corruit ſummiſſumque caput terræ coæquauis: mirantibus cunctis, qui aderant, poſt tantam ferociam, tantam ſubitò manſuetudinem. Docebat autem Senex, hominum cauſa, Diabolum etiam iumenta corripere: & tanto eorum ardere odio; vt non ſolùm ipſos, ſed ea, quæ ipſorum eſſent, cuperet interire. Hactenus B. Hieronymus.

Monſtra ſi quando videntur, propemodum ſemper opera Spirituum ſunt. In genere animalium nullum nouimus, quale B. Hieronymus refert, *hominem equo mixtum*; & aliud, *fronte cornibus aſpera, cuius extrema pars corporis in caprarum pedes deſinebat*. Quod ſi quidam, cum Plinio li. 7. c. 2. Satyros ſubſolanis Indorum montibus, tum *quadripedes*, tum *recti currentes*, humana effigie, admiſerunt; nobis in hoc argumento contrarij non ſunt: quoniam hi ipſi Dæmonem prodent; vt per quos humanum ſermonem ſenſumque mentitur; & humanam, aut etiam pluſquam humanam vim atque ſapientiam oſtentat. 6.

Igitur ſi *reuera* nec homines ſunt, nec bruta, nec monſtra, quæ conſpiciuntur; profectò errant; qui in his *ipſorum operationes*, quæcunque tandem illæ ſint, poſuerunt: aut operationum *principia & organa*; aut quicquam, quod illa pro conditionis ſuæ ratione poſtulare poteſt. 7.

An ſaltem ſunt res viuentes & animata? Nec hoc ſunt. Atque hoc ſecundo loco explicandum erat. Quomodo enim *viuentes* res dicemus, quæ neque in hominum ſunt genere; neque in vllo brutorum animalium? 8.

Vnum genus formarum, quibus terrent & moleſti ſunt Spiritus, in numero *viuentium* poſuero: illud ſcilicet, quod, imperfecta animalia, quæ opera Dæmonum fieri poſſunt, repræſentat: præter hoc vix aliud. 9.

Interim tamen, quod tertio loco dicendum eſt, *corpora perſæpe ſunt, quæ videntur Spectra*: ſub quibuſcunque etiam figuris videantur. Vera corpora ſunt homines qui conſpiciuntur. Vera corpora, bruta animantia. Vera corpora monſtra. 10.

Triplicis autem generis hæc corpora ſunt. Aliquando quidem *vera & viua* ipſorum quæ videntur; quemadmodum illa imperfectorum animalium, quæ diximus: & perfectorum aliunde allatorum. Aliquando *vera quidem ſed non viua*, vt ſi hominis defuncti ex patibulo corpus circumferant. Aliquando *nec viua, nec vera*; vt ſi aliquod, ex aere, forment, quod vel hominis, vel alicuius animantis externam formam ſimulet. 11.

Digitized by Google

12. Perſæpe diximus corpora eſſe, quæ conſpiciũtur. Non enim ſemper ſunt. Accidit non raro, vt corpora eſſe iudicentur quæ oculis obijciuntur; corpora autem reuera non ſint. Quemadmodum auditum fallunt, ita poſſunt fallere & fallunt viſum Spiritus.

13. Ex dictis inferimus, *quatuor* modis Spectra oculis viuentiũ obijcit. Primus eſt in veris animalibus. Secundus in animalium tantùm corporibus. Tertius, in animalium tantùm externis formis, non verò animalium corporibus, licet veris corporibus. Quartus, in animalium tantùm formis, abſque vllis, vel alijs, vel animalium corporibus.

14. *Quibus verò modis hac omnia Sipritus efficiunt?* Hoc, quia ex dictis haud difficile eſt conijcere, breuiſſimè nunc, non tam explicandum, quàm indicandum. *Verà igitur animalia*, ſi aliunde ad ſuum vſum aſſumant Spiritus; re externa non indigent: præſtant ipſi hac virtute, vt corpora poſſint de locis ad loca transferre. Si producant, rerum externarum operam requirunt; earum ſcilicet, in quibus virtus, qua animalia producuntur, quaſi lateat.

15. Dum hominum, animaliumq́ue *corpora* exhibent, non plus negotij habent, quàm dum viua corpora de loco transferunt ad locum: immò minus; propterea; quod hic defunctorum corpora, quæ reſiſtere non poſſunt; ibi viua animalia, quæ reſiſtere quodam modo poſſunt, transferant.

16. Quando animalium *formas in alieno corpore* exhibent; ibi animalium nihil eſt, præter externam formam; ad quam aerem, quo, vt plurimum, vtuntur, aptant. Quemadmodum verò corpus hoc aerum facilè diſſoluitur, ita externa forma in aere efficta, euaneſcit facillimè.

17. Quartus modus, *quo viſui* maximè illuditur, varius eſt: prout varia ſunt, quæ ad viſum concurrunt: obiectum, medium, potentia. Et nunc quidem obiectum aliter atque aliter afficiunt: nunc medium: nunc potentiam. Huic illum adiunxero, quo viſus nihil afficitur; ſed omnis occupatio eſt in imaginatione, & imaginatione perficitur: quamquam viuentes viſum affici exiſtiment. Hæc breuiſſimè. Plura de his, & exacta, noſter Ludouicus Molina in primam partem D. Thomæ.

CAP. XXII.

De ratione atq; modo, quo Spectra tangunt: vſtionem & verbera viuentibus afferunt, & necis cauſa exiſtunt.

Quod

QVod *tactu* viuentes aliquando Spiritus percipiant, certum eſt. 1.
Superiùs, Cap 19 id pluribus eſt probatum, ex moleſtia hominibus per Spiritus allata; quam etſi quandoque alijs, præcipuè tamen tactus ſenſu perceperunt. *Quinq;* autem, in modis ſuperius recenſitis, difficultatem habent, quæ hoc Capite explicanda ſunt. Primum eſt, Vtrum ipſi Spiritus *vi tangendi* valere, & verè tangere dicendi ſint. Alterum. Cur *frigida* ferè percipiantur Spirituum, quæ tanguntur, corpora; aut certè non ita calida. Tertium, Qua ratione *vſtionis*, quam aliquando afferunt, ſint cauſæ. Quartum, Quomodo *verbera & vulnera* infligant, cùm armis omnibus videantur deſtituti. Quintum, Quomodo *mortem* atque *necem* procurent.

2. *Tangere* Spectra dici poſſe, ſi quæſtio eſt de tactu, quem Ariſtoteles *Mathematicum* vocat, omnino clarum eſt. Siquidem fieri poteſt, vt (in quo ratio *huius tactus* conſiſtit) inter Spectra, atque aliud corpus nihil ſit medium; & vtriuſque exerema ſimul exiſtant. At ſi de tactu illo ſermo ſit, qui *viuentium poteſtas* eſt; & primarum præcipuè qualitatum eſt capax, nec tangere dici debent Spectra, nec virtute tangendi eſſe inſtructa: propterea, quod, principiò talis tactus, anima ſcilicet informante, careant.

3. Quamuis autem verè non tangant, verè tamen à viuentibus tanguntur. Nam & virtute tangendi inſtructa ſunt viuentia; & qualitatum tactibilium impreſſionem ſentiunt, quandoque vel tangunt Spectra, vel tanguntur à Spectris.

4. *Subfrigida* verò, vt plurimùm, percipiuntur corpora Spirituum, quæ tanguntur, id obſeruant, tum illi, qui nocturnas moleſtias à Spiritibus ſuſtinent: tum qui cum iiſdem nefarios congreſſus exercent. Nec mirum. Nam, vt plurimùm, vel defunctorum, vel ex aere compactorum corporum miniſterio vtuntur: quæ & natura ſunt frigida, & caloris, ſi alicuius, certè illius naturalis viuentium, capacia non ſunt.

5. *Vruntur* quandoque viui Spirituum attactu. Quo modo verò? An fortè igne illo, quo damnati torquentur infernali? An alio aliquo corporibus aſſumptis *ingenito*? An quem ipſi, ſua vi *per ſe producunt*? An *ſublunari* aſſumpto? An alio) *Non infernali*. Non, quia illum ſecum ex inferno ad viuentes deferre non valent; ſed quia vt deferant, nulla neceſſitas cogit. Nec enim corpora, quæ circumferuntur, illo torquentur: & Spiritus extra infernum exiſtentes, etiam illo infernali verè torquentur, quamuis inferni terminis ille maneat circumſcriptis. *Non corporibus aſſumptis ingenito.* Nullus ipſis

ipſis ingenitus eſt; quin potius omnem ſua natura reijcere videntur. *Non ſublunari*, quoniam hunc, quòd ex ſuo loco detrahant; & ſibi apud nos ſeruire faciant, vix credi poteſt. Quo igitur? *Aliquo à ſe producto*. Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem poſſunt & excitare & fouere, ſubſidio.

6. Sed tamen præter hunc, & alios duos *vſtionis* modos, norunt, & fortè vſurpant. Vnus eſt, per candentes carbones, titiones, aliaſque res, quæ ignem concipiunt, & fouere poſſunt. Alter, per vrticas, & res, non formaliter, ſed virtute calidas; quarum cùm vires cognoſcant, miris & occultis, ſed tamen veris, modis vſtionem efficiunt.

Nec dubitabit veris, quamuis occultis modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ, inquam, quæ in Nympheo exit è petra, pluuiuſque accenditur: fontis quoque Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus ſit, ſi tamen extinctæ ipſi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in ſe accenſas: præterea fontis frigidi in Illyrijs, ſuper quem expanſæ accenduntur veſtes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per aſſumpta corpora: nunc ſubſidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; ſed vi atque ſuâ poteſtate nuda. *Prior* modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuſte, haſta, gladio, ſimilibuſque inſtrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus aſſumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris fit, clarus eſt. Neque enim quiſquam ignorat plurimum poſſe concitatum aerem, argumento ſunt, vi ipſius diſiectæ ædes, concitata maria, confractæ arbores &c. *Tertium* confirmant vires Dæmonum, quæ in corpora tantæ ſunt, vt illa diſrumpere atque diſtrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera ijſdem *mortem* conſciſcunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera, via quædam ſunt ad mortem, in qua cùm longior progreſſus ſit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittitur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare poſſunt.

CAP.

CAP. XXIII.

Qui ſint veri proprij auctores eorum, quæ in Spirituum infeſtationibus, atque moleſtijs percipiuntur vel viſu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio: & oſtenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minimè.

MOleſtias, quibus Spiritus viuentibus infeſti eſſe ſolent ad *Tria* capita reuocauimus: alias viſu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus ſingularum rationes: Poſt hæc ipſarum verus & genuinus auctor inquirendus eſt, & diſcutiendum, *Sintne ſinguli Spiritus, qui moleſti ſunt, omnium moleſtiarum, quæ ipſis tribuuntur, per ſe auctores*; an potiùs per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum *nomine*, vel ipſis *præſentibus* excitantur. 1.

Et de Spiritibus *humanis* præcipua quæſtio eſt: non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, ſcientia, atque potentia: quaſcunque recenſuimus moleſtias *per ſe*, ſuiſque viribus poterunt excitare; de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non ſine multis, magniſque rationibus dubitatur. 2.

Primùm enim *ingenij acumine atque perſpicuitate* Dæmoniorum Spiritus plurimum ſuperant humanos. Quamuis n. & hoc quidam mortales excellant; & quædam quaſi naturæ monſtra inter homines, vſi ſint; Dæmoniorum tamen quoſcunque homines, tantùm ingenij præſtantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? Vt nulla humana, eorum perfectionem attingat. 3.

Deinde *ſcientia* Spirituum humanorum multò illorum inferior eſt. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vaſtiſſimo orbe, à condito mundo obſeruarunt: &, quod præcipuum eſt, rerum omnium ſpecies atque ſimulachra, quæ ſcientiarum quoddam quaſi ſunt ſeminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi ſunt) acceperunt; in quibus ob id, quandocunque lubet, non minùs, quàm ſpeculo, rerum naturas proprietateſque clariſſimè perſpiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obſeruarunt? Qua- 4.

ipſis ingenitus eſt; quin potius omnem ſua natura reijcere videntur. *Non ſublunari*, quoniam hunc, quòd ex ſuo loco detrahant, & ſibi apud nos ſeruire faciant, vix credi poteſt. Quo igitur? *Aliquo à ſe producto.* Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem poſſunt & excitare & fouere, ſubſidio.

6. Sed tamen præter hunc, & alios duos *vſtionis* modos, norunt, & fortè vſurpant. Vnus eſt, per candentes carbones, titiones, aliasque res, quæ ignem concipiunt, & fouere poſſunt. Alter, per vrticas, & res, non formaliter, ſed virtute calidas; quarum cùm vires cognoſcant, miris & occultis, ſed tamen veris, modis vſtionem efficiunt.

Nec dubitabit veris, quamuis occultis modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ, inquam, quæ in Nympheo exit è petra, pluuiusque accenditur: fontis quoque Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus ſit, ſi tamen extinctæ ipſi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in ſe accenſas: præterea fontis frigidi in Illyrijs, ſuper quem expanſæ accenduntur veſtes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per aſſumpta corpora: nunc ſubſidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; ſed vi atque ſuâ poteſtate nuda. *Prior* modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuſte, haſta, gladio, ſimilibusque inſtrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus aſſumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris ſit, clarus eſt. Neque enim quiſquam ignorat plurimum poſſe concitatum aerem, argumento ſunt, vi ipſius diſiectæ ædes, concitata maria, confractæ arbores &c. *Tertium* confirmant vires Dæmonum, quæ in corpora tantæ ſunt, vt illa diſrumpere atque diſtrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera iiſdem *mortem* conſciſcunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera, via quædam ſunt ad mortem, in qua cùm longior progreſſus ſit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittitur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare poſſunt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XXIII.

Qui ſint veri proprij auctores eorum, quæ in Spirituum infeſtationibus, atque moleſtijs percipiuntur vel viſu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio: & oſtenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minimè.

MOleſtias, quibus Spiritus viuentibus infeſti eſſe ſolent ad *Tria* capita reuocauimus: alias viſu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus ſingularum rationes: Poſt hæc ipſarum verus & genuinus auctor inquirendus eſt, & diſcutiendum, *Sintne ſinguli Spiritus, qui moleſti ſunt, omnium moleſtiarum, quæ ipſis tribuuntur, per ſe auctores*; an potiùs per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum *nomine*, vel ipſis *præſentibus* excitantur. 1.

Et de Spiritibus *humanis* præcipua quæſtio eſt: non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, ſcientia, atque potentia: quaſcunque recenſuimus moleſtias *per ſe*, ſuiſque viribus poterunt excitare; de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non ſine multis, magniſque rationibus dubitatur. 2.

Primùm enim *ingenij acumine atque perſpicuitate* Dæmoniorum Spiritus plurimum ſuperant humanos. Quamuis n. & hoc quidam mortales excellant; & quædam quaſi naturæ monſtra inter homines, vſi ſint; Dæmoniorum tamen quoſcunque homines, tantùm ingenij præſtantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? Vt nulla humana, eorum perfectionem attingat. 3.

Deinde *ſcientia* Spirituum humanorum multò illorum inferior eſt. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vaſtiſſimo orbe, à condito mundo obſeruarunt: &, quod præcipuum eſt, rerum omnium ſpecies atque ſimulachra, quæ ſcientiarum quoddam quaſi ſunt ſeminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi ſunt) acceperunt; in quibus ob id, quandocunque lubet, non minùs, quàm ſpeculo, rerum naturas proprietateſque clariſſimè perſpiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obſeruarunt? Qua- 4.

Digitized by Google

ipſis ingenitus eſt; quin potius omnem ſua natura reijcere videntur. *Non ſublunari*, quoniam hunc, quòd ex ſuo loco detrahant, & ſibi apud nos ſeruire faciant, vix credi poteſt. Quo igitur? *Aliquo à ſe producto*. Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem poſſunt & excitare & fouere, ſubſidio.

6. Sed tamen præter hunc, & alios duos *vſtionis* modos, norunt, & fortè vſurpant. Vnus eſt, per candentes carbones, titiones, aliaſque res, quæ ignem concipiunt, & fouere poſſunt. Alter, per vrticas, & res, non formaliter, ſed virtute calidas; quarum cùm vires cognoſcant, miris & occultis, ſed tamen veris, modis vſtionem efficiunt.

Nec dubitabit veris, quamuis occultis modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ, inquam, quæ in Nympheo exit è petra, pluuiuſque accenditur: fontis quoque Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus ſit, ſi tamen extinctæ ipſi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in ſe accenſas: prætetea fontis frigidi in Illyrijs, ſuper quem expanſæ accenduntur veſtes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per aſſumpta corpora: nunc ſubſidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; ſed vi atque ſuâ poteſtate nuda. *Prior* modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuſte, haſta, gladio, ſimilibuſque inſtrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus aſſumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris fit, clarus eſt. Neque enim quiſquam ignorat plurimum poſſe concitatum aerem, argumento ſunt, vi ipſius diſiectæ ædes, concitata maria, confractæ arbores &c. *Tertium* confirmant vires Dæmonum, quæ in corpora tantæ ſunt, vt illa diſrumpere atque diſtrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera ijſdem *mortem* conſciſcunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera, via quædam ſunt ad mortem, in qua cùm longior progreſſus ſit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittiur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare poſſunt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XXIIII.

Qui ſint veri proprij auctores eorum, quæ in Spirituum infeſtationibus, atque moleſtijs percipiuntur vel viſu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio: & oſtenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minimè.

MOleſtias, quibus Spiritus viuentibus infeſti eſſe ſolent ad *Tria* capita reuocauimus: alias viſu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus ſingularum rationes: Poſt hæc ipſarum verus & genuinus auctor inquirendus eſt, & diſcutiendum, *Sintne ſinguli Spiritus, qui moleſti ſunt, omnium moleſtiarum, quæ ipſis tribuuntur, per ſe auctores*; an potiùs per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum *nomine*, vel ipſis *præſentibus* excitantur. 1.

Et de Spiritibus *humanis* præcipua quæſtio eſt: non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, ſcientia, atque potentia: quaſcunque recenſuimus moleſtias *per ſe*, ſuiſque viribus poterunt excitare; de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non ſine multis, magniſque rationibus dubitatur. 2.

Primùm enim *ingenij acumine atque perſpicuitate* Dæmoniorum Spiritus plurimum ſuperant humanos. Quamuis n. & hoc quidam mortales excellant; & quædam quaſi naturæ monſtra inter homines, vſi ſint; Dæmoniorum tamen quoſcunque homines, tantùm ingenij præſtantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? Vt nulla humana, eorum perfectionem attingat. 3.

Deinde *ſcientia* Spirituum humanorum multò illorum inferior eſt. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vaſtiſſimo orbe, à condito mundo obſeruarunt: &, quod præcipuum eſt, rerum omnium ſpecies atque ſimulachra, quæ ſcientiarum quoddam quaſi ſunt ſeminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi ſunt) acceperunt; in quibus ob id, quandocunque lubet, non minùs, quàm ſpeculo, rerum naturas proprietateſque clariſſimè perſpiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obſeruarunt? Qua- 4.

ipſis ingenitus eſt; quin potius omnem ſua natura reijcere videntur. *Non ſublunari*, quoniam hunc, quòd ex ſuo loco detrahant, & ſibi apud nos ſeruire faciant, vix credi poteſt. Quo igitur? *Aliquo à ſe productо*. Et quomodo? Aliorum corporum, quæ ignem poſſunt & excitare & fouere, ſubſidio.

6. Sed tamen præter hunc, & alios duos *vſtionis* modos, norunt, & fortè vſurpant. Vnus eſt, per candentes carbones, titiones, aliasque res, quæ ignem concipiunt, & fouere poſſunt. Alter, per vrticas, & res, non formaliter, ſed virtute calidas; quarum cùm vires cognoſcant, miris & occultis, ſed tamen veris, modis vſtionem efficiunt.

Nec dubitabit veris, quamuis occultis modis hæc fieri, qui meminerit rerum admirandarum, quarum mentionem facit Plinius lib. 2. cap. 103. & 107. flammæ, inquam, quæ in Nymphæo exit è petra, pluuiusque accenditur: fontis quoque Iouis in Dodone, qui quamuis gelidus ſit, ſi tamen extinctæ ipſi faces adhibeantur, eas accendit, quemadmodum extinguit iniectas in ſe accenſas: præterea fontis frigidi in Illyrijs, ſuper quem expanſæ accenduntur veſtes.

7. *Verbera atq; vulnera* tribus modis infligunt. Nunc per aſſumpta corpora: nunc ſubſidio concitati aeris: nunc neutro horum modorum; ſed vi atque ſuâ poteſtate nuda. *Prior* modus difficultatem nullam habet. Quemadmodum nos fuſte, haſta, gladio, ſimilibusque inſtrumentis, in vulneribus infligendis vtimur; ita Spiritus aſſumptorum corporum membris. Alter, qui opera concitati aeris ſit, clarus eſt. Neque enim quiſquam ignorat plurimum poſſe concitatum aerem, argumento ſunt, vi ipſius diſiectæ ædes, concitata maria, confractæ arbores &c. *Tertium* confirmant vires Dæmonum, quæ in corpora tantæ ſunt, vt illa diſrumpere atque diſtrahere minimo negotio valeant.

8. Quibus modis vulnera infligunt & verbera ijſdem *mortem* conſciſcunt: propterea, quod inflicta vulnera & verbera, via quædam ſunt ad mortem, in qua cùm longior progreſſus ſit, tandem ad mortem peruenitur, & vita amittitur. His venenum adderem, quod dum viuentibus afflant, vita priuare poſſunt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XXIII.

Qui ſint veri proprij auctores eorum, quæ in Spirituum infeſtationibus, atque moleſtijs percipiuntur vel viſu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio: & oſtenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minimè.

MOleſtias, quibus Spiritus viuentibus infeſti eſſe ſolent ad *Tria* capita reuocauimus: alias viſu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus ſingularum rationes: Poſt hæc ipſarum verus & genuinus auctor inquirendus eſt, & diſcutiendum, *Sintne ſinguli Spiritus, qui moleſti ſunt, omnium moleſtiarum, quæ ipſis tribuuntur, per ſe auctores*; an potiùs per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum *nomine*, vel ipſis *præſentibus* excitantur. 1.

Et de Spiritibus *humanis* præcipua quæſtio eſt: non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, ſcientia, atque potentia: quaſcunque recenſuimus moleſtias *per ſe*, ſuiſque viribus poterunt excitare; de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non ſine multis, magniſque rationibus dubitatur. 2.

Primùm enim *ingenij acumine atque perſpicuitate* Dæmoniorum Spiritus plurimum ſuperant humanos. Quamuis n. & hoc quidam mortales excellant; & quædam quaſi naturæ monſtra inter homines, vſi ſint; Dæmoniorum tamen quoſcunque homines, tantùm ingenij præſtantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? Vt nulla humana, eorum perfectionem attingat. 3.

Deinde *ſcientia* Spirituum humanorum multò illorum inferior eſt. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vaſtiſſimo orbe, à condito mundo obſeruarunt: &, quod præcipuum eſt, rerum omnium ſpecies atque ſimulachra, quæ ſcientiarum quoddam quaſi ſunt ſeminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi ſunt) acceperunt; in quibus ob id, quandocunque lubet, non minùs, quàm ſpeculo, rerum naturas proprietateſque clariſſimè perſpiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obſeruarunt? Qua- 4.

Digitized by Google

12. Perſæpe diximus corpora eſſe, quæ conſpiciũtur. Non enim ſemper ſunt. Accidit non rarò, vt corpora eſſe iudicentur quæ oculis obijciuntur; corpora autem reuera non ſint. Quemadmodum auditum fallunt, ita poſſunt fallere & fallunt viſum Spiritus.

13. Ex dictis inferimus, *quatuor* modis Spectra oculis viuentiũ obijcit. Primus eſt in veris animalibus. Secundus in animalium tantùm corporibus. Tertius, in animalium tantùm externis formis, non verò animalium corporibus, licet veris corporibus. Quartus, in animalium tantùm formis, abſque vllis, vel alijs, vel animalium corporibus.

14. *Quibus verò modis hac omnia Sipritus efficiunt?* Hoc, quia ex dictis haud difficile eſt conijcere, breuiſſimè nunc, non tam explicandum, quàm indicandum. *Verà igitur animalia*, ſi aliunde ad ſuum vſum aſſumant Spiritus; re externa non indigent: præſtant ipſi hac virtute, vt corpora poſſint de locis ad loca transferre. Si producant, rerum externarum operam requirunt; earum ſcilicet, in quibus virtus, qua animalia producuntur, quaſi lateat.

15. Dum hominum, animaliumq̃ue *corpora* exhibent, non plus negotij habent, quàm dum viua corpora de loco transferunt ad locum: immò minus; propterea; quod hic defunctorum corpora, quæ reſiſtere non poſſunt; ibi viua animalia, quæ reſiſtere quodam modo poſſunt, transferant.

16. Quando animalium *formas in alieno corpore* exhibent; ibi animalium nihil eſt, præter externam formam; ad quam aerem, quo, vt plurimum, vtuntur, aptant. Quemadmodum verò corpus hoc aerum facilè diſſoluitur, ita externa forma in aere efficta, euaneſcit facillimè.

17. Quartus modus, *quo viſui* maximè illuditur, varius eſt: prout varia ſunt, quæ ad viſum concurrunt: obiectum, medium, potentia. Et nunc quidem obiectum aliter atque aliter afficiunt: nunc medium: nunc potentiam. Huic illum adiunxero, quo viſus nihil afficitur; ſed omnis occupatio eſt in imaginatione, & imaginatione perficitur: quamquam viuentes viſum affici exiſtiment. Hæc breuiſſimè. Plura de his, & exacta, noſter Ludouicus Molina in primam partem D. Thomæ.

CAP. XXII.

De ratione atq; modo, quo Spectra tangunt: vſtionem & verbera viuentibus afferunt, & necis cauſa exiſtunt.

Quod

Digitized by Google

1\. QVod *tactu* viuentes aliquando Spiritus percipiant, certum eſt. Superiùs, Cap 19 id pluribus eſt probatum, ex moleſtia hominibus per Spiritus allata; quam etſi quandoque alijs, præcipuè tamen tactus ſenſu perceperunt. *Quinq;* autem, in modis ſuperius recenſitis, difficultatem habent, quæ hoc Capite explicanda ſunt. Primum eſt, Vtrum ipſi Spiritus *vi tangendi* valere, & verè tangere dicendi ſint. Alterum. Cur *frigida* ferè percipiantur Spirituum, quæ tanguntur, corpora; aut certè non ita calida. Tertium, Qua ratione *vſtionis*, quam aliquando afferunt, ſint cauſæ. Quartum, Quomodo *verbera* & *vulnera* infligant, cùm armis omnibus videantur deſtituti. Quintum, Quomodo *mortem* atque *necem* procurent.

2\. *Tangere* Spectra dici poſſe, ſi quæſtio eſt de tactu, quem Ariſtoteles *Mathematicum* vocat, omnino clarum eſt. Siquidem fieri poteſt, vt (in quo ratio *huius tactus* conſiſtit) inter Spectra, atque aliud corpus nihil ſit medium; & vtriuſque extrema ſimul exiſtant. At ſi de tactu illo ſermo ſit, qui *viuentium poteſtas* eſt; & primarum præcipuè qualitatum eſt capax, nec tangere dici debent Spectra, nec virtute tangendi eſſe inſtructa: propterea, quod, principiò talis tactus, anima ſcilicet informante, careant.

3\. Quamuis autem verè non tangant, verè tamen à viuentibus tanguntur. Nam & virtute tangendi inſtructa ſunt viuentia; & qualitatum tactibilium impreſſionem ſentiunt, quandoque vel tangunt Spectra, vel tanguntur à Spectris.

4\. *Subfrigida* verò, vt plurimùm, percipiuntur corpora Spirituum, quæ tanguntur, id obſeruant, tum illi, qui nocturnas moleſtias à Spiritibus ſuſtinent: tum qui cum iiſdem nefarios congreſſus exercent. Nec mirum. Nam, vt plurimùm, vel defunctorum, vel ex aere compactorum corporum miniſterio vtuntur: quæ & natura ſunt frigida, & caloris, ſi alicuius, certè illius naturalis viuentium, capacia non ſunt.

5\. *Vruntur* quandoque viui Spirituum attactu. Quo modo verò? An fortè igne illo, quo damnati torquentur infernali? An alio aliquo corporibus aſſumptis *ingenito*? An quem ipſi, ſua vi *per ſe producunt*? An *ſublunari* aſſumpto? An alio? *Non infernali.* Non, quia illum ſecum ex inferno ad viuentes deferre non valent; ſed quia vt deferant, nulla neceſſitas cogit. Nec enim corpora, quæ circumferuntur, illo torquentur: & Spiritus extra infernum exiſtentes, etiam illo infernali verè torquentur, quamuis inferni terminis ille maneat circumſcriptis. *Non corporibus aſſumptis ingenito.* Nullus

ipſis

CAP. XXIII.

Qui ſint veri proprij auctores eorum, quæ in Spirituum infeſtationibus, atque moleſtijs percipiuntur vel viſu, vel auditu, vel tactu, vel quocunq; modo alio: & oſtenditur, quæ humanis Spiritibus tribui debeant, quæue minimè.

MOleſtias, quibus Spiritus viuentibus infeſti eſſe ſolent ad *Tria* capita reuocauimus: alias viſu, alias auditu, alias tactu percipi docuimus. Explicauimus ſingularum rationes: Poſt hæc ipſarum verus & genuinus auctor inquirendus eſt, & diſcutiendum, *Sintne ſinguli Spiritus, qui moleſti ſunt, omnium moleſtiarum, quæ ipſis tribuuntur, per ſe auctores*; an potiùs per alios aliquando fiant; his tamen vel illis tribuantur, quod vel horum vel illorum *nomine*, vel ipſis *præſentibus* excitantur. 1.

Et de Spiritibus *humanis* præcipua quæſtio eſt: non de Dæmonibus. Hi enim cum plurimum valeant ingenio, ſcientia, atque potentia: quaſcunque recenſuimus moleſtias *per ſe*, ſuiſque viribus poterunt excitare; de quibus, Vtrum ab humanis Spiritibus afferri valeant, non ſine multis, magniſque rationibus dubitatur. 2.

Primùm enim *ingenij acumine atque perſpicuitate* Dæmoniorum Spiritus plurimum ſuperant humanos. Quamuis n. & hoc quidam mortales excellant; & quædam quaſi naturæ monſtra inter homines, vſi ſint; Dæmoniorum tamen quoſcunque homines, tantùm ingenij præſtantia, quantum natura excedere videntur. Et natura quantum excedunt? Vt nulla humana, eorum perfectionem attingat. 3.

Deinde *ſcientia* Spirituum humanorum multò illorum inferior eſt. Illi & variam rerum habent experientiam; & multa in vaſtiſſimo orbe, à condito mundo obſeruarunt: &, quod præcipuum eſt, rerum omnium ſpecies atque ſimulachra, quæ ſcientiarum quoddam quaſi ſunt ſeminarium, à Deo Optimo Maximo (cùm primum conditi ſunt) acceperunt; in quibus ob id, quandocunque lubet, non minùs, quàm ſpeculo, rerum naturas proprietateſque clariſſimè perſpiciunt. Quid horum in Spiritibus humanis? Quàm parum in corporibus experti? Quàm pauca in mundo obſeruarunt? Qua- 4.

Digitized by Google

rum rerum ſpeciebus, niſi quas ex hiſce inferioribus, quaſi emendicarunt, ſunt inſtructi?

5. Sed etſi ingenij acumine abundarent Spiritus humani: & quibus Dæmones ornati ſunt, pollerent ſcientijs; necdum tamen illos accederent; propterea, quòd *viribus*, quæ hic etiam magnæ requiruntur, multò ſint Dæmonibus inferiores. Comparatur homo, *fœno*, quod hodie eſt, *& cras in clibanum mittitur*. Comparatur *fœni flori* quæ citò decidit. Eſa. 40. At de Dæmonibus dicitur, quòd non *ſit poteſtas ſuper terram, quæ cum eorum poteſtate conferri comparariq́; debeat*. Iob. 2.

6. Et hæ quidem ex ipſorum Spirituum conditione rationes petitæ non immeritò dubium animum reddunt. Sed res, quæ cum moleſtijs ſunt coniunctæ, difficultatem augent plurimum. Quàm enim ſunt variæ? magnæ? multiplices? ſtupendæ? humanam fidem propemodum ſuperãtes? Obſeruatur primùm varius motus: deinde producuntur rerum diuerſæ formæ, oculiſq́ue viuentium obijciuntur: formantur corpora. & quidem diuerſiſſima, pro ætatum, ſexuumq́ue conditione; eademq́ue de locis ad loca transferuntur: Fiunt varij ſoni; nunc graues, nunc leues; excitantur tumultus; audiuntur voces: vis viuentibus infertur: protruduntur, retrahuntur. Nunc mors ipſis adfertur. nunc infliguntur vulnera. Denique ſexcenta his ſimilia notantur. Hæccine vniuerſa humanos Spiritus auctores habere credendum eſt?

7. Habere probant ipſi Spiritus, qui apparere dicuntur; hæcq́ue hiſq́ue ſimilia efficere. Non habere perſuadet & rerum, quæ fiunt magnitudo; & Spirituum infirmitas. Nos in re difficili; & ardua & dubia; quantum ratione & coniectura aſſequi poſſumus, *ſaluo melius ſentientium iudicio* docebimus; ſi prius vnum atque alterum, de quo dubium nullum eſt, poſuerimus.

8. Primum eſt, *Omnia hæc non malè humanis Spiritibus tribui, quando, hiſce Spiritibus præſentibus, Angeli* (boni an mali non laboro, poſterius hoc, c. ſequenti explicabitur) *hæc in perſona humanorum Spirituum efficiunt*, vt ob id non malè dicamus, nos *humanos Spiritus vidiſſe*; quamuis quicquid viderimus, opus fuerit Angelorum & *audiuiſſe humanos Spiritus, ab yſq; moleſtiam paſſos*; quamuis moleſtiarum authores fuerint Angeli. Nónne Imperatorem rectè ſe vidiſſe dicet; qui chlamydem, quæ Imperatorem texit, vidit? Nónne à Rege dicitur ſupplicio affectus; qui à Regijs miniſtris, qui Regis perſonam ſuſtinebant, ſupplicium tulit? Non mentiebatur, qui populo Iudæorum dicebat, Deut. 6. *Audi Iſrael: Ego ſum Dominus Deus tuus*: & tamen non Deus loquebatur

Digitized by Google

tur,ſed Angelus:qui dicere poterat ſe eſſe *Dominum Deum*,quia Domini Dei perſonam ſuſtinebat.

Alterum eſt,*Omnia illa opera*,quæ recenſuimus,*etiam tunc rectè poſſe humanis Spiritib.tribui, quãdo ipſi autoproſopos præſentes non ſunt;ſed tamen in ipſorum perſona, ab Angelis fiunt*. Scripturæ mos eſt, vt rerum Imagines ijſdem nominibus inſigniantur, quibus ipſemet res ſolent appellari. Cæleſtium poteſtatum imagines, quæ ex metallo formatæ ſuper arcam Teſtamenti collocatæ erant, nomen *Cherubin* retinent.Exod.25. Rex Pharao, qui ſpicarum atque boum imagines futuræ ſterilitatis nuncias, viderat dormiens, nihil ſe niſi *Spicas & boues* vidiſſe teſtatus eſt. Gen. 41. Et Pincerna Pharaonis in carcere cum Ioſeph exiſtés *vitem* ſe in ſomnis vidiſſe dixit, in qua eſſent *tres propagines*: & tamen nec vitem, nec propagines; ſed rerum illarum imagines vidit.Ibidem. Et nos quoq; cùm pictam videmus tabulá, eorum ipſam nominib. compellamus,quorum formas refert ſpecies. 9.

Veruntamen quamuis hæc ita ſint; non tamen nullæ hic ſunt Spirituum humanorum partes. Quamuis *aliquando* ipſi præſentes non ſint;non tamen *ſemper* ſunt abſentes. Quamuis non *omnia* per ſe faciunt:non tamen dicendum eſt facere omnino *nihil. Aliquando* præſentes ſunt in propria perſona. *Aliquando* quædam efficiunt.Et *quandoq;* etiam poſſunt, quæ tamen non faciunt. 10.

Quando igitur ſunt præſentes his moleſtijs humani Spiritus?Quid in his poſſunt?Quid faciunt,& *per* ſe moliuntur? 11.

Quando ſint autoproſopos præſentes,non ſemper clarum eſt.Vide quæ ſuperius c.10.11.dicta.

Non certò *ſemper* conſtat,quid *per ſe* ipſi hic faciunt.

Quid vel poſſint, vel non poſſint ſequentibus docemus Aſſertis.

Primum ſit. *Poſſunt defunctorum hominum Spiritus propria virtute ad alia atq; alia loca tranſire; nec in hoc opus habent vllo vectore.* Ita docet Toſtatus,in 25.Mat.q.772.Cur enim non poſſent?An ipſis vis omnis ſe mouendi,poſtquam corpora depoſuerunt,adempta eſt?Quis credat?Iiſne locis,vbi corpora intereunt, ſemper manent? quid abſurdius dici poteſt? 12.

Subſiſtentes quædam *per ſe*,naturæ ſunt humani Spiritus, quando corpora reliquerunt: valentque perfecta & intelligendi & appetendi virtute, quid ſi igitur tum locum quendam ſibi conuenientem apprehendant; & illic eſſe atque conuerſari deſiderent; nónne eodem ſe ſuis viribus promouere, niſi ſuperioris authoritate(quæ tamen ius naturæ ipſis ſaluum relinquit) prohibeantur, poterunt? Sic ſi præſentem, in quo degunt, ſibi intelligant eſſe 13.

moleſtum & pernitioſum, volentq; inde cedere; annon valebunt?
14. Imperfectiſſima illa animalia Ariſtoteli ſunt, quæ ita locis aſfixa ſunt, vt ſe mouere inde nequeant: & tamen inter hæc ipſa, nulla ſunt, quæ non aliquouſque vel aliquatenus, ſe poſſint promouere: Et hominũ Spiritus, qui inter naturas creatas poſt Spiritus cęleſtes principem locũ obtinent, omni, ſe mouendi, virtute deſtituti erunt?
15. Valent virtute ſe mouendi mentes illæ cœleſtes, & quidem maxima. Ita conſtanter cum Theologorum ſchola docent Philoſophi: Sed ad harum conditionem proximè accedunt Spiritus humani, à corpore ſeiuncti, præſtabunt igitur & ipſi eadem, qua illi, mouendi virtute.
16. Hinc eſt, vt animabus, ſiue humanis Spiritibus, duplex mouendi vis collata ſit: altera, qua corpus, quod vegetant; altera, qua ſe mouent, Illam exercent, cum corporibus ſunt incluſi: hanc, dum à corporibus ſunt expediti. Illam habent communem cum brutis animantibus: hanc cum Spiritibus cæleſtibus, qui omnis concretionis cum materia, ſunt expertes.
17. Sed ſi ſe mouere poſſunt; quid eſt, quod anima Lazari, illius Euangelici, Lucæ 16. dicitur, *ab Angelis deportata in ſinum Abrahæ*? quid opus vectore Spiritui firmo atque robuſto? Abſurda nimium eſt ſententia quorundam, hinc colligentium, Animas corporibus exutas mouere ſe loco non poſſe: quod *ab Angelis*, quaſi mortuum & ignauum onus dicantur *deportari*. Non ea vim *portandi* verbum habet; vel ſignificet onus geſtare; ſed pro *ducere* poſitum eſt; vt in illo pſalm. 90. *In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum*. Neque enim ſignificat Propheta Angelos manibus portaturos Chriſtum: ſed ita ductaros, quacunque incederet, & ita perfecturos, vt non magis ad lapidem poſſet offendere; quàm ſi manibus geſtaretur. Eodem modo ſignificatur animam Lazari portatam ab Angelis. Quocirca non magis, ex hoc loco, animas, quam ex illo Pſalmi Chriſtum moueri non poſſe, probari poteſt. Non Angelorum miniſterio Lazari anima indigebat, Honoris officium, quod ipſi debebatur, præſtabunt Angeli.
18. Idem beneficium *beatis animabus*, quando ex hoc ſeculo emigrant, ijdem Angeli præſtant, quæ alioquin per ſe abſque vllo cœleſtium Spirituum ſubſidio & ſodalitio, mox ad cœleſtia regna tranſuolare poſſent. Neque enim animæ hæ locum poſſunt ignorare, aut quò & quà tendunt, beatæ enim ſunt; & quæ ad ipſarum conditionem pertinent, nôrunt perfectè. Neque deeſt ipſis facundum mouendi, hoc iam demonſtratum eſt. Et cùm ipſos ardens cupiditas

Digitized by Google

tas teneat; vt Chriſto ſint præſentes; ſummaque obedientia, vt ſententiam, quæ pro ipſis lata eſt, cùm corpora relinquerent, expediant; ſubitò ſe ad cœlos transferent. Vide Toſtatum, in 25. Matth. q. 777.

Et quamuis *purgandorum Spiritus*, non ſine cuſtode Angelo, ad ſupplicij locum deſcendant; non tamen ille vector, ſed ductor ipſorum eſt, ſciunt illi Spiritus, poſtquam è corpore egreſſi; quis ipſis locus deſtinatus ſit. Et licet pœnas horreant, promptiſſimè tamen ad illas ſe offerunt: adeoque ad ſupplicij loca feſtinant, cùm ſciant peccatis ſuis illas deberi; & ijs perſolutis aditum ſibi ad cœleſtia ſempiterna & immenſa gaudia patere. Angelum tamen ductorem atque ſocium habent, partim, vt viam, quam ignorare poſſunt, demonſtret: partim, vt ſolatium aliquod ab ijſdem percipiant. Vide Toſtatum in 25. Matth. q. 778. 19.

Similiter *damnatis Spiritibus*, ſi quidem per ſe, diuinam ſententiam exequi vellent, vectoribus nullis opus eſſet. Vectores tamen (non tantùm ductores) habent, & quidem Dæmones, (quamuis Hieron. in 7. c. Daniel & Ambr. l. 5. Ep. 21. bonos Angelos videantur aſſerere:) tum, quia locum ſupplicij ſibi deſtinatum ignorant: tum, quia ſupplicia, ſuppliciorumque locum, quæ adeunda ſunt, horrent & aduerſantur: quemadmodum & Deum ipſum, cuius ſententiam deteſtantur, & blaſphemant, vt ob id, niſi vis illis à Dæmonibus, quaſi diuinæ iuſtitiæ miniſtris, fieret, atque ad inferos raperentur, loco inferni nequaquam per ſe peterent. Vide de his Dominicum Soto in fine Comm. in 4. Sententiarum, & Theodorum Peltanum, de Purg. & Sedib. Anim. & Toſtatum, in 25. Matth. q. 779. *Valent igitur vi mouendi defunctorum Spiritus*. Atque hoc primum eſt Aſſertorum noſtrorum. 20.

Secundum ſit. *Poſſunt ijdem defunctorum Spiritus propria virtute ad viuentes redire; quamuis, vt redeant, non ſemper permittatur.* Cùm enim virtute ſe mouendi ſint præditi; & loca mutare valeant; cur minus potuerunt ad ſuperos redire; quàm ad quæcunque alia loca penetrare? Et cùm bonum propoſitum ipſos ad loca petenda inuitet, poteritne hoc æquè apud ſuperos inueniri, quàm quibuſcunque locis alijs? 21.

Veruntamen, quòd virtute naturali ſibi congenita, poſſunt; hoc non ſemper ipſis permittitur; & inprimis illis, de quibus nobis eſt ſermo, moleſtantibus Spiritibus. Hi certis locis, pro ratione ſuorum meritorum, ſunt deputati: ex quibus non niſi pro eius, qui ſupplicia decreuit, voluntate exire licet. Sed aliud eſt quærere, 22.

Digitized by Google

quid culparum merito debeant;aliud,quid viribus naturæ poſſint.

23. Tertium, Aſſertum. *Defunctorum hominum Spiritus rerum ſpecies per quas in viuentium oculos incurrunt conſpiciuntur, ſi ibidem vera deſint corpora, per ſe efficere nequeunt.* Explico, quod obſcurius dicitur. Duobus modis contingit, vt defunctorum Spiritus ſub viſus ſenſum veniant: nunc in nudis tantùm, quæ fiunt *ſpeciebus*, nunc in veris corporibus, quæ ſpecies ſui ad oculos tranſmittunt. De priori nobis ſermo eſt. Sed hic duplex eſt. Aliquando enim ipſæ *Species* non extra humanos ſunt oculos; quemadmodum neque ipſæ quæ videri videntur, res: aliquando in aere factæ, ad oculos tranſmittuntur. Neutro modo opera ſunt humanorum Spirituum.

24. Quo enim dici debent? Dum nullum *eſſe* extra viſus organum habent, ingenio magno, acrique induſtria fiunt; & nunc quidem humorum varia multiplicique compoſitione: nunc phantaſmatum commotione, quid autem hic poſſunt humani Spiritus, quib. neque in humores, aut phantaſmata poteſtas data; neque ſciunt, quomodo vtraq; componi, miſceriq; debeant, vt quas vellēt *formas* exhibeant?

25. Ita cùm in aere compacto atque compoſito formantur *Species*, humanos Spiritus non habent auctores. Et hic magna ſcientia, & excellens neceſſaria eſt poteſtas: quæ ſi non in omnibus, certè in pluribus, qui moleſti ſunt, Spiritibus, deſiderantur. Vt taceam credi fortè poſſe in hoc genere non poſſe Spiritus hos à corporibus liberos, quod non potuerunt (quemadmodum hoc non potuerunt) corporibus coniuncti.

26. Quartum Aſſertum ſit. *Nec his defunctorum Spiritibus authoribus hominis Imaginatio immediatè perturbari, aut affici poteſt.* Omnis quæ in *imaginationem* hominis impreſſio fit, rerum ſpeciebus & ſimulachris, tanquam quibuſdam inſtrumentis, perficitur. Quocirca qui poteſtate has ſpecies producendi carent; in hominis *imaginationem* poſſunt nihil. At carent hac Spiritus defunctorum. Nec mirum, quia etiam viui in *imaginationem* hominis potuerunt nihil *immediatè*, quicquid potuerunt; interueniente exteriorum ſenſuum miniſterio perfectum eſt.

27. Hinc iam ad quintum Aſſertum deſcenditur; quo dicimus, *Moleſtias, quas in ſomno quidam patiuntur, ob ſimulachra atque idola variasq; formas, quæ phantaſiam occupant, humanos Spiritus authores habere non poſſe.* Si vigilantibus has afferre nequeunt, poterunt dormientibus, & ſomno preſſis? Somnus forſitan aliorum vel ſcientiam Spiritibus addit maiorem; vel vires rubuſtiores?

28. *Corpora quoque propria virtute viq; ſua aſſumere nequeunt hi moleſtantes huma-*

Digitized by Google

humani ſpiritus. Hoc ſextum ſit eorum, quæ aſſerimus. Cæterum nomine aſſumptionis, hoc loco, non illam vnionem intelligimus, qua Spiritus corpori, tanquam mobili vniuntur, in eoque apparere, & ſe exhibere affectant: ſed compoſitionem, atque aeris coagmentationem talem, quæ prorſus humanam formam, figuramúe referat. In priori illa admittenda difficiles non ſumus, at poſteriorem ob duas cauſas humanis Spiritibus ſuſpicamur impoſſibilem. Prior eſt, quòd non inter Philoſopos etiam excellenter doctos conueniat, qua ratione aſſumptio illa perficiatur, poſterior, quòd vires humanorum Spirituum, dum corpora ſua ſuſtentant, huic negotio ſint impares.

An fortè maiores ſunt vires Spirituum ſeparatorum, quàm coniunctorum? Vires naturas ſequuntur: quo illæ habent perfectius *Eſſe*; eò integriores vegetioreſque vires. At *eſſe* Spirituum corpora informantium perfectius eſt eò, quod habent à corporib. ſeparati: quemadmodum docet Toſtatus Abul. in 25. Matth. q. 85. 29.

Fortè tunc ſcient; quod in corporibus conſtituti, in hoc corporum, & aeris coagmentatione ignorant. At vnde ſcire poſſunt illi, de quibus noſtra eſt diſputatio, damnati, vel nōdum beati Spiritus? Ex ſe non intelligunt. Vnde igitur? forſitan ſtatim aliquis ipſis ſe pædagogus, qui doceat, offert? 30.

Et vt intelligant rationem; modumque componendi maximè: vires etiam habeant non inferiores abſtracti à corporibus, quam corporibus incluſi: necdum tamen tantùm creduntur poſſe; vt corpora hæc forment, quod non pares, ſed multò maiores vires hic neceſſariæ videntur, quàm humanis Spiritibus à Deo Opt. Max. ſint communicatæ. 31.

Porrò quemadmodum corpora hæc coagmentare atque condenſare *per ſe* nequeunt humani Spiritus: ita neque ipſi ſunt, *qui formas atque figuras, ſub quibus conſpiciuntur à viuentibus.* Hoc ſeptimum Aſſertorum. Eoſdem authores habent *figuræ* atque formæ; quos habent ipſa condenſata corpora: propterea; quòd fines condenſatorum corporum ſint figuræ, atque à condenſatis corporibus *re* non differant 32.

Non igitur Spirituum humanorum opera ſunt facies triſtis, & macie confecta; aut vultus hilarior: non forma viris aut fœminea, non ſpecies ſenioris aut adoleſcentioris: non intonſa & prolixior barba: non truces oculi: & quæcunque tandem ad formam ſpectare poſſunt. Quemadmodum veſtis authorem habet non illum, qui ipſa vtitur; ſed ſartorem; ita formæ hæ non Spiritus, qui illas circum- 33.

Digitized by Google

circumferunt;ſed illum, qui corporum, in quibus formæ ſunt, eſt compactor & fabricator.

34. Eadem ratione *colores, qui in hiſce corporibus conſpiciuntur, his Spiritibus, tanquam authoribus, tribui non debent.* Hoc octauò aſſertum eſto. An in formata iam corpora *colorem per ſe* valent inducere? Nec ipſi quidem hoc poſſunt (quamuis longè his excellentiores) Angeli: qui quotieſcunque *colorem* rebus addunt, non *per ſe*, ſed ſubſidio aliorum corporum addunt. *Colores* igitur, quoniam corpora ſequuntur, eoſdem cum corporibus habebunt authores.

35. Interim tamen, quamuis corpora aſſumere *vi ſua* non poſſint humani Spiritus; *poſſunt tamen iam formata, & ſibi quaſi commodata, mouere & circumferre.* Atque hoc nouum ſit noſtrorum Aſſertorum. Quid enim; cur minus poſſint, prohibet? Si ſua potuerunt, quæ olim fouebant; non poterunt his ſimilia, quæ non fouent? Et formæ ſunt corporum hi Spiritus: & corporum motores ſunt. Hic quamuis formæ non ſint; motores tamen ſunt: quocirca & hæc mouere poterunt. Atque hæc pluribus docet Toſtatus in 25. Matt. q. 773. quamuis contrarium doceat S. Thomas in 1. part. 117. art. 4.

36. Veruntamen *non quæcunque ſibi commodata & tradita mouere poſſunt.* Quid ſi mole ingentes excedant montes? quid ſi enormi magnitudine ſuperent quæcunque humana? & nihilominus humanam retineant formam? Spirituum humanorum in aſſumptis corporibus non maior virtus eſt; atqui eorundem fuit in corporibus proprijs. Quocirca ſi quæ corpora diſdiapaſon humana excedant, humanorum Spirituum vi tantùm illa non mouebuntur, ſed etiam virtute aliqua ſuperiore. Hoc decimum ſit Aſſertorum, ex ſententia Toſtati Abul. in 25. Matt. q. 774.

37. *Quod ſi verò aſſumpta infra humanorum corporum ſint quantitatem; multò illa faciliùs mouebunt.* quoniam facilior motus; vbi virtus agentis maior, & minor patientis. Si iuſtam humanorum ſtaturam attingent, mouebunt: quamuis non æquè facilè, vt propria, quæ informarunt aliquando; propterea, quòd maior ſit vis Spirituum informantium & mouentium, quàm mouentium tantùm, & non informantium. Sit hoc Vndecimum.

38. Præterea in hoc Spirituum corpora mouentium motu, *nec illa mouendi ratio ſeruatur, quæ in corporibus proprijs.* Hic ita mouent Spiritus, vt parte vna mota, eadem aliam impellant, & moueant: ibi ita aſſumpta corpora mouent, vt tota ſimul pellant, & promoueant. Hoc Duodecimum.

Sed

Digitized by Google

Sed & hîc corpora ita mouent, vt tamen *non ipſi ſint, qui eadem ne concidant, atq; diſſoluantur, conſeruent*, quod ibi præſtant. Quemadmodum enim dum corpora informant, eadem virtute illa, qua informant, conſeruant; ita hîc, quia corpora nec informant, nec formant; non ipſi ſunt, qui conſeruant, ſed illi, qui eadem formant, Spiritus. Sit hoc decimum tertium Aſſertorum. 40.

Cæterùm, quia corpora hæc Spiritus mouere poſſunt, idcirco *quæcunque cum hoc motu coniuncta eſſe poſſunt, iidem Spiritus præſtare valent, eademq; ipſis Spiritibus authoribus rectè tribuuntur.* quod decimum quartum Aſſertorum loco volumus eſſe aſſertum. Neque hoc mirum. Corporibus his tanquam inſtrumentis vtuntur Spiritus, quemadmodum ergo quæcunque per inſtrumenta fiunt, præcipuo agenti; ita quę per horum corporum motum; ipſis Spiritibus, qui corpora mouent, tribuenda ſunt. 41.

Quæ verò hæc? Ad *Tria* genera prima reuocantur omnia. Quædam percipiuntur viſu: quædam auditu: quædam tactu. *Viſu* percipiuntur ipſa corpora, corporum quantitas, colores, figuræ atque motus. *Auditu* ſtrepitus, tumultus, clamores, gemitus, & his ſimilia. *Tactu* impulſus, tractus, verbera, & quæ eiuſdem ſunt generis. 42.

Poſſunt igitur *viſum* mouere Spiritus humani. Quamuis enim ipſi colorem, figuramque, quæ viſus obiecta ſunt, non forment; ſecum tamen afferunt, & oculis viuentium ingerunt: & quia hæc ſpecies ſui in ſenſibus relinquunt; hoc ipſo Spiritus videri, rectiſſimè dici poſſunt, viſumque mouere. 43.

Poſſunt *excitare tumultus* atque ſtrepitus. Quia ſua, quæ circumferunt, poſſunt alijs allidere corporibus: ita, vt inter vtraque interceptus aer ruptus, preſſuſque ſtrepitum reddat. Poſſunt & arreptis inſtrumentis, non minus atque fabri, alia corpora *pulſare*. Poſſunt aeris commotione in ipſis, quæ circumferunt, corporibus, ſibilos, ſonos, aliaq; quæ auditum afficiunt, producere. 44.

Et hæc poſſunt in ſenſu deſtituta corpora. Poſſunt quoque in illa, quæ ſenſu ſunt prædita. vt ob id hîc verè dici poſſit Spiritus hos ſenſus afficere: & nunc dolorem parere; nunc voluptatem afferre; non minus, quàm viuentium adhuc corpora in viuentibus hæc efficiunt. 45.

Diſcrimen nihilominus aliquod eſt inter *Tria* hæc, quæ ſenſibus percipiuntur, & humanis Spiritibus authoribus, per aſſumpta corpora fiunt, rerum genera. Nam quæ ſub viſum cadunt, ſemper ipſis Spiritibus poſſunt tribui. quæ auditu atque tactu non ſemper. Expli- Quotieſcunque oculis viuentium corpora ſuo Spiritus obijciunt, 46.

viſum ipſi per ſe, abſque alterius Spiritus ſubſidio mouere, dici poſſunt. At non quotieſcunque audiuntur tumultus: non quotieſcunq; aliquid à ſimilibus corporibus viuētes patiūtur, hæc in ſolos Spiritus humanos, qui in corporibus degunt, ſunt referenda. Poſſunt eſſe tanti tumultus, vt humanas vires ſuperent. Poſſunt eſſe moleſtiæ tam graues, & vis illata tanta; vt ſuperiorum Spirituum operam, induſtriamque requirant. Sunt ſuæ certæ atque definitæ vires Spirituum in his corporibus: quæ ob id non quoſcunque, ſed ſibi reſpondentes effectus producere valent. Vtrum verè hic *omnia* quæ poſſunt, *re ipſa* præſtent, ſequenti Capite explicandum erit.

CAP. XXIIII.

Quæ ex iis rebus, quas in moleſtijs atq; infeſtationibus Spirituum, viuentes percipiunt, Spiritibus Angelicis tribuenda ſint & non humanis: quamuis humani illarum videantur eſſe authores.

1\. INquiſitum eſt, quid in moleſtijs; quæ per Spiritus viuentibus afferuntur, humanis Spiritibus tribui poſſit. Quia verò exiguum eſt illud, non abs re fuerit; ſi doceamus, *Quinam reliquarum, quæ afferuntur, moleſtiarum, ſint authores*. Parum enim eſt ſcire, qui ipſarum authores non ſint: multum, noſſe qui non ſint.

2\. Et quidem ſi rationi conſentanea ſunt, & à vero non aliena, quæ ſuperiori Capite ſunt dicta, expedita hic eſt reſponſio. Concedendum enim eſt, *omnium, quæ ab humanis Spiritibus non efficiuntur, Angelos* (vtrum bonos vel malos, poſtmodum diſcutietur) *authores eſſe*. Quid ita? quia de moleſtijs, quas Spiritus afferunt, tota Diſputatio eſt, Spirituum autem horum duo tantùm ſunt genera: ſunt alij Angelici; alij humani. (de Deo hic nihil) quæ igitur ab humanis non fiunt, prorſus neceſſe eſt, fiant ab Angelicis.

3\. Verumenimuerò, quia quædam hic difficultatem habent; res etiam digna eſt, quæ, diligentius diſcutiatur; operæ pretium fecerimus, ſi omnes moleſtandi modos, quos ſuperiori Capite percurrimus, hic relegamus; & in ſingulis, non *quid poſſint*, ſed *quid præſtent* Spiritus Angelici, explicemus.

Nam

Nam ſi quid *Poßint* quæratur. breuis reſponſio eſt: *Omnes omnino moleſtandi rationes, quocunq; modo illæ percipiantur, Angelos poſſe habere authores.* *Poſſunt.* Angeli ſenſus exteriores immutare. *Poſſunt* imaginationem hominis varijs ſimulachris imbuere; mirabileſque affectiones excitare. *Poſſunt* ſtrepitus & tumultus edere. *Poſſunt* viuentes protrudere, impellere, retrahere. *Poſſunt* denique vulnera infligere, atque adeò mortem ipſam afferre. 4

Atque quemadmodum hæc in his tumultibus, locisque infeſtis, *poſſunt*: ita multo plura *per ſe* ſimpliciter *poſſunt*, quæ quoniam fidem humanam quaſi ſuperant, hæc, quæ diximus, ijs authoribus *fieri poſſe*, dubium nemini eſſe debet. Et quæ illa? Ad duo genera reuocari poſſe videntur omnia, quædam immediata ipſorum actione fiunt, quædam interuenientibus cauſis naturalibus. Quæ ibi fiunt, fiunt per motum localem: quæ hic virtute rerum naturalium præcipuè. In vtroque genere ſpecies multæ. 5

Motu locali *poſſunt primò* plurimum in elementa. Nam ignem ex ſuperioris aeris parte poſſunt in hæc inferiora dimittere, atque incendia excitare (Iob. 1.) Sic poſſunt immittere ventos, qui etiam vaſta diruant ædificia. (Iob. 1.) item: excitare tempeſtates in mari vel concitatis ventis, vel aquis maris turbatis; deniqùe terram magnis motibus concutere, aut immiſſione ſpirituum vehementium in cauernas terræ, vel concuſſione concluſi ſpiritus in ijſdem. 6

Poſſunt deinde ex vno loco in alium transferre, & homines, & animalia, & quæcunque alia corpora.

Poſſunt tertiò, res præſentes ſubitò ex hominum conſpectibus ſubtrahere, atque ita inuiſibiles reddere.

Poſſunt quartò efficere, vt ſtatuæ, reſque aliæ anima deſtitutæ more hominum incedant. *Poſſunt* efficere *quintò*, vt eædem quemadmodum homines loquantur aut loqui videantur. *Poſſunt ſextò* facere, vt animalia ita ſe moueant, ita agant, ac ſi ratione & conſilio vterentur; quemadmodum ſerpens Aeſculapij quem diuinitatis quædam quaſi ſigna dantem Romani in Vrbem aduexerunt, teſte Valerio, lib. 1. capite 8.

Poſſunt ſeptimò res certis locis ita ſuſtinere, vt ijs magna etiam vi adhibita, moueri nequeant. *Poſſunt 8.* ſubitò globos igneos, ardenteſque flammas producere. *Poſſunt 9.* flumina ſiſtere, & in contrarium impellere curſum. *Poſſunt 10.* corpora quorumcunque animalium formare, eaque induere.

Poſſunt 11. repræſentare varias quarum libet rerum formas, auri, argenti, cupri, gemmarum, dapum, &c. *Poſſunt 12.* concitare &

conturbare humores, vel ſpiritus, qui ſunt in corpore humano; diſtrahere item partium compages atque connexiones, cum maximo hominum dolore.

Poſſunt 13. ſpiritus animales, qui interiorum ſenſuum functionibus deſeruiunt, ita mouere & conformare; vt res quaſdam præteritas, vel præſentes; vel futuras repreſentent. Eoſdem ſpiritus iam ſpeciebus rerum exteriorū informatos poſſūnt ad ſenſus exteriores deuoluere, atque ita miris modis hominibus illudere, vt ſibi videre ante oculos videantur, quæ extra oculos non ſunt.

Poſſunt 14. dormientium phantaſmata mouere, atque res varias, etiam futuras, repreſentare, quemadmodum & in diuinatoribus faciunt. *Poſſunt* 15. imponere ſenſibus exterioribus, vel intrinſecus ſpiritus animales commouendo, &, vt diximus ad ſenſus exteriores deuoluendo; vel extrinſecus falſa obiecta, & rerum tantùm ſimulachra, non autem res ipſas offerendo.

Poſſnnt 16. omnis generis effectiones in homine excitare, gaudij, doloris, amoris, odij, timoris, ſpei: &c. & hoc vel ſpecies & formas rerum obijciendo, quæ dictarum affectionum ſunt, cauſę: vel interius nunc phantaſiam ad ſimiles repreſentandas mouendo; nunc humores, qui harum affectionum materia ſunt, concitando. Hæc omnia motu locali poſſunt Spiritus dicti. Exempla ſingula docere breuitatis ſtudium non permittit.

7. Mira etiam *poſſunt* interuenientibus cauſis naturalibus, ijs, quas *ſecundas* dicimus: Sunt enim harum virtutes & vires multæ, magnæ, præclaræ, admirabiles, ſtupendæ: vt exemplis plurimis docent Plinius, lib. ſecundo Naturalis hiſtoriæ, capite nonageſimoſexto. Proclus libro de Sacrificio & Magia. S. Auguſtinus, libro vigeſimo primo de Ciuitate Dei, capite quarto, & quinto. Albertus Magnus libro ſecundo Mineralium, Tract. 2. cap. 1. 11. 17. Fracaſtorius libro de Simpathia. Ficinus libro quarto de Theologia Platonis, capite primo. Cardanus de Subtilitate & Varietate rerum. Et nôrunt Spiritus, de quibus quæſtio eſt, quæ virtutes quibus rebus inſint. Nôrunt vbi locorum res lateant. Nôrunt quibus cum rebus componi, miſceri, quomodoque temperari debeant. Nôrunt, quo tempore tempeſtiuè, & oportunè ad operandum adhiberi oporteat. Hæc nôrunt omnia. Et cum res maxima facilitate, celeritateque, quocunq; libuerit, & valeant transferre; miranda ſunt, quæ harum adminiculo *poſſunt*: & miranda eò magis mortalibus, quòd quomodo hæc fiant, non intelligant, quamuis etiam naturaliter fiant.

Digitized by Google

Hæc poſſunt Spiritus, & poſſunt ijs *modis*, quos recenſuimus: vt nô- 8.
runt docti; & exemplis confirmat Benedictus Perierius, lib. primo de
Magia, capite ſexto. Quidni igitur *poſſent* omnia, quæ locis infeſtis ob-
ſeruantur? Verum, quoniam de *potentia* quæſtio non eſt, ſed de *facto*;
quidnam ipſi Spiritus præſtent, in his tumultibus; & quænam ipſo-
rum hîc ita ſint propriæ functiones, atque officia; vt Spiritibus huma-
nis tribui non debeant, hoc diſcutiamus.

Huic igitur quæſtioni hoc reſponſi datum ſit. *In moleſtijs his atque* 9.
*infeſtationibus, duplicis generis res eſſe, quæ non humanos, ſed Angelicos Spiri-
tus habeant auctores.* Quædam ſunt, quæ ab humanis perfici neque-
unt: quædam quamuis horum opera fieri poſſint, vt tamen fiant, non
eſt veriſimile. De prioribus, quod Angelos auctores habeant, non
poteſt eſſe dubium, cùm alios nequeant habere. De poſterioribus,
quòd habeant, & Angelorum, & humanorum Spirituum conditio
perſuadere videntur. Vtræque variæ ſunt. Oſtendimus in ſingulis
generibus.

In priorum genere ſunt primùm *præſtigia atq; illuſiones ſenſuum*, qui- 10.
bus viuentibus imponitur, vt ſe percipere exiſtiment, quæ reuera non
percipiunt; ſed vel in ſolis ſunt ſenſibus externis; vel rerum ſolùm
ſunt ſimulachra in aere effecta. Diximus ſuperius ab humanis Spiri-
bus hæc fieri non poſſe. quò fit, vt quæ hac ratione, moleſtia affertur,
ab Angelis afferatur.

Sunt deinde *impreſſiones in hominis imaginationem producta*: ve- 11.
runtamen tales, quæ abſque exterioris corporis (quod ſenſus ex-
ternos primùm afficiat; deinde ſui ſpecies ad phanthaſiam tranſ-
mittat) ſubſidio ſint factæ. Nam quæ exteriorum cenſuum
dminiculo ab obiectis corporibus excitantur; ab humanis Spi-
itibus, dum corpora circumferunt, fieri poſſunt. Ad quæ
oc corporum ſubſidio deſtitutæ ſunt, fiuntque humorum,
piritnum, ſpecierumque, quæ in phantaſia ſedes ſuas habent, com-
otione; quia humanas vires excedunt, Angelos authores agnoſ-
unt.

Sunt tertiò *illuſiones nocturna, quæ dormientibus ſomnoq; preſſis accidunt.* 12.
gelis etiam illæ tribuendæ ſunt. Poſſunt hi in hominis phanthaſi-
ſe inſinuare. Poſſunt æquè dormientibus atque vigilantibus va-
idola obijcere. Et cùm ad hæc quoque impares ſint hominum
ritus, authorem nihilominus poſtulent, Spiritus habebunt Ange-
quibus producantur.

Quartò opera Angelorum ſunt, *quæ formantur & circumferuntur* 13.
ra. Huius quidem eadem, quæ priorum, ratio: ſed tamen

 quàm

quàm hæc bene, expediteque ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipſis dicunt eſſe ſubiectam vt & formare ſubitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, poſſint deponere.

14. Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, *ita ipſi ſunt, qui ne forma concidant, impediunt; eademq; conſeruant*; & quibus eorundem tandem diſſolutio tribuenda eſt. Et prius illud propria aliqua, diſtinctaque ab ipſis actione efficiũt. Hoc Idcirco ipſis tribuitur; quòd ipſa deſinant conſeruarè: patianturque in priorem, ex quo compacta ſunt, aerem redire. Hoc quintum in moleſtijs hiſce Angelorum opus.

15. *Sic ipſis tribuenda figura atq; forma, ſub quibus humani ſpiritus conſpiciuntur*. Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora ſequuntur, ſunt authores. Quamuis negari non debeat, quin eaſdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus, corporis, quod circunferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc ſextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis *colores, per quos in viuentium oculos incurrent*. Quid mirum non ſunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur ſint horum. Corporum etiam ſequuntur compoſitionem; & pro materiæ, & ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij ſunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam ſunt opus Angelorum

17. Octauo, *Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vaſtaq; corpora, & quæ mole ſua viuentes meritò terrent, quantumcunq; illa humanam formam referant*. Communis quidem horum cum iam dictis eſt ratio; quod ſimilibus corporibus circumferendis vires humanæ non ſufficiant: ſed tamen ex cauſa reditus Spirituum idem facilè docetur. Redeũt enim Spiritus hominum, vt cognoſcantur: Conuenit igitur, vt non ſub peregrina; & humanam formam excedente; ſed vſitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conſpiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando *ingentes* audiuntur. audiuntur *maximi* ſtrepitus; qui nonnunquam integras videntur concutere domos; Atque etiam ibi audiuntur, vbi conſtat moleſtos eſſe humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi ſunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita *hos tumultus atq; ſtrepitus Angeli excitant*. Illorum vires non ſuperant; hominum vires ſuperant.

De

Digitized by Google

Decimò. In Angelos illæ moleſtiæ tactiles referendæ ſunt, quæcunq; ab hominibus fieri non poſſe iudicantur. Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas *certam regulam* conſtituimus humanarum moleſtiarum; ita eaſdem valere voluimus ad moleſtias illas, non humanis, ſed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ eaſdem vires excedunt. In harum ferè genere ſunt incendia, euerſiones ædium, vſtiones, ſectiones, ſine armis inflicta vulnera atque his ſimilia, quæ videri quidem poſſunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen ſunt ab Angelis plerunque. 19.

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunq; aliquibus inuiſibiles in aſſumptis corporibus redduntur humani Spiritus, opus Angelorum agnoſcere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non eſt, quia eodem loco exiſtentes ab his videntur, ab alijs nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus ſit, tam eſt certum; quam quod humanorum Spirituum eſſe non poſſit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum ſunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuũtur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia ſunt, quæ quamuis per humanos fieri poſſint, & humanas vires nõ excedant; ob iuſtas tamen cauſas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere ſunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia ſunt mors, confractio membrorum, & his ſimilia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri poſſint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in ſecunda noſtra Diſputationis parte afferimus. 22.

Ex dictis manifeſtum eſt, quid diſcriminis ſit inter moleſtias, quas Angeli atque illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, ſi ad moleſtiarum authores reſpiciamus. Poſſunt Angeli abſque humanorum Spirituum opera moleſti eſſe: non poſſunt Spiritus humani abſque Angelorum. Quotieſcunque moleſtiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotieſcunque moleſti ſunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

CAP.

quàm hæc bene, expediteque ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipſis dicunt eſſe ſubiectam vt & formare ſubitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, poſſint deponere.

14. Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, ita *ipſi ſunt, qui ne forma concidant, impediunt*; *eademq; conſeruant*; & quibus eorundem tandem diſſolutio tribuenda eſt. Et prius illud propria aliqua, diſtinctaque ab ipſis actione efficiũt. Hoc Idcirco ipſis tribuitur; quòd ipſa deſinant conſeruarè: patianturque in priorem, ex quo compacta ſunt, aerem redire. Hoc quintum in moleſtijs hiſce Angelorum opus.

15. *Sic ipſis tribuenda figura atq; forma, ſub quibus humani ſpiritus conſpiciuntur.* Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora ſequuntur, ſunt authores. Quamuis negari non debeat, quin eaſdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus, corporis, quod circunferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc ſextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis *colores, per quos in viuentium oculos incurrent*. Quid mirum non ſunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur ſint horum. Corporum etiam ſequuntur compoſitionem; & pro materiæ, & ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij ſunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam ſunt opus Angelorum

17. Octauo, *Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vaſtaq; corpora, & quæ mole ſua viuentes meritò terrent, quantumcunq; illa humanam formam referant*. Communis quidem horum cum iam dictis eſt ratio; quod ſimilibus corporibus circumferendis vires humanæ non ſufficiant: ſed tamen ex cauſa reditus Spirituum idem facilè docetur. Redeũt enim Spiritus hominum, vt cognoſcantur: Conuenit igitur, vt non ſub peregrina; & humanam formam excedente; ſed vſitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conſpiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando *ingentes* audiuntur. audiuntur *maximi* ſtrepitus; qui nonnunquam integras videntur concutere domos; Atque etiam ibi audiuntur, vbi conſtat moleſtos eſſe humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi ſunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita *hos tumultus atq; ſtrepitus Angeli excitant*. Illorum vires non ſuperant; hominum vires ſuperant.

De

Digitized by Google

Decimò. *In Angelos illa moleſtia tactiles referenda ſunt, quæcunq; ab hominibus fieri non poſſe iudicantur.* Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas *certam regulam* conſtituimus humanarum moleſtiarum; ita eaſdem valere voluimus ad moleſtias illas, non humanis, ſed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ eaſdem vires excedunt. In harum ferè genere ſunt incendia, euerſiones ædium, vſtiones, ſectiones, ſine armis inflicta vulnera atque his ſimilia, quæ videri quidem poſſunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen ſunt ab Angelis plerunque. 19.

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunq; aliquibus inuiſibiles in aſſumptis corporibus redduntur humani Spiritus, opus Angelorum agnoſcere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non eſt, quia eodem loco exiſtentes ab his videntur, ab alijs nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus ſit, tam eſt certum; quam quod humanorum Spirituum eſſe non poſſit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum ſunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuũtur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia ſunt, quæ quamuis per humanos fieri poſſint; & humanas vires nõ excedant; ob iuſtas tamen cauſas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere ſunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia ſunt mors, confractio membrorum, & his ſimilia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri poſſint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in ſecunda noſtra Diſputationis parte afferimus. 22.

Ex dictis manifeſtum eſt, quid diſcriminis ſit inter moleſtias, quas Angeli atque illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, ſi ad moleſtiarum authores reſpiciamus. Poſſunt Angeli abſque humanorum Spirituum opera moleſti eſſe: non poſſunt Spiritus humani abſque Angelorum. Quotieſcunque moleſtiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotieſcunque moleſti ſunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

CAP.

quàm hæc bene, expediteque ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipſis dicunt eſſe ſubiectam vt & formare ſubitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, poſſint deponere.

14. Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, ita *ipſi ſunt, qui ne forma concidant, impediunt; eademq; conſeruant*; & quibus eorundem tandem diſſolutio tribuenda eſt. Et prius illud propria aliqua, diſtinctaque ab ipſis actione efficiūt. Hoc Idcirco ipſis tribuitur; quòd ipſa deſinant conſeruare: patianturque in priorem, ex quo compacta ſunt, aerem redire. Hoc quintum in moleſtijs hiſce Angelorum opus.

15. *Sic ipſis tribuenda figura atq; forma, ſub quibus humani ſpiritus conſpiciuntur.* Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora ſequuntur, ſunt authores. Quamuis negari non debeat, quin eaſdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus, corporis, quod circunferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc ſextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis *colores, per quos in viuentium oculos incurrent.* Quid mirum non ſunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur ſint horum. Corporum etiam ſequuntur compoſitionem; & pro materiæ, & ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij ſunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam ſunt opus Angelorum

17. Octauo, *Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vaſtaq; corpora, & quæ mole ſua viuentes meritò terrent, quantumcunq; illa humanam formam referant.* Communis quidem horum cum iam dictis eſt ratio; quod ſimilibus corporibus circumferendis vires humanæ non ſufficiant: ſed tamen ex cauſa reditus Spirituum idem facilè docetur. Redeūt enim Spiritus hominum, vt cognoſcantur: Conuenit igitur, vt non ſub peregrina; & humanam formam excedente; ſed vſitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conſpiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando *ingentes* audiuntur. audiuntur *maximi* ſtrepitus; qui nonnunquam integras videntur concutere domos; Atque etiam ibi audiuntur, vbi conſtat moleſtos eſſe humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi ſunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita *hos tumultus atq; ſtrepitus Angeli excitant.* Illorum vires non ſuperant; hominum vires ſuperant.

De

Digitized by Google

Decimò. *In Angelos illa moleſtia tactiles referenda ſunt, quacunq; ab hominibus fieri non poſſe iudicantur.* Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas *certam regulam* conſtituimus humanarum moleſtiarum; ita eaſdem valere voluimus ad moleſtias illas, non humanis, ſed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ eaſdem vires excedunt. In harum ferè genere ſunt incendia, euerſiones ædium, vſtiones, ſectiones, ſine armis inflicta vulnera atque his ſimilia, quæ videri quidem poſſunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen ſunt ab Angelis plerunque. 19.

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunq; aliquibus inuiſibiles in aſſumptis corporibus redduntur humani Spiritus, opus Angelorum agnoſcere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non eſt, quia eodem loco exiſtentes ab his videntur, ab alijs nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus ſit, tam eſt certum; quam quod humanorum Spirituum eſſe non poſſit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum ſunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuūtur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia ſunt, quæ quamuis per humanos fieri poſſint; & humanas vires nō excedant; ob iuſtas tamen cauſas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere ſunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia ſunt mors, confractio membrorum, & his ſimilia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri poſſint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in ſecunda noſtra Diſputationis parte afferimus. 22.

Ex dictis manifeſtum eſt, quid diſcriminis ſit inter moleſtias, quas Angeli atque illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, ſi ad moleſtiarum authores reſpiciamus. Poſſunt Angeli abſque humanorum Spirituum opera moleſti eſſe: non poſſunt Spiritus humani abſque Angelorum. Quotieſcunque moleſtiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotieſcunque moleſti ſunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

CAP.

quàm hæc bene, expediteque ab Angelis perficiantur docent Theologi, qui materiam corporalem ad nutum ipſis dicunt eſſe ſubiectam vt & formare ſubitò quæ velint, valeant corpora; & eadem mox, quando libet, poſſint deponere.

14. Et quemadmodum corpora formant hi Spiritus Angelici, ita *ipſi ſunt, qui ne forma concidant, impediunt*; *eademq; conſeruant*; & quibus eorundem tandem diſſolutio tribuenda eſt. Et prius illud propria aliqua, diſtinctaque ab ipſis actione efficiũt. Hoc Idcirco ipſis tribuitur; quòd ipſa deſinant conſeruare: patianturque in priorem, ex quo compacta ſunt, aerem redire. Hoc quintum in moleſtijs hiſce Angelorum opus.

15. *Sic ipſis tribuenda figura atq; forma, ſub quibus humani ſpiritus conſpiciuntur.* Sicuti corporum; ita formarum, quæ corpora ſequuntur, ſunt authores. Quamuis negari non debeat, quin eaſdem immutare quadam tenus valeant humani Spiritus, corporis, quod circunferunt, nunc contractione, nunc dilatatione, &c. Sit hoc ſextum opus.

16. Tribui quoque debent Angelis *colores, per quos in viuentium oculos incurrent*. Quid mirum non ſunt effectus Spirituum humanorum: oportet igitur ſint horum. Corporum etiam ſequuntur compoſitionem; & pro materiæ, & ex qua oriuntur, varia coactione; pro qualitate luminis, quod concipiunt, alij ſunt, atque alij. At corpora componunt Angeli. Materiam alio atque alio modo cogunt Angeli. Colores igitur quoddam ſunt opus Angelorum

17. Octauo, *Spiritibus Angelicis authoribus credi debet exhiberi & circumferri ingentia, vaſtaq; corpora, & quæ mole ſua viuentes meritò terrent, quantumcunq; illa humanam formam referant.* Communis quidem horum cum iam dictis eſt ratio; quod ſimilibus corporibus circumferendis vires humanæ non ſufficiant: ſed tamen ex cauſa reditus Spirituum idem facilè docetur. Redeũt enim Spiritus hominum, vt cognoſcantur: Conuenit igitur, vt non ſub peregrina; & humanam formam excedente; ſed vſitata, & hominibus familiari, & tali, qualem olim habuerunt, conſpiciantur.

18. Tumultus quoque aliquando *ingentes* audiuntur. audiuntur *maximi* ſtrepitus; qui nonnunquam integras videntur concutere domos; Atque etiam ibi audiuntur, vbi conſtat moleſtos eſſe humanos Spiritus. Sed tamen non humanorum Spirituum hi ſunt opera. Quemadmodum ingentia illa corpora; ita *hos tumultus atq; ſtrepitus Angeli excitant*. Illorum vires non ſuperant; hominum vires ſuperant.

De

Digitized by Google

Decimò. *In Angelos illa moleſtia tactiles referenda ſunt, quæcunque ab hominibus fieri non poſſe iudicantur.* Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas *certam regulam* conſtituimus humanarum moleſtiarum; ita eaſdem valere voluimus ad moleſtias illas, non humanis, ſed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ eaſdem vires excedunt. In harum ferè genere ſunt incendia, euerſiones ædium, vſtiones, ſectiones, ſine armis inflicta vulnera atque his ſimilia, quæ videri quidem poſſunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen ſunt ab Angelis plerunque. 19.

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunque aliquibus inuiſibiles in aſſumptis corporibus redduntur humani Spiritus, opus Angelorum agnoſcere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non eſt, quia eodem loco exiſtentes ab his videntur, ab alijs nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus ſit, tam eſt certum; quam quod humanorum Spirituum eſſe non poſſit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum ſunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuũtur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia ſunt, quæ quamuis per humanos fieri poſſint, & humanas vires nõ excedant; ob iuſtas tamen cauſas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere ſunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia ſunt mors, confractio membrorum, & his ſimilia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri poſſint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in ſecunda noſtra Diſputationis parte attulimus. 22.

Ex dictis manifeſtum eſt, quid diſcriminis ſit inter moleſtias, quas Angeli atque illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, ſi ad moleſtiarum authores reſpiciamus. Poſſunt Angeli abſque humanorum Spirituum opera moleſti eſſe: non poſſunt Spiritus humani abſque Angelorum. Quotieſcunque moleſtiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotieſcunque moleſti ſunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

CAP.

conturbare humores, vel ſpiritus, qui ſunt in corpore humano; diſtrahere item partium compages atque connexiones, cum maximo hominum dolore.

Poſſunt 13. ſpiritus animales, qui interiorum ſenſuum functionibus deſeruiunt, ita mouere & conformare, vt res quaſdam præteritas, vel præſentes; vel futuras repreſentent. Eoſdem ſpiritus iam ſpeciebus rerum exteriorū informatos poſſūnt ad ſenſus exteriores deuoluere, atque ita miris modis hominibus illudere, vt ſibi videre ante oculos videantur, quæ extra oculos non ſunt.

Poſſunt 14. dormientium phantaſmata mouere, atque res varias, etiam futuras, repreſentare, quemadmodum & in diuinatoribus faciunt. *Poſſunt* 15. imponere ſenſibus exterioribus, vel intrinſecus ſpiritus animales commouendo, &, vt diximus ad ſenſus exteriores deuoluendo; vel extrinſecus falſa obiecta, & rerum tantùm ſimulachra, non autem res ipſas offerendo.

Poſſunt 16. omnis generis affectiones in homine excitare, gaudij, doloris, amoris, odij, timoris, ſpei: &c. & hoc vel ſpecies & formas rerum obijciendo, quæ dictarum affectionum ſunt, cauſę: vel interius nunc phantaſiam ad ſimiles repreſentandas mouendo; nunc humores, qui harum affectionum materia ſunt, concitando. Hæc omnia motu locali poſſunt Spiritus dicti. Exempla ſingula docere breuitatis ſtudium non permittit.

7. Mira etiam *poſſunt* interuenientibus cauſis naturalibus, ijs, quas *ſecundas* dicimus: Sunt enim harum virtutes & vires multæ, magnæ, præclaræ, admirabiles, ſtupendæ: vt exemplis plurimis docent Plinius, lib. ſecundo Naturalis hiſtoriæ, capite nonageſimoſexto. Proclus libro de Sacrificio & Magia. S. Auguſtinus, libro vigeſimo primo de Ciuitate Dei, capite quarto, & quinto. Albertus Magnus libro ſecundo Mineralium, Tract. 2. cap. 1. 11. 17. Fracaſtorius libro de Simpathia. Ficinus libro quarto de Theologia Platonis, capite primo. Cardanus de Subtilitate & Varietate rerum. Et nôrunt Spiritus, de quibus quæſtio eſt, quæ virtutes quibus rebus inſint. Nôrunt vbi locorum res lateant. Nôrunt quibus cum rebus componi, miſceri, quomodoque temperari debeant. Nôrunt, quo tempore tempeſtiuè, & oportunè ad operandum adhiberi oporteat. Hæc nôrunt omnia. Et cum res maxima facilitate, celeritateque, quocunq; libuerit, & valeant transferre; miranda ſunt, quæ harum adminiculo *poſſunt*: & miranda eò magis mortalibus; quòd quomodo hæc fiant, non intelligant, quamuis etiam naturaliter fiant.

Hæc

Digitized by Google

Hæc *poſſunt* Spiritus, & poſſunt ijs *modis*, quos recenſuimus: vt nôrunt docti; & exemplis confirmat Benedictus Perierius, lib. primo de Magia, capite ſexto. Quidni igitur *poſſent* omnia, quæ locis infeſtis obſeruantur? Verum, quoniam de *potentia* quæſtio non eſt, ſed de *facto*; quidnam ipſi Spiritus præſtent, in his tumultibus; & quænam ipſorum hîc ita ſint propriæ functiones, atque officia; vt Spiritibus humanis tribui non debeant, hoc diſcutiamus. 8.

Huic igitur quæſtioni hoc reſponſi datum ſit. *In moleſtijs his atque infeſtationibus, duplicis generis res eſſe, quæ non humanos, ſed Angelicos Spiritus habeant auctores.* Quædam ſunt, quæ ab humanis perfici nequeunt: quædam quamuis horum opera fieri poſſint, vt tamen fiant, non eſt veriſimile. De prioribus, quod Angelos auctores habeant, non poteſt eſſe dubium, cùm alios nequeant habere. De poſterioribus, quòd habeant, & Angelorum, & humanorum Spirituum conditio perſuadere videntur. Vtræque variæ ſunt. Oſtendimus in ſingulis generibus. 9.

In priorum genere ſunt primùm *præſtigia atq; illuſiones ſenſuum*, quibus viuentibus imponitur, vt ſe percipere exiſtiment, quæ reuera non percipiunt; ſed vel in ſolis ſunt ſenſibus externis; vel rerum ſolùm ſunt ſimulachra in aere effecta. Diximus ſuperius ab humanis Spiritibus hæc fieri non poſſe. quò fit, vt quæ hac ratione, moleſtia affertur, ab Angelis afferatur. 10.

Sunt deinde *impreſſiones in hominis imaginationem productæ*: veruntamen tales, quæ abſque exterioris corporis (quod ſenſus externos primùm afficiat; deinde ſui ſpecies ad phanthaſiam tranſmittat) ſubſidio ſint factæ. Nam quæ exteriorum cenſuum adminiculo ab obiectis corporibus excitantur; ab humanis Spiritibus, dum corpora circumferunt, fieri poſſunt. Ad quæ hoc corporum ſubſidio deſtitutæ ſunt, fiuntque humorum, ſpirituum, ſpecierumque, quæ in phantaſia ſedes ſuas habent, commotione; quia humanas vires excedunt, Angelos authores agnoſcunt. 11.

Sunt tertiò *illuſiones nocturnæ, quæ dormientibus ſomnoq; preſſis accidunt.* Angelis etiam illæ tribuendæ ſunt. Poſſunt hi in hominis phanthaſiam ſe inſinuare. Poſſunt æquè dormientibus atque vigilantibus varia idola obijcere. Et cùm ad hæc quoque impares ſint hominum Spiritus, authorem nihilominus poſtulent, Spiritus habebunt Angelos, à quibus producantur. 12.

Quartò opera Angelorum ſunt, *quæ formantur & circumferuntur corpora.* Huius quidem eadem, quæ priorum, ratio: ſed tamen 13.

Decimò. *In Angelos illa moleſtia tactiles referenda ſunt, quacunq; ab hominibus fieri non poſſe iudicantur.* Quemadmodum in cæteris omnibus vires humanas *certam regulam* conſtituimus humanarum moleſtiarum; ita eaſdem valere voluimus ad moleſtias illas, non humanis, ſed Angelicis Spiritibus tribuendas; quæ eaſdem vires excedunt. In harum ferè genere ſunt incendia, euerſiones ædium, vſtiones, ſectiones, ſine armis inflicta vulnera atque his ſimilia, quæ videri quidem poſſunt ab humanis Spiritibus fieri, reuera tamen ſunt ab Angelis plerunque. 19.

Dictis vndecimum addo. *Quòd quandocunq; aliquibus inuiſibiles in aſſumptis corporibus redduntur humani Spiritus, opus Angelorum agnoſcere oporteat.* Et hoc aliquando fieri dubium non eſt. quia eodem loco exiſtentes ab his videntur, ab alijs nequaquam. Quod verò Angelorum hoc opus ſit, tam eſt certum; quam quod humanorum Spirituum eſſe non poſſit. 20.

Et quæ hactenus diximus, in illorum ſunt genere, quæ idcirco Spiritibus Angelicis tribuũtur; quia per humanos fieri nequeunt. Alia ſunt, quæ quamuis per humanos fieri poſſint, & humanas vires nõ excedant; ob iuſtas tamen cauſas, potius Angelis, quàm hominum Spiritibus tribui debere videntur. 21.

In horum genere ſunt grauia damna, quæ viuentibus quandoque per Spiritus afferuntur, qualia ſunt mors, confractio membrorum, & his ſimilia. Hæc quamuis humanis Spiritibus authoribus fieri poſſint; ab Angelis tamen, & non humanis Spiritibus afferri credimus, ob rationes, quas capite 29. in ſecunda noſtra Diſputationis parte aſſerimus. 22.

Ex dictis manifeſtum eſt, quid diſcriminis ſit inter moleſtias, quas Angeli atque illas, quas humani Spiritus viuentibus afferunt, ſi ad moleſtiarum authores reſpiciamus. Poſſunt Angeli abſque humanorum Spirituum opera moleſti eſſe: non poſſunt Spiritus humani abſque Angelorum. Quotieſcunque moleſtiæ ab humanis Spiritibus afferuntur, aliqua opera Angelorum interuenit. At non quotieſcunque moleſti ſunt Angeli: opera accedit Spirituum humanorum. 23.

CAP.

CAP. XXV.

Quibus Angelis authoribus tribuenda ſunt illa, quæ cum moleſtijs, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur viuentibus, coniuncta ſunt: boniſne an malis.

1. PLurima eſſe in infeſtationibus atque moleſtijs, quæ per humanos Spiritus afferuntur, & non his, ſed Angelis authoribus fiunt, ex duobus præcedentibus Capitibus certum eſt, & manifeſtum. Verùm quoniam Angeli duplices ſunt: quidam mali, qui propter peccata ſua, à Dei gratia exciderunt, & infernalibus pœnis adiudicati ſunt: quidam boni, qui in gratia perſtiterunt, & vitam æternam, quam iam feliciſſimam agunt ſibi promeruerunt; meritò quæritur, *Vtróſnam veros authores atque effectores moleſtiarum agnoſcere debeamus*; bonoſne, id eſt, beatos Spiritus; an malos, id eſt, Dæmones. Cui quæſtioni præſenti Capite reſpondendum eſt.

2. Et quidem ab vtriſque moleſtias omnes, qualeſcunque etiam illæ ſint, omniaque, quæ ad moleſtias concurrunt, *poſſe* procurari, nemo ignorat. Cùm enim hîc tria neceſſaria ſint, voluntas, vt velint; ſcientia, vt norint; poteſtas, vt valeant: hæcque omnia & ſingula, tam in bonis, quam malis Angelis reperiantur; quid prohibet cur moleſtiæ hæ vtroſque authores habere *poſſint*.

3. Et de *voluntate*, quod velle poſſint, dubium non eſt. poteſt à Deo ipſis officium hoc imponi; voluntati autem eius quis reſiſtet? poſſunt & ipſi vltro hæc officia ſuſcipere. Non enim ab ipſorum conditione ſunt aliena. Denique hæcque hisque ſimilia vtrique non rarò præſtant apud viuentes.

4. Sic de *ſcientia* ipſorum res eſt extra controuerſiam. Pollent ſcientia maxima vtrique ob rerum omnium ſibi in principio mundi congenitas ſpecies, in quibus veluti in ſpeculo, quas, & quot, & quando volunt, res poſſunt perfectiſſimè intueri. Ad hanc cùm rerum multarum obſeruatio, experientiaque acceſſerit; non potuit non magna incrementa rerum ſucceſſu accepiſſe.

5. Nec eſt dubium de poteſtate vtrorumque. *Natura corporalis*, inquiunt Pholoſophi, *ad omnem localem motum Angelis ſubiecta eſt.* An bonis tantum? Etiam malis. Iam verò moleſtiæ hæ, & quæcunque cum

cum ipſis ſunt coniuncta, motu corporalis naturæ fiunt & perficiuntur omnia.

Obſtat fortaſsis dictis, quòd quidam ipſorum, *à ſtatu perfectiori*, in quo conditi ſunt, *exciderunt*? Non obſtat. Non ob hoc vires ipſorum, quæ hic requiruntur, labefactatæ ſunt: non ſunt diminutæ. Natura tam in his integra, perfectaque permanſit; quàm in alijs, qui à ſtatu ſuo non exciderunt, ſed maioribus tranſnaturalibusque donis ſunt cumulati. 6.

Sic *nec à bonorum Angelorũ conditione officia hac aliena ſunt*. quamuis enim hi in diuinæ Maieſtatis contemplatione ſint toti; humanarum tamen rerum curam, cogitationesq; quas Deus Opt. Max. illis commendauit, non deponunt; quin eò & diligentiùs & ardentiùs exequuntur ſibi impoſita officia; quò diuinæ beneuolentiæ in ſe ſentiunt & obſeruant argumenta clariora & maiora. 7.

Et poſſunt *boni* Angeli etiam eſſe authores moleſtiarum, quæ *damnatorum* hominum Spiritibus tribuuntur. Et poſſunt *mali* Angeli eſſe authores earum, quæ tribuuntur *purgandis* Spiritibus. Cur enim non poſſunt An quod ſuis viribus poſſunt, id ne præſtare valeant, prohibet conditio Spirituum humanorum? Non prohibet. 8.

Poſſunt igitur vtrique omnium moleſtiarum, & quæ cum ipſis coniuncta ſunt, eſſe authores, ſiue à bonis, purgandisque Spiritibus afferantur, ſiue à malis damnatorum hominum Spiritibus. *An etiam authores ſunt*? Hoc maiorem habet difficultatem. 9.

Quæſtioni verò huic ita rectè reſponſum exiſtimamus, ſi dicamus, *Omnium quæ malis damnatorum hominum Spiritibus tribuũtur, ab ipſis autem fieri nequeunt, non bonos, ſed malos Angelos authores & Architectos eſſe*. Præterea, *Omniũ quæ à purgandis Spiritibus fieri putantur, nec tamen ipſorum virtute fieri poſſunt, Angelis bonis, tanquam cauſis efficientibus aſſcribenda*. Vt breuiter dici poſſit: Damnatorum Spirituum adminiſtros in moleſtijs eſſe Dæmones; Purgandorum verò in ijſdem Adminiſtros eſſe Angelos beatos. Vide Thom. 1. p. quæſt. 89. a. 8. ad 2. 10.

Quod dicimus vtrorumque conditio poſtulare videtur. *Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate? quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ conuẽtio Chriſti ad Belial? qui conſenſus templo Dei cum idolis?* Ita D. Paulus 2. Cor. 6. Et hæc docere poſſunt bonos Angelos non hic perditæ ſalutis Spiritibus ſeruire: ſed eadem inuerſa probabũt malos Angelos non ſe ingerere in res, atque negotia purgandorum Spirituũ. Quę enim participatio iniquitati cum iuſtitia? quæ ſocietas tenebrarum ad lucem? quæ conuentio Belial ad Chriſtum? qui conſenſus idolis cum templo Dei? 11.

O Verun-

12. Veruntamen, vt ad ſingulos Spiritus deſcendamus, *dici non debet, damnatorum hominum adminiſtros in his moleſtijs eſſe Angelos bonos*. Ipſi vt communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deſeruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. vt ob id horum, non illorum Angelorum, ſi qua in re opus habent, miniſteria expectare debeant.

13. Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius perſuadet. Cùm enim incredibili odio erga miſeros flagrent; quis credat, quòd in ipſorum poteſtatem redactos, ſibique planè ſubiectos, vel ad breuiſſimum tempus, vel ad latum vnguem deſerant? Quocirca non in inferno tantum infelicibus adſunt; ſed eoſdem, ſi quando ita Deo iubente redire coguntur, ſequuntur ad viuos proficiſcentes; eorumque prauos conatus, quibus poſſunt modis promouent.

14. Et quamuis inuiti viuentium rebus interſint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adſunt, quin viuentibus malè velint, ſuosque reditus detrimenta illis adferre deſiderent. *Damnatorum voluntas omnis iniuſta eſt*, inquit B. Greg. 18. Moral. cap. 1. Ad hæc verò bonos Angelos operas ſuas locare quis credet? malos recuſare, cui perſuadebitur?

15. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic reditus eſſe creditur. Quamuis enim extra infernum, propter vagandi libidinem, eſſe percupiant: vt tamen viuis appareant: viuis ipſorum miſera conditio innoteſcat, refugiunt. *Superbia eorum aſcendit ſemper.* Iam verò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; ſed Dæmones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc moleſtandi genere obſeruantur; tribuuntur.

16. Mox ab ipſorum morte vt in hos Spiritus ſententia iuſti Iudicis fertur, miſeri in Dæmonum veniunt poteſtatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur iiſdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et ſolæ moleſtiæ quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum moleſtijs coniuncta ſunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? *Hoc de damnatorum hominum Spiritibus.*

17. Porrò vt Spirituum damnatorum hominum adminiſtri non ſunt boni Angeli; ita mali, ſiue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum Spirituum moleſtijs coniuncta ſunt, efficiunt*. Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè ſentientium opinio eſt, purgandos homi-

hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si verò lateri ipſorum adhærent, dum rebus viuentium interſunt, adeoqne propemodum omnia ſubminiſtrant atque efficiunt, quæ hic neceſſaria ſunt; quomodo ab ipſis pati nihil, nulla moleſtia affici credi debet?

Viuentes quidem ſequuntur Diaboli: viuentibus moleſtiam pariunt: ſed piè in Chriſto mortuos, quamuis etiam purgatorijs pœnis expientur, prorſus deferunt. Ibi perſequuntur; quia ruinam ijſdem ſe ſperant poſſe afferre: hic deſerunt; quia fruſtra ſciunt laborem omnem ſuſcipi contra animas, de ſalute ſua ſecuriſsimas. 18.

Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob cauſas redire ad viuos permittantur. Sciunt eſſe aſſcriptos numero ciuium cæleſtium. Sciunt reditum ipſis ſingulari Dei beneficio concedi; vt citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas ſuas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam. 19.

Ita à poteſtate Dæmonum Spiritus purgandi ſunt exempti: vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neque in purgatorijs locis vllam ijſdem moleſtiam afferant: ſed nec adſint purgatorias pænas ſuſtinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1. Et ſi quando ad ſuperos, Dei benignitate redeunt, ſocios non hos, ſed bonos Angelos habeant: quomodo igitur dici poteſt, ipſorum opera corpora formari, aliaque effici, quę in hac moleſtandi ratione ſunt neceſſaria? 20.

Singulari Dei beneuolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non poteſt reditum hunc rarum quoddam Dei eſſe opus. In hoc verò vel neceſſaria eſſe Dæmonum operam, vel eandem Deum poſtulare dici poteſt: credi non debet. 21.

Indignum eſt eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes ſunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum ſunt conciues: qui tantum non ſunt poſſeſſores bonorum ſupernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta. 22.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, niſi grauem Dei voluiſſent incurrere offenſam. Res omnium ſententia clara eſt. Defuncti iam, & poterunt, & debebunt? Non debebunt, non poterunt. 23.

Finis primæ partis de infeſtis locis.

Digitized by Google

12. Veruntamen, vt ad ſingulos Spiritus deſcendamus, *dici non debet, damnatorum hominum adminiſtros in his moleſtijs eſſe Angelos bonos*. Ipſi vt communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deſeruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. vt ob id horum, non illorum Angelorum, ſi qua in re opus habent, miniſteria expectare debeant.

13. Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius perſuadet. Cùm enim incredibili odio erga miſeros flagrent; quis credat, quòd in ipſorum poteſtatem redactos, ſibique planè ſubiectos, vel ad breuiſſimum tempus, vel ad latum vnguem deſerant? Quocirca non in inferno tantum infelicibus adſunt, ſed eoſdem, ſi quando ita Deo iubente redire coguntur, ſequuntur ad viuos proficiſcentes; eorumque prauos conatus, quibus poſſunt modis promouent.

14. Et quamuis inuiti viuentium rebus interſint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adſunt, quin viuentibus malè velint, ſuoſque reditus detrimenta illis adferre deſiderent. *Damnatorum voluntas ōnis iniuſta eſt*, inquit B. Greg. 18. Moral. cap. 1. Ad hæc verò bonos Angelos operas ſuas locare quis credet? malos recuſare, cui perſuadebitur?

15. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic reditus eſſe creditur. Quamuis enim extra infernum, propter vagandi libidinem, eſſe percupiant: vt tamen viuis appareant: viuis ipſorum miſera conditio innoteſcat, refugiunt. *Superbia eorum aſcendit ſemper.* Iam verò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; ſed Dæmones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc moleſtandi genere obſeruantur; tribuuntur.

16. Mox ab ipſorum morte vt in hos Spiritus ſententia iuſti Iudicis fertur, miſeri in Dæmonum veniunt poteſtatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur ijſdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et ſolæ moleſtiæ quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum moleſtijs coniuncta ſunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? *Hoc de damnatorum hominum Spiritibus.*

17. Porrò vt Spirituum damnatorum hominum adminiſtri non ſunt boni Angeli; ita mali, ſiue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum Spirituum moleſtijs coniuncta ſunt, efficiunt*. Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè ſentientium opinio eſt, purgandos homi-

hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si verò lateri ipſorum adhærent, dum rebus viuentium interſunt, adeoque propemodum omnia ſubminiſtrant atque efficiunt, quæ hic neceſſaria ſunt; quomodo ab ipſis pati nihil, nulla moleſtia affici credi debet?

Viuentes quidem ſequuntur Diaboli: viuentibus moleſtiam pariunt: ſed piè in Chriſto mortuos, quamuis etiam purgatorijs pœnis expientur, prorſus deſerunt. Ibi perſequuntur; quia ruinam ijſdem ſe ſperant poſſe afferre: hic deſerunt; quia fruſtra ſciunt laborem omnem ſuſcipi contra animas, de ſalute ſua ſecuriſsimas. 18.

Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob cauſas redire ad viuos permittantur. Sciunt eſſe aſſcriptos numero ciuium cæleſtium. Sciunt reditum ipſis ſingulari Dei beneficio concedi; vt citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas ſuas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam. 19.

Ita à poteſtate Dæmonum Spiritus purgandi ſunt exempti: vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neque in purgatorijs locis vllam ijſdem moleſtiam afferant: ſed nec adſint purgatorias pænas ſuſtinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1. Et ſi quando ad ſuperos, Dei benignitate redeunt, ſocios non hos, ſed bonos Angelos habeant: quomodo igitur dici poteſt, ipſorum opera corpora formari, aliaque effici, quę in hac moleſtandi ratione ſunt neceſſaria? 20.

Singulari Dei beneuolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non poteſt reditum hunc rarum quoddam Dei eſſe opus. In hoc verò vel neceſſaria eſſe Dæmonum operam, vel eandem Deum poſtulare dici poteſt: credi non debet. 21.

Indignum eſt eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes ſunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum ſunt conciues: qui tantum non ſunt poſſeſſores bonorum ſupernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta. 22.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, niſi grauem Dei voluiſſent incurrere offenſam. Res omnium ſententia clara eſt. Defuncti iam, & poterunt, & debebunt? Non debebunt, non poterunt. 23.

Finis primæ partis de infeſtis locis.

12. Veruntamen, vt ad ſingulos Spiritus deſcendamus, *dici non debet, damnatorum hominum adminiſtros in his moleſtijs eſſe Angelos bonos*. Ipſi vt communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deſeruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. vt ob id horum, non illorum Angelorum, ſi qua in re opus habent, miniſteria expectare debeant.

13. Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius perſuadet. Cùm enim incredibili odio erga miſeros flagrent; quis credat, quòd in ipſorum poteſtatem redactos, ſibique planè ſubiectos, vel ad breuiſsimum tempus, vel ad latum vnguem deſerant? Quocirca non in inferno tantum infelicibus adſunt, ſed eoſdem, ſi quando ita Deo iubente redire coguntur, ſequuntur ad viuos proficiſcentes; eorumque prauos conatus, quibus poſſunt modis promouent.

14. Et quamuis inuiti viuentium rebus interſint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adſunt, quin viuentibus malè velint, ſuosque reditus detrimenta illis adferre deſiderent. *Damnatorum voluntas ōnis iniuſta eſt*, inquit B. Greg. 18. Moral. cap. 1. Ad hæc verò bonos Angelos operas ſuas locare quis credet? malos recuſare, cui perſuadebitur?

15. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic reditus eſſe creditur. Quamuis enim extra infernum, propter vagandi libidinem, eſſe percupiant: vt tamen viuis appareant: viuis ipſorum miſera conditio innoteſcat, refugiunt. *Superbia eorum aſcendit ſemper*. Iam verò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; ſed Dæmones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc moleſtandi genere obſeruantur; tribuuntur.

16. Mox ab ipſorum morte vt in hos Spiritus ſententia iuſti Iudicis fertur, miſeri in Dæmonum veniunt poteſtatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur ijſdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et ſolæ moleſtiæ quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum moleſtijs coniuncta ſunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? *Hoc de damnatorum hominum Spiritibus.*

17. Porrò vt Spirituum damnatorum hominum adminiſtri non ſunt boni Angeli; ita mali, ſiue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum Spirituum moleſtijs coniuncta ſunt, efficiunt*. Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè ſentientium opinio eſt, purgandos homi-

hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si verò lateri ipſorum adhærent, dum rebus viuentium interſunt, adeoq́ne propemodum omnia ſubminiſtrant atque efficiunt, quæ hic neceſſaria ſunt; quomodo ab ipſis pati nihil, nulla moleſtia affici credi debet?

Viuentes quidem ſequuntur Diaboli: viuentibus moleſtiam pariunt: ſed piè in Chriſto mortuos, quamuis etiam purgatorijs pœnis expientur, prorſus deſerunt. Ibi perſequuntur; quia ruinam ijſdem ſe ſperant poſſe afferre: hic deſerunt; quia fruſtra ſciunt laborem omnem ſuſcipi contra animas, de ſalute ſua ſecuriſsimas. 18.

Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob cauſas redire ad viuos permittantur. Sciunt eſſe aſſcriptos numero ciuium cæleſtium. Sciunt reditum ipſis ſingulari Dei beneficio concedi; vt citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas ſuas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam. 19.

Ita à poteſtate Dæmonum Spiritus purgandi ſunt exempti: vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neque in purgatorijs locis vllam ijſdem moleſtiam afferant: ſed nec adſint purgatorias pœnas ſuſtinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1. Et ſi quando ad ſuperos, Dei benignitate redeunt, ſocios non hos, ſed bonos Angelos habeant: quomodo igitur dici poteſt, ipſorum opera corpora formari, aliaq́ue effici, quę in hac moleſtandi ratione ſunt neceſſaria? 20.

Singulari Dei beneuolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non poteſt reditum hunc rarum quoddam Dei eſſe opus. In hoc verò vel neceſſaria eſſe Dæmonum operam, vel eandem Deum poſtulare dici poteſt: credi non debet. 21.

Indignum eſt eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes ſunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum ſunt conciues: qui tantum non ſunt poſſeſſores bonorum ſupernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta. 22.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, niſi grauem Dei voluiſſent incurrere offenſam. Res omnium ſententia clara eſt. Defuncti iam, & poterunt, & debebunt? Non debebunt, non poterunt. 23.

Finis primæ partis de infeſtis locis.

Digitized by Google

12. Veruntamen, vt ad ſingulos Spiritus deſcendamus, *dici non debet, damnatorum hominum adminiſtros in his moleſtijs eſſe Angelos bonos*. Ipſi vt communem hanc mortalemque vitam reliquerunt, mox ab Angelis bonis omnibus deſeruntur; infernalibusque tortoribus perpetuò cruciandi traduntur. vt ob id horum, non illorum Angelorum, ſi qua in re opus habent, miniſteria expectare debeant.

13. Sed odium atque crudelitas Dæmonum hoc clarius perſuadet. Cùm enim incredibili odio erga miſeros flagrent; quis credat, quòd in ipſorum poteſtatem redactos, ſibique planè ſubiectos, vel ad breuiſsimum tempus, vel ad latum vnguem deſerant? Quocirca non in inferno tantum infelicibus adſunt, ſed eoſdem, ſi quando ita Deo iubente redire coguntur, ſequuntur ad viuos proficiſcentes; eorumque prauos conatus, quibus poſſunt modis promouent.

14. Et quamuis inuiti viuentium rebus interſint damnatorum hominum Spiritus; nunquam tamen adſunt, quin viuentibus malè velint, ſuoſque reditus detrimenta illis adferre deſiderent. *Damnatorum voluntas õmis iniuſta eſt*, inquit B. Greg. 18. Moral. cap. 1. Ad hæc verò bonos Angelos operas ſuas locare quis credet? malos recuſare, cui perſuadebitur?

15. Pœna quædam damnatorum Spirituum hic reditus eſſe creditur. Quamuis enim extra infernum, propter vagandi libidinem, eſſe percupiant: vt tamen viuis appareant: viuis ipſorum miſera conditio innoteſcat, refugiunt. *Superbia eorum aſcendit ſemper.* Iam verò ad damnatorum hominum pœnas non boni Angeli; ſed Dæmones concurrunt. His igitur non beatis Angelis, quæ in hoc moleſtandi genere obſeruantur; tribuuntur.

16. Mox ab ipſorum morte vt in hos Spiritus ſententia iuſti Iudicis fertur, miſeri in Dæmonum veniunt poteſtatem. Per Dæmones rapiuntur ad loca tormentorum. Per Dæmones detinentur ijſdem locis. Per Dæmones cruciantur. Per Dæmones educuntur (quando exire datur) ex inferno: Et ſolæ moleſtiæ quas extra infernum mortalibus afferunt, quæque cum moleſtijs coniuncta ſunt, bonos Angelos, & non Dæmones habebunt authores? *Hoc de damnatorum hominum Spiritibus.*

17. Porrò vt Spirituum damnatorum hominum adminiſtri non ſunt boni Angeli; ita mali, ſiue *Dæmones nihil eorum, quæ cum purgandorum Spirituum moleſtijs coniuncta ſunt, efficiunt*. Omnia hæc bonos Angelos habent authores. Melior rectè ſentientium opinio eſt, purgandos homi-

hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si verò fateri ipſorum adhærent, dum rebus viuentium interſunt, adeoque propemodum omnia ſubminiſtrant atque efficiunt, quæ hic neceſſaria ſunt; quomodo ab ipſis pati nihil, nulla moleſtia affici credi debet?

Viuentes quidem ſequuntur Diaboli: viuentibus moleſtiam pariunt: ſed piè in Chriſto mortuos, quamuis etiam purgatorijs pœnis expientur, prorſus deſerunt. Ibi perſequuntur; quia ruinam ijſdem ſe ſperant poſſe afferre: hic deſerunt; quia fruſtra ſciunt laborem omnem ſuſcipi contra animas, de ſalute ſua ſecuriſsimas. 18.

Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob cauſas redire ad viuos permittantur. Sciunt eſſe aſſcriptos numero ciuium cæleſtium. Sciunt reditum ipſis ſingulari Dei beneficio concedi; vt citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas ſuas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam. 19.

Ita à poteſtate Dæmonum Spiritus purgandi ſunt exempti: vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neque in purgatorijs locis vllam ijſdem moleſtiam afferant: ſed nec adſint purgatorias pænas ſuſtinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1. Et ſi quando ad ſuperos, Dei benignitate redeunt, ſocios non hos, ſed bonos Angelos habeant: quomodo igitur dici poteſt, ipſorum opera corpora formari, aliaque effici, quę in hac moleſtandi ratione ſunt neceſſaria? 20.

Singulari Dei beneuolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non poteſt reditum hunc rarum quoddam Dei eſſe opus. In hoc verò vel neceſſaria eſſe Dæmonum operam, vel eandem Deum poſtulare dici poteſt: credi non debet. 21.

Indignum eſt eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes ſunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum ſunt conciues: qui tantum non ſunt poſſeſſores bonorum ſupernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta. 22.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, niſi grauem Dei voluiſſent incurrere offenſam. Res omnium ſententia clara eſt. Defuncti iam, & poterunt, & debebunt? Non debebunt, non poterunt. 23.

Finis primæ partis de infeſtis locis.

Digitized by Google

CAP. XXV.

Quibus Angelis authoribus tribuenda ſunt illa, quæ cum moleſtijs, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur viuentibus, coniuncta ſunt: boniſne an malis.

1. PLurima eſſe in infeſtationibus atque moleſtijs, quæ per humanos Spiritus afferuntur, & non his, ſed Angelis authoribus fiunt, ex duobus præcedentibus Capitibus certum eſt, & manifeſtum. Verùm quoniam Angeli duplices ſunt; quidam mali, qui propter peccata ſua, à Dei gratia exciderunt, & infernalibus pœnis adiudicati ſunt: quidam boni, qui in gratia perſtiterunt, & vitam æternam, quam iam feliciſſimam agunt ſibi promeruerunt; meritò quæritur, *Vtróſnam veros authores atque effectores moleſtiarum agnoſcere debeamus*; bonoſne, id eſt, beatos Spiritus; an malos, id eſt, Dæmones. Cui quæſtioni præſenti Capite reſpondendum eſt.

2. Et quidem ab vtriſque moleſtias omnes, qualeſcunque etiam illæ ſint, omniaque, quæ ad moleſtias concurrunt, *poſſe* procurari, nemo ignorat. Cùm enim hîc tria neceſſaria ſint, voluntas, vt velint; ſcientia, vt norint; poteſtas, vt valeant: hæcque omnia & ſingula, tàm in bonis, quam malis Angelis reperiantur; quid prohibet cur moleſtiæ hæ vtroſque authores habere *poſſint*.

3. Et de *voluntate*, quod velle poſſint, dubium non eſt. poteſt à Deo ipſis officium hoc imponi; voluntati autem eius quis reſiſtet? poſſunt & ipſi vltro hæc officia ſuſcipere. Non enim ab ipſorum conditione ſunt aliena. Denique hæcque hiſque ſimilia vtrique non rarò præſtant apud viuentes.

4. Sic de *ſcientia* ipſorum res eſt extra controuerſiam. Pollent ſcientia maxima vtrique ob rerum omnium ſibi in principio mundi congenitas ſpecies, in quibus veluti in ſpeculo, quas, & quot, & quando volunt, res poſſunt perfectiſſimè intueri. Ad hanc cùm rerum multarum obſeruatio, experientiaque acceſſerit; non potuit non magna incrementa rerum ſucceſſu accepiſſe.

5. Nec eſt dubium de poteſtate vtrorumque. *Natura corporalis*, inquiunt Pholoſophi, *ad omnem localem motum Angelis ſubiecta eſt.* An bonis tantum? Etiam malis. Iam verò moleſtiæ hæ, & quæcunque cum

cum ipſis ſunt coniuncta, motu corporalis naturæ fiunt & perficiuntur omnia.

Obſtat fortaſsis dictis, quòd quidam ipſorum, *à ſtatu perfectiori*, in 6.
quo conditi ſunt, *exciderunt*? Non obſtat. Non ob hoc vires ipſorum,
quæ hic requiruntur, labefactatæ ſunt: non ſunt diminutæ. Natura
tam in his integra, perfectaque permanſit; quàm in alijs, qui à ſtatu
ſuo non exciderunt, ſed maioribus tranſnaturalibuſque donis ſunt
cumulati.

Sic *nec à bonorum Angelorũ conditione officia hæc aliena ſunt.* quamuis 7.
enim hi in diuinæ Maieſtatis contemplatione ſint toti; humanarum
tamen rerum curam, cogitationeſq; quas Deus Opt. Max. illis commendauit,
non deponunt; quin eò & diligentiùs & ardentiùs exequuntur
ſibi impoſita officia; quò diuinæ beneuolentiæ in ſe ſentiunt
& obſeruant argumenta clariora & maiora.

Et poſſunt *boni* Angeli etiam eſſe authores moleſtiarum, quæ *dam-* 8.
natorum hominum Spiritibus tribuuntur. Et poſſunt *mali* Angeli eſ-
ſe authores earum, quæ tribuuntur *purgandis* Spiritibus. Cur enim
non poſſunt An quod ſuis viribus poſſunt, id ne præſtare valeant,
prohibet conditio Spirituum humanorum? Non prohibet.

Poſſunt igitur vtrique omnium moleſtiarum, & quæ cum ipſis con- 9.
iuncta ſunt, eſſe authores, ſiue à bonis, purgandiſque Spiritibus affe-
rantur, ſiue à malis damnatorum hominum Spiritibus. *An etiam au-*
thores ſunt? Hoc maiorem habet difficultatem.

Quæſtioni verò huic ita rectè reſponſum exiſtimamus, ſi dica- 10.
mus, *Omnium quæ malis damnatorum hominum Spiritibus tribuũtur, ab ip-*
ſis autem fieri nequeunt, non bonos, ſed malos Angelos authores & Archite-
ctos eſſe. Præterea, *Omniũ quæ à purgandis Spiritibus fieri putantur, nec ta-*
men ipſorum virtute fieri poſſunt, Angelis bonis, tanquam cauſis efficientibus
aſcribenda. Vt breuiter dici poſſit: Damnatorum Spirituum admi-
niſtros in moleſtijs eſſe Dæmones; Purgandorum verò in ijſdem
Adminiſtros eſſe Angelos beatos. Vide Thom. 1. p. quæſt. 89. a. 8. ad 2.

Quod dicimus vtrorumque conditio poſtulare videtur. *Quæ* 11.
enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate? quæ ſocietas luci ad tenebras? quæ
conuẽtio Chriſti ad Belial? qui conſenſus templo Dei cum idolis? Ita D. Pau-
lus 2. Cor. 6. Et hæc docere poſſunt bonos Angelos non hic perditæ
ſalutis Spiritibus ſeruire: ſed eadem inuerſa probabũt malos Ange-
los non ſe ingerere in res, atque negotia purgandorum Spirituũ. Quę
enim participatio iniquitati cum iuſtitia? quæ ſocietas tenebrarum
ad lucem? quæ conuentio Belial ad Chriſtum? qui conſenſus idolis
cum templo Dei?

Digitized by Google

hominum Spiritus à malis Angelis pati nihil. Si verò fateri ipſorum adhærent, dum rebus viuentium interſunt, adeoque propemodum omnia ſubminiſtrant atque efficiunt, quæ hic neceſſaria ſunt; quomodo ab ipſis pati nihil, nulla moleſtia affici credi debet?

Viuentes quidem ſequuntur Diaboli: viuentibus moleſtiam pariunt: ſed piè in Chriſto mortuos, quamuis etiam purgatorijs pœnis expientur, prorſus deſerunt. Ibi perſequuntur; quia ruinam iiſdem ſe ſperant poſſe afferre: hic deſerunt; quia fruſtra ſciunt laborem omnem ſuſcipi contra animas, de ſalute ſua ſecuriſsimas. 18.

Non ignorant Dæmones horum Spirituum conditionem. Non ignorant quas ob cauſas redire ad viuos permittantur. Sciunt eſſe aſſcriptos numero ciuium cæleſtium. Sciunt reditum ipſis ſingulari Dei beneficio concedi; vt citius à pœnis expediti, Deo perfruantur. In hanc rem operas ſuas conferrent Spiritus Nequam? Nequaquam. 19.

Ita à poteſtate Dæmonum Spiritus purgandi ſunt exempti: vt neque defunctos corpore comitentur ad purgatoria loca: neque in purgatorijs locis vllam iiſdem moleſtiam afferant: ſed nec adſint purgatorias pœnas ſuſtinentibus. Hæc melior opinio. (Alij aliud. Vide fol. 1945. Bel. Tom. 1. Et ſi quando ad ſuperos, Dei benignitate redeunt, ſocios non hos, ſed bonos Angelos habeant: quomodo igitur dici poteſt, ipſorum opera corpora formari, aliaque effici, quę in hac moleſtandi ratione ſunt neceſſaria? 20.

Singulari Dei beneuolentia, atque beneficio fit, quòd hi Spiritus ad viuos redeant. Negari quoque non poteſt reditum hunc rarum quoddam Dei eſſe opus. In hoc verò vel neceſſaria eſſe Dæmonum operam, vel eandem Deum poſtulare dici poteſt: credi non debet. 21.

Indignum eſt eos, qui de Diabolo triumpharunt; qui hæredes ſunt regni Cælorum: qui bonorum Angelorum ſunt conciues: qui tantum non ſunt poſſeſſores bonorum ſupernorum; pendere à malignorum Spirituum auxilio: & quidem ea in re, vnde tanta tam ad bonos Spiritus, quam ad viuentes homines veniunt emolumenta. 22.

Dum homines viuerent, opera Dæmonum nec potuerunt, nec debuerunt vti, niſi grauem Dei voluiſſent incurrere offenſam. Res omnium ſententia clara eſt. Defuncti iam, & poterunt, & debebunt? Non debebunt, non poterunt. 23.

Finis primæ partis de infeſtis locis.

DE LOCIS

INFESTIS ALTERA DISPVTATIONIS PARS:

IN QVA

ARGVMENTA ATQVE IVDICIA,

Vnde moleſtantium Spirituum conditio cognoſcitur, aperiuntur & diſcutiuntur.

ISAGOGE IN ALTERAM DISPVTAtionis partem, de Locis Infeſtis.

1. *ALtera Diſputationis pars in perueſtiganda diſtinctione Spirituum, qui moleſtant, verſatur. Cum enim propoſitum nobis ſit, modos, quibus ab infeſtantibus Spiritibus loca purgentur, præſcribere: & non eadem ratione omnes Spiritus abigantur, (quemadmodum nec vna omnium Spirituum eſt conditio)*
2. *omnino Spiritus ipſi prius cognoſcendi ſunt, atq; diſtinguendi quàm modi dandi, quibus loca purgentur. Atq; ad hoc Secunda Diſputationis pars ſeruit.*

Non tamen omnium Spirituum, quæ apparent, diſtinctiones hic inquirimus: illos ſolum, qui mole-
3. *ſtant, cupimus cognoſcere: quia de his ſolis, non de omnibus, noſtra Diſputatio eſt. Alibi quoque de aliorum diſtinctione tractatum eſt: licet breuiter.*

Quoniam autem moleſtantes Spiritus duplicis

ſunt

Digitized by Google

ſunt generis, Humani & Dæmoniaci: prima noſtra occupatio erit, vt quibus rationibus Humani à Dæmoniacis diſtinguantur, aperiamus. Deinde, quia Humani quoq; duplicis generis ſunt, ſecundo inquirendum diſcrimen, quo hi ab illis diſcernuntur, damnati, videlicet, à purgandis.

Porrò diſtinctio humanorum Spirituum à Dæmonibus, vel à forma peti poteſt, qua conſpiciuntur: vel à ſtrepitis & tumultu, qui excitatur: vel ab oratione, quam ad viuos habent: vel à malis, quæ afferunt: vel ab officijs, quæ præſtant: vel à locis, vbi degunt: vel à tempore, quomodo graſſantur: vel ex ingenio mortalium, qui Spiritus perſequentes ſuſtinent: vel ex conditione perſequentium Spirituum. Nos in ſingulis, quid veriſimile iudicemus, docebimus. 7.

DE NOTIS, QVAE DAEMONVM SPIRItus ab humanis diſtinguunt.

CAP. XXVI.

An, & qua forma diſtinguat humanos Spiritus à Dæmoniacis, ſiue Dæmonibus apparentibus.

F*ormæ* rationem magni faciendam eſſe in diſcernendis, atque diſtinguendis Spiritibus plerique ſentiunt: quorum vt iudicium temerarium non eſt, ita leuis animi illud, citra omnem tergiuerſationem, admittere. Nos duobus aut tribus *Aſſertis*, veritatem concludi exiſtimamus. 1.

Primum eſt, formas quaſdam eſſe omnibus Spiritibus communes; ex quibus proinde certum inter Spiritus diſcrimen peti nequit.

Alterum, quaſdam Dæmones prodere.

Tertium, quaſdam probabiles coniecturas de humanis Spiritibus facere.

2. *Humana forma omnibus Spiritibus communis eſt*. Illa ſe viuentium conſpectui offerunt, non defunctorum tantum hominum Spiritus; verum etiam Dæmoniaci. Quot nos, ſuperius Cap. Spirituum moleſtantium exempla produximus, ſub *humana forma*; quorum tamen alij humani, alij Dæmoniaci?

3. Facilè forſitan, quis ſibi perſuaderi patietur, humanos eſſe Spiritus, qui ſub *humana* conſpiciuntur *forma*: at non ita facilè, ſub *humana* latitare Dæmones. At tam facilè eſt Dæmonibus *humanam* formam effingere, atque aſſumere; quam aliam quamcumque. Nec hic maior poteſtas: nec maior, quam ibi, requiritur induſtria: nec cognitio maior.

Sub *humana forma* viſi ſunt plures. Primum ille, quem Hildeshei-
4. menſes Hutgen, à pileo; vocarunt; cuius ſuperius capite 1. meminimus. Deinde duo alij, quorum Alexander ab Alexandro meminit, li. 4. Genialium dierum, ca. 19. quorum vnus ei ſe ſocium præbuit, qui dirum facinus in patrem commiſſurus, Romam proficiſcebatur: alter Thomam quendam, religioſum, trans flumen portare paratus erat. de quibus c. 30. de Dæmoniacis, forſitan etiam is, qui Chriſtum, in deſerto, tentaturus acceſsit.

Sed & ſub *humana forma* ſæpiſsimè Sanctos homines ſunt agreſsi, & de arce ſanctitatis eos deijcere conati. Quidā ſub ſpecie genitoris acceſſit VVilhelmū Pictauorum Comitem, & ſanctiſsimum eremi cultorem: vt in eiuſdem vita refert Theobaldus, c. 19. apud Surium Tomo 1. Alius ſub ſpecie *mariti* miſerabilis S. Melaniam: apud eundem Surium, eodem Tomo, Tertius ſub ſpecie *Monachi* S. Dominicum: in eius Vita l. 3. c. 12. Quartus ſub ſpecie *mulieris* S. Iuſtinam, quam Cyprianus aliquando deperijt: quemadmodum in vtriuſque Vita ſcribit Metaphraſtes.

Et qui B. Vicentio moleſtus fuit, nunc referebat vaſtum *Aethiopem*; nunc venerabilem quendam, ætate grandem, *eremitam*, teſte Petro Ranzanio, l. i. c. 9. In Vita eius. Qui verò Monachos tentaturus veniebat obuiam B. Benedicto, *medicus* videbatur; vt dicitur ca. 30. Vitæ ipſius, à B. Gregorio deſcriptæ. Et nigellus *puer* viſus eſt; qui moleſtus fuit S. Claræ: vt habetur cap. 13. in vita eiuſdem. Et formoſiſsimus *miles*, qui turpem conſuetudinem habuit cum muliere, cuius mentio fit in vita B. Bernardi, lib. 2. cap. 6. (Vide de hoc cap. 92. huius diſputationis) Qui Abbatem Nachonem tentauit, *puellæ Aethiopiſſæ*, quam ipſe olim nouerat, ſpeciem induit, teſte Palladio in Hiſtoria. SS. Patrum, Sect. 26.

5. De S. Martino refert Sulpitius, in Vita eiuſdem cap. 24. quod ſe eidem

eidem nunc in forma *Iouis* exhibuerit; nunc in forma *Mercurij*: perſæpe quoque ſimularit *Venerem* atque *Mineruam*. Et cum parentes ſuos ſanctus vir viſitaturus, præterijſſet Mediolanum, eundem Spiritum ſub *humana* effigie habuit obuiam: inſultantique, quod ſemper ipſi eſſet aduerſaturus, reſpondit Martinus: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Hoc cap. 4. Sulpitius.

Atque vt ex Gentilium hiſtoria etiam exemplum depromamus. Sub *humana*, & quidem grandioris mulieris ſeſe exhibuit Curtio Rufo. Rem totam his verbis refert Plinius. lib. 7. Epiſtolarum, Epiſt. 27. Tenuis, inquit, & obſcurus obtinenti Africam comes hæſerat: inclinato die ſpatiebatur in porticu, offertur ei mulieris figura, humana grandior, pulchriorque, perterrito Africam ſe, futurorum prænunciam dixit. Iturum enim Romam, honoresque geſturum, atque etiam cum ſummo imperio in eandem prouinciam reuerſurum, ibique moriturum, facta ſunt omnia. Ita Plinius.

Nec Iudæis humana ſpecie Diabolus defuit. Indutus aliquando formam Moyſis, Iudæos acceſſit, & ſe ducem ijs, in promiſsionis terram futurum, pollicitus eſt. Induxit perſuaſos ad mare transfertendum: ſed plurimi ipſorum vndis inuoluti, ſuffocati ſunt. Vide Sigebertum circa annum Chriſti 438.

Omnibus addamus illum, qui anno Domini 1153. qui in Furnenſi agro, pago Eggafridi inferioris Germaniæ *Gerardum* Ducem Betaniæ ſe mentitus eſt, & diu multumque varijs præſtigijs hominibus illuſit: qui tandem à Diacono quodam Rodolpho adiuratus, quod erat, immundum ſe ſpiritum eſſe, confeſſus eſt. Ita Iacobus Mayerus lib. 5. Annalium Flandriæ, anno 1153.

Quid, quod non humanam tantum formam effingant Spiritus hi Nequam; ſed *in Angelos lucis ſe quandoque transferant?* Hortatur 5.
quodam loco Corinthios (2. cap. 11.) Apoſtolus Paulus, vt ſibi à falſis Prophetis caueant: & idcirco putat eos non poſſe nimium eſſe cautos; quod ſint *operarij ſubdoli transfigurantes ſe in Apoſtolos Chriſti*. Nec hoc vult ipſis mirum videri; cum etiam ipſe Satanas transfiguret ſe in *Angelum lucis*. Et ſub *Angeli* ſpecie ſe exhibuit S. Elphego, Epiſcopo Cantuarienſi: quemadmodum in Vita eius ſcribit Orbertus, eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. Apud Surium Tom. 2. Item Oſuualdo VVigornienſi Epiſcopo: apud eundem Surium, Tom. B. 5.

Sed nec Angelorum forma contenti; etiam *Chriſti ſimulant ſpeciem atq; imaginem*. Cùm morti proximus eſſet ſanctiſſimus Martinus, ea ſe ſpecie ipſi exhibuit Dæmon, quæ *Chriſtum* referret: & qua, niſi

niſi habitus verſipellem prodidiſſet, fortè vir ſanctus deceptus fuiſſet. Quocirca non deformitatem vultûs, quæ nulla erat; ſed peregrinum & alienum, à Chriſto, habitum Dæmoni obijcit, dicens: *Dominus Ieſus Chriſtus non purpuratum, aut diademate renitentem ſe venturum eſſe prædixit*. In eadem *Chriſti ſpecie* ſe exhibuit Sedundello (cuius in Vita Friardi recluſi mentio fit apud Gregorium Turonenſem, lib. de vitis Patrum ca. 10.) atque vt eremũ relinqueret, auctor fuit In eadem Valenti, eremi cultori; quemadmodum ad longum deſcribit Palladius, in Hiſtoria SS. Patrum, Sectio. 28 Quid quod Trinitatem aliquando triplici capite exhibere voluerit? Vide Theſ. 22. Capitis 19.

7. Nec mirum eſt, *humanas formas* vultusque Dæmones effingere: quoniam non ipſis tantum propoſitum eſt, vt viuentibus terrorem atque horrorem incutiant: etiam quærunt mortalium perniciem atque animæ interitum; quem cum ficta *hominum* forma poſsint procurare; ita *humano* vultu quærunt, vt interimant; quemadmodum peregrinis formis, vt terreant. Hoc primum. Secundum ſequitur.

8. *Quædam tamen forma & facies, Dæmones produnt*. Quæ verò? Illæ omnes ſecundi, & tertij ordinis, quarum Theſibus 11 & 12 Capitis decimi noni mentionem fecimus, *brutorum, & monſtroſorum animalium*. Produnt, inquam, Dæmones: quia & Dæmonibus optimè *conueniũt*; &, vt ſub his defunctorum hominum Spiritus prodeant, nulla cogit neceſsitas; nulla ratio probat.

9. Et quidem optimè Dæmonibus illæ *conueniunt*: ſiue fines attendamus, qui Dæmonibus ſub his laruis propoſiti ſunt; ſiue rationes diuinæ prouidentiæ, quæ etiam in hoc negotio non deſideratur. Propoſitum eſt Dæmonibus terrorem incutere, & moleſtare: annon hic magis ferarum & brutorum horrendæ; quàm humana, per ſe amica, ſpecies ſeruit? Diuinæ prouidentiæ ratio poſtulat; vt & conditionem ſuam intelligant Spiritus: quæ ob peccatum miſerrima eſt, atque à brutorum, monſtrorumque vix differt: & vt homines cognoſcant, quam à Dæmonibus ſibi cauendum ſit, quorum exterior etiam & ſimulata forma, argumenta ſummæ crudelitatis præbet.

10. Vt ſub his formis hominum Spiritus prodeant, *nulla ratio cogit*. Nam illi; vel viuentium rebus interſunt, vt ipſorum ſubſidijs iuuentur, quod purgandis Spiritibus propoſitum eſt: vel vt diuinæ iuſtitiæ in ſe præbeant teſtimonium; & benè cum ſua ignominia, pœnas luant, quas malè viuendo contraxerunt: qui finis in damnatis ſpectatur,

Digitized by Google

tur. Vtrobique *vt forma humana* appareant, neceſſe eſt.

Quod ſi quandoque peregrinum quid, vel monſtruoſum in
humanis Spiritibus obſeruatur; tantum illud non crediderim; vt 11
aliam ſpeciem formamq; tribuat; propterea; quod, vt diximus, ſemper hi Spiritus, vt cognoſcantur, videantur apparere: cognoſci verò nequeant, niſi humanam, & propriam propemodum referant. Hoc ſecundum.

Formæ igitur brutorum atque monſtrorum produnt Spiritus
Dæmoniorum. Et familiares hæ ſunt Dæmonibus. id ſequentibus 12.
docemus. D. Baſilius in Iſaiæ c. 2. refert illos ſæpè hominibus petulanter inſultare *felis, muſtulæ, & canis ſe diſcerpentis* ſpecie. Aluarotus à Minues, Ouieda, & qui Indorum occidentalium mores ſcriptis mandarunt, frequentiſsimos aiunt illis eſſe Dæmonũ occurſus, modò *hac, modo alia animantis* facie ſe oſtendentium. Andreas quidam Italus in *canis cæci & rufi ſpecie* ſecum ducebat Dæmonem, anno 1548. qui vniuſcuiuſq; arcana aperiret, ſtupendaq; alia ederet. ita VVeſper. in Iuſtinum. Cornelius Agrippa cacodæmonem *nigri canis* forma, quotidianum aſſeclam habuit, cui collare erat lorum magicis per clauorum emblemata notis inſcriptum. hoc Iouius in Agrippæ Elogio.

Sic Dæmones Septem in Nicæa ciuitate inter ſepulchra deliteſcebant ſub forma *canis*; qui obuios quoſque laceſſerent, donec eos S. Andreas, rogante populo, in ſolitudinem exegit; teſte Abdia, in Hiſt Apoſt *Equorum* etiam ſpecies referunt. Commemorat Olaus Magnus lib. 3 Hiſtor. Septent. cap. 19. Hodingum Danorum Regem, in ſuum regnum, quo nonnullorum factione fuerat eiectus, per immenſa maris ſpatia ab Othini Dæmone in *equi* ſpecie eſſe reductum.

Seruit quoque hic modus Sagarum confeſsio. Illarum vna, teſte Nicolao Remigio, l. 1. c. 7. de Dæmonolatria, retulit, cùm ſe Martinellus ſuus captiuam inuiſeret, modò *auis* per feneſtram inuolantis, modò *leporis* aut *muris* circumcurrentis formam induiſſe. Alia aſſeruit ſub *atri canis* ſpecie à ſe iridẽ in carcere viſum: alia obſeruatũ inſtar *cancri*: alia in carcerem illabi conſueuiſſe per cancellos, *felis aut puſillo alicuius beſtiæ* habitu. Hæc Remigius. Sed ad tertium.

Tertio dicebamus, *Quaſdam formas probabiles coniecturas facere;*
quòd hominum, non Dæmonum Spiritus ſint, qui viuentibus adſint. In harum 13.
numero vel ſolam, vel certè præcipuam dixero illam, quæ *ita humana eſt, vt peregrinum, & ab humana alienum habeat nihil*: & nec vlla ſui parte, nec peregrino colore, nec figura, nec habitu, nec geſtuũ aut

morum leuitate, nec mole, nec paruitate ab humana degeneret.

14. Hanc humani Spiritus indicem eſſe nullus dubitat. Quid tam humanum Spiritum repræſentare poteſt, quàm humana forma? & quidem talis, qualem cùm corpus agebat, & fouebat, Spiritus efficiebat? Quòd verò hæc non facilè alium, quam humanum, Spiritum repræſentet; inde coniectura accipitur; quod ſub humana Dæmones vix conſpiciantur, niſi etiam ſui *aliquod* indicium, quadam humanæ formæ deformatione præbeant; ex qua illos, vt ex vngue Leonem, facilè deprehendas.

15. Hinc eſt, quòd qui vel Spectris territi, vel quouis modo à Spiritibus tentati ſunt; ſi præter humanam ſpeciem notaſſent nihil, non Dæmonum, ſed hominum Spiritus crediderint, qui viderentur. Contrà, pro Dæmonibus habuerint: ſi humana ſpecies *vitium* aliquod, vel parte ſuî, vel colore, vel habitu, vel nimia mole, vel exiguitate corporis referret. Non dubitauit eſſe hominis Spiritum Imperator. Nero, qui matrem ſuam referebat, de quo 1. c. At Thomas Monachus, teſte Alexandro ab Alexandro (lib. 4. Genialium dierum c. 19.) quem ſe ſocium itineris hominem habere credebat; tandem deprehendit verum eſſe Dæmonem; non aliunde, nec prius, quàm vbi pedes ipſius tranſituri vadum, *belua* non hominis pedes animaduertit.

16. Ex dictis ſequitur *duobus modis* formam externam Dæmoniorum Spiritus prodere. Alter eſt, ſi ſub *brutorum* & *monſtroſorum* figura conſpiciantur ſpectra. Alter, ſi ſub humana; ſed tali, quæ *vitium* quoddam habeat, & ab hominum vſitata, quodam modo, degeneret.

17. Vitium porrò multis modis in forma accidere poteſt. Aut partis alicuius additione; vt ſi caudatus ab humana forma appareat Spiritus: aut partis detractione, vt ſi ſine capite, brachijs, vel alia notabili parte: aut figura; vt ſi pedibus referat leonem, auribus aſinum: aut exceſſu quantitatis; vt ſi prodigioſæ magnitudinis conſpiciatur: aut quantitatis defectu: vt ſi infra omnem humanam appareat quantitatem: aut habitu; vt ſi peregrino prorſus, & cuius apud homines vſus non eſt, videatur: aut motu corporis; vt ſi nimium geſticuletur, & incenſus diſſolutior ſit, atque homini minimè conueniens, &c.

Itaque dubium non erat, quin Dæmon eſſet, quem fratres quidem loquentem audiebant, ſed tamen videre poterat nemo; Videbat autem S. Benedictus, *teterrimum*, vt loquitur S. Gregorius, *& ſuccenſum, & qui in ipſum ore oculisq́ flammantibus*, ſæuire videbatur, quando S

doS vir in monte Caſcini contriuit Idolum Apollinis, & eiuſdem templum conuertit in Oratorium S. Martini. Hiſtoriam hanc pluribus verbis refert Cæſar Baronius, Tomo 7. Annalium circa annum Domini 529. ex c. 8. l. 2. Dialog. B. Gregorij.

Et vitiata hominis forma Dæmones frequenter Sagis ſe exhibent: 18.
Refert Nicolaus Remigius de Dæmonolatria, li. 1. ca. 7. plurima exempla earum, quæ omni exceptione maius huius rei teſtimonium dederunt. palamq; confeſſæ ſunt *facies* Martinellis ſuis fuiſſe obſcuras atraſque; lumina penitùs abdita & inſtar flammæ micantia: oris rictus ſparſos, profundos, ac perpetuo olidi ſulphureiq. aliquid æſtuantes, manus ſtrigoſas: & villis atque hamis deformes: pedes corneos bifidoſque: ſtaturam nūquam iuſtam; ſed aut breuitate aut vaſtitate ſemper aliqua inſolentem; totamq; adeò ſeriem extra modum. Addidit alia Martinellum ſe quandoq; vidiſſe *capite vel altero pede* trūcum, mutilumq; cùm fortè ſaltationes nocturnas vna cum ſuis agitaret. Hæc Remigius.

Atque ita de *forma*, quæ Dæmoniorum Spiritus prodit. His v- 19.
num addo ex iam dicto Remigio (lib 1. cap. 25) inter omnes pecudum formas vnam *Hirci* ipſis gratiſsimam eſſe, maximè tum, cùm ſe obſeruantia aliqua Sagis colendos exhibent. Huius dat cauſam: quòd forma hæc moribus ingenioque, ipſorum conueniat. *Hircorum inquit, præter cæteras pecudes nobilitatur graueolentia: nulla re tam certo ſuam Dæmon teſtatur præſentiam, quam odoris fœditate intolerabili. Hircorum libidinoſa obſcœnitas etiam prouerbio locum fecit: hoc vnum Dæmon præcipuè ſatagit, vt ſuos rebus venereis quàm maximè deditos habeat. & ne deſit occaſio, ipſe ſe quoties illis occurrit, eam formam induit, quæ huic vſui ſit accommodatiſsima. Hircorum in obuios quoſque ſæpè profuſa petulantia eſt: nulla non obit, ac pererrat terrarum loca Dæmon, dum offendat, in quem impetum incurſumquè faciat. Hirci ſaliua fructibus venenum eſt, teſte Varrone, lib. 1. de Re ruſtica, cap. 2. eiuſque dentes ſatis interitus ac peſtis præſentiſſima: Satanæ viperinus morſus eſt, afflatus letalis & exitioſus. Hirci obtutus trux & ferox, frons cornibus aſpera, barba promiſſa & inculta, villi temerè pendentes, ſuccincta crura, totus habitus corporis ad fœditatem comparatus.* & hæc Dæmoni conueniunt. Vide plura, ſi placet, apud Remigium.

CAP. *XXVII.*

An, & qui ſtrepitus humanos Spiritus à Dæmonibus diſtinguant.

Digitized by Google

1\. ALtera ratio, qua Spiritus deprehenduntur, eſt *ſtrepitus*, & qui ſe in aures inſinuat, *ſonus*. Et quia eadem quandoque ſolet eſſe ratio veri diſtinctionis, quæ cognitionis, vtrum ex ſtrepitu excitato, & ſimulatis clamoribus deprehendi valeat, qui Dæmoniorum ſunt Spiritus, & qui hominum; hoc Capite explicandum eſt.

2\. Diximus ſuperius *varios* eſſe, qui à Spiritibus excitantur, ſonos: verùm *duobus generibus* comprehēdi videntur omnes. Quidam ſpeciem habent eorum, qui non niſi *à viuentibus* excitātur: vt ſunt, vox, clamor, riſus, gemitus: quidam *nudi* ſunt *ſoni*, & rebus quoque vita deſtitutis conueniunt. An fortè priores illi humanos Spiritus produnt, poſteriores Dæmones? *Non hinc diſtinctio Spirituum* perfecta ſumitur. Dæmones, vt nudos, ſiue non viuentium ſonos; ita viuentium perfectè excitare poſſunt.

3\. Rurſus viuentium ſoni duplicis ſunt generis. Alij articulati ſunt, alij cōfuſi, ſiue *non articulati*. Illi proprij ſunt hominum; hi etiam brutorum animalium. An fortè ex illis Spiritibus deprehenditur humanus; ex his Diabolicus? Quidquid ſit de his poſterioribus; *priores illi nō ſolis hominibus tribuendi ſunt*: quocirca nec ſolos homines produnt. Eſto vox vera, articulataque homini conueniat: at vox non vera, quantumuis articulata, qualis hic eſt, Dæmonibus conuenire poteſt.

4\. Fortè ſonus articulatus talis, qui *conceptus mentis ſit index*, ſi audiatur; ab humano tantùm erit Spiritu, humanumque Spiritum probabit? *Nec hoc dici poteſt*. Qui poſſunt edere ſonos, Diabolici Spiritus; poſſunt & articulatos ſonos: & eos, qui mentis atque conceptuum indices ſunt, formare.

5\. Eſt in ſono alia differentia, qua alij *acuti*, alij *graues* dicuntur. Vtrique excitantur à Spiritibus: vtrique auribus viuentium hauriuntur. Verùm quemadmodum iam dicti, Spiritus non produnt; *ita neque hi*. Poſſunt acuti & graues excitari à Spiritibus humanis: poſſunt excitari à Dæmonibus.

6\. Præterea ſunt quidam, qui grauiter audientium *aures perſtringunt*: ſunt alij qui *ſuauiter afficiunt*. An fortè illi produnt crudeles, & truces Dæmones; hi, ſi non omnibus, ſaltem aliquibus defunctorum hominum Spiritibus ſunt proprij? *Nec hoc quidem*. Qui in Angelos lucis ſe transferunt Nequam Spiritus; non poſſent Angelorum etiam linguis loqui, & aures demulcere?

7\. Nicolaus Remigius, lib. 1. de Dæmonolatria cap. 8. ex duplici voce videtur docere Dæmones prodi, *obſcura* atque *exili*, ſiue debili.

Prins probat exemplis Maleficarum plurium, quæ Dæmonibus, ſuis Martinellis, confeſſæ ſunt *vocem eſſe, qualem emittunt qui os dolium, aut teſtam rimoſam inſertum habent*: alterum teſtimonio Hermolai Barbari, qui teſte Petro Crinito, lib. 7. de honeſt. diſcipl. cap. 2. teſtatur à ſe auditam fuiſſe vocem *ſubſibilantis Dæmonis*, cùm ille fortè de Ariſtotelis Entelechia interrogatus, ſibi & Georgio Plancentico reſpondiſſet. Ad hæc accedit, quod Pſellus lib. de Dæmon. docet Dæmones dedita opera *tenues & exiles voces* edere, vt eorum mendacia propter indiſtinctam illius obſcuritatem minùs deprehendantur. Et Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus *vocem confuſam inaudiuit* Spectri, ad altare nocte ſtantis; cùm ille id iurgabundus increpaſſet, vt Cedrenus, Calliſtes, & Theodoretus in additione ad Zonaram, Tom. 3. lib. 1. collectan. Hiſtór. Eccleſ. ſcriptis ſuis teſtatum relinquerunt. Aſſyriorum etiam & Chaldæorum λεκανομάντεια hoc præſtare ſolebat, vt Dæmones è pelui *ſtridula voce & tenui ſibilo* verba ederent. Hæc & his ſimilia dicto loco Nicolaus Remigius.

Sed non hoc fine ab ipſo ſunt dicta, quaſi hac vocum differentia Dæmoniorum Spiritus velit diſtingui ab alijs Spiritibus. Omnibus Spiritibus dictæ voces *poſſunt* conuenire, & vt dictæ *conueniunt* Dæmonibus; ita dictis contrariæ poſſunt ijſdem conuenire. Solum docet Remigius Dæmones dictas voces in aſſumptis corporibus edidiſſe.

Veruntamen, quamuis ex iam dictis Spiritus humani à Dæmonibus non diſtinguantur; quidam tamen ſoni ſunt & ſtrepitus; qui ſolis Dæmonibus videntur conuenire: quidam qui probabile indicium præbent humanorum Spirituum: ex quibus proinde aliqua Spirituum diſcretio, atque differentia peti poteſt. 8.

Duplices verò ſunt; qui Dæmones habent auctores. Principio illi, *qui non niſi bruta animantia atque horrenda monſtra referunt*: tum deinde, qui *cum ingenti tumultu fiunt, & corporum magna agitatione atque motu*. 9.

Vtrique vix alios, quàm Dæmones, poſſunt habere auctores. Sed & ſolis Dæmonibus conuenientiſsimè tribuuntur. *Priores* quidẽ, quia non alia horum tumultuum, & ſonorum, qui à Spiritibus excitantur, ratio; quam *formarum* peregrinarum, atque monſtroſarum. Quemadmodum igitur formis ſe viſui obijciunt, & inſinuant: ita brutorum animalium, & monſtroſorum effictis vocibus audirui *Poſteriores* verò; partim quia ſolùm ob moleſtiam afferendam excitantur; quæ præcipuè in locis infeſtis ab infernalibus Spiritibus quæritur; partim, quia ſæpe humanis viribus fieri nequeunt. 10.

Digitized by Google

Accedit quòd multa ratio cogat, vt hos tumultus & brutorum a-
11. nimalium inconditos clamores humanis Spiritibus tribuamus. Quibus enim tribuemus? Purgandis? At quod illis, dum ad nos redeunt, propoſitum eſt, non hos clamores exigit. An damnatis? At quamuis moleſti eſſe cupiant; quia tamen diuinæ prouidentiæ ratio poſtulat, vt magis ſe prodant, quàm noceant; potiùs humanos, vt ita dicam, tumultus & ſonos, quam brutorum excitare dicendi ſunt.

Atque hinc eſt, quod ſancti viri præſentiam Dæmonum depre-
12. henderint ex barritu, ſibilo, rugitu, vlulatu, grunitu, & his ſimilibus brutorum animalium vocibus. Vide caput 19. præſentis Diſputationis.

Hoc etiam modo ſe prodidit Spiritus Nequam in domo quadam apud Corinthios, quàm Dacius Epiſcopus Mediolanenſis aliquando inhabitauit. Rem totam ex 3. Dialog. cap. 4. verbis B. Gregorij aſſcribimus. poteſt enim pluribus locis, in hac Diſput. ſeruire. Tempore igitur Iuſtiniani, cùm Dacius vrbis Mediolanenſis Epiſcopus, cauſa fidei exactus, Conſtantinopolim pergeret, Corinthum deuenit. Qui cùm largam domum ad hoſpitandum quæreret, quæ comitatum eius totum ferre poſſet: & vix inueniret; aſpexit eminus domum congruentis magnitudinis, eamque ſibi præparari ad hoſpitandum iuſſit. Cumque eiuſdem loci incolę dicerent, in ea tunc manere non poſſe; quia multis iam annis eam Diabolus inhabitaret; vir Venerabilis Dacius reſpondit dicens: Imò ideo hoſpitari in eadem domo debemus, ſi hanc malignus Spiritus inuaſit, & ab ea hominum habitationem repulit. In ea igitur ſibi parari iuſsit, ſecurusq; illam, antiqui hoſtis certamina toleraturus, intrauit. Itaque intempeſtæ noctis ſilentio, cùm vir Dei quieſceret, antiquus hoſtis, immenſis vocibus, magniſque clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum, ruditus aſinorum, ſibilos ſerpentum, porcorum grunitus, ſtridores ſoricum. Tunc repente Dacius, tot vocibus excitatus, ſurrexit; vehementer iratus, & contra antiquum hoſtem magnis cœpit vocibus clamare dicens: Benè tibi contigit, miſer. Tu ille es qui dixiſti, ponam ſedem meam ad aquilonem, & ero ſimilis altiſſimo. Ecce per ſuperbiam tuam porcis & ſoricibus ſimilis factus es, & qui imitari Deum indignè voluiſti; ecce, vt dignus es, beſtias imitaris. Ad quam eius vocē Dæmon erubuit: & fidelium habitaculum domus facta eſt. abſceſſitque mendax & infidelis Spiritus. Hæc Gregorius: & poſt eum Baronius, Tom 7 anno 540.

13. Interim tamen, inter duos iam dictos modos, ex priori *certius* argumentum deſumi dixerim, quàm poſteriori: quamuis fortè nec prior ita

or ita ſit certus, vt exceptionem nullam admittat. Miſerrima damnatorum conditio fortaſsis hos quandoque clamores exprimit. Nequitia etiam eorum ſumma efficit, vt cùm mortalibus nocere deſiderent, etiam hos tumultus, qui ad nocendum magis accommodati ſunt, edant.

Sed *Quomodo, humani hic Spiritus deprehendantur*, dicamus. Vnum ego hic ſonum pro ipſis non leuè argumentum præbere exiſtimarem; illum, videlicet, *qui triſtis animi, certa quædam ſignificatio eſt*; vt ſunt ſuſpiria, gemitus, fletus, illachrymationes. Quamuis enim hæc etiam Dæmones poſſint habere authores; humanis tamen propria videntur: humanis magis conueniunt; & humanis magis, quam Dæmoniorum Spiritibus ſeruiunt. 14.

Propria videntur eſſe humanis, quoniam gemere, flere, lachrymari hominum ſunt propria; vt ob id, quemadmodum ex propria hominis forma haud leuè; ita hinc, ſi non magnum, aliquod ſaltem argumentum ſumi debeat. 15.

Humanis magis conueniunt, propterea quod teſtificatio ſint prementis doloris, quem vt præ alijs, exprimant humani Spiritus, Deus in hoc Spirituum ad nos reditu poſtulare videtur; nimirum vt ſic defunctorum miſerias mortales intelligant: & ipſorum exemplo edocti ſibi caueant, melioraque ſectentur: quæ Spirituum Diabolicorum planctu & eiulatu, qui alterius ab hominibus naturæ ſunt & conditionis, non ita commodè præſtari poſſe videbantur. 16.

Sic ſuſpiria hæc atque gemitus, non tam Dæmonibus *ſeruiunt*, quàm humanis Spiritibus; ſi non omnibus, profectò bonis & purgandis. Etenim ad commiſerationem excitandam omnino apta ſunt. Quidni igitur ijs tribuenda, quibus miſericordia fieri poteſt? At Dæmoniorum Spiritus, & miſericordia indigni: & miſericordiam nullam ſperant: ſperant autem, & digni ſunt Spiritus purgandi. 17.

CAP. XXVIII.

An, & qua oratio diſtinguat humanos & Dæmoniorum Spiritus inter ſe.

NOn ſtrepitus ſolùm, tumultus, & inconditi ſoni audiuntur à Spiritibus excitati: audiuntur & *orationes*, quas ad homines habent: & ob id præſens Diſputatio poſtulat, vt 1.

non

non ſtrepitus tantum; verum etiam *orationes* inueſtigemus: vt, Vtrum illæ quoque aliquod diſcrimen ſuppeditent, intelligamus.

2. Et quidem ſi vnius generis eſſent omnes *orationes*, fruſtra hic labor ſuſciperetur: (in vna enim eademq; oratione, & quæ ſibi ſemper eſt ſimilis, quod diſcrimen conſtituas?) nunc quia orationum genera ſunt *plura*; non poteſt eſſe inanis hæc Diſputatio: forſitan etiam eò difficilior, quò genera ſunt plura.

3. Sunt orationes quædam *enunciatiuæ*; in quibus verum eſt, vel falſum. Sunt aliæ *non enunciatiuæ*; quæ quamuis perfectum ſenſum contineant, non tamen verum ſignificant, aut falſum. Rurſus priores, vel præteritum tempus reſpiciunt, vel præſens vel futurum. Poſteriores autem nunc deprecatiuæ ſunt; nunc imperatiuæ, nunc interrogatiuæ; nunc optatiuæ: nunc vocatiuæ. Præterea omnibus poteſt accidere, vt vel bonæ ſint, vel malæ, &c.

4. Et *omnes hæ orationes à Spiritibus habentur*: Et, quod magis eſt, ab omnibus omnes poſſunt haberi. quocirca & de omnibus examen poſſet inſtitui. Verùm, quoniam res propemodum eſſet infiniti negotij; aliquas, quæ familiariores ſunt Spiritibus, & diſcrimen inter ipſos certius prodere videntur, diſcutiendę ſunt.

5. Hæ ſunt, *apertè mala: ad bonum hortatoria*; *boni petitoria*: *occultorum reuelatoria* & *vana*: ſiue, quæ non niſi oſtentationis cauſa, aut leuiter ſuſceptæ ſunt.

6. Hæc genera. In ſingulis generibus ſpecies plures. *Apertè mala* ſunt, quæ vel in iniuriam cedunt Dei: vel proximis incómodant; vel ad hæc inuitant. Primi generis ſunt blaſphemiæ: ſecundi diræ imprecationes, conuitia, contumeliæ, detractiones, mendacia, turpiloquia, & ſi quæ aliæ. Tertij, quæ ad dicta quouis modo deducunt.

7. *Ad bonum hortatoria*, pro bonorum ferè generibus multiplices ſunt: ſed tamen illorum propriè bonorum ſunt, quæ ſunt *libera*, & per nos quouis modo præſtantur: vt ſunt eleemoſynæ, ad Deum oratio, ieiunium, & quarumcunque virtutum officia, &c.

8. *Boni petitoria*, orantis bonum attendunt. quæ & ipſe, pro genere bonorum, diſtribuuntur: &, apud Spiritus, potiſsimum cernuntur in operibus ijs, quibus iuuari poſſunt: vt ſunt peregrinationes, Sacrificia, orationes, opera miſericordiæ corporalia, &c.

9. *Occultorum reuelatoria*, vel præteritum tempus reſpiciunt, vel præſens, vel futurum. Horum enim, quamuis quædam, natura ſua occulta non ſint; pro ratione tamen cognoſcentium occulta eſſe poſſunt. Cum his ſecreta cordium, quorumcunque coniunxero.

Vana

Digitized by Google

Vanas orationes vocamus, in quibus dictorum nihil propoſitum eſt; ſed quæ ioci aut leuitatis causâ ſuſpiciuntur; & vix aliud, quàm loquentium oſtentant actiones. Hæ generum ſpecies. *An his humani Spiritus diſtinguuntur à Dæmonibus?* 10.

Si aliquâ oratione diſtinguuntur; *non niſi boni petitoriâ, atq; occultorum reuelatoriâ diſtinguuntur*. Illa ex ſe eſt humanorum Spirituum: Hæc ex ſe propria Dæmonum. *Cætera tres & Dæmonibus, & humanis Spiritibus*(quàmuis non omnibus)*communes ſunt.* 11.

Tria igitur vt ſua huic aſſertioni veritas conſtet, demõſtranda ſunt. Primum eſt eſſe tria orationum genera, quæ communia ſunt Dæmonibus, & humanis Spiritibus quibuſdam: quæ ob id Dæmonum Spiritus ab humanis, vniuersè, non diſtinguunt. Deinde vnum genus ſolis Dæmonibus competere. Tertium, vnum humanis ſpiritibus eſſe proprium, & ob id ex his duobus diſcrimen inter humanos atque Dæmoniorum Spiritus peti poſſe. Doceamus ſingula. 12.

De apertè malis, quod Dæmonibus ſint familiares, certum eſt. Quidni apertè malas affectarent, quorum ſtudium eſt, vt etiam ex ſe indifferentes; etiam ex ſe bonas adulterent? ſed & nulla eſt, in vniuerſo malorum genere, quam refugiant: nulla, quam non aliquando vſurpent. *Primi & Secundi generis* ab ipſorum ingenio non abhorrere, in Dæmoniacis probant, per quos plauſtra blaſphemiarum, conuitiorũ, detractionum, & mendaciorum quandoque euomunt. 13

Exempla in promptu ſunt Quidam ipſorum à Theodoro Archimandrita eijciendus ex puella, quam 28. annis miſerè vexârat, ipſum vocat meretricis filium, quemadmodum in Theodori Vita teſtatur Georgius presbyter, apud Surium Tom. 2. Alius meretricem, clamabat ſanctiſsimam virginem Ephraſiam; cùm ſibi vim à virgine afferri ſentiret. Et hoc in eius Vita, Tomo 2. apud Surium. Sic in conuitia effundebatur ille, quem S. Maltouius Epiſcopus eiecit, cuius res geſtas deſcribit Sigebertus Monachus. Ab alio debuit Bernardus audire, quòd porcellos ederet, & deuoraret braſsicas, habetur in Vita eius lib. 2. ca. 4. Et Benedictus cùm aliquando importuno Spiritui non reſponderet, *Maledictus* ab eodem, per ſummam contumeliam eſt vocatus, teſte B. Gregorio. Hæc pro primo & ſecundo genere.

Pro *tertio* ſunt, qui moleſtârunt SS. Melaniam atque Claram: Vincentium atque Sedundellum: vt alios innumeros prætercam. Melaniæ perſuadere conati ſunt, vt relictâ fide orthodoxâ, ſectaretur blaſphemiam Neſtorij; vt in eius Vita habetur apud Surium, Tomo 1. Claræ, vt de ſtudio orandi aliquid remitteret, & hoc apud

Digitized by Google

Surium, Tom. 4. Vincentio, vt relictâ ſæuiori vitæ diſciplinâ, genio in florida ætate indulgeret, teſte Petro Panormitano, li. 1 c a. 9. in Vita eiuſdem. Sedundello, vt valefaciens eremo, patrandis miraculis operam nauaret, quemadmodum habet Gregor. Turonenſ. in Vita Friardi, ca. 10. li. de vita Patrum. Fuit alius quidam, cuius ca. 92. nequitiam referemus, qui fœdiſsimum coitum mulieri cuidã ſuaſit, & perſuaſit.

Veruntamen quàmuis hæ Dæmonibus familiares ſint, *non tamen*
14. *ſolis ſunt familiares*. Etiam damnatis defunctorum Spiritibus conueniunt. Non refugiunt hi blaſphemias; *quibus datum eſt os loquens magna & blaſphemias*. Apocal 13. Non refugiunt mendaces; qui ſocij ſunt Patris mendaciorum. Non mali imprecatorias; qui omnes vellent eſſe ſocios pœnarum Non calumniatorias, aut detractorias, qui, vt Dæmones, magnâ erga viuentes *flagrant inuidiâ*, &c.

15. *Hortantur etiam ad bonum aliquando Demones*. Non quòd benè nobis velint; ſed vt ſub ſpecie boni illaqueent, & decipiant. Itaque ad bona malè hortãtur. Non curant verſipilles, quid agant miſeri mortales; bonum an malum; modo operum authores perdant, & ad æterna ſupplicia pertrahant.

Ioanni Garlino Eremitæ, cuius Theſi 10. c. 14. mentionem fecimus, quidam ſuaſit, ne filiam comitis Barcelonenſis Guifræ, quam ille in ſui cuſtodiam ſuſceperat, à ſe dimitteret, magnoque animo contra carnis tentationes certaret: verùm fornicationis atque homicidij ſubſecuta vitia veteratoris animum prodiderunt.

Sic alius Iuſtinæ egregiè ſuaſit virginitatem; veruntamen ita, vt propoſitâ difficultate & periculo auerteret virginem à virginitatis propoſito. quemadmodum in eius Vita ſcribit Metaphraſtes.

Alius ſub forma puellæ in Eremo errantis, S. Victorino Epiſcopo vrbis Aminternæ, cùm eremum incoleret, commendauit hoſpitalitatem, atq; vt ſibi, nocte inſtante, in eadem cella permanere; & contra beſtias tutò eſſe liceret, rogauit: & perſuaſus vir ſanctus, luxuriæ crimen incidit. Ita Ado Treuirenſis in Martyrol.

Et fuit, qui doceret S. Gutlacum Anachoretam, leuiores eſſe pro ſancto viro abſtinentias biduanas, aut triduanas in hebdomade: æmulandum eſſe ieiunium quadraginta dierum Moyſis & Eliæ: ſcilicet, vt grauiori abſtinentiâ vitam arbumperet. Apud Surium Tom. 2. in eius vita.

Hæc cauſa fuit, quæ B. Antonium mouerit, vt etiam bona conſulentibus Spiritibus non putauerit acquieſcendum. *Si orare*, inquit, *compellũt: ſi ieiunia ſuadent, nõ ex eorum nos meritis id agamus, ſed ex noſtra conſue-*

164

conſuetudine. Ita de Antonio, in eius Vita Athanaſius.

Et in hoc Dæmonum æmulatores ſunt mali hominum Spiritus. Deprehenſum eſt, hos quoque ſua oratione, aliquibus bonorum fuiſſe authores: verùm peruerſo animo, prauo nocendi ſtudio. Cuius hoc clarum Argumentum, quod, vt Dæmones, benè agant nihil, vt ſæpiùs ex B. Gregorio dictum eſt. 16.

Tertium orationum genus, à quo nec Dæmones, nec damnatorum hominum Spiritus abhortent, eſt; *quod vanitatis ſeu leuitatis eſt plenū.* An hoc poteſt alienum eſſe à *Dæmonibus*; qui à Domino. (Iohan. 12.) *Principes dicti ſunt mundi?* mundi, *in quo vanitas vanitatum. & omnia vanitas?* Eccleſ. 1. An à *damnatorum* Spiritibus? quorum ſtudium & cor (cuius oratio index eſt) dum viuerent, *in vanis mundi* rebus, & negotijs fuit totum? 17.

Non igitur hæc orationum genera humanos Spiritus à Dæmonibus diſtinguunt: quia nec ſolis conueniunt humanis: nec ſolis Dæmoniorum Spiritibus, quemadmodùm demonſtratum eſt. 18.

Licet verò *totum* Dæmoniorum genus, à *toto* humanorum Spirituum non diſtinguant; diſtinguunt tamen *totum* Dæmoniorum genus ab *aliquo* humanorum Spirituum: illis, ſcilicet, à quibus Deus purgatorias pœnas exigit. His nec conuenit *oratio apertè mala*: quia peccare non poſſunt: Nec quæ ad bonum, *malo fine* hortetur: quia hęc peruerſa eſt. Nec *vana* aut *leuis*: vt qui, quæcunque loquuntur, magno cum conſilio & ratione loquantur. 19.

Porrò *occultorum reuelatrix oratio* (ſi tamen vera ſit, non falſa) *pulchrè Dæmones ab hominibus diſtinguit*, quia & Dæmones hæc poſſunt: non eſt, quòd Spiritus defunctorum, non beatorum, corporibus exuti, *mox* plus vi cognoſcendi hîc valeant, adeoque cognoſcant *hîc*; quàm valuerint, & cognouerunt corporibus incluſi. Cùm igitur corporibus incluſi, occulta, *per ſe*, non cognouerint, & reuelare nequiuerint; poterunt corpora exuti? At Dæmonum ſcientiam occulta non latent. Multis vijs & rationibus ex ijs quædam aſſequuntur quemadmodum nôrunt dicti. 20.

Quocirca & quæ tempore Romani Argiropoli Imperatoris in Tracenſi prouincia, apud radices montis Cuzenæ, vox miſerabilibus eiulatibus & lamentis, à Menſe Martio, ad Iunium exaudita eſt; & clades Romanorum in Celiſyria portendit, Dæmones, non humanos Spiritus prodidit. De hac Cedrenus.

Sic Dæmonium fuiſſe dicimus, & non humanum Spiritum, qui

Digitized by Google

Curtio Rufo prædixit, futurum; vt Romam proficiſceretur: honores ibidem gereret: & cum ſummo imperio in Africam rediret. de quo Theſi 4. c. 26. ex Plinij li. 3. Ep.

Sic deprehenſus eſt eſſe Dæmon ille, qui ſe Ducem Betaniæ Gerhardum dicebat, in agro Furnenſi pagi Eggafridi, cuius mentio facta eſt Theſ. eadem, eodem capite. poſtquam occultum quoddam crimen inter Hillinum quendam religioſum virum, quod ille in iuuentute cum Theta virgine commiſerat, prodidit. Rem prolixiùs deſcribit Iacobus Meyerus li. 5. Annalium Flandriæ, circa annum Domni 1253.

21. *Et orta o boni petitoria, humanos Spiritus* (quàmuis non omnes) *à Dæmonibus diſtinguit*. Quid ita? Quia Dæmonibus, vt aliquod ſibi bonum petant, non conuenit: & ſi petunt; ſimulatè, non verè petunt. Verùm de hoc, poſteriùs Capite quadrageſimo.

CAP. XXIX.

An, & quomodo moleſtijs, quæ afferuntur: & malis, quæ inferuntur, Spiritibus authoribus: poſsint diſtingui humani Spiritus à Spiritibus Dæmoniorum.

1. FAcilè aliquis in illam ſententiam conceſſerit; vt ex *malis & moleſtijs*, quæ à Spiritibus afferuntur, nullum putet diſcrimen, quo humani à Dæmonum diſtinguantur, poſſe deprehendi: Non ſolùm idcirco, quòd tam humani, quàm Dæmonum poſsint eſſe moleſti; verùm etiam, quòd vtriq; magna aliquando mala & detrimenta attulerint.

2. *Sunt moleſti, ſine vlla corporis læſione, Dæmonum Spiritus*. Res eſt clara quotidianis exemplis: &, ſi vetera poſtulantur; probant inter alios, Spiritus, qui, in Scotia, arcem Sterlingi, gemitibus horridam reddiderunt. de quibus Cap. 1. Sunt quoque, ſine vlla corporis læſione, moleſti *Spiritus humani*, vt probat Cleonicæ, Byzantinæ virginis Spiritus; qui ſolâ ſuâ præſentiâ grauis fuit Pauſaniæ Spartanorum Regi. quemadmodum dictum eodem primo Cap.

3. *Inflixerunt vulnera Dæmonum Spiritus*. Expertæ ſunt hoc, & ſuo malo probant, Virgines Verretenſis Monaſterij: & qui ex fodina Georgiana ſublatus eſt, operarius: de quibus 1. Cap. Et *humanos Spiritus* infligere poſſe, atq; adeò infligere; probat Spiritus matris Neronis; qui, vt Suetonius loquitur, aliquando *verberibus furiarum in ipſum ſæuijt*.

Con-

Confirmant idem exempla Petri Apoſtolorum Principis, & B. Virginis Matris. De Petro refert Beda, l. 2. cap. 6. Hiſtoriæ Anglorum, quòd Laurentium, Cantuarienſem Epiſcopum, à grege tenero, & Chriſto recens initiato, fugam meditantem, nocte flagellis cecideſrit. De Virgine Matre Nicephorus, l. 18. ca. 33. quòd impio cuidam hoſpiti dormienti aſtiterit; verbis primum perſtrinxerit; deinde vimine eius genua, circumcirca velut exarans, circumſcripſerit; ille verò à ſomno excitatus, à reliquo corpore diſrupta inuenerit: & iuſtum Dei iudicium, non oris ſolùm teſtimonio, ſed corporis quoq; habitu promulgauerit.

Attulerunt mortem Dæmones. Exemplo ſunt illi (de quibus 1. Cap.) duodecim, quos Annebergicus Spiritus vno flatu interemit. Et ſi mortem non attulerunt; poſſe afferre *humanos Spiritus*, docent exempla ſanctorum hominum (quorum Spiritus quidni poſſent, quod ipſi?) exempla, inquam, Petri Apoſtoli; qui mortis Ananiæ & Saphiræ: Eliæ, qui quinquagenariorum; Eliſæi, qui puerorum quadraginta duorum authores fuerunt. Act. 5. 4. Reg. 1. 4. Reg. 2. 4

Sed ad rem magis faciunt duo, quæ adiungimus exempla. Primũ refert Gregorius Turonenſis l. 5. Hiſtoriæ Francorum, c. 5. his verbis: *Anno quinto Epiſcopatus ſui* (loquitur de Pappolo, Epiſcopo Lingonienſi: qui gregis ſibi commiſsi nullam curam gerebat) *dum diœceſes & villas Eccleſiæ circuiret, quâdam nocte dormienti illi apparuit vultu minaci B. Tretricus* (Tretricus hic Pappolum in Epiſcopatu præceſſit, & officio boni Epiſcopi egregiè erat perfunctus) *Cui ita. Quid tu,* inquit, *hic Pappole? vt quid ſedem meam polluis? vt quid oues mihi creditas diſpergis? Cede loco: relinque ſedem, abſcede longius à regione. Et hæc dicens, virgam quam habebat in manu: pectori eius cum ictu validò impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid hæc eſſet, fixè in loco iſto defigitur, ac dolore maximo cruciatur, abhorret cibum potumq́;, & mortem iam ſibi proximam poſtulatur. Quid plura: Tertio die, cùm ſanguinem ore proijceret, expirauit.* Hæc Gregorius. & poſt Gregorium Baronius An. D. 552.

Alterum huic haud ita multum abſimile refert Ioannes Nauclerus, generat. 34. Vdo quidam Magdeburgenſis fuit Epiſcopus; qui cùm cura Epiſcopatus depoſita, totus libidini, cum Deo conſecrata virgine vacaret, primùm hâc voce (*Ceſſa de ludo, luſiſti iam ſatis Vdo*) vt deſiſtat, admonetur: deinde vbi peccatum peccato iungit, de latere concumbentis ſecum ſcorti detrahitur. adducitur mox in Sanctorum, qui in thoro Eccleſiæ S. Mauritij conſidere viſi ſunt,

conſilium accuſatur apud Filium à Virginè Matre, damnatur capitis, à Pugile decollatur. Rem totã, prout oculis conſpexit narrauit. Fredericus quidam, eiuſdem Eccleſiæ Canonicus: factiq; teſtimonium hodie præbet cruor Vdonis in marmore candido exceptus.

5. *Incommodârunt bonis fortunæ Dæmones.* Iob id ſuo magno, ſed tamẽ felici, malo didicit. Experti ſunt idem ab infeſtante Spiritu Bingenſes; plurimique alij, quorum 1. Cap. meminimus. Et quidni poſsint *Spiritus humani* idem in bona externa, quod valent in bona corporis? in corpora ipſa?

6. Hæc à nobis allata, in præſenti argumento difficilem faciunt inter Spiritus dijudicationem. Et *fortè* non errauerit, qui mala nulla eſſe crediderit, quæ nunc non à Dæmonibus afferantur; nunc non ab humanis Spiritibus, ſi non omnibus, ſaltem ab aliquibus.

7. Interim tamen, ſaluo meliùs ſentientium iudicio, & hinc aliquod diſcrimen accipi poſſe; & *eſſe quædam mala, quæ Spiritus diſtinguãt,* exiſtimarem. Quæ illa? quæ videlicet, non ab hominum Spiritibus afferuntur; ſed à Dæmonibus: quæ ob id, quia Dæmonum propria ſunt, hoc ipſo demonſtrabunt & arguent Dæmones, non humanos Spiritus; quia ipſorum authores Dæmones ſunt, non humani Spiritus.

8. Quocirca hic modus cognoſcendi, & diſtinguendi Spiritus contrarius eſt illi; qui, Capitibus præcedentibus, explicatus eſt. Ibi demonſtratum eſt ex ijs, quæ conueniunt tantùm humanis Spiritibus, humanos cognoſci, & à Dæmonibus diſtingui: hîc ex ijs, quæ Dæmonibus tantùm conueniunt, cognoſci & diſtingui Spiritus Dæmoniorum ab humanis docebitur.

9. Principio igitur *Dæmones crediderim illos Spiritus, qui mortis hominum ſunt authores.* Certè hos mortem *poſſe* adferre, dubium non eſt. *Non eſt poteſtas, quæ comparetur eis,* Iob 41. Dubium quoque non eſt, ipſos hominum mortem *deſiderare.* Probat hoc implacabile odium, quo genus humanum proſequuntur. Sic certum eſt *re ipſâ* mortem aliquando *attuliſſe.* Exempla huius plurima ſunt. Quòd verò *ſoli* afferant & *conditio* mali, quod morte affertur, videtur poſtulare, & ipſorum Dæmonum *officium.*

10. *Mors* malum graue eſt: nec, niſi Dei ſingulari prouidentiâ, à Spiritibus affertur. At diuina prouidentia, quemadmodum non per ſe ipſam res adminiſtrat, ita neque adminiſtrat per quaſuis creaturas. Habet adminiſtratorios Spiritus, Angelos, in ſimilibus officijs. Per Angelos igitur; quando ita expedire iudicauerit, mortem infliget.

11. Quòd ſi *conditionem* Spirituum humanorum attendamus, clarius

Digitized by Google

rius quod diximus, intelligemus. An fortè purgandis propoſitum eſt, vt interimant? Nequaquam. Vt prodeſſe *per ſe* non quærunt: ita nec nocere. Suam tantùm cauſam agunt, ſuum quærunt bonum priuatum. An propoſitum damnatis? At vt velint maximè, *fortè* tamẽ per vires non ſemper vt afferri videmus, afferre poterunt: & vt poſſint, quia tamen nõ adſunt viuentibus, vt diuinæ iuſtitiæ adminiſtri, (hoc officium Angelorum eſt) non per ipſos, ſi quando affertur, mors afferri dici debet.

Quod ſi quandoq; Spiritus humani mortem intuliſſe leguntur, illos ego non autoproſopos, ſed ſpecietenus tantùm humanos dixerim. Dixerim Angelos (nunc bonos, nunc malos) qui formas certas hominum finxerint: reuera autem Angelici ſpiritus fuerint. 12.

Nec eſt, quòd quis hîc mihi Beatorum hominum Spiritus obijciat, qui mortis viuentibus fuerint per ſeipſos authores. Primùm enim, qui illi? ſiue, quorum Spiritus fuerunt? Deinde vt illi intulerint; noſtra tamen non euertitur Aſſertio: quoniam non de felicibus; ſed miſeris quæſtio hic eſt. Quid quod forſitan, non malè negetur Beatorum Spiritus per ſe mortem intuliſſe? Quemadmodum enim, teſte B. Auguſtino, li. de Cura pro mortuis, etiam ipſi autoproſopos perſonaliter præſentes ſæpè non ſunt, vbi præſentes videntur; ita ſæpè mortem per ſe non afferunt, vbi mortem iudicantur afferre. 13

Miniſterio bonorum Angelorum ſæpè forſitan hoc fit, qui Sanctorum hominum imagines exhibent. Illi ſæpè mortem inferunt, idq; ſub Sanctorum Imaginibus & forma, ita Deo diſponente: vt etiam ex his Imaginibus colligant mortales, quo in honore habendi ſint, quos Deus in cæleſtis Hieruſalem ciues aſſumit, & cohæredes vult eſſe Vnigeniti ſui dilecti Filij. 14.

Hoc vnum itaq; *malorum*, quod Dæmoniorum Spritus diſtinguit ab humanis. An hoc ſolum? Addidero illi *Vulnera*, atque, quæ ad mortem tendunt, *grauia verbera*. Quicunq; Spiritus horum cauſa ſunt, produnt forſitan ſe non perſonaliter eſſe humanos; ſed Dæmoniorum Spiritus. 15.

Nec opus multis eſt pro Aſſertionis huius confirmatione. Quæ probant mortes & clades Dæmonibus authoribus fieri; probant vulnera atque verbera ab ipſis proficiſci. Ad proprium hoc officium in *noſtris hiſce infeſtationibus*, pertinent Dæmonum. A fine, qui Spiritibus humanis, in ſuis Apparationibus, & infeſtationibus propoſitus eſt, ſunt aliena. 16.

Sic *ingentia damna, quæ fortunis & bonis externis viuentium inferuntur,* 17.

runtur, Dæmones indicant Non ob dictas tantùm rationes: verùm etiam propterea, quòd perſæpè hæc humanis viribus procurari nequeant. Non tantæ vires humanis Spiritibus, vt magna damna, quæ quãdoque per ſpiritus afferuntur, ipſis authoribus fiant. Sæpè etiam quàmuis leuia ſint, ijs tamen medijs & rationibus procurantur, quæ in humanorum Spirituum non ſunt poteſtate, vt ſunt excitati venti, ignes, &c.

CAP. XXX.

An & ex quibus officijs, atq; obſequijs, quæ à Spiritibus quandoq; viuentibus præſtantur, cognoſci poſsit, qui Spiritus humani ſint, & qui Diabolici.

1\. OFficia, hoc loco, opera quædam Spirituum, quæ in aſſumptis corporibus exhibent, vocamus: Hæc quàmuis varia ſint? ad *quatuor* tamen præcipua genera reuocari videntur: vt alia dicamus *otioſa*: alia *moleſta*: alia *pernicioſa*: alia *obſequioſa*. Prima illa nullum ad hominem reſpectum habent: poſteriora tria cum hominibus, & propter homines ſuſpiciuntur.

2\. *Otioſa* dicuntur, non quia Spiritibus in ijs nullus finis propoſitus eſt: nam ſine fine, & ratione, nihil agunt Spiritus: ſed vel quia propter ſe ſola ſuſcipiuntur; vel certè non hominum causâ. In his ponimus Ludos nocturnos ſpectrorum Aquilonarium, quorum Olaus Magnus meminit li. 3. c. 11. Gent. Septent.

Moleſta ſunt quæ vt quies hominum interturbetur: aut aliquid aduerſum ipſi patiantur, à Spiritibus ſuſcipiuntur; vel ſi non idcirco ſuſcipiuntur, cum moleſtia tamen accipiuntur: qualia ſunt excitati ſtrepitus, vellicatio aurium &c.

Pernitioſa voco, quæ præter moleſtiam, quam afferunt; etiam incõmodant, nunc in fortunæ bonis, nunc in bonis corporis.

Obſequioſa ſunt, quibus bonum aliquod mortalibus affertur, aut humana ſeruitia præſtantur:

3\. Diſcuſsimus *moleſta*, atque *pernitioſa*; & vtrum atque quod, diſcrimen inter humanos, atque Dæmoniorum Spiritus conſtituant, notauimus, hoc Capite. Vtrum etiam ex *obſequijs*, qui mortalibus Spiritus impendunt, diſcrimen aliquod capiatur, examinabimus.

4\. Nam quod *Obſequia quædam Spiritus mortalibus præſtent: dubium non eſt*. Experiuntur illa Magi plerique, quos inter atque Spiritus pacta inter

intercedunt. Experiuntur Sagæ; quando ad nefandos congreſſus, & conuentus properantes, ſuis vtuntur Martinellis. Et nos pro hoc argumento, non pauca protulimus Capite primo.

Et ab *Omnis generis Spiritibus hæc obſequia* præſtantur. Purgandus Spiritus Paſchaſij cuiuſdam, obſequia præſtabat in Thermis Angularibus Germano Capuano Epiſcopo. Diabolicus fuit Heildesheimenſis Hudeken; qui diligentem curam habuit commendatæ ſibi à marito vxoris. Damnatus videtur fuiſſe Apollonij Thianæi Philoſophi; qui captâ ab Aureliano Imperatore vrbe Aſiæ, Thianâ; poſt mortem Imperatori apparuit, hiſque verbis eundem eſt allocutus: *Aureliane, ſi cupis vincere, non eſt quod de ciuium meorum nece cogites.* Vide Cælium Rhodog. lib. 17. capite 13. qui hoc ex Fla. Vopiſco. 5.

Hæc cùm ita ſint, non immeritò quæritur. Vtrum etiam ex his argumenta peti poſsint, & indicia, quibus deprehendatur diſcrimen humanorum & diabolicorum Spirituum. Alij forſitan crediderint his humanos, maximè purgandos, Spiritus cognoſci, quòd hæc obſequia humanitatis ſint plena. Alij tribuerint omnia Dæmonibus: quibus ſtudium non paruum eſt, etiam Angelicis obſequijs, mortalibus illudere. Nos, quod probabile eſt, iudicamus *quædam eſſe, quæ vehementes ſuſpitiones gignant, quòd à Dæmonum, non hominum Spiritibus proficiſcantur: humanos Spiritus vel nulla prodere, vel admodum leuiter inſimulare aliqua.* 6.

Primum, Obſequiorum, quæ Dæmonum *tantùm* videntur eſſe indicia, *Tria* ſunt genera. Quædam poſſumus dicere *neceſſaria*; quædam humanas *vires ſuperantia*: quædam vehementer *nefanda*. *Neceſſaria* dico, in quibus Spiritus hominibus, quibus obſequia præſtantur, ex voto aut pacto ſunt obſtricti. Vires humanas *ſuperantia*, quæ nec viuorum hominum proprijs viribus fieri poſſunt, nec à defunctorum Spiritibus. *Nefanda*, in quibus apertiùs naturæ leges violantur. 7.

Obſtringi homines aliquando *ex pacto* Spiritibus certum eſt. Exempla ſuppetunt plurima. Quid, quòd qui maleficiorum ſunt authores, niſi ſe Spiritus, obſtringant; in Maleficorum album non admittantur? Atque vt his ſeſe Spiritibus homines obſtringunt; ita viciſsim hominibus ſe obligant, & ſua opera promittunt Spiritus. Hæc opera atque obſequia Dæmones prodere, & non alios Spiritus, partim inde rectè videmur colligere; quòd pacta non inter defunctorum Spiritus, & viuentes homines: ſed hos inter atque Dæmones interceſſiſſe, atque intercedere identidem, legamus: par- 8.

R tim ex

tim ex illo, quòd non idcirco rebus viuentium interſint defuncti, vt pacta cum hominibus ineant; & ex officio, certa obſequia hominibus præſtent.

9. Exhibentur etiam à Spiritibus obſequia aliquando, quæ *humanas vires excedunt*. Nunc enim in hominum gratiam, atque pro ipſorum voluntate & imperio à Spiritibus ingentes tranſponuntur lapides: nunc amplæ & ſplendidæ ſubitò conſtruūtur machinæ: nunc per aera rapiuntur homines, &c. His verò cum humanæ vires pares non ſint; cùm ſint multò inferiores; quomodo humanis Spiritibus authoribus hæc fieri credi debet?

10. Denique *nefanda* Obſequia Spiritus exhibent. Teſtantur hoc qui ad mares fiunt ſuccibi; & ad fœminas incubi. Teſtantur idem Iornandes Gothorum Epiſcopus, li. de Gothorum origine, VVilhelmus Pariſienſis, & Thomas Brabantinus, li. de vniuerſali bono, Vincentius li. 21. cap. 30. Hiſto. Ioannes Nider, lib. 5. form. de Malefic. cap. 10. An hæc humani Spiritus exhibent? Non exhibent purgandi; quos ſuperiùs diximus, peccare non poſſe. Non exhibent damnati, quòd quæ in hoc nefando congreſſu neceſſaria ſunt, per illos non ita commodè fieri poſſint. A Dæmonibus igitur, vt *certum* eſt perſæpè, & vt plurimum fieri; ita veriſimile eſt à *ſolis* fieri, & ſemper fieri.

11. Gaudent autem hoc *exercitio* plurimùm immundi Spiritus: non eâ causâ, quòd inde ſobolem tollant; vel voluptatem aliquam capiant, afferantur; ſed propter hominum perniciem, quam impensè expetunt. Nòrunt enim naturam hominis proniſsimam eſſe ad voluptatem: Eam etiam illecebram eſſe cuiuſlibet turpitudinis & improbitatis, atq; omnium malorum eſcam. Experti præterea ſunt viros quantumuis prudentiâ, probitate & grauitate præditos, blanditijs voluptatum delinitos, ſæpenumerò eſſe corruptos, & ad magna tractos flagitia. Meminerunt etiam fortiſsimum omnium mortalium Samſonem, ſapientiſsimumq; Salomonem, etiam ſanctiſsimum Dauidem, voluptatis dulcedine ineſcatos, impuriſsimis flagitijs, & grauiſsimis calamitatibus contaminatos & attritos eſſe. Nec ignorant vitium luxuriæ, quatuor rebus cætera vitia ſuperare; amplitudine, diuturnitate, fœcunditate & curationis difficultate. Hæc enim labes latiſſimè diffuſa eſt, atque omne propemodum genus hominum complexa: & quem ſemel corripuerit, ſic ei tenaciter adhæreſcit, vt vix vnquam auelli queat. Denique vitium hoc inolitum, atque inueteratum in animis hominum, difficilimam habet curationem. Quid plura? Voluptas corporis innumerabilium malo-

Digitized by Google

malorum, tum priuatim, tum publicè ſeminarium eſt. Propter hanc non vnius tantùm, aut paucorum hominum: ſed familiarum, ciuitatum, gentium, imperiorum, totius denique orbis terrarum clades & exitia contigerunt. Hæc non ignorant Dæmones: idcirco hoc exercitium ſectantur. 12.

Ergo *hæc obſequia Dæmonum ſunt argumenta*, An his contraria ſunt humanorum Spirituum? *libera* dico, humanis viribus *paria*? *honeſta*? Poſſunt talia ab humanis Spiritibus eſſe: at à *ſolis* non ſunt. A Dæmonibus, vt neceſſaria; ita libera: vt humanas vires ſuperātia; ita humanis viribus paria: vt nefanda; ita honeſta poſſunt exhiberi. 13.

Nullúmne igitur indicium in Obſequijs, quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat? Si aliquod eſt, illud crederem eſſe: quod, præterquam liberum eſſet, & viribus hominum par, & honeſtum; etiam cum *quadam animi ſubmiſſi ſignificatione offertur, & omni ſuſpitione peccati caret*. quod quâ ratione benè dicatur, docent quæ de Oratione dicuntur, cap. 28.

CAP. XXXI.

An ex otioſis officijs Spirituum, poſſit deprehendi, qui ſint humani, & qui Dæmoniorum Spiritus?

INter Officia Spirituum quadruplicia diſcuſsimus *moleſta, pernicioſa, & obſequioſa*: & quid ad ipſorum diſtinctionem faciant, demonſtrauimus. Vna reſtant *Otioſa*; quæ ne prætermiſſa videantur, hoc Capite examinanda ſunt; & eò breuiùs, quòd ex dictis de hiſce iudicium haud difficulter ferri poſsit. 1.

Quæ ipſorum conditio ſit, clarum eſt. Non hominum propriè cauſâ à Spiritibus ſuſcipiuntur; ſed propter ſe, & cauſâ ſui. In hoc genere præcipuè choreas ponimus atque luſus, ludicraſq; quaſdam geſticulationes, & quæ cum his ſimilitudinem atque affinitatem habent. 2.

Hæc aliquando à Spiritibus fieri dubium non eſt. Nam vt de iis nihil dicamus, quæ in conuentibus nocturnis Spiritus, cum perditæ ſalutis hominibus habent; refert Olaus Magnus, apud Aquilonares populos ſolere nocturnos viatores, & armentorum cuſtodes, mirificum concentum Spirituum obſeruare & ludum; illumque incolas vocare choreas Elvarum. de his nos 1. Cap. 3.

Digitized by Google

4. Sed humanóſne Spiritus à Dæmonibus hæc officia diſtinguunt? Omnino quis id exiſtimauerit, qui horum officiorum, atque ipſorum Spirituum conditiones inter ſe comparare voluerit. Cùm enim officia hæc lætitiæ ſunt argumenta; illis tantùm Spiritibus tribuet, qui gaudiorum poſſunt eſſe participes; quales ſunt humani purgandi, ab illis remouebit, in quos gaudium nullum, nulla voluptas cadere poteſt, quales præcipuè ſunt ipſi Dæmones.

5. Quid enim hîc dubium? An quòd hæc officia lætitiæ ſint argumẽta? An quòd gaudiorum ſint participes Spiritus purgandi? An quòd in malos, pręſertim Dęmones, gaudia non cadant? Certa & clara ſunt omnia.

6. Quòd *lætitiæ argumenta & indicia ſint*, communis omnium habet ſenſus & conſenſus. Omnes ex his animorum lætitiam in alijs colligunt. Omnes ſi hæc præſtent, lætitię ſuę interioris argumenta ſe dediſſe exiſtimant.

7. Quòd *gaudiorum participes ſint purgãdi Spiritus* hinc colligitur; quòd moleſtiarum, quas ſuſtinent, finis ſit æternæ vitæ infinita voluptas. Sed & illius ipſius voluptatis exſpectatio, quæ apud ipſos certiſsima eſt, gaudium præſens illis affert. Et omnino credendum eſt eoſdem recreari viuorum, quæ ipſis offeruntur, precibus & ſuffragijs.

8. Et vt hi voluptatem capere poſſunt, & capiunt; ita *omnis voluptatis & gaudij expertes ſunt Dæmoniorum Spiritus.* Non poſſunt vlla triſtitia affici Beati, qui cum Chriſto regnant in cælo. Non poſſunt vllam lætitiam capere damnati, qui à cælo excluſi, infernalibus torquentur ſupplicijs. Tantus eſt damnatorum dolor & triſtitia, vt ſi qua eſſe poſſet in ijs, mox abſorberetur voluptas. Tanta Dei iuſtitia vindicantis impiorum in inferno peccatum, vt ne concurrere velit cum ijs ad vllum, quo voluptatis participes eſſe poſſunt, actum, vt pulchrè philoſophatur noſter Ludouicus Molina in 1. parte S. Thomæ. Quod ſi B. Auguſtinus aliquando docet, *lætari ipſos de infelici ſua poteſtate*: nõ intelligendus eſt, ipſis aliquam voluptatem concedere; ſed ſolùm inſinuare hanc ipſis poteſtatem placere.

9. Sed tamen officia hæc *otioſa*, quæ diximus, bonorum Spirituum propria non ſunt. Quid, quòd nec quidem illis tribuenda? Quid, quòd ſint ſolorum malorum? Et hæc *Tria* breuiter, pro inſtituti ratione doceamus.

10. *Primũ experientia docet*, in ijs Spiritibus, quos ſuperiùs *Guteolos* diximus vocari à Germanis. Hos leuiter eſſe petulantes; mimicas quaſi actiones exercere deprehenſum eſt ſæpiùs. Quis verò dubitauerit de ge-

de genere malorum ſpirituum eſſe Citharedum, qui in medijs vndis ludens conſpicitur haud procul à Finlandiæ arce: cuius meminit O laus Magnus, li. 20. ca. 19.

Sed *nec officia hæc ſunt tribuenda bonis Spiritibus, qui purgatorijs ignibus expiantur*. Quàmuis enim voluptatis & gaudiorum ſint capaces; vt tamen exterius lætitiæ ſigna dent, nulla cauſa eſt, quæ vrget. Vt porrò dent leuitatis atque petulantiæ, ſine quibus officia hæc non exercentur, quis crediderit? præſertim eos ſpiritus, quos aliquoties dictum eſt peccare non poſſe? 11.

Solorum igitur malorum Spirituum hæc officia ſunt: qui quàmuis lætari & gaudere reuerâ nequeant; lætitiam tamen & gaudium poſſunt ſimulare & fingere: Spiritus ad quaſcunque res fingendas aptiſsimi. 12.

An verò *malis vtriſq;* communia? hominum ſcilicet damnatorum ſpiritibus & Dæmonum? Difficilè eſt hoc definire. Veriſimile eſt *aut eſſe propria Dæmonum, aut ad hæc cogi ſpiritus hominũ*: vt habeant communia miſeri cum Nequam Spiritibus officia, cum quibus communem habent infelicem conditionem & ſocietatem. 13

Quid ex dictis omnibus? Hoc ſolum. Admodum probabile eſſe, diſcrimen aliquod ex his officijs peti; quod humanos Spiritus à Dæmonibus diſcernat, *cùm officia hæc non niſi Dæmonibus conueniant*. 14.

Et profectò Dæmones à mimicis geſticulationibus & leuioribus actionibus non abhorrere, primùm quidem illi probant, qui Verretenſis Monaſterij virginibus moleſti fuerunt, de quibus Theſi 19. Capitis primi: tum is, qui in forma ſimiæ infinitos iocos Sancto Dominico exhibuit, de quo in vita eiuſdem, lib. 3. ca. 7. Theodoricus de Apoldia: vt nihil de ijs dicamus, qui Dæmoniacos obſident. 15.

CAP. XXXII.

An ex locis ſacris & profanis: deſertis & cultis poſſint diſtingui humani Spiritus à Dæmonibus, ſi quando dicta loca infeſta ſunt.

LOcorum differentiæ admodum ſunt variæ. Res per ſe clara eſt. Nos illas ſolùm ſcrutabimur, quæ inſtituto noſtro ſeruiunt. Hæ duplicis ſunt generis: quædam ex locorũ petũtur qualitatibus: quædam ex rebus, quæ in locis acciderunt. Ratione 1.

Digitized by Google

Difficilem hæc faciunt, ad propoſitam quæſtionem, reſponſionem. Interim tamen non errare dixerim eos qui ex *ſacris locis* diſcrimen aliquod peti poſſe crediderint: *Templis vt plurimùm, excluſerint Dæmones: humanos verò Spiritus* (vtrùm omnes, an aliquos, poſtea diſcutietur) *ad illa admiſerint*, vt ob id, qui in ſacris locis moleſtare viuentes, aut infeſtare obſeruantur; habeantur, *vt plurimum*, non Diaboli & Dæmones; ſed defunctorum hominum ſpiritus & animæ. 7

Recepta eſt apud Catholicos conſuetudo, nec fruſtra: vt ſi quæ loca Dæmonibus infeſta ſint; illa exorciſmis atque orationibus Eccleſiæ liberentur & purgentur. Quid igitur in locis *ſacris*, templis, atque oratorijs, quæ exorciſmis atque orationibus & purgata, & Deo conſecrata ſunt, infeſtantes Dæmones quærimus? Antequam diuinis vſibus loca conſecrentur; authoritate, diuinitùs Eccleſiæ relicta, ab ijſdem Dæmones proſcribentur; & poſtquam iam conſecrata erunt, domicilia erunt Dæmonum? illa pro ſua libidine poterunt infeſtare? poterunt in ijs mortalibus moleſti eſſe? clades atque detrimenta afferre? 8.

Quàm ſunt *multa* in templis, conſecratiſque locis, quæ Nequam Spiritus cane peius & angue, oderunt? Sanctorum Imagines? Sanctorum Reliquiæ? vaſa ſacra? res ſacræ, quarum vſus in Sacramentorum adminiſtratione? pietatis exercitia? Chriſti ſanctiſsimum ſub ſpeciebus panis corpus? 9.

Nec repugnant aſſertioni huic, quæ ſuperiùs Theſ. 6. allata ſunt argumenta. Aut enim oſtendunt vi, & quaſi inuitos cogi ad *loca ſacra* Spiritus Dæmoniorum: aut propriè non reddere infeſta loca: aut nõ moleſtos eſſe excitatis tumultibus; ſed mentem tantùm, ne Deo in oratione, quemadmodum par eſt, coniungatur, diſtrahere. 10.

Vnum fortè, quod dicebatur in ſacris locis inueniri poſſe homines, qui perſequentes patiuntur Dæmones aliquid roboris habere videtur; vt horum ratione credi poſsit ſacra loca à Dæmonibus infeſta reddi. Sed hoc tantum abeſt, vt aſſertionem infringat; vt etiam magis confirmet. Certis enim, & propriâ experientiâ edoctis teſtibus didicimus eos, qui talium Spirituum moleſtias ſuſtinuerunt, cũ ijs locis nullis tuti eſſent, ſacris tutos fuiſſe. 11.

Atque ita ſe rem habere exiſtimamus *vt plurimum, vt humani; non Dæmonum ſint Spiritus, qui ſacris locis obſeruantur*. Contingere nihilominus, ſed *rariùs* poteſt, vt his etiam moleſti ſint Dæmones. Pro eo *duo* nobis ſuppeditat exempla Cæſar Baronius, Tomo 5. & 6. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Vnum ſub annum Domini 415. refert accidiſſe 12.

diſſe in Eccleſia quadam Alexandrina, quæ olim famoſiſsimum Idoli fanum fuit, quàmuis enim hæc Chriſto à Theophilo Alexandrino conſecrata eſſet; infeſtationes tamen Dæmonum ſuſtinuiſſe, donec in eandem illatæ ſunt Reliquiæ SS. Marcj Euangeliſtæ; Cyri atq; Ioannis, docent acta eorundem Martyrum, in poſteriori Nicæno Concilio cognita, & à S. Ioanne Damaſceno comprobata. hoc Tom. 5.

Alterum ſub annum Domini 471. accidit Gennadio Conſtantinopolitano Epiſcopo ante ipſius obitum. Cùm ille noctu ad altare Sacrificij, orans aſtaret, & preces ad Deum funderet; SpectrumDæmoniacum ei apparuit; quod ille protinus ſigno crucis, veluti immiſſo telo fugauit. cumq; recederet, hæc eſt humanâ voce locutum: *Abeo, & te viuente quieſcam; reuerſurus poſt obitum tuum, & modis omnibus euerſurus Eccleſiam.* Hoc Tom. 6. ex Theodoro Lectore, Collect. li. 1. & Nicephoro, li. 15. cap. 23.

Duobus his *tertium* adiungimus, ex Vita S. Dominici, l. 3. c. 12. deſumptum. Mandauerat vir Sanctus ſuis; ne poſt vltimum campanâ datum ſignum in Templo hærerent. Manſit tunc Monachi formam indutus Diabolus, vt præceptum viri ſancti tranſgrediendo, ab eodem tanquam immorigerus frater, reprehenderetur; ſilentijque leges, quas ſumma cum religione vir ſanctus colebat, violaret. Nec ſpes fefellit Nequam Spiritum: reprehenſus enim mox ſubriſit, & ſilentij leges violatas Dominico obiecit.

13. Atque hæc de *ſacris* locis. An quoque locis *deſertis & cultis* humani atque Dæmoniaci Spiritus diſtinguuntur? Probabile id admodum eſt. *Veriſimile prorſus eſt, qui deſertis locis, & ab hominum vſibus alienis tumultum & turbarum ſunt authores, Dæmones eſſe; non humanos Spiritus.*

14. Huius hæc argumenta ſunt; quòd & qui ſimilibus locis infeſti fuerunt, pro Dæmonibus habiti ſint: & multis indicijs ſe Dæmones eſſe inſinuârint: & præterea, nulla ratio ſit, ob quam ijs locis humanos Spiritus vagari atque degere credi debeat.

15. Pro *Dæmonibus habiti ſunt*, quicunque in vaſtiſsima eremo moleſti fuerunt Antonio, atque Paulo, primis eremi cultoribus; quorum B. Hieronymus meminit. quicunque in eadem eremo noctis quietem interturbârunt Monachis; quorum ſtudium atque pietatem commendat Caſsianus. quicunque in fodinis metallicis reperti ſunt, &c. de quibus nos ſuperiùs.

16. Sed & *certis indicijs* ſe probant Spiritus Dæmoniorum eſſe, qui dictis locis obſeruati fuerunt, alius peregrinâ formâ: vt qui Antonio fa-

Digitized by Google

nio factus eſt obuiam, fronte cornibus aſperatâ, alius morum & geſtum leuitate; vt citharedus in extremis finibus F[illegible]dia, alius morte & nece hominibus allatâ; vt Spiritus Anneberg[illegible], alius ſimulato brutorum animalium clamore; vt qui vel leonis rugitum, vel ſerpentum ſibilum, vel taurorum mugitum aliquando edidit, &c. 17.

Huc accedit, quòd Raphäel Angelus apprehenſum Dæmonium religauerit *in deſerto ſuperioris AEgypti,* tanquam loco ſibi conuenienti, Tob.8. Et quòd Dominus doceat eiectos Spiritus *ambulare per loca arida ibidemq; requiem* quærere, & non inuenire. Hæc ſcilicet deſerta ſunt loca, quæ Dæmonibus *arida* dicuntur & *inquieta*, quòd in ipſis materia hominum generi incommodandi, quam ſemper expetunt, non ſuppeditetur. Ita Abulenſis in 11. Matth. 18.

Cur etiam deſertis locis verſarentur humani Spiritus? An vt his pœnas peccatis debitas perſoluant? At ad hoc ipſis ſeruiunt purgatoria atque infernalia loca. An, vt diuinæ iuſtitiæ dent teſtimonium, illis ipſis, quos ſuſtinent, cruciatibus? At hæc hominibus, qui iiſdem iuuari poſſunt, non lapidibus atque arboribus; non feris atq; brutis animalibus, quæ locis deſertis reperiuntur, ſunt exhibenda. An, vt ſubſidia atque patrocinia obtineant viuentium, & ipſorum opera iuuentur? At hæc incultis locis, & vbi homines inueniuntur, & exſpectari debent. 19.

Omnino viuentium causâ defunctorum Spiritus ad viuos redire videntur: ſiue rationes ex parte Spirituum, ſiue ex parte Dei; cuius voluntate & diſpenſatione fit, vt reuertâtur, petantur. Omnino igitur neceſſe eſt, vt vbi viuentes commorantur, verſentur: locis cultis, & hominum vſibus ſeruientibus; non incultis, & ab hominum conſuetudine alienis.

CAP. XXXIII.

An ex locis morte alicuius, aut egregio facinore notatis, poßint humani & Dæmonum Spiritus diſtingui: & quomodo.

LVſtratis locis ſacris, & cultis illa iam ſunt percurrenda, quæ vel *aliquâ morte*; vel *graui facinore* notata sũt. Circumſpiciendum, Vtrùm ex iis dijudicari poſſit, quæ conditio Spirituum, iis locis oberrantium: an, ſcilicet, humani ſint; aut Dæmoniorum. 1.

Digitized by Google

Cùm hæc loca, poſt mortem ſolùm infeſta ſint; ante mortem verò nequaquàm; *quid eſt*, quòd poſt mortem illa à Dæmonibus infeſtari dici debeat, quæ antequam mors accideret, nullas Dęmonum ſuſtinuére moleſtias? An fortè mors hoc ſecum affert, vt Dæmonibus locum patefaciat? Quis hoc credat? Annon mors; ſed perditorum hominum mores Dæmones aſſciſcunt? At non nos perditæ vitæ morientium, ſed ſolius mortis rationem habemus. An Dæmones fortè his locis, mortuos apud viuos cupiunt traducere; vt non fęlicium, ſed miſerorum loco habeantur? At hâc ratione ipſi ſibi Dęmones erunt contrarij; propterea, quòd his apparitionibus & Spirituum moleſtijs primùm excitentur viuentium ſtudia, vt defunctis benè velint & faciant; tum deinde ipſi defuncti (ſiquidem ipſorum conditio prorſus deſperata non eſt) viuentium iuuantur pietate & charitate: quæ vtraque Dæmonibus vehementer diſplicent. 8.

Omnino ad hæc loca, præ cæteris, humani Spiritus, ſi non omnes, aliqui certè redire deſiderare poſſe videntur. Cùm enim illorum quidam idcirco potiſsimum redeant, vt humanis ſubſidijs iuuentur; vbi lubentiùs verſari crédendi ſunt, quàm vbi *præſentiora* ſunt remedia? Vbi verò præſentiora; quàm vbi omnium ferè opinione, humani Spiritus verſantur? vbi noſcuntur, qui oberrant? vbi defunctorum, qui bęnè defunctis volunt, plerunque amici? 9.

Et ita de *prioribus* locis ſit definitum. De *poſterioribus* non ſimplex danda reſponſio, quoniam loca hæc, quæ ob *crimina & peccata*, maculam quandam contraxerunt, vel habent criminum & peccatorũ ſuos ſuperſtites authores; aut vitâ illi ſunt defuncti. Si vitâ functi ſunt, probabile ijs locis ipſorũ Spiritus verſari, vel Dæmones: Si ſuperſtites adhuc ſunt, dubium non eſt; quin Dæmonibus, non autem humanis Spiritibus infeſta ſint loca. Quatuor aſſerimus. quatuor ſunt demonſtranda. Ab vltimo incipimus. 10.

Primum *humanos viuentium Spiritus non poſſe moleſtos eſſe ijs locis, quæ ob viuẽtium adhuc ſcelera horrida ſunt*, extra omnem eſt cõtrouerſiam. An hi poſſunt eſſe alijs locis, quàm ſua quæ fouent & ſuſtentant, ſunt corpora? Sed quia pro hoc argumẽto aliâs plura dicta ſunt, hîc pluribus opus non eſt. Vide librum noſtrum de Prodigioſis viuorum Apparit. 11.

Quòd verò *ſint Dæmonum Spiritus*, quiuis hinc facilè intulerit. Sed quàm ſit hoc conueniens, quia non ſtatim omnes percipiunt, hîc docemus. Et principio quidem ea eſt peccatorum fœdi- 12.

Digitized by Google

tas; vt non homines tantùm ſummis miſerijs, & Dæmonum vexationi inuoluat, verùm etiam loca, vbi ipſa perpetrantur, diuinæ irę & Dæmonum poteſtati ſubijciat. Deinde recreantur his locis Spiritus Nequam, partim quia his Deus grauiter eſt offenſus: partim, quia ijſdem ipſorum regno facta eſt acceſsio. Sed & Deus hæc loca Dæmonum infeſtationi expoſita eſſe, poteſt videri velle; vt etiam hinc grauitatem peccatorum mortales intelligant, nouiſsima præuideant, & de ſalute ſua cogitent.

Vitâ defunctorum Spiritus ijſdem locis verſari, vbi grauia crimina per-
13 petrârunt viuentes: primùm probant exempla eorum, qui leuia peccata illis ipſis locis, vbi commiſſa ſunt, poſt mortem, dignis pœnitentiæ fructibus, expiârunt. Deinde illi, qui ijſdem, ob grauia, puniti leguntur. Vtraque primum Caput ſuppeditat. Dei etiam bonitas atque iuſtitia hanc rem reddit admodum probabilem. Bonitas erga viuentes demonſtratur; qui miſerorum Spirituum exemplo poſſunt, ſi volunt, fieri meliores. Iuſtitia erga ipſos defunctorum Spiritus; vt hi intelligant ex omnibus ijs rebus ſuppliciorum ſuorum acerbitatem creſcere, quæ ipſis quouis modo, dum peccârunt, ſeruierunt.

14. An verò *ſoli* ſunt defunctorum Spiritus; qui locis, vbi peccata perpetrata ſunt, obſeruantur? *Admodum hoc probabile: veruntamen,* vt videtur, *non neceſſarium*. Probabilitatis argumenta, in priori huius Capitis parte, data ſunt. At vt *ſoli* moleſti ſint, infeſtaque loca reddant: neceſſe non eſt; quemadmodum Theſi ſecunda, ante hanc: euinci poteſt.

CAP. XXXIIII.

An, & quomodo ex Catholicorum hominum, & Infidelium locis, poſsint colligi Spiritus, qui moleſtant, eſſe humanos, vel Diabolicos

1. PRæter iam dictas, & perueſtigatas, locorum differentias, alia eſt, quæ ex *perſonis*, loca incolentibus accipitur: vt ſcilicet, quædam dicantur *Catholicorum* habitacula; quædam *Non Catholicorum* ſiue *infidelium*. Nam cùm homines omnes aut fideles ſint, ſiue Catholici; aut infideles, ſiue Nô Catholici; certiſq; locis commorentur; ipſa ab his incolis loca non *incongruè accipiunt* appellationem

Infide-

Digitized by Google

Infidelium autem, ſiue Non Catholicorum, non vnius generis loca ſunt omnia. Nec mirum. Non vnius generis Infideles ſunt omnes. Sunt Pagani. Sunt Iudæi. Sunt Hæretici. Et loca igitur alia Paganorum, vbi Pagani; alia Iudæorum, vbi Iudæi; alia Hæreticorum, vbi Hæretici commorantur. 2.

Omnia hæc loca diſputando percurrere poſſemus. Quidni facimus? Quia non opus. Noſtris ſumus contenti: Hæreticis, & Catholicis. Sua examinent Pagani: ſua Iudęi. Quid nobis de his, quæ foris ſunt iudicare? 3.

Poſſet forſitan videri fruſtra hæc ſuſcipi inquiſitio: quod Hæreticorum ab omni Spirituum infeſtatione liberrima dicantur; & ob id his locis Spiritus diſtingui non poſsint; ſed quia Catholicorum loca infeſta ſunt; propter hos omitti non debuit. Quid, quod *nec Hæreticorum loca ſatis ſint libera*? Poſſemus hoc exemplis docere: verùm, quia proferri hæc nequeunt, niſi & loca Spiritibus infeſta proderemus, & homines Hæreſeos accuſaremus; omiſsis exemplis ratione agamus. 4.

Quærimus quidnàm Hæreticorum locis Spiritus prohibeat? An Hæreticos Spiritus refugiunt? & refugiunt Spiritus quicunq;, hominum? Dæmoniorum? Quis hæc credat? quis dicat? quis profiteatur? Quam magna conſuetudo Hæreticorum Magiſtris, cum certo quodam Spirituum genere, quorum in locorum infeſtatione eſt præcipuum ſtudium? Vide Caput vigeſimum primum Diſputationis de Dæmoniacis. 5.

Gentiles atque Iudęos pati Spirituum infeſtationes manifeſtum eſt, quid Hęreticos excipiet, qui in eadem, cum illis Infidelibus, ſunt claſſe, & damnatione? 6.

Vel ſanctitas doctrinæ, quam Hæretici profitentur, meretur, vt à Spiritibus non impeti debeant, vt quidam dicunt: vel probitas vitæ, quam agunt: vel ſingulare quoddam, quo Deus vult ipſos his exemptos, priuilegium. Quid horum? aut quid aliud? Non doctrinę ſanctitas. Impiiſsima illa eſt; Chriſti, Apoſtolorum, & totius antiquitatis doctrinæ aduerſa. Non probitas vitæ. Nunquam cum impia doctrina vera vitę probitas conſiſtit. Non priuilegium, quia quādo, quare quibus præſentibus, vbi, quo authore hoc conceſſum ſit, doceri non poteſt. Quid verò aliud? 7.

Certum ergo ſit *loca Catholicorum Spiritus infeſtantes perpeti*. Conſtitutum quoque ſit, *non immunia eſſe Hæreticorum*. Quæramus igitur, Num ex his locis Spiritus diſtinguantur. 8.

Diſtinctio verò quæritur, inter humanos Spiritus, atque Dæmonio- 9.

moniorum. Num ex iiſdem locis conditio & diſtinctio humanorum inter ſe, colligatur, poſtea erit diſcutiendum. Quid igitur? Súntne omnes; qui Catholicos perſequuntur, aut inſequuntur, Dæmoniorum Spiritus? qui Hæreticos, Spiritus humani? An contra, Omnes qui Catholicis moleſti ſunt, humani? qui Hæreticis, Dæmoniorum? An vtrique inueniuntur apud vtroſque?

10. Primùm, *Non omnes, qui Catholicos moleſtant, Dæmoniaci ſunt. ipſos etiam moleſtant Spiritus humani,* Catholici fuerũt, Germanus Epiſcopus Capuanus, cui ſe aliquoties exhibuit Spiritus Paſchaſij Presbyteri, cuius meminit Beatús Gregorius, cui fidele obſequium præſtitit Spiritus in balneis. VVormatienſium item accolæ, qui aliquamdiu ſuſtinuerunt multitudinem Spirituum, armatorum, equitum & peditum. Et exemplis quid opus? poſſunt meriti eſſe Catholici; vt Spectris damnatorum hominum moleſtentur. Poſſunt ab iiſdem ſubſidia expectare, & petere, animæ fidelium defunctorum; quæ ex hac vita, piè; ſed nundum ſatis purgatæ diſceſſerunt.

11. *Nec ſoli humani Spiritus Catholicis moleſti ſunt. ſunt iiſdem etiam Dæmones moleſti.* Quot moleſtias à Dęmonibus ſuſtinuerunt eremi cultores? de quibus c. 26. Quot alij Sãcti viri? vt præſẽtia prætereamus? An fortè fidei ſanctitas, quam Catholici profitentur, à Dæmonum inſidijs reddit immunes? Non reddit. Maioribus ſæpè inſultibus ſuos exponit. An vitæ probitas? hæc ſæpè apud Catholicos deſideratur: deinde ſi quando adeſt, ſtudium nocendi Dæmonum excitat. An ſigna ſacra, quæ in Chriſtianorum ſunt animis? Hæc non deſunt Hæreticis; non deſunt damnatis.

12. Deniq; *nec omnes, qui Hæreticos infeſtant, aut Dæmonum ſunt Spiritus, aut humani: ſed nunc Dæmonum, nunc humani.* Oſtendimus principio huius Capitis, à Spirituum infeſtationibus immunes non eſſe Hæreticos: quod verò *nunc* ipſis infeſti ſint Dæmoniorum Spiritus, illæ ipſæ rationes confirmant, quibus ibidem vſi ſumus: *nunc* verò hominum damnatorum perſuadet ſocietas; idemque nocendi ſtudium cum Dæmonibus, & his ſimilia.

Libet pro vtroque exemplũ adſcribere ex Cęſare Baronio, Tom. 6. circa annum Domini 513. Et quòd Hæreticum damnati hominis Spiritus terruerit, atque moleſtârit, docet exemplo Iſidori, ſectatoris Seueri, autoris hæreſis quæ Acephalorum dicta eſt: huic is, qui coram pontifice Caypha, Domino alapam impegit apparuit, atque eundem, vt ſceleris, ita ſuppliciorum ſocium futurum ſignificauit. (Vide. Cap. 38. Theſin 8.)

Quod

Digitized by Google

Quod verò nec à Dæmonibus ſint tuti, docet per Ducem quendam Palæſtinũ, qui & ipſus Seuerianus. Hic cum Dominicum monumentum pietatis ſtudio intrare vellet, aliquoties ab ariete (Dæmon is erat in forma arietis) repulſus eſt: nec poſt cōfeſsionem quidem peccatorum, quibus ſe ab ingreſſu prohiberi exiſtimabat, permiſſus eſt introire. Tum demum admiſſus eſt, ceſſauitq; cornupeta aries, vbi abiuratâ hæreſi communione catholicâ ſe teſtatus eſt eſſe Catholicum: Hæc Baronius. Prius ex 36. Ca. Prati Spiritualis. poſterius ex Cap. 79. eiuſdem Prati. 13.

Maneat igitur vtroſque, & Catholicos, & Hæreticos, Spirituum moleſtijs eſſe expoſitos. Maneat vtroſque, & ab hominum, & à Dęmoniorum Spiritibus moleſtias pati. Inferamus ex vtroq; *loca Hæretica atq; Catholicą Spiritus humanos à Dæmonibus non diſtinguere.*

CAP. XXXV.

An, & ex quibus temporibus humani, & Dæmonum Spiritus diſtinguantur, illi, qui rebus viuentium quandoq; interſunt,

TRia ferè ſunt in *tempore*, ex quibus, ſi quæ eſt, diſtinctio inter humanos & Diabolicos Spiritus ſumi debet; *ſubſtātia, quantitas, qualitas*. Subſtantia temporis die & nocte continetur. Quantitas in diuturnitate & breuitate cernitur. Qualitas in ſacris & profanis diebus.

Omnium harum differentiarũ rationem habendam eſſe, in cognoſcendis Spiritibus, inde videtur certum: quòd ipſarum rationem etiam Spiritus habeant De diebus & noctibus aliâs dictum eſt. Aliquos etiam non diu eſſe moleſtos, docet experientia: alij contra ſunt, qui diuturnitate moleſtiarum etiam ſuos dominos proprijs ſedibus & domibus pellunt. Præterea quia tempora apud Chriſtianos vel ſacra ſunt, vel profana; hoc ipſo clarum eſt, his vel iſtis temporibus Spiritus eſſe moleſtos, quo clarum eſt eſſe moleſtos.

Quid autem Subſtantia, Quantitas, & Qualitas temporis, diſtingúuntne humanos Spiritus à Dæmonibus: Nos, quia triplices temporum differentias diſtinximus, *tribus* Aſſertionibus, quantum conſequi coniecturâ licet, quod res eſſe videtur, concludimus.

Prima eſto. *Noctes & dies humanos atq; Dæmoniorum Spiritus non diſtinguunt*. Non neceſſe eſt, illos Spiritus, Dæmoniorum dicamus, qui noctibus ſunt moleſti: illos hominum, qui interdiu. Noctibus ſunt moleſti Dæmonum & hominum Spiritus diebus, & clarâ luce, ſunt moleſti Dæmonum & hominum Spiritus.

Quod

5. Quod dicimus clarum eſt exemplis omnis generis Spirituum. Nec aſſertioni contradicit ratio. Quemadmodum non ad locum; ita non ad *tempus* aſtricti ſunt Spiritus. Vtraque extra ipſos ſunt: vtraq; ipſos non attingunt. Nec luce diei indigent, vt videant, quo vadant: nec caligine noctis iuuantur, quò operationes valeant exercere.

6. Sunt hęc certa. *Lucis tamen amantiores ſunt, & per ſe appetentiores humani Spiritus*; ſi non omnes, certè purgandi: *tenebrarum & noctis Dæmoniaci.* Quid mirum? *qui malè agunt odiunt lucem:* Domini ſententia eſt, Ioan. 3. Etſi econtrariò licet argumentari. Cùm malè non agant purgandi Spiritus; non oderint lucem: In luce igitur verſabūtur: quemadmodum & verſati ſunt in balneis illi, quorum meminit B. Gregorius, & nos 1. Cap.

7. Eſt aliud pro hac re argumentum, quòd Regius Propheta ſignificet eum, *Qui habitat in adiutorio altiſſimi*, nō habere ſibi temere etiā *à Dæmonio meridiano.* quo inſinuat Dæmones plurosque noctibus eſſe moleſtos, & quaſi lucem ſolis vereri: quoſdam tamen admodum audaces; qui, quam cæteri, lucem non refugiunt, & interdiu etiam homines adoriuntur. Ita locum Prophetæ exponunt Thalmudici, R. Salomon, & Chaldæus cum noſtris, inquit Genebrardus in Pſalmos.

8. Secunda Aſſertio. *Neq; diuturnitas moleſtiarum quæ à Spiritibus affertur; neque breuitas, certorum Spirituum certum & indubitatum eſt argumentum.* Si eſt, quæſo quanta? quorum? Diutiſsimè moleſti fuerunt Spiritus Dæmoniorum, in fodinis metallicis, quorum primo Capite meminimus. & ad centum & plures annos moleſta fuit vetula, in arce Tarellorum Parmenſium. Quid verò? qui longo tempore moleſti eſſe potuerunt; non poterunt breui? breuiori? breuiſsimo?

9. Nihilominus, ſi diuturniores fuerint moleſtiæ, & hominum aliquot ætates ſuperent; *admodum eſt veriſimule, earum authores eſſe Dæmones; rarius defunctorum hominum, maximè damnatorum.* Illius rationem dixerim ex fine colligi, qui ipſis propoſitus eſt vnus; vt ſemper noceant, quibuſcunque etiam mortalibus: huius, quòd eâ lege ad viuos redire permittantur hi damnati; vt iuſtitiæ diuinæ, ſuâ miſeriâ dent teſtimonium; quod non ita commodè præſtant, niſi eorum ſe aſpectibus, quibus noti ſunt, obijciant; vt idcirco credi poſsit, non diutiùs ipſos moleſtare, quàm horum ætas permittat.

10. Tertia Aſſertio ſit. *Nec ſacra, nec profana tempora ſibi, tanquam propria, vſurpare Spiritus Dæmoniorum.* Nam & ſacris poſſunt adeſſe huma-

humani,& profanis. Affectant Dæmones ſacra, vt profanent: affe-
ctant eadem humani Spiritus, (purgandi) vt faciliùs viuentium au-
xilijs iuuentur. Quærunt illi profana, tanquam ſibi magis conue-
nientia: eadem ſatis humanis (purgandis) conuenientia ſunt, ſi ſub-
ſidium præſtent.

Non eadem ratio temporum, & locorum eſt; vt quemadmo- 11.
dum *per ſe* ſacra loca fugiunt Dæmones; ita ſacra fugiant tempora.
Alia longè eſt conditio locorum conſecratorum; alia temporum.
Sunt loca ſacra conſecratione ſummorum Pontificum: & Eccleſiæ
ſacris orationibus, illa Dæmonibus interdicuntur. Sunt tempora
ſacra; veruntamen nullâ conſecratione; nullis exorciſmis: ſolâ Dei
atque hominum voluntae.

Fortè tamen, quia non ſolùm res ſacras; ſed & ſigna rerum ſacra- 12.
rum Dæmones deteſtantur; & quicquid demum *ſacrum* redolet, ſa-
cris temporibus, tanquam non ſuis: ſed profanis, tanquam magis
conuenientibus, inſolentiores & moleſtiores erunt: & niſi aliunde
moleſtandi occaſiones habeant, ſacris ſe continebunt, minusq; mo-
leſti erunt. Sed vt hoc cum ratione dicitur: ita cum ratione poteſt
negari.

Quid porrò ex dictis omnibus? *Ex differentia temporum, vel nullũ*
certum indicium ſumi pro Dæmoniorum Spiritibus, vel admodum infirmum. 13.
Hoc tamen examen prætereundum nobis non erat. Quod per ſe in-
firmum eſt, id cum firmioribus iudicijs coniunctum, robur & vires
accipit, magiſque perſuadet.

CAP. XXXVI.

An ex conditione illorum Spirituum, qui, præ cæteris, certos quoſdam homines perſequuntur, iudicium de Spiritibus poſſit accipi, quod vel humani ſint, vel Dæmonum.

DVbium non eſt *quoſdam eſſe Spiritus, qui certis hominibus, præ*
cæteris ſint moleſtiores. Illa ipſa loca, quæ *ratione hominum* 1.
Spiritibus infeſta eſſe diximus, nobis in hac cauſa ſuffra-
gantur. Sed quia de hoc aliâs, hîc non plura. An Spiritus
Dæmones tantùm ſunt? an aliquando Spiritus hominum? An
ſemper hominum? nunquam Dæmonum?

Moleſtiarum, quæ ab his afferuntur: malorum item, quæ in- 2.

 fligunt,

fligunt hîc rationem non habemus. Illa alijs diſcuſſa ſunt locis; & quid ad Spirituum diſcretionem faciant, demonſtratum. Solorum Spirituum habetur ratio. Quæritur, *an qui viuentes certos inſequũtur* (ſiue graues multum ſint, ſiue non ſint, parũ huius intereſt) *Dæmones ſint, vel humani Spiritus.*

3. Et aliquando hominum eſſe Spiritus, qui has moleſtias afferunt, videtur eſſe extra controuerſiam. Probant hoc ſuo exemplo Spiritus matris Neronis: Spiritus virginis Byzantinæ Cleonice; Spiritus Imperatoris Galbæ; vt alios quam plurimos omittam, quorum 1. ca. & alijs facta eſt mentio.

4. Exemplis his faciliùs creditur; quod ratio, quæ hanc rem impoſſibilem eſſe doceat, nulla ſit: graues autem ſint *cauſſæ*; quæ, vt quandoque fiat, egregiè probent.

5. Qui pluribus aliquando moleſti ſunt Spiritus, an non vnum aliquem inſequi poſſunt? Niſi fortè ijs legibus, *diuinitus* ſtrictos eſſe dicere velimus. Spiritus, vt & vno tantùm loco viuentibus adſint, moleſtique ſint; & prætere nunquam moleſtare valeant, niſi pluribus moleſtias afferant: quæ quis dixerit? dicenti quis crediderit?

6. Conueniens quoque eſt, & iuſtum, vt humani Spiritus moleſti ſint, & homines moleſtijs inſequantur. Purgandi enim, ſi ab his nulla, ab illis multa exſpectant ſolatia; an non hos inſequentur, illos deſerent? Damnati, cùm malè ijs velint, qui ipſorum malorum fuerunt authores, & promotores; cur eoſdem moleſtijs perſequi non valebunt?

7. Veruntamen *Dæmonum Spiritus, vt plurimum eſſe crediderim, qui homines inſequuntur.* Cauſa præcipua huius eſt, quòd quicunque inſequantur, ijſdem ferè perſequantur: perſecutio verò, quàmuis ab alijs eſſe poſsit Spiritibus, non tamen ſemper tanta, quanta plerunque affertur, eſſe poteſt: & vt poſsit, tamen non ad humanos; ſed Dęmoniacos propriè Spiritus pertinet: quemadmodum Capite 29. dictum eſt.

CAP.

CAP. XXXVII.

An ex conditione eorum, qui perſequentes Spiritus patiuntur, poßit colligi, humaninè ſint Spiritus, qui moleſti ſunt, vel Dæmoniorum.

VNum hic ſupponimus: alterum eſt explicandum: tertium definiendum. Supponimus quoſdam viuentium pati *præ cæteris hominibus*, infeſtantes Spiritus. Explicandum quid per *conditionem* hominum intelligamus. Definiendum, an ex conditione hominum, *qui moleſtias Spirituum ſuſtinent*, poſsit coniectura fieri, vtrùm humani ſint, vel Dæmoniorum Spiritus, qui moleſtant. 1.

Primùm illud ſupponimus. & ob id pluribus perſequendum non eſt. Exemplis abundamus. aliàs quoque idem demonſtratum eſt hoc iuſtiſsimis de cauſis fieri. Vide huius Diſputationis Capita, 15. & 17. &c. 2.

Conditionem viuentium, intelligimus ſtatum vitæ, in quo ipſi degunt & verſantur: veruntamen non quemcunque; ſed qui cum improba vel honeſta vita coniungitur: ita videlicet, vt mortales duplicis conditionis dicere poſsimus; alios, qui ſobriè, piè, & iuſtè vitam viuunt Chriſtianã: alios, qui in grauibus volutantur peccatis, & pro perditæ ſalutis habentur hominibus. 3.

Quæſtio igitur eſt, An ex his ordinibus, ſi infeſtantes Spiritus pati hos contigerit, deprehendatur; *Sitné humanus, qui perſequitur Spiritus; an Diabolicus*. Et forſitan, mox quis ſuſpicabitur, malos non niſi à malis; bonis non niſi à bonis infeſtari: ſed tamen rem exactiùs conſideranti aliud videbitur dicendum. Nec malè. 4.

Extra omnem controuerſiam eſt *ex probis & bonis hominibus certum iudicium peti non poſſe*. Quid ita? Quia neque omnes, qui probos homines perſequuntur, humani ſunt Spiritus: neque omnes Spiritus Dæmoniorum. 5.

Quàm integris moribus fuit ſanctiſsimus Iob? quanta eius in ſacris litteris commẽdatio? Dicitur *vir ſimplex, & rectus, & timens Deũ, & recedens à malo*: dicitur *non ſimilis ei in terra*: & tamen grauiſsimas à Spiritibus moleſtias ſuſtinuit. An à bonis, & humanis tantùm, homo bonus & humaniſsimus? Impijſsimus Satan fuit, qui virum ſanctiſsimum afflixit. 6.

Sic de integritate vitæ Germani Capuani Epiſcopi dubitare non
7. poſſumus. Dat ipſi B. Gregorius teſtimonium inſigne probitatis. & hic Spiritus expertus eſt, quàmuis non ita moleſtos. An bonus vir malos Dæmoniorum? Nequaquam: ſed bonus bonos defunctorum hominum.

8. Et quid eſt, quæſo, cur probi homines aut perſequentes Dæmones pati dici non debeant; aut moleſtantes Spiritus humanos? An Dæmonum Spiritus ipſis malè vellè non poſſunt? aut hominum ipſorum operâ nequeunt iuuari? Poſſunt hi (purgandos intelligo) ſi aliquorum; horum certè operâ iuuari. Poſſunt illi malè ipſis velle; illi, inquam, iuratiſſimi bonorum omnium hoſtes & inimici.

Ex bonis igitur diſtinctio peti non debet. *An debet ex malis?*
9. Debet magna: ſi non abſoluta & omnimoda. Dubium vix eſſe poteſt, *ſolos eſſe malos, qui malos ſequuntur, inſequuntur, & perſequuntur Spiritus: probabile admodum, ex malis, Dæmoniorum ferè eſſe, non hominum.*

10. *Bonos purgandorum Spiritus malis, & deſperatæ ſalutis hominibus moleſtos eſſe negamus.* Quam ob rem eſſent? Aliorum ſalutis curam crederent habere, qui omnem propriæ depoſuerunt? ſed & hi vel non credunt Spiritus defunctorum viuentium ſubſidijs iuuari: aut, ſi credunt, iuuare nolunt: & ſi vellent, parum eorum ſæpè ſubſidia, tanquam Dei hoſtium, apud altiſſimum Deum poſſent.

Malos Spiritus malos homines ſequi, inſequi, perſequi, quid mirum? Se-
11. quuntur, vt ſocij: inſequuntur, vt promotores; perſequuntur, vt tortores & carnifices.

Gaudent malorum ſocietate mali Spiritus, facit hoc ſimilitudo
12. morum, & ſtudiorum. Etiam *omne animal*, inquit quidam, *diligit ſibi ſimile.* Qui verò omnes percupiunt à Deo eſſe alieniſſimos; poſſintné eorum ſocietatem faſtidire, non expetere; qui vltrò ſuis prauis ſtudijs, ſe à Deo auertunt? ad Dæmonum caſtra confugiunt?

Promouent & impiorum ſtudia impij Spiritus. Non ſatis ipſis eſt
13. mortales eſſe miſeros; miſeros cupiunt eſſe miſeriores: miſerrimos. Quid ſi igitur his moleſtijs miſeriores reddere poſſunt? an ſibi deerunt? Fortè nequeunt his moleſtijs miſeriores reddi? At poſſe, haud obſcurè, quæ Capite 13. dicta ſunt, inſinuant.

14. Sed & tortores his moleſtijs mali Spiritus ſe oſtendunt. Hoc quidem ipſi affectant: ſed magno cum conſilio, Deus Optimus nunc permittit, nunc præcipit. Quorundã tam inſignis eſt impro-

pro-

Digitized by Google

probitas atq; malitia; vt etiam in hac vita debeat vindicari. quod meliùs, quàm perſecutionibus, quas mali Spiritus perditis his hominibus afferunt, demonſtrari non poteſt.

Mali igitur Spiritus malis hominibus moleſti ſunt. An verò mali quicunque? an tantùm Dæmoniorum? an etiam damnatorum hominum? *Et Demonum, & damnatorum.* De Dæmonibus res clara eſt. Pro damnatorum hominum, ſunt Spiritus Byſantinæ Virginis: matris Neronis Imperatoris; & Imperatoris Galbæ: alios tanquam ex ſuperioribus notos omitto. 15.

Veruntamen quia mali malos Spiritus potiſſimum patiuntur in vltionem ſcelerum, peccatorum, & perditæ, quæ agitur, vitæ; vt plurimum (ſi non ſemper) *exiſtimauerim eſſe Dæmoniorum Spiritus; qui moleſti ſunt*, vt qui hic officium exequuntur, quod ſicuti ab humanis alienum eſt, ita ipſis, quaſi proprium, tribui poteſt. 16.

Quòd ſi formâ humanâ Spiritus hi quandoque conſpiciuntur, & illâ etiam, quæ certorum hominum eſſe cognoſcitur, quemadmodum fuit Byzantinæ Virginis, atque matris Neronis Imperatoris, illam ego ſimulatam dicerem, & non à Spiritibus defunctorum hominum circumferri: ſed ab ipſis Dæmonibus, qui & illius ſint authôres, & ſub illa ipſos Spiritus defunctorum, veluti in quadam imagine, oſtentent. 17.

T 3 NOTA-

NOTATIO INSEQVENTIA Capita.

De rationibus & notis, quibus diſtinguuntur, & cognoſcuntur Spiritus humani, qui loca infeſtare ſolent.

1. *VNde* humanorum Spirituum à Dæmonibus *diſtinctio petenda ſit, quantum ratione & coniectura conſequi potuimus, diximus: Nunc qua ratione humani (ſunt enim duplicis conditionis) diſtinguantur, inquiramus. Nam & hos internoſcere neceſſe eſt eum, qui feliciter in liberandis, à Spirituum infeſtatione, locis verſari velit: propterea quòd non iiſdem rationibus cum purgandis & damnatis agendum eſt.*

2. *In horum autem diſcrimine inueſtigando idem, qui ſuperius, ſeruandus eſt ordo: vt & formas, quibus apparent: &* orationes, *quas formant: & mala, quæ afferunt: & officia, quæ exercent, & locorum qualitates, atque his ſimilia ſcrutemur diligenter: & quid hos vel illos Spiritus, purgandos, inquam, vel damnatos prodat, notemus. Res quemadmodum difficultatem habet non paruam, ita non caret ſua vtilitate & voluptate. Sequentia facilius intelligentur, ſi ſingula cum præcedentibus iam explicatis rationibus conferantur. Sed ad rem,* A forma *principium inſtituimus.*

CAP.

Digitized by Google

178

CAP. XXXVIII.

An, & quæ forma humanos inter Spiritus, hoc eſt, purgandos à damnatis diſtinguat.

NOn omnes formæ Spirituum, ſub quibus conſpiciuntur, hoc loco nobis diſcutiẽdæ ſunt, quoniam non inter quoſcunque Spiritus, qui ſe viuentium oculis offerunt, diſcrimen inquirimus. Solùm inſpicienda eſt illa, quam humanorum Spirituum *propriam* diximus, Capite vigeſimo ſexto; & Vtrũ in *ipſa* aliqua diſtinctio ſit, quâ humani Spiritus differant, & cognoſcantur, inquirendum: propterea, quòd quâ ratione *ſolùm humani* inter ſe diſcriminentur, hoc loco quæramus. 1.

Vnam autem *formam humanam* diximus, quæ humanos Spiritus prodat: illam videlicet, quæ ita humana eſt, vt peregrinum, & ab humana alienum habeat nihil; nullaque ratione, vel modo ab humana degeneret. Hęc enim, vt humanos Spiritus prodit, ita vtriſque communis eſt; & ijs qui perpetuis inferni cruciatibus addicti ſunt, & qui alicubi, ob peccatorum ſuorum demerita purgantur. 2.

Sed tamen non ita, *vna eſt hac forma*; quin diſcrimina & differentias multas admittat. Quemadmodum enim vna eſt omnium hominum, qui viuũt forma; & quędam in hac ſunt, quę diſtinguunt virũ à fęmina; ſenem à iuuene; Iudęum à Chriſtiano; ęgrum à ſano; ita in *vna* ſub qua humani Spiritus latent, forma; quæ hos ab illis diſtinguunt, poſſunt eſſe diſcrimina. 3.

Quintuplicia autem hæc diſcrimina putauerim. Vnum à *quantitate* petitur: alterum à *qualitate*: reliqua tria ex *mentis effectu*, cuius eſſe videntur indicia. Primo differunt parui & magni: altero albi & nigri: tertio læti & triſtes; graues & leues; truces & amabiles; Hæc diſcrimina vni eidemq́; formæ humanæ poſſunt accidere. An verò omnia Spiritus diſcriminant? Id definiamus. 4.

Quæ à quantitate differentia ſumitur, Spiritus non diſtinguit. Nec paruitas damnatorum tantùm Spirituum index eſt; & magnitudo purgãdorum: Nec contrà, magnitudo damnatorum; paruitas purgandorum. Poſſunt ſub forma parua eſſe damnatorum, & purgandorũ: ijdem quoque poſſunt eſſe ſub forma magna. 5.

Quin imo, quando in quantitate exceſſus eſt nimius, vel nimius defectus; non hominum, ſed Dęmonum latere Spiritus, aliâs docuimus, 6.

mus. Nec malè. Quoniam cùm idcirco rebus viuentium interſiat humani Spiritus, vt cognoſcantur; apparere eâ formâ credi debent, quam ipſi dum corpora vegetârunt, habuerunt: quòd non niſi ex hac cognoſci queant.

7. Qui viui procero corpore fuerunt; ſub magna, mortui, dum conſpiciuntur, apparent figura: qui paruo; ſub forma nani. At poſſunt feliciter mori, & ob id non damnari, illi: poſſunt quoque hi. Similiter, poſſunt illi cum præſentis vitæ morte, mortem incurrere æternam: poſſunt quoque hi nani. Magnitudo igitur, ſiue paruitas, etſi humanos Spiritus diſtinguat quandoque à Dæmonibus; non tamen humanos inter ſe diſtinguit.

8. *Diſſimilitudo qualitatũ in forma, plurimũ valet ad* dijudicandos Spiritus humanos. Pro purgandis, niſi nox candorem vultus obnubilet, magnum argumentum eſt color albicans; ſiue natiuus, quem viui habuerunt: pro damnatis militat niger, clara præſertim in luce: Non idcirco ſolùm, quia communis id hominum habet ſenſus; verùm etiam, quia vt niger damnatis Dæmonibusque conuenit; & ſub hoc frequenter damnati conſpecti ſunt: ita albicans conuenit bonis, beatisque; & ſub hoc conſpecti, qui purgatorios ignes ſuſtinuerunt.

Seruit hîc exemplum Iſidori, quod ex Euirato in Prato Spirituali, Capite 39. refert Cæſar Baronius Tom. 6. fol. 625. circa annum Domini 513. *Iſidorus hic genere Meliticienſis, Monachus fuit Monaſterij Philoxemes, in emporio Cypri Dade dicto: & cùm Seueriani dogmatis aliquando fuiſſet aſſertor, vxori Catholicæ, quæ clam ipſo communicauerat, ſacram communionem per vim indignabundus, guttur eiuſdem præmens extorſit, indigneq́; tractauit. Sed ſtatim coruſcationem hoſtiâ ſacrâ diffundente peccatum ſuum agnouit: poſt biduum verò, paratum ſibi ſuppliciũ intellexit per Spiritum hominis damnati, talem, qualem iam deſcripſimus. Rem refero ipſius verbis: Poſt biduum, inquit Iſidorus, aſpicio virum, quaſi Aethiopem, ſemicintijs veſtitum, dicentemq́; mihi: Ego & tu ſimul in vnum ſupplicium condemnati ſumus. Et ego ad eum: Tu; inquam, quis es? Reſpondit: ego ſum, qui conditorem Dominum omnium, Ieſum Chriſtum, in maxilla percuſſi paſsionis tempore.* Hæc ibi.

9. *Triſtis, lætaq́; forma vtriſque Spiritibus communis eſt.* quàmuis enim damnati, iuſtiorem triſtitiæ cauſam habeant, & triſtem vultum formandi; non tamen ſuâ carent triſtitiâ purgandi; ob graues quos ipſi

Digitized by Google

ipſi, quocunque etiam loco agant, ſuſtinent dolores, & cruciatus. Nullum igitur hinc iudicium de Spiritibus ſumi poteſt. 10.

Trux vultus omnino conuenit damnatis: amabilis purgandis. Sed an ille damnatis tantùm; & non etiam purgandis: hic purgandis tantùm; & non etiam damnatis? Quàmuis hîc iudiciũ præcipitare temerariũ ſit: propterea, quòd etiam beati ſpiritus cæleſtium mentium, truces quandoque vultus formârint, & Dæmones formârint amabiles & Angelicos: facilè tamen mihi pateret perſuaderi *ſolis* damnatis truces; *ſolis* purgandis amabiles, aut certè non truces conuenire; propterea, quòd cur truces purgandi; cur amabiles damnati ſimulent, cauſas non habeant. 11.

Grauitas & leuitas, quam exterior forma quandoque ſecum affert, Spiritus humanos non diſtinguit. Sed tamen ſtatus & conditio Spirituum purgandorum potiùs grauitatem poſtulat, quàm leuitatem; quam etſi præ ſe ferre poſsint damnati; vt tamen præ ſe ferant, nulla cogit neceſsitas.

CAP. XXXIX.

An, & qui ſtrepitus, atque gemitus prodant humanorum Spirituum conditionem & ſtatum.

CApite vigeſimo ſeptimo ex iis, quæ à Spiritibus fiunt, & hominum auribus percipiuntur, hoc propemodum ſolo diſtinximus humanos à Dæmoniorum Spiritibus; quòd ſuſpiria, gemitus, fletus, lachrymationes, ſi nõ ſemper: *perſæpè* humanos Spiritus prodant. *An verò hæc humanis vtriſque tam purgandis, quàm damnatis, communia? an his, aut illis propria?* 1.

Purgandis eſſe propria fortè quis inde coniecerit; quòd opis & ſubſidiorum videantur, quædam eſſe imploratio; quorum ſoli purgandi Spiritus participes eſſe poſſunt. Verùm ad damnatos quoque pertinere inſinuat primùm (vt alios omittam) Chriſti oratio, qui in inferno docet futurum *fletum, atq; ſtridorem dentiũ*. Tum deinde probat Spiritus Galbæ Imperatoris, vtique damnati hominis: cuius ingẽtes gemitus aliquoties cum maxima ſua moleſtia, obſeruauit Imperator Otto. Tertiò confirmant illi Spiritus, qui eiulatu & ſtridulo vocis ſono, domum compleuerunt, quam Romæ inhabitauit Alexander ab Alexandro. 2.

Interim tamen quàmuis vtriſque gemitus, eiulatus, atque ſuſpiria ſint communia: *purgandorum tamen hominum, propria quis non* 3.

Digitized by Google

malè dixerit illa, quæ ſine vlla impatientiæ ſignificatione eduntur; & nihil quod apertè damnatorum Spiritus prodat, continent.

4. Suſpiria ducant damnatorum Spiritus, lachrymentur, fleant, eiulent: *duo* ferè ſemper ſunt, quorũ aut alterum, aut vtrumque ipſos prodit; impatientia ſcilicet, quam ipſe gemitus atque eiulatus ſecum affert, vel aliud quid, quod purgandis Spiritibus tribui nequit.

5. *Patientiam* in luctu, ſuſpirijs, atque lachrymis, magnum præbere argumẽtum, pro purgandis Spiritibus, inde clarũ eſt; quòd quàmuis grauiſſimos cruciatus ſuſtineant; non tamen impatientes fiant; nec vlla impatientiæ dent ſigna: perfecti iam in charitate. Contrà, damnatorũ Spiritus, quemadmodum impatientiſsimè ferunt, quæcunque ſuſtinent ſupplicia; ita impatientiæ ſuæ non rarò dant teſtimonia clariſsima.

6. Nouum verò quod de purgandorum patientia diximus, videri non debet, quia cognoſcunt & iuſtiſsimas eſſe, quas perſoluunt pœnas: & à clementiſſimo parente ipſis, tãquam chariſsimis filijs infligi: & finem breui habituras: & in ſummum, æternumq́ue gaudium eſſe conuertendas.

7. Impatientiæ porrò patientiſsimi cur darent ſigna? & mortalibus darent, quorum ipſi, lachrymis atque ſuſpirijs, opem implorant? ſufficit ipſis, ſi miſeriam ſuam explicent: hic multis impatientiæ argumentis indigent.

8. Nec ob id impatientes habendi ſunt, quòd à pœnis liberari deſiderent: vt ineptè quidam argumentantur. An etiam Chriſtum impatientiæ accuſabimus, dum à ſe petijt transferri paſsionis *calicem?*

9. Sic de *impatientia* damnatorum certa res eſt. Non volunt agnoſcere iuſta eſſe ſua, quę pro peccatis, patiũtur ſupplicia. Et quàmuis iuſta agnoſcerent. odio tamen habent implacabili, tum Dæmones, qui ſupplicia infligunt, tum Deum, pro cuius voluntate atque imperio infligunt. Et ſi hæc non eſſent, vel id eos impatientes redderet, quòd nec fructum ſuorum ſuppliciorum vllum ſperent; nec ipſorũ vllum in omnem æternitatem exſpectent finem. Qui verò tot de cauſis impatientes ſunt; impatientiam ſuam poſſunt diſsimulare? ſimulare patientiam?

10. Hinc eſt, quòd quicunque obſeruati ſunt Spiritus purgandi, non modò nulla impatientiæ; ſed multa quoque dederint patientiæ ſigna, quemadmodum inter alios illi probãt, quorum meminit B. Gregorius: Contrà, illi; qui damnati fuerũt, cum eiulatu & ſuſpirijs coniunxe-

iunxerint clamores, rugitus, aliaque impatientiæ, haud leuia, argu-
menta.

CAP. XL.

An, & quæ oratio humanos inter ſe Spiritus purgandos, inquam, à damnatis diſtinguat.

DIximus Capite vigeſimo octauo, *Orationis* multas eſſe ſpe-
cies, ſed quæ humanorum Spirituum ſit propria, vnam eſ- 1
ſe, *boni petitoriam*. Nunc vtrùm in hac aliquid ſit, quod hu-
manos inter ſe differre faciat; & purgandos, vel damnatos
prodat, inquirimus. 2

Eſſe, quidem negare poſſent: ſed tamen qui penitus orationem
petitoriam inſpexerit; & quas conditiones habere poſsit, attenderit;
non malè dixerit, *aliquam inueniri, quæ purgandos Spiritus prodat*. Illa eſt
quæ & boni proprij eſt petitoria, & peccati ſordibus inquinata non
eſt. 3

Benè hæc dici, clarum erit, ſi *duo* demonſtrauerimus. Alterum
eſt, *purgandorum Spirituum orationem eſſe proprij boni petitoriam*; *dam-
natorum non item*. Alterum, *purgandos peccare non poſſe*; *damnatos non
poſſe non peccare*. His duobus fundamentis Aſſertio noſtra incum-
bit. 4

Primum conditio Spirituum, qui apparent, confirmat. Propoſitum
eſt purgandis, vt viuentium auxilia & ſubſidia obtineant, eorum
ſuffragijs iuuentur. Quòd ſi igitur aliquid, hoc prǽcipuè oratione ſuâ
quærent. At damnatorum alia conditio. Sciunt miſeri nihil ſe ſubſi-
dij à viuentibus obtinere poſſe; nullam habere ſpem remiſsionis
pœnarum, quas ſuſtinent; Cur igitur ſeriò viuentium operam im-
plorare dicendi ſunt. 5

Alterum omnium propemodum Theologorum habet ſententia.
Docent illi fieri non poſſe, vt purgandi Spiritus peccatum aliquod
committant. Docent damnatos non poſſe non peccare. An fortè er-
rant omnes? 6

Scimus Lutheri eſſe aſſertionem, quod qui in purgatorio de-
gunt, peccent continuò. Sed apud nos plus omnium, quàm vnius
Lutheri valet authoritas. Si continuò peccant purgandi; quis tan-
dem purgatorij finis? Neque enim vnquam plagarum modus & fi-
nis erit; ſi nullus ſit finis & modus delictorum.

Quomodo peccare dicendi ſunt, quibus facultas nulla eſt; vt

 quicquam

Digitized by Google

quicquam, quod ad gloriam, aut vitam æternam illis proſit, faciant? An forte etiam in illa vita *mereri* contingit? Præſens vita ſementis eſt, non futura. *Cùm nox venerit*, inquit Dominus, *nemo poterit operari*, Ioan. 9. *Quæ ſeminauerit homo*(hac in vita, vbi ſementis tempus) *hæc metet*, Galat. 6. *Non poterimus villicare*, vbi ſemel in fine vitę *villicationis ratio* fuerit reddita; Lucæ 16. Sed & ad bonorum operum exercitium ita nos hortatur Sapiens, Eccleſiaſtici 14. vt ſignificet in futura vita illa locum non habere. *Ante obitum tuum*, inquit, *operare iuſtitiam: quia non eſt apud inferos inuenire cibum*; & alibi Eccleſiaſticę 9. *Quodcunq; poteſt agere manus tua, inſtanter operare: quia nec opes, nec ratio, nec ſapientia, nec ſcientia, eſt apud inferos, quò tu properas.*

8. B. Cyprianus, Sanctiſsimus Martyr, Sermone 4. qui eſt de Mortalitate, etiam hanc ob cauſam dicit prodeſſe mortem, quòd *à peccandi periculo liberat*: cui, quamdiu in hoc præſentis vitæ ſpacio decurrimus, expoſiti ſumus. Non diſplicet ſententia Martyris Magno Auguſtino. Eandem his verbis refert, Libro de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 14. *His*, inquit, *atque huiuſmodi, Doctor ille, ſententijs in Catholicæ fidei luce clariſſima, ſatis aperteq́ue teſtatur, vſque ad huius corporis depoſitionem peccandi pericula, tentationeſque metuendas: deinceps nulla talia quemque eſſe paſſurum. quod etſi non teſtaretur; quando de hac re Chriſtianus, qualiſcunque, dubitaret?* Ita Auguſtinus.

9. Cæterùm, vt purgandi peccare non poſſunt: ita non poſſunt non peccare damnati: Hoc quàmuis non ita, vt prius illud, extra omnem controuerſiam videatur; verò tamen eſt magis ſimile, ob odiũ, quo acerbiſsimo Deum perſequuntur: & authores inſignes, qui hãc ſententiam defendunt. Inter quos haud poſtremus eſt Dominicus Soto, in 4. diſt. 50. q. 1. ar. 4. & 5.

10. Fortè & hoc inſinuat Regius Propheta, dum Pſal. 73. *ſuperbiam eorum, qui Deum oderunt*, docet *aſcendere ſemper*. Qui enim Deum magis odio habent damnatis? Si verò ſuperbia eorum *ſemper* aſcendit; quomodo non peccãt *ſemper*? *Semper* benè faciunt, qui ſunt in cœlo beati: *Semper* malè facient, qui ſunt in inferno, damnati. Non volent illi quicquam malefacere; quod Deum offendat: quia Deum amant. Non volunt hi quicquam boni facere, quod quouis modo Deo placeat: quia Dei capitales, & iurati ſunt hoſtes. Vide pro hac re, Tom. 2. Ludouici Molinæ, in 1. partem D. Thomæ, circa art. 2. quæſt. 64.

11. Hæc cùm ita ſint; cùm purgandos deprecatoria deceat oratio; damnatos non item: Rurſus, cùm non poſsint peccare purgandi

Spiri

Digitized by Google

Spiritus, & non poſsint non peccare damnati; omnino neceſſe eſt, vt ſi quam orationem edant Spiritus, quæ & boni contineat precationem; & nullâ peccati labe ſit reſperſa; *purgandos Spiritus, non autem damnatos, eandem demonſtrare.*

Interim tamen *admodum difficilè eſt iudicium hoc, quod ex oratione ſumitur.* difficillimũ eſt ex hac Spiritus humani conditionẽ colligere. Quare? quia difficillimum eſt, vtrùm peccati labe oratio careat, An illa infecta ſit, deprehendere. 12.

Quoties impoſitum eſt mortalibus fictâ oratione à Spiritibus? Quot ſunt, qui, ſpecie orationis decepti, cùm putarent eſſe purgandas animas, & bonos Spiritus, qui ſecum agerent; deprehenderunt tandem eſſe verſipilles? malos? nequam? Dæmones? 13.

Difficultatis huius ratio ex eo pendet, quòd oratio per ſe ſanctitatem & pietatem non habeat, ſed omnem à mente ipſorum, quorũ interpres eſt, accipiat: mentis verò ea ſit conditio, vt non ſemper ſe oratione prodat: nunc aliud velit, aliud oratione ſignificet: nunc ſonet pietatem, foueat autem impietatem, &c. 14.

Eſt igitur difficilè iudicium, quod ex Spirituum oratione ſumitur: *An etiam impoſsibile?* Non hoc dixerim. *Tria* putarem eſſe, quæ ſi in oratione inueniantur, probabilem coniecturã faciant, ipſam ſimulatam non eſſe, hoc eſt, vitio carere; & ob id purgandorum Spirituum eſſe indicem. 15.

Primum eſt, ſi apertè, & ex *ſuo genere*, vt vocant, mala non ſit; hoc eſt, nec in Dei cedat iniuriam; vt eſt illa, quę cum blaſphemia eſt cõiuncta: nec proximo incommodet, vt in detractione, conuitijs, cõtumelijs, malis imprecationibus, turpiloquio &c. accidit. 16.

Alterum, ſi non ſolùm ex *genere ſuo* mala non ſit; ſed quoque ſit bona: qualis eſt, qua vel Dei promouetur honor; vel noſtrum aut proximorum emolumentum. Prioris generis erit, ſi ad Deũ Sacrificium offerendum hortentur Spiritus: Poſterioris, ſi ad eleemoſynam pauperibus erogandam, aut ſibi auxilium præſtandum inuitent. 17.

Veruntamen hoc nequaquam ſufficit; propterea, quòd bona etiam malè fieri poſsint. Deprehenſum eſt certis exemplis malignos Spiritus fuiſſe, qui viuentium orationes poſtulârunt. Petrus Marmorius in Gallia narrat Confollenti, ad Viennam fluuium, anno 1478. fuiſſe Spiritum, qui animam defunctæ ſe eſſe prædicaſſet; eundemque gemitibus, clamoribus, & querimonijs omnia complêſſe; monuiſſe etiam habendas preces, peregrinationeſque obeundas, præterea res veras plurimas reuelaſſe; ſed qui tandem ſit 18.

CAP XLI.

An ex malis, & moleſtijs, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur, cognoſci poſſit: quæ ſit conditio humanorum Spirituum, qui infeſti ſunt.

1. QVemadmodum difficilè fuit, Capite 29. ex *malis*, quæ afferuntur per Spiritus, humanos diſtinguere à Dæmonibus: ita haud minus difficilè, ex *ijſdem* inter ſe diſtinguere humanos. Quia tamen modeſtiæ tantùm videntur humanis Spiritibus relictæ; & mala *grauiora* Diabolis authoribus accidunt: fortè, ſi *moleſtias*, quæ à Spiritibus excitantur, penitiùs introſpiciamus; aliquam, quæ humanos Spiritus inter ſe (ſed tamen non à Dæmonibus) diſtinguat, inueniemus differentiam. Vtrumque præſtemus, poſterius priùs.

2. *Moleſtiarum nullam eſſe, cuius Dæmones authores eſſe nequeunt*, nullus negauerit, qui Dæmonum conditionem probè perſpectam habuerit. Liberi ſunt arbitrij Dęmones; & ita quidem, vt cum libero eorũ arbitrio egregiâ virtute, poteſtateque polleant. quâ igitur poteſtate inſtructi ſunt; poſſunt moleſtias excitare: quâ libero arbitrio pollent: poſſunt excitare quas volunt, magnas, paruas, pernitioſas, non pernicioſas.

3. Etſi exemplis hic agendũ eſt, poſſumus producere alia; quibus doceamus maximos tumultus ipſis Architectis excitatos eſſe: alia etiam, quibus leues, & ludicras quaſi moleſtias. Quod hic poſſunt humani Spiritus; non poterunt viribus præſtantiores, Spiritus Dæmoniorum.

4. Habent igitur hoc commune Dæmones cum Spiritibus humanis: *Vtrique leuiter moleſti eſſe poſſunt*. Fruſtra igitur, ex moleſtia, ipſorum diſtinctio petitur.

5. Veruntamen ſi moleſtias iam *conſtet* ab humanis proficiſci Spiritibus; licebit *alicunde* conijcere, non purgandos; ſed damnatos eſſe Spiritus: & rurſus eſſe purgandos; non damnatos, à quibus ipſę afferuntur.

6. Et damnatos prodet primò, ſi cum moleſtia allata *ad peccatum aliquod excitentur viuentes*, qualeſcunq; etiam illud ſit. Hoc enim cùm à purgandis Spiritibus ſit alieniſsimum, quemadmodum ſuperiùs Capite quadrageſimo, Theſi 67. &c. probatum eſt; non alios, quàm damnatos Spiritus, poteſt habere authores.

Deinde

Digitized by Google

7. Deinde prodet eoſdem *leuis atque ſcurrilis geſticulatio*, cum moleſtia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire: quorum illa conditio eſt, vt, quo Deum offendant, committant nihil.

8. Prodet tertiò damnatos, ſi moleſtiam non aliam ob cauſam, quàm vt *viuētes vexentur; & ad vexantem nulla vtilitas redeat*, ſuſcepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus eſſe; vt quibus, non vt moleſtent tantùm, ſed vt ſibi moleſtiâ conſulant, noſtraque patrocinia obtineant, propoſitum eſt.

9. Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa ſolùm moleſtia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hæc ſolo nomine ſuſcepta eſt; vt viuentes habeantur attenti*, Spiritus conditionem, miſeriamque cognoſcant, & ſubſidijs iuuent.

CAP. XXXXII

An obſequia quædam à Spiritibus præſtentur, ex quibus conijci poßit diſcrimen inter humanos Spiritus.

1. FAcilis eſt, ad id, quod hoc Capite quæritur reſponſio. Quæritur, ſitne aliquod diſcrimen inter obſequia, quæ à Spiritibus præſtantur viuentibus, quod humanos inter ſe diſtinguat: Reſpondetur *nullum eſſe*. Cauſa huius ex ijs, quæ Capite trigeſimo dicta ſunt, in promptu eſt, quia, vt ibidem diximus, nulla ſunt obſequia, quæ humanorum Spirituum ita propria ſunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præſtari. Cùm verò ea debeat eſſe obſequiorum, quæ humanos Spiritus diſtinguant, conditio; vt primùm humanis Spiritibus *tantùm* conueniant; non autem Dæmonibus: tum deinde eoſdem inter ſe diſtinguant: ſi propria nulla ſunt; quomodo diſtinguent?

2. Hoc quàmuis ita ſit: quàmuis *hîc* certi minus conſtitui queat, quàm iam dictis diſcernendi rationibus; vna tamen Obſequia ſunt, quæ quod ab humanis ſint, & quidem certis Spiritibus, certum eſt: licèt interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium ſit, (coniectari licet) propterea; quod, in particulari, conditionem obſequij perſpicere ſit difficillimum.

3. Aſſertio hæc *quatuor* conſtat membris. Primum eſt, eſſe aliquod obſequiorum genus, quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat,

ueniat. Alterum, hoc Obſequiorum genus certos prodere Spiritus, purgandos ſcilicet. Tertium eſt, difficillimum eſſe cognoſcere hęc Obſequia, dum à Spiritibus præſtantur. Quartum eſt, ex circumſtantijs quibuſdam, & accidentibus, poſſe aliquam de ijs coniecturam fieri. Omnia oſtendimus.

Eſſe aliquod obſequiorum genus, quod nō niſi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quę per ſe honeſta ſunt, & nullius circumſtātiarum acceſſione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus poſſunt præſtari: authores non poſſunt habere Dæmones. Omnino igitur neceſſe eſt, vt humanos prodant Spiritus. 4.

Quid hîc dubium? *An talia inuenire Obſequia?* An hæc non negauerit, qui ſe Catholicum haberi velit. Et profectò, niſi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: niſi Deum ad peccata mortales hortari impiè falſi fuerimus: niſi velimus aſſerere, nullam nobis eſſe impoſitam neceſsitatem aliquid benè agēdi; oportet concedamus, ſimilia Obſequia inueniri. 5.

An fortè à *Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæſo? Fortè ſemper Spiritus peccāt? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet nō peccent ſemper, hæc obſequia præſtare nequeunt? at præſtant etiā his maiora. Qui Deum poſſunt laudibus celebrare; vt celebrant; qui perſoluūt quas meruerunt, pœnas: qui rebus humanis ſine peccato interſunt; cur neceſſariò peccāt, ſi ſua hominibus Obſequia offerāt & præſtent? cùm & nullâ lege hæc ipſis ſint prohibita; & in hominum cedant commodum atque emolumentum. 6.

Quod verò hæc obſequia Dæmonum miniſterio non exhibeantur, clarum eſt. Quæ à Dæmonibus proficiſcuntur; vniuerſa, vel talia ſunt, vt per ſe, & ex natura ſua, reprehenſionem mereantur; vel quàmuis ex ſe bona ſunt, intentione tamen & voluntate peruerſa operātium deprauantur. Nihil eſt, quod Dęmones poſsint pręſtare benè. Nullum obſequium exhibent Nequam; quod, quàmuis ſanctiſsimum in ſpeciem appareat, non ęternis, infernalibuſque ſupplicijs ſit dignum. 7.

Quid hinc ſequitur? quid? Illud ipſum, quod primo Aſſertionis noſtræ membro continetur; *Eſſe quædam Obſequia, quæ non niſi humanos Spiritus authores habent*: illa ſcilicet, quæ per ſe honeſta ſunt, nec vllius paruæ circumſtantiæ acceſsione fœdantur. 8.

Cæterùm, quemadmodum hæc Obſequia Spiritus hominum diſtinguunt à Spiritibus Dęmoniorum; ita eodem modo produnt *conditionem* humanorum Spirituum: *produnt, inquam, purgandos Spi-* 9.

7. Deinde prodet eoſdem *leuis atque ſcurrilis geſticulatio*, cum moleſtia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire: quorum illa conditio eſt, vt, quo Deum offendant, committant nihil.

8. Prodet tertiò damnatos, ſi moleſtiam non aliam ob cauſam, quàm vt *viuētes vexentur; & ad vexantem nulla vtilitas redeat*, ſuſcepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus eſſe; vt quibus, non vt moleſtent tantùm, ſed vt ſibi moleſtiâ conſulant, noſtraque patrocinia obtineant, propoſitum eſt.

9. Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa ſolùm moleſtia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hoc ſolo nomine ſuſcepta eſt; vt viuentes habeantur attenti*, Spiritus conditionem, miſeriamque cognoſcant, & ſubſidijs iuuent.

CAP. XXXXII

An obſequia quædam à Spiritibus præſtentur, ex quibus conijci poßit diſcrimen inter humanos Spiritus.

1. FAcilis eſt, ad id, quod hoc Capite quęritur reſponſio. Quęritur, ſitne aliquod diſcrimen inter obſequia, quæ à Spiritibus præſtantur viuentibus, quod humanos inter ſe diſtinguat: Reſpondetur *nullum eſſe*. Cauſa huius ex ijs, quæ Capite trigeſimo dicta ſunt, in promptu eſt, quia, vt ibidem diximus, nulla ſunt obſequia, quæ humanorum Spirituum ita propria ſunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præſtari. Cùm verò ea debeat eſſe obſequiorum, quæ humanos Spiritus diſtinguant, conditio; vt primùm humanis Spiritibus *tantùm* conueniant; non autem Dæmonibus: tum deinde eoſdem inter ſe diſtinguant: ſi propria nulla ſunt; quomodo diſtinguent?

2. Hoc quàmuis ita ſit: quàmuis *hic* certi minus conſtitui queat, quàm iam dictis diſcernendi rationibus; vna tamen Obſequia ſunt, quæ quod ab humanis ſint, & quidem certis Spiritibus, certum eſt: licèt interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium ſit, (coniectari licet) propterea; quod, in particulari, conditionem obſequij perſpicere ſit difficillimum.

3. Aſſertio hæc *quatuor* conſtat membris. Primum eſt, eſſe aliquod obſequiorum genus, quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat,

Digitized by Google

ueniat. Alterum, hoc Obſequiorum genus certos prodere Spiritus, purgandos ſcilicet. Tertium eſt, difficillimum eſſe cognoſcere hęc Obſequia, dum à Spiritibus præſtantur. Quartum eſt, ex circumſtantijs quibuſdam, & accidentibus, poſſe aliquam de ijs coniecturam fieri. Omnia oſtendimus.

Eſſe aliquod obſequiorum genus, quod nō niſi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quę per ſe honeſta ſunt, & nullius circumſtātiarum acceſſione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus poſſunt præſtari: authores non poſſunt habere Dæmones. Omnino igitur neceſſe eſt, vt humanos prodant Spiritus. 4.

Quid hîc dubium? *An talia inuenire Obſequia?* An hæc non negauerit, qui ſe Catholicum haberi velit. Et profectò, niſi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: niſi Deum ad peccata mortales hortari impiè falsi fuerimus: niſi velimus aſſerere, nullam nobis eſſe impoſitam neceſsitatem aliquid benè agēdi; oportet concedamus, ſimilia Obſequia inueniri. 5.

An fortè à *Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæſo? Fortè ſemper Spiritus peccāt? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet nō peccent ſemper, hæc obſequia præſtare nequeunt? at præſtant etiā his maiora. Qui Deum poſſunt laudibus celebrare; vt celebrant; qui perſoluūt quas meruerunt, pœnas: qui rebus humanis ſine peccato interſunt; cur neceſſariò peccāt, ſi ſua hominibus Obſequia offerāt & præſtent? cùm & nullā lege hæc ipſis ſint prohibita; & in hominum cedant commodum atque emolumentum. 6.

Quod verò hæc obſequia Dæmonum miniſterio non exhibeantur, clarum eſt. Quæ à Dæmonibus proficiſcuntur; vniuerſa, vel talia ſunt, vt per ſe, & ex natura ſua, reprehenſionem mereantur; vel quàmuis ex ſe bona ſunt, intentione tamen & voluntate peruerſa operātium deprauantur. Nihil eſt, quod Dęmones poſsint pręſtare benè. Nullum obſequium exhibent Nequam; quod, quàmuis ſanctiſsimum in ſpeciem appareat, non ęternis, infernalibuſque ſupplicijs ſit dignum. 7.

Quid hinc ſequitur? quid? Illud ipſum, quod primo Aſſertionis noſtræ membro continetur; *Eſſe quædam Obſequia, quæ non niſi humanos Spiritus authores habent*: illa ſcilicet, quæ per ſe honeſta ſunt, nec vllius paruæ circumſtantiæ acceſsione fœdantur. 8.

Cæterùm, quemadmodum hæc Obſequia Spiritus hominum diſtinguunt à Spiritibus Dęmoniorum; ita eodem modo produnt *conditionem* humanorum Spirituum: *produnt, inquam, purgandos Spiritus* 9.

7. Deinde prodet eoſdem *leuis atque ſcurrilis geſticulatio*, cum moleſtia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire: quorum illa conditio eſt, vt, quo Deum offendant, committant nihil.

8. Prodet tertiò damnatos, ſi moleſtiam non aliam ob cauſam, quàm vt *viuêtes vexentur; & ad vexantem nulla vtilitas redeat*, ſuſcepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus eſſe; vt quibus, non vt moleſtent tantùm, ſed vt ſibi moleſtiâ conſulant, noſtraque patrocinia obtineant, propoſitum eſt.

9. Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa ſolùm moleſtia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hoc ſolo nomine ſuſcepta eſt; vt viuentes habeantur attenti*, Spiritus conditionem, miſeriamque cognoſcant, & ſubſidijs iuuent.

CAP. XXXXII

An obſequia quædam à Spiritibus præſtentur, ex quibus conijci poßit diſcrimen inter humanos Spiritus.

1. FAcilis eſt, ad id, quod hoc Capite quęritur reſponſio. Quęritur, ſitne aliquod diſcrimen inter obſequia, quæ à Spiritibus præſtantur viuentibus, quod humanos inter ſe diſtinguat: Reſpondetur *nullum eſſe*. Cauſa huius ex ijs, quæ Capite trigeſimo dicta ſunt, in promptu eſt, quia, vt ibidem diximus, nulla ſunt obſequia, quæ humanorum Spirituum ita propria ſunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præſtari. Cùm verò ea debeat eſſe obſequiorum, quæ humanos Spiritus diſtinguant, conditio; vt primùm humanis Spiritibus *tantùm* conueniant; non autem Dæmonibus: tum deinde eoſdem inter ſe diſtinguant: ſi propria nulla ſunt; quomodo diſtinguent?

2. Hoc quàmuis ita ſit: quàmuis *hic* certi minus conſtitui queat, quàm iam dictis diſcernendi rationibus; vna tamen Obſequia ſunt, quæ quod ab humanis ſint, & quidem certis Spiritibus, certum eſt: licèt interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium ſit, (coniectari licet) propterea; quod, in particulari, conditionem obſequij perſpicere ſit difficillimum.

3. Aſſertio hæc *quatuor* conſtat membris. Primum eſt, eſſe aliquod obſequiorum genus, quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat,

uєniat. Alterum, hoc Obſequiorum genus certos prodere Spiritus, purgandos ſcilicet. Tertium eſt, difficillimum eſſe cognoſcere hęc Obſequia, dum à Spiritibus præſtantur. Quartum eſt, ex circumſtantijs quibuſdam, & accidentibus, poſſe aliquam de ijs coniecturam fieri. Omnia oſtendimus.

Eſſe aliquod obſequiorum genus, quod nō niſi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quę per ſe honeſta ſunt, & nullius circumſtātiarum acceſſione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus poſſunt præſtari: authores non poſſunt habere Dæmones. Omnino igitur neceſſe eſt, vt humanos prodant Spiritus. 4.

Quid hîc dubium? *An talia inuenire Obſequia?* An hæc non negauerit, qui ſe Catholicum haberi velit. Et profectò, niſi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: niſi Deum ad peccata mortales hortari impiè faſsi fuerimus: niſi velimus aſſerere, nullam nobis eſſe impoſitam neceſsitatem aliquid benè agēdi; oportet concedamus, ſimilia Obſequia inueniri. 5.

An fortè à *Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæſo? Fortè ſemper Spiritus peccāt? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet nō peccent ſemper, hæc obſequia præſtare nequeunt? at præſtant etiā his maiora. Qui Deum poſſunt laudibus celebrare; vt celebrant; qui perſoluūt quas meruerunt, pœnas: qui rebus humanis ſine peccato interſunt; cur neceſſariò peccāt, ſi ſua hominibus Obſequia offerāt & præſtent? cùm & nullâ lege hæc ipſis ſint prohibita; & in hominum cedant commodum atque emolumentum. 6.

Quod verò hæc obſequia Dæmonum miniſterio non exhibeantur, clarum eſt. Quæ à Dæmonibus proficiſcuntur; vniuerſa, vel talia ſunt, vt per ſe, & ex natura ſua, reprehenſionem mereantur; vel quàmuis ex ſe bona ſunt, intentione tamen & voluntate peruerſa operātium deprauantur. Nihil eſt, quod Dęmones poſsint pręſtare benè. Nullum obſequium exhibent Nequam; quod, quàmuis ſanctiſsimum in ſpeciem appareat, non ęternis, infernalibuſque ſupplicijs ſit dignum. 7.

Quid hinc ſequitur? quid? Illud ipſum, quod primo Aſſertionis noſtræ membro continetur; *Eſſe quædam Obſequia, quæ non niſi humanos Spiritus authores habent*: illa ſcilicet, quæ per ſe honeſta ſunt, nec vllius paruæ circumſtantiæ acceſsione fœdantur. 8.

Cæterùm, quemadmodum hæc Obſequia Spiritus hominum diſtinguunt à Spiritibus Dęmoniorum; ita eodem modo produnt *conditionem* humanorum Spirituum: *produnt, inquam, purgandos Spiritus* 9.

Digitized by Google

7. Deinde prodet eoſdem *leuis atque ſcurrilis geſticulatio*, cum moleſtia coniuncta. Quis hanc in purgandos Spiritus dixerit conuenire: quorum illa conditio eſt, vt, quo Deum offendant, committant nihil.

8. Prodet tertiò damnatos, ſi moleſtiam non aliam ob cauſam, quàm vt *viuẽtes vexentur; & ad vexantem nulla vtilitas redeat*, ſuſcepta deprehendatur. Nequit illa à purgandis Spiritibus eſſe; vt quibus, non vt moleſtent tantùm, ſed vt ſibi moleſtiâ conſulant, noſtraque patrocinia obtineant, propoſitum eſt.

9. Produnt hæc damnatorum Spiritus. At purgandos illa ſolùm moleſtia, *quæ leuitatis habet nihil: ad nullum incitat peccatum: & hoc ſolo nomine ſuſcepta eſt; vt viuentes habeantur attenti*, Spiritus conditionem, miſeriamque cognoſcant, & ſubſidijs iuuent.

CAP. XXXXII

An obſequia quædam à Spiritibus præſtentur, ex quibus conijci poßit diſcrimen inter humanos Spiritus.

1. FAcilis eſt, ad id, quod hoc Capite quæritur reſponſio. Quæritur, ſitne aliquod diſcrimen inter obſequia, quæ à Spiritibus præſtantur viuentibus, quod humanos inter ſe diſtinguat: Reſpondetur *nullum eſſe*. Cauſa huius ex ijs, quæ Capite trigeſimo dicta ſunt, in promptu eſt, quia, vt ibidem diximus, nulla ſunt obſequia, quæ humanorum Spirituum ita propria ſunt, vt non etiam Dæmonibus illa conueniant, aut à Dæmonibus valeant præſtari. Cùm verò ea debeat eſſe obſequiorum, quæ humanos Spiritus diſtinguant, conditio; vt primùm humanis Spiritibus *tantùm* conueniant; non autem Dæmonibus: tum deinde eoſdem inter ſe diſtinguant: ſi propria nulla ſunt; quomodo diſtinguent?

2. Hoc quàmuis ita ſit: quàmuis *hic* certi minus conſtitui queat, quàm iam dictis diſcernendi rationibus; vna tamen Obſequia ſunt, quæ quod ab humanis ſint, & quidem certis Spiritibus, certum eſt: licèt interim ex his de Spirituum conditione, in particulari, certum iudicium ferre temerarium ſit, (coniectari licet) propterea; quod, in particulari, conditionem obſequij perſpicere ſit difficillimum.

3. Aſſertio hæc *quatuor* conſtat membris. Primum eſt, eſſe aliquod obſequiorum genus; quòd humanis tantùm Spiritibus conueniat,

ueniat. Alterum, hoc Obſequiorum genus certos prodere Spiritus, purgandos ſcilicet. Tertium eſt, difficillimum eſſe cognoſcere hęc Obſequia, dum à Spiritibus præſtantur. Quartum eſt, ex circumſtantijs quibuſdam, & accidentibus, poſſe aliquam de ijs coniecturam fieri. Omnia oſtendimus.

Eſſe aliquod obſequiorum genus, quod nō niſi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quę per ſe honeſta ſunt, & nullius circumſtātiarum acceſſione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus poſſunt præſtari: authores non poſſunt habere Dæmones. Omnino igitur neceſſe eſt, vt humanos prodant Spiritus. 4.

Quid hîc dubium? *An talia inuenire Obſequia?* An hæc non negauerit, qui ſe Catholicum haberi velit. Et profectò, niſi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: niſi Deum ad peccata mortales hortari impiè falſi fuerimus: niſi velimus aſſerere, nullam nobis eſſe impoſitam neceſsitatem aliquid benè agēdi; oportet concedamus, ſimilia Obſequia inueniri. 5.

An fortè à *Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæſo? Fortè ſemper Spiritus peccāt? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet nō peccent ſemper, hæc obſequia præſtare nequeunt? at præſtant etiā his maiora. Qui Deum poſſunt laudibus celebrare; vt celebrant; qui perſoluūt quas meruerunt, pœnas: qui rebus humanis ſine peccato interſunt; cur neceſſariò peccāt, ſi ſua hominibus Obſequia offerāt & præſtent? cùm & nullâ lege hæc ipſis ſint prohibita; & in hominum cedant commodum atque emolumentum. 6.

Quod verò hæc obſequia Dæmonum miniſterio non exhibeantur, clarum eſt. Quæ à Dæmonibus proficiſcuntur; vniuerſa, vel talia ſunt, vt per ſe, & ex natura ſua, reprehenſionem mereantur; vel quàmuis ex ſe bona ſunt, intentione tamen & voluntate peruerſa operātium deprauantur. Nihil eſt, quod Dęmones poſsint pręſtare benè. Nullum obſequium exhibent Nequam; quod, quàmuis ſanctiſsimum in ſpeciem appareat, non ęternis, infernalibuſque ſupplicijs ſit dignum. 7.

Quid hinc ſequitur? quid? Illud ipſum, quod primo Aſſertionis noſtræ membro continetur; *Eſſe quædam Obſequia, quæ non niſi humanos Spiritus authores habent*: illa ſcilicet, quæ per ſe honeſta ſunt, nec vllius paruæ circumſtantiæ acceſsione fœdantur. 8.

Cæterùm, quemadmodum hæc Obſequia Spiritus hominum diſtinguunt à Spiritibus Dęmoniorum; ita eodem modo produnt *conditionem* humanorum Spirituum: *produnt, inquam, purgandos Spiritus* 9.

X

CAP XLI.

An ex malis, & moleſtijs, quæ ab humanis Spiritibus afferuntur, cognoſci poßit: quæ ſit conditio humanorum Spirituum, qui infeſti ſunt.

QVemadmodum difficilè fuit, Capite 29. ex *malis*, quæ affe- 1
runtur per Spiritus, humanos diſtinguere à Dæmonibus:
ita haud minus difficilè, ex *iiſdem* inter ſe diſtinguere hu-
manos. Quia tamen modeſtiæ tantùm videntur humanis Spiriti-
bus relictæ; & mala *grauiora* Diabolis authoribus accidunt: fortè,
ſi *moleſtias*, quæ à Spiritibus excitantur, penitiùs introſpiciamus;
aliquam, quæ humanos Spiritus inter ſe(ſed tamen non à Dæmoni-
bus) diſtinguat, inueniemus differentiam. Vtrumque præſtemus,
poſterius priùs.

Moleſtiarum nullam eſſe, cuius Dæmones authores eſſe nequeunt, nullus 2
negauerit, qui Dæmonum conditionem probè perſpectam habue-
rit. Liberi ſunt arbitrij Dæmones; & ita quidem, vt cum libero eorũ
arbitrio egregiâ virtute, poteſtateque polleant. quâ igitur pote-
ſtate inſtructi ſunt; poſſunt moleſtias excitare: quâ libero arbitrio
pollent: poſſunt excitare quas volunt, magnas, paruas, pernitioſas,
non pernitioſas.

Etſi exemplis hic agendũ eſt, poſſumus producere alia; quibus 3
doceamus maximos tumultus ipſis Architectis excitatos eſſe: alia
etiam, quibus leues, & ludicras quaſi moleſtias. Quod hic poſſunt
humani Spiritus; non poterunt viribus præſtantiores, Spiritus Dæ-
moniorum.

Habent igitur hoc commune Dæmones cum Spiritibus huma- 4
nis: *Vtrique leuiter moleſti eſſe poſſunt*. Fruſtra igitur, ex moleſtia, ipſo-
rum diſtinctio petitur.

Veruntamen ſi moleſtias iam *conſtet* ab humanis proficiſci Spi- 5
ritibus; licebit *alicunde* conijcere, non purgandos; ſed damnatos eſſe
Spiritus: & rurſus eſſe purgandos; non damnatos, à quibus ipſæ affe-
runtur.

Et damnatos prodet primò, ſi cum moleſtia allata *ad peccatum* 6
aliquod excitentur viuentes, qualeſcunq; etiam illud ſit. Hoc enim cùm
à purgandis Spiritibus ſit alieniſſimum, quemadmodum ſuperiùs
Capite quadrageſimo, Theſi 67. &c. probatum eſt; non alios, quàm
damnatos Spiritus, poteſt habere authores.

Digitized by Google

ueniat. Alterum, hoc Obſequiorum genus certos prodere Spiritus, purgandos ſcilicet. Tertium eſt, difficillimum eſſe cognoſcere hęc Obſequia, dum à Spiritibus præſtantur. Quartum eſt, ex circumſtantijs quibuſdam, & accidentibus, poſſe aliquam de ijs coniecturam fieri. Omnia oſtendimus.

Eſſe aliquod obſequiorum genus, quod nō niſi humanis Spiritibus competat, docent illa officia, quę per ſe honeſta ſunt, & nullius circumſtātiarum acceſſione vitium contrahunt. Nam & talia quædam inueniuntur; & à Spiritibus poſſunt præſtari: authores non poſſunt habere Dæmones. Omnino igitur neceſſe eſt, vt humanos prodant Spiritus. 4.

Quid hîc dubium? *An talia inuenire Obſequia?* An hæc non negauerit, qui ſe Catholicum haberi velit. Et profectò, niſi omnia, quæ fiunt, peccata dixerimus: niſi Deum ad peccata mortales hortari impiè faſsi fuerimus: niſi velimus aſſerere, nullam nobis eſſe impoſitam neceſsitatem aliquid benè agēdi; oportet concedamus, ſimilia Obſequia inueniri. 5.

An fortè à *Spiritibus hæc fieri nequeunt?* Cur quæſo? Fortè ſemper Spiritus peccāt? at quis tunc finis erit purgatorij? Fortè licet nō peccent ſemper, hæc obſequia præſtare nequeunt? at præſtant etiā his maiora. Qui Deum poſſunt laudibus celebrare; vt celebrant; qui perſoluūt quas meruerunt, pœnas: qui rebus humanis ſine peccato interſunt; cur neceſſariò peccāt, ſi ſua hominibus Obſequia offerāt & præſtent? cùm & nullâ lege hæc ipſis ſint prohibita; & in hominum cedant commodum atque emolumentum. 6.

Quod verò hæc obſequia Dæmonum miniſterio non exhibeantur, clarum eſt. Quæ à Dæmonibus proficiſcuntur; vniuerſa, vel talia ſunt, vt per ſe, & ex natura ſua, reprehenſionem mereantur; vel quàmuis ex ſe bona ſunt, intentione tamen & voluntate peruerſa operātium deprauantur. Nihil eſt, quod Dęmones poſsint prǽſtare benè. Nullum obſequium exhibent Nequam; quod, quàmuis ſanctiſsimum in ſpeciem appareat, non ęternis, infernalibusque ſupplicijs ſit dignum. 7.

Quid hinc ſequitur? quid? Illud ipſum, quod primo Aſſertionis noſtræ membro continetur; *Eſſe quædam Obſequia, quæ non niſi humanos Spiritus authores habent*: illa ſcilicet, quæ per ſe honeſta ſunt, nec vllius paruæ circumſtantiæ acceſsione fœdantur. 8.

Cæterùm, quemadmodum hæc Obſequia Spiritus hominum diſtinguunt à Spiritibus Dęmoniorum; ita eodem modo produnt *conditionem* humanorum Spirituum: *produnt, inquam, purgandos Spi-* 9.

ritum. Atq; hoc ſecundum eſt Aſſertionis membrum. Et quidni proderent? Neceſſe eſt, vt cùm humanorum ſint Spirituum; vel ſint purgandorum, vel damnatorum. At vt horum ſint, dici non debet. eadem horum, quæ Dæmonum eſt conditio; vt benè agant nihil; peccent in omni tempore. Erunt igitur purgandorum Spirituum.

10. *Difficillimũ tamen eſt hæc Obſequia diſcernere*; quòd plurima ſint, quę ad ipſa requirantur. quorum quàmuis aliqua, quæ ſenſibus obuia ſunt, capiamus & probemus; tamen illa, quæ ſub ſenſum non cadũt (quæ tamen & ipſa ad integritatem operationis, ſi bona eſſe debeat, neceſſaria ſunt; vt ſunt fines, qui agentibus propoſiti eſſe ſolent) non perſpicimus.

11. Magna horum finium vis eſt, magna poteſtas Nullum eſt opus ex genere ſuo, ſuâque naturâ ita perfectum & abſolutum; quod hi aſcitij fines non deprauent. Nullum, quod tanta emolumenta, vel rebus publicis, vel priuatis hominibus affert; quod reprehenſione careat, ſi peruerſus eſt operantis animus. *Fines ſunt, qui coronant opera.*

12. Hi fines etiam obſequijs, quæ à Spiritibus præſtantur, ſe inſerunt. etiam Obſequia, quàmuis ex ſe honeſta ſint, prauè & peruerſè fieri poſſunt. Quomodo verò? quia poſſunt à malis afferri atque exhiberi Spiritus, quorum, vt ingenium nequam; ita praui in agẽdo fines: Vt propterea optimè à nobis tertio loco, ſit dictum, difficillimum eſſe de obſequijs, qualia ſint, iudicium ferre.

13. Quàmuis autem præcipitare hîc iudicium, temerarium ſit; & lenis animi certum ferre: aliqua tamen ſunt, *quæ probabile teſtimonium, quandoq; his obſequijs, quòd recta ſint, & culpa careant*, præbeant.

14. Inter alia verò præcipuè ſunt *tria*: humilitas, conſtantia atque grauitas. Si Obſequia, ex ſe alioquin honeſta, cum humilitate, conſtantia, atque grauitate coniuncta ſint, veriſimile eſt culpâ ipſa vacare.

15. Per ſe hoſtes & inimici ſunt bonorum operum, & Obſequiorum honeſtorum mali Spiritus: Vt humilia exerceant, ſuperbia eorum, *quæ ſemper aſcendit*, non patitur. Et vt ſemel, atque iterum aliqua exerceant in ſpecie humilia; vix poterunt adduci, vt in iiſdem ſint conſtantes. Et vt conſtantes ſint etiam; vt tamen à leuitatis & nequitiæ indicijs abſtineant, fieri poteſt difficulter admodum.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XLIII.

An officia quædam otioſa & ludicra ſint, quæ inter Spiritus humanos, damnatos & purgandos, diſtinguant.

QVod ad quæſtionem propoſitam reſpondeatur in promptu eſt, ſi quæ capite trigeſimo primo dicta ſunt, difficultatem nullam habent. Dictum eſt ibi officia *otioſa* humanis Spiritibus vel nullo modo conuenire, vel certè conuenire rariſsimè, & aliquibus tantùm. Hinc planum eſt, *ex his inter humanos Spiritus nullum diſcrimen petendum eſſe.* Quid enim? poterúntne hi Spiritus differre re aliquâ, quæ neque vtriſque diuerſa; neque alteris ipſorum, aliquâ ratione conuenit? 1.

Atque hoc inſinuaſſe ſuffecerit. Verùm quia *duo* ſunt, quæ fundamentum aſſertionis noſtræ euertunt, hæc diſſoluenda ſunt, præſenti Capite; priuſquam vlteriùs progrediatur oratio. Vnum eſt, quòd (vt Olaus magnus refert, li. 3 c. 11. Hiſtor Septent.) ludum & concentum nocturnorum *Spectrorum in partibus Aquilonaribus*, incolę credant excitari ab *animabus*, quæ ſe corporeis voluptatibus, dũ viuerent, immerſerunt. Alterũ, quòd haſtiludia, & congreſſus bellici, in *agro VVormatienſi*, de quibus 1. Capite, Theſ. 20. non videãtur, niſi humanos Spiritus habere authores: quemadmodum primùm quidem ipſorum probat confeſsio: tum deinde oratio, quâ viuentium ſubſidia atque preces implorârunt. 2.

Veruntamen aſſertioni noſtræ nihil hæc obſunt, quoniam vel officia hæc fuiſſe *otioſa* negandum eſt: vel, ſi id concedatur, negandum hominum Spiritus fuiſſe, à quibus ſunt patrata, & exhibita. 3.

Atque vt *de Spectris Aquilonaribus* primùm dicamus, non negauerim ludicra & *otioſa* eſſe officia; quæ præſtiterunt; negauerim verò humanos eſſe Spiritus, à quibus illa præſtantur. Loca, quibus hęc officia præſtantur; perſonæ, in quarum præſentia præſtantur: effectus denique, qui abſolutis choreis in aduſto gramine deprehenduntur, pro Dæmonibus magna præbent argumenta: vt de *officijs* ipſis nihil dicatur. 4.

Nec multitudo contrarium opinantium contrarium ſuadere debet. Quod apud Aquilonares populos ſunt ſuperſtitiones? Iidem illi populi (eodem Olao teſte, lib. 2 ca. 3.) ſubmerſorum, & violento caſu occiſorum animas volunt errare in promontorio Iſlandiæ, illo, quod inſtar Aethnæ, perpetuis ignibus æſtuat, Vnde hoc 5.

Digitized by Google

illorum iudicium? An violentâ morte occiſi, erant poſt mortem in terris omnes? Et, vt noſtrum exemplum perſequamur, Vnde conſtat voluptatibus corporeis deditos fuiſſe, qui *choreas Eluarum*, vt vocant, ducunt?

6. *Haſtiludia, & cõgreſſus bellici in agro VVormatiẽſi*, vel ab officijs Otioſis excipiuntur; vel ſi Otioſa ſunt; ab humanis Spiritibus non exhibentur. Et quàmuis vtrumque probabiliter dicatur: negarẽ tamẽ potiùs *otioſa* eſſe, ne temerè dãnare videare ipſorũ authores; quàm de Spiritibus durã ferre ſententiam; & officia ipſa ad *otioſorum* claſſem reuocare.

7. Neque enim quæcunque poſſunt habere ſpeciem leuitatis, leuia, mox atque otioſa exiſtimanda ſunt. Quędã in ſpeciẽ leuia; poſſunt magnis grauibusq́ue de cauſis fieri: ob quas idcirco ſeria, non leuia, haberi debeant. In horum genere hæc exercitia militaria, in campo VVormatienſi exhibita dixerim. Habet hoc diuina prouidentia, vt quãdoque ijs ipſis rebus, quibus à peccatoribus offenſus eſt, peccata vindicet. Itaque quia pugnando Deum milites illi offendere potuerunt; potuerunt & hâc ſimulatâ poſt mortem pugnâ, peccatum, quod pugnando perpetrârunt, expiare.

CAP. XLIIII.

An ex locis ſacris atque profanis; item cultis atque incultis poſsint diſtingui hominum Spiritus, per quos loca redduntur infeſta.

1. DVo quæruntur, & vnius ſolutione res erit clara. Quęritur primò, Vtrùm ſacris & profanis locis diſtinguantur humani Spiritus. Secũdo; Vtrùm diſtinguantur cultis, & nõ cultis. Illud ſi explicatum fuerit, reliquum hic, quod explicetur erit nihil. Quomodo verò? Quia cum dictũ ſit, c. 32. *humanos Spiritus, non incultis, ſed cultis locis errare*: ſi ipſorũ conditio ex locorum differentia cognoſcenda eſt, oportet in ipſis *cultis locis*, quo differant, aliquid inuenire. Atque hoc in propoſito nihil poteſt eſſe, niſi *ſacrum & profanum*. Ex hoc igitur, Vtrùm diſcerni poſsint humani Spiritus, inquirendum.

2. Duobus verò modis, his locis, poſſunt diſtingui Spiritus humani. Vnus eſt, vt alij admittãtur ad loca ſacra, alij ab ijſdem repellantur:

quo-

Digitized by Google

quomodo Dæmones diſtinximus Ca 32. ab humanis Spiritibus. Alter eſt, vt vtrique quidam ad ſacra loca admittantur; ſed hi ad illa, iſti ad alia. Cùm enim loca ſacra *duplicia* ſint (hæc enim ſola nobis propoſita ſunt (templa ſiue oratoria; & cęmiteria; ſi hęc illis tantùm tribuantur Spiritibus, iſta alijs; hoc ipſo inter Spiritus diſtinctionem deprehenderimus, quo ipſos his aut illis locis verſari atque moleſtos eſſe demonſtrauerimus.

Quomodo igitur ad hæc loca ſe habent Spiritus humani? ſuntné qui vtraque loca ſacra declinant? aut ſi quidam non vtraque, ſaltem declinant altera? Primùm purgandos Spiritus, tum deinde damnatos examinemus; & quod coniecturâ conſequi poſſumus, dicamus. 3.

Purgãdi non videntur declinare Cæmiteria. Cur declinarent? An quia conſecrata ſunt, & ſancta loca? an quia Eccleſiæ precibus & orationibus ijs præſcripti? an quia negotium ſuum hîc agere nequeunt? Sanctitas loci ipſis non repugnat. Nam & ipſi quodã modo Sancti dicuntur; & perfectiùs multò, quàm ipſa cæmiteria. Eccleſiæ precibus proſcripti non ſunt, vt quæ ipſis (tantum abeſt, vt hęc loca inuideat) etiam optet multò pręſtantiora, inquam, palatia. Etſi vllibi; profectò hic ſuum poſſunt agere negotium: vbi & hominum turba frequens; & locus ad orandum pro defunctis per ſe inuitat. 4.

Sic *à Templis hos Spiritus non abhorrere multò eſt veriſimilius.* Nam præter iam dictas cauſas; in templis etiam habent, quibus afficiuntur, res ſacras & multas, & magnas, & varias; quæ vt honorem Dei egregiè promouent; ita non poſſunt non ijs eſſe gratiſsimæ, qui honoris Dei, in rebus omnibus, & præ rebus omnibus, ſunt ſtudioſiſſimi. 5.

Fortè in irreuerentiam cedit Dei, quod ad *Templa*, Dei, inquam, domos hos Spiritus admittamus. Non cedit. Neque quam irreuerenter hi Spiritu agunt; neque ipſorum per ſe præſentiâ vllam poteſt ſacris locis afferre irreuerentiam. 6.

Fortè Deus vult ipſos his locis eſſe excluſos Sed vnde id conſtat? Si fines, qui Deo propoſiti ſunt, in horum Spirituum ad viuos reditu attendamus, non tam his locis excluſos, quàm admiſſos meritò iudicabimus; cum etiam hîc, per hoſce Spiritus, poſsit Deus ſuę clementiæ, atque iuſtitiæ dare argumenta: & ipſi his locis viuorum ſuffragijs fieri participes. 7.

At ſororem ſuam, inquit aliquis, quam diu purgatorio igne expiabatur, ad limen quidem *Eccleſiæ*, in veſte pulla perueniſſe, 8.

Eccleſiam verò nequaquam intrâſſe obſeruauit B. Malachias. Reſpondeo obſeruâſſe quoque S. Virum, poſt fuſas ad Deum preces, eandem in cãdida veſte *Eccleſiam* intrare, quàmuis pro peccatis perfectè nondum ſatisfeciſſet. Sed ſiue intrauerit *Eccleſiam*, ſiue intrare nequiuerit; manet ſua aſſertioni noſtræ veritas: quoniam per viſum oſtendebatur Malachię, quis ſororis ſtatus: reuerâ verò ipſa nec *Eccleſiam* intrabat, nec ad limen *Eccleſiæ* hærebat. Videndus S. Bernardus in vita Malachiæ.

9. Cæterùm *damnatorum Spiritus in Templis verſari, & oberrare, moleſtiamq́; parere viuẽtibus, vel nõ crediderim, vel non niſi rariſſimè atq; in vno forſitan caſu conceſſerim.* Quid in *Templis* quod agãt, habent? An viuẽtium ibi exſpectant ſuffragia? Deſperatiſsimæ corũ res ſunt: An ſacris rebus, quarum in *Templis* magna copia eſt recreantur? Nihil ijs placet ſacrum. An gaudent pietatis, quæ in *Templis* fiunt, exercitijs? Hæc deteſtantur vniuerſa.

10. Fortè quod dicimus confirmat exemplum Valentini, *viri lubrici, & cũctis leuitatibus occupati*, vt Gregorius loquitur (li. 4. Dialog. c. 53) cuius corpus in Eccleſia B. Syri Martyris ſepultum quidem fuit, ſed mox inde extractum. *Nocte enim media, poſt ſepulturam*, inquit idem Gregorius, *in eadem Eccleſia facta ſunt voces, ac ſi violenter ex ea expelleretur. Ad quas cùm concurrerẽt cuſtodes, duos teterrimos Spiritus viderunt, qui Valentinũ, ligatum pedibus foras traherent: qui mane facto ſepulchrum aperientes, corpus non inuenerunt*: Hæc Gregorius. Idem exemplum refert Concilium Triburienſe Cap. 71. Si verò damnatorum hominũ corpora Deus Templis vult eſſe proſcripta; Templa infeſtari patiatur ab eorum Spiritibus? Spiritibus, à quibus corpora, quam ignominiam ſuſtinent, habent omnem?

11. *Vnus forſitan caſus ad Templa cogit* damnatorum Spiritus, etiã inuitos: quando, videlicet, ipſorum corpora in Templis ſint condita; & vitæ anteactę mores atque ſcelera poſtulant, vt non modò infernalibus ſupplicijs excutientur; ſed etiam de extrema ipſorum miſeria conſtet mortalibus. tum *fortè* iuſtiſsimo Dei iudicio fit, vt circa ſua ſepulchra errent miſeri, & hâc ratione infelicitatis ſuæ mortalibus præbeant argumenta. Hoc de *Templis*.

12. *A cæmiterijs non ita facilè excludi poſſe videntur damnatorum Spiritus.* Quid ita? Quia communis mortalium ſenſus eſt, ſæpè defunctorũ manes circa ſepulcra verſari; oberrare, cõſpici. Quid inde? hoc ſcilicet, Eſſe etiam damnatorum hominum Spiritus, qui quandoque conſpiciuntur. Quomodo verò? Quia veriſimile non eſt, ſolos eſſe purgan-

Digitized by Google

186

purgandos, de quibus hæc communis, & apud omnes recepta eſt opinio.

Nec eſt, cur hos Spiritus à *Cœmiterijs* excluſerimus. Quam enim ob cauſam? An ad hæc loca redire non affectant? at ex affectu ipſorum de nullo loco iudicium ferendum eſt: quoniam ſi per ipſos ſtaret, ad viuos redirent nunquam. Nulla ipſis grata ſunt loca, quemadmodũ ſuperiùs docuimus. An orationibus Eccleſię his locis prohibentur? at dubium eſt, num ijs quidquam, cum authoritate, Eccleſia pręcipere aut mandare poſsit. Sed nec his locis ab Eccleſia proſcripti ſunt. Proſcriptio, quę in locorum horum cõſecratione facta eſt, malignos ſolùm Spiritus (Dęmones intelligo) attingit; quemadmodũ *ex forma*, quâ in proſcriptione Eccleſia vtitur, eſt manifeſtũ. 13.

Quamobrẽ, vt Caput hoc Concludamus, ex *locis ſacris*, ſi non perfecta & abſoluta; *aliqualis* tamen differentia petitur, quâ humani inter ſe Spiritus diſtinguũtur. Quàmuis nõ *Cœmiterijs* differant; differre tamen videntur *Templis*: vt probabile argumẽtum ſit, *non damnatos; ſed purgandos eſſe Spiritus, qui in Templis frequentiùs obſeruantur.* 14.

CAP. *XLV.*

An, & quomodo loca, vbi mortes hominum præceſſerunt, & grauia peccata commiſſa ſunt, humanos, damnatorum & purgandorum, Spiritus diſtinguant.

CVm Capite trigeſimo tertio de locis, poſt *mortem* alicuius, infeſtis; infeſtis item ob *grauia*, quę ijſdem perpetrata ſunt *crimina*, ageremus; ſolos propemodum ad *illa*, humanos Spiritus admiſimus. Nunc, ne, quem hectenus tenuimus, ordinem infringamus, An, & quomodo humanorum Spirituum diſtinctio hinc accipi poſsit, dicendum eſt. 1.

Ergo verò hic ex *duobus* maximè Spirituum conditionem deprehendi crediderim: ex anteacta vita; ſed præcipuè ex vitæ termino. Cùm enim hæc ad futuræ vitæ ſtatum pertineant plurimum; omnino ex his, de ſtatu defunctorum iudicium peti poſſe videtur. 2

Et in purgandorum Spirituum claſſe illos poſuero, qui aut vitam piè, & iuſtè, & ſobriè tranſegerunt; quàmuis ſuis næuis nõ caruerint; aut benè beatéque in Domino ſunt mortui. In numero 3.

autem

Digitized by Google

autem damnatorum;qui infeliciter, & miſere ex hac vita diſceſſerunt: ſiue vita fini reſpoudeat; ſiue à fine diſcrepet.

4. Itaque *ex vno damnatorum Spiritus deprehenduntur*; *infelici ſcilicet fine*. *Ex duobus purgandorum*; *fine felici*, & *anteacta piè vita*. Et ex fine neceſſaria coniectura ſumitur; ex vita, niſi finis aliud ſuadeat, probabilis.

5. In damnatis *vnam* cognoſcendi rationem ponimus, *finem infelicem*. Nihil obeſt, quàntumcunque peſsimè transfacta vita; modò finis ſit felix. Impurgandis duas, *finemq́, à vita diſtinximus*: Non quòd exiſtimemus omnes ad cæleſtes ſedes transferendas, qui benè aliquando vixerunt: (multi bonam vitam malè concludunt) ſed quòd bonam vitam aut rarò, aut nunquam mors mala ſequatur; vt ob id benè ſperare debeamus; & de ijs, qui finem felicem habuerunt; & de ijs, in quorum vita pietatis & charitatis argumenta claruerunt.

6. Quæ dicimus extra controuerſiam apud Orthodoxos ſunt omnia. Quocirca pro horum confirmatione fruſtrà hic magnus labor ſuſciperetur à Breuitatis amatoribus. *Duo* verò ſunt, quæ quemadmodum difficultatem aliquam habent; ita non carét ſuo fructu & vtilitate. Primum eſt, *qua vita dicatur benè tranſacta*: Alterum, *quamnam felicem mortem* exiſtimemus.

7. Prius *in particulari* definire impoſsibile eſt homini; niſi cui deſuper reuelatio facta eſt. *Neſcit homo, vtrum ipſe odio, vel amore dignus ſit*; poterit ſcire de altero? An *in genere* non modo non impoſsibile, verùm etiam facilè. Illa *benè tranſacta vita* dicitur; quâ piè, ſobriè, & iuſtè victum eſt. Sobrietas nos benè erga nos ipſos; iuſtitia erga proximum; Pietas erga Deum componit. Itaque qui Deo, quod Deo: proximo, quod proximo: ſibi quod ſibi debetur, in vita tribuunt; ij *benè vixiſſe* dicendi ſunt.

8. Quòd ſi quod dicitur, non ita intelligitur; *benè vixiſſe* dicantur, qui poſt Baptiſmi Sacramentum ſuſceptum, nullo ſcelere lethali conſcientiam commaculârunt; nec quicquam, quod diuinam maieſtatem offendat, commiſerunt; aut ſi quid commiſerunt, illud rurſus, Dei gratiâ præueniente, & conſequente, dignis pœnitentię fructibus depoſuerunt.

9. Felix *mors* non illa eſt, quæ quietis & tranquillitatis eſt plena: quæ caret graui doloris ſenſu: quæ aſtantibus nullum incutit horrorem: vbi plures adſunt conſolantes amici: vbi inſignis pompa funebris; & ſi quæ ſunt alia. Hæc ſceleratiſsimis poſſunt eſſe communia:

Digitized by Google

nia: ſed quæ cum nulla peccati mortalis conſcientia eſt coniuncta,&
in qua nihil eorum, quæ Deus & Eccleſia poſtulat, prætermittitur.
Hinc eſt(vt ex contrario perſpicuum fiat, quod dicimus) vt pri- 10.
mum illi *infelicem* mortem habeant; qui, quę in vita peccata morta-
lia perpetrárunt,per pœnitentiam non depoſuerunt. Hæc quoniam
mortem præſentem animę afferunt, animę ſuam vitam non patiun-
tur reſtitui, quamdiu animam ipſa poſsident.
Deinde *infeliciter* illi obeunt; qui quàmuis, quæ in vita commiſe- 11.
runt crimina, dignis pœnitentię fructibus depoſuerunt: in infirmi-
tate tamen ſua, vel in ipſis mortis portis Deum grauiter offendunt,
nec offenſæ veniam,aut quęrũt, aut obtinent. Hæc offenſa, cùm alijs
rationibus multis accidit, tum præcipuè omiſsione Sacramen-
torum, diuinitùs inſtitutorum; qualia ſunt poſt Pœnitentiam, Eu-
chariſtia atque Extrema vnctio, apud quoſdam.
Tertiò *illi infeliciter hanc vitam concludunt*,qui quàmuis Sacramen- 12.
torũ nullum prætermittant;pręteritę etiam vitę peccata dignis pœ-
nitentię operibus deponant; bonorum tamen alienorum reſtitutio-
nem, quam poſſunt, non faciunt. Diſerta eſt, & vera B. Auguſtini
ſententia. *Non dimittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.*
Hi *infeliciter* mori dicuntur, quemadmodum *bene viuere* illi,qui, 13.
quæ iuſta, pia, & ſobria ſunt, perficiunt. Et vt de horum Spiritibus
benè ſperatur, quando mortale hoc corpus deponũt: ita de illorum
ſalute timetur, quando tumultuari, poſt corporis ſarcinam depoſi-
tam audiuntur.
Speramus benè de illis: quia bona principia bonos ſolent habere 14.
exitus. De horum ſalute *timemus*: quòd horum peccata videantur
eſſe *ad mortem*, quibus veniam negat Apoſtolus,1. Ioan. 5. Verunta-
men de neutris *certam, abſolutamq́;*, & quæ nullam exceptionem ad-
mittat, ſententiam ferimus; quia *ſeruus Domino ſuo cadit & ſtat*,Rom.
14. Dominus eſt *conſtitutus Iudex viuorum & mortuorum*, Act.10.Nobis
dictum:*Nolite iudicare*, Matth.*7*.*Dies Domini omnia reuelabit*.*1*.Cor.*4*.
Quocirca,quod diximus,*probabile* admodum eſt iudicium,quod 15.
ex vita ſumitur & morte: *non omnino certum*. Quàmuis *rarò* habeat;
poteſt tamen habere exceptionem. Nobis vt extra periculum ſimus,
bonamq́ue ſpem habeamus, curandum; vt bona vita ad felicem,nos
properemus mortem, vt inter bonos Spiritus,cum Patre Spirituum,
in reſurrectionis gloria, inueniamur.

T CAP.

Digitized by Google

CAP. XLVI.

An & quomodo Spiritus humani, qui moleſti ſunt, diſtinguantur locis Catholicorum, & Hæreticorum.

LOca Catholicis atque Hæreticis hominibus diſtincta, non
1. quidem humanos à Dæmonum, ſed tamen *humanos ab humanis Spiritibus diſtinguunt.* Prius oſtenſum eſt Capite 34. Poſterius, quâ ratione dicatur, explicandum eſt Ca. præſenti, ſed breuiſsimè.

2. Quando *conſtat* humanos eſſe Spiritus, qui apparent & moleſti ſunt; omnino veriſimile credimus; *vt, ſi apud Hæreticos inueniantur, damnatorum hominum ſint; non verò eorum, qui igne purgatorio expiantur: quanquam non contra,* quicunque apud Catholicos obſeruantur, ſemper ſint Spiritus purgandi. Quocirca quàmuis non ex Catholicorum locis; ex Hęreticorum tamen, conditio humanorum Spirituum deprehenditur.

3. Pro Aſſertionis confirmatione pluribus opus non eſt. Dubium nullum eſt Catholicorum locis, vtroſque Spiritus reperiri. Vbi igitur docuerimus. *Hæreticis moleſtos non eſſe Spiritus purgandorum,* finem Capiti imponemus, & demonſtratum erit, *damnatorum hominum Spiritus eſſe, qui Hæreticos moleſtant.*

4. Et hoc finis, qui hiſce Spiritibus propoſitus eſt, apertè probat. Quid *Hæreticorum locis* quęrerēt miſeri purgandorum Spiritus, quod ſciunt ſe non inuenturos? Viuentium, ſcilicet, ſubſidia? Aut vlla poſſunt ſperare ſubſidia ab illis, qui defunctos viuentium ſubſidijs negant iuuari?

5. Et hoc quidem palàm profitentur omnes propemodum noſtrorum temporum Hæretici? Lutherani rigidi, vt Centuriatores C, ent. 1. lib. 2. cap. 4. Lutherani molles, vt Philippus in locis, de Satisfactione; & Brentius in Confeſſ. VVirtenb. Zuuingliani apud Cochlęum in Actis Lutheri anno 1562. Caluiniſtę apud Caluinum li. 3. Inſtitut. cap. 5 §. 6. Trinitarij. Anabaptiſtę l. 2. c. 1. ex iis, quos nuper anno 1567. ediderunt. Quocirca his hi Spiritus moleſti non erunt.

6. Quanquam nec ad illos Hæreticos redire affectarent piè defunctorum Spiritus, qui viuorum pro defunctis ſuffragia admitterent: propterea, quòd quæ hi in defunctorum gratiam opera, ſatisfactioneſque ſuſciperent, defunctis ad pœnarum aut nullum, aut admodum

dum patruum leuamen prodeſſent: quemadmodum ex ijs, quæ poſteriùs dicturi ſumus, manifeſtum erit.

Quocirca quod quidam docent, ijs locis, vbi olim religio Catholica nunc Hæreſis ſedem habet, Spirituum moleſtias non obſeruari; quæ olim erant frequentiores; omnino de horum Spirituum moleſtijs intelligi credimus, cæteroqui alios vel damnatorum hominum, vel Dæmoniorum Spiritus Hæreticis pacem fauere & relinquere, quæ probet, nulla eſt cauſa. 7.

CAP. XLVII.

An & ex quibus temporibus, poſsit diſtinctio inueniri inter humanos, eos Spiritus, qui loca infeſtare ſolent.

INfirmum diximus eſſe, Cap. 35. & non ſatis certum iudicium, quo ex *Temporibus* diſtinguuntur Spiritus Dæmoniorum & humani. Infirmum quoque & nō certum, quod hîc humanos Spiritus prodit & diſtinguit: Qui tamen quãtum, quantum illud ſit, ſi cum alijs coniungatur, vires accipit; etiam hîc ſi non magni faciendum, certè non fuit omittendum. 1.

Et niſi fallimur, *tribus temporum*, quæ poſuimus, *differentijs* purgandos Spiritus à damnatis quodam modo poſſumus diſtinguere; luce diei, diuturnitate moleſtiarum, & ſanctitate, vt ſcilicet, quando *iam conſtat* humanos Spiritus eſſe, qui apparent, & moleſtant, ex *ea probabile ſit, purgandos eſſe, non damnatos*; quòd *interdiu* obſeruetur; quòd *diutiùs* ſint moleſti; quòd *ſacris tẽporibus* nobis adſint. 2.

Dum hæc aſſerimus; non negamus, quin & noctibus hi ipſi purgãdi Spiritus adeſſe poſſunt: ſimiliter breuiori tempore eſſe moleſti; atq; etiam profano. Docemus hæc tempora, nocturna inquam, breuiora, atque profana, magis Spiritibus damnatis conuenire: contrario verò tanquam ſibi peculiari ratione conuenientia, poſtulare Spiritus purgandos. 3.

Dies refugiunt damnatorum hominum Spiritus: quia latere cupiunt: amant *noctes*, quia malè agunt, ideoque hoſtes ſunt lucis Spiritus purgandi, ſi *noctes* quærunt, non vt lateant quærunt; ſed vt neceſsitates ſuas mortalibus commodiùs explicent. *Dies* verò non refugiunt, ſi propoſito ſuo intelligant ſeruire poſſe. 4.

Digitized by Google

Diuturnitate moleſtiarum ſuperare videntur damnatos pur-
5. gandi. Quamobrem autem? quia cùm in damnatorum Spirituum, cum viuentibus, moleſtâ conſuetudine id propoſitum ſit, vt miſeria ipſorum mortalibus innoteſcat; tamdiu illa erit permittenda, quàm fuerint, qui mortuos nouerint, apud quos infames reddi poſſunt: his deficientibus, cur rebus viuentium intereſſe debeant, quæ vrgeant, rationes magnæ non ſunt. At purgandis propoſita ſunt viuentium patrocinia, quæ ipſis, etiam ac ignotis, poſſunt communicari & impendi; ideoque multis poſt mortem annis.

6. Scio eſſe quoſdam, qui tempus purgatoriarum pœnarum volunt eſſe paucorum annorum; apud quos noſtra, quam damus, coniectura infirma eſt. Sed nobis illorum ſententia magis arridet, qui illud producunt, nec ita breui apud omnes. volunt eſſe finiendas. Si breues pœnæ purgatoriæ: quomodo probat Eccleſia anniuerſaria ſacra; quæ pro ijs, qui ante centum, & eò plures annos piè in Domino ſunt defuncti, offeruntur? Vide Bellarm. Tom. 1. Contro. li. 2. cap. 9.

7. Denique *ſacros dies* refugere damnatorum hominum Spiritus, ex eo eſt veriſimile, quòd ſocij ſint Dæmoniorum, qui & ſacra deteſtantur omnia; & ſacrorum omnium vmbras. An verò poſſunt *hos* fugere Spiritus purgandi? Annon præ reliquis expetere, ſi libera inter ſacros & profanos dies detur optio? Spiritus ſacri? ſacrarum rerum appetentes? quarum conſequendarum, ſi alijs, *ſacris* profectò *diebus* ſpes eſt maior? Hæc de *Temporibus* breuiùs; propterea quod iudicium ex his petitum infirmius.

CAP XLVIII.

An ex conditione illorum Spirituum, qui certis hominibus infeſti eſſe ſolent, poſſit deprehendi, Sitnè Spiritus hominis damnati, an ſaluandi, qui moleſtus eſt.

1. OPus hic pluribus non eſt, *Ex inſecutione ipſa, quod humanos Spiritus inter ſe diſtinguat, nihil accipitur præſidij*. Si quid hic eſt, quod differre faciat, Spiritusq; conditionem prodat, hoc non ex ratione inſecutionis, ſed ex alijs, quæ cum ipſa coniuncta ſunt, habetur.

Priu

Prius extra controuerſiam eſt. Quemadmodum boni purgandorum hominum Spiritus, ita mali damnatorum, viuentes quoſdam ſequuntur. Hi quidem vt vexent, & moleſti ſint; illi verò non tam vt moleſtent & vexent; quàm vt rebus ſuis apud viuentes conſulant. 2.

Quæ verò cum inſecutione & perſecutione Spirituum coniun- 3.
cta ſunt, admodum varia ſunt, ſed quibus Spirituum conditio deprehenditur potiſsimum *loca, Spirituum forma, mala, quæ afferunt & moleſtandi modus*. De quibus quoniam aliâs multis Capitibus, nunc nihil præterea.

CAP. XLIX

An ex conditione illorum, qui perſequentes quoſdam patiuntur Spiritus, deprehendi poßit ipſos Spiritus eſſe damnatorum hominum, an purgandorum.

QVemadmodum ex Spiritibus certos homines inſequentibus, 1.
& moleſtantibus colligi nequit Spirituum humanorum inter ſe diſcrimen; ita *nec ex conditione hominum, qui hos moleſtantes Spiritus patiuntur.*

Diximus, Capite trigeſimo ſeptimo, *duplicis generis* diſtingui 2.
homines, qui patiuntur infeſtantes Spiritus: alios egregiæ probitatis, alios perditæ ſalutis. Non neceſsè eſt dicamus purgandos eſſe Spiritus, à quibus *boni* patiuntur; damnatos, à quibus *mali*, quia & mali poſſunt pati, patiunturque à Dæmonibus frequenter.

Quando tamen aliunde conſtat de Spiritibus, quòd humani ſint, 3.
ex conditione, ſi non bonorum, certè *malorum, licebit conijcere damnatorum eſſe Spiritus, qui moleſtant.*

Quomodo verò? Quia *boni* & damnatorum & purgandorum 4.
Spirituum moleſtijs expoſiti ſunt. Mali ferè non niſi damnatorum. Vtrumque quia Capite trigeſimo ſeptimo aſtructum eſt, repeti hîc non debet.

SYNOPSIS.

Certorum ſignorum, ex præcedentibus Capitibus Collectorum, quæ ſingulos Spiritus prodant.

DIſtinximus Spiritus humanos à Spiritibus Dæmoniorum: & humanos ab humanis. Ex his qui ex Spiritibus Dæmones ſunt: qui hominum damnatorum: qui purgandorum hominum, poteſt quiuis vtcunq; colligere: veruntamen non ſine labore atque moleſtia: quà vt Lectorem ſubleuemus, quæ ſparſim dicta ſunt, in certa Capita concludimus, & ſingulorum Spirituum proprias quaſi Notas atque Indicia adſcribimus.

CAP. L.

De octo Indicijs, quæ magna ſunt argumenta infeſtantium ſpirituum Dæmoniorum.

1. DAEmoniorum Spiritus octo ſunt argumenta, quæ ſingula nō leue; omnia ſimul iuncta firmum robur habent. Hæc ſunt, *forma, inconditi ſoni, oratio, allata mala, obſequia, ioci, loca & perſona*, quæ moleſtantes Spiritus ſuſtinent.

2. *Forma*, ſiue ſpecies, quæ Dæmones prodit, eſt ab humana diſcrepans qualiſcunque illa ſit; in primis verò brutorum animantium, atque monſtrorum. Vide Caput 26.

3. *Clamores & ſtrepitus inconditi*, qui alterum ſunt ſignum: magnum videntur pro Dæmonibus argumentum; ſi barbarum neſcio quid, & peregrinum referant. quoniam quemadmodum à cæteris Spiritibus videntur eſſe alieni; ita magnas ob cauſas Dæmoniorum proprij. Vide Caput 27.

4. *Oratio*, ſi Dæmonium debeat prodere, oportet ſit diuinatoria, ſiue indicatiua rerum quas naturalis hominum cognitio nequit percipere; ſiue illæ ſunt præteritæ, ſiue futuræ, ſiue præſentes. Vide Caput 28.

Mala

Digitized by Google

Mala, ſi magna ſint & grauia, quæ viuentibus per Spiritus affe- 5.
runtur, arguunt ipſorum authores eſſe Dæmones. Nam & hæc per
Dæmones poſſunt afferri; per humanos Spiritus non item: & vt
per Dæmones, non verò per humanos Spiritus afferantur, omnino
conuenit Vide Caput 29.

Ex Obſequijs non vno modo cognoſcuntur Dæmones. Dæmones 6.
ſunt, qui Obſequia præſtant humanas vires ſuperantia: qui nefanda,
& leges naturæ violantia: qui ex pacto, quaſi neceſſaria. Vide Ca-
put 30.

Ioci ſi excitantur, à Dæmonibus excitari admodum eſt veriſimi- 7.
le; non ab humanis Spiritibus. Ex his igitur etiam, tanquam Leo-
nem ex vngue, Dæmones deprehenderis. Vide Caput 31.

Loca quæ Dæmonum ſunt indicia, oportet ſint deſerta, & ab ho- 8.
minum conſuetudine aliena. Alia, quàmuis iiſdem Dæmones inue-
niantur, quia tamen Dæmonum propria non ſunt, Dęmones nō pro-
dunt Et in Non deſertis quoque illa Dęmones arguunt, quæ tantùm
infeſta ſunt propter homines, impiam & ſceleratam vitam tradu-
centes. Vide Caput 32. & 33.

Ex perſonis etiam quibuſdam de Dæmonibus ſumitur coniectura; 9.
illis ſcilicet, quę perditæ viuunt. Si has infeſtari à Spiritibus contige-
rit, admodum eſt probabilè à Dæmoniorum Spiritibus moleſtari.
Vide Caput 37.

CAP. LI.

De quinque ſignis quæ produnt ſpiritus eos, qui purgatorio adhuc igne expurgantur.

DÆmones ex *ſignis octo* cognoſcimus: quemadmodum di- 1.
ctum eſt. hominum verò purgandorum Spiritus ex paucio-
ribus, & fortè minùs certis. quibus verò & qualibus? *ex forma,*
gemitu, oratione, obſequio, & locis.

Forma, quæ purgandorum Spirituum index eſt, humana eſt, 2.
talis; quæ peregrinum nihil obtineat; nullum horrorem per ſe
intuentibus afferat, vel truci vultu, vel atro colore. Vide Ca-
put 38.

Gemitus & ſuſpiria oportet nulla ſint, aut leuitate, aut impatientis 3.
animi ſignificatione permixta, & triſtis, atque humilis mentis certa
indicia. Vide Caput 39.

Oratio etiam hos Spiritus prodit; *oratio* inquam, quæ peccato ca- 4.
ret, & inſuper proprij boni, cum ſubmiſsi animi ſignificatione, eſt
petitoria. Vide Cap. 40.

Obſequi-

Digitized by Google

5. *Obſequium*, quod purgandorum Spirituum conditionem manifeſtat, omni debet carere labe peccati. Hoc vt certiſsimum eſt argumentum: ita difficulter admodum deprehenditur. At id tamen quodam modo cognoſcendum faciunt conſtantia, humilitas & grauitas cum Obſequio coniuncta. Vide Caput 42.

6. *Loca*, ex quibus purgandi Spiritus deprehenduntur, duplicia ſunt; ſacra, ſed in primis Templa: & quæ primùm poſt mortem alicuius fidelis, piè defuncti, infeſta eſſe cœperunt. Illa malis Spiritibus non conueniunt: hæc omnino ipſos defunctos arguunt. Vide Caput 44.

CAP. XLII.

De tribus ſignis quæ damnatorum hominum Spiritus produnt.

1. NOn tot ſunt Indicia, quę damnatorum hominum Spiritus produnt; quot, quę indicant Dæmones, vel purgandorum animas, & ſi diligentiùs omnia ſcrutemur, quę certa, *præter vnum*, admodum inueniemus pauca, vel nulla.

2. Certiſsimum eſt, *locus*, ille videlicet, qui primùm Spectris infeſtus eſſe cœpit, poſt mortem hominum vel infidelium, vel ſi fidelium, miſerè, & non Chriſtianè defunctorum. Vide Caput 44.

3. Poſt hoc, ſunt *forma, atq; gemitus*. Et *forma* oportet ſit humana, ſed ob crudelem, atrocemque vultum & colorem, horrida. *Gemitus verò atq; ſuſpiria*, vel cum leuitatis, vel cum impatientiæ ſignis coniuncta. Hæc infirmiora ſunt argumenta, quàm primùm: & inter ipſa infirmiſsimum poſtremum. Vide Caput 38. & 39.

4. Hæc damnatorum Spirituum Indicia: qualia, qualia tandem. Alia, quæ prodant, nulla ſunt. Quæcunque enim vel ab his Spiritibus *fieri* poſſunt: quæcunque iſs poſſunt *accidere*. quęcunque cum ipſis, quouis modo *ſunt coniuncta*, nullo modo ita ipſis ſunt propria; vt vel purgandis hominum Spiritibus, vel Dæmonibus nequeant conuenire.

5. *Poſſunt* excitare ſtrepitus atque clamores: poſſunt varias edere voces, & formare ſermones; poſſunt nocere & moleſtare: poſſunt res de locis transferre. Quid horum non conuenit, ſi non purgandis, certè Dæmonum Spiritibus?

6. *Quæ iſs acidunt*, ſunt corporis moles vel prauitas, breuitas & diuturnitas moleſtiarum, quas nobis afferunt; & ſi quæ ſunt alia. Quid horum alienum ab aliſs Spiritibus?

Coniuncta

Digitized by Google

Coniuncta cum ipſis ſunt loca, tempora atque perſonæ maximè. 7.
Et ex temporibus ſunt ſacra, profana: diurna, nocturna. Ex his locis ſacra, non ſacra; culta, non culta. Ex perſonis, probæ, improbæ: fideles, non fideles: An ab his alij Spiritus abhorrent?

CAP. LIII.

De adiuratione qua moleſtantes Spiritus per diuini nominis inuocationem coguntur, vt ſe, conditionemque ſuam prodant.

QVamuis perſæpè, ex iam dictis argumentis, in Spirituum agnitionem veniamus: non rarò tamen accidit, vt vel his deſtituamur; vel ſi abundemus, perfectè, atque certò, quæ Spirituum moleſtantium conditio ſit, non cognoſcamus. Alia igitur ratio eſt, quâ vt certiùs agnoſcuntur; ita maiorem animum, in eo, qui illa vti velit, requirit. 1.

Adiuratio illa dici poteſt; quâ per Deum viuum, aut Crucifixi virtutem adiurantur, & coguntur Spiritus; vt qui, qualeſúe ſint, prodant; & quid velint, quaſúe ob cauſas moleſti ſint ſignificent. 2.

Magnas huius eſſe vires ad Spiritus cogendos nemo dubitat. Nam qui boni ſunt, ex reuerentia, quâ Deum proſequuntur, non volent non ſuam conditionem prodere, per Deum adiurari. Impij verò, & ſi Deum non reuereantur, timent tamen: & per ipſum adiurati faciunt; quæ, vt faciant, alijs machinis vix mouerentur. 3.

Hinc quos in pleriſque Sacrarum literarum locis adiuratos legimus homines, *Adiurationis* vim intelligentes, mox religione erga Deum ducti, præſtiterunt quod rogarentur, vel iuberentur. Adiuratus ſenior ſeruus Abrahæ, ne *filio vxorem acciperet de filiabus Chananæorum,* ſed de cognatione, & domo patris Abrahæ; Domini ſui mandato nihil prius habuit, Geneſ. 24. Adiuratus Ioſeph à patre, *vt in ſepulchro, quod in terra Chanaan foderat, ipſum ſepeliret*; etiam intercedentibus Aegyptijs Pharaonem vrget, quo promiſsioni, patriſque deſiderio fiat ſatis. Geneſi 50. Eiuſdem Ioſeph oſſa Moyſes Aegyptum deſerens, ſecum in terram promiſſam voluit transferre; *quod viuens ille, hoc nomine filios Iſrael adiuráſſet*. Exodi 3. Adiuratus populus à Saul, cum Philiſthijm perſequeretur, *ne quis panem, vſque ad veſperam, commederet*; donec hoſtes vltus eſſet: *& non* 4.

manducauit vniuerſus populus panem, vt dicitur 1. Reg. 14. Adiuratus Michæas Propheta ab Achab; & adiuratus quam ante diſsimulauerat, *prædicit ſtragem in Iſrael*, 3. Reg. 22. Adiuratus à ſummo Pontifice Filius Dei, Chriſtus Dominus; vt diceret, *eſſétne filius Dei*; & pro reuerentia Patris ſui; ſtudioque obſequendi Sacerdoti, qui antè tacuerat, locutus eſt, *ſeq́; filium Dei eſſe eſt profeſſus*.

5. Neque Diaboli hanc *Adiurationū* vim ignorant. Hinc cum ipſorum quidam malè ſibi à Domino timeret; ad adiurationem conuerſus: *Adiuro*, inquiebat, *te, ne me torqueas*, Marci 5. Vtrùm verò adiuratione quicquam promouerit, ipſe nouit: hoc certum, Geraſenorum regione, quod poſtulabat, pulſum non eſſe.

6. Sed de *Adiurationis* vi atque poteſtate dubium non eſt: dubium fortè, An licitum ſit Spiritus adiurare; & quâ *adiurationis* formâ: Præterea, Quibus ipſa conueniat: Quibuſúe locis atque temporibus illa contra Spiritus vtendum: De quibus, quid res poſtulat, breuiter pro ratione inſtituti.

7. *Licere dubium non eſt*. Cùm enim Spiritus; (quicunq; moleſti ſunt) vel Dæmoniorum ſint, vel hominum; hoc ipſo perſpicuum eſt adiurare licere omnes tentare; quòd & Dæmonia & homines adiurare abſq; vllo crimine permiſſum ſit.

8. De hominibus hoc oſtendunt, quæ initio Capitis huius ex Sacris literis allata ſunt exempla. De Dæmonijs res geſtæ Apoſtolorum; qui, poteſtate ſibi diuinitùs communicatâ, eadem adiurârunt, profligárunt, exulare iuſſerunt. Et benè B. Auguſtinus l. 10. de Ciuit. Dei capite 22. *Verâ pietate*, inquit, *homines aëream poteſtatem inimicam contrariamq; pietati exorcizando eijciunt*.

9. *Forma adiurandi duplex eſt*, nunc præcipiendo, & veluti neceſsitatem imponēdo, quempiam cogimus, vt diuini numinis causâ quippiam faciat: nunc id facimus deprecando, & hortando tantùm. Huius proprius vſus eſt ad ſuperiores, quibus non conuenit, vt imperemus: poſterioris, præceptoriæ, inquam, ad inferiores, in quos poteſtatem habemus.

10. Sed quâ vi Spirituum ſtatum, conditionemque explorare permiſſum? *Vtraque permiſſum*: licet præceptoriâ vti, videatur ſecuriùs.

11. Permiſſa *deprecatoria*: quia ita apud ſuperiores locum habet; vt apud inferiores & pares reprehenſione careat; aliquando etiam laudē mereatur. Quocirca ſiue nobis ſuperiores ſint Spiritus, qui moleſtant; ſiue pares, aut etiam inferiores; abſque crimine ſumus, ſi, vt ſe, conditionemque ſuam probant, ipſos rogamus.

Permiſſa

Digitized by Google

Permiſſa quoque *præceptoria:* quia multo melior conditio viuentium, quàm Spirituum, qui moleſtant: vt ob id ſuperiores illi quâdam ratione dici debeant; & in ipſos imperio poſsit vti, maximè ſi incommodent. 12.

Expedit nihilominus vti imperatoriâ, & præceptoriâ: non ſolùm idcirco, quòd huius maiores ſint vires; verùm etiam, quia, vt plurimum, qui moleſtant, ſunt Spiritus Dæmoniorum, apud quos deprecatoriâ vti, religione prohibemur. *Nolo vos,* inquit Apoſtolus, *ſocios fieri Dæmoniorum, 1.* Cor. 11. 13.

Omnibus verò exiſtimarem licere Spiritus adiurationibus vrgere, licèt non eodem omnibus fructu. Quàmuis enim religionis actus ſit *adiuratio,* & ad diuinum cultum ſpectet; ordinis tamen, & qui ſolis Deo conſecratis perſonis conueniat, actus non eſt. Quicunque Deum inuocare poſſunt; Spiritus, per Deum, vt conditionem ſuam prodant, poſſunt adiurare. 14.

Cum fructu tamen ſemper hunc actum non omnes exercent. Exemplo illi ſunt, quorum Actuum Apoſtolorum hiſtoria meminit, Cap. *19* qui cum Dæmoniacos adiurarent, per Deum, quem Paulus prædicaret; tantum abeſt, vt quicquam promouerint; vt in ſe experti ſint crudeles, quibus ipſi dominari poſſe videbantur. Itaque qui Catholicam fidem non profitentur, adiurare Spiritus per Deum poſſunt; feliciter (ſi tamen pro ſuæ doctrinæ confirmatione hoc tentent) ſemper non poſſunt: quemadmodum neque eoſdem ex humanis corporibus eijcere: ſicut alias demonſtratum eſt: Diſputatione de Dæmoniacis. 15.

Atque vt hi fruſtra Spiritus perſæpè adiurant; ita adiurabunt *vtiliter* admodum, qui ſacris initiati, in Chriſti corpus, tam verum, quàm myſticum, habent poteſtatem: non idcirco ſolùm; quia magna eſt in Chriſti Eccleſia poteſtas; verùm etiam, quia ſi vllis, his ſumma, in Dæmones, atque omnes moleſtantes Spiritus collata poteſtas. 16.

Et quàmuis *vitæ ſanctimonia* ad hoc opus feliciter conficiendum neceſſaria non ſit; tutiùs tamen, atque confidentiùs maiorique cum ſpe victoriæ, Spiritus adiurabunt Sacerdotes, ſi cum poteſtate, quâ pollent; vitæ innocentia atque integritas ſit coniuncta. 17.

Proderit & *virtutum exercitium* præmiſiſſe; ieiunij inquam, orationis, atque eleemoſynarum. Quemadmodum hæc præſidia res alias arduas aggreſſuris, adiumento, temporibus omnibus fuerunt: 18.

Digitized by Google

runt; ita hic fruſtra adhiberi, nullo modo dici debet. *Pietas*, inquit Apoſtolus, *ad omnia vtilis eſt*, 1. Timoth. 4.

19. Quòd verò prçter hçc ſolida aduerſus Spiritus prçſidia etiam *ſacris veſtibus* Sacerdotes induantur, damnari non debet. Dum ſuo officio ſatis facit Sacerdos; malè facit, ſi ſuo officio conuenientibus vtatur veſtibus?

Porrò, *Quibus locis* atque *temporibus* Adiuratio fieri debet? Ijs quibus
20. Spiritibus, quos adiuramus, præſentes eſſe poſſumus. Quis Herbipoli exiſtens adiurabit eos, qui Conſtantinopoli ſunt moleſti? aut eos, quos, vtrùm *iam* ſint præſentes, ignorat?

Quocirca, ſi nocte tantùm moleſti ſunt Spiritus; fruſtra interdiu,
21. quando abſentes putantur, adhibebitur *Adiuratio*, etiam ijs locis, quibus alioquin moleſti eſſe ſolent. Et ſi in ſola vinaria cella tumultus excitantur; fruſtra adiurabuntur in ſolario. *Adiuratio* ſine locutione non eſt; locutio ad præſentes eſt, non abſentes. Ad abſentes literæ.

22. Vtrùm verò hoc vel illo modo præſentes eſſe Spiritus obſeruentur, ad rem parum facit. Sufficit ſi præſentes conſpiciantur, ſufficit ſi tumultu excitato præſentes eſſe credantur. Quemadmodum loqui contingit præſentibus, tam ijs, quos videmus; quàm quos audimus tantùm: ita *adiurare* poſſumus tam eos, quos coram conſpicimus; quàm quos auditu præſentes eſſe cognoſcimus.

Finis ſecundæ Partis de Locis Infeſtis.

DE LO-

Digitized by Google

DE LOCIS

INFESTIS TERTIA PARS DISPVTATIONIS:

IN QVA

MODI, QVIBVS LOCA AB INfeſtatione Spirituum moleſtantium purgari poſſint, examinantur & diſcutiuntur

ISAGOGE IN TERTIAM DISPVTATIONIS Partem, de Locis Infeſtis.

TErtia Diſputationis pars reſtat, quæ vt præcipua eſt, ita diligentius perſequenda. In hac modi, quibus Spiritus proſcribuntur, & loca ab ipſorum moleſtia liberantur, exponendi ſunt. Et hoc quidem præſtabimus, ſi initio quædam, quæ hanc rem viam ſternunt, explicuerimus: qualia ſunt, An ratione aliqua poſſint à Spirituum infeſtatione purgari loca: Et, An illa ratio ſit vna, an multiplex: Reiecerimus etiam modos, quæ vel cum ſuperſtitione aliqua coniuncti ſunt, & ob id prohibiti: vel parum ad profligandos Spiritus valere putantur, Sed ad rem.

Digitized by Google

CAP. LIV.

Eſſe aliquam rationem, qua moleſtantes Spiritus proſcribantur, & loca ab ipſorum infeſtatione liberentur.

1. CAuſæ, cur loca ab infeſtatione Spirituum liberari nequeant, ſi quę ſunt, ex *duobus* Capitibus peti debent: ex Spirituum conditione & poteſtate: vel conditione *hominum*, & infirmitate virium humanarum. Et conditio quidem idcirco prohibere intelligi poteſt; quod alia ſit hominum, alia Spirituũ ratio; vt ob id, quàmuis etiam ſuperiorum virium homines eſſent, conditione tamen naturæ prohiberentur quicquam in Spiritus agere; quòd nihil poſsit corpus in Spiritum: poteſtate autem prohiberentur; ſi non tantæ hominum ſint vires, quantæ Spirituum.

2. Et *vtroq; modo* homines prohibiti *videntur*; ne ſe ſuaq; loca à Spirituum infeſtatione vindicent: ſed tamen neutro prohibiti *ſunt*. Hoc ſi non alijs rationibus, certè *exemplis* ijs docetur, quibus aliàs à nobis demonſtratum eſt per homines, ab humanis corporibus, expelli Spiritus Dæmoniorum. de his in Diſput. de Dæmoniacis.

3. Illis addi poſſunt *alia*, noſtro argumento propria. Refert B. Auguſtinus domum Heſperij, per presbyterum quendam: Metaphraſtes aliam, per Theodorum Sicæorum Archimandritam: B. Gregorius Thermas Angulares per Germanum Capuanum Epiſcopum; Glycas caſtellum Regis Perſarum, per Antiſtitem, Antonius Agrum Bingenſem, per Moguntinum clerum: Chronicon Hirſaugienſe VVormatienſem agrum, per viros religioſos, à Spirituum moleſtia liberatos eſſe. quemadmodum hæc longiùs proſecuti ſumus capite primo huius Diſputationis.

4. Nec homines hic *naturæ conditio* prohibet. Non ita corpus eſt homo; vt præter corpus ſit nihil. Etiam Spiritu inſtructus eſt. Quemadmodum ad ſublunares res & caducas corpore; ita ad æthereos Spiritus, animo, qui corpori incluſus eſt, accedit.

5. Nec prohibentur *viribus naturæ*. Eſto Spirituum ſint quidam, quorum poteſtas omnem creatã poteſtatem ſuperet: non tamen omnium illa conditio eſt. Etiam humanis Spiritibus loca infeſta ſunt; quibus, an fortè inferiores ſunt, qui corporibus ſunt incluſi homines, hos Spiritus habentes?

6. Sint etiam omnibus Spiritibus inferiores homines; necdum tamen ipſis facultas in Spiritus, viribus & robore potiores neganda eſt.

Quoni-

Digitized by Google

Quoniam, quod per vires naturæ non poſſunt poſſunt dono gratię, illius; qui in Spiritus omnes poteſtatem habet omnem, & *Pater Spirituum* dicitur.

Qui olim Dæmonibus imperabant, potentiſsimis Spiritibus, Apoſtoli, *homines* erant: & homines multò Spiritibus inferiores: & ſi naturæ ipſorum conditionem attendas, iiſdem nobiſcum neceſsitatibus ſubiecti: ſed tamen nullo loco in ipſorum pręſentia tuti erant Spiritus. Quidni igitur & iam eadem eſt penes aliquos in Spiritus poteſtas? 7.

Magna vis *Eccleſiæ* eſt relicta à Chriſto; non in homines ſolùm; verùm etiam in Spiritus. Poteſtas hæc quamdiu Eccleſia perdurat, perdurabit. Vtrùm hæc Chriſti oratio docet: *Signa eos qui crediderint, hec ſequentur. In nomine meo Dæmonia eiicient.* Marci vltimo. Negari igitur non debet eſſe aliquam, quâ Spiritus profligantur, rationem. 8.

Sed etſi poteſtas hæc Eccleſiæ relicta non eſſet, non idcirco nulla ratio à Dæmonum infeſtatione nos expediendi nobis ſuppeteret, quoniam quod nec viribus poſſumus naturalibus; nec gratuitis diuinæ clementiæ donis: id poſſumus ad Deum facta *oratione*, oratione, firmiſsimo præſidio, in qua omnium rerum conſequendarum ſpem certiſsimam vult eſſe conſtituendam Seruator mundi. Ioan. 19. 9.

CAP. LV.

Non vnam eſſe rationem, loca à Spirituum moleſtia liberandi: ſed variam atque multiplicem.

NOn vna (ſi ad Deum orationem dempſeris) *ratio eſt, quâ loca à Spirituum infeſtatione liberantur. Sed nec vna, quâ liberantur eſſe poteſt.* Prius illud, quàmuis ex poſteriori clarum ſit, & manifeſtum; oſtendunt modi varij, quos ab alijs atque alijs obſeruatos legimus: poſterius ratione demonſtrandum erit. 1.

Alijs modis loca purgauit Presbyter, cuius meminit B. Auguſtinus; alijs Theodorus Sicæorum Archimandrita: alijs Germanus Epiſcopus Capuanus: alijs Clerus Moguntinus. Presbyter Auguſtini Sacrificio corporis Chriſti: Theodorus aqua luſtrali; Germanus Capuanus oratione facta ad Deum: Clerus Moguntinus 2.

nus

Digitized by Google

nus Litaaijs &c. quemadmodum primo Capite copioſiùs demonſtratum eſt.

3. Quod verò *nec vna ratio omnibus locis valeat*; primum quidem hoc probat, quòd aliquos his rationibus pulſos obſeruamus; apud quos aliæ rationes nihil valuerunt. Notum eſt in Caſtello Regis Perſarum quoſuis à Rege accerſitos: nihil adhibitis omnibus machinis effeciſſe: Antiſtitem verò Crucis ſigno omne phantaſma diſpuliſſe; vt Glycas refert. Nec dubium, quin multa tentarint, qui balnea Spectris infeſta(quorum Gregorius Nyſſenus meminit) ſunt ingreſsi: & tamen eorum plurimi à Spectris trucidati; Diaconus verò Gregorij Neocęſarienſis ſolo ſigno crucis munitus, exiuit illęſus. Exempla hæc ad longum habes Capite 1.

4. Eſt deinde pro hac re Chriſti ad ſuos Apoſtolos reſponſio. Cùm enim illi fruſtra in Spiritu quodam eijciendo occupati fuiſſent, huiusque rei cauſam à Domino ſciſcitarentur: intellexerunt, *quoddam eſſe genus Spirituum, quod* non quâcunque ratione;ſed *ieiunio tantùm & oratione pelleretur*. Matth. 17.

5. Diuerſiſsimarum naturarum ſunt Spiritus: diuerſiſsimarum ſunt conditionum. Sunt quidam boni: ſunt alij mali. Quibus rationibus illi iuuantur; hi non pelluntur. Quæ hos terrent; illa alios poſſunt afficere, & recreare.

6. Quoniam verò *boni* ſunt Spiritus, vel *mali*; qui moleſtant; aliquis duplicem rationem, quâ loca purgantur, putauerit conſtituendam. Verùm duplex hæc ratio non ſufficit; propterea, quòd quàmuis vnius generis ſint omnes Spiritus boni; non vnius tamen,ſed diuerſorum, ſunt mali: vtpote naturis diſtinctiſsimi.

7. Adde, quod nec Spirituum tantum hîc ratio habenda ſit, ſed locorum etiam. Loca quædam diximus eſſe *propter homines* infeſta;quę per ſe infeſta non ſunt. In his purgandis, non tam Spirituum, qui infeſtant; quàm hominum, propter quos infeſtant, ratio habenda eſt. Sunt alia infeſta *per ſe*: hic fortè locorum etiam ratio habenda.

8. Ergo vt *materiam rerum dicendarum* ad certa Capita reuocemus; duo modi diſtinguendi ſunt, quibus loca expurgari poſſunt. Vnus eſt, qui ad loca *propter homines* infeſta pertinet: alter, quo loca *per ſe* infeſta liberantur.

9. Poſterior hic rurſus duplex eſt. Nam vel conſtat nobis de Spirituum conditione: vel illa nos latet. Rurſus, cùm conſtat, alius modus eſt qui ſeruit malis Spiritibus proſcribendis;alius qui pellendis & ablegandis bonis. Poſterior hic diuidi non debet: quoniam vna

Digitized by Google

vna omnium Spirituum bonorum, de quibus noſtra Diſputatio, eſt conditio; vnus finis, idem propoſitum. Prior pro ratione Spirituum (malorum enim Spirituum quidam humani ſunt, quidam Dæmones) rurſus diuiditur.

Quinq; igitur modi explicandi, & excutiendi ſunt; ex quibus tres ſeruiunt Spiritibus *notis ex per ſe* infeſtis locis proſcribendis: duo præſcribendis Spiritibus aut *ignotis*, aut qui certos homines perſequuntur. 10.

Et primus erit, quo Dæmonibus moleſtantibus occurritur. Secundus, quo à moleſtia purgandorum Spirituum contingit liberari. Tertius, quo pugnatur contra damnatorum hominum Spiritus. Quartus, quo agitur cum Spectris, de quorum conditione, qualia nam ſint, nobis non conſtat. Quintus, quo ſubuenitur hominibus, qui ſe ſequentes & perſequentes patiuntur Spiritus. Hi modi omnes explicandi: ſi priùs quoſdam falſos inanes & pernitioſos reiecerimus. 11.

NOTATIO.

FAlſi modi, quos reijcendos diximus, prius, quàm veros & bonos proponamus, atq; probemus, duplicis ſunt generis. Quidam videntur ſeruire omnibus Spiritibus, Spirituumq; vexationibus tollendis: quidam certis tantum, hominum videlicet. Priores illi quinq; ſunt: ſicq; indigitari poſſunt. Oratio aduerſa, externa arma, ignis ardens, incenſum lumen, & obſeratæ fores. Poſteriores ſunt quatuor, quorum duo tantum Dæmonum infeſtationibus obſtaculo eſſe dicuntur: Sanguis ſcilicet innocentium effuſus, & ſuffimenta quædam duo prohibere reditum & moleſtias Spirituum humanorum, videlicet ſepultura corporum eorundem ſub foco: & tactus certus fabarum. In vniuerſum igitur ſunt octo. A priorum primo faciamus initium, oratione inquam aduerſa.

SEQVVNTVR QVINQVE FALSI MODI quibus exiſtimantur loca purgari, à quorumcunq; Spirituum moleſtia.

CAP. LVI.

An blaſphemijs, conuitijs, atque diris imprecationibus, loca à Spirituum infeſtationibus liberentur.

1. HAbent quidam hanc conſuetudinem, vt ſi quando infeſtantes Spiritus patiuntur, à quorum moleſtia liberari volunt: ad *blaſphemias* confugiant, & *imprecationes*; diriſque omnibus Spiritus deuoueant. Et quia mox à moleſtia liberantur; hanc certiſsimam, & indubitatam volunt eſſe rationem: quâ, ſi non ſemper loca liberantur, certò tamen Spiritus profligentur, & ne hominibus moleſti ſint, prohibeantur.

Vſus hâc Apolonius Thyanęus, vt in Vita eius ſcribit Philoſtratus li. 2. ca. 2. *Ipſi enim Caucaſum cum Damide & ſocijs tranſeunti, Lamia,* inquit, *Phantaſma occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram ſe conuertens; quandoque ab occultis repente euaneſcens. Apolonius autem quidnam id eſſet agnoſcens, grauibusq; & contumelioſis verbis illud increpans, ſocios, vt idem facerent hortabatur. Id enim contra eiuſmodi inuaſiones optimum eſſe medicamentum. Eius dictis cùm ſocij paruiſſent, ſtridens Phantaſma celeriter, tanquam idolum, aufugit.* Ita ille.

Pro hoc facit, quod lib. 9. Decad. 1. de Rebus Oceanicis refert Petrus Martyr, noctu, & ſæpiſsimè in itineribus, præcipueque vijs publicis mortuos occurrere viuis, contra quos ſi viator *intrepidus ſteterit*; diſſoluitur Phantaſma: ſi verò pertimeſcat, illum ita adeundo perterret; vt ſæpiùs eâ formidine multi debilitentur ac ſtupeant. Hoc Martyr.

2. Vtrum hi Deum offendant; quantum item peccatum committant, noſtrum non eſt definire. Quod præſens Diſputatio poſtulat, docemus *hanc rationem prorſus inanem eſſe, & temerariam*; propterea, quòd nec exemplo Sanctorum hominum ſit probata: nec ſacrarum Scripturarum authoritate confirmata: nec ratione vel causâ vllâ, quæ vel ex conditione huius modi, vel ipſorum Spirituum natura peti poteſt, aſtruatur.

3. Varios modos ad loca à Dæmonum infeſtatione liberanda *Sanctos ho-*

Digitized by Google

Hos homines adhibuiſſe, dubium non eſt. Eorum quoſdam ſuperiùs recenſuimus; alios referemus poſtea: hunc, qui *blaſphemijs* conſtat, & *imprecationibus*, ab aliquo vel vſurpatum, vel probatum eſſe, nec legimus, nec audiuimus.

Scripturæ variorum meminerunt Spirituum. Eędem modos, quibus profligantur, ſuggerunt: vbi huius vel meminerint, locus nullus aſsignari poteſt: cuius tamen, ſi in re aliqua, certè in hac Spirituum profligatione, authoritate vti oporteret. 4.

Ea huius modi, quem damnamus, *conditio eſt*; vt nihil poſsit in Spiritus. Quid poſſunt voces aſperiùs prolatæ? quid voluntas vocem proferentis, & diræ imprecantis? Nihil à corporeis rebus patiuntur Spiritus Voluntas diræ imprecantis, imprecátis malum eſt; non Spiritus, cui imprecatio fit. 5.

Varia (vt diximus) ſunt genera Spirituum, qui loca infeſtant: ſed tamen ita affecti, *omnes*, vt vel his recreentur imprecationibus & blaſphemijs: vel malè afficiantur, recreantur mali: afficiuntur malè boni. Quòd ſi igitur boni his pelluntur; cur adhibentur ad *omnes* omnino Spiritus profligandos? etiam malos, qui ex his voluptatem capiunt? 6.

Sed nec modus hic, *per ſe*, ad bonos Spiritus pellendos valet. Quamuis enim hi diræ imprecantibus cedere poſſunt; non tamen cedere coguntur. Nec in blaſphema voce; nec in diris imprecationibus, nec in vlla, quæ ab homine proficiſcitur, oratione (niſi alicui diuinitus poteſtas collata ſit, quod hic non eſt) hæc vis eſt, vt vllos omnino Spiritus profligare & proſcribere valeat. 7.

At experientiâ probatum eſt rationem hanc plurimum valere: Spiritibus ſilentium eſſe impoſitum: loca à moleſtijs libera reddita. Concedo ad prolatas blaſphemias Spiritus ſiluiſſe: loca moleſtijs fuiſſe liberata: Nego *propter* blaſphemias, & imprecationes, aut ſiluiſſe Spiritus, aut liberata loca. Aliud ſiluiſſe Spiritus, *dum* blaſphematur Deus, & ipſi diris deuouentur; aliud propter blaſphemias hęc facta eſſe; blaſphemijſque hanc vim, vt Spiritibus ſilentium imponant, & diſceſſum vrgeant, ineſſe. 8.

Quòd ſi vel ſilent Spiritus; vel moleſti eſſe deſinunt ad blaſphemias, & imprecationes: non hoc fit; quia illam vim blaſphemiæ habent, & imprecationes; quam Spiritus ſuſtinere nequeant, longè *alia* ſunt rationes, quæ Spiritus hic mouent: & aliæ quidem bonos, aliæ malos. 9.

Bonos duæ potiſſimum. Prior eſt, quòd quemadmodum ipſi Deum offendere nolunt; ita ne ab ijs offendatur, deſiderent. Quocirca 10.

 & dili-

Digitized by Google

& diligentiſsimè cauent, ne vllam ipſi alijs, vel cauſam, vel occaſionem præbeant malè agendi. Altera eſt, quod ab his blaſphemis, & mali precatoribus nullum ſubſidium ſperent; & ob id fruſtra moleſti eſſe nolint.

11. *At hæ rationes non mouent malos Spiritus.* Non ceſſant ab infeſtando; quia voti alicuius compotes fieri nequeunt. Nihil enim petunt. Non ceſſant; quia nolunt Dei offenſam. Hanc maximè expetunt. Cur igitur? quia Dei offenſam expetunt, & deſiderãt. Quærunt omnes modos, & rationes Deum offendendi. Apud blaſphemos igitur, atque improbos, & incontinentis linguæ homines, tumultus excitant, locaque infeſtant; vt ipſos ad blaſphemias prouocent, & impellant: maluntq́; non moleſti eſſe cum Dei offenſa; quàm moleſti eſſe ſine Dei offenſa, quod egregiè *ſine ſilentio* aſſequuntur.

12. Vnum tamen hic addo, Conuitia Dęmonibus, ſuperbiſsimis Spiritibus, non poſſe non eſſe moleſta; ſi tamen cum vera fide, diuinoq́; auxilio coniuncta ſint. Nam & ſancti viri hæc vſurpârunt olim, & quando iam contra Dęmones pugnatur, plurima congeruntur, quemadmodum docent formulæ Exorciſmorum: & ea non prætermiſiſſe priorum temporum exorciſtas, docet Prudentius contra Symmachum ſequentibus:

Intonat Antiſtes Domini: Fuge callide Serpens,
Exue te membris, & ſpiras ſolue latentes:
Mancipium Chriſti, fur corruptiſsimè, vexas.

CAP. LVII.

An gladijs, lancijs, alijsq́; armorum generibus Spiritus profligentur, & loca reddantur ab ipſorum infeſtatione libera.

1. LAcon quidam nocte præteriens monumentum, cum videret Spectrum, accurrit lanceâ traiecturus: *Quò fugis, inquiens, anima bis mortua.* Ita Plutarchus in Laconicis. Et Aeneæ aduerſus Spiritus ferrum tribuit Sibylla apud Virgilium l. 6. Ipſo enim ad inferos deſcendente.

Sub pedibus mugire ſolum, & iuga cœpta moueri
Syluarum: viſæq; canes vlulare per vmbram
Aduentante Dea procul ô procul eſte profani,
Conclamat vates: totoq; abſiſtite luco.

Tuq;

Digitized by Google

Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum,
Nunc animis opus eſt Aenea: nunc pectore firmo.

Sic Vlyſſem cum ſtricto gladio ſedentem, nec vſquam prope ad ſacrum cruorem Vmbras accedere permittendum, quàm Tireſiam audierit, ſcribit Homerus, li. 11. Odyſſeæ.

Laconem hunc, Vlyſſem & Aeneam quidem noſtris temporibus imitantur: & ſi gladijs inſtructi ſint atque lanceis, alioque armorum genere, ſe tutos eſſe ab inſultibus & impugnationibus Spirituum arbitrantur: hancque Spiritus profligandi rationem cenſent eſſe expeditiſsimam. Et in Virgilium ſcribit Hortenſius hoc modo: *Multi,* inquit, *aſſerunt Dæmones ferri aciem reformidare & reipſa compertum eſt. Et noui, quibus hoc ipſum nocturnis horis accidit; ſed cum magna aduerſa valetudinis conflictatione*. ita Hortenſius. 2.

Vtrum hi ſe in errore verſari intelligant aſſerere difficilè eſt: *Verſari in grauiſſimo, dubium nullum debet eſſe vero Chriſtiano.* Quamobrē verò? quia impoſsibile, vt Spiritus, quales quales ſint, à gladijs, haſtiſque quid patiantur, niſi vel prorſus corporei ſint, vel ſaltem corpora ſibi habeant naturaliter vnita: Hoc porrò, ſine grauiſsimo errore, ſentit nemo: quales quales ſint, qui olim id docuerūt. de quibus vide Rodeginum Cælium, li. 1. ca. 29. 3.

Proſcripta eſt ex Catholicorum animis ſententia Platonis, qui teſte B. Auguſtino, 8. de ciuitate cap. 14. 15. 16. docet, Dæmones eſſe *genere animalia, animo paſsiua, mente rationalia, corpore aërea, tempore æterna*. Non audiuntur Tertullianus, libro de Carne Chriſti: & Origenes, lib. 2. Periarchon, cap. 2. & 3. & quicunque aut hos, aut Platonem ſecuti ſunt, ſubſtantiamque corpoream Spiritibus tribuunt. 4.

Damnati ſunt veteres Philoſophi; quorum 1. de Anima, à textu 20. ad 5. meminit Ariſtoteles, Democritus & Leucippus; qui animas dixerunt eſſe ignes, ex rotundis atomis conſtantes: Empedocles, qui ex quatuor putauit conflari elementis: Diogenes, qui aërem dixit: Hippon, qui aquam: Critias, qui ſanguinem. 5.

Non corpora ſunt Dæmones; non corpora habent ſibi naturaliter vnita. Non corpora ſunt animæ: non naturaliter ſibi habent aliqua vnita, poſtquam propria ſemel depoſuerunt. 6.

Pro *Dæmonibus* hîc militant Sacræ Literæ, quæ Angelos omnes (quocirca & Dæmones) *Spiritus* compellant. Quid quòd Dæmon in Euangelio *immundus* dicatur *Spiritus*? Lucæ 11. 7.

Conſenſus eſt hic Doctorum, & Patrum Eccleſiæ, præſertim in Oecumenico Concilo Lateranenſi; vbi ſic legimus (habetur Cap. 8.

firmiter, de Summa Trinitate) *vnum eſt vniuerſorum principium; Creator omnium inuiſibilium & viſibilium, Spiritualium & corporalium: qui ſua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis vtramq; de nihilo condidit creaturam; Spiritualem & corporalem, Angelicam videlicet & mundanam, ac deinde humanam, quaſi communem, ex Spiritu & corpore conſtitutam.* Hęc Concilium. Quibus diſtinguit naturam corpoream à Spirituali; docetque Spiritualem, non corpoream, eſſe Angelos; & magis etiam ipſo homine Spirituales.

9. Nec pro hoc argumento deſiderantur rationes. Si corpora vel habent, vel ſunt Angeli; quomodo fieri potuit, vt in vno homine quemadmodum S. Lucas c. 11. refert 6666. fuerunt Dæmones? potuítne vnus homo tot corporum eſſe capax? Rurſus; quomodo breuiſsimo temporis ſpatio, maxima conficiunt ſpatia? quemadmodum Iob 1. quidam circuiſſe dicitur & perambulaſſe totam terram? Et qui cælos mouent Angeli, ſi Spiritus non ſunt, ſed corpora; quibus antris & locis ſe continent? Prætera, qui in cælo creati, poſt peccata de cælo deiecti ſunt; quomodo ſine cæli ruptura ad Inferos penetrârunt? Et qui tanto tempore cælos mouerunt, quomodo non aliquando fatigantur? Hoc de Angelis.

10 Non minoribus præſidijs *docetur animas hominum* à concretione corporea eſſe alieniſsimas. Primò, quæ hic ſeruiunt Scripturæ, illæ ſunt, quæ animas Spiritus vocant. Quot verò ſunt illæ? Eccleſiaſtici 12. dicitur: *Reuertitur puluis in terram ſuam, vnde exiuit; & Spiritus redibit ad Deum, qui dedit illum.* Et Matth. *10. Nolite timere eos, qui occidũt corpus; animam autem non poſſunt occidere.* Et Lucę 32. *In manus tuas commendo Spiritum meum.* Et Rom. *8. Spiritus Sanctus reddit teſtimonium Spiritui noſtro.* Et Galat. *5. Caro concupiſcit aduerſus Spiritum.*

11. Nec hic communis Eccleſiæ conſenſus deſideratur. Hoc vt alia omittam, probat Concilium Lateranenſe, 1285 Patrum, ſub Innocentio III. vbi definitur hominem corpore conſtare & Spiritu. Hic quia *corpus* contra *Spiritum* diſtinguitur; hoc ipſo probatur animus eſſe Spiritus; quia negatur eſſe corpus.

12. Si rationes pro hoc argumento quæruntur, plures reddi poſſunt. Vnâ nos aut alterâ contenti ſumus. Potéſtne fieri, vt duo ſint in eodem loco corpora? At in eodem cum corpore loco & anima. Aut igitur corpus non eſt corpus, aut animus non eſt corpus. Præterea, ſi corpus eſt anima; nullla profectò extra ſe poſita corpora, qualiacunq; etiam illa ſint intelliget, propterea, quòd, vt Philoſophi loquuntur, *intus exiſtens prohibeat extraneum.* Cui verò hoc, vel per ſomnium in mentem venit?

Quæ

Digitized by Google

Quæ cùm ita ſint: cùm nec corpora ſint infeſtantes Spiritus; nec corpora habeant ſibi naturaliter vnita; cur nos gladijs atque fuſtibus, aduerſus ipſos, armamus? Non fugit Laconis lanceam Spectrũ, quod ex monumentis prodibat. Nec vmbræ terrebantur ferro Vlyſſis aut Aeneę. Non gladios hodie fugiunt, qui nos moleſtant Spiritus. Si fugiunt; fugiunt, quia volunt; non quia fugere coguntur. Atque hos Aeneam eundem aliquando docuit Sibylla: vt ob id priùs ironicè locuta credatur. Sic enim de hac re Virgilius ſexto AEneid. 13.

Corripit hîc ſubitâ trepidus formidine ferrum
Aeneas ſtrictamq; aciem venientibus offert.
Et ni docta comes, tenues ſine corpore vitas
Admoneat volitare caua ſub imagine formæ;
Irruat, & fruſtra ferro diuerberet Vmbras.

Fugiunt igitur aciem ferri Spiritus; non quia coguntur, ſed quia volunt.

Voluntatis autem ipſorum aliæ atque aliæ ſunt cauſæ; pro vt alia atq; alia eſt conditio Spirituum. Propoſitum eſt *malis* ſimulatâ fugâ adducere in errorem. Propoſitum eſt *bonis* errorem cauere: ibi ſubſidium non poſtulare, vbi ſubſidij conſequendi nulla ſpes eſſe videtur. 14.

CAP. *LVIII.*

An igne incenſo, ſiue in ipſos proiecto ambigantur Spiritus: & loca, quæ infeſta reddunt, cogantur deſerere.

IGnem ad Spiritus abigendos & proſcribendos plurimum valere, quàmuis (niſi fallor) nullus ſit, qui decuerit; ex duobus tamen quis, vt credat, poſſet induci. Alterum eſt, quòd igne Spiritus omnes, qui moleſti ſunt torqueantur. Alterum, quòd non rebus tantùm aduerſis; verùm etiam aduerſarum rerum *ſignis* terreantur, illaq; deteſtentur: vt ob hæc credendum ſit, vel fugere Spiritus, quòd noſtro igne crucientur; vel ſi non cruciantur, ad eius conſpectum non ſubſiſtere; quòd noſtro tanquam *ſigno* infernalis ignis in memoriam veniat. 1.

Hęc confirmant, quę de S. Ambroſio, vt in eius Vita ſcribit S. Paulinus. Miſerat ad Ambroſium internecandum Dæmones Imperatrix Iuſtina. Sed fruſtrà. Renunciârunt enim Spiritus Nequam, ſe nõ ſolùm ad ipſum minimè appropinquare potuiſſe; verũ etiam nec ad fores domus, in qua manebat Epiſcopus, habuiſſe acceſſũ; propterea, 2.

Digitized by Google

rea, quòd *ignis inſuperabilis* omne illud ædificium communiret, vt etiam longè poſiti vrerentur. Hæc Paulinus, teſte Cæſare Baronio 4. Annalium Tomo.

3. Adhæc narrat lib. 8. Trip. Hiſt. cap. 28. Sozomenus, Apelli, viro ſancto, cùm faber ferrarius eſſet, noctuq; ferrum accuderet, in formoſiſsimæ mulieris forma, vt ad libidinem eum prouocaret, Dæmonem apparuiſſe. Sed illum candens ilicò è fornace ferrum extraxiſſe, in huiuſque faciem impegiſſe: ſicque hunc eiulantem, frementemque, dicto citiùs fugiſſe.

Poſſet argumentum hoc illudi; ſi dicatur; vel verùm non eſſe apud inferos ignem, qui Spiritus torquet: vel ipſos illo igne non verè, ac propriè torqueri; vel certè extra infernum, igne infernali non torqueri.

4. Veruntamen nullum horum dici debet à veritatis ſtudioſo, & communioris Doctorum ſententiæ amante. *Verus eſt ignis*, quo torquentur Spiritus: *Verè* illo igne torquentur. Torquentur illo etiam *extra* communem damnatorum locum exiſtẽtes, & nobiſcum conuerſantes.

5. *Verum ignem eſſe* (vt in Patrum ſententijs recenſendis moleſtus non ſim(vel illud non leue eſt argumentum; quòd eius frequens, & ſub proprio *ignis* nomine, in Scripturis fiat mentio. Marci 9. damnati dicuntur *mittendi in ignem extingubilem*. Ioan. 15. Palmes, qui fructū non fert, *conijcitur in ignem, & ardet*. Apocal. 14. *Igne & ſulphure cruciantur*, qui adorauerunt beſtiam. Iſaię vltimo, pręuaricatorum pœna docetur eſſe *ignis, qui non extinguitur*. Denique Dominus in tremendo illo iudicio, eos, qui à ſiniſtris eius ſtabunt, miſſurus eſt in ignem; *qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*. Matth. 25.

6. Quòd autẽ *verè miſeros torqueat*, his ipſis, iam allatis locis doceri poteſt. *Cruciandos* hoc *igne & ſulphure* docet ſanctiſsimus Ioannes: & *arſuros* Dominus ſimilitudine palmitis. Si verò *paratus eſt Diabolo, & Angelis eius*; vt ex eo voluptatem capiant, paratus dici poteſt? illi ſcilicet, qui ob peccata grauiſsima grauiſsimis ſunt digni ſupplicijs? & in ignem, vt puniantur, mittuntur? *Miris*, inquit B. Auguſtinus, 20. de Ciuit. capit. 10. *ſed tamen veris modis pœna ignis corporei affligit Spiritus.*

7. An verò in inferno *tantùm* hoc igne torquentur? Torquentur; veruntamen *non tantùm* Suum ſemper ignem ſecum circumferunt miſeri Spiritus; quia ſemper ſunt miſeri; etiam dum extra infernum exiſtunt: quemadmodum qui beati, vbicunq; etiam ſint, beati ſunt.

Hæc

Hæc cùm ita ſint, quidni noſtro igne fugantur Spiritus? Fortè infernalis torquet; noſter non torquet? quam ob cauſam? Alterius forſitan rationis eſt infernalis, alterius noſter? Alterius rationis non eſt, & vt eſſet: in Spiritus ſaltem aliquid poterit, ſi non quantum infernalis, poterit. 8.

Fortè noſtro igne torquentur Spiritus; ſed tamen fugere nolunt. At mirum eſt, fugere nolle; qui non fugiendo graues patiuntur cruciatus; quos fugiendo poſſunt euadere. Fortè malum, quod ignis affert, tantum non eſt, vt delectationem, quam ex hominum moleſtia capiunt, ei velint poſtponere. At quæ & quibus de cauſis tanta delectatio? 9.

Videntur hæ aliquid probabilitatis habere, & pro igne aduerſus Spiritus pugnare; veruntamen veritatis habent nihil, *igne noſtro, quantumcunq; maximo, Spiritus non abiguntur.* quia nec ignis noſter quicquam agit in Spiritus: nec ipſi ignem, tanquam *ſignum* infernalium pœnarum, exhorreſcunt. 10

Nullis pro huius aſſertione præſidijs alijs opus eſt, quàm quibus hactenus demonſtratum eſt, nihil Spiritus pati à blaſphemis orationibus: à gladijs & lanceis. Quemadmodum hæc omnia nihil poſſunt in Spiritus; quod Spiritibus multo ſunt inferiores virtutis & conditionis; ita nihil ob eandem cauſam poteſt in Spiritus Elementum ignis. 11.

Neque huius ratio eſt, quòd alterius rationis ſit *ille*, alterius *noſter*. Siue alterius rationis ſit, ſiue non ſit; aliquid ipſum poſſe in Spiritus negari non debet; ſi *per ſe* plurimùm in Spiritus poteſt infernalis ignis. 12.

Cauſa, cur in Spiritus nihil poſſit *noſter*; poſſit autem *infernalis*, eſt; quòd hunc Deus velit eſſe inſtrumentum diuinæ iuſtitiæ; *noſtrum* non velit: ab illo velit Spiritus affligi & pati, ab hoc non velit. Vt hîc ſimile quid eius ſit, quod in Sacramento Baptiſmi accidit, vbi aqua ad remiſsionem valet peccatorum, vinum vel alius liquor non valet. 13.

Habet hoc Deus Opt. Max. vt quemadmodum, cum rerum conditione corporalia adminiſtrat per ſpiritualia; ita, præter rerum conditionem, agat in Spiritualia per corporalia quæcunq; ille expedire iudicauerit. 14.

Non igitur fugiunt ignem idcirco Spiritus, quòd igne torqueantur. An fortè ipſo, tanquam *ſigno*, terrentur? idcirco fugiunt aut deteſtantur; quia infernalem, cuius ſignum eſt, ad memoriam reuocat? Nec hoc dici debet. Neque enim quæcunque rerum inuiſarum 15.

ſigna, quocunq; modo, ſunt; inuiſa ſunt; ſed quæ ex ſe hoc habent, vt ſigna ſint: quod *noſter* ignis non habet. Timent Dæmones Crucem; non lanceam, quâ Chriſti pectus transfixum; attamen vt Crux, ita lancea, Chriſti Domini, Dæmonum hoſtis ſignum quoddam eſt: ſed per ſe ſignum Crux eſt, lancea non eſt. Ita ignis *noſter* per ſe infernalis ignis ſignum, aut imago non eſt; quemadmodum nec hominis homo imago, aut ſignum propriè.

CAP. LIX.

An accenſo lumine fugentur Spiritus, & ab ipſorum infeſtatione liberentur infeſta loca.

1. QVemadmodum ſuperiùs diximus, quoſdam ſe gladijs & lanceis aduerſus Spiritus munire, ita alij ſunt, qui ſi noctis tenebras lumine depellant, nihil ſibi à Spiritibus metuunt; & omnia; ab ipſorum infeſtatione, tuta cenſent eſſe loca.

2. Horum inde profecta opinio, quòd obſeruârint, vt plurimum noctibus moleſtos eſſe Spiritus; quando tenebræ occupant omnia; interdiu verò vel nunquam, vel rariſsimè; & tunc quidem breuiſsimo tempore obſeruentur.

3. Tenebras autem amare Spiritus, & lucem fugere, ex eo ſibi perſuadent; quòd damnatorum ferè ſint, qui apparent: qui cùm malè faciant ſemper, & benè nunquam; lucem oderunt. quoniam, vt ait Dominus: *Qui malè agit, odit lucem*. Ioan. 3.

4. Qui ita Philoſophantur, quáuis veritatem non per omnia aſſequantur; in multis tamen non omnino à veritate aberrant, quæ vbi iudicauerimus, quod Caput eſt controuerſiæ declarabimus.

5. Primùm, non errant in hoc, quòd credant eos, *qui malè agunt odiſſe lucem*. Domini hæc oratio eſt. Pro ipſius confirmatione dici poſſunt multa. Sed in re clara multis opus non eſt.

6. Deinde, nec in hoc errant, quòd cenſent *frequentiùs nocturnis, quàm diurnis temporibus ad homines redire*, eoſdemq; moleſtare, Spiritus. Res ita prorſus ſe habet, & eius nos, aliâs, cauſas dedimus plures. Vide Caput 18. huius Diſput.

7. Tertiò, nec error eſt, quòd doceant *damnatorum Spiritus benè agere nibil*; omnia agere nequiter. Et hoc, quia alias demonſtratum eſt, hîc repeti nón debet. Vide 40. Caput.

8. At quòd ex his vniuerſalem legem faciunt, & concludi volunt,

Spi-

Spiritus omnes lucem fugere, & quærere tenebras, probari non debet. Nam neque omnes Spiritus malè agunt: neque ſi malè agerent, neceſſariò adhuc fugerent lucem, & ſectarentur tenebras.

Quot nos exempla protulimus Spirituum, qui interdiu, etiam in frequentiſsima hominum turba, moleſti fuerunt? Neque ij tantùm ex eorum fuerunt numero; qui Deo erant grati; & quas contraxerunt in corpore maculas, ſupplicijs, quæ patiuntur ſuſtinent, depoſuerunt; verùm etiam ex genere damnatorum; qui, ſi aliqui, lucem fugere debuerunt. 9.

Nec omnes Spiritus malè agunt; vt hoc nomine lucem fugere dici debeat. Purgandi ſiquidem, qui frequenter rebus viuentium interſunt, tantum abeſt, vt malè agant; vt etiam vix malè agere poſſe videantur & Deum offendere. Dictum eſt hoc ſępiùs. 10.

Et vt malè agant omnes; non tamen neceſſe eſt vt lucem fugiant. Nónne reperiuntur, qui *gaudent cùm malefecerint, & exultant in rebus peßimis?* Prouerb. 2. *qui peccatum ſuum, vt Sodoma prædicant?* Iſa.3. quibus *frons eſt meretricis? qui erubeſcere neſciunt?* Ierem 6. 11.

Quid igitur, dicet aliquis, Dominus *eos dicit odiſſe lucem qui malè agunt?* Reſpondeo ad Spiritus (de quibus nobis ſermo eſt) parum hoc facere. De hominibus loquitur Dominus. Sed nec omnes omnino homines Dominus Complexus eſt: ſed eos tantùm, qui nondum cum peccato fœdus pepigerunt: necdum verecundiam depoſuerunt; timorem repudiârunt. Denique quid vt plurimum accidere ſoleat, ſignificauit Dominus. 12.

CAP. LX.

An obſeratis oſtijs, & benè munitis ianuis, quibus ad locum aliquem acceſſus patet, à moleſtia Spirituum contingat liberari loci incolas.

VNum quæſtione propoſitâ quæritur, ſed tale, vt eius reſolutio ſine multorum definitione, abſoluta & perfecta eſſe nequeat. Nam & definiendum hîc eſt, Vtrùm ab *omnibus* moleſtijs Spirituum ſint liberi, qui obſeratis oſtijs ipſorum ad ſe ingreſſum prohibere conantur: &, Vtrùm ſi non ab omnibus, ſaltèm à *pluribus* & quibuſdam certis: &, Vtrum aliquando accidat, vt hac ratione omnis aditus Spiritus ſit interclusus, & ad homines acceſſus nullus pateat. 1.

2\. Et initiò quidem certum eſt, *non omnes moleſtias hâc ratione eſſe ſublatas*. Nam cùm moleſtiarum genera plura ſint, quemadmodum ſuperiùs, Capite 19. dictum eſt; & quædam percipiantur *viſu*, quædam *auditu*, quædam *tactu*; ſi oſtia obſerata prohibent, ne ſe oculis viuentium offerant Spiritus, verberaque infligant, aut alio modo tactum afficiant; certè non prohibent; quin, excitatis forinſecus tumultibus, graues eſſe poſsint, atque moleſtias afferre illas, quæ auribus percipiuntur. Aliquando cubiculi ſui fores obſerauit firmâ ſerâ Alexander ab Alexandro, quemadmodum ipſe teſtatur l. 5. Genialium dierum, ca. 2. ſed quas non videbat, audiebat horribiles Species foris tumultuari, & cubiculi fores manibus pulſare.

3\. Sit illa ratio illorum, quæ viſu percipiuntur, vt directè ſimulachra ſua ad oculos tranſmittant, & interpoſitis opacis corporibus ſenſum afficere prohibeantur: poſtulet hoc ſenſus tactus, vt coniunctus eſſe debeat ijs, à quibus mouetur, obiectus ſonorum & tumultuum, qui aures diuerberant, alia conditio eſt. Non directè ſuas ad res ſpecies diffundunt: nec tantam cum ſenſu, quantam quę ſub tactum cadunt, poſtulant coniunctionem.

4\. Ab *omnibus* igitur moleſtijs ſecuri non ſunt viuentes, qui ſe includunt, & Spiritibus ad ſe aditum præcludunt. An à *pluribus*? Hujus definitio ex *conditione* Spirituum, qui moleſtant, petenda videtur: qui vel in aſſumptis corporibus nos aggrediuntur; vel ſolùm ſenſibus noſtris abſq; corporum aſſumptorum adminiculo illudunt, moleſtique ſunt.

5\. Si corpora ſecum non circumferant Spiritus; *quid iuuabit contra eoſdem ſe obſeratis oſtijs munire?* Spirituum ea eſt conditio, vt nullo corporum obiectu arceantur. Penetrare valent, quæcunq; denſiſſima; quæcunque duriſsima, abſque vel corporum, vel propria ſua ipſorum Spirituum læſione.

6\. Quid ſi corpora circumferant? Vel aliunde hæc ſunt aſſumpta, atque ſolida, firmaque; vel ex aëre, aliaque fluente materia, ipſorum induſtriâ, compacta: & non ſolida. Poſteriora hæc, vt ſubitò componunt, ita mox poſſunt diſſoluere, rurſusq; quando libuerit, componere. Quocirca *nec hîc ſecura libertas eſt*: ne quicquam poſſunt aut oſtia concluſa, aut munitæ ianuæ, quin vel in ijſdem corporibus ſe intus exhibeant, quibus foris moleſti fuerunt; vel intus ex aëre ſibi alia fugant; & moleſtias afferant.

7\. Quod dicimus ſuo exemplo didicit, cuius ſuperiùs meminimus, Alexander ijs in ædibus, quę aſsiduis Vmbrarum illuſionibus, & tetris Imaginibus, ſingulis propemodum noctibus, inquietabantur.

Poſt

Digitized by Google

Poſt alias enim, quas ſuſtinuerat recenſitas moleſtias, ſic ſubiungit. *Non omittam*, inquit, *miraculum ingens, quod mihi planè vigilanti, maiore aliquando trepidatione, haud multò poſt, euenit. Nam cùm tenebris ‹ hortis, cubiculi fores obſeràſſem firmâ ſerâ; iaceremq́; in lectulo, nullâ adhuc quiete compoſitâ, lumine accenſo, horribilem illam Speciem foris iam tumultuari, & cubiculi forem manibus pulſare ſentiebam. Nec multò poſt Simulachrum illud opertis, additiſq́; foribus (vix credibile dictu) per commiſſuras & rimas in cubiculum ſe intromiſit: quod ſub lectulo meo iacens, cùm Marcus, alumnus & cliens meus (vtpote qui è conſpectu cubabat) dirâ & tetrâ facie aſpiceret, pauore ſubitò conſternatus, luctu & gemitu omnia opplebat, ipſamque intromiſſam non ſine formidine, clamabat: idque mihi cùm clauſum cubiculi oſtium aſpicerem, vix credibile videretur; interim dirum illud Simulachrum, quod ſub lectulo iacebat meo, manum & brachium portendere, lumenq́; quod iuxta aderat, extinguere, vidimus: quo extincto, libellos meos, & quicquid rerum erat, querulâ voce miſcere, ac omnia euertere non deſtitit.* Ita Alex.

Porrò ſi aliunde aſſumpta ſunt corpora, atque ſolida; dubium eſt, Vtrùm ad incluſos homines penetrare Spiritus tum valeant, moleſtiamque in ſimilibus corporibus afferre. Et quidam quidem nullâ id ratioe fieri contendunt: quidam admittunt, veruntamen non Spirituum vi, ſed diuiniori aliquâ virtute & poteſtate. Nos, quod res eſt, quatuor Aſſertis concludimus. 8.

Primũ ſit, *corporibus qualibuſcunq; aſſumptis non prohiberi Spiritus, cur minùs moleſti eſſe vaeant.* Quàmuis enim corpora aliquando impediant, ne ad quoſuis acceſſus pateat, quia tamen illa pro voluntate poſſunt deponere, ſi moleſti eſſe volunt, corpora deferent, atque moleſti erunt, quacunque libebit ratione. 9.

Alterum eſt, *omnino eſſe veriſimile nunquam Spiritus, qui apparent, moleſtiaſq; hominibus; in aſſumptis corporibus; afferunt, ita ſuis obiecta ſibi corpora penetrare, quemadmodum & poſſunt, & penetrant, quando à corporibus ſunt expediti.* Penetratio hæc res prodigioſa eſt, Deique poſtulat omnipotentem manum. Quid verò opus prodigijs atq; miraculis in hac Spirituum infeſtatione? 10.

Tertium eſt, *nec illas Spirituum, quorumcunq; vires; vt poſſunt in aſſumptis corporibus obiecta corpora penetrare*: quàmuis penetrare deſiderent, Vt in eodem loco duo corpora reperiantur, quantitas corporum diuerſorum non permittit: quocirca quamdiu diuerſa duorum corporum manebit quantitas; diuerſa etiam illa loca poſtulabunt. Hoc leges naturæ inquirunt. 11.

12. Diuinæ tamen virtuti hîc nullas leges volumus eſſe poſitas. Atque hoc quartum ſit noſtrum Aſſertum: Illa quemadmodum vnum in diuerſis locis; ita *diuerſa corpora vno in loco conſtitui poſſe, non dubitamus*; quicunque in rebus Chriſtianis educati & inſtituti ſumus.

13. Quidni fieri poſſet, quod identidem factum? Factum in Chriſti Natiuitate; quando integris Virginis clauſtris ille in hunc mundum penetrauit? Factum in eiuſdem Reſurrectione; quando corpus egreſſum è ſepulchro clauſo? Factum mox à Reſurrectione; quando ad Apoſtolos ingreſſus eſt clauſis ianuis? Factum in Aſcenſione: quando vſque ad extremum penetrauit cælum?

14. Atque hæc breuiter à nobis aſſerta ſunt, alium alia locum poſtulant; ſi pro dignitate eſſent explicanda. Quod nos hoc Capite concluſum volumus, illud eſt, *ianuis obſeratis, concluſisq́; & peſſulo obductis foribus, contra Spirituum infeſtationes, tutos atque ſecuros non eſſe incluſos mortales.*

SEQVVNTVR DVO FALSI MODI, quibus exiſtimantur loca purgari, à moleſtia Spirituum Dæmoniorum.

CAP. *LXI.*

An effuſo innocentium ſanguine licitum ſit vexationes & moleſtias Dæmonum, quas certis locis afferunt, redimere.

1. QVinque præcedentibus Capitibus rationes illas diſcuſſimus, quibus *fruſtra* contra quorumcunq; Spirituum infeſtationes, ſe viuentes muniunt. Præter has aliæ quædam ſunt, quibus contra *certos*, Dæmonum ſcilicet, vel hominum Spiritus quidam pugnant: quæ & ipſæ vires nullas habent. Has deinceps examinemus. Initium ab ijs facimus, quibus contra moleſtias Dæmonum certatur. *Duæ* illæ potiſsimæ ſunt. Vnius meminit Toſtatus Abulenſis; alterius Michaël Iſſelt. De hac primum.

2. Docet igitur Iſſelt, quemadmodum primo Capite retulimus, lacum eſſe in Liuonia: qui plurimum moleſtijs & infeſtationibus Dæmonum ſit expoſitus; plurimaq́ue ad vicinos populos damna tranſmittat. *Vt ab his ſe expediant miſeri ſingulis annis, in eundem innocentium infundunt ſanguinem, & de quiete ſunt ſecuri.*

Hoc

Digitized by Google

Hoc forſitan confirmat quod hiſtorijs proditum eſt, Tameſiam Italiæ vrbem aliquando à Spiritu, mirum in modum, vexatam eſſe; vt de illa deſerenda aliquoties cogitârint incolæ: eandem verò eſſe liberatam; poſtquam, ſecundum oraculum Apollinis, Virginem Dijs immolârunt. Hoc Aelianus lib. 8. de varia Hiſtor.

Nunc hîc duo, quæ definiamus, præſens argumentum poſtulat. Alterum eſt: An innocentium effuſus Sanguis, has vires habeat; vt Dæmonum moleſtias tollat. Alterum, An ſi aliâ ratione mortales non valeant, hâc ſe poſsint, ab eorundem moleſtijs expedire.

Prius illud fortè quis credat; perſuaſus experientiâ, quâ iam 3.
multis annis obſeruatum eſt, ad *infuſum innocentum, in lacum, ſanguinem*, omnes Dæmonum infeſtationes eſſe ſublatas. Verùm quàmuis experientia haud leuè argumentum ſuppeditet in ijs, quæ ratione atq; intelligentiâ deſtituta ſunt; in ratione tamen vtentibus firmum argumentum præbere non poteſt, vt ex ipſa de rerum naturis certum atque indubitatum iudicium feramus.

Ea eſt conditio illorum, qui ratione atque intelligentiâ pollent; 4.
vt quàmuis à ſenſibilibus rebus affici quodam modo poſsint; rebus tamen ſenſibilibus ſemper maneant ſuperiores: vt ob id ſi quid per res ſenſibiles in ijs obſeruetur fieri; id non tam ſenſibilium virtuti, quàm voluntati eorum, qui ratione vtuntur, ſit aſſcribendum.

Commune rectè philoſophantium axioma eſt, *ea quæ inferiorum* 5.
ſunt virium, in res virtute præſtantiores poſſe nihil. Quàm verò viribus res corporeas vniuerſas ſuperant Spiritus? Et quorum virtus omni re corpreâ eſt ſuperior, rebus corporeis illi poterunt cogi, vt vel loca infeſtare deſinant, vel ſedes ſuas mutent?

Quocirca *non hæc vis ineſt effuſo innocentium ſanguini, vt Spiritus coërceat*. Qui moleſti ſunt antequam ſanguis effunditur; moleſti eſſe 6.
poſſunt effuſo ſanguine. Sunt ſanguinis vires magnæ ad Spiritus animantium in corporibus conſeruandis: at effuſi, quæ poſſunt eſſe ad Dæmonum Spiritus aut locis proſcribendos, aut potentiam reprimendam?

Et *innocentium* ſanguis, cur potiùs has vires hîc habere dicitur, 7.
quàm *nocentium*? An inculpata vita vim aliquam ſanguini tribuit? & perditorum hominum mores ſanguini officiunt? vt quod hic non poteſt, ille poſsit? Rurſus cur hominum potiùs effuſo ſanguine tolluntur moleſtiæ; quàm brutorum animalium.

Omninò Dæmonum hæc nequitia eſt. Nequam, vt grauiſsimo- 8.
rum criminum miſeris mortalibus ſint authores, moleſtias nullas effuſo ſanguine inferre volunt, quas alioquin poſſent. Hanc ob-

cauſam

cauſam hominum ſanguinem poſtulant; & hominum innocentium poſtulant; & contra omnia iura poſtulant nequiſsimi nequam.

9. Neque nouum hoc ipſorum eſt ſtudium. humano ſanguine recreantur plurimum ſanguinarij, & ab *initio mundi homicidæ*, Domino teſte. Ioannis 8. Nónne hoc probant crudelia, quibus mundum propemodum vniuerſum dementârunt, ſacrificia? ritus impij & barbari? De his in hunc modum Alexander ab Alexandro. *Scithotauri*, inquit li. 6. Cap. 16. Genialium dierum, *pro hoſtijs Dianæ aduenas immolabant: Laodicæi Palladi virginem: Arcades Ioui Lycæo puerum. Pleriq; iuxta Boryſthenem vecordi animo homines victimas dare, & in ſacrificijs Deorum humanis oſsibus odolere ſolebant. Blemmyæ, Cimbri, Galli, Druidæ, & Germani ſtatis diebus, humanis litant hoſtijs, & cruore captiuorum adolent aras; tunc propitiari Deum maximè arbitrati, cùm per cruciatum homines excarnificarent; ex pœnis hominum diuinitatem & auguria captantes.*

Fuitq; apud Phœnices & Carthaginenſes nimium diu ſeruatum, vt infantes principali honore inſignes ſorte ductos, in Regio ornatu Saturno immolarent hoſtias: Et quem ſors morti deſtinârat, morti ſubtrahere non licebat. quare multorum ciuium largis fletibus deplorata funera fuêre. A quibus ſacris dum deſiuiſſent, poſtea victi Agathocle, Deos propterea ſubiratos arbitrantes, vt numen placarent, ducentos nobilium filios mactârunt ad aras.

A Rhodijs quoque & Cretenſibus factitatum comperimus; vt hominem epulis grauatum, ac pueros impuberes feſtis diebus Saturno mactarent. In Chio & Salamine mos multa ſecula viguit; vt Diomedi & Dionyſio homines diſcerptos iugularent. Eiuſdem Dionyſij templum fuit in Arcadia, in quo puellæ ad aram diſflagellabantur ad necem: ſicut Spartæ in ara Mercurij, & Orthiæ Dianæ pueri.

Quin etiam alij ingenti ſimulachro viminibus intexto, & viuis hominibus oppleto, ac igne ſuccenſo, hominibusq; fœdum in modum exanimatis, maximum holocauſtum offerri putauerunt. Boijs & Celtis purgato captiui hoſtis capite, caluariam auro celare, & in eo poculo in ſolennibus libare, religioſiſsimum erat.

Proditur Ariſtomenes Meſſenius Ioui, quem Ithometem appellant, trecentos ſimul homines, in quibus Theopondus fuit, vno ſacrificio mactâſſe: & Lacedæmonios eo veſania proceſsiſſe, vt Marti humanâ victimâ litarent, Galatæ & Maſſagitæ non aliter Deos ritè conſuli arbitrati ſunt, quàm iugulato homine apud aras Deorum, ex cuius caſu, tum ex membrorum laniatu & fluxu ſanguinis futura diuinabant.

Cimbri

Digitized by Google

Cimbri noxios homines ſeruatos, ſudibus affixos, Dijs pro hoſtijs dabant. Galli præter Heſum & Theutatem, Mercurium, quos humano cruore placabant, grauioribus morbis, aut periculis affecti, ad placandas Deorum aras, aut homines immolabant, aut ſe immolaturos vouebant: ad cuius aram etiam grandæuos ætate, pro victimis proſecabant. Luſitanis vetus mos erat, ex inteſtinis hominum exta proſpicere, atque inde omnia & diuinationes captare, abſciſasq́; captiuorum dextras pro munere, Dijs offerre.

Thraces Zamolſim, quem maximum Deum putant, non aliter fieri propitium æſtimarunt, quàm ſi ad aram facili lancearum ictu homo concideret; eam optimam, & Dijs gratiſſimam victimam opinati. Germani quoque ritu barbarico, Mercurio humano cruore litare religioſiſſimum putarunt. Idem fecêre Senones: qui, cæſo publicè homine, infanda ſacra ſtatis diebus anni celebrabant, his portentis delicta expiari opinati.

Perſis quoque ad habendas Dijs gratias viuentes iuuenes, eoſque ſpirantes, ſub terra defodere aſſuetum fuit: quem morem Græcis inoleuiſſe accepimus, vt in anniuerſaria celebritate Baccho viuos homines ſacrificent: quique ita fuiſſet immolatus maximam inter ſuos probitatis laudem ferebat.

Longum eſt exequi, qui Taurorum mores fuerint, vt apud aram hominem ſiſterent, & poſt ſolennes preces hominis caput clauo ferirent, illudq́; cruci affigerent: truncumq́; corpus ex ingenti rupe in præceps darent: quod cùm Leucadijs commune fuiſſe traditur, vt in Apollinis ſacro, auertenda Deorum ira, hominum de montis ſpecula deijcerent, & in mare præcipitem agerent.

Fuitq́; apud Albanos vſurpatum, vt hominem ſacris initiatum, qui ſanctitate polleret, diu ſeruatum & opiparè ſaginatum apud aras ſiſterent, eumq́; furiali carmine excantatum, quibuſdam additis precationibus, cum alijs hoſtijs immolarent. Et Romani in foro boario, ad placandas Deorum iras, ſub terras viuos defodère veriti non fuerunt: licuitq́; diu in ſacris hominem interimere, & Dijs immolare; adeò vt Saturnum & Latialem Iouem humana placarent hoſtia: cuius ſimulachrum, dum ſacrificarent, humano ſanguine proluebant. Hæc Alexander.

Iiſdem miſerijs Satan populum Dei inuoluit olim, de quo Regius Propheta Pſal. 105. *Commiſti ſunt inter Gentes, & didicerunt opera eorum, & ſeruierunt ſculptilibus eorum, & factum eſt illis in ſcandalum. Et immolauerunt filios ſuos, & filias ſuas Dæmonijs. Et effunderunt ſanguinem innocentem, ſanguinem filiorum ſuorum, & filiarum ſuarum, quas ſacrificauerunt ſculptilibus Chanaan. Et infecta eſt terra in ſanguinibus, & contaminata eſt in operibus eorum.* Quid quòd & Chriſtianos quoſdam de-

Cc men-

mentauit? Fuerunt anno Domini 1273. quidam Flagellantes dicti, qui non niſi effuſo humano ſanguine Deum placari crediderunt, & docuerunt. Itaque hæc Dæmonis carnificina.

10. Conſtitutum igitur hoc ſit vim ſanguini innocentum illam non ineſſe; vt Dæmonibus vel ſilentium imponat, vel neceſſitatem loco cedendi afferat. Sed ſi certum moleſtias hâc ratione tolli: & non tolli poſſe alia; *licebitne ſecuritatem effuſo ſanguine mercari*, & vexationem redimere?

Primùm, credi non debet, ad eas aliquando anguſtias Chriſtia-
11. num populum venire poſſe, *vt aliâ, quàm hâc ratione ſibi prouidere nequeat*. Poteſt oratione ad Deum facta, qua omnia ſunt poſſibilia: Poteſt ſanctiſſimæ Crucis ſigno: Poteſt exorciſmis: Poteſt alijs, quas ſequentibus Capitibus explicabimus, rationibus, ſe iuuare.

Et ſi alia non poſſet, *hâc profectò non debet*. Non Dæmonum ſolùm
12. moleſtiæ ſuſtinendæ; ſed aduerſa omnia, ipſa quoque præſentiſſima mors adeunda potiùs, quàm cum Innocentium ſanguinis effuſione Spirituum malignorum vexatio redimenda, & multis grauibusque de cauſis.

Prima ſit, quòd nullum amicum obſequium (quemadmodum
13. procul dubio hoc eſt) Dæmonibus, Dei atque hominum hoſtibus iuratiſſimis fideles impendere, aut poſſint, aut debeant. *Nolo vos ſocios fieri Dæmoniorum*, inquit Apoſtolus, 1. Corinth. 10.

Altera eſt; quòd ſine ſuperſtitionis crimine hæc non peragatur: in
14. eaque interueniat, ſi non expreſſum, profectò tacitum, cum Dæmonibus, pactum; quod ipſum quoq; diuinis & humanis legibus Chriſtiano populo ſeueriſſimè interdictum eſt. *Et quis conſenſus templo Dei, cum idolis?* 2. Corinth. 6.

Tertia eſt, quòd grauiſſimum hic Innocentium homicidium cõ-
15. mittatur: quod nec priuata cuiuſquam, nec publica Magiſtratus vllius authoritate aut præcipi poteſt, aut probari. *Inſontem & iuſtum nõ occides*, dicitur Exod. 23.

CAP. LXII.

An odoribus quibuſdam, herbis & ſuffimentis, Spiritus Dæmoniorum pellantur, & loca ab ipſorum infeſtatione liberentur.

Memi-

Digitized by Google

MEminit doctiſſimus Theologus, Toſtatus Abulenſis, in 2. Reg. cap. 16. quæſtione 43. opinionis cuiuſdam, quâ creditur ſuffimentis quibuſdam, Spiritus Dæmoniorum fugari. Hæc præterquam, quòd peruulgata eſt, eodem Abulenſe teſte etiam duobus videtur niti fundamentis. Alterum eſt, quòd contrarijs ſuffimentis ijdem Spiritus alliciantur; &, vt certis ſe locis ſiſtant, prouocentur. Alterum, quòd ab Angelo edoctus ſit Tobias, fumo cordis atque iecoris piſcis cuiuſdam, *omne Dæmoniorum genus*, vt Scriptura loquitur(c. 6.) *extricari*. 1.

In Aſſertione hac, quamuis quæ ad ipſam ſtabiliendam afferuntur, falſa omnia non ſint; non ſunt tamen omnia certa & indubitata: ipſa verò cum veritate ſubſiſtere nequaquam poteſt. 2.

Certum eſt, ex corde atque iecore excitato fumo fugatos Dæmones. Tobiæ id habet ſacra Hiſtoria. Aſſeruit, qui mentiri non poteſt, Angelus. probauit effectus ſiue euentus 3.

Sed vt hoc certum; *ita incertum*. imò falſum, ſuffimentis quibuſdam Spiritus delectari, allici, ad homines prouocari. Quæ enim illa ſuffimenta? ex quibus odoriferis rebus? quomodo Spiritus afficiunt? Qualiacunque ſuffimenta ſunt; oportet obiecta ſint olfactûs. at quæ olfactûs obiecta, illa quæ talia, non niſi olfactum afficiunt: & per olfactum eos, qui vim olfaciendi habent, alliciunt. An hæc in Spiritibus locum habent? 4.

Si verò nullis ſuffimentis recreantur Spiritus, *quomodo verum eſt, quod Aſſertio habet*, contrarijs fugari & abigi? Nonne eadem contrariorum potentia? 5.

Et hæc ipſa, quibus Spiritus pelli dicuntur ſuffimenta, nonne olfactus debent eſſe obiecta? Quomodo igitur à Spiritibus percipiuntur, qui nec olfaciendi virtutem habent, nec habere poſſunt? 6.

Eandem ob cauſam, quâ ſuffimenta atq; odores, reijcimus etiam herbas quaſdam; quas Dæmoniorum Spiritibus quidam cenſent eſſe intolerabiles. In harum numero ſunt Artimeſia rubea, Barba Iouis, Solſequium, Leuiſticus, Iſopus, Saluia, Polegium, folia Sambuci, &c. Omnis, quæ his ineſt, virtus corporea eſt: omnis quæ quippiam poteſt in corpora tantùm, non in Spiritus poteſt. 7.

Atque hæc diximus de ijs Spiritibus intelligimus, *qui loca infeſtant*. Hi nullis herbis & ſuffimentis alliciuntur. Hi nullis herbis aut ſuffimentis proſcribuntur. At de ijs, *qui humana corpora obſident*; non eadem ratio. Poſſunt his quædam herbæ & ſuffumenta eſſe contraria; quæ quàmuis ipſos ſedibus ſuis non pellant: 8.

impediunt tamen, ne quantam vellent, in mortales exerceant tyrannidem.

9. Impediunt verò, non *per ſe*, & *directè* in Spiritus agendo; ſed virtute ſibi ingenitâ, corpora, in quibus latent, afficiendo: quâ affecta minus inſtituto Dæmonum ſeruiunt: tantumque de Dæmonum vexatione diſcedit, quantum contrariæ virtutis ipſis affertur.

10. Hæc verò aliena non eſſe, intelliget; qui attendet, primò, Dæmones ſæpè in humanæ vexationis ſubſidium humores hominum aſſumere, perq; eos citatos, maiores moleſtias afferre, deinde meminerit herbarum odorumque quorundam eam eſſe virtutem, vt humores componere, reficere, & renouare valeant: adeoque mortalibus voluptatem atque lætitiam conciliare. Quemadmodum igitur agentia tanto minus in ſubiecta poſſunt; quanto plura ſunt, quæ ijs reſiſtunt; ita tanto minus per humores in homines poſſunt Dæmones, quanto maior in humores contraria ipſorum inſtituto, per herbas & odoramenta allata virtus eſt.

11. Quocirca non malè dictum eſt à D. Hieronymo (quemadmodum Hieronymum citant Burchardus, Iuo, & Gratianus. 26. q. 7.) *Dæmonium ſuſtinentibus licet herbas habere ſine incantatione.* Vide item Albertum magnum, ſuper 9. Lucę, & Lyram, atque Paulum Burdegalenſem in 1 Reg. 6.

12. Ex dictis intelligimus non ſtatim *ſuperſtitioſis* damnandos eſſe Exorciſmos, in quibus *herbæ* etiam aſſumuntur. quoniam quàmuis *per ſe* ad Dæmonum proſcriptionem non faciant: vires tamen eorum in corporibus impediunt. Quando verò ad eaſdem herbas *Benedictio* accedit, fit, vt ex duplici cauſa contra Dæmones valeat: virtute, inquam, ſibi ingenitâ; & ſanctificatione per verbum Dei factâ.

13. Quod diximus de herbis: de *lapidibus* quoque dictum volumus, Neq; enim minor quibuſdam virtus ineſt, quàm ipſis herbis. Quocirca & idem Hieronymus, teſte Gratiano, non herbas tantùm, ſed petras quoque, ſine incantationis crimine permiſit Dæmonium ſuſtinentibus. ibidem 26. q. 7.

14. Idem iudicium eſt de certis quibuſdam *animalibus*, ſeu ipſorum *carnibus*; ſiue in cibum ſumuntur ſiue corporibus Obſeſſorũ adhibeantur: vt ob id non errare dicendi ſint, qui in Energumenorum curatione, operam Medicorum docent requirendam.

15. Idem de *Muſico concentu*, & Muſicorum inſtrumentorum melodia cum Boetio, in ſuo, de Muſica, libro dicimus. Quocirca quàmuis,

Digitized by Google

uis, alijs atque alijs cauſis, alij atque alij tribuerint, quòd pulſante citharam Dauide, meliùs habuerit Saul, non iudicamus tamen in errore verſari eos, qui concentui magnam partem eiuſdem requiei concedant.

Hæc igitur atque his ſimilia, quæ diximus, Dæmonum ſtudia impediunt; atq; efficiunt: ne quantá deſiderant; Obſeſſorum corporibus moleſtiam afferant; ſed tamen Dæmones ſedibus ſuis, id eſt, humanis corporibus non pellunt; propterea, quod in Spiritus hæc non agant; ſed Spirituum operationes retardent: & retardent eoſdé non in ſe, ſed *ſuis inſtrumentis*, cum quo conſiſtit, vt & alijs rationibus Spiritus moleſti eſſe poſſint miſeris mortalibus; & ſi nec hoc detur, poſſint in corporibus latere, quàmuis nullâ moleſtiâ corpora afficiant. Idem docent Soarez Tom. 3. Diſput. 15. Sectione 4. Abulenſis in Caput 16 2. Regum & alij plerique. 16.

SEQVVNTVR DVO FALSI MODI, quibus exiſtimantur loca purgari, à moleſtia ſpirituum humanorum.

CAP. LXIII.

An Spiritus defunctorum hominum prohibeantur ad viuos redire, ſi ipſorum cadauera ſub foco ſepeliantur.

REiecimus duos modos, quibus contra Dæmonum infeſtationes quidam ſe muniunt: *duo* reſtant examinandi, quibus ab humanorum Spirituum moleſtia, libertas exſpectatur. Poſterior ſequenti, prior eſt hoc Capite diſcutiendus. Is Philapporum eſt. hi cadaueribus defunctorum ſub foco defoſſis, ipſorum ad viuos reditum, & quas afferre ſolent moleſtias, prohiberi credunt: quemadmodum Capite primo ex Beucero annotauimus. Verùm *benè ne credunt?* Chriſtianiſque hominibus *licetne* hoc modo contra defunctorum Spiritus pugnare? Res ſic ſe habet. 1.

Primum, *hac ratione nullum emolumẽtum ad defunctorum Spiritus accedit*. Nam ſi perpetuis ſupplicijs ob peccata ſua ſunt deſtinati; quẽadmodum ex nulla re alia; ita neque ex hac ſubſidium aliquod capiunt: Quod ſi de ſalute ſua ſunt certi, ob defectus tamen quoſdam expiandi, priuſquam aditus ad cælorum regna pateat; & ipſi intelligunt fruſtra hæc fieri, & idem intelligunt viuentes, qui à ſanctiſſimis 2.

mis Auguſtino atq; Gregorio inſtituti ſunt de ſubſidijs: quibus defunctorum Spiritus iuuantur.

3. Sic *nec detrimentum ex hac ſepultura capiant defunctorum Spiritus.* Neque enim eos, qui piè in Chriſto defuncti ſunt, retardat, cur minùs à pœnis, quibus expiantur, eripiantur. Neque grauioribus ſupplicijs illos implicat, quibus omnis ſpes ſalutis eſt adempta. Nullis defunctorum Spiritibus incommodare poſſunt viuentes. Aliquibus poſſunt prodeſſe.

4. Rurſus ſepultura hæc compedes non inijcit defunctis, *ne ad viuos redire valeant.* Defoſſa continentur ſub foco cadauera ne erumpant, & viuentes terreant: Spiritus à corporibus liberi, niſi aliunde ipſis, ne redeant, neceſsitas afferatur, cur redire nequeunt?

5. Quid quòd *iniuria quadam defunctis hîc inferri videatur?* Omnibus quidem, quòd honeſta & Chriſtiana ipſis ſepultura negetur, quam meritò vniuerſi poſſunt poſtulare; Certis verò aliquibus, piè, inquam, in Chriſto defunctis, quòd ne viuentium petant ſuffragia, prohibeantur.

6. *Nec ſine ſuperſtitionis crimine hîc ſunt viuentes,* qui defunctorum corpora ſub foco recondunt. Quid quæſo, ne ad viuos aliquando Spiritus redeant, faciunt eorum ſub foco defoſſa corpora? An forſitan vim hanc focus habet; vt ſi defunctorum corpora poſſideat, mox Spiritibus lex poſita ſit, ne loco ſe mouere valeant? Annon hoc focus habet, ſed Spirituum illa eſt conditio; vt poſtquam è corporibus egreſſi, ſi ipſorum ſub foco concludantur corpora, ipſi certo loco debeant eſſe affixi? An fortè, ſi nec hoc eſt, nec illud, ita Deus conſtituit; vt quam primum ſub foco continentur corpora; omnis ad viuos redeundi Spiritus ſit ſublata libertas?

7. *Non vim hanc habet focus, vt facultatem Spiritibus redeundi adimat.* Neque enim per ſe hoc ipſe locus efficit; neque ignis, qui loco fouetur & continetur, neque quicquam, quod cum foco coniunctum eſt. Poſſunt hæc longiſſimo interuallo à Spiritibus diſtare, vt ob id in Spiritus valeant nihil.& quamuis diſtarent nihil;Spirituum tamen ipſa, quia crrpora ſunt, non poſſunt afficere.

8. *Nec Spirituum eſt illa conditio, vt loca reuiſere atq; moleſtare nolint, quorum cadauera focus continet.* Si enim redire nolunt, id vel ratione detrimenti fiet, quod timent incurrere, ſi redeant. atqui nullum ipſis poteſt afferri: vel emolumenti, quod ſuo reditu metuunt amittere. Sed nullum eſt, quo priuari vllâ ratione poſſunt.

9. *Dei fortè lege prohibentur?* At quæ illa?| quibus reuelata? quo tempore?

ore? vbi locorum? Et quas ob cauſas hâc ratione Deus Spiritibus editum voluit eſſe interdictum? Hæc niſi proferantur; dici poteſt, *lege Dei* Spiritibus reditum prohibitum, probari non poteſt; nec debet credi.

10 Experientiâ, dicet aliquis, edocti ſunt Philappi hanc ſepulturam focalem prohibere Spirituum moleſtias. Quid ſi negetur illam exceptione carere? Sed neque ſi exceptionem nullam admittat, Chriſtiano homini probari debet. Multa quotidianâ experiētiâ fieri obſeruamus; quæ damnant docti & pij: quæ non Deum, ſed Dæmonē habent authorem. quid ſi ex horum genere ſit hæc defunctorum ſepultura?

11\. Et eſt profectò quod vehementer hanc rem, de ſuperſtitione, ſuſpectam facere debeat Chriſtiano homini. Cùm enim naturæ viribus reditus hic Spiritibus non prohibeatur: de Dei quoque voluntate nullum argumentum extet; neque Eccleſiæ authoritate probetur: vix alio, quàm ſuperſtitionis loco, cum alijs multis habenda eſt.

12\. *Dæmonum igitur ope fieri dixerim*, vt plurimum, quod hi defunctorum Spiritus non redeant. Placet ipſis illudi mortalibus, vanis opinionibus: vtq; has foueant, ne Spiritus redeant, efficiunt; aut quod veriſimilius eſt, ipſi hominibus in Spirituum humanorum perſona moleſti eſſe nolunt. Quid mirum? Luculenta eſt D. Auguſtini ſententia, li.2. de doctrina Chriſtiana, cap.22. & 23. *Dæmones ſeducere homines vanitati deditos, rebus vanis.* Affectant verſipelles Dei ſimilitudinem etiam in hoc: quod quemadmodū Deus operatur effectus gratiæ, meditantibus Sacramentis ſenſibilibus, non tanquam cauſis, *ſuapte natura* ſufficientibus; ſed tanquam ſignis effectuum: ita ipſi quædam efficiant adhibentibus hominibus media, quæ reuerâ ad ipſos effectus nihil conferunt; quibus proinde vtuntur tanquam effectuum quibuſdam ſignis.

13\. Hinc iam manifeſtum eſt & Philappos in graui errore verſari, quando hâc ratione Spirituum infeſtationibus obuiant: & Chriſti fidelibus hoc pugnæ & armorum genere, contra Spirituum moleſtias, pugnandum non eſſe. *Nolo vos ſocios fieri Dæmoniorum*, inquit Apoſtolus 1. Corinth. 10 *Quæ enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate? aut quæ ſocietas luci cū tenebris? quæ conuentio Chriſti cum Belial? quis conſenſus templo Dei cum Idolis?* 2. Corinth. 6.

CAP.

CAP. LXIV.

An iactus fabarum nigrarum, contra moleſtias Spirituum defunctorum olim profuerit, iamq́ue Chriſtiano populo permitti poſſit.

1. ALter modus, quo contra defunctorum Spiritus ſe munierunt quidam, olim, apud Romanos maximè, in vſu fuit, & *Lemuralium* ſacrorum nomine eſt celebratus. De quo breuiter Alexander ab Alexandro lib. 3. Genialium dierum, cap. *12. In Lemuralibus fabam noctu iacere vſurpatum eſt; Lemures ſe ex domo eÿcere clamantes: quam nigram eſſe conuenit; ipſamq́; lotis manibus & pede nudo, per ora verſare, & poſt terga reÿcere, æriſq́; tinnitum facere: vtq́; Lemures, fabis redempti, domo abirent nouies orare, idq́; Maio menſe, tribus vicibus fieri, donec, ſolutis religione animis, Manes expiatos ducerent.* Ita Alexander. Sed eadem Ouidius longè ante ipſum his verſibus 5. Faſtorum:

Ritus erat veteris nocturna Lemuria ſacri,
Inferias tacitis Manibus illa dabunt.
Annus erat breuior, nec adhuc pia Februa nôrant,
Nec tu dux menſum Iane biformis eras.
Iam tamen extincto cineri ſua dona ferebant,
Compoſitiq́; nepos buſta piabat aui.
Menſis erat Maius maiorum nomine dictus,
Qui partem priſci, nunc quoq́; moris habet.
Nox vbi iam media eſt, ſomnoq́; ſilentia præbet,
Et canis, & variæ conticuiſtis aues.
Ille memor veteris ritus, timiduſq́; Deorum,
Surgit, habent gemini vincula nulla pedes.
Signaq́; dat digitis medio cum pollice iunctis,
Occurrat tacito ne leuis Vmbra ſibi.
Cumq́; manus puræ fontana perluit vnda,
Vertitur & nigras accipit ore fabas.
Auerſuſq́; iacit, ſed dum iacit: Hæc ego mitto.
His, inquit, redimo, meq́; meoſq́; fabis.
Hæc nouies dicit; nec reſpicit: Vmbra putatur,
Colligere, & nullo terga vidente ſequi.
Rurſus aquam tangit, Temeſæaq́; concrepat æra,

Digitized by Google

Et rogat, vt tectis exeat Vmbra ſuis,
Cùm dixit nouies; Manes exite paterni:
Reſpicit, & purè ſacra peracta putat.

Fabarum vſus varius fuit apud priſcos; ſed qui cum *ſuperſtitione* coniunctus fuit, aut nullus prorſus, aut cum *maiore* nullus, quàm qui in Spiritibus proſcribendis obſeruatus fuit. 2.

Et *vnum* quidem, quem damnare nemo poteſt, habuerunt à Deo Opt. Max. cuius Sacræ literæ, ſecundo meminerunt (2. Reg. 17. & Ezech. 4. Hoc in hominum cibum cedunt: de quo ſic Plinius Naturalis hiſtoriæ, lib. 18. cap. 12. *Faba, inquit, multiplex eſt vſus omnium quadrupedum generi, præcipuè homini, frumento etiam miſcetur apud pleraſq; gentes, & maximè panico ſolida & delicatius fracta. Et quia hebetare ſenſus exiſtimatur, atq; inſomnia facere, Pythagorica ſententia damnatur: vnde illud. A fabis abſtineto. Quámuis alij aliam huius velint cauſam.* 3.

Alium habuerunt ex hominum inſtituto. Nam loco *calculorum* ſeruiebant in ſuffragijs. Quemadmodum enim olim Germani concilio coacto, ſi quid; quod minus placeret & propoſitum fuiſſet, murmurare & fremitu diſſentire, & ſententiam aſpernari: ſi verò quid complacitum fuiſſet, frameas & tela concutere, ſonoque armorum & tripudijs ſe approbare ſignicabant, teſte Alexandro ab Alexandro lib. 4. Genialium dierum, cap. 11. ita Græcis & quibuſdam Gentibus ſuffragia *fabis* dabantur. Vſus hic *ex ſe* ſine crimine eſt, & reprehenſione vacat. 4.

Tertius illarum vſus fuit ex hominum quidem inſtituto, ſed tamen ſuggeſtione Diaboli, & cum graui ſuperſtitione coniunctus. Atque hic varius eſt. Nunc enim ad ſacrificium referri ſolebant domum, à ſegete: & dicebantur, teſte Feſto; *refrina*, atque ex ipſis facta puls, quæ Dijs offerebatur, dicta à veteribus *fabacia*. Nunc in Auctionibus adhibebatur, & per ipſas concipiebatur ſpes maioris lucri. Græcis quoque earum vſus ſeruiebat ad iudicium. Nam alba apud ipſos in fortibus auſpicata fuit, & boni euentus: nigra mali, eodem Alexandro teſte, lib. 3. ca. 5. 5.

Ad hunc tertium ſuperſtitioſum ipſarum vſum referendus *ille*, quo ad Spiritus domibus proſcribendos adhibeantur*: ſed tamen ſuperſtitionum magnitudine & multitudine reliquos hic ſuperare videtur; ad rem nihil pertinere.* Quid enim ad fugandos Spiritus proiecta poſt tergum faba? & faba nigra? & in ore aliquoties prius verſa? & ab eo proiecta, cuius lotæ manus; & pedes nudi? & cum æris 6.

tinnitu proiecta? & cum nouies, vt Spiritus domum deſerant, repetita precatione?

7. Quia verò modus hic ſuperſtionis pleniſſimus eſt, idcirco Chriſtianis hominibus, quibus omnis cum Dæmonibus communio prohibetur, eſt interdictus. *nec poteſt aut honeſtatis vllo colore, aut neceßitate aliqua vrgente permitti, vel vſurpari.* Interdictus quoque eſt infidelibus, vt nec *iam* ſine crimine ſint, ſi fabarum iactu domibus Spiritus pellant; nec *olim* peccato caruerint; quando pepulerunt. Si à crimine aliqui, ſoli potuerunt illi eſſe, quos ignorantia excuſauit.

8. Cæterùm, quia poſt *fabarum iactum* Spiritus defunctorum viuentibus, vt plurimum, moleſti eſſe deſierunt, apud ſuperſtitioſas gentes; non immeritò quæritur, Vtrum hac re vel Spiritus ſeruitum ſit; vt ob id moleſti eſſe noluerint; vel ipſis impoſita neceſsitas: vt non potuerint eſſe moleſti: & ſi horum neutrum, quas ob cauſas, poſt *fabacia ſacra* Spirituum ceſſauit moleſtia. Quid igitur dicendum.

9. *Non ſeruitum eſt defunctorum Spiritibus fabarum iactu.* Quicunque apud Gentes, ex hac vita diſceſſerunt, ad illam alterius vitæ conditionem peruenerunt, in qua nec fabarum vſus, nec quicquam aliud ſimile, vllum ipſis ſubſidium, potuit afferre. Deſperata omnium fuit ſalus.

10. Viſne igitur illis allata, & diſcedere coacti? Nec *vis allata, nec coacti diſcedere.* Qua enim re vis allata? Ipſis ne fabis? An viuentium oratione diſceſſum imperantium? An ceremonijs cum fabarum iactu coniunctis? An his omnibus? Fabæ Spiritus generant Pythagoricis, non Spiritus pellunt. Viuentes nullum habent in dictos Spiritus imperium. Ceremoniæ erant argumenta ſuperſtitionis. Simul omnia grauis idololatria,

11. *Cur igitur ceſſarunt Spectra?* Non *ſemper* ceſſarunt. Spectra quæ Pauſaniam Spartanorum Regem vexabant: & quæ Neronem atque Ottonem Romanorum Imperatores ſequebantur (de quibus Cap. primo) etiam ſexcentis fabis & albis & nigris; etiã centies, & nõ tantùm nouies repetita oratione, proſcribi non potuiſſent. Quos Deus ob commiſſa flagitia, per Spectra & defunctorum hominum Vmbras, terrere, & punire decreuit; illi vtantur quot qualibuſue velint fabis, diuinam vindictam non effugient.

12. Moleſtare interim *Spiritus deſiiſſe poſt fabarum ſacra profana* perſæpe, negari non debet. Neque enim fruſtra hic labor à Gentibus ſuſceptus fuiſſet. Veruntamen moleſtare deſierunt; quia moleſtare nolue-

noluerunt; qui moleſti eſſe potuerunt: & non quidem defunctorum hominum Spiritus, niſi forſitan rarius (quamuis defunctorum hominum Spiritus haberentur) ſed Spiritus Dæmoniorum, qui voluptatem quandam ex hoc fabarum iactu venabantur, idq́; *duas* potiſſimum ob cauſas.

Prima eſt, quòd Dei creaturis mortales abuterentur: & quas homini ad vtilitatem, & Deo ad gloriam ſeruire oportebat, illæ in profanos & impios Dæmonum vſus conuerterentur; dum hiſce Dæmonibus quædam ſacra fiunt, maximo cum Creatoris omnium contemptu. 13.

Altera eſt, quòd hac ratione etiam impiæ & falſæ in hominum animis vel alerentur, vel inſerentur opiniones. Neque enim clam eſt, perſuaſum Gentilibus fuiſſe defunctorum Spiritus in *fabas* tranſire, ob quam cauſam à fabis etiam abſtinendum quidam cenſuerunt, teſte Alexandro ab Alexandro, quem ſuperius citauimus. Quæ opinio non potuit non plurimum confirmari, quando miſeris perſuaſum fuit, poſt nouies repetitam orationem, Spectra, quæ moleſtare viuentes ſolent, proiectas fabas colligere, quemadmodum Ouidius teſtatur. 14.

NOTATIO IN SEQVENTIA Capita.

REfutatis falſis modis, quibus loca à Spirituum infeſtatione liberari poſſe videbantur: nunc aſſignandi & examinandi ſunt veri: Et primum illi, quibus loca Per Se infeſta purgantur, tum quibus purgantur ea, quæ propter homines leguntur infeſta.

Priores duplicis ſunt generis, vel enim ſcitur conditio Spirituum: vel ignoratur. In priori illo tres ſunt diſcutiendi. Primus eſt, quo Dæmoniorũ Spiritus profligantur. Alter, quo ablegantur, & iuuantur boni, ſiue purgandi. Tertius is, quo contra damnatorum hominum Spiritus pugnatur. de Primo primum.

Digitized by Google

CAP. LXV.

Varios eſſe modos, quibus loca à Dæmonum infeſtatione liberantur: & modorum eſſe varias differentias.

1. MOdi, quibus contra Dæmones belligeratur, varij ſunt, ſed tamen ad *quinq;* præcipuos redigi poſſunt omnes, quorum vnus in oratione conſiſtit: alter ſanctiſſimæ Crucis vſu nititur: tertius rebus conſecratis: quartus Reliquijs: quintus Exorciſmo; cum quo coniungimus Inuocationem nominis Chriſti. Quòd ſi quidam ſunt alij; vel ad hos reuocantur; vel rariùs ſunt in vſu. Vt ille, cuius in Vita Simeonis Abbatis, qui Salus dictus eſt, fit mentio; quo ex vico quodam infeſto pulſus eſt Diabolus cantu tibiæ; teſte Leontio Epiſcopo Neapoleos, inſulæ Cypri. Ille quoque, quo ad præſentiam Sanctorum hominum ijdem quandoque in fugam conuerſi, quemadmodum Theſi 9. cap. 27. dictum eſt.

2. Magna eſt inter hos modos, & multiplex *differẽtia. Prima eſt*, quòd quidam ex his ſine ſermone non perficiantur; quidam ſine eo conſiſtant; quidam ſolius mentis ſint exercitia. Primi generis eſt Exorciſmus; ſecundi, Res conſecratæ, Crux, atque Reliquiæ: tertij, Oratio; quàmuis hæc aliquando vocalis ſit.

3. *Hinc altera* differentia accipitur. Quidam enim cooperationem hominis requirunt, quinimò, ſine hominis cooperatione non conſiſtunt; ne dicam, quòd hominis ſint actio: vt Oratio, Crux, atq; Exorciſmus. Quidam, quàmuis aliquando cum cooperatione hominis coniuncti ſint, non tamen illam requirunt; vt Res conſecratæ; atque Reliquiæ; quas vel ſuſpenſas eſſe locis certis, ſatis eſt ad Spiritus abigendos.

4. *Rurſus quidam immediatè* valent ad profligandos Spiritus; alij minimè. Oratio non directè ipſos Spiritus petit; ſed ad Deum contendit, cuius opera à Spirituum infeſtatione petimus liberari. At Exorciſmus, Crux, Reliquiæ, Res ſacræ, ipſos per ſe impetunt Spiritus.

5. *Quarta differentia eſt*, quòd quidam *per ſe* efficaces videantur: alij omnem, quam habent, efficacitatem, aliunde accipiant. Huius generis ſunt Res conſecratæ: quæ, ſi conſecrationem dempſeris, à rebus naturalibus nihil differunt: reliqui omnes *ex ſe* ad Spiritus abigendos valent.

Huic

Huic *quinta differentia proxima eſt*. Quidã impetratorij tãtùm ſunt purgationis locorum; non autem per ſe loca purgant; alij ſunt operatorij, vt ita dicam, & *per ſe* efficaces. Prioris generis Oratio eſt, quâ à Deo & Sanctis petitur, vt vel hi à Deo obtineant, vel ille præſtet libertatem. Poſterioris generis ſunt reliqui, qui directè ipſos aggrediuntur Spiritus. 6.

Præterea, quidam vnum tantùm vſum habent; alij plures. Exorciſmus ſolùm locis purgandis ſeruit, & Spiritibus proſcribendis. cæteri, præter hoc, alios habent fines, quemadmodum aliâs demonſtratum eſt. 7.

Item quoſdam modorum neceſsè eſt adhiberi *ipſis locis*, quæ Spiritibus infeſta ſunt, ſi Spiritus profligari debeant: quidam alijs quibuſcunque poſſunt: & tamen ad proſcribendos Spiritus valent. Oratio vt infeſtis locis fiat, neceſſe non eſt. At ſi Crux alijs fiat; alijs adhibeantur Exorciſmi; alijs ſuſpendantur vel ponantur Reliquiæ & Res conſecratæ, quàm infeſtis; parum promoueris. 8.

Sic quoſdam expedit *ijs ipſis temporibus* adhiberi, quando iam Spiritus moleſti ſunt: alij poſſunt adhiberi alijs. Illis vtiliſſimus eſt Exorciſmus, in quo cum Spiritibus in certamen deſcenditur: Crux item præſentiſſimum aduerſus eoſdem telum: his oratio, Reliquiæ, ſacræ Res. 9.

Plures inter dictos modos poſſunt aſſignari differentiæ; ſed pluribus opus non eſt. Forſitan etiam aſſignatæ, nimiæ ſunt. Modos igitur ſingulos diſcutiamus & probemus. 10.

CAP. LXVI.

De oratione, qua Dæmoniorum Spiritus fugantur, deque eius, præ reliquis bonorum operum generibus, in hoc negotio efficacitate.

ORationem *ad Spiritibus Dæmoniorum profligãdos: & loca ab ipſorum moleſtia & infeſtatione liberanda plurimũ valere*, exemplis plurimis clarum eſt. Superius, Cap. I. nos horum duo aſſignauimus. Primum eſt presbyteri, cuius B. Auguſtinus meminit; qui *oratione* atq; ſacrificio Miſſæ domum Heſperij purgauit. Alterum Sacerdotum, qui à Moguntino Præſule, cum authoritate miſſi, aquâ luſtrali atque *comprecationibus* profligarunt peſtilentem in agro Bingenſi Spiritum. 1.

His addimus tertium, ex Vita Beati Gregorij, cuius hortatu,

Litanijs, formidabile quoddam Dæmonis, quaſi cornuti, Spectrum, quod certo cuidam loco ita infeſtum erat, vt in eo commorari nullus poſſet, abactum tandem eſt, & expulſum. Ita in Vita Gregorij refert Ioannes Diaconus, lib. 4. cap. 93.

2. Addamus & quartum ex eiuſdem Vita, vbi (lib. 4. ca. 93.) refertur *oratione* in fugam conuerſum Nequam Spiritum, qui in forma cati Religioſo viro haud parum fuit moleſtus. Pluribus opus non eſt. Quotieſcunque ferè vel Cruce, vel Exorciſmis Dæmones profligati ſunt, ſuas etiam partes egit *Oratio*: qua ſine nec Crux, nec Exorciſmus à fidelibus adhibita videntur.

3. His alia quædam adiungimus, quæ eiuſdem orationis, aduerſus Dæmones vim egregiè declarant; Fortunati, inquā, Tudertinæ Eccleſiæ Epiſcopi; quem *oratione* Dæmones ex hominum corporibus eijcere ſolitum, li. 1. Dialog. c. 10. ſcribit B. Gregorius. & D. Bernardi; qui continua vnius noctis *oratione* Cremonæ Dæmonem profligauit; vt in eius Vita habet Bernardus Bonæuallenſis. Et B. Hilarionis; qui in Cypro Inſula, à miſera Dæmonum vexatione, *oratione* ad Deum facta, ducentos propemodum, partim viros, partim mulieres, eripuit; teſte B. Hieronymo in eius Vita.

4. Verùm nec ſi hæc atque his ſimilia exempla deſiderarentur, de aſſertione dubium animum licebit habere; propter *tria*, quæ Sacræ literæ inſignia ſuppeditant argumenta. Primum petitur ex promiſſione orationi facta: alterum ex vi orationis, ipſiuſque effectibus, quos admodum habet excellentes: tertium ex Domini ſermone, qui orationem plurimùm in Dæmonibus profligandis docet valere.

5. Primum tantò firmius eſt, *quòd promiſſio orationi ab illo ſit facta*, qui quod promiſit, & poteſt præſtare, quia omnipotens eſt: & debet præſtare quia fidelis eſt: & volet præſtare, quia benignus eſt, atque miſericors; ab illo, inquam, in cuius fœmore ſcriptum. *Rex Regum, & Dominus Dominantium*, Apoc. *19*. *Cui data omnis poteſtas in cœlo, & in terra*: Mar. *16*. *qui* (quod ad propoſitum noſtrum facit) *habet clauem abyſſi, & catenam magnam in manu ſua*, vt loquitur ſanctiſſimus Ioan. *& apprehendere poteſt Draconem, ſerpentem antiquum, eumque ligare & mittere in abyſſum, & claudere atque ſignare*, Apoc. *20*.

6. *Sed qua promiſſio?* quæ? Primū ipſe docet voti compotes futuros, qui ſe ad Deum per *orationem* conuertunt. *Petite*, inquit, *& dabitur vobis*. Matth. *7*. Deinde dictis ſuis in eadem re iuramenti conteſtatione fidem facit; *Amen*, inquiens, *dico vobis, ſi quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. Ioannis *16*. Nec hoc contentus, multis rationibus

bus ad certam nobis ſpem faciendam vtitur. *Quis*, inquit, *ex vobis homo, quem ſi petierit filius ſuus panem, nunquid lapidem porriget ei? aut ſi piſcem petierit, nunquid ſerpentem dabit ei? Si ergo vos, cùm ſitis mali, noſtis bona dona dare filijs veſtris, quanto magis Pater veſter, qui in Cœlis eſt, dabit bona petentibus ſe:* Lucæ 11.

Alterum argumentum ab *Orationis effectibus petitur*. Tales *orationi* tribuuntur, vt omnino ex ipſis concludi poſsit, *Oratione*, loca, à quacunque, quorumcunque Spirituum infeſtatione purgari. Qualia enim ſunt corporis languores ſanare? fluxam & caducam hanc vitam prorogare? pacem & tranquillitatem conciliare ab hoſtibus & inimicis liberare? victoriam impetrare? ſoli vbertatem, & pluuiam obtinere? Atqui hæc omnia *Oratione* perfecta ſunt. *Infirmatur quis in vobis*. Inquit S. Iacobus. capite 5. *Inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, & oratio fidei ſaluabit infirmum*. En corporis ſanitas. Orauit Dominum Ezechias (Iſaiæ 38.) *Obſecro*, inquit, *Domine, &c.* & ſequitur: *Audiui Orationem tuam : ecce adijciam ſuper dies tuos, quindecim annos*. En prorogatio vitæ. *Obſecro*, ait Apoſtolus 1. Timoth. 2. *primum omnium orationes fieri, pro omnibus, vt quietam & tranquillam vitam habeamus*. En pax. *Audiui Orationem tuam*, loquitur Deus Ezechiæ (Iſaiæ 38.) *& de manu Regis Aſſyriorum eruam te, & ciuitatem iſtam*. En ab hoſtibus libertas. *Cùm Moyſes leuaret manus*, dicitur Exod. 17. *vincebat Iſraël*. En victoria. *Multum valet oratio iuſti aſsidua. Elias homo erat, ſimilis nobis, paſsibilis : & Oratione orauit*, inquit S. Iacobus (capite 5.) *vt non plueret ſuper terram ; & non pluit, annos tres, & menſes ſex. Et rurſus orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum ſuum*. En vbertas ſoli, & pluuia. Quid multis? *Oratio* parit ſapientiam & intellectum; Iacobi 1. ſterili vtero fœcunditatem impertit; Geneſis 15. eruit à probro, & morte; Daniel. 13. placat iratum Deum; Exod. 32. Cœlum & Paradiſum aperit; Lucæ 23. Denique nihil ita arduum, nihil tam difficilè, quod per *Orationem*, aut factum non ſit, aut certè fieri non poſsit, Hæc fieri *oratione* potuerunt : non potuerunt profligari Spiritus Dæmoniorum? 6.

Quòd verò *plurimum valeat ad Dæmones abigendos, & exigendos*, hæc Domini docet oratio : *Hoc genus Dæmoniorum non eijcitur, niſi Oratione & ieiunio*, Matthæi 17. Quid hac apertius? quid diſertius dici poteſt? quid accommodatius ad rem præſentem afferri? 7.

De vero enim Dæmonio erat Domini ſermo. Illud Apoſtoli eijcere nequibant, eiecerat Dominus, ad preces parentis filij, qui 8.

torque-

torquebatur, Apoſtolis ſuſcitantibus, cur non potuerint eijcere, qui tamen facultatem eijciendi accepiſſent, & Dæmonia, iam multa eiecißent, reſpondetur: *Hoc genus Dæmoniorum non eijcitur, niſi in ieiunio & Oratione.*

9. Sic de vera oratione Dominus loqui intelligendus eſt. Hoc primò ipſa vox, *oratio*, inſinuat, quæ per ſe ſumpta, non niſi mentis in Deum eleuationem ſignificat: tum inde manifeſtum eſt, quod multus in *Oratione* fuerit Dominus (Lucæ 6.) & idcirco Dæmonium eijcere potuerit: Apoſtoli, qui minus in *oratione* fuerunt frequentes (quemadmodum de ipſis, Domino obijciebant Phariſæi, Lucæ 5.) eijcere nequibant.

10. Verùm enimuerò in quo nos maximùm præſidium ponimus, leue fortè quidam, in noſtra cauſa, exiſtimant: propterea, quod non de Dæmonibus ex *locis* exigendis, ſed ex *corporibus humanis* expellendis, Dominus loquatur. Deinde quod *certum* quoddam Dæmoniorum genus nominet, quod *Oratione* pellatur: vt ob id Oratio *communis quædam machina*, contra omnes Spiritus dici non debeat. Accedit tertium, quod non minus præſidij in *ieiunio* ponat, quàm *oratione* (vtrunque enim coniungit) vt idcirco vel dici debeat æquè, orationem & Ieiunium valere ad Dæmones locis profligandos; vel non valere orationem.

11. *Tria* his tribus argumentis quęruntur: ad quæ, vbi breuiter reſponſum fuerit, Caput concludemus. Primum eſt, An Domini ſententiâ demonſtrari poſſit, Dæmones *non ex hominibus tantùm, verùm etiam locis infeſtis* oratione proſcribi. Secundum, An oratio ad *omnes Spiritus* profligãdos valeat; an ad aliquos tantum. Tertium cur *potiùs orationi* tribuamus exilium atq; proſcriptionem Spirituum Dæmoniorum, quàm Ieiunio; cùm orationi Dominus Ieiunium coniunxerit, & vtriuſq; pares eſſe vires inſinuet.

12. Poteſtne igitur Domini ſententiâ doceri, etiam *locis*, & non tantùm *hominibus* per Orationem proſcribi Dæmones? *Poteſt omnino.* Quàmuis enim de ſolo hominem inhabitante Dæmonio ſermo ſit; alia tamen, quæ loca infeſtant, non excludit. Hoc primùm inde clarum eſt, quòd *Oratione* docuerit, *omnia* obtinere poſſe. Tum deinde ex illo, quòd non ita locis, quæ infeſta, reddunt; ſicut huminibus, quos obſident, videanrur coniunctа atque vnita, vt idcirco difficilius multo homines, quàm loca relinquant. Deniq; propterea, quòd etiam in hominibus ſint, veluti in quibuſdam locis; vt ob id, ſi docetur, *oratione ex hominibus* eijci, hoc ipſo demonſtratum ſit, oratione *locis* pelli poſſe.

Sic

Digitized by Google

Sic ad *omnes Dæmoniorum Spiritus* profligandos valet *oratio*. Eſto vnius generis Dominus meminerit:ſed illud tale fuit, vt cætera omnia *oratione* in fugam conuerti, certum ſit; ſi demonſtratum ſit hoc *oratione* pelli. Quomodo verò? Quia quod *oratione* docetur profligari, cæteris omnibus onerosiùs eſt, & difficiliùs. Eijciebant paſſim Diſcipuli Chriſti Spiritus verbo, & nomine Domini inuocato: verùm ad hoc Dæmonium nomen Domini inuocatum non ſufficiebat: aliæ pro hoc expugnando erant neceſſariæ machinæ, *Oratio atq; Ieiunium*. Nunc hinc argumentamur. Si quod difficilimè pellitur Dæmonium, *oratione* pelli poteſt; poterit pelli quodcunque cuius vires ſunt inferiores. At pellitur *oratione*, quod difficilimè pellitur. Poterit igitur quodcunque aliud Dæmoniorum genus. 13.

Cur verò oratione, non Ieiunio Spirituum profligationem tribuimus? 14.
Ad hoc plurima eſſent dicenda. Nos pro inſtituti, & loci ratione, multa paucis. Primum eſt, Ieiunij hic etiam vires magnas eſſe. Alterum, non Ieiunium tãtùm, ſed & Eleemoſynas, & alia pietatis Chriſtianæ exercitia poſſe permultum. Tertium, hæc per ſe ad Dæmones profligandos non valere. Quartum per ſe valere *orationem*. Quintum, *orationi* potiſſimum tribuiſſe Dæmonum eiectionem Dominum. Sextum adiunxiſſe Ieiunium, quòd hoc, vt mens ad Deum per *orationem* veniat, efficiat.

Primum infinita declarant, quæ pro *Ieiunij* commendatione, partim 15.
in ſacris literis, partim in ſanctis Patribus, reperiuntur. Docent enim peccata ne cõmittantur, impedire: cõmiſſa expiare: ad paradiſum, vnde propter violatum Ieiunium, expulſi fueramus, reditum præſtare: mentẽ ad Deum eleuare: pro merita ſupplicia redimere: impẽdentes clades arcere: magna Dei beneficia impetrare: ſanitati demũ vtriuſque hominis plurimum conferre. Omnia hæc breui oratione complexus B. Hieronymus, Epiſt. ad Euſtochium: *Medicinale Ieiuniũ*, inquit, *omnem aufert languorem, & omnem tribuit virtutem & gratiam.* Cæterùm vim eius aduerſus Dæmones diſertè exprimit Athanaſius li. de Virginitate. *Quiſquis*, inquit, *immundo Spiritu vexatur, certum habere debet, Spiritus malos Ieiunio afflictos abſcedere, vim Ieiunij metuentes.*

Sic *de Eleemoſynæ praſtantia dubium nullum eſt*. Et hanc agnoſcit, qui 16.
in Sacris literis mediocriter eſt verſatus. Docet Tobias (ca. 4.) *Eleemoſynam à morte liberare: peccata purgare; & non pati animam ire in tenebras*. Idem Regius Propheta, Pſal. 40. *Beatus*, inquit, *vir, qui intelligit ſuper egenum & pauperẽ; in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conſeruabit illum, & viuificabit eum, & non tradet eum in animam inimicorum eius*. Docet Saluator ad cæleſtis gloriæ præmium, per Eleemo-

Digitized by Google

ſynam perueniri; *Facite*, inquiens, (Lucæ 16.) *vobis amicos, de mammona iniquitatis; vt cùm defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Docet Salomon, præter hæc, etiam promouere bona externa, & fortunæ caſibus obiecta. Notum eſt illud Prouerb. 28. *Quid dat pauperi, non indigebit.*

17. *Nec parua ſunt vires quorumcunq; pietatis Chriſtianæ exercitiorum. Pietas*, inquit Apoſtolus (1. Timoth. 4. *ad omnia vtilis eſt.* Et Salomon (Sapient. 3.) *Bonorum laborum glorioſus eſt fructus.* Non ignorarunt has Ezechias Rex, atque item ſanctiſſimus Paulus. Vnde ille in extremo vitæ periculo conſtitutus, auſus eſt dicere: *Obſecro Domine, memento quæſo, quomodo ambulauerim coram te, in veritate & corde perfecto*, (4. Reg. 20.) Hic verò: *Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui. In reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus, in illa die iuſtus iudex: non ſolum autem mihi, ſed & ijs, qui diligunt aduentum eius*, 2. Timoth. 4.

18. Quod verò tertio loco dicebamus, *opera hæc ad Dæmones profligandos inſtituta non eſſe, nec per ſe eò tendere*, dubium non eſt. Ieiunium corporis afflictioni ſeruit, & vt Spiritui caro ſubijciatur, inſtitutum eſt: Eleemoſyna ad proximi miſeriam ſubleuandam facit. Reliqua pietatis exercitia ad futuræ vitæ gaudia obtinenda conferunt. At *Oratio per ſe valet ad profligandos Dæmones.* Ipſam generale quoddam mortalium voluit eſſe præſidium Deus Opt. Max. ad *omnia* omnino bona obtinenda: ad *omnia* omnino mala propulſanda, etiam immundorum Spirituum moleſtias: quemadmodum, quam Dominus orandi formam reliquit, quæque ab ipſo, quod *Dominica* dicatur, nomen obtinuit, egregiè demonſtrat & explicat.

19. Quòd *Orationi potiſſimum Dominus Dæmonum eiectionem tribuat*, multis hoc loco oſtendit doctiſſimus Toſtatus Abulenſis. Nec de hoc dubitat, qui & *Orationis* vires agnoſcit, & quid ieiunium orationi coniunctum efficiat, attendit.

Denique *Orationem Ieiunio iuuari cui dubium?* Nónne duæ eius alæ? altera, qua cælum conſcendit, & ad Dei conſpectum peruenit; altera, qua à Deo, quod poſtulat, obtinet? Et ad illud iuuat Ieiunium: ad hoc Eleemoſyna. Vt optimè dixiſſe credendum ſit B. Chryſoſtomum, quando Hom. 71. ad Populum, *orantem leuem vocat & alatum.*

20. Sed tamen *Eleemoſynæ Dominus non meminit; nec aliorum pietatis operum*: propterea, quòd non ita cum *Oratione* coniuncta ſint, nec tanta ipſorum ad benè orandum neceſsitas, quanta Ieiunij, omnino neceſſe eſt, vt per *orationem* in Deum eleuetur; ad quod iuuat Ieiunium: vt verò, quod petit, obtineat (ad quod proſunt pietatis opera) neceſſe non eſt.

CAP.

Digitized by Google

CAP. LXVII.

De Reliquiarum vſu in profligandis Dæmonibus, quaſque ob cauſas Dæmones Reliquias non ſuſtineant.

VNa omnium propemodum tam Catholicorum, quàm 1.
Hæreticorum ſententia eſt, *Dæmones Reliquias Sanctorum fugere.* Ex Hæreticis, poſt alios, hoc admittunt Magdeburgenſes, Centuria 4.ca.13.col.1446. Pro Catholicis ſunt Hieronymus & Chryſoſtomus: Hieronymus lib. contra Vigilantium: Tu, inquit, (Dæmonem alloquitur, qui per os Vigilantij Reliquias Sanctorum viliſſimum puluerem appellauerat) *ſæpè viliſſimo hoc tortus es puluere.* Chryſoſtomus docet eos fugere, quemadmodum fures, qui fugam capeſſunt, ſi quando in ſupellectilem incidunt regiam. Verba eius hæc ſunt, Homilia ſeptima, de ſeptem Machab. *Vt audaces latronum duces, ſiue impij ſepulchrorum effoſſores, ſi fortè, dum prædas agunt, aut ſpolia capienda conquirunt, in armà vel ornamenta Imperatoris incurrerint quamlibet cupidi prædarum, tamen agnitis Regis inſignibus deterrentur; vt fugiant, nec comminus accedere, vel attingere audeant: ita profectò & Dæmones, qui verè & latronum principes ſunt, & Magiſtri; vbi coronatorum Martyrum viderint corpora poſita, longè illico à conſpectu eorum pauidi fugiunt, & abſiliunt.*

Nec temerè tam hi, quàm illi, in hanc opinionem venerunt. Ex- 2.
empla pro hac re tot ſunt, & tam clara; vt omnino in luce meridiana cæcutire dicendus ſit, qui hæc velit negare. Neque primis tantùm illa ſunt temporibus data: ſed noſtris quoque: & non ab ijs conſcripta, quorum fides ſuſpecta ſit; ſed ijs, de quorum fide dubitare parum honeſtum.

Ex multis aliquot produximus Diſputatione de Dæmoniacis 3.
hic contenti ſimus *ſemicinctijs & ſudarijs* D. Pauli; de quibus S. Lucas cap. 19. hiſtoriæ Apoſtolorum, in hunc modum: *Virtutes non quaſlibet faciebat Deus per manum Pauli; ita vt etiam ſuper languidos deferrentur à corpore eius ſudaria, & ſemicinctia; & recedebant ab ijs languores, & Spiritus Nequam egrediebantur.*

Addimus ſequens ex Theodoreto, ipſius Theodoreti verbis: quod quemadmodum argumentum noſtrum confirmat, ita pluribus locis, in hac Diſputatione poteſt ſeruire. *Execrandas*, inquit,

Digitized by Google

Marcion, multas ſpinas impietatis ſeminauit in Regione Vrbis Cyri. Eas cùm conarer euellere radicitus, noctu venit quidam Dæmon exitialis, clamans, & lingua vtens Cyriaca; Cur, inquiens, *tu bellum geris cum Marcione? Cur hanc pugnam aduerſus eum ſuſcipis? Quanam is te vnquam affecit moleſtia? Deſine belligerare: deſine à maleuolentia: aut diſces experientia, quantum bonum ſit quies. Scias, quod te iam pridem confodiſſem, niſi chorum Martyrum te cuſtodientem vidiſſem, cum Iacobo. Hæc ego audiui, & dixi cuidam ex familiaribus, qui prope me dormiebat; Audis, inquam, quæ dicuntur? Ille verò, omnia, inquit, audiui, & cùm vellem ſurgere, & reſpicere, & ſcire quis loqueretur, tua cauſa quieui; quia te putarem quieſcere. Ambo itaque ſurgentes, reſpeximus: neque vllum, qui moueretur, vidimus, nec qui loqueretur, audiuimus. Illa verba alij quoque qui nobiſcum habitabant, audiuerunt. Intellexi igitur, quòd Martyrum quidem chorum dicebat lecythum olei Martyrum, qui cùm à multis Martyribus collectam haberet benedictionem, pendebat in meo lecto. Sub meo autem capite erat magni Iacobi vetus amictus; qui quouis clauſtro adamantino fuit mihi validior.* Ita Theodoretus, Hiſt. Sanct. Patrum, cap. 21. & ex ipſo Cæſar Baronius Tomo 5. Hiſt. Eccleſiaſt. circa annum Domini 424.

Sed illuſtrius exemplum refert Beda lib. 3. Hiſt. Anglorum, cap. 11. quod quia etiam pluribus locis huic Diſputationi poteſt ſeruire, etiam ipſius verbis aſſcribimus: *Monaſterium nobile fuit in prouincia Lindiſſi: nomine Beardanum. Huc quodam tempore hoſpes venit; qui ſolebat nocturnis ſæpius horis repente ab immundo Spiritu grauiſſimè vexari. Cùm igitur benignè ſuſceptus, poſt cœnam in lecto membra poſuiſſet: ſubitò à Diabolo arreptus, inclamare, dentibus frendere, ſpumare, & diuerſis motibus cœpit membra torquere. Cumq; à nullo vel teneri, vel ligari potuiſſet; cucurrit Miniſter; & pulſans ad oſtium, nuntiauit Abbatiſſæ. At illa aperiens ianuam, exiuit cum vna Sanctimonialium fœminarum ad locum virorum: & euocans Presbyterum, rogauit ſecum venire ad patientem. Vbi cùm venientes, viderent multos affuiſſe, qui vexatum tenere, & motus eius inſanos comprimere conati, nequaquam valebant; dicebat Presbyter Exorciſmum: & quæcunque poterat, pro ſedando miſeri furore, agebat. Sed nec ipſe, quàmuis multum laborans, proficere aliquid valebat. Cumq; nihil ſalutis furenti ſupereſſe videretur, repente venit in mentem Abbatiſſæ puluis ille præfatus* (intellige cineres S. Oſuualdi Martyris) *ſtatimq; iuſſit ire miniſtram, & capſellam, in qua erat, adducere. Et cùm illa afferens intraſſet atrium domus; in cuius interioribus Dæmonioſus torque-*

quebatur, conticuit ille ſubitò; intentiq́ ora tenebant reliqui, quomres exitum haberet ſolicitè exſpectantes. Et poſt aliquantum horæ ſpacium reſedit, qui vexabatur & grauiter ſuſpirans: Modò, inquit, ſanum ſapio, recepi enim ſenſum animi mei. At illi ſedulò ſciſcitabantur; Quomodo hoc contigiſſet. quibus ille: Mox vt virgo hæc cum capſella, quam portabat, appropinquauit atrio domus huius, diſceſſerunt omnes, qui me premebant, Spiritus maligni, & me relicto nuſquam comparuerunt. Hactenus Beda.

Habet quoque hic locum quod de peſte inguinaria à ciuitate Treuirenſi depulſa, ſcribit Gregorius Turonenſis, in libello Vitæ S. Nicetij. Verba eius hæc ſunt. *Cùm lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vaſtaret, & ſacerdos Dei* (Nicetius) *pro ouibus commiſſis, Dei miſericordiam imploraret aſſiduè: factus eſt ſonus de nocte magnus, tanquam tonitru validum ſuper pontem amnis; ita vt putaretur, vrbs ipſa abſorberi. Cumq́ omnis populus exterritus in lectulis reſediſſet, letiferum ſibi interitum operiens; audita eſt, in medio, vox vna cæteris clarior dicens: Et quid hic ô ſocij faciemus? ad vnam enim portam Eucharius ſacerdos obſeruat: ad alteram Maximinus excubat: in medio verſatur Nicetius: Nihil hic vltra præualere poſſumus; niſi ſinamus hanc vrbem eorum tuitioni. Hac audita voce ſtatim morbus quieuit, nullusq́ ab eo vltra defunctus eſt. Quæ autem & quanta hæc peſtis inguinaria fuerit, docet Paulus Diaconus.* Vide Baronij Tom. 7. fol. 502.

Verùm quàmuis in hoc Aduerſarij nobiſcum conſentiant; negant tamen *Reliquias* ad Dæmones profligandos adhiberi poſſe; quod, conſtantiſſimè admittunt, agnoſcunt, & confitentur Catholici. Hinc illi *Reliquias* proſcribunt, abijciunt, Vulcano tradunt, in cineres redigunt, &, vt omnino extra omnem mortalium ſint conſpectum, procurant. Hi eaſdem ſtudioſè conquirunt, diligenter conſeruant, religioſè venerantur, & magno habent in honore. 4.

Si ab illis cauſam ſuæ opinionis & facti ſciſciteris, reſpondent vſum *Reliquiarum*, qui in Dæmonibus profligandis poſitus eſt, ſuperſtitioſum eſſe, & cum ſumma Creatoris contumelia coniunctum. Quocirca docent non idcirco Dæmones *Reliquias* non ſuſtinere; quòd illas oderint, deteſtentur & fugere cogantur; ſed vt fuga homines ad *Reliquiarum* cultum, & impiam ſuperſtitionem inuitent. *Fugiunt*, inquiunt, *fugam non coguntur fugere, nec fugiunt inuiti.* 5.

Digitized by Google

6. Contraria Catholici ratione ad contrariam opinionem, & factum inducuntur. Credunt Dæmones non fugam fingere, ſed fugere coactos, *Reliquiarum* eam vim eſſe & poteſtatem, vt in ipſarum præſentia nequeant conſiſtere verſipelles Spiritus.

7. Et profectò, quamdiu in ea cogitatione atque ſententia hærent Aduerſarij: vt credant ſuperſtitioſum eſſe *Reliquiarum* vſum, *Reliquijs* ad Dæmones profligandos vti nec poſſunt, nec debent: quàmuis etiam certum eſſet, vſu *Reliquiarum* ipſos à maximis Dæmonum poſſe liberari moleſtijs; & aliter liberari non poſſe: propterea, quòd, *Omne quod ex fide non eſt, peccatum ſit*; & *Omne, quod contra conſcientiam eſt, ædificet ad gehennam*; peccatum autem ob nullius, vel boni conſecutionem, vel mali depulſionem permiſſum ſit.

8. Sed vt hunc errorem deponant cæci: intelligant etiam, quàm procul à ſuperſtitionis crimine abſint Catholici, *duo* demonſtranda ſunt. Primum, *Reliquias reuera moleſtas eſſe Dæmonibus*, eoſdemq; torquere; vt ob id ipſos non fugam fingere, ſed coactos fugere credendum ſit. Deinde dici non poſſe, *Dæmones fuga ſua, ad Reliquiarum cultum homines allicere*; quàmuis etiam reuera (quod tamen falſum eſt) non torquerent. Vbi hæc duo, in gratiam Aduerſariorum, demonſtrata fuerint, noſtra proſequemur.

9. *Torqueri ad Reliquiarum præſentiam Dæmones*, primò deſerta Patrum, ſanctiſsimorum hominum, ſententia eſt. Vnius nobis ſufficit auctoritas Chryſoſtomi. *Reliquiæ Sanctorum*, inquit ille (Homil. 66. ad Populum Antiochenum) *Dæmones ſiſtunt & torquent: & vinctos ab illis ſoluunt ſæuiſsimis vinculis.* Et libro contra Gentiles, de Vita S. Babilæ, Antiocheni Epiſcopi & martyris; *Ea*, inquit, *eſt Sanctorum poteſtas, vt illorum ſuperſtitum Dæmones, ne Vmbras quidem, aut Veſtes: vita autem defunctorum, & Loculos quoque reformident. Rurſus*, Sermone in adorationem catenarum S. Petri: *Has Catenas*, inquit, *potentiarum, quæ ab ipſo defecerunt, Princeps exhorruit, & nunc etiam exhorret, & multo cum timore illas ſubterfugiens, comprimitur. Has aërea Spirituum multitudo metuens ac tremens, iaculiſq; inde emiſsis percuſſa, longius profugatur, &c.*

10. Deinde, idem, vt cætera omittam, docent *Reliquiæ Sancti Babilæ Martyris. Nónne ob eius ſepulchri viciniam, oraculum Apollinis ſiluit? Nónne vt loquelam Idolum reciperet, arcam Martyris remoueri iuſsit Apoſtata Iulianus?* Volunt Centuriatores Diabolum de induſtria ſimulaſſe ſe impediri à Martyre: vt vſum *Reliquiarum* ſcili-

ſcilicet venerationis induceret: ſed quam id præter omnem rationem dicant, ſequens miraculum clarè oſtendit: quod, vix arca Martyris abducta, ignis de cœlo deſcendens, Idolum, vnde Diabolus oracula reddebat, totum conſumpſerit. Vide Bellar. Tom. I. Cont. vltima lib. 2. cap. 2. Vetus hoc exemplum eſt, quod produximus.

Recens eſt illud Thomæ Fazelli, libro 10. prioris Decadis Rerum Sicularum, cui tanquam oculato teſti fidem meritò adhibere licet. *Eſt*, inquit, *Agyræ D. Philippi*, (Petri Apoſtolorum principis hic diſcipulus fuit, Siculis ab eodem ad Chriſti Euangelium prædicandum miſſus) *templum miraculorum frequentia celeberrimum. Hic anno ſalutis 1541. ſolemni D. Philippi feſto ducentas penè arreptitias offendi: Hæ vt diui Imaginem exhibitam conſpexerunt, mox ac ſi hoſtis capitalis adeſſet, illius aſpectum formidantes, voce ſublata, veſtimenta ſcindere, crines vellere, vinculiſq; quibus ſtrictiſsimè impediebantur, diffractis, quædam etiam è cuſtodum manibus elabi cœperunt: quorum deinde inuſitati clamores, omniq; gemitu maiores, veluti rugitus immanes, ita toto templo vicinuq; agris perſonuere, vt è propinquo bellum ingens ac ſæuum, cruentiſsimumq; prælium committi videretur.* Ita Fazellus. Quomodo eædem ibidem liberatæ, quomodo & alijs rationibus vis Reliquiarum ibidem confirmata, pluribus oſtendit: quæ hic referre noluimus. Commodiorem locum habent illa de Dæmoniacis Diſputatione.

Si vox mentis indicium eſt, *etiam ex voce*, quam Dæmones effingunt, aliquod argumentum, pro ipſorum tortura accipitur. Neque enim maligni Spiritus ad *Reliquiarum* præſentiam voces excitant, quæ hilaris atque exultantis animi indicium ſunt, ſed quæ anguſtias mentis, & ſummas moleſtias produnt. De ijs ſic Sanctus Hieronymus Epiſtola 27. (loquitur de S. Paula) *Cernebat varijs Dæmones rugire cruciatibus; & ante ſepulchra Sanctorum, vlulare homines more luporum; vocibus latrare canum; fremere leonum; ſibilare ſerpentum: mugire taurorum, alios rotare caput, & poſt tergum terram vertice tangere, ſuſpenſiſq; pede fœminis veſtes defluere in faciem.* Ita Hieronymus. 11.

Dubium non eſt, quin Dæmonibus moleſti fuerint Sancti Dei homines *dum viuerent*, quorum iam mortuorum *Reliquias* fugiunt. At cur viui moleſti fuerunt, mortui non item? Neque enim tantùm, quod in ipſis viuebat, Dæmonibus moleſtiam afferebat: afferebat moleſtiam, atque adeò torquebat, quod cum viuis erat coniunctum: *ſemicinctia*, verbi gratia, atque *ſudaria* S. Pauli. Si verò 12.

hoc

hoc viuorum poterant ſemicinctia atque ſudaria; in quibus tamen viuorum animus nunquam reſedit;non torquebunt,inuiſaque erũt oſſa;in quibus Spiritus aliquando ſedes ſuas habuerunt?

13. Naturale omnibus eſt, vt quos *inuidia atque odio* proſequuntur, eorum nec aſpectum ferant,nec præſentiam:deteſtentur etiam imagines,mores,amicos.Ipſorum quicquid eſt;graue eſt, moleſtum eſt, tortura eſt.An odio SS.homines non proſequuntur Dæmones? non ijs inuident?Si verò proſequuntur & inuident; poſſunt æquis oculis intueri cadauera?ſuſtinere *Reliquias*? veſtes? imagines?

14. Difficilè eſt mortalibus,& non,niſi perfectorum hominum opus, vt eos mortuos ament, & non perſequantur atque deteſtentur; à quibus *viui* graues iniurias ſuſtinuerunt. Plerique omnes in mortuis vlciſcuntur, quorum viuorum ſuſtinuerunt potentiam: At quanta quidam Dæmonum à Sanctis viuẽtibus paſſi? Et quod vix optimus aliquis;harum iniuriarum ipſi nequiſſimi.Nequam obliti, mortuos non deteſtabuntur?non odio proſequentur? non cum moleſtia ſuſtinebunt?

15. Dubium non eſt tortos eſſe *Chriſti* præſentia Diabolos. Ipſorum in promptu eſt confeſſio.*Veniſti*,inquiunt quidam illorum, *ante tempus torquere nos*.Matth.8.Verùm cur de tortura conqueruntur? quia ſcilicet, verebantur, ne *ſedibus ſuis* pellerentur. Quàm porrò debuit Dominus torſiſſe iam eiectos, quando ſolus timor, quòd eijciendi eſſent,torſit? At plurimi Sanctorum, Dæmones locis ſuis, & ſedibus eiecerunt.Non igitur non poſſunt ijs graues & moleſti eſſe Sancti.

16. Hinc clarum eſt ineptè dici *Dæmones fugam ſimulare*: ad fugam nulla vi cogi.Si torquent Sanctorum *Reliquiæ*;ſi moleſtæ ſunt & inuiſæ:quomodo Spiritus fugam ad ipſarum præſentiam ſimulant? quomodo non fugere coguntur? Nónne ab ijs qui moleſti eſſe ſolent;ſi poſſumus quàm citiſsimè nos expedimus? Nónne apud ipſos ſumma cum difficultate retinemur?

17. Sed ad Alterum caput. Doceamus dici non poſſe *Dæmones ad Reliquiarum cultum fuga ſua inuitare atque allicere mortales.* Hoc verò ex illo certum eſt,quòd cultus *Reliquiarum* in earum rerum genere ſit: quæ per ſe bonæ ſunt: Dæmonum autem hoc ingenium, vt ad bonum inuitent neminem. Quid enim hic dubium? quid non certum?

18. Clariùs propoſitum noſtrum oſtendunt partim *mala*, quæ *Reliquiarum* intuitu mortales declinant;partim *bona*, quæ cum *Reliquiarum* cultu coniuncta ſunt. Ab illis enim Spiritus Nequam non poſſunt

ſunt

ſunt auocare mortales. Adhæc non poſſunt inuitare. Sed quæ *mala* declinantur?

Mala hæc plurima ſunt. Nos ſumma capita referimus. Eſt *ſuperbia:* quæ hoc nomine mortalibus diſplicere incipit, quòd etiam corpora atque cineres eorum in honore habeantur, qui hoſtes ſuperbiæ, & humilitatis ſtudioſi ſectatores fuerunt. Eſt *amor congerendi diuitias*, quas intelligunt ijs contemnendas, qui arduum atque difficilè ad cælum iter ingrediuntur. Et *luxuria:* cuius illecebras tanto magis deteſtantur, quanto maiori in honore ſunt, non apud Deum ſolùm, verùm etiā homines; qui corpora ſua mortificauerunt propter Deum. Eſt *Ira*: cuius non poſſunt non frangere impetus, quando in memoriam venit (venit autem ad *Reliquiarum* intuitum) ſumma Sanctorum manſuetudo: qui etiam pro perſecutoribus ſuis Deo ſupplicarunt. Eſt *Gula:* à qua ſibi cauendum cenſent, ipſorum exemplo, quorum cùm pignora vident, has voces audire videntur: *Vſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus.* Eſt *inuidia*: quam deteſtantur, recordatione charitatis, quæ in ijs flagrauit, quorum coram intuentur & venerantur *Reliquias*. Eſt *Acedia:* quam cane peius & angue putant fugiendam, ſi ad cælum peruenire cupiunt, exemplo eorum, quibus vnum hoc præcipuum fuit ſtudium, vt cum Deo eſſent, quàm ſæpiſſimè ſedula & ardenti oratione, rerumq; diuinarum contemplatione. 19.

Sed non ad *mala* ſolùm declinanda *Reliquiarum* cultu vrgentur mortales; etiam inuitantur ad facienda *bona*. Quæ verò? Ad omnium propemodum virtutum exempla. Quarum quæſo? Ad *contemptum diuitiarum*; quas Reliquiarum honori potiùs, quàm ſibi ſeruire volunt. Ad *afflictiones corporum*; quibus nunc ſuſceptis peregrinationibus, nunc abſtinentiā & ieiunio, nunc alijs rationibus vis infertur. Ad *humilitatem:* cuius maxima indicia ad Sanctorum ſepulchra & *Reliquias* exhibentur. Ad *caſtitatem*: quæ ſæpè hoc nomine ſuſcipitur, quia illorum *Reliquiæ* in honore habentur, qui ob caſtitatem Deo placuerunt. Ad *orationis ſtudium*: quæ ad Sanctorum Reliquias propemodum eſt continua. Omitto, breuitatis ſtudio, reliquas. 20.

Hæc cum Reliquiarum cultu coniuncta. An hæc propoſita ſunt Dæmonibus in *Reliquiarum* fuga, quam diſſimulare dicuntur? Quærunt Nequam, vt caſtra vitiorum deſerant, & ad virtutum arces confugiant Mortales? id eſt, ſua caſtra relinquant, & ad hoſtium, id eſt, Dei properent? 21.

Non quærunt hoc nequiſſimi. Placet ipſis *Superbia*, omnium 22.

vitiorum mater & origo. Placet *Auaritia*; quà plurimos illaqueant. Placet *Luxuria*; quam in omni ætate, cuiuſlibet improbitatis, & turpitudinis nouerunt eſſe eſcam. Placet *Ira*; vt quæ homines *ſenſibus integris*, vt B. Chryſoſtomus loquitur,(Homilia 18. in Matt.(*facit inſanire*. Placet *Gula*; quæ eodem Chryſoſtomo authore (Homil. 58.) homines efficit ſues; imò ipſis ſuibus deteriores. Placet *Inuidia*, quæ fraternæ charitatis apertiſsimè iura violat.

23. Et qui miſeros mortales cupiunt in Vitijs excellere; illis fortè placebunt Virtutum exercitia? placebit ijs contemptus diuitiarum; qui diuitiarum laqueis omnes cupiunt inuolutos? Afflictio corporis; qui mox conditum hominem ad corporis oblectamenta inuitârunt? Humilitas; qui ob nimiam ſuperbiam de cælo deiecti fuerunt? Caſtitas; qui locis delectâtur humidis, & virtutem habent in vmbilico & renibus? Studium orationis; qui iuratiſſimi illius ſunt hoſtes, ad quem oratio dirigitur.

24 Forſitan negantur virtutum *exercitia* eſſe, quæ diximus; propterea, quòd *ex fine*, qui in ipſis propoſitus eſt malus, vitium contrahant omnia. Ea ſiquidem finis mali conditio eſt, vt cùm ad opera accedit, etiam præſtantiſſima inueniat, deprauet ipſa atque corrumpat. Sed hoc examinemus.

25. Primum omnium, quod obijcitur, in omnibus locum non habet. Non hoc propoſitum eſt in *vitiorum* fuga, finis qui opus deprauet, oportet opus accedat: at ſine opere eſt vitiorum fuga. Vel igitur ob hoc Dæmones fugam diſſimulare non debent; quòd multa mala, quæ alioquin committerentur, omittuntur.

29. Deinde, dicendum non eſt, opera *omnia*, quæ fiunt, à fine deprauari. Cùm enim ipſa ex ſe bona ſint; ſi deprauantur, non ipſis inſito fine deprauantur, ſed alio aliquo, qui ex agentium voluntate accedit. At quis vnquam ex ijs, qui *Reliquias* in honore habuerunt, aliud ſibi propoſitum fuiſſe dicat, quàm Dei atque Sanctorum honorem? Vtrum verò hic malum? Dei, an Sanctorum? Num vtriſque ſuus honos debetur?

27. Tribuitur fortaſsis Dei honor Sanctis, Et hoc quis cogitauit? quis dixit? quis ſcripſit? quis fecit? *Infinitis partibus* honor, qui Sanctis tribuitur, inferior eſt illo, qui debetur & tribuitur Deo. Deum, vt boni omnis authorem & conſummatorem honoramus; Sanctos, vt Dei amicos, noſtroſque apud Deum patronos, & interceſſores.

28. Sed nimium excreſcit oratio. Nimis multa cum Aduerſarijs. Noſtra repetamus. Igitur, cùm certum ſit, non ſimulare fugam

Dæmo-

Dæmones, ſed inuitos fugere, & *Reliquias* non ſuſtinere; *Cauſam*, cur fugiant, inquiramus. Quæ igitur illa? An *Deus*; qui ipſos cogit ad præſentiam *Reliquiarum* fugere? An *Sancti*, quorum *Reliquiæ* habentur, in fugam conuertunt? An ipſis *Reliquijs* vis illa inſita eſt, vt locis atque hominibus nequam Spiritus pellant? An *homines* ſunt, qui vt alijs rebus, ita adhibitis Reliquijs, eoſdem proſcribunt? An denique horum nihil, ſed ipſi *Dæmones* ſunt, qui quamuis nullam à *Reliquijs* vim patiantur, ipſas tamen ſuſtinere ex odio nequeant.

Quinque hîc modos inſinuamus, quibus *Reliquijs* Spiritus pelli, poteſt intelligi: *quem*, vel *quos* probemus, inquirendum eſt; antequam Caput concludemus. 29.

Deum ad Sanctorum Reliquias Dæmonibus exilium, aut fugam imperare poſſe, extra controuerſiam eſt. Quid non poteſt Deus, *cuius nomen omnipotens*? Exodi 15. Dubium item nullum, frequenter *imperauiſſe*, quando difficiles Nequam Spiritus eſſe potuerunt: & ipſe hâc ratione Sanctorum ſuorum voluit gloriam illuſtrare, & mundo innoteſcere. Veruntamen non ſolo hoc nomine, neque ſemper hoc, Dæmones fugam capeſſere credendi ſunt. Poteſt Deus Dæmonibus diſceſſum & fugam non imperare, & tamen ipſos ad fugam cogere certum eſt. 30.

Sanctos, quorum reliquiæ habentur, propriè Dæmones fugare dici non debet, quoniam, vt ipſi per ſe miracula non perpetrant, ita neque Dæmones in fugam per ſe conuertunt. Magna fuit ipſorum in Dæmones poteſtas quamdiu communem nobiſcum in terra vitam egerunt: mortui iam, & cum Chriſto in cælo regnantes in Dæmones per ſe poſſunt nihil. Si quid poſſunt, poſſunt oratione; quemadmodum reliqua, ita Dæmonum fugam impetrare. 31.

Reliquijs poteſtas aliqua, quæ in Dæmones agat, eosq́; ſedibus pellat, non ineſt. Si ineſt, qualis quæſo illa eſt? Spiritualis, an corporea? Spiritualis in re corporea, vt *Reliquiæ* ſunt, ineſſe non poteſt. Corporea ad Spiritus profligandos, quales ſunt Dæmones, nihil facit. 32.

Suntné igitur ***homines***, qui ***quemadmodum rebus alijs, ita adhibitis Reliquijs Dæmones proſcribunt***? Sunt vtique. quoniam penes homines hanc poteſtatem futuram, diſertè Chriſti probat oratio. Marci vltimo, &c. vt ergo illi Dæmones in fugam conuertunt vſu nominis Ieſu; ita vſu *Reliquiarum*, vſu Rerum aliarum. 33.

Sed præter hanc, alia Ratio eſt, quam quinto loco inſinuamus, ***quòd Reliquias etiam per ſe ferre nequeunt Spiritus***; ita, vt quàmuis ho- 34.

mines aduerſus Dæmones Reliquijs ſe non arment, & his armis inſtructi eos non impugnent: ſi tamen ipſas alicubi Nequam Spiritus deprehendant, vel obſeruent, mox fugam capeſſant: Hoc pulchrè B. Chryſoſtomus ſimilitudine oſtendit, quam initio huius Capitis attulimus.

35. Duobus igitur modis ad profligandos Dæmones *Reliquiæ* faciunt. primò *per ſe*. ſecundò *ex vſu* eas Dæmonibus adhibentium. In priori modo ſimplex eſt ratio, cur fugiant; in poſteriori duplex ſiue bipartita. Ibi *per ſe* fugere dici poſſunt, ob odium, quo erga *Reliquias* flagrant, maximum: hîc præterea compelli exorcizantium authoritate. Ibi *Reliquiæ* veluti obiecta quædam Dæmones mouent, vt fugam ineant: hîc ſunt quędam quaſi inſtrumentales cauſę, quibus Exorciſtæ (quibus diuinitùs in Spiritus hos collata poteſtas) vtuntur.

CAP. LXVIII.

De Crucis aduerſus Dæmones efficaci vſu: & quòd hic nullum ſapiat ſuperſtitionem.

1. QVemadmodum de Reliquijs communis eſt, tam Catholicorum, quàm Hæreticorum, ſententia, quòd ad profligandos Dæmones valeant; ſic communis conſenſus de *Cruce*. Ex Hæreticis inter alios ita ſentit Brentius, teſte Alano, Dialogorum lib. 4. ca. 3. Ex Catholicis omnes omnino: vt non ſine cauſa in Prouerbium abierit, *Dæmones fugere Crucem*.

2. Iiſdem etiam rationibus vtrique inducti ſunt; multitudine ſcilicet exemplorum, quæ omnis ætas ſuppeditat. Nos aliâs duplicis generis protulimus, quorum quædam oſtendunt *Cruce* ex hominibus Dæmones eſſe exactos; quædam alijs locis profligatos. Vide Diſput. de Dæmoniacis.

3. Prioris generis ſunt, quòd Gregorius, Lingonicus Epiſcopus ex Energumenis ad ſe adductis, *ſigno Crucis* iuſſerit Dæmonia diſcedere; vt loquitur Gregorius Turonenſis, in Vita Patrum, quod eodem ſigno, eadem à muliere exegerit Albinus Andegauenſis Epiſcopus, quemadmodum teſtatur Vincentius, li. 23. ca. 143. quod idem præſtiterit Ioſephus quidam, nondum Chriſtianus; vt habet Epiphanius Hæreſi 30.

4. Pro poſterioribus ſeruit Gregorius Neocæſarienſis; quem ſæpè contra Dæmones his armis depugnaſſe teſtatur Gregorius Nyſſenus, in Vita eius. B. Antonius; qui hoc armorum genere omnibus Dæmo-

Dæmonibus fuit terribilis. S. Margareta; quæ *Cruce* Dæmonem in forma Draconis ſibi appropinquantem profligauit, teſte Metaphraſte, in eius Vita. Iulianus Apoſtata; qui dum ſe cruce ſignat, Dæmones quos euocârat, fugat; quemadmodum Oratione in eundem ſcribit Nazianzenus.

His addimus, quod vtriſque plus ad propoſitam Diſputationem facit; & in Anaſtaſio Imperatore refert Glycas, parte 4. *Erat, inquit, his temporibus Rex Perſarum Coades, qui cùm in caſtello quodam gemmas magni pretij didiciſſet; ac quò minus potiretur, ab incolis loci genijs, impediretur; omni genere præſtigiarum vſus eſt. Nam & Iudæos, & quoſuis alias accerſitos adhibebat: neque tamen illorum quiſquam aliquid efficere potuit. Tandem Antiſtes eius loci, ſolo Crucis ſigno expulit. Hæc Glycas.*

Quocirca optimè Paulinus Natali octauo S. Felicis.

Nos Crucis inuicta ſignum, & confeßio munit.
Armatiq́; Deo mentem non quærimus arma
Corporis: & quamquam membris videamur inermes.
Arma tamen gerimus, quibus & ſub pace ſerena
Contra Incorporeos animi decernimus Hoſtes.

Eodem quoque *modo* de Dæmonum ingenio loquuntur Aduerſarij & Catholici. Volunt illi Dæmones hîc nequiter agere, & fugâ ad ſuperſtitioſum honorem *Crucis* mortales inuitare. Aſſerunt hi ex *Crucis* odio, & deteſtatione, fugere. Nos quàmuis de hoc aliâs aliqua; hîc tamen pro Catholicorum opinione pauca, ex iam allatis exemplis, argumenta addemus; tum noſtra proſequemur. 5.

Et principio quidem *eos, qui exempla literis conſignata poſteritati addiderunt,* in illa ſententia non fuiſſe; vt putarent Dæmones *fugâ* ad Crucis cultum ſuperſtitioſum allicere, certum eſt. Res geſtas ita narrant, vt ſignificent, & tortos eſſe Dæmones & Cruce fuiſſe coactos. 6.

Deinde, *qui Cruce contra Dæmones ſunt vſi,* id de ingenio Dæmonum nec ſuſpicati ſunt, nec ſuſpicari potuerunt. An putârunt hoſtem pelli rebus hoſti gratiſsimis? aut ad Dæmones pellendos, animo non pellendi acceſſerunt? Omnino quia prodigioſos effectus *Crucis,* priorum & ſuorum temporum exemplis deprehenderunt; eandem ad Dæmones, *vi pellendos* valere, credere & potuerunt, & debuerunt. 7.

An in eadem cum Aduerſarijs ſententia fuerunt, *qui nos præceſſerunt,* & vel hæc ad *Crucis* ſignationem fieri viderunt, vel facta 8.

 audie-

audierunt? Vix de vllo hoc legimus; de pluribus verò, quòd ad Dęmones profligandos *Crucem* valere crediderint.

9. Quid quòd *omnium* hæc fuerit ſententia? omnes hanc *Crucis* virtutem agnouerint? Poſſet hoc aliunde doceri; ſed vnius Apoſtatæ Iuliani ſuffecerit exemplum. Ille ex vſu atque conſuetudine, quæ apud Chriſtianos vigebat receptiſsima; Cruce ſe aduerſus Dæmones muniens, conſeruatus eſt.

10. Hæc cùm ita ſint; cùm, pro ſe, Catholici habeant tot,& tam varia exempla: cùm ſequantur eorum, qui *Cruce* Dæmones profligarunt, eorum, qui profligatos viderunt & audierunt, eorum, qui hæc poſteritati tradiderunt, ſententiam; cùm ſequantur totam antiquitatem, damnari iuſtè poſſunt? argui ſuperſtitionis? Idololatriæ? præſertim, quando diuinis literis edocti ſunt, vt *Maiores ſuos audiant & ſequantur*? Deut. 4.

11. Sed hæc ex hominum *opinione* argumenta deſumpta ſunt. Ita eſt. Nulla igitur ſunt? Non ita eſt. Ex *rebus ipſis* deprompta hîc non deſiderantur. Primùm, tam variorum hominum opinio plurimum valet. *Quòd enim vniuerſa tenet Eccleſia*; & (vt B. Auguſtinus loquitur li. 4. contra Donatiſtas, ca. 24.)*omnibus retro ſeruatum eſt temporibus, non pro hominum tantùm opinione bonum eſt, minimeq; deteſtandum; ſed reuera quoque bonum eſt, & nullo modo damnandum.*

12. Præterea, quando ad Crucem, à *Iuliano* factam, euanuit Dæmon, annon *Crucis* vim ſenſit? Aut rurſus ad honorandam *Crucem* voluit inuitare perditum Apoſtatam; quem à *Crucis* honore ſemel auocauit? Voluit perſuadere, vt Chriſtianus fieret, quem antea ad deſerenda Chriſtianorum caſtra, cum ſpe maximi lucri, induxerat? quid poteſt fingi ineptius? dici abſurdiùs? Si vnquam fugam diſſimulauerunt Dæmones ad effictam *Crucem*: profectò, cùm ſe ſigno *Crucis* Apoſtata ſignauit, fugam diſſimulare non debuerunt.

13. *Ioſephus*, Iudæus adhuc, *Crucis* vim obſeruauit, in Dæmonum eiectione; quando mox ad *Crucem* ab ipſo productam obſeſſos relinquebant impoſtores; hacque re commotus ille animum ad Chriſtianam religionem adiecit: An fortè, vt Chriſtianus fieret Ioſephus, adlaborarunt Dæmones?

14. Cùm *Coades*, Perſarum Rex, cuius iam meminimus, ſpe gemmarum conſequendarum, omnis generis ſuperſtitiones, aduerſus infeſtos Dæmones admiſiſſet; qui fit, vt ad ſolam *Crucem* factam omnis Dęmonum vis abacta ſit? An ſuperſtitiones non fuerunt, quibus fruſtra Dæmones tentârunt Gentiles, atque Iudæi? & ſola fuit ſuperſtitioſa

tioſa *Crux* ab Antiſtite facta? Cui hoc, vel per ſomnium venit in mentem? Aut ſuperſtitioſi non fuerunt Iudæi, atque Gentiles; aut omni ſuperſtitionis ſuſpicione caret Antiſtes cum *Cruce*.

Si in ſola Dæmonum *fuga Crux* vires ſuas demonſtraſſet; forſitan vis *Crucis* poſſet eſſe ſuſpecta: Iam verò tam ſunt multa, tam ſunt varia, tam ſunt magna, per *Crucem* perpetrata; vt vel ex ijs virtutem eius in Dæmonum eiectione omnino oporteat aſtruere. 15.

Sed *ex Cruce Crucis* vim contra Dæmones cognoſcamus. *Crux* ſignum eſt rerum Dæmonibus maximè exoſarum. Quas igitur res exoſas Spiritus Nequam habent, & deteſtantur; earum ſignis gaudent? afficiuntur? recreantur? Et *rebus*, & rerum *ſignis* cruciantur Dæmones. 16.

Dubium non eſt, quin odio perſequantur Nequam *illa*, quæ magno in honore habet Deus. Contrariorum enim ſunt ingeniorum; contrariorum ſtudiorum. Quanti verò *Crucem* facit Dominus? In ſummo illo & ſupremo die; in ſummo ſuo triumpho; quando venturus eſt *cum poteſtate magna & maieſtate*, *Crucem* vult eſſe præcipuum, & illuſtriſsimum inſigne. Matth. 24. Num igitur non poſſunt deteſtari *Crucem* Diaboli? 17.

Dubium non eſt, implacabili odio Dæmones *deteſtari Deum Opt. Max.* Dubium nullum, quin quæ Dei honorem promouent, abominentur. Quantum verò promouet *Crux*? *Crux*, in qua Chriſtianis *gloriandum* cenſet Apoſtolus? Galat. 6. 18

Omitto mortales ex *Cruce* occaſionem ſumere *bonorum* multorum; quæ ipſi faciunt; & deteſtantur verò Dæmones; ſumere occaſionem multorum *malorum*, quæ ipſi fugiunt, deſiderant verò Dæmones. An hoc ipſo ergo, quo ad *Crucem* fugam ſuam alliciunt Dæmones, ſuadent bona? diſſuadent mala? 19.

Denique, ipſam *in ſe Crucem* inſpiciamus, quidnam in ea ſuperſtitioſum eſſe poſſit, inueſtigemus. Duo in ipſo ſunt, motus quidam manu in aëre factus, & exſpectatio fugæ Dæmonum. Vtrum horum ſuperſtitioſum? Prius illud, an poſterius? Prius res naturalis eſt; alterum officium pietatis aut charitatis. 20.

Fortè nec hoc, nec illud damnatur; ſed quòd fuga Dæmonum ex *tali* manus motu exſpectetur. Cur hoc? An quia effectus Spiritalis, & quaſi diuinus, à re ſperatur corporea; quæ cum illa affinitatem habet nullam? Verùm ſimile quid in Sacramentorum vſu obſeruamus; quæ tamen ad ſuperſtitionem reuocare extremæ eſſet dementiæ. 21.

Dici-

Digitized by Google

22. Dicitur forſitan Sacramenta diuinam habere inſtitutionem. Quid ſi eãdem niti dicamus *Crucem*? quomodo quod aſſeretur, refutabitur? Si Scripturæ poſtulantur; poſtulabuntur eædem pro ſacramentis; quæ cùm hîc in quibuſdam deſiderentur; vel illorum authoritas eleuabitur, vel *Crux* non idcirco reijcietur, quòd pro ſe diſerta non habeat Scripturarum teſtimonia.

23. Sed nec neceſſe eſt omnia diuinam habeant inſtitutionem, quæ ad Spirituales effectus producendos vſurpantur, & corporea ſunt. Ab Apoſtolicis Apoſtolicisq; viris quędam probata & vſurpata eſſe potuerunt; quędam à primitiua Eccleſia recepta; quæ vel hoc nomine non damnari, ſed probari; non contemni, ſed in honore haberi debent. Quid ſi ex horum genere ſit ipſa Crux?

24. Omninò verò rem ita ſe habere, ſequentibus docemus; & eò breuiùs, quò magis ad finem properat oratio.

25. Primùm hic pro nobis eſt *antiquiſsimus Scriptor* Tertullianus, qui, Libro de Corona militis, *Traditiones Apoſtolicas* enumerans: *Ad omnem*, inquit, *progreſſum atque promotum: ad omnem aditum & exitum: ad veſtitum & calceatum: ad lauacra: ad menſas: ad lumina: ad cubicula: ad ſedilia: quacunque nos conuerſatio exercet, frontem Crucis ſignaculo terimus.*

26. Secundò ſeruit *Regula* Beatiſsimi Auguſtini, quâ, libro 4. contra Donatiſtas capite 24. id cenſet: *Apoſtolicam habere traditionem*, & inſtitutionem, *quod in vniuerſa Eccleſia, & omnibus retro temporibus ſeruatum eſt; quàmuis ipſum etiam tale ſit, vt Eccleſia potuerit inſtitui.* Quid verò? An non in vniuerſa Chriſti Eccleſia omnibus retro temporibus fuit vſus *Crucis*?

27. Tertiò, valet hîc *Regula*, quâ vſi ſunt Irenæus, atque Tertullianus. Ille libro 3. capite 3. hoc libro de Præſcriptionibus Hæreticorum. Vbi docent ex *Apoſtolica deſcendere Traditione, quod pro tali habetur in ijs Eccleſijs, vbi eſt integra & continuata ſucceſsio ab Apoſtolis.* An in noſtris Eccleſijs illa non eſt? an pro Apoſtolica Traditione à nobis non habetur *Crucis* vſus?

28. Addimus, pro his quartum pro noſtra cauſa argumentum, quòd communi Eccleſiæ *Doctorum conſenſu*, vſus *Crucis* pro Apoſtolica Traditione habeatur. An hic errare poteſt aut fallere? Si poteſt, nónne neceſſe eſt totam Eccleſiam errare (vt quæ Doctores ſuos atque Magiſtros, non poſſit non ſequi?

29. Conſtitutum igitur ſit *Crucem* ad Dæmones profligandos & proſcribendos valere. Sed *qua Crux?* & *quomodo*. Hoc definiamus, & capiti finem imponamus.

Primum

Digitized by Google

Primum verò, ex ijs, quæ hactenus dicta ſunt, haud obſcurè cognoſcitur, illam *Crucem intelligimus; quam manu in aëre formamus*: illam, quam *Tranſeuntem* vocauimus. Alia veruntamen eſt, quæ in Imaginum conſtituitur genere, & *Permanens*, ſiue *Conſtans* dicitur: & vel in plano pingitur, vel in ſolida aliqua materia effingitur; quam ad Dæmones pellendos valere, quamuis exemplis probari non poſſit: ratione tamèn non minus certum eſt, quàm illa Dæmones pelli, quæ manu formatur. 30.

Cùm enim *Crucem* deteſtentur Dæmones; quidni hanc *Conſtantem* deteſtarentur, quæ & *Crucis* nomen habet, & non minores, quàm *Tranſiens* illa, & in aere formata, vires habet? 31.

Quid, quòd plus hęc cõtra Dæmones ſeruire poſſe videatur? Etenim cùm ad *Crucis* conſpectum Dæmones fugam capiant; illa *Crux* hic melius ſeruit, quæ perſeuerat; quàm quæ mox, poſtquam manu facta eſt, euaneſcit: propterea, quod hac pulſi, mox poſſint redire, illa ita pelli videantur, vt reditus omnino ſit prohibitus. 32.

Hoc attendiſſe videntur Maiores noſtri; cùm olim profanis Idolorum delubris, quæ Dæmonum erant domicilia, deſtructis, mox *Crucis* vexillum erexerunt. Hoc, qui Maiores hodie in Indijs æmulantur. Neque enim *Cruce* Chriſti erecta, tantùm voluerunt reuocari ad memoriam Chriſti, quos pertulit cruciatus & paſſionem; aut ſignificare loca illa, quibus *Crux* erecta, Chriſto ſeruire; verùm etiam hoc ſigno ad ipſa Dæmonibus omnem accedendi aditum prohibere. 33.

Fortè etiam hinc profecta Catholicorum conſuetudo, vt in ædibus, *Crucis* Chriſti, atque Crucifixi habeant Imagines. Cùm enim ædes à Dæmonum infeſtatione cuperent eſſe liberas: *Crucis* autem atque Crucifixi Imagines ſcirent ipſis eſſe exoſas; hoc ipſo exiſtimauerunt Dæmonibus ædes ſuas interdictas; quo *Crucis*, Crucifixique eſſent inſtructæ & ornatæ Imaginibus. 34.

Optandum eſſet, vt quæ Maiorum noſtrorum in hac re fuit pietas; eadem noſtris vigeret temporibus. Nunc proſcriptis ex domibus Chriſti, Sanctorumq; Imaginibus & inſignibus: cùm Veneris atque Priapi; alijsq; fœdis & profanis ſplendeant omnia, nónne Dæmonibus auditum ad ædes atque domicilia noſtra patefacimus? 35.

Patefacere oſtendit exemplum puellæ; quæ cùm in balneis Veneris imaginem fuiſſet impudentius intuita, & ad eandem ſe compoſuiſſet; mox à Dæmone obſeſſa eſt, vt habet grauiſſimus Author Proſper Aquitanicus, l. 6. de Promiſſionibus. 36.

Digitized by Google

37. Quemadmodum non decet in familia audire ſermonem laſciuum; ita nec tabulas habere conuenit impudicas. Loquax res eſt pictura tacita, & ſenſim irrepit in animos hominum. Lingua loquitur auribus, pictura oculis; multoque loquacior eſt pictura, quàm oratio, &,

Segnius irritant animos demiſſa per aures,
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus; & quæ
Ipſe ſibi tradit Spectator.

Ariſtoteles adeò putat picturas, ſtatuaſque laſciuas ad morum corruptelam facere, vt velit per Magiſtratum publicis legibus caueri, ne quid Imaginum ſit in ciuitate, quod admoneat turpitudinis.

38. Quocirca bene Canon 100. ſextæ in Trullo: Oculi tui recta aſpiciant, & omni cuſtodia ſerua cor tuum, iubet Sapientia. Corporis enim ſenſus ſua facilè in animum effundunt. Picturas ergo, quæ oculos perſtringunt, & mentem corrumpunt, & ad turpium voluptatum mouent incendia, nullo modo deinceps imprimi iubemus. Si quis autem hoc facere aggreſſus fuerit, deponatur. Bene quoq; Clemens Alexandrinus, poſtquam Paganos reprehendit, quòd in cubili decumbentes Venerem nudam reſpiciant in tabellis depictis: habeant quoq; Paniſcos & nudas puellas, & ebrios Satyros; &c. tandem concludit: *Horum non ſolùm vſus, ſed etiam aſpectus & auditus deponendam eſſe memoriam, vobis annuntiamus.*

39. Intellexerunt hæc Græci: de quibus ſcribit VVilhelmus Durantus, Mimatenſis Epiſcopus, l. *1*. ca. 3. Rationalis diuinorum Officiorum, quòd Imagines ſolùm ab vmbelico ſupra, & non inferius pingant; vt omnis ſtultæ cogitationis occaſio eſſet ſublata.

40. Sed quomodo *Crux* Dæmones fugat? Reſpondemus breuiter; Aliter fugat illa *Tranſiens*, aliter *Permanens*. Illa, vt obiectum atque efficiens; hęc, vt obiectum tantùm. Breuiter hoc, ſed obſcurè. Explicandum igitur.

41. Conſtanti atque *Permanenti Cruci* non aliqua vis ineſt; vt in præſentes Dæmones agat; quemadmodum ſuus ineſt calor igni, quo calefacit circumſtantem aerem. Hoc ipſo fugare dicitur, quod illam ferre Dæmones nequeant; illam deteſtentur, odio proſequantur.

42. Idem odium efficit, vt fugiant *Tranſeuntem*. Nam & ipſa *Crux* eſt. Veruntamen hoc maior illis vis infertur: quod ad odium, quo per ſe *Crucem* fugiunt Spiritus, accedat imperium, in virtute, & cum virtute *Crucis*, diſceſſum imperantium, atque ipſos cædere cogentium: vt hic

Digitized by Google

vt hic cum *Cruce* etiam homines agant in Dæmones: ibi ipſa per ſe in eoſdem agat *Crux*.

CAP. LXIX.

De Rebus conſecratis: quibus ſine vllo ſuperſtitionis crimine, docetur Catholicos vti, ad loca à Dæmonum infeſtatione & moleſtia purganda: docetur item, quæ res hic præcipuum locum obtineant: & quomodo hæc præſtent, aperitur.

DE *Rebus conſecratis* multa ſatis in illa, de Dæmoniacis, Diſputatione. Omnia nobis in præſenti negotio ſeruiunt, alia *directè*, alia *indirectè*. *Indirectè* illa, quibus demonſtratum eſt *res illas* valuiſſe ad morbos pellendos; catenas diſſoluendas: abigendas locuſtas: intumeſcentis maris fluctus frangendos: aliaque his ſimilia: directè verò, quæ docuerunt iiſdem vim Dæmonibus eſſe allatam. 1.

2. Et hoc quidem egregiè præſtant, quæ pro Dæmonum ex humanis corporibus eiectione dicta ſunt; ſed maximè exempla, quibus eoſdem locis pulſos, & in fugam conuerſos docuimus; exempla, inquam, Sicæorum Archimandritæ, Theodori; qui benedictæ aquæ aſperſione, domum à Dæmonum infeſtatione liberauit: & Sacerdotum, qui ex Moguntinenſi agro Dæmonium, quod iam tribus annis magnas attulerat moleſtias, eadem luſtrali aqua profligârunt.

3. Poterant hæc ſatis eſſe pro præſenti argumento. Quia tamen hic etiam quædam difficultatem habent; illa non prætereunda; ſed diſcutienda exiſtimamus. In his primum eſt, An hic Dæmones fugam ſimulent; an potius cogantur *Rebus conſecratis*, vt inuiti, diſcedant. Alterum eſt; Quænam *Res conſecratæ*, maximè ad Dæmones locis proſcribendos valeant. Tertium, *Quomodo* illæ Spiritus in fugam conuertant; an vno atque eodem omnes; & rurſus *eodem*, quo Crux atque Reliquiæ, de quibus præcedentibus Capitibus.

4. De primo illo ſic ſtatuimus: *Dæmones non hic fugam ſimulare, & ad ſuperſtitionè fuga inuitare*; ſed *Rebus ſacris*, inuitos pelli, & in fugam

conuerti. Docemus duabus rationibus. Prima ſumitur ex rebus, quę vſu *Rerum conſecratarum* ſunt perfectæ: altera ex modo, quo res conſecrantur.

5. *Primam ſic formamus.* Non minus eſt veriſimile, *Rebus conſecratis*, verè, & non tantùm, pro Dæmonum voluntate, Dæmones locis proſcribi, & in fugam conuerti; quàm iiſdem, & non pro Dæmonum voluntate, res aliquas præclaras, & vires naturæ ſuperantes, eſſe perfectas: Sed aliæ multæ præclaræ res, *Rebus conſecratis* perfectæ ſunt, quæ pro Dæmonum voluntate fieri non potuerunt; Non igitur, pro ſua voluntate, Res ſacras fugiunt; ſed inuiti in fugam conuertuntur Dæmones.

6. Tria hic, tanquam certa, conſtituimus, quartum ex his, pro noſtra ſententia inferimus. Ponimus res magnas vſu *rerum conſecratarũ* eſſe perfectas. Ponimus illas nec Dæmonum opera, nec pro Dæmonum voluntate eſſe perfectas. Ponimus non aliam eſſe rationem fugæ Dæmonum, & operum, quæ *Rerum conſecratarum* vſu ſunt perfecta. Ex omnibus concludimus, Dæmonibus vim *rebus conſecratis* afferri, dum fugiunt; & à locorum infeſtatione deſiſtunt. Docemus ſingula.

7. *Primum probant innumera propemodum*, alias à nobis allata, qualia ſunt, quòd *oleo conſecrato* plurimis infirmis ſanitatem reſtituerit Sanctiſſimus Hilarion; vt in eius Vita refert B. Hieronymus; quod *conſecrato ſale* idem præſtiterit S. Monegundis, teſte Gregorio Turonenſis in eius Vita: quod *luſtrali aqua* Aphrates quidam, cuius Theodoretus vitam, resq; geſtas deſcribit, innumerabilium locuſtarum multitudinem abegerit; fregerit *eadem* intumeſcentes maris fluctus S. Germanus, quemadmodum Venerabilis Beda teſtatur, lib. 1. cap. 17. hiſtoriæ Anglicanæ: & catenas, quibus quidam conſtricti tenebantur, diſſoluerit Euernoldus, Rateburgenſis Epiſcopus, vt ſcribit Krantius lib. 5. Vandaliæ: & tantùm non mortuum priſtinæ ſanitati reſtituerit B. Chryſoſtomus, teſte Metaphraſte 13. Nouembris, &c.

8. *Quod verò hæc pro voluntate Dæmonum, eorumq; opera facta ſint*, quis dixerit? Ea eſt ratio miraculorum, vt virib. Dæmonum nulla ratione fieri poſſint. Vel Dæmonum igitur opera hæc non ſunt; vel miracula non ſunt.

9. Miracula forſitan Dæmonum opera fieri poſſunt? Non poſſunt. Hic Theologorum omnium ſenſus eſt, & conſenſus. Naturæ vires illa ſuperant. Naturali igitur virtute, qua ſola inſtructi ſunt Dæmones, fieri nequeunt.

Mira-

Digitized by Google

Miracula fortè non ſunt, quæ recenſuimus? Quidni eſſent? Totius antiquitatis opinione; totius Eccleſiæ ſententia, pro miraculis habita ſunt. Et non niſi diuina virtute illorum pleraque (ne omnia dicam) fieri potuerunt: Illa igitur, ſi non omnia, miraculi loco habenda. 10.

Poſſint Dæmones locuſtas abigere: poſſint intumeſcentes maris fluctus frangere: poſſint catenas diſſoluere: An poſſunt cæcis reſtituere viſum? ad vitam reuocare mortuos? mox priſtinæ ſanitati reſtituere ægros? Non ſit in terris poteſtas, quæ cum ipſorum conferri queat; tanta tamen non eſt, vt omnia, quæ vſu *Rerum conſecratarum* perfecta ſunt, poſſint. 11.

Cùm igitur hæc *Rebus conſecratis* perfecta ſint; ſimiliaq; fiant quotidie, cur negatur *earundem Rerum* virtute fugari Dæmones? *An non in eodem prodigiorum genere* (quod tertio loco probandum eſt) *ſunt omnia*? An maius opus, Dæmonum proſcriptio; quàm aut vinculorum diſruptio, aut mirabilium morborum curatio? aut mortuorum ad vitam reuocatio? 12.

Maius opus non eſt Dæmonum profligatio, multo illa ſunt maiora. Et ſiue maius ſit, ſiue minus; in eodem certè cum illis genere eſt. Quemadmodum illa naturalibus rerum viribus non perficiuntur; ita nec Dæmonum proſcriptio. 13.

Profectò, quemadmodum amens neceſſe ſit, qui dum prodigia hæc vſu *Rerum conſecratarum* fieri videt, non agnoſcit *Rerum conſecratarum* virtutem; ita poteſt non eſſe amens, qui cùm illa virtuti *Rerum conſecratarum* tribuit, ſolam Dæmonum proſcriptionem excipit, & ad hanc nihil credit valere *Res conſecratas*; quæ tamen, vt ad hunc finem valeant, ſingulari ſtudio benedicuntur & conſecrantur. Hæc pro primo argumento. 14.

Secundum argumẽtum ſic conſtituimus. Nullus poteſt, aut debet ſuperſtitioſum exiſtimare, ſi quod à Deo petitur obtineatur, & effectum ſuum conſequatur: At à Deo petitur; vt *Res conſecratas* valere velit ad Dæmones profligandos: atque mox obtinetur: Non igitur ſuperſtitioſum exiſtimare Dæmones *Rebus conſecratis* proſcribi. 15.

Hic dubium non eſt, peti *à Deo*, vt Res, quas in vſum generis humani condidit, *velit valere ad profligandos Dæmones.* Quid habet aliud orationis forma, qua benedicuntur? *Oremus*, inquit Sacerdos, (in cõſecratione ſalis & aquæ) *vt creatura tua myſterijs tuis ſeruiens; ad abigendos Dæmones, morboſq; pellendos, diuinæ gratiæ ſumat effectum.* Et, in conſecratione Agnorum Dei, *Vt à te benedicti, virtutem accipiant, contra omnia diabolica tentamenta*, &c. 16.

17. Dubium item non eſt, effectus, quos ad *Res ſacras* fieri oratione à Deo contendimus, *ad Rerum ipſarum vſum plerumq; conſequi*. Adhibetur aqua non conſecrata infirmis; & non ſequitur ſanitas: adhibetur Dæmonibus; mouentur nihil. Adhibetur *eadem*, oratione Sacerdotis, *benedicta* iiſdem infirmis; & ſequitur ſanitas. Adhibetur Dæmonibus; & rugiunt, magniſque clamoribus editis, in fugam conuertuntur.

18. An verò poteſt ſuperſtitioſum eſſe, vel credere Rebus *conſecratis* hæc fieri? vel ad hos effectus producendos *res conſecratas* adhibere? Cui vel per ſomnium hoc in mentem venire poteſt? Quoniam cùm rogatus eſt Deus, vt *Res conſecratas* velit valere ad Dæmones profligandos, quando iam conſecratis Dæmones proſcribuntur; omnino credendum eſt, & Deum *velle* ipſas ad hoc valere, & nullum peccatum eſſe, *credere valere*.

19. Nec vlla hic ſuperſtitionis ſuſpicio potuit in mentem venire Catholicis, dum in hunc finem *Res* conſecrant, quoniam Res ſenſibiles, etiam ad effectus Spirituales, atque ſupernaturales valere poſſe, Sacrarum literarum authoritate inſtituti nouerunt. Sciebant in veteri lege *aquam à ſacerdotibus maledictam* prodere, miris modis, crimen adulterij. Hoc à Deo Iudæorum gens inſtituta obſeruabat. Numer. 5. Sciebant in noua reperiri *piſcinam*, quæ ab Angelo mota, ſanitatem priſtinam, primum ipſam ingredienti reſtituebat. Ioan. 5. Sciebant *radicem à Salomone monſtratam* valuiſſe ad expellendos ab obſeſſis corporibus Dæmones. Sciebant ad idem valuiſſe *fumum à piſcis iecore* excitatum: quod ab Angelo didicerat Tobias. Tob. 6.

20. Promiſit Deus diſcipulis ſuis; quòd, *ſi quid in nomine eius peterent, voti fierent compotes*. Ioan. 16. Ponamus nullam promiſſionem factam diſcipulis; rogauerint ipſi Dominum; vt ſi quid in Chriſti nomine peterent, conſequerentur. An ſi poſtea in Chriſti nomine quid *petiuiſſent*, & obtinuiſſent; fuiſſent ſuperſtitioſi? Fuiſſent ſuperſtitioſi, ſi *credidiſſent* preces in *nomine Chriſti* factas, eſſe efficaces? poſtquam etiam earum efficaciam rebus ipſis eſſent experti? Annon ſimile eſt, quod de *Rebus conſecratis* credimus?

21. Similius eſt, quod de Gedeone legimus; Iudicum 6. Huic occupato in excutiendo frumenta, apparuit Angelus, libertatem populo Iudaico promittens, *ſe duce futuram*. Ille de promiſſione fieri certior petit Sacrificio, Angelo offerendo. Quæritur, An poſtquam quod oratione optabat fieri, conſecutus eſt, peccauit, vel quando *credidit* per ſe victoriam obtinendam; vel quando victoriam *obtinuit*? Quis peccaſſe dicet?

Magis

Digitized by Google

Magis ad rem facit, quod addimus. Piſcina fuit Hieroſolymis, quæ ſanitatem primum ipſam ingredientibus præſtabat, eo, quo ipſam Angelus nouiſſet, tempore. Ponamus ita eſſe, vt hanc virtutem aliorum oratione obtinuerit(neque enim hoc impoſſibile) quærimus nunc, Vtrum criminis rei fuiſſent, qui vel crediſſent ſanitatem hoc ſe, baptiſmo conſecuturos, vel ad ſanitatem obtinendam aquas fuiſſent ingreſſi? Quod peccatum? Et in *Rebus conſecratis* peccatum? 22.

Addimus quartum, quod proximè accedit ad *Res conſecratas*. Salomon monſtraſſe dicitur radicem, quæ naribus obſeſſorum admota, quoduis Dæmonium pellebat. Ponamus Regem hoc à Deo obtinuiſſe. Neque enim virtus illa radici ineſſe potuit. Quid inde? Omneſnè, qui vel radice poſtea vſi ſunt, vel vſum radicis crediderunt eſſe licitum, fuerunt ſuperſtitioſi? Quis credet? Et ſuperſtitioſi ſumus Catholici, dum *Rebus conſecratis* vtimur, & vtendum cenſemus? 23.

Non poteſt non omne peccatum in Deum redundare, ſi quod à Catholicis hic committitur, ſiue *credant Rebus conſecratis* Dæmones pelli; ſiue ijſdem Dæmones pellant. Ipſi omnino extra omnem ſunt culpam. Omnis quæ hic eſt, Dei eſt. Quid ita? quia antequam Res conſecratæ eſſent, ijs vti noluerunt, quod non ignorarent talem vim rebus naturalibus non ineſſe: poſtquam conſecratæ fuerunt, & vt ad Dæmones profligandos valerent, à Deo petiuerunt, vſi ſunt: quid potuerunt aliud concludere, quàm orationem ſuam apud Deum locum habuiſſe? placere Deo, vt contra Dæmones *conſecratis Rebus* vtantur? placere, quod hanc de Rebus conſecratis habeant opinionem? 24.

Fortè dicitur, orationem ipſorum apud Deum locum habere; Deumque eſſe, qui *per ſe* ad ipſorum preces Dæmonibus diſceſſum imperat, nihil ad hoc conferentibus *Rebus conſecratis*. At dici hoc non debet, omnino enim, ſi ſine crimine, de *Rebus conſecratis*, quod ſentiunt, ſentire nequeunt; omnino ſi *rebus conſecratis* quod faciunt, facere nequeunt; omnino, inquam, oportet Deum ipſorum deſiderio non ſatisfacere. Quare? quia cùm per *Res conſecratas* illa ſibi tribui poſtulauerint; aliter, quàm per ipſas fieri, non poſſunt non ſibi perſuadere. 25.

Fortè dicitur, hic, vt alias, aliquando, malorum deſiderio Deum facere ſatis; & mala permittere petentibus mala. At quis vnquam, quod vniuerſa Eccleſia poſtulat, peccatum dixerit? Quando etiam Deus prauo alicuius communitatis deſiderio ſatisfecit? 26.

Sed

Digitized by Google

Sed & quando prauis quorundam deſiderijs ſatisfecit, non ita ſatisfecit, vt ipſos ad peccandum inducat, in peccato confirmet, ad peccatum promoueat; quæ tamen hic neceſſe eſt fateamur, ſi malo noſtro voto, in profligatione Dæmonum, ad *Rerum conſecratarum* vſum ſatisfecit. *Hactenus de primo.* Nunc *quæ res* ad Dæmones profligandos faciant, videamus.

27. *Rerum conſecratarum genera ſunt* varia, ſed ad *Tria* prima reuocari poſſe videntur. Quædam ad cultum diuinum pertinent, & ad hunc finem conſecrantur; quædam vſum habent in Sacramentorum adminiſtratione: quædam vſibus hominum, extra Sacramentorum adminiſtrationem, deſeruiunt.

28. Poſteriores hæ duplicis generis ſunt. Aliæ pro hominum incolumitate, & ad pellendos morbos conſecrantur: aliæ, vt aduerſus Nequam ſpiritus ſint arma, atque præſidia. Hæ rurſus, vel arcent Spiritus, ne accedant & moleſti ſint; vel ipſos inde, vbi ſunt & moleſtiam pariunt, abigunt.

29. Hæc *rerum conſecratarum* genera, ſed quæ ad Dæmones proſcribendos faciunt? Reſpondeo, *Omnes Dæmonibus exoſas eſſe: alias tamen alijs magis*: quamobrem alijs, præ alijs, contra Dæmones confligendum.

30. Exoſæ ſunt, *quæ ad diuinum pertinent cultum*. Primùm hoc nomine, quòd *conſecrata* ſunt. Rerum ſacrarum hoſtes ſunt Dæmones. Deinde quòd harum vſus ipſis ſeruire non poſſit; qui ante conſecrationem ipſis liber eſſe potuit. Tertiò quod diuinus honor ijs perficitur; cuius non minores, quàm ipſius Dei, ſunt aduerſarij.

31. Exoſæ ſunt, *quarum vſus eſt in Sacramentis*: ob eaſdem cauſas; veruntamen non ſolas. Hoc etiam nomine diſplicent, quòd inſtrumenta quædam ſint, & pharmaca; quibus cæleſtis Samaritanus vulneribus mortalium medetur, animarumque ſalutem (quam impedire ſemper deſiderant Dæmones) promouet.

32. Exoſæ ſunt illæ tertij generis, *quas petimus à Deo prodeſſe nobis, ad incolumitatem & morbos pellendos*. Quia præterquam, quòd conſecratæ ſint, & Dæmonibus ſubtractæ; etiam ſuos effectus ſæpiſſimè conſequuntur; quos quia ægrè conſpiciunt Dæmones; meritò cauſas deteſtantur, & execrantur à quibus illi proficiſcuntur.

33. *Poſtrema deniq;* non poſſunt non exoſæ eſſe. Cùm enim in hunc finem conſecrata ſint, vt aduerſus Dæmones arma ſint, poſſuntne Dæmonibus eſſe gratæ?

34. Quin verò, quia hoc *fine* conſecrantur, his maximè in lucta, contra

Digitized by Google

contra Dæmones, vtendum cenſemus; non ſimiliter reliquis. Hæ proprium ſuum hic videntur habere vſum: reliquæ non item, vt ob id non tantum in his, quàm illis præſidij ponendum ſit.

Et inter has præferendas exiſtimamus: in præſente negotio, illas; quibus, vt Dæmones ijs, quibus locis degunt, diſcedant, rogatus eſt Deus. Ex quarum genere ſunt *Aqua benedicta*, atque *Cereus*, qui Purificatæ Virginis Matris feſto conſecrari ſolet. Has maximè in hac, contra Nequam Spiritus pugna, ſeruire docent formæ, quibus conſecrantur. Cùm conſecratur Aqua, rogatur Deus, vt *Elemento huic virtutem ſua benedictionis velit infundere: vt creatura myſterijs eius ſeruiens, ad abigendos Dæmones, diuina gratia ſumat effectum; vt quicquid in domibus, vel in locis fidelium, hæc vnda reſperſerit, careat omni immunditia, liberetur à noxa: Non illic reſideat Spiritus peſtilens, non aura corrumpens; diſcedant omnes inſidia latentis inimici: & ſi quid eſt quod aut incolumitati inhabitantium inuidet, aut quieti; aſperſione huius Aqua effugiat: vt ſalubritas per ſui nominis inuocationem expedita, ab omnibus impugnationibus ſit defenſa.* In benedictione autem Cerei petitur; vt, *per Cera ſanctificationem, Dominus conterat Diabolum, & diſperdat de cunctis habitationibus colentium Deum: de baſilicis, de domibus; de angulis, de refectorijs, de lectulis, de vniuerſis locis, in quibuſcunque Deo famulantes habitant, & requieſcunt; dormiunt, vigilant, ambulant & conſiſtunt. Nec audeat ille malignus Spiritus inquietare amplius, vel pauorem immitere, ſuper eos quos Sancti Chriſmatis ſui vnctione fecit eſſe munitos.* Ita libri Rituales. 35.

Hinc fuit, vt *harum Rerum* frequentiſſimus vſus ſit apud Catholicos, ijs *locis atq; temporibus*, quibus plerunque Dæmones moleſti eſſe ſolent, apud morti vicinos, vbi tempeſtates excitantur: vbi Spectra locis ſunt infeſta, &c. 36.

Sed ad *modum* veniamus, quò *Res conſecrata* contra Dæmones valere exiſtimantur. Hic primùm quæritur, Eodémne valeant, quò Crux atque Reliquiæ, de quibus præcedentibus Capitibus? an alio aliquo? Deinde, Vtrùm ipſæ inter ſe, vna atque eadem ratione? 37.

Ad prius dicimus, has *directè*, atque *per ſe* aduerſus Dæmones valere; illas non item. Non hic Reliquiarum vſus eſt, vt Dæmones profligant: non Crucis; ſunt illæ pignora Sanctorum, quos Deus honorat. Eſt hæc index beneficij, nobis in ipſa comparati. At *per ſe* ad Dæmones profligandos *Res conſecrata* inſtitutæ ſunt; conſecratæ ſunt. 38.

39. Alterius ex *Rerum Conſecratarum* diſtinctione pendet ſolutio. Sed & inter has, illæ, quas maximè ſeruire hic diximus (*aquam benedictam cum Cereis intelligo*) non eodem modo contra Dæmones valent, ſeruit aduerſus ipſos *Aqua* tanquàm inſtrumentum virtutis diuinæ, ſeruiunt *Cerei*, vt inſtrumenta, atque ſigna; quemadmodum alio loco docebitur.

40. Et quia vtraque, vt inſtrumenta ſeruiunt; hinc ſi effectus ſuos conſequi debent, vſus ipſarum neceſſarius eſt: atque ipſa *per ſe propriè* non ſufficiunt. Quia verò *Cerei* etiam ſigna ſunt, oportet vt ardeant, ſi perfectè id, cuius ſigna ſunt, debent ſignificare. Sed de hoc alias.

CAP. LXX.

De Exorciſmis, & Conſecratione, atque Benedictione locorum aduerſus maglignantium Spirituum infeſtationes atque moleſtias.

1. DE Exorciſmo, qui ad profligandos Dæmones adhibetur, duo potiſſimum examinari poſſunt. Primum, An reuera ad Dæmones, locis ſuis pellendos valeat. Alterum, An quæ in ipſo à Catholicis aſſumuntur, ſuperſtitioſa ſunt & pernicioſa. De vtroque plurima dicta ſunt in illa, de Dæmoniacis, Diſputatione, quæ quia hoc loco ſeruire poſſunt omnia, nihil hic de *Exorciſmo*. Verùm, quoniam præter Exorciſmum, alia ratio eſt, Dæmones partim à locis arcendi: partim ex locis proſcribendi: quæ ad Exorciſmum proximè accedit, operæ precium fecerimus, ſi vires eius inquiramus, atque ipſam ab Aduerſariorum calumnijs vindicemus.

2. Illam quidam Rituales libri continent: & *quinque* partibus concludunt. Hæ ſunt, diuini auxilij Imploratio, Pſalmorum, vt vocant, Gradualium recitatio: lectio Euangelij; Thurificatio, ſiue incenſum; & Concluſio.

BENEDICTIO DOMVS NOVÆ aut Dæmonibus infeſtæ,

℣. *Adiutorium noſtrum ✠ in nomine Domini.*
℟. *Qui fecit cælum & terram.*

Oremus

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui Sacerdotibus tuis, præ cæteris, tantam gratiam contuliſti, vt quicquid in tuo nomine dignè perfectéque ab ijs agatur, à te fieri credatur: quæſumus immenſam clementiam tuam; vt quod modo viſitaturi ſumus, tu viſites; & quicquid benedicturi, bene ✠ dicas, & ad ea, quæ acturi ſumus, dexteram tuæ potentiæ extendas: ſitque ad noſtræ humilitatis ingreſſum & introitum Sanctorum tuorum meritis, fuga Dæmonum: & Angeli pacis ingreſſus, Amen.

Hic quod damnetur nihil eſt. Dubium non eſt *Sacerdotibus*, *præ* 3.
cæteris hominibus, *gratiam eſſe collatam.* Docet B. Chryſoſtomus libr. de Sacerdotio, *Sacerdotes Principibus atque Regibus magis eſſe reuerendos. Nihil eſſe purpuram*, *nihil diadema*, *nihil veſtes aureas*: *Omnia hæc vmbras eſſe*, *& vernis floſculis leuiora*, *ſi cum Sacerdotij dignitate conferantur.*

Dubium non eſt credi poſſe, *à Deo agi*, *quidquid in Dei nomine à Sa-* 4.
cerdotibus dignè perfecteq; agitur. Diuina id probant hæc eloquia. *Non vos eſtis, qui loquimini; ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur vobis.* Matth. 10. *Qui vos ſpernit, me ſpernit; qui vos audit, me audit.* Luc. 10. *Saule; quid me perſequeris?* Act 9. *An experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Chriſtus?* 2. Cor 13. &c.

An malum fortè, quòd Deum rogamus, vt *viſitare atque benedice-* 5.
re dignetur, *quod nos viſitamus atque benedicimus?* Si hoc facit; quod malum eſt, ſi vt faciat, rogamus? Facere verò iam dicta docent.

An malum, quod *fugam poſcimus Dæmonum?* At dedit poteſtatem 6.
fugandi; docuitque fugandi modum. At igitur hic nullum crimen, aut non ſine crimine Deus.

An malum, quòd *Angelorum petimus ingreſſum?* At hunc peti- 7.
mus, vt Dæmonum conatibus illi obſiſtant. Aut igitur fuga Dæmonum petenda non eſt; aut, vt nobiſcum ſint Angeli pacis, licet petere. Si, quemadmodum Pſal. 33. dicitur, Deus *immittit Angelos in circuitu timentium eum: & eripit eos*, quod malum, ſi Angelorum auxilium poſcimus? Si *Angelis ſuis* (Pſal. 90.) *mandauit de nobis, vt cuſtodiant nos in omnibus vijs noſtris*, vt cuſtodiant in certis locis petere nō

poſſumus? Perpetuum bellum contra malos Spiritus gerunt Angeli boni, teſte Origine, ſuper illud Chriſti, *An putas, quia non poſſum*, &c. & peccamus, dum vt noſtri cauſa hoc ſuſcipiant, rogamus? Denique quantum & hic & in alijs rebus Angeli poſſint, nemo ignorat. Nota eſt B. Auguſtini ſententia: *Vnaquaque*, inquit ille (l. 83. qq quæſt. 79. *res viſibilis in hoc mundo habet Angelicam poteſtatem ſibi propoſitam*. Et (8.) ſuper Geneſin ad literam cap. 24) *Angelis*, inquit, *Deo ſubditè fruentibus, & Deo beatè ſeruientibus, ſubdita eſt omnis corporea creatuura; omnis irrationalis vita; omnis voluntas vel infirma, vel praua, vt hoc de ſubditis vel cum ſubditis agant, quod natura ordo poſcit in omnibus, iubente illo, cui ſubiecta ſunt omnia.*

8. Diſplicet fortè, quòd *Sanctorum meritis* hæc petuntur. Verùm diſplicere hoc non debet. Quanta, & quot beneficia genti Iudæorum Deus contulit, propter merita Patriarcharum, Abraham, Iſaac, & Iacob? An Sanctorum noui Teſtamenti merita cum horum non conferenda?

9. Diſplicet, quòd benedictionem diuinam poſtulando *Crucem formemus*? At *Crucis* vſus in omnibus benedictionibus iam olim fuit receptus. *Hoc ſigno Crucis*, inquit B. Auguſtinus, Serm. 119. de Tempore, *conſecratur corpus Dominicum, ſanctificatur fons Baptiſmatis: initiantur etiam Presbyteri & cæteri gradus.* Idem Tract. 118. ad finem ca. 10. Ioannis: *Signum Crucis*, inquit, *niſi adhibeatur ſiue frontibus credentium, ſiue ipſi aquæ, qua regenerantur; ſiue oleo, qua Chriſmate vnguntur, ſiue ſacrificio, quo aluntur; nihil eorum ritè perficitur.* Sed de *Crucis* ſigno alias plura.

10. *Verſus verò, qui Orationi præponitur*, & quo *Adiutorium Dei, qui fecit cœlum & terram petitur*: nullo modo poteſt diſplicere. Tanto iuſtior eſt, quanto certiùs nobis conſtat, & ſine Dei auxilio nihil nos poſſe; & opem Dei non defuturam omnibus eandem, in quacunque neceſſitate, implorantibus. Quid, quòd in hunc optimè conueniat; quod de ſimili (*Deus in adiutorium meum intende*) habet Caſſianus? Coll. 10. cap. 10. *Ad omnem ſtatum*, inquit, *ad vniuerſos incurſus propriè ſatis & competenter aptatur. Habet ſiquidem aduerſus diſcrimina inuocationem Dei, habet humilitatem piæ confeſſionis, habet ſolicitudinis ac timoris perpetui vigilantiam, habet conſiderationem fragilitatis ſuæ exauditionis fiduciam, confidentiam præſentis ſemperq; adſtantis præſidij.* Hæc Caſſianus. Apud quem plura, quæ ad eius commendationem faciunt, licebit legere.

11. Quod autem Verſus *hic diuidatur*, & priorem eius partem Sacerdos dicat, poſteriorem circumſtans populus, nihil ipſi detrahit. Nec

Digitized by Google

Nec in nobis id debet reprehendi. Exemplum Seraphim Angelorũ in hoc ſequimur, de quibus Iſaias Propheta c. 6. quod *clamabant alter ad alterũ, & dicebant: Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Exercituum.* Probamus inſtitutum S Ignatij, à quo Orientalis primùm, deinde Occidentalis Eccleſia habet, quod & Pſalmi & Dei laudes per Antiphonas *alternatim*, dicantur, teſte Nicephoro, l. 13. c. 8. Atque hactenus de prima parte.

SECVNDA PARS.

Hæc tres, vt ita dicam, habet proceſſus: quorum ſinguli *quatuor* potiſsimum abſoluuntur actibus. Recitatione quinque Pſalmorum Gradualium; Oratione dominica: Poſtulatione; & aquæ benedictę, per domum, vel locum Aſperſione. De quibus ſic liber Ritualis. *Deinde Sacerdos incipiat Pſalmos Graduales, & proſequatur quinq; primos? aquam benedictam aſpergendo per loca domus, quibus finitis dicatur:*

Kyrie eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.
Pater noſter. Et ne nos. Sed libera nos.

Oremus.

DOmum tuam, Domine, clementer ingredere; & in tuorum tibi corda fidelium perpetuam conſtrue manſionem: & præſta, vt in hac domo nulla malignorũ Spirituum dominetur nequitia. Per Dominum, &c.

Deinde incipiat Pſalmum. Qui confidunt, *&c. cum Reliquis quatuor, & vt prius ſpargat domum aqua benedicta, quibus finitis: dicat.*

Kyrie eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.
Pater noſter, Et ne nos. Sed libera nos.
Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum, &c.

Oremus.

OMnipotens ſempiterne Deus, qui in omni loco dominationis tuæ totus aſſiſtis, totus operaris: adeſto ſupplicationibus noſtris; vt huius domus ſis protector, & nulla hic nequitia contrariæ poteſtatis obſiſtat; ſed virtute Spiritus ſancti, & operatione, fiat tibi hic primùm ſeruitium, & deuota libertas exiſtat. Per Dominum noſtrum, &c.

Poſtremum incipiat Pſalmum, De profundis; *& proſequatur ipſum cum alijs Gradualibus Pſalmis; interimq; aſpergat domum aqua benedicta, quibus completis dicat.*

Kyrie eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.
Pater noſter. Et ne nos. Sed libera nos.
Domine exaudi, &c. Dominus vobiſcum, &c.
Oremus.

DEus, qui in omni loco dominationis tuæ dedicator aſſiſtis: exaudi nos, quæſumus; vt inuiolabilis huius domus permaneat bene ✠ dictio: & beneficia tui muneris vniuerſitas, quæ ſupplicat, mereatur. Per Chriſtum, &c.

An hic aliquid ſuperſtitioſum, & Chriſtiano homine indignum?
12. *Pſalmorum* vis magna eſt. *Pſalmus*, ait Baſil. in Pſal. *animarum eſt tranquillitas, arbiter ineundæ pacis; cuius annutu exundantes ac tumultuariæ cogitationes ſe contrahunt, & conquieſcunt.* Et poſt. *Pſalmus eſt amicitiæ conciliator, vnio diſſidentium, pacis inter hoſtes ſtabiliendæ ſequeſter.* Et rurſus. *Pſalmus eſt profligandis Dæmonibus, & depellendis, quoddam amuletum, Angelicæ tutelæ conciliator.*

13. Et quàmuis ad id ſolùm valere videantur, quod poſtulant; dubium tamen nullum, etiam ad Dæmonum profligationem valere: vel propterea, quòd Spiritu ſancto dictante ſint conſcripti; quem, & cuius orationem non poſſunt non declinare, & deteſtari Nequam Spiritus.

14. Sed cur hi (*Graduales*) ſumuntur, & non alij? Quæro ego, cur alij ſumerentur; & non hi? Non dubium, quin magnis grauibusque rationibus permota Eccleſia, *hos* præ reliquis, in hoc negotio elegerit: cur *quindecim* aſſumpſerit: cur in *tres* claſſes diſtinxerit: cur *quinque* in quolibet actu acceperit. Sed tamen ſi rationes nobis deeſſent; res hæc iuſtè damnari non poſſet, quoniam, vt Origenes, homilia 5. in Numeros: *In Eccleſiaſticis*, inquit, *obſeruationibus ſunt nonnulla huiuſmodi, quæ omnibus quidem facere eſt neceſſe, nec tamen ratio eorum omnibus patet.*

Pſalmos ſequitur repetitum *Kyrie eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.* Sed cur hac precandi vtimur formula? cur eadem *repetitur*? cur repetitur *tertiò*? cur *græco* idiomate? cur in *hoc negotio*? cur *ante* orationem Dominicam?

15. *Vtimur*, inſtituti exemplo BB. Iacobi & Marci: quorum ille Sanctiſſimus Chriſti Apoſtolus; hic eiuſdem Euangeliſta. Eadem enim iſti in ſuis Liturgijs vſi leguntur. Ab his autem per totas Orientis atque Italiæ prouincias *dulcis, & nimis ſalubris* (vt loquitur Concilium Valenſe ſub Leo. 1. can. 3.) *cõſuetudo intromiſſa eſt, vt frequentiùs*

Kyrie-

Kyrie eleyſon cum grandi affectu ac compunctione dicatur.

Repetitio eiuſdem ab iiſdem. Magni autem affectus & compun- 16.
ctionis argumentum eſt, quemadmodum Concilium inſinuat. Fruſtra verò non fieri, & Domini in horto docet ſæpiùs repetita oratio: & Cæcus, cuius importunam, & ſæpiùs repetitam orationem præteriens reprehendebat turba. Lucæ 8.

Trinam repetitionem S. Thomas 3.p.q.83.a.4. putat pertinere ad glo- 17.
riam Myſterij Trinitatis, aut ad triplex malum deprecandum, ignorantiæ, culpæ, pœnæ. Amalaricus Fortunatus, lib. 4. c. 1. hanc eius dat cauſam. *Dum imploramus*, inquit, *diuinam miſericordiam per Kyrie eleyſon, & Chriſte eleyſon, & iterum Kyrie eleyſon: tres articulos, aliquo modo, diuinæ Maieſtatis & Trinitatis celebramus in Eccleſia. Primus eſt ante aſſumptam humanitatem; quando Trinitas inuocabatur ſine copulatione humanæ naturæ. Secundus eſt poſt aſſumptum hominem; quando Chriſtus videbatur in terra, & nihil minus à ſuis credebatur Deus & filius Dei. Tertius articulus eſt ex eo tempore, quo voluit clarificare illum aſſumptum hominem plus quàm eſſet, quam diu mortalis erat.* Ita Fortunatus.

In forma *Græcum idioma retinemus*, quia illo recepimus. Nec malè, 18.
quoniam, vt habet B. Auguſtinus, Epiſt. 178. contra Paſcentium, *ſicut Græca lingua, quod eſt Omouſion, vna creditur vel dicitur à fidelibus Trinitatis omnino ſubſtantia: ſic vna rogatur, vt miſereatur, à cunctis Latinis & barbaris vnius Dei natura: vt à laudibus Dei vnius nec ipſa lingua barbara ſit, vt à Latinis, aliena.*

Sed quorſum *hoc loco*, vbi cum infeſtantibus Spiritibus nobis eſt 19.
bellum? Quorſum alijs omnibus propemodum, vbi diuina imploratur miſericordia? Non malè olim ſtatuit Valenſe Concilium, can. 3. vt ad Matutinum, ad miſſas, ad Veſperam dicatur ſæpiùs *Kyrie eleyſon.* Non malè modò faciunt Chriſtiani, quando idem nunc repetunt in horis Canonicis; nunc in defunctorum Officijs; nunc in publicis priuatiſque Litanijs: nunc ante atque poſt cibum ſumptum. Non malè facit Exorciſta, cum Spiritus moleſtantes locis eſt expulſurus, *Kyrie*, inquit, *eleyſon, Chriſte eleyſon, Kyrie eleyſon.* Quemadmodum alibi non parua eius vis, ita nec parua ſperatur hoc loco.

Et vim eius cum alia, tum duo exempla egregiè produnt. Notum eſt Theodoſio Iuniore Imperante, Proculo Patriarcha cum clero, & maxima vrbanæ multitudinis parte ſupplicantibus, puerum in aerem ſublatum fuiſſe: populo verò obſtupefacto, & longo tempore vociferante *Kyrie eleyſon*, rurſus dimiſſum dixiſſe, ſibi præceptum, ne in cantico ter ſancto adderetur clauſula: *Qui crucifixus eſt pro nobis*, ita Zo-

ita Zonaras,& Abbas Vrſperg. in Theodoſio. Paulus Diaconus lib. 14. Hiſto.

Idem Paulus, libro 16. auctor eſt Iuſtiniano imperante, terræ motu concuſſa Antiochia, ciues qui remanſerant, diſcalceatos omnes Litanias feciſſe clamantes *Kyrie eleyſon*: tumque apparuiſſe in viſu homini Dei cultori, qui diceret, omnibus reſiduis ſignificandum: ſuperſcriberent in liminaribus ſuis: *Chriſtus nobiſcum, ſtate*. & hoc facto iram Dei ſtetiſſe. Hæc Diaconus.

20. Optimè verò Dominicæ *orationi* (vt alias propemodum ſemper) *in Exorciſmo præponitur*. Oratione enim Dominica ſumma rerum petendarum à Deo, continetur; *humilium autem Deo placuit ſemper deprecatio*. At humilis animi confeſsio eſt *Kyrie eleyſon*. Eò ipſo igitur Dei animum nobis deuincimus, & de rebus ſperatis piè præſumimus, quò ſæpiùs hanc vocem ingeminamus. Quocirca & iuſtiſsimè *Kyrie eleyſon* vſurpamus.

21. Ridetur fortaſsis, quòd *oratio Dominica* dicatur: petatur, *fiat voluntas Dei: regnum eius aduentat: detur panis quotidianus*, *&c.* cùm omnis cogitatio noſtra eſt de Dæmonio expellendo. At voluit Dominus vt precaturi, dominicam orationem dicamus: *Cùm oratis*, inquit, *dicite Pater noſter*. Deinde oratione Dominica non *hæc tantùm* petuntur: petitur etiam, vt *liberemur à malis*: vt *non inducamur in tentationes*.

Deinde quàmuis ſolùm Dæmonum petatur proſcriptio; *tota* tamen Oratio Dominica rectè recitatur: primò, quia reuerentia, qua Deum proſequimur, efficit, vt in oratione eius nihil mutatum velimus eſſe, nihil omiſſum, nihil additum. Tum deinde, quia omnes orationis partes etiam quodam modo ad depulſionem Spirituum faciunt. *Sanctificatur* meliùs Dei nomen; quò pauciores ſunt, qui nos à bono impediunt, hoſtes. Facilius Dei *regnum* aduenit; ſi regnum eius apud nos non habeant Dæmones. Facimus promptiùs Dei *voluntatem*: ſi nullis moleſtemur Dei hoſtium inſidijs. *Panis* verò *quotidiani* nomine, nónne bonum omne continetur? aut bonum non eſt immunitas à Dæmonum moleſtia? Reliqua per ſe clara ſunt.

Iuſtiſsimè verò, quemadmodum in alijs neceſsitatibus; ita in hac, orationem Dominicam dicimus, quod hanc plurimum apud Deum poſſe credamus: *Cognoſcit Pater Filij verba*, inquit Chryſoſtomus, Ho. 14. in Matth. Et B. Auguſt. lib. 50. Homil. 42. *Septem*, inquit, *habemus obtinenda cauſa noſtra, quando talis Iuriſperitus nobis preces dictauit, qui ſedet ad dextram Patris.*

An di-

An diſplicet *Numerus*: quòd tertiò oratio repetatur? At pro diſtinctione Pſalmorum in *tres* claſſes, ter dicitur oratio Dominica. Deinde ſi oratio ſemel dicta bona, cur repetita mala? Chriſtus nónne tertio in horto eſt ad orationem conuerſus? Quid ſi honor ſanctiſſimæ Trinitatis hîc ſit propoſitus? 22.

Sed & Chryſoſtomus, Euthymius, atque Theophilactus, in 26. Matthæi, docent hunc numerum rei veritatem, perfectionem atque conſtantiam ſolere declarare, quod ſequentibus Sacrarum literarum exemplis verum eſſe probat Maldonatus, in 26. Matthæi. *Vas* inquit, *illud plenum omnis generis animalium, quod Petrus vidit, ter de cælo demiſſum eſt.* Act. 10. *D. Paulus ter Dominum ſe rogaſſe dicit, vt Spiritum Satanæ à ſe tolleret*, 2. Corinth. 14. *Petrus Chriſtum ter negauit*: Matth. 26. *Chriſtus Petrum ter interrogauit, Diligis me plus his?* Ioan. 20.

Deinde pro diſtinctione Pſalmorum *triplex* ſubiungitur *poſtulatio*. Primâ *tria* petuntur à Deo. Velit clementer *ingredi domum*: Velit in cordibus fidelium conſtituere *perpetuam manſionem*: Velit in domo nullam *dominari Spirituum nequitiam*. Omnia *digna Deo, nobis vtilia pulchro ordine*. Digna Deo: *quia deliciæ eius eſſe cum filijs hominum*. Pro. 8. ſeruantibus ſermones ſuos promiſit fore, vt cum *Patre apud ipſos manſionē faciat*, Ioā. 14 Et hoſtē idcirco vicit, ne pro libidine nobis dominetur. Quàm verò omnia hæc nobis *vtilia*? Quàm etiam *pulchro ordine*? Non poteſt *manſionem* in nobis facere, niſi priùs ad nos ingreſſus. An verò poſtquam iam ingreſſus, & habitationem fecit; poteſt nobis dominari malignorum Spirituum nequitia? 23.

Secundâ petuntur propemodum eadem: ſed præterea, vt in locis, quæ benedicuntur, *ipſi fiat ſacrificium, & exiſtat deuota libertas*. Libertas hæc mentem reuocare debet ad Deum, à quo locus ipſam obtinuit: vnde deuota dicitur. Seruitium, vt exhibeatur, digniſsimum eſt etiam locis profanis, cum vbique Dei erga humanum genus, exiſtant beneficia. Intelligebat hoc, qui dicebat: *In omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino*. Pſal. 102. 24.

Eadem complectitur ferè tertia oratio. Nec malè *ſæpiùs* eadem petuntur: quia efficaciter, & pluribus petendum: quòd ſeriò expetitur. Addit hoc, quòd rogatur Deus, vt *inuiolabilis permaneat benedictio domûs, & vt mereatur vniuerſitas bona, quæ poſtulat*. Hôc petitur bonorum operum exercitium: illò perſeuerantia. Quia verò vtrumque bonum; vtrumque petere non malum; ſed bonum. 25.

Vna, quæ in hac parte adhibetur, diſplicet *Aqua luſtralis*. *Hæc* omnia, quę hactenus commendauimus, corrumpit & deprauat. ita Ad- 26.

uerſarij. Sed pro hac Aqua aliâs in illa de Dæmoniacis Diſputatione tam à nobis dicta ſunt multa; vt pluribus opus non ſit. Tertiam igitur partem accedamus.

27. Euangelium S. Lucæ continet Tertia pars, non quodcunque, ſed quo hiſtoria Zachæi deſcribitur, de quo ſic liber Ritualis. *Poſtea in principaliori loco domûs legatur ſequens Euangelium.*

Dominus vobiſcum. Et cum Spiritu tuo.
Sequentia Sancti Euangelij Secundum Lucam.
Gloria &c.

IN illo tempore Ingreſſus Ieſus perambulabat Iericho. Et ecce vir nomine Zachæus: & hic Princeps erat Publicanorum, & ipſe diues, & quærebat videre Ieſum, quis eſſet: & non poterat præ turba, quia ſtatura puſillus erat. Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomorum, vt videret eum: quia inde erat tranſiturus. Et cùm veniſſet ad locum, ſuſpiciens Ieſus, vidit eum, & dixit ad illum: Zachæe, feſtinans deſcende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et feſtinans deſcendit, & excepit illum gaudens. Et cùm viderent omnes, murmurabant dicentes, quòd ad hominem peccatorem diuertiſſet. Stans autem Zachæus, dixit ad Dominum; Ecce dimidium bonorum meorum Domine, do pauperibus: & ſi quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum. Ait Ieſus ad eum: Quia hodie ſalus domui huic facta eſt: eò quòd & ipſe filius ſit Abrahæ. Venit enim filius hominis quærere, & ſaluum facere, quod perierat.

28. *Euangelium* hoc, præter alios, hic duos vſus habet. Primò, hoc confirmantur Chriſtiani, non malas eſſe ſuas, quas ad Deum, pro immunitate *domûs aut loci,* dirigunt orationes: tum deinde, ad Dæmonum valet profligationem. Docemus vtrumque.

29. Septé in vniuerſum, quaſi à Deo iam *dictis orationibus* petita ſunt. Hæc, inquam; Velit domum clementer ingredi; velit perpetuam in nobis conſtituere manſionem: pellere nequitias malignorum Spirituum: concedere hic ſibi ſeruitium: deuotam hic exiſtere libertatem: permanere ſuam in ea benedictionem: hæcq; contingere, etiam noſtris interuenientibus meritis. Omnia hæc fieri poſſe, & benè fieri docet

docet dictum de Zachæo Euangelium : ingreſſu, videlicet; Chriſti in domum Zachæi, quod ſignificet ſe in ea oportere manere: attuliſſe ſuâ præſentiâ ſalutem: in alium virum commutatum Zachęum: & adhæc, hiſque ſimilia valuiſſe Zachæi pietatem.

Ad *Dæmonum* verò *profligationem* valet, *tribus de cauſis*. Primò, quia 30.
ipſius lectione in audientium animis excitantur actus virtutum quarundam, quarum iurati hoſtes & aduerſarij ſunt Dæmones. Deinde, quia ſtudia & pietatem orantium accendit, quando per Chriſti in Zachæi domum aduentum, intelligunt non Dæmonia ſolùm pelli; ſed mirabiles quoque fieri animorum, cum ingenti mortalium lucro, mutationes. Tertiò, quia, quæ in Euangelio dicuntur, partim filij Dei ſunt verba, partim Spiritûs ſancti oracula. Poſſúntne Dæmones æquo animo audire eius verba; qui *verbo* ipſos, dum communem nobiſcum vitam ageret, eijciebat? qui in mundum venit, *vt opera Dæmonum diſſoluat*? ad cuius conſpectum olim ſe *torqueri*, magnis clamoribus teſtabantur?

Valere ad Dæmonum eiectionem Euangelij verba, etiam inde 31.
inſinuatur, quòd nedum ſacra verba, ſed & codices, & chartę miracula ediderunt. Narrat Gregorius Turonenſis, de Vita Patrum, ca. 6. quòd cùm Auerna ciuitas incendio conflagraret, S. Gallus Eccleſiã ingreſſus, diutiſſimè antè ſanctum altare Deum exorauit; ſurgenſq; apprehenſo Euangeliorum codice, eoque aperto, obuiam ſe igni obtulerit, ſubitoque incendium extinctum ſit; vt ne fauillæ quidem remanerent.

Sic S. Martianus, cùm iam flamma ſerpens Eccleſiæ Sanctæ Anaſtaſię appropinquaret, accepto in manus ſacro Euangelio, per tegulas in tectum conſcendit, precibuſque & lachrymis illæſam ab incendio ſeruauit. Ita Nicephorus, l. 5. c. 22. Rurſus Zonaras in Baſilio Macedone ſcriptum reliquit, Rhodos libro Euangeliorum ab igne erepto illæſo, fidem Chriſti amplexos eſſe. Quid pluribus opus?

Hinc non malè in Conſtantinopolitano 8. Can. 3. Patres, *Sacram*, 32.
inquiunt, *imaginem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & omnium Saluatoris æquo honore, cum Libro Euangeliorum Sanctorum, adorari decreuimus. Sicut enim per ſyllabarum eloquia, quæ in libro feruntur, ſalutem conſequuntur omnes, ita per colorum imaginariam operationem & ſapientes & idiotæ cuncti ex eo, quod in promptu eſt perfruũtur vtilitate. Quæ enim in ſyllabis ſermo; hæc & Scriptura, quæ in coloribus prædicat & commendat.*

Quarta pars Thurificatione, ſiue incenſu perficitur, de quo ſic 33.

liber Ritualis. *Deinde benedicitur incenſum iſto modo.*

Per interceſſionem Michaëlis Archangeli, ſtantis à dexteris altaris incenſi, & omnium Sanctorum Angelorum, incenſum iſtud digneris Domine benedicere ✠ & in odorem ſuauitatis accipere. Per Dominum, &c.

Poſtea Sacerdos ponat incenſum ſuper ignem in thuribulo, & incenſet domum dicendo.

Verſ. Incenſum iſtud à te benedictum aſcendat ad te Domine.

Reſp. Et deſcendat ſuper nos miſericordia tua.

Verſ. Domine exaudi. Reſp. Et clamor meus, &c.

Oremus.

TE Deum Patrem omnipotentem ſuppliciter exoramus, pro hac domo, & pro habitatoribus eius; vt eam benedicere † & ſanctificare † digneris: vt ſint promtuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud: tribue etiam ijs de rore cæli abundantiam, & de pinguedine terræ vitæ ſubſidium; & deſideria eorum ad effectum tuæ miſerationis perducas; & ad introitum noſtrum hanc domum benedicere † & ſanctificare † digneris; ſicut benedicere dignatus es Abraham, Iſaac, & Iacob; vt inter parietes eius, & angulos eius inhabites. Per Chriſtum, &c.

Oremus.

VIſita quæſumus, Domine habitationem iſtam; & omnes inſidias inimici ab ea longè repelle: & Angeli tui ſancti habitent in ea; qui nos in pace cuſtodiant, & benedictio tua ſit ſuper nos ſemper: In nomine Patris

34. † & Filij, † & Spiritus Sancti † Reſp. Amen

Iuſtitiam *benedictionis incenſi* hoc loco non probamus. Res ſenſibiles ſine ſuperſtitione poſſe benedici copioſiſſimè probat Diſputatio de Dæmoniacis. An peccatū, quòd ad interceſſionem *B. Michaëlis & ſanctorum Angelorum* benedici petimus? At ſi malum non eſt, nobis intercedentibus benedici, cur malum, benedici intercedentibus

bus

229

bus Angelis? ſi verò neutrum malum eſt; quomodo malum eſt, quod vel noſtra, vel Angelorum interceſſione benedici poſtulamus? Malumné eſt bonum petere?

Sed non ſolùm crimine vacat incenſi vſus: verùm etiam ad Dæmonum valet profligationem, & quidem *quintuplici* nomine. Primò, qui rogatus eſt Deus (an fruſtra?) vt velit illud ad hoc valere: Secundò, quia incenſum eſt in genere Rerum conſecratarum, quæ ex ſe exoſæ ſunt Spiritibus. Tertiò, quia per interceſſionem S. Michaëlis, atque Angelorum eſt conſecratum, quorum ob id, huius rationem habere, & cum ipſo ad Dæmonum expulſionem concurrere credendum eſt. Quartò, quia fumus, qui inde excitatur, in vaſe tali, quod ad Dęmonum profligationem valet, excitatur: vt probat oratio, quâ thuribulum conſecratur. Hæc ita habet. *Domine Deus, qui dum filios Iſrael, in deſerto murmurantes, ob rebellem ſuam audaciam durum vaſtârat incendium; Aaron tunc orantem arepto de igne altaris thuribulo tibi incenſum ponentem, exaudire, eoſque de incendio liberare dignatus es, benedic, quæſumus, hoc thuribulum: & præſta, vt quoties thus in eo adolebitur, votum populi tui boni odoris efficias, ſitq; Fuga Dæmonum, repulſio Phantaſmatum, & immundarum abſceſſio cogitationum. Per Chriſtum*, &c. Quintò denique, quia vtrumque ſignum eſt rerum Dæmonibus inuiſarum. Thus quidem orationis Sanctorum, quæ velut thus ad conſpectum Dei, conſcendit (Pſalmo 140) Thuribulum verò corporis Chriſti. Pulchrè enim B. Aug. Hom. 6. in Apocal. Thuribulum aureum corpus Chriſti ſanctum interpretatur. *Ipſe enim Dominus*, inquit, *factus eſt thuribulum, ex quo Deus odorem ſuauitatis accepit, & propitius factus eſt mundo; quia obtulit ſe ipſum in odorem ſuauitatis. Vide* Innocentium III. libro 2. Myſteriorum Miſſæ, Capite 16. 35.

Oratio, quæ poſt benedictum incenſum adhibetur, *duplex* eſt: vtraque tam iuſta; quàm, quæ vtrâque petuntur, iuſta. Niſi fortè diſplicear, quod in tali loco, & non in conſecreto habeatur. Sed aures Dei ad preces ſupplicium attentæ, quocunque etiam loco illæ fundantur. 36.

Concluſio breui benedictione conſtat: de hac ita Liber Ritualis. *Poſtea domum & omnes in ea habitantes benedicat dicens.*

Et benedictio Dei omnipotentis Patris, ✠ & Filij ✠ & Spiritus Sancti, ✠ deſcendat ſuper hanc domum, & omnes habitantes in ea, & maneat ſemper. Reſp. Amen.

Digitized by Google

37\. Hic damnari poteſt nihil. Chriſtum hîc imitamur, & ſanctum veteris legis Patriarcham Iacob. Ille, quando ferebatur in cælum, *eleuatis manibus diſcipulis ſuis benedicebat*, Marci vltimo. *Hic benedictionis danda gratia* extendens manum; dextram poſuit ſuper caput Ephraim; ſiniſtram ſuper caput Manaſſes, Geneſ. 40.

Adde quòd Dominus populo ſuo benedici aliquando, ſub Sacramento trinæ inuocationis iubeat. Num. enim 6. ſic habetur. *Sic benedicetis filijs Iſraël, & dicetis illis. Benedicat tibi Dominus, & cuſtodiat te. Oſtendat Dominus faciem tuam tibi, & miſereatur tui. Conuertat Dominus vultum ſuum ad te, & det tibi pacem.* Et hactenus de benedictione.

38\. Hâc vel certè ſimili formâ vſus videtur Theodorus Arhcimandrita, qui rogatus à Theodoro, regio duce, vt domum à moleſtantibus Spiritibus liberaret; illam dicitur ingreſſus, & totam noctem pſallendo, & Deum obſecrando traduxiſſe: atque aqua, cui benedixerat aſperſiſſe: atque ſic à Spirituum moleſtia liberaſſe. Vide Metaphraſtem in Vita Theodori, apud Surium, Tom. 2.

SEQVVNTVR MODI, QVIBVS LICITVM EST contra impugnationes & moleſtias Spirituum purgandorum agere.

CAP. LXXI.

Eſſe aliquam rationem atque modum, quo viuentes poßint ſe liberare à moleſtia, quam ipſis purgandi Spiritus afferunt.

1\. EXpoſitis rationibus, quibus à Dæmonum infeſtatione loca liberantur; proximum eſt, vt modos explicemus, quibus, nè moleſti ſint *hominum purgandi Spiritus*, efficitur. Et breuiſſimè dici poteſt *vnum eſſe*: & quidem eundem cum illo, quo à moleſtia liberamur mendicorum, atque pauperum, qui ſtipê atque eleemoſynam importuniùs petunt. Quis ille? *Satis fiat Spirituum deſiderio.* Quod verò deſiderium? Noſtrâ vt operâ iuuentur à miſeria? Quâ operâ? Quæ miſericordiam ſpiret, non quæ pietatis habeat atque beneuolentiæ nihil.

2\. Breuibus hic multa complector; & quia multa breuibus, explicanda, & comprobanda. Omnia verò vel ad conditionem pertinent Spirituum, qui moleſti ſunt; vel ad noſtrum officium; vel ad opera; quibus ipſorum inopiæ ſubuenimus.

Condi-

Conditio Spirituum illorum inſinuatur eſſe miſera; quæ aliorum auxilio indigeat, & poſſit ſubleuari. *Officij noſtri ratio*; vt ipſis ſubueniamus, *Opera*, media ſunt, quibus ſubleuantur. Primum hoc Capite perſequemur, reliqua ſequentibus. 3.

Et quidem eſſe quoſdam Spiritus, qui hoc ſolùm nomine moleſti ſunt, vt in miſerijs, quas ſuſtinent, aliquod leuamen, accipiant, extra controuerſiam eſt; nec hoc loco probandum. quòd verò *aliorum operà iuuari poſſint*, quis dubitabit?

Si iuuari non poſſunt; cur, vt iuuentur, moleſti ſunt? An fortè temeritatis arguendi, atq; imprudentiæ? quaſi, qui tentent, quod, conſequi eſt impoſſibile? At procul à purgandis Spiritibus omnis temeritas: procul imprudentia. Et vt temerè *poſſint* agere ipſi; vt tamen temerè quicquam agant, Deus non permittit, cuius prouidentiâ fit, quòd ad nos redeant; noſtris rebus interſint; nos moleſtare poſsint. 5.

Si ſubſidium ipſis nullum poteſt afferri; ex ipſorum ne hoc eſt conditione, quæ poſtulet, vt errent ſolùm & viuentibus moleſti ſint? An ex viuentium impotentia, quibus facultas, vt ſubſidium præſtare valeant, negata eſt? Prius illorum conditio non poſtulat: ſed potiùs vt certis, definitiſq; locis, quas meruerunt, pœnas luant, idque non in aſſumptis corporibus quibus illæ nequaquam debentur; ſed in ſe ipſis, quæ cauſa peccatorum fuerunt. Si verò facultas illa viuentibus diuinitùs conceſſa eſt, Vt ab *immundorum* Spirituum vexatione ſe vindicare valeant: negata erit, quâ ſe ab *humanorum* Spirituum moleſtia liberent? 6.

Vnum quoddam corpus eſt Eccleſia, cuius caput eſt Chriſtus. Vnio igitur erit, & membrorum inter ſe, & cum ſuo capite Chriſto, quoniam vt pulchrè Apoſtolus loquitur 1. Corinth. 12. *pro inuicem ſolicita ſunt membra: &, ſi quid vnum membrum patitur, compatiuntur omnia.* Ad defuncti iuſti, qui nobis moleſti ſunt, huius corporis membra quædam ſunt, atq; nexibus fidei, ſpei, atq; charitatis nobiſcum colligati: (neque enim inquit B. Auguſtinus li. 20. de Ciuitate Dei, ca. 9. *piorum anima defunctorum ab Eccleſia, quæ regnum eſt Chriſti, ſeparantur*) poſſumus igitur ipſis compati: poſſumus auxiliari: poſſumus miſeriam ipſorum ſubleuare. 7.

Sanctus Ephrem Syrus, cum iam moriturus eſſet, & viuentium pro ſe poſtularet ſuffragia, pulchrè oſtendit defunctos viuentium ſuffragijs iuuari, duplici ſimilitudine. *Videtis*, inquit, *exemplum ex particularibus Dei creaturis: veluti in fœtu vitis. Vua acerba in agro, & vinum quod in dolijs poſitum eſt, quando igitur racemus in vite viget,* 8.

tunc

Digitized by Google

tunc de ſtatu ſuo mouebitur, quod eſt immobile in domo. Vinum (ſubiungit) mei ſimile intelligitur. Capa etiam, quæ poſita eſt in agro, cùm tempore ſuo vireſcere inceperit; arida quæ in domo eſt germinat, Si igitur rerum fœtus ſic inter ſe conſentiunt, quantò magis mortui in memorijs veſtrarum oblationum oblectantur?

9. Cùm *mortui poſſint prodeſſe mortuis*, vt ſuo exemplo docent Eliſæus atque Abraham, quorum hic *Lazarum ſinu ſuo excepit*; Lucæ 16: ille *mortuum excitauit*, 4. Reg. 13. Cùm viui viuis, quemadmodum Apoſtolus inſinuat, dum vult *alter alterius onera portare*. Gal. 6. Cum *mortui viuis*; vt defuncti Onias atque Hieremias probant, dum pro Iſraëlitarum orant populo, 2. Mach. 15. quidni *viui* poterunt prodeſſe *mortuis*?

10. Ad Epheſ. 5. ca. vult nos Apoſtolus ambulare in dilectione, ſicut Chriſtus dilexit nos, *qui tradidit ſemetipſum pro nobis*. At Chriſtus multis modis dilectionem ſuam demonſtrauit: *viuens in terris profuit viuentibus*. Nam præterquam, quòd corporis ſanitatem pluribus reſtituit, etiam à peccatis abſoluit Magdalenam, Lucæ 7. Paralyticum, Matth. 9. Zachæum, Lucæ 19. Petrum, Lucæ 22. Latronem, Lucæ 23. Idem *mortuus profuit mortuis*; deſcenſu ſuo ad inferos, quô plurimos ſoluit ab inferni doloribus, Actu. 2 vt illos præteream, quos ad vitam reuocauit, & quorum aperuit ſepulchra. Matth vltimo. Idem *mortuus profuit viuis*; morte ſiquidem vitam nobis promeruit ſempiternam: & iam noſter pro nobis, apud cæleſtem Patrem in cælis non deſinit eſſe auocatus atque Patronus. Denique & *viuens profuit mortuis*: quando nunc puellam in domo, Matth. 9. adoleſcentem in via, Lucæ 7. nunc Lazarum in ſepulchro ad vitam reuocauit. Et nos igitur *viui*, ad Chriſti exemplum, quod Apoſtolus poſtulat, non tantùm *viuis*; ſed & *mortuis*, poſſumus (ſi non debemus) dilectionis argumenta exhibere, atque ipſorum neceſſitatibus, quas patiuntur, ſubuenire.

11. *Amici noſtri* ſunt dicti Spiritus. Nihil mali cupiunt viuentibus: quin potiùs cupiunt bona omnia. Tantùm igitur abeſt, vt fruſtra moleſti eſſe velint, vt potius de moleſtijs nobis inferendis nihil cogitarent, niſi ſpes ſubſidij certa ipſis eſſet propoſita.

12. Pluribus ad hanc rem confirmandam opus non eſt. Ipſa, quæ hîc ſuppetunt, exempla magnam fidem faciunt; *Exempla*, inquam, illorum, qui ad viuos redierunt; ſua deſideria verbis atque rebus aperuerunt, & ſe viuentium operâ adiutos fuiſſe, magnâ grati animi ſignificatione, teſtati ſunt. Gregor. Magnus, vrbis & orbis ſanctiſſimus Pontifex, refert (4. Dialog. cap. 40.) animam Paſchaſij, quę in Thermis

Digitized by Google

Thermis Puteolanis apparuit S. Germano; ipſius Germani precibus eſſe liberatam. Alter Gregorius Turonenſis, libr. de Gloria Confeſſorum, cap.5. docet, ſanctam quandam Virginem, nomine Vitalianam, iam defunctam, ſignificaſſe S. Martino, ſe ob leue quoddam peccatum purgatorio igne expiari, à quo eiuſdem precibus ſit erepta.

De S. Seuerino teſtatur Petrus Damianus, in Epiſt. ad Deſiderium, quòd poſt mortem cuidam presbytero, eiuſdem cum Seuerino Eccleſiæ, apparuerit; ſignificaritq; ſe ob horas Canonicas, non ſuis temporibus recitatas, ſuſtinuiſſe pœnas purgatorias, & tandem beatorum collegio aſſociatum.

In Vita S. Malachiæ ſcribit Sanctiſſimus Bernardus ſororem precibus ſancti, à pœnis purgatorijs liberatam, à quibus, vt eius precibus interuenientibus liberaretur, aliquoties ante, per viſum admoneri Sanctus vir videbatur. De Bernardo verò ſcribit VVilhelmus Abbas, c.10 lib. de Vita Bernardi, eiuſdem precibus adiutum quendam, & ſocietate Sanctorum in cœlo adiunctum, qui iam annum integrum pœnas eaſdem purgatorias ſuſtinuerat. Et Arnulphus presbyter quidam S. Remberto; Archiepiſcopo Bremenſi apparuit; ſeq́, ieiunio quadraginta dierum, quod ille pro ipſo, atque ab ipſo rogatus, perſoluerat, pœnis purgatorijs ſolutum, & felicitate Sanctorum donatum teſtatus eſt. Surius Tomo 1 Sanctorum. Omitto alios plures, quorum mentio fit capitibus 75.76.78.&c.

CAP. LXXII.

Multis, magniſq́; de cauſis conuenire, vt purgandis Spiritibus viui ſuccurrant, quando excitatis moleſtijs ipſorum auxilia poſtulant.

CONditionem purgandorum Spirituum expoſuimus, quidque moleſtia ſua quærant. Nunc quàmuis libertas à moleſtijs, quam expetimus, nos per ſe vrgere poſsit, vt ijs ſubueniamus & libertate fruamur; non tamen ſola illa mouere debet. Plurimæ cauſæ ſunt, & grauiſsimæ; quæ, vt his Spiritibus, quibuſcunque poſſumus modis, ſubueniamus, nos impellunt. 1.

Et aliæ quidem ab ipſis Spiritus ſumuntur: aliæ ex noſtra viuentiũ perſona: aliæ ex malis, quæ Spiritus illi patiuntur: aliæ ex diuina prouidentia: aliæ ab exemplo Maiorum: aliæ ex ratione honeſtatis: aliæ ex fructibus, qui cum hoc pietatis ſtudio ſunt coniuncti. 2.

3. *Spirituum illa conditio eſt*, vt omnino miſericordia digni ſint, & omnibus modis opera noſtra debeant iuuari. Neque enim aut Dei, aut vllorum viuentium ſunt hoſtes: quinimò Deum diligunt ſuper omnia, nihilque eius honore prius habent: hominum verò & diligunt, & expetunt, &, quibus modis poſſunt, promouent ſalutem atque incolumitatem. Qui igitur digni ſunt beneficio; indignè illo priuabuntur.

4. *Summa eorum eſt neceſſitas*. Nam & plerunque grauiſſimè plectuntur, & decretas pœnas, niſi aliunde ſubleuentur, vſque ad nouiſſimũ quadrantem dependere compelluntur. Vnde & dici ſolet huiuſmodi extrema neceſſitate premi. Nec malè. Pauper eſt enim, qui parum habet. Pauperior, qui nihil habet. Adhuc miſerior, qui nihil habet, nec quæſtum vllum, vlla omnino ex re facere poteſt. At omnium eſt miſerrimus, qui nihil in bonis habet; & nihil quicquam ampliùs lucrari poteſt: & multa præterea debet, & eius ſeueritatis creditorem ſuſtinet, qui dilationem nullam, nullas concedit inducias, ſed ſeueriſſimè illud vſurpat: *ſi non habet in ære; luat in pelle*. At hæc conditio eſt Spirituum horum, qui ad nos redeunt.

5. Quid, quòd vel hoc nomine noſtra ſuffragia opemque mereantur, quòd in pœnis conſtituti, *pro noſtra ſalute ſint ſoliciti, illamq; Deo ſuis orationibus commendent*? dignique ſint noſtra oratione, qui nos dignos cenſent ſua oratione? Scio eſſe, qui hoc inficientur; verum vtrùm benè, vehementer dubito. Quid quæſo, cur minus pro nobis orent impedit? An quia Deum nondum vident? At orabant olim pro Iudæorum gente Onias atque Ieremias 2. Machab. ca. vltimo; qui nec ipſi Deum videbant. An quia longè inferioris conditionis ſunt viuentibus? Verùm hoc nihil impedit, quia etiam minimus quiſque ſine crimine, imò cum laude, orat pro ſummis Eccleſiæ capitibus. An quia grauitas ſuppliciorum, quæ patiuntur, ſic mentem occupat, vt omnem de alijs rebus cogitandi occaſionem adimat? At Epulo in inferno maiora tormenta ſuſtinebat; qui tamen pro fratribus orabat, Lucæ 16. Et in maximis tormentis conſtituti Martyres, pro aliorum ſalute fuerunt ſoliciti; quemadmodum ſuo exemplo docet Beatus Stephanus, Actuum 7. Non eſt illa ſuppliciorum pœnarumque, quas defuncti patiuntur, acerbitas, vt vel rationis vſum impediant, vel pium voluntatis affectum perturbent, quemadmodum vel ipſa, quam pro ſe faciunt, oratio demonſtrat.

6. Nos ipſos penitùs introſpiciamus, *ex nobis quid illis debeamus*, intelligemus. Membra quædam ſumus illius corporis, cuius caput Chri-

Digitized by Google

 232

Chriſtus eſt, an ſoli? Nequaquam. Et illi ſunt eiuſdem corporis membra, qui in cœlo cum Chriſto regnant, & qui alicubi purgatorijs pœnis, ob defectus, quos commiſerunt, expiantur. Quod igitur membrorum in noſtro corpore officium erga ſe mutuo, natura docente, diſcimus, id ijs præſtemus, qui eiuſdem corporis, ſub Chriſto Capite, ſunt membra. Quid illud? *Compatiuntur ſibi mutuo*, inquit Apoſtolus, *membra*: viciſſim aliorum, qua poſſunt, ratione miſeriam ſubleuant. Quidni igitur purgandis Spiritibus ſubueniamus.

Mala, quæ patiuntur hi Spiritus, etiam nos impellere debent ad hoc officium ipſis præſtandum. 7. Tanta enim ab ijs, qui partim viderunt, partim experti ſunt, ea quorundam eſſe prædicantur, vt humana oratio illorum magnitudinem aſſequi nequeat. *Illum tranſitorium ignem*, inquit B. Gregorius in Pſalm 3. Pœnitentialem, *omni tribulatione præſenti exiſtimo intolerabiliorem*. 1 Et B. Aug. in Pſalm. 37. *Quamuis*, inquit, *ſalui fiant per ignem, grauior tamen ille ignis erit, quàm quidquid poteſt homo pati in hac vita*. Et Beda in eundem Pſal. *nulla putat eſſe ſupplicia Martyrum, vel latronum cum purgatorijs pœnis conferenda*. Similia docent Anſelmus in 1 Corinth 3. & D. Bernardus, ſermone de obitu Humberti. Igitur ſi in hac vita mortali naturaliter condolemus reis, alioquin nobis infeſtis, in quos publica iuſtitia ſeueriùs animaduertit; vel cani quoque, vel alteri beſtiæ indigniùs tractatæ; magna nos ratio vrget; vt Spiritibus illis magno ſpiritus affectu compatiamur; operamque, quam à nobis efflagitant, fideliter impertiamur.

His accedit, quòd hoc officij genere *diuinæ voluntati ſatiſfieri* credi 8. debeat. Cùm enim non niſi ſingulari diuinæ prouidentiæ conſilio Spiritus ad viuos redeant; & hoc fine; vt viuentium ſubſidia impetrent, atque à pœnis, quas ſuſtinent grauiſſimas, eripiantur, redeant: an non, qui ipſorum miſeretur, diuinæ voluntati ſatisfacere credi poteſt?

Maiorum ſtudium hic multis & magnis argumentis ſe prodit, & nos vr- 9. *get*. Res luce meridiana clarior eſt: tantoque plus ponderis apud nos habere debet; quantò iam pauciores ſunt, qui Maiorum exemplis inſiſtunt. Nam etſi Sectæ admodum inter ſe ſint diſſectæ; ad vnum tamen omnes in defunctorum perniciem conſpiraſſe deprehenduntur; nec quicquam præſidij defunctis impertiuntur; nec alios pacatè impartiri ſinunt.

Virtutū etiam officia (in quibus honeſtatis ratio conſiſtit) *hic plurima concurrunt. Sed quarum quæſo? Fidei*: quod contra noſtrorum tempo- 10.

 rum

rum Hæreticos,purgatorias pœnas,rebus ipſis,teſtemur. *Spei*,quam de diuina clementia hic concipimus,& noſtra opera alijs pro futura confidimus.*Charitatis*,quam hoc officij genere proximis, maximè indigentibus, impendimus. Denique aliarum *quarumcunque* virtutum,quarum opera defunctorum cauſa ſuſcipimus.

11. *Quantus verò ex his,ad nos fructus?* ſed præter illum, inſignis quoque retributionis ſpes excitari poteſt. Omnino nobis polliceri poſſumus, quòd quam vicem viui nos mortuis; eandem nobis mortuis viui ſint præſtituri,ſecundum illud. *Qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis.* Luc. 6. Vt interim taceam,quòd hac re etiam eos nobis mirè deuinciamus, pro quibus ſuffragia facimus; & ſperare poſſimus,quòd nos commendatiſſimos habituri ſint in cælis,quibus vt à ſupplicijs eriperentur,authores fuimus in terris.

12. Poſſem pro hoc argumento Sanctorum Patrum plures proferre ſententias.. Sed pro omnibus vna ſuffecerit D. Auguſtini,qui in lib. de Cura pro Mortuis,ca.4.ſic loquitur: *Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro Spiritibus mortuorum; quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana & Catholica ſocietate defunctis,etiam tacitis nominibus quorumque, ſub generali commemoratione ſuſcepit Eccleſia: vt quibus ad iſta deſunt parentes,aut filij, aut quicunque cognati, vel amici, ab vna ijs exhibeatur pia matre communi.* Ita Auguſtinus.

13. Forſitan negatur fieri poſſe,*vt vnus alterius in ſe onus ſuſcipiat*,& quas alius promeritus eſt, liberè pœnas ſuſtineat. At negare hoc non debet Chriſtianus homo. Quemadmodum in naturalibus pes non ſua tantùm;ſed oculorum quoque cauſa,munere ſuo fungitur: nec rurſum, quod oculi vident, id ad illorum propriam, ſed ad communem membrorum omnium vtilitatem referendum eſt:nec denique quod in familia ritè inſtituta vnuſquiſque induſtria ſua conficit; iſtud velut peculium in proprium cõmodum ſeorſum ſeponit; ſed in communem omnium vſum, in medium adducit;ita, in Eccleſia quoque,myſtica membra ſibi inuicem deſeruiunt, mutuaſque ſibi inuicem operas præſtant.

14. Agnouit hoc optimè ſanctiſſimus Paulus.Vnde ad Rom.15.bona à Iudæis conuerſis facta docet profuiſſe Gentibus. Si, inquit, *Spiritualium eorum Participes factæ ſunt gentes; debent & in carnalibus miniſtrare ijs.* Et ipſe,veluti communis omnium fidelium præceptor, & Doctor Gentium,perpeſſiones ſuas docet alijs prodeſſe.*Gaudeo*, inquit ad Coloſſ.1.*in paßionibus pro vobis, & adimpleo ea,quæ deſunt paßionibus Chriſti,in carne mea,pro corpore eius,quod eſt Eccleſia.* Deniq; ad ſimilia

miſſa ſtudia hortatur Epheſios, & in Epheſijs Chriſtianos omnes. *Eſtote*, inquit ca. 5. *imitatores Dei, ſicut filij chariſsimi, & ambulate in dilectione ſicut Chriſtus dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis.* Vult dicere: Quemadmodum myſtici corporis caput, Chriſtus Ieſus, ardenti charitate motus, pro membris ſuis ſemetipſum tradidit; ita vnumquodque eiuſdem membrum, pro altero ſeſe tradat, oportet.

Pronior eſt Deus ad miſerendum, & promeritam pœnam condonandum, quàm ad condemnandum, vel puniendum. *Miſericordia eius ſuper opera eius.* Pſal. 144. *Magnificata eſt*, inquit idem Propheta, Pſal. 56. *vſque ad cælos miſericordia tua, & vſque ad nubes* (quæ infra cælum ſunt) *veritas* (& iuſtitia) *tua.* Sed exploratum eſt eundem non ob propria tantùm, ſed etiam ob aliena flagitia, multos ſæpè calamitatibus inuoluiſſe, & inuoluere quotidie. Ob peccatum *David*, ſeptuaginta Iudęorum millia peſtilentia extinxit, 2. Reg 24. Ob vnius Acham ſacrilegium tria eiuſdem populi millia in fœdam fugam conuertit; Ioſue 7. Ob vnius *Ionæ* fugam nautas cum cæteris vectoribus multum diuq; tempeſtate iactauit; Ionæ 1. Ob *Phariſæorum* in Chriſtum peccatum totam Iudæorum gentem innumeris cladibus oppreſſit, &c. Si ergo Deus Opt. Max. hæc atque ſimilia mala irrogat inſonti, propter alterius ſcelera; cur pœnam temporariam iuſto, vel etiam iniuſto propter vltroneam alterius ſatisfactionem non condonet? 15.

Ob inſignem *Abrahæ* pietatem, pepercit Deus Loth, & Abimelech; Geneſ. 19 & 20. paratumque ſe declarat ob *decem tantùm iuſtos*, omnibus Sodomitis & Gomorrhæis, eorumq; vicinis parcere; Geneſ. 8. Ob inſignem *Dauidis* religionem, pepercit Salomoni; 3. Reg. 11. Propter Apoſtoli *Pauli* charitatem, ducentis naufragis animabus; actuum 28. Propter *Moyſis* interceſſionem, toti Iſraeli; Exod. 32. Propter *offerentium* fidem. Paralitico vtriuſque hominis ſanitatem præſtitit; Matth 9. Denique, ipſe inquit, Ezech. 22. *quæſiui virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra me, pro terra, ne diſsiparem eam.* Cùm hæc igitur Dei beneficia admittantur; cur negatur eius beneuolentia, in temporalium pœnarum; quas alij pro alijs in ſe ſuſcipiunt, condonatione? Cur negatur piè defunctorum viuentes poſſe in ſe onera ſuſcipere? pro iiſdemque ſatisfacere? 16.

Quantum poſsint proborum, ſanctorumque hominum merita, pulchrè oſtendit Beatus Chryſoſtomus, Homilia 2. in Pſalm. 50. *Sanctus David*, inquit, *non ſolum cùm in corpore eſſet, placuit Deo; ſed & poſt mortem ſuam viuis inuenitur præſtitiſſe ſolatium. Contigit namque* 17.

Ezechiæ Regi, inimicas in temporibus Iudæorum gentes circumuallaſſe Hieroſolymam. Et cùm eſſet Ezechias iuſtus vir, rogauit Deum: & proſtratus lachrymis deprecabatur, vltionem de aduerſarijs poſtulans. Venit ad eum Iſaias Propheta, & dicit: Ne putaret ille, quia iuſtitia ſua exauditus eſt. Et certè iam defecerat Dauid, & habebat multos annos requieſcens. Quid ergo dicit ei? Protegam hanc ciuitatem propter me, & propter Dauid ſeruum meum. Dauid mortuus eſt, & merita eius vigent. Ita Chryſoſtomus. Hinc optimè Sanctiſſimus Pontifex Leo, Sermo. 3. de Ieiunio ſeptimi menſis: *Apoſtolorum*, inquit, *meritis & orationibus confidimus nobis per omnia miſericordiam Dei noſtri eſſe praſtandam.*

18. Quid igitur eſt, quæret aliquis, quod ab Apoſtolo dicitur, ad Galat. 6. *Vnuſquiſque onus ſuum portabit?* Quæro ego quid ſit quod idem Apoſtolus, eodem loco; velit *alterum alterius onera portare?* Forſitan ſibi contrarius Apoſtolus? aut eſt apud ipſum, *Eſt & non? Fidelis Deus* (I. teſtor Deum) inquit 2. Corinth. 1. *Sermo noſter, qui fit ad vos, non eſt in ipſo: Eſt, & Non.* Sunt igitur, qui dicant, de ijs loqui Apoſtolum; qui ſine pœnitentia ex hac vita diſcedunt, quorum *onus aliorum nullus in ſe ſuſcipiet*, ſed ipſi quas meruerunt pœnas æternas perſoluent. *Vnuſquiſque*, inquit in hunc locum Anſelmus, *grauabitur propria conſcientia peccatorum.*

Sed & illi, qui purgatorijs pœnis expiantur, *onus ſuum* portant;
19. quia nihil recipiunt, quod non *geſſerunt in corpore*: Id enim meruerunt perſeuerando in fide & charitate vſque ad mortem; vt etiam poſt mortem aliorum opera poſſent iuuari. Eodem modo reſponſum ſit illi, ad Rom. 2. *Reddet vnicuique iuxta opera ſua.* Et illi, ad Galat. 6 *Quæ ſeminauerit homo, hæc & metet.*

20. Hæc D. Auguſtini ſententia eſt, lib. de Cura pro mortuis gerenda, Cap. 1. vbi ſic loquitur: *Cùm hæc ita ſint* (quod, ſcilicet, mortui per alios iuuentur) *quomodo huic opinioni contrarium non ſit, quod dicit Apoſtolus* (2 Corinth 5.) *Omnes enim aſtabimus ante tribunal Chriſti, vt ferat vnuſquiſque ſecundùm ea, quæ per corpus geſſit, ſiue bonum, ſiue malum, non te ſatis videre ſignificas. Hæc quidem Apoſtolica ſententia ante mortem admonet fieri, quod poſſit prodeſſe poſt mortem: non tunc, quando iam recipiendum eſt, quod quiſque geſſerit ante mortem. Verùm hæc ita ſoluitur quæſtio, quoniam quodam vitæ genere acquiritur, dum in hoc corpore viuitur; vt aliquid adiuuent iſta defunctos: ac per hoc ſecundùm ea, quæ per corpus geſſerunt, eis quæ poſt corpus religioſè, pro illis, facta fuerunt, adiuuantur. Sunt enim quos nihil omninò adiuuant iſta; ſiue pro ijs fiant; quorum tam mala ſunt merita, vt neque talibus digni ſint adiuuari: ſiue pro ijs fiant,*

Digitized by Google

ſiant, quorum tam bona; vt talibus non indigeant adiumentis; Genere igitur vitæ, quod geſſit quiſque per corpus, efficitur: vt proſint, vel non proſint, quæcunque pro illis piè fiunt, cùm reliquerit corpus. Nam meritum, per quod iſta proſint, ſi nullum comparatum eſt in hac vita, fruſtra quæritur poſt hanc vitam. Ita fit, vt neque inaniter Eccleſia, vel ſuorum cura pro defuncto, quod potuerit religionis impendat; & tamen ferat vnuſquiſque ſecundùm ea, quæ per corpus geſſit. Hactenus Auguſtinus.

CAP. LXXIII.

Modos, quibus à moleſtia Dæmonum infeſta loca liberantur, non prodeſſe ad illas moleſtias tollendas, quæ à bonis hominum Spiritibus afferuntur.

DEmonſtratum eſt eſſe Spiritus purgandos: & poſſe eoſdem iuuari; & meritò eſſe viuentium opera iuuandos, ſequitur, doceamus, *quo modo* iuuentur. Et ſi generatim loquamur, hic duplex eſſe videtur, quemadmodum duplex eſt, quo à pauperum & mendicorum (ad quorum conditionem hos Spiritus accedere diximus) moleſtia contingit liberari. Vnus durus eſt, & inhumanus: alter humanus, & Chriſtiano homine dignus. Ille apud pauperes accidit, nunc ſimplici eleemoſynæ negatione, nunc verbis aſperioribus; nunc etiam inflictis & intentatis verberibus, hic eleemoſynæ erogatione, aut condolentis, & iuuare deſiderantis animi ſignificatione. 1.

Vtroque horum, contra Purgandorum Spirituum moleſtias, agi poteſt: ſed priori agere inhumanum; poſteriori, vt agatur, poſtulat, vt diximus, officium hominis Chriſtiani. Quis probet, vt cum *amicis* agatur durius? amicis, inquam, quibus quod petitur, ſine noſtro detrimento, imò cum magno emolumento, præſtare poſſumus? 2.

Hinc eſt, quòd *ratio*, qua nos ab horum Spirituum moleſtia liberamus, hoc primùm *à priori illa differat*; quod cum his Spiritibus *amicè*; non, vt cum illis, hoſtiliter agendum ſit. 3.

Differt

4. Differt deinde, quod *quibus præſidijs* contra moleſtias infeſtantium Dæmonum agimus: *illis contra moleſtias*, quæ ab his Spiritibus afferuntur, depugnandum non ſit, hoſtilia illa atque aduerſaria ſunt arma, contra hoſtes & aduerſarios, illorum proprius eſt vſus: At hoſtes non ſunt hi, qui apparent Spiritus: & quàmuis moleſti ſint, non tamen moleſti eſſe cupiunt: Moleſtia, quæ afferri videtur, ſolùm ſubſidij eſt humilis poſtulatio.

5. Et *quo*, ex omnibus iam dictis, *armorum genere* cum ijs eſſet agendum? Crucéne; an Reliquijs? an Rebus conſecratis an Exorciſmis? an Oratione, quali oppugnantur, & ædibus, alijſq́ locis proſcribuntur Dæmones?

6. Adhibentur contra malignos Spiritus *Cruces*, quòd illas ferre nequeant. At Cruces hi Spiritus non horrent, in illis gloriantur, cum ſanctiſſimo Paulo: per illas ſe à peccatis, Dæmonumq́ue poteſtate ſciunt ereptos: per illas habere ingreſſum in vitam æternam.

7. Adhibentur contra illos *Reliquiæ*. An his terrentur purgandi Spiritus? has fugiunt? pignora ſociorum? qui ſub ijſdem, cum ipſis, vexillis militarunt? quorum mox ſperant ſe poſſe perfrui conſortio?

8. Adhibentur contra eoſdem *Res conſecratæ*. Nec has horrent noſtri Spiritus. Benedictis rebus recreantur, qui grauiſſimam illam aliquando vocem; *Venite benedicti Patris*, &c. Matth. 25. cum ſumma ſua audituri ſunt voluptate.

9. *Exorciſmos* fortè, quos ferre nequeunt Dæmones, ipſi reformidant? Non reformidant: propterea, quòd Exorciſmi ijs rebus conſtent, quæ nec his Spiritibus exoſæ ſunt; nec Spiritus hos moleſtia afficere poſſunt.

10. *Oratio denique*, qua Domus, ſiue loca conſecrantur, & qua Spiritibus acceſſus interdicitur, hos Spiritus non attingit. Ipſa hoc docet Orationis forma; vt quæ non bonorũ, ſed malorũ Spirituum meminit. Quòd ſi alia aliqua ad Deum dirigitur; vel ſolùm malorum Spirituum petit, vel ſolùm petere debet exilium.

11. Quæ cùm ita ſint, probari non debet eorum conſuetudo, qui, vbi ad Spiritibus infeſtas ædes liberandas vocantur, *mox ad Exorciſmos* confugiunt: Spiritus adiurant; & in Chriſti ſanctiſſimæq́ue Trinitatis nomine diſceſſum imperant. Quid ſi hominum purgandi ſint Spiritus, qui moleſti ſunt? Hos contra, quid hæc arma, atque

Digitized by Google

atque machinæ? Quemadmodum imprudenter agunt, qui pro quibuſuis Spiritibus orationes Deo offerunt; ita, qui quoſuis Exorciſmis aggrediuntur. Cognoſcẽdi priùs Spiritus, antequam de modis, quibus ab ipſorum moleſtia liberemur, cogitemus. Verùm de hoc aliâs.

Quòd ſi quando Spiritus purgandi, poſt *hos* adhibitos infeſtis locis modos, moleſtare deſinunt: non hoc ipſis modis tribuendum eſt, ſed Spirituum voluntati: qui cùm ſubſidium ex moleſtia nullum ſperent, fruſtra moleſti eſſe nolunt: quemadmodum nec diuitibus illis moleſti ſunt pauperes, à quibus ſtipem nullam exſpectant. Sed *modos*, quibus non tam profligantur, quàm iuuantur, inquiramus, & diſcutiamus. 12.

CAP. *LXXIIII.*

De varijs modis, quibus à moleſtia purgandorum Spirituum contingit liberari: & de multiplici modorum differentia.

SAnctiſſimus Eccleſiæ Doctor Auguſtinus, Sermone 34. de Verbis Apoſtoli, *trium* meminit, quibus, vt à purgatorijs pœnis Spiritus, ita à purgandorum Spirituum moleſtia viuentes liberantur, Orationibus, inquit, Sanctorum Eccleſiæ, ſalutari ſacrificio, & eleemoſynis, quæ pro eorum Spiritibus erogantur, non eſt dubitandum mortuos adiuuari; vt cum ijs miſericordiùs agatur à Domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à Patribus, id eſt, Apoſtolis traditum, vniuerſa obſeruat Eccleſia. 1.

Tribus his *quartum* adiungit, B. Gregorius, *Ieiunium* ſcilicet, quemadmodum ſacri docent Canones (13. q. 2.) *Animæ*, inquit, *defunctorum quatuor modis ſoluuntur: aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus ſanctorum, aut charorum eleemoſynis, aut ieiunio cognatorum.* Eadem ad verbum repetit Iuo Carnotenſis Epiſcopus, li 5. ca. 124. Eorundem quoque mentio fit in Vita Remigij Epiſcopi Rhemenſis, per Hincmarum ſcripta. 2.

Dictis adiungit *alieni Reſtitutionem* S. Brigida libro 6. Reuelationum, fortè idcirco, quòd defunctorum, quidam ad viuos dicantur rediјſſe, ipſoſque admonuiſſe; vt quæ habuerunt viui, & non reſtituerant, veris Dominis reſtituerent. fortè etiam, quod ex 3.

Sancto Auguſtino didiciſſet, *non dimitti peccatum, niſi reſtituatur ablatum*.

4. Sunt qui etiam *Peregrinationes* poſtulant, quòd hæ à quibuſdam Spiritibus expetitæ legantur. Et in Vita Rhemenſis Epiſcopi, Remigij adduntur *Lachrymæ*. Et à Beato Athanaſio *Oleum* atque *Cera*, quemadmodum videre eſt in Oratione de his, qui dormierunt.

5. Alij alios modos adiungunt, & quidam omnia, in vniuerſum, *pietatis officia*. Nec malè forſitan. Cùm enim viuorum opera quæcunque viuis prodeſſe poſſint, propter coniunctionem, quæ inter ipſos eſt, tanquam diuerſorum, ſub vno Capite, membrorum; quidni viuorum etiam mortuis prodeſſent; cùm & illi, B. Aug. teſte, *einſdem corporis viua ſint membra*?

6. Sed ſiue tres modi ſint, ſiue quatuor, ſiue etiam plures; dubium non eſt à moleſtia Spirituum liberari viuentes illis ipſis, ſi leuamen pœnarum Spiritibus in ſua miſeria, his afferri poteſt. Quęcunque enim hiſce Spiritibus ad leuamen pœnarum proficiunt; eadem moleſtias, quæ à Spiritibus afferuntur, tollunt.

7. Vtrum verò *leuamen* adferant, poſteriùs diſcutiendum eſt, cùm ſingulos perſequemur: id certum eſt egregiarum ipſos virtutum eſſe exercitia. *Oratio* actus religionis eſt, quemadmodum & *Sacrificium Miſſa*, & vſus *cereorum*. *Eleemoſyna* miſericordiæ. *Ieiunium* cum *fletu* temperantiæ. *Alieni Reſtutio* iuſtitiæ, quemadmodum & *Peregrinationum* perſolutio. Omnes, quatenus ob miſeriam Spirituum ſubleuandam ſuſcipiuntur, officia præſtantiſſimæ Charitatis.

8. Itaque magnum eſt inter ipſos diſcrimen. Quàmuis enim ab vna Charitate omnes poſſint imperari; *in ſe* tamen propriarum virtutum ſunt officia. Sed & præter hanc, aliæ ſunt inter ipſos differentiæ, quas vbi breuiter iudicauerimus, Caput hoc erit concludendum.

9. Quidam igitur tales ſunt: vt intermitti ſine crimine non poſſint: in quorum genere eſt *alieni Reſtitutio*, & quę ex voto ſuſcipienda eſt, *Peregrinatio*. Alij, quemadmodum cum laude ſuſcipiuntur, ita ſine culpa ferè omittuntur. Quocirca hi ad opera *Supererogationis*, quæ vocantur, referuntur. *alieni Reſtitutio* non item, quemadmodum nec perſolutio *voti peregrinationis*.

10. Rurſus inter priores illos, alij immediatè tendunt in Deum: vt *Oratio, Cerei atq; Sacrificium*. Alij faciunt ad proximi miſeriam ſubleuandam; vt *Eleemoſyna*. Alij ad corpus ſpiritui ſubijciendum; vt *Ieiunia atq; lachryma*, quæ in carnis afflictione poſita ſunt.

Ex hoc

Digitized by Google

Ex hoc quarta differentia petitur, quæ ad triplicia hominis bona 11.
ordinem docet. *Eleemoſyna* ſiquidem cum vſu *luminum* bonorum ex-
ternorum eſt. *Ieiunium* cum *fletu*, corporis. *Oratio*, animæ. *Sacrificium*
ferè omnium.

Præterea quidam ex dictis modis, ſunt communes pluribus: qui- 12.
dam paucioribus. *Eleemoſynam* ſoli, quibus bona ſunt fortunæ, poſ-
ſunt præſtare, quemadmodum & *Cereos* accendere. *Sacrificium* Miſſę
ſoli ſacerdotes. *Ieiunium* eſt difficilè afflictis viribus. *Oratio* cum
lachrymis communis omnibus.

Denique, quidam horum modorum poſtulant operantium pro- 13.
bitatem: quidam non item. Prioris generis ſunt *Eleemoſyna*, atque
Ieiunium: poſterioris *Sacrificium* Miſſæ, atque *Oratio*; illa maximè, de
his ſuis locis plura.

CAP. LXXV.

Oratione iuuari piè defunctorum Spiritus, qui viuentibus quandoq; ſunt moleſti: veruntamen aliter iuſtorum, aliter improborum oratione.

ORatione *purgandos Spiritus iuuari*, Catholicorum omnium 1.
ſenſus eſt, & conſenſus. quem etſi non verbis teſtarentur;
rebus ipſis tamen frequentiſſimè declarant. Quoties pro
defunctis *orant*? Tremenda myſteria in Eccleſia nunquam
celebrantur; niſi defunctorum quoque, *qui nos præceſſerunt, & cum ſig-
no fidei, in Domino, obierunt*, fiat commemoratio. Horæ Canonicæ
nunquam à perſonis Eccleſiaſticis recitantur, aut decantantur: niſi
& *fidelium animabus defunctorum pax* à Deo petatur. Nunquam è men-
ſa ſurgitur: niſi & Deus rogetur, vt *requiem æternam velit dare defun-
ctis*. Cœmiteria ſi quando tranſire contingit; *pia fidelium defunctorum
eſt memoria*. Si ſermo de defunctis incidat; *diuinam* ſimul *ipſis conſo-
lationem* optamus. Si quem ex vita migraſſe audiamus; *vt animæ ipſi-
us bene velit Deus*, precamur. Omitto his ſimilia plurima.

Et hæc quidem Catholici faciunt quotidie. Quid olim *Maio-* 2.
res? Idem prorſus. *Pro omnibus*, inquit Cyrillus Hieroſolymita-
nus, Catecheſi 5. Myſtag. *oramus, qui inter nos vitâ functi ſunt*. Pro-

cubuit Theodoſius Iunior ad Reliquias S. Ioannis Chryſoſtomi, & *pro animabus parentum ſuorum Arcadij & Eudoxiæ, iam defunctorum, ſupplicauit*, teſte Theodoreto li. 5. Hiſtor. c. 26. Conſtantinus Magnus, vt habet Euſebius, li. 4. in Vita eius, voluit ſepeliri in celebri templo; vt *multarum mortuus Orationum fieret particeps*. Ioſaphat, vt Damaſcenus habet, in eius Vita, in hunc modum, pro patre ſuo orauit: *Colloca eum in locum refrigerij, in loco quietis: & ne memineris iniquitatum eius antiquarum*. De Macario ſic ſcribit Palladius. *Pro conſuetudine ſua, pro defunctis Preces fundebat Macarius*. De Theodoro Sicæorum Archimandrita refert, in eius Vita. Gregorius Presbyter, quod *pro defunctæ matris ſalute Deo ſupplicârit*. apud Surium Tomo 2.

3. Seruiunt pro hoc argumento nobis illi, qui viuorum *Orationes, pro defunctis, expetiuerunt*. vt ſunt, Ephrem Syrus, qui *pro ſe mortuo expetijt fieri preces*: quemadmodum ex eius Teſtamento clarum eſt, apud Surium Tom. 1. Eduardus Rex Anglorum; qui teſte Alredo, in eius Vita *eaſdem ſibi mortuo, cupiuit impendi*. S. Euſebia; quæ *has ſibi voluit præſtari* à ſuæ profeſſionis ſacris Virginibus in eius Vita r fert Metaphraſtes, Euphraſia; vxor Antigoni, viri ditiſſimi Conſtantinopolis, tempore Theodoſij; quæ & *ſe & maritum defunctum voluit eſſe commendatos precibus Euphraſiæ Iunioris, filiæ*; ſicut clarum eſt in eius Vita, apud Surium, Tom. 2. S. Kunegundis Imperatrix; quæ Congregationi in confugia ſcripſit, *vt animam mariti defuncti, Henrici Imperatoris, Deo commendarent, & Orationis alimonia reficerent*. Surius Tom. 2. in eius Vita. B. Paulinus Nolanus, Epiſt. 5. ad Delphinum Epiſcopum; *cuius Orationibus animam fratris ſui commendat*. Eandem commmendat, Epiſt. 6. ad Amandum, eidem Amando Epiſcopo.

4. Et hi tempore legis gratiæ vixerunt Quid illi, qui hanc præceſſerunt? Et *illi idem* præſtiterunt; & tam Maioribus noſtris, quàm nobis, exemplum, quod ſequamur, præbuerunt. Id vel ſolus egregiè demonſtrat Iudas ille Machabæus; quem hoc nomine commendant Sacræ literæ. cuius etiam poſt factum, hæc oratio ſubiungitur: *Sancta & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare; vt à peccatis ſoluantur*. 2. Machab. 12.

5. Nec exemplo Maiorum tantùm hîc mouentur Catholici; etiam ſequuntur eorundem doctrinam. Clemens Apoſtolorum diſcipulus ſic habet, Epiſt. 1. *Oportet diligenter Orare pro mortuis*. *Si voluerimus*, inquit B Chryſoſtomus, Hom. 2. in Acta, *mortuo benefacere, Preces pro illo faciamus continuas*. Et Hom. 41. in priorem ad Corinth. *Iuuetur*

uetur mortuus non lachrymis, ſed precibus, ſupplicationibus, eleemoſynis. Et infra: *Ne fatigemur mortuis auxilium ferre, Preces pro illis offerentes.* Ambroſij hæc eſt ſententia, lib. 2. Epiſt. 8. ad Fauſtinum, de obitu ſororis. *Non tam deplorandam, quàm proſequendam Orationibus reor; nec mæſtificandam lachrymis, ſed oblationibus animam eius Domino commendandam.*

Sed neque ſi vel Exemplis eſſent deſtituti, vel Maiorum vocem non audijſſent, dubitare poſſent, *Oratione* purgandos Spiritus iuuari?, Quid non poteſt *Oratio*? apud Deum præſertim, in cuius poteſtate ſunt, de quibus noſtra Diſputatio eſt, Spiritus? pro cuius voluntate expiantur? 6.

Dubium igitur non eſt, *Oratione Spiritus purgandos iuuari poſſe.* Quid ſi adiutos doceamus? Seruiunt hîc nobis ſuperius recenſiti Germanus atque Martinus Epiſcopi; Malachias atq; Bernardus Abbates: quorum primus animam Paſchaſij, teſte Greg. lib. 4. Dial. cap. 10. alter Vitalinam Virginem, vt habet Greg. Turon. lib. de Gloria Conf. cap. 5. tertius ſororem, quemadmodum de eodem ſcribens refert Bernardus: quartus Monachum, vt in eius Vita cap. 10. VVilhelmus Abbas, ex purgatorijs pœnis *Oratione* liberauit. 7.

Adijcimus dictis S. Eliſabetham, Regis Hungariæ filiam. *Huic dormienti* (vt in eius Vita ſcribit Iacobus Montanus, apud Surium Tom. 6.) *matris vmbra viſa eſt obuerſari, lugubriq; vultu, & flexis poplitibus orare, ſui quamprimum misereretur. ob vitam enim negligentiùs actam igne ſe pœnas ſoluere: moxq; hoc viſo expergefacta, ac poſt effuſas ad Deum preces lachrymasq; denuò in ſoporem depreſſa, iterum apparere, ac immortales gratias agere, pro matura liberatione: diceretq; tanti apud Deum Preces eius reputari; vt tam vitâ functis; quam ijs, qui adhuc ſupereſſent, ſubuenire auxilio poſſit.* Ita Montanus. 8.

Addimus Anglorum Regis ſororem virginem integerrimam, Tettam; quæ virgini ſorori defunctæ, & ob nonnullas peccatorum labeculas, pœnas adhuc luenti, veniam *oratione* obtinuit. Argumento fuit ipſius tumuli terra, quæ ſubſederat; & rurſum aſſurrexerat, hiatumq; inanem replebat. Hoc Rudolphus. Rabani diſcipulus, li. de S. Charitate, alias Lioba.

Cæterùm, quàmuis *Oratio* his Spiritibus proſit, non *omnis* tamen æquales habet vires. Alia aliâ eſt præſtantior. Vna aliâ plus iuuat. Quæ enim ab ijs, qui in Chriſti ſunt gratia, proficiſcitur, longè eſt præſtantiſsima: propterea, quòd non ſolùm vim habeat *impetrandi*; 9.

Digitized by Google

verùm etiam *ſatis faciendi*. Ab hac longè diſtat illa peccatorum hominum, quæ ſolam vim *impetrandi* obtinet.

10. Hinc eſt, vt *vno modo* tantùm Oratio peccatorum defunctis dicatur ſuffragari: *duobus* iuſtorum. Poſſunt peccatores impetrare defunctis requiem: iuſti poſſunt & requiem ijs impetrare, & pro ijſdem ſatisfacere, quod nequeunt peccatores: Hoc attendiſſe videtur Imperatrix Kunegundis, cùm animam defuncti mariti maluit *Religioſorum hominum Orationibus* eſſe commendatam; quòd *Iuſtorum*, vt dicebat, *Preces plurimum valeant apud Deum*. Habetur in Vita eius, apud Surium, Tom. 2.

CAP. LXXVI.

Quod, & quomodo Miſſæ ſacrificium iuuet piè defunctorum Spiritus, qui poſt mortem viuentium ſubſidia poſtulant.

1. Alterum ſubſidium, quo à purgandorum Spirituum moleſtia viuentes, & ipſi à tormentis liberantur, *ſacroſanctum altaris eſt Sacrificium*, de quo ſic poſt alios, Concilium Tridentinum, Can. 6. Seſſ. 22. Si quis dixerit Miſſæ Sacrificium eſſe tantùm laudis & gratiarum actionis; aut nudam commemorationem Sacrificij in Cruce peracti: non autem propitiatorium: vel ſoli prodeſſe ſumenti; neq; pro viuis & defunctis; pro peccatis, pœnis ſatisfactionibus, & alijs neceſſitatibus offerri debeat, anathema ſit.

2. Hoc grauiſsimos inſultus ſuſtinet à veteris religionis Hoſtibus. Sed tãtò conſtantiùs tenetur & defenditur à Catholicis, quantò maioribus præſidijs munitum eſt. Nullum hîc eorum deſideratur, quæ per ſe habet Oratio; de qua præcedenti Capite.

3. Primùm hîc eſt omnium, qui nunc ſunt, Catholicorum conſenſus; non tam verbis quàm rebus ipſis confirmatus. Nullum *Miſſæ ſacrificium* peragitur, in quo non *defunctorum fiat commemoratio*. Sunt præterea Miſſæ *pro defunctis*, vt vocamus, partim *anniuerſaria*, partim quæ *primo*, *ſeptimo*, atq; *trigeſimo depoſitionis die* celebrantur, &c.

4. Conſenſum hunc confirmant exempla Maiorum. Pro anima fratris Satyri *Sacrificium* obtulit B. Ambroſius, quemadmodum ex Oratione funebri conſtat, quam in obitu eiuſdem habuit. Pro matre B. Auguſtini idem *Sacrificium* fuiſſe oblatum, idem teſtatur Auguſtinus li. 9. Confeſſionum.

Sic

Sic D. Bernardus, cùm Verduini in Gallia ageret, *Sacrificium altaris* obtulit, pro Epiſcopo Oſtienſi recens defuncto: vt patet ca. 4. li. 4. Vitæ eius. S. Gallus Abbas pro Columbano, capite 25. eius vitę. Pro Gallo Ioannes Epiſcopus Conſtantienſis: in eiuſdem Galli Vita, cap. 29. S. Seuerus Rauennenſis Epiſcopus, pro Geminiano Præſule; in Vita ipſius, apud Surium, Tomo 1. Anſelmus pro anima Osberti, qui alieniori animo aliquando ab ipſo fuerat: in Vita ipſius ab Edinero Anglo conſcripta: apud Surium Tomo 2.

Præterea Hugo, Epiſcopus Gratianopolitanus, diem obitûs patris atq; matris dicitur celebrem feciſſe *tremendo Sacrificio*, quod pro ipſorum ſalute offerebat, quemadmodum teſtatur Guigo V. Prior primæ Carthuſiæ, dum Vitæ ipſius deſcribit curſum. Et Vdalricus Epiſcopus Auguſtanus cùm Adelbertum in prælio intellexiſſet occubuiſſe, primum quidem corpus Auguſtam defert, & honeſtæ ſepulturæ mandat; mox deinde Spiritum, *per ſacra immolationis hoſtiam* Deo rogat eſſe commendatum. Ita Bernardus Agienſis, in ipſius Vita, qui eundem, Romæ aliquando agentem, cùm nondum Epiſcopus eſſet, teſtatur ſenioris animam Deo inter *ſacra orationum libamina* commendaſſe.

Et Epiſcopus Herpipolenſis; Embrichus, quemadmodum in vita dilexit Babonem, Bambergenſem Epiſcopum, ita mortuum egregijs Chriſtianæ pietatis officijs proſecutus eſt. Humeros funeri ſubiecit: pro anima defuncti publicè *Miſſa Sacrificium* obtulit: & cathedram conſcendens ad præſentes maximo numero Auditores, egregiam habuit orationem funebrem. Vide vitam Babonis, apud Surium Tomo. 4.

Refert quoq; Venerabilis Beda lib. 3. Hiſt. Angl. de geſtis Regis Oſvvaldi, fratres Eccleſiæ Hagulſtaldenſis, ſingulis annis, pridie quàm Rex Oſvvaldus fuit occiſus, conuenire ſolitos, ad locum; vbi Crucem aliquando orationis cauſa erexerat: ibiq; preces pro ſalute animæ ipſius, & *victimam ſacræ Oblationis offerre*.

Habent hîc locum deſideria viuorum, qui pro ſe defunctis idem 5.
Miſſa ſacrificium offerri efflagitârunt: vt ſunt Ephrem, Syrus, in ſuo Teſtamento: Venerabilis Beda, in præfatione Vitæ S. Cuthberti, Epiſcopi Lindisfarnenſis, apud Surium, Tomo 2. Margareta Regina Scotiæ; in eius Vita apud Surium, & alij quàm plurimi. Et ne pluribus recenſendis moleſti ſimus, vnica oratione Beati Auguſtini concludimus, qui ſermone trigeſimo quarto de Verbis Apoſtoli, *docet Eccleſiam vniuerſam pro defunctis in ſacrificio Miſſa orare ſolere*.

Nec

Nec eſt, quod de ſancti Doctoris teſtimonio dubitemus. Extant Iacobi, & Clementis, aliorumque Liturgiæ, quæ hanc rem egregiè confirmant. Extant Concilia omnium Prouinciarum, quæ *Sacrificij* pro defunctis meminerunt. Vide Caput 82. huius Diſput.

6. In Veteri lege *hoc Sacrificio*, defunctorum animæ adiutæ non fuerunt. Nec mirum. Nouæ, non veteris legis eſt *ſacrificium*. Sed tamen *ſacrificiorum* virtute animæ non fuerunt deſtitutæ. Illa ipſa *Sacrificia* Veteris legis ipſis profuerunt, quemadmodum probat *Sacrificium*, quod pro interfectis in bello obtulit Dux, Iudas Machabæus, 2. Mach. 12. ex quo etiam B. Auguſt libro de Cura pro mortuis, cap. 1. probat noſtrum mortuis prodeſſe.

7. Cum exemplis conſentit veteris Eccleſiæ doctrina. Grauiſſima eſt oratio B. Chryſoſtomi, Hom. 69. ad Pop. *Non temerè*, inquit, *hac ab Aopoſtolis ſancita fuerunt; vt in tremendis Miſterijs defunctorum agatur commemoratio. Sciunt enim illis inde multum contingere lucrum, multam vtilitatem. In eandem ſententiam* loquitur B. Auguſtinus, de Verbis Apoſtoli, Serm. 32. *Hoc*, inquit, *à Patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia, vt pro ijs, qui corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt, cùm ad ipſum Sacrificium ſuo loco commemorantur, oretur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur.*

8. *Sed & Sacrificij* huius dignitas magnum hîc præbet argumentum. Neque enim duodecim tantùm millia talenta argenti, à Iuda Machabæo offeruntur; ſed infinitus gratiarum omnium theſaurus; videlicet vnigenitus Dei filius: idque per Eccleſiam, cuius charitas & deuotio Deo gratiſſima; vel per ipſum, verius, vnigenitum Dei filium. Idem enim hic offerens & res oblata; & eadem quoque oblatio. Qui enim ſemel pro peccatis Deo ſe obtulit, nunquam ſe offerre deſiſtit.quàmuis vnà cum ipſo,ipſa quoq;Eccleſia per ſuos miniſtros ipſum offerat,ſuaſque preces & vota, cum hoc *Sacrificio* coniungat.

9. Hinc quoque eſt, vt *Sacrificium* hoc pro defunctis oblatum vires magnas habuerit, quàmuis reuerâ defuncti non eſſent, pro quibus offerretur. Id inſigni exemplo oſtendit Ioannes Eleemoſynarius, Epiſcopus Alexandrinus: quemadmodum in Vita eius docet Leontius Neapoleos Epiſcopus. *A Perſis quidam abductus captiuus*, aiebat, *in cuſtodia, qua appellatur Lethe, aſſeruabatur vinctus. Lex autem erat apud Perſas, vt qui coniecti eſſent in eam cuſtodiam, nunquam reuocarentur* (& ea ratione conſentaneum eſt, eam fuiſſe vocatam

latam Lethen. i. obliuionem). Illinc autem cùm quidam affugiſſent,&in Cyprum veniſſent;affirmarunt parentibus adoleſcentis, eum in cuſtodia mortuum eſſe. Illi igitur tres, quotannis Synaxes celebrabant,tanquam eo mortuo. Quatuor anni præterierant: & ecce filius illinc aufugiens, redit domum. Quem cùm parentes non tanquam qui fugiſſet è cuſtodia,ſed tãquam, qui ſurrexiſſet è mortuis,cum magno ſtupore aſpexiſſent;&fuiſſent ineffabili voluptate repleti;retulerunt,quemadmodum ei mortuo,quæ fiunt mortuis, fecerint, Iuſta; indicantes quoque dies ſanctorum Epiphaniorum, ſalutaris Paſchæ & ſanctæ Pentecoſtes, quibus eadem perfecerunt. Hæc cùm ille audijſſet, & in memoriam reuocaſſet: parentibus affirmabat,quod his ipſis diebus fuerit relaxatus à vinculis,aduentu cuiuſdam , qui geſtabat lampadem,& omni ſecuritate perfunctus: diebus autem ſequentibus rurſus vinculis,ſicut prius, conſtrictus. Hæc Leontius.

Simile exemplum apud Gregorium magnum homilia 17. in Euangelia eſt videre.

Affert quoque pro eodem argumento aliud non minus prodigioſũ Venerabilis Beda, libro 4. Hiſt. Angl capite 20. quod ipſius verbis referimus. In præfato, inquit, prælio,quo occiſus eſt Rex Elbuinus, memorabile quoddam factum eſſe cõſtat, quod nequaquam ſilentio prætereundũ arbitror; ſed multorum ſaluti, ſi refeeratur,fore proficuũ. Occiſus eſt ibi inter alios de militia eius iuuenis,vocabulo Imma. Qui cùm die illo,& nocte ſequente, inter cadauera occiſorũ,ſimilis mortuo,iaceret:tandem recepto ſpiritu reuixit;ac reſidens ſua vulnera,vt potuit,ipſe alligauit. Quod dũ faceret,inuentus eſt,&captus à viris hoſtilis exercitus,& ad Dominũ ipſorũ,Comitem videlicet Edelredi Regis adductus. Ille ſuſcipiens eum,curam vulneribus egit. Et vbi ſanari cœpit,noctu eũ,ne aufugeret,vinciri prçcepit. Nec tamen vinciri potuit. Nam mox,vt abiere,qui vincierant ,eadem ſunt eius vincula ſoluta. Habebat enim germanum fratrem,cui nomen erat Tunna.preſbyterũ& Abbatẽ: qui cùm eum in pugna peremptum audiſſet,venit quærere;ſi fortè corpus eius inueniri poſſet, inuentumq; aliũ, illi per omnia ſimillimũ, putauit ipſum eſſe: quem ad Monaſteriũ ſuum deferens, honorificè ſepeliuit:& pro abſolutione animæ eius,ſæpe Miſſas facere curauit quarũ celebratione factũ eſt, quod dixi, vt nullus eũ vincire poſſet: quin continuò ſolueretur. Interea Comes,qui eũ tenebat, mirari & interrogare cœpit:quare ligari nõ poſſet: an fortè literas ſolutorias , de quibus fabulæ ferunt, apud ſe haberet,propter

quas ligari non poſſet. At ille reſpondit. Nihil ſe talium artium noſſe: ſed Habeo fratrem, inquit, presbyterum in mea Prouincia: & ſcio quia ille, me interfectum putans, pro me Miſſas crebras facit: & ſi nunc in alia vita eſſem, ibi anima mea per interceſsiones eius ſolueretur à pœnis. Multi itaque accenſi ſunt in fide ac deuotione pietatis ad orandum; vel eleemosynas faciendas; & offerendas Domino victimas Sacræ Oblationis, pro ereptione ſuorum, qui de ſeculo migrauerant. Intellexerunt enim, quòd Sacrificium ſalutare ad redemptionem valeret, & animæ & corporis ſempiternam. Hactenus Beda.

Tertium refert ex Petro Cluniacenſi Thomas Bozius, li. 15. cap. 2. de Notis Eccleſiæ. Et hoc Petri Cluniacenſis verbis aſſcribimus: Eſt in Gratianopolitano Epiſcopatu locus in venis ſubterraneis, plurimum ferri habens; quod multo incolarum & ruſticorum ſudore aſsiduè eruitur, ac fornacibus coctum & expurgatum, per circũiacentes terras fabris ferrarijs, vel quibuslibet, pro lucro venditur. Inde & villa, quã ijdẽ homines iuxta incolunt, Ferraria nuncupatur. Solent autem huiuſmodi homines, dum terræ abdita fodiẽdo perſcrutantur, ſpe maioris lucri longiùs procedere: & per ſubterraneos ſpecus pertinaciter maiorẽ ferri materiã perſcrutari. Hinc operi, dum quodnam tempore quidam Ruſticus indefeſſus inſtaret; & intima terræ fodiendo longius procederet: repente maxima moles terræ delapſa; aditum, per quem ingreſſus fuerat, obdurauit. Quia tamen fodiendo longius proceſſerat; ac multum poſt ſe ſpatij exhauſta terra inane reliquerat; mortem inuaſit; & velut in domo clauſa à validis munitionibus vndiq; circumſepta, egredi quidem non potuit, incolumis tamẽ permanſit. Sed tenebris tam tenebroſi carceris circumſeptus, ſpe omni euadendi ſublata, ac velut in amplo ſepulchro ſepultus, mortem ipſam adhuc viuens, iam ſe cernere exiſtimabat. Hunc iam per aliquot dies non apparentem, vxor ſua mortuum credens, ad animam eius ſpiritualibus beneficijs adiuuandam conuerſa eſt. Vnde per annum integrum, omni hebdomada, vnam ei Miſſam à Sacerdotibus celebrari faciens; & pro eo Panem, & Candelam offerens, ſalutari ſacramento, vt mos eſt Eccleſiæ, animæ defuncti mariti ſubuenire ſatagebat. Vna tamen, anni, hebdomada exiſtit, qua mulier, alijs intẽta negotijs, Miſſam, vt propoſuerat, marito prouidere neglexit. Ecce vero totius anni penè emenſo ſpatio, rurſus foſſores, metalli officio aſſueti, irrequieti inſtantes ad locum, in quò iam dictus Ruſticus adhuc viuens latebat

Digitized by Google

rebat, paulatim fodiendo perueniunt. Quorum dum voces, & malleorum ſonitus iam appropinquantium Ruſticus incluſus audiſſet; quantis potuit niſibus vociferari cœpit. Cuius illi vocem audientes, & (vt pote artis illius periti) hominis ſubterranei eſſe cognoſcentes; ſeſe inuicem cohortati ſunt: & ad eum tandem, poſt multum foſsionis laborem peruenerunt. Quem accenſis luminibus curiosè circumſpicientes, illum eſſe, quem anno iam præterito ibidē obrutum eſſe ſciebant, agnouerunt. Admirati, &, vt par erat, tantæ rei nouitate ſtupefacti, quomodo illic viuere potuiſſet, inſtantiſſimè inquirebant. At ille reſpondit; Iſto, quem modo remouiſtis, terræ obice foramini per quod intraueram, obiecto; cùm hoc carcere, quem videtis, retentus fuiſſem, atq; aliquantis diebus ſine cibo & lumine permanſiſſem; ſubito mihi iam pene deficienti, cum Pane ſimul, & lumine, quidam aſtitit; qui me confortatus, & ad cibum capiendum admonēs, tetras tenebras illa Candela, quam ferebat, clariſsimè illuſtrabat. Eo Pane, per ſpatium ſeptem aut octo dierum (vt mihi videbatur) refectus, totidem diebus illa Candela illuſtratus, & famis periculum euadebam; & huius foſſa tenebras euitebam. Poſt ſeptem dies verò vel octo, rurſus ille, qui prius cum recenti Pane, & renouato Lumine adueniebat, eaq; mihi dimittens recedebat. Hoc per vnius (vt mihi videbatur) anni excurſum, æquo pene temporis interuallo nunquam facere deſtitit: excepto vnius hebdomadæ ſpatio, quo mihi præſentiam ſuam, munusq; ſolitum, neſcio qua de cauſa ſubtraxit. Hoc illi ab eo audientes; & quod pro illo vxor eius, per totum illū annum fecerat, in memoriam reuocantes, cuncta ei protinus expoſuerunt: deinde hominē de cauernis illis ſubterraneis educentes, vxori propriæ, vicinis omnibus & populo ad tantum ſpectaculum concurrenti, mirū dictu, poſt annuam ſepulturam, incolumem reddiderunt. Qui ſimul cōgregati, & quod pro eo mulier fecerat, & quod ille de ſe narrabat, examinantes, eiſdem diebus Panem, quo reficiebatur, & Candelam, qua illuſtrabatur, & in illo ſpectu oblata fuiſſe inuenerunt, quibus mulier pro eius requie, & Miſſam celebrari faciebat, & ſacerdoti Miſſam celebranti, Panem ſimul, & Candelam offerebat. Hæc Cluniacenſis, & ex Cluniacenſi, Bozius.

Sunt & hîc exempla illorum, qui *Miſſæ Sacrificio* adiuti fuére. Produximus primo Capite hominem quendam, pro quo veriſimile eſt *ſalutarem hoſtiam* eſſe oblatam, qui, vt B. Gregorij verbis vtar (lib. 4. Dialog. c. 58.) *reuerſus ad balneum, eum minimè inuenit.* 10

Huic addimus, quod in Vita B. Anſelmi legitur, ipſum integros anno inſtitiſſe *Sacrificijs* quotidianis, pro amico defuncto; qui tandem apparens ſe Sancti precibus adiutum eſſe teſtatus eſt.

Tertium ex B. Gregorij, lib. 4. Dialogor. c. 54. licet adiungere. Iuſsit ille 30. diebus cōtinuis *Sacrificium altaris* offerri pro Iuſto Monacho; & hic poſtea apparens cuidam eiuſdem profeſsionis homini, illud ſibi profuiſſe ad libertatem à pœnis, eſt teſtatus.

Quartum præbet S. Bernardus, qui & ipſe pro quodam ex ſuis, quem cognouerat in alia vita expiari, *Sacrificium altaris* obtulit, & vt alij offerrent præcepit eundemq́; poſt aliquot dies à pœnis purgatorijs intellexit eſſe abſolutum. Ita in Vita eius lib. 1. cap. 10. VVilhelmus Abbas.

Quintum ſuppeditat Malachias, Hyberniæ Epiſcopus; qui cùm in ſomno percepiſſet per dies quadraginta ſororem defunctam nihil guſtaſſe; intellexit, cuius eſcæ inedia laboraret: & diligenter diſcuſſo numero, cognouit illo triginta dierum ſpacio ſe pro ſorore non obtuliſſe *hoſtiam altaris* incruentam. Repetit igitur *Sacrificia*; & poſt viſa eſt eidem ſoror in pulla veſte ſolum peruenire ad limē Eccleſiæ; nec vlterius poſſe. Intelligit ergo vir Sanctus, nec dum pro defuncta ſatisfactum. Rurſus igitur prioribus pietatis exercitijs inſiſtit, & poſt illa rurſus apparet ſoror; ſed iam in candida veſte, & in Eccleſiam introire. Quia tamen altare prohibebatur accedere; nec dum ſibi iudicabat *à Sacrificio* ceſſandum. Quid ergo? Reuertitur ad eadem officia iam quarto. & ab omni cognouit pœna ſororem tandem liberatam; poſtquam eandem cœtui Sanctorum vidit aſſociatam: Bernardus hæc in Vita Malachiæ. Pluribus opus non eſt. *Niſi Catholica Eccleſia*, inquit Iſidorus l. 1. de Officijs, c. 8. *crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum Spiritibus vel Eleemoſynam faceret, vel Deo Sacrificium offerret.*

11 Ex dictis manifeſtum eſt, *non fruſtra hoc Sacrificium pro defunctis peragi.* Verùm hoc non de illo tantùm dictum volumus; quod à Sacerdotibus, integræ & probatæ vitæ perficitur: verùm etiam illis, quorum mores minus probantur. Non officit hic Miniſtrorū indignitas: propterea, quod principale agēs in *Sacrificio hoc* Deus ſit, aut Eccleſia; ipſumque *Sacrificium ex opere operato*, vt in ſcholis loquimur, ſuum habeat valorem.

12 Sed tamen vt hoc certum: ita certum dignitatem Miniſtri hic plurimum valere: & efficere, vt quod ex ſe, & *opere operato* meritorium eſt, & ſatisfactorium: etiam ratione perſonæ offerentis, & miniſtrantis fiat meritorium & ſatiſfactiorum.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT LXXVII.

Qua ratione Eleemoſynæ liberant à moleſtijs, quas purgandi Spiritus quandoque afferunt.

QVam rationem tenuimus, vt probaremus piè defunctorum Spiritus iuuari Oratione, & ſalutari ſacrificio; eandem in *Eleemoſyna*, pro hac re, virtute demonſtranda ſequimur. 1

Pro ipſa eſt primùm Catholicorum conſenſus. Videmus pleruumque, ſi quando pinguioris fortunæ homines ex hac vita diſcedunt, mox largas à defunctorum amicis, pro defunctorum ſalute, fieri *Eleemoſynas*; eaſdemque repeti primo, tertio, ſeptimo, trigeſimo, atque anniuerſario depoſitionis die. Sed & ipſi defuncti, antequam ex hac vita diſcedant, illud (Luc. 16.) *facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cùm defeceritis &c.* ad ſe putat pertinere; & ob id pauperum haud poſtremam in extremis habent curam. 2

Eſt ſecundò pro eadem re ſtudium Maiorum: qui nos præceſſerunt, eandemque nobiſcum Chriſtianā legem ſunt profeſsi. Rem, quamuis certa eſt, paucis tamen exemplis illuſtraſſe non obierit. Primùm ſit Pammachij, cui teſtimonium dat S. Hieron. ad eundem: quod vxoris ſuæ ſanctam fauillam, oſſaque veneranda, *Eleemoſynarum balſamis rigâ rit*; ſciens ſcriptum: *Sicut aqua exſtinguit ignē, ita Eleemoſyna peccatum*, Eccleſ. 3. 3

Alterum eſt Hugonis, Gratianopolitani Epiſcopi: qui diem obitus matris atque patris *Eleemoſynis*, quo ad vixit, celebrem duxit. In Vita eius Guigo V. Prior primæ Carthuſiæ.

Tertium eſt coniugis Otthonis II. quæ Romæ agens: in Apoſtolorum templo mariti animam, & orationibus, & *Eleemoſynis* quas faciebat, Deo cupiebat eſſe commendatam. Ita in Vita S. Adalberti Martyris & Epiſcopi Pragenſis, apud Surium Tomo 2.

Quartum eſt Henrici Imperatoris: qui cùm in vita moleſtior fuiſſet Herberto, Archiepiſcopo Colonienſi, ipſum defunctum voluit proſequi largis *Eleemoſynis*, alijſque Chriſtianæ pietatis exercitijs. Hoc Rupertus Tuitienſis in Vita eius apud Surium, Tom. 4.

Quintum eſt Bambergenſis populi: qui pro Præſule ſuo Babone orationes ad Deū fudit, & in pauperes inſignes *Eleemoſynas* profudit; quemadmodum legere eſt in Actis eius Babonis, apud Surium, Tom. 4.

4 Eſt tertio pro *Eleemoſyna*, eorum exemplum, qui in veteri lege claruerunt. Iubetur Tobias, à patre, *panem & vinum ſuper ſepulturam iuſti conſtituere*, cap. 4. Quam quæſo ob cauſam? An fortè in defunctorum gratiam, vt habeant, quo ſe reficiant? cui hoc, vel per ſomnium, in mentem venit? Voluit pater filium inſtruere conuiuium, atq; pauperes vocare; vt illi poſt acceptam *Eleemoſynæ* gratiam, defunctorum animas Deo commendarent, & pro ipſorum ſalute orarent.

5 Sunt quoque Sanctiſsimorum Eccleſiæ Præſulem pro hac re tabulæ, & codices. *Oportet*, inquit Clemens Apoſtolorum diſcipulus Epiſt. 1. ad Iacob. fratrem Domini, *pro mortuis Eleemoſynas dare*. Et B. Chryſoſt. Hom. 20. *Si voluerimus*, inquit, *mortuo beneficere, Eleemoſynas demus*. Et Hom. 41. in priorem ad Cor. *Iuuetur*, inquit, *mortuus non lacrymis, ſed precib, & Eleemoſynis*. Et Hom. 3. in Ep. ad Philip. *Pauperibus*, inquit, *pro iis indeſinenter Eleemoſynas demus*. Et Hom. 21. in Acta. *Non fruſtra Eleemoſynæ fiunt pro defunctis*. Et B. Ambroſius, lib. 2. de Exceſſu fratris Satyri, hortatur parentes, vt portionem hæreditatis, quæ ad filios mortuos pertinebat, Spiritibus ipſorum, per *Eleemoſynas* pauperum tranſmittant.

6 Eleemoſynæ quoque præſtantia; & quam in Scripturis habet, commendatio, facilè oſtendit, quod probamus; ſed duo maximè. Alterum, quod Dominus doceat *nos recipi in æterna tabernacula per eos, quibus Eleemoſynas conferimus*: Luc. 6. Alterum, quòd illa ita *peccatum dicatur extinguere, quemadmodum ignem aqua*, Eccleſ. 3. Vtroque enim indigent hi Spiritus; vt, ſcilicet, & in æterna tabernacula recipiantur: & à peccato, id eſt, pœnis peccatorum, abſoluantur. Quocirca optimè Theophilactus, in 12. Lucæ, *Diſtributionis*, inquit, *& oblationes, quæ pro defunctis fiunt; non parum conducunt etiam iis, qui in grauioribus delictis mortui ſunt*.

7 Exempla eorum, qui *Eleemoſynis* adiuti ſunt, nulla proferimus: quia res clara eſt. An fruſtra *panem & vinum* ſuper ſepulturam iuſti poſuit Tobias? Fruſtra Pammachius oſſa vxoris *Eleemoſynarum balſamis* rigauit? Fruſtra ad *Eleemoſynas* pro defunctorum ſalute, faciendas hortati Clemens, Ambroſius, Chryſoſtomus? Fruſtra *eaſdem* fecerunt Hugo Epiſcopus Gratianopolitanus? Henricus Imperator? Coniux Otthonis II.? Ciuitas Bambergenſis? Optimè dixiſſe credendum eſt Iſidorum, l. 1. de Officiis capite 18. quando ſic loquitur. *Niſi Catholica Eccleſia crederet fidelibus defunctis dimitti peccata, non pro eorum Spiritibus vel Eleemoſynã faceret, vel Deo ſacrificiũ offerret*.

8 Porrò, quemadmodum non vna ratio Orationem omniũ, quæ pro

pro defunctis fiunt: ita neque vna *Eleemoſyna*. Alia illius eſt conditio, quæ priuato nomine ſuſcipitur, citra vllam notitiam & voluntatem eius, pro quo offertur: alia illius, quæ ex commiſsione fit defuncti; qui in viuis conſtitutus, ſalutis ſuæ cauſa, pecuniam aliquã aſsignat, quæ pœnam purgatoriam, per miniſtros, redimat. *Eleemoſyna* primo modo ſuſcepta, niſi ab eo fiat, qui in gratia eſt, parùm pro defuncto proficit. Deo enim, quod ex gratia & charitate ortum non eſt, *abſolute* gratum non eſt: tametſi ex liberalitate mera; opera *moraliter* tantùm bona mirificè interdum remuneret. At quæ ſecundo modo fit, nihil de valore perdit, quamuis etiam in grauiſsimis peccatis ſit, qui ex voluntate defuncti *Eleemoſynas* largitur; *Eleemoſyna* enim hæc non tam eſt illorum, qui proximè; erogant quàm dominorum, qui donant.

CAPVT LXXVIII.

Ieiunium etiam prodeſſe purgandis Spiritibus: & ab eorum moleſtia liberare viuentes.

QVas hactenus proſecuti ſumus rationes; eas peruulgata D. Auguſtini ſententia, ad defunctorum Spiritus iuuandos & ab eorum moleſtia ſe expediendi valere, iam probatum eſt. Solet his addi *Ieiunium* atque alienorum bonorum Reſtitutio, quæ apud defunctorum ſunt hæredes, quàm bene ſequentibus exponendum eſt: & hoc Capit. de Ieiunio. 1

De Ieiunio hoc certum, *magnas eius in Sacris Litteris eſſe commendationes.* Neque enim conſulitur ſolùm; ſed etiam præcipitur: & ad mala quæcunque depellenda: bona huius atque futuræ vitæ promerenda valere, tam ſunt multa, quæ probant; vt oleum atque operam perdere ſit, in his perceenſendis occupari. 2

Atque vt hoc certum, ita dubium non eſt, *per ſe ob corporis afflictionem & refrenandum carnis ſenſum ſuſcipi.* Quocirca licet Paulus, Antonius, Hilarion, cæterique eremi cultores, qui carni bellum indixerant: non negligerent vigilias, aſperum veſtitum, extremum corporis laborem: *Ieiunium* tamen, tanquam validiſsimum, aduerſus carnis inſultum, præſidium, in prima ſemper acie collocabant; nihilque perinde atque *Ieiunium*, ad Monachi profeſsionem pertinere, prædicabant, viuoque exemplo confirmabant: Imò verò qui aſsiduo *Ieiunio* ſe non macerarent, eos Monachi appellatione vix dignos cenſebant. 3

Nihilo-

Digitized by Google

4 Nihilominus, quemadmodum ad alia plurima vires habet magnas; ita *purgandorum Spirituum pœnas redimendas valere* qui negat; ignorat, quæ Maiorum de *Ieiunio* ſententia fuerit, atque opinio. Certè defunctos ipſo iuuari Angeli teſtimonium confirmat, apud Bedam, lib. 9. Hiſt. c. 13. Multos, inquit, preces viuentium, & eleemosynæ, & Ieiunia, & maxima celebratio, vt ante diem iudicij liberentur, iuuant.

5 Confirmat Sicæorum Archimandrita Theodorus; qui non oratione contentus, vnius hebdomadis *Ieiunium* pro defuncta matre ſuſcepit; teſte Gregorio presbytero, in eius Vita, apud Surium, Tomo 2. Confirmat Hincmarus, in Vita Sancti Remigij Archiepiſcopi Rhemenſis; qui defunctos ex purgatorijs pœnis docuit liberari fidelium precibus, eleemoſynis, *Ieiunijs*, fletibus, & hoſtiæ ſalutaris oblationibus. Omitto alios, quorum poſterius mentionem faciemus.

6 Hoc forſitan priſca Iudæorum conſuetudo confirmat; quos non ſolùm pro defunctis oraſſe, eleemoſynas erogaſſe, ſacrificia obtuliſſe; verùm longa quoque *Ieiunia* celebraſſe, certum eſt. Primo Regum. vltimò, habitatores Iabes Galaad, propter mortem Sauli & filiorum eius, ſeptem diebus *Ieiunio* ſe leguntur maceraſſe. Secundo Reg. cap. 3. Dauid *idem* præſtitit, cum manipularibus ſuis; poſtquam de morte Abner factus eſt certior.

7 Eodem pertinere videtur Veterum *fletus & planctus* ad plures ſæpe dies productus. Nullum ſiquidem dubium, quin eiuſmodi *luctui* alias quoque, quæ rei præſenti conuenirent, afflictiones adiunxerint. Imò verò Chriſtus Dominus ipſum formale *Ieiunium*, *luctus* nomine, & appellatione deſignat. Nam cùm diſcipuli Ioannis, cum eo expoſtularent atque dicerent: *Quare nos & Pharisæi ieiunamus frequenter, Diſcipuli autem tui non ieiunant?* reſpondit illis Ieſus, Matthæi 9. *Nunquid poſſunt filij ſponſi lugere* (hoc eſt ieiunare) *quamdiu cum illis eſt ſponſus?*

8 Nec exempla hic deſiderantur eorum, qui *Ieiunijs* viuorum à purgatorijs pœnis ſunt liberati. Petierat quadraginta dierum *Ieiunium* presbyter quidam, Arnolphus à S. Remberto Bremenſi Archiepiſcopo, cui poſt mortem apparuerat, neceſsitates ſuas ipſi exponens: & abſoluto quadraginta dierum *ieiunio*, grati animi ſignificatione, eidem Remberto ſe omni pœna ſolutum eſſe ſignificauit. Surius To. 1. in Vita Sancti Remberti.

Sic *Ieiunio*, quod Sancta Lutgardis virgo, pro defuncto Simone, nobili

Digitized by Google

nobili quodam viro, ſuſcepit; intellexit eundem quieti Sanctorum donatum, & ab omni moleſtia purgatorij ignis liberatum. Ita Thomas Cantipratenſis in Vita eius apud Surium, Tom. 5. Sic Lioba, & ipſa ſanctiſsima Virgo, intellexit profuiſſe *Ieiunium* triduanum, cum precibus coniunctum; quod pro virgine quadam indixerat, poſtquam à pœnis cognouit eandem eſſe abſolutam. Hoc in Vita eius Rudolphus, Rabani diſcipulus, ca. 4.

Cæterum, quod de Oratione priuata diximus; videlicet, non niſi ex mera liberalitate illam, apud Deum ſatisfacere & valere; ſi ab eo, pro defunctis ſuſcipiatur, qui extra Dei gratiam eſt: idem de *Ieiunio* cenſendum eſt; ex Dei, ſcilicet, liberalitate ſolùm illud defunctis prodeſſe. 9.

Atque hoc non de illo ſolùm intelligimus, quod ſponte à viuentibus ſuſcipitur; verùm etiam illo, quod ex defunctorum ſuſcipitur commiſſione. Neque enim huius *Ieiunij*, quod ex commiſſione ſuſcipitur; eadem ratio, quæ Eleemoſynæ; quàm ſeruus nequam pro Domino facit. Dum ſeruus de pecunia Domini ſui facit Eleemoſynam; opus illud propriè domini eſt, non ſerui: quocirca malitia miniſtri non vitiat opus. At dum ſubditus *ieiunat*; opus ſubditi eſt; non domini. 10.

CAP. *LXXIX.*

An, & quomodo, alieni Reſtitutio, piè defunctorum Spiritus iuuet: & viuentes ab ipſorum infeſtatione liberet.

INter ſuffragia, quibus defunctorum Spiritus illi, qui purgantur, iuuantur, etiam *alieni Reſtitutionem* poſuit S. Brigitta Virgo. Sed ſi rem exactiùs diſcutiamus, inueniemus quidem illam omnino ad ſalutem eſſe neceſſariam; veruntamen inter *Suffragiorum genera*, quibus defuncti iuuantur, propriè reponendam non eſſe. 1.

Priùs illud primò B. Auguſtini ſententiâ manifeſtum eſt; aſſerentis *Peccatum, niſi reſtituatur ablatum, remitti non poſſe.* Tum etiam inde colligitur, quod aliena reſtituere, non eſt pro peccato, quod iniquâ ablatione in Deum admiſſum eſt, Deo ſatisfacere; ſed à peccandi libidine deſiſtere. Quouſque enim, quod poſſum, & iure reſtituere debeo, non reſtituo; in Dei & proximi offenſa ſemper perſiſto. Quocirca quemadmodum ad vitam æternam omnino neceſſum 2.

Nn eſt,

eſt, vt à peccato deſiſtamus; ita, vt aliena dominis ſuis reſtituamus.

3. Inter Suffragia verò defunctorum illam numerari *non debere*, vel ex iam dictis manifeſtum eſt. Quis idcirco animas defunctorum à pœnis, quas iuſtiſſimas ſuſtinent, eripi dixerit; quod à conſuetudine peccandi ceſſent viuentes?

4. Alia ſuffragiorum genera hoc nomine mortuos iuuant, quia pietatis quædam ſunt opera, quæ ex commiſerationis affectu, liberè à viuentibus in defunctorum gratiam ſuſcipiuntur. *At Reſtitutio* non liberè ſuſcipitur, prorſus eſt neceſſaria. Et ſuſcipitur, non commiſerationis affectu erga pauperes; ſed ne ipſi viuentes, ſi ſibi hac in parte deſint, diſpendium ſalutis irreparabile patiantur.

5. Et quid eſt, ob quod defunctis *illam* prodeſſe, dici debeat? Vel enim ipſi, cùm viuerent, *aliena reſtituere* non potuerunt: & omni culpâ atque reprehenſione vacant. Vel potuerunt; ſed *reſtituere* noluerunt; & ſalutis iacturam fecerunt. Vel hæredibus ſuis, quantum in ipſis fuit, vt poſt mortem reſtituerent, mandauerunt: atque hîc ſi *Reſtitutio* ſecuta non eſt, omnis hæredum, non defunctorum culpa eſt. Quòd ſi negligentiùs eandem hæredibus mandauerunt; & negligentia mortifera non fuit; ipſa non *Reſtitutione alieni*, quæ per hæredes fit; ſed purgatorio igne expiabitur.

6. Si *alieni Reſtitutio* illos, vt dicitur, à purgatorijs pœnis liberaret; nónne omnino tam diu purgatorijs pœnis detineri dicendum eſt, quam diu *Reſtitutio alieni* facta non fuerit? Quid verò, ſi nunquam fiat? ſemper propter aliorum negligentiam infelices erunt, piè in Chriſto defunctorum Spiritus? Quis credat?

7. Rurſus, ſi *alieni Reſtitutio* iuuat; nónne ſtatim, vt illa facta fuerit, à pœnis eripientur defuncti? Quid verò, ſi negligentia maiorem pœnam mereatur? Etenim pro ratione peccatorum atque negligentiæ; purgatorias pænas, à defunctis exigi dubium nullum eſt.

8. Eſt hæc purgandorum Spirituum conditio, vt quas ſuſtinent; pro ſuis delictis & erratis, pœnas ſuſtineant. Iam verò, quod *aliena* poſt ipſorum mortem *non reſtituantur*; non ipſorum; ſed hæredum; & quorum eſt extremam voluntatem exequi, delictum eſt, & peccatum.

9. Sed ad viuos dicuntur quidam redijſſe, & *alieni Reſtitutionē*, quę ipſorum culpâ contracta fuit, perſuaſiſſe. Sit hoc ita. Veruntamen perſuaſerunt non tanquam ſibi profuturam; ſed tanquam viuentium bonum.

10. Neque hoc mirum videri debet. Cùm enim boni ſint Spiritus, & viuen-

Digitized by Google

viuentium ſalutis amantes, qui redeunt; vt viuentibus benè ſit, & vt malum non patiantur, omnino petere credendum eſt. Quocirca & inter alia *alieni* poſſunt *Reſtitutionem* vrgere: præſertim apud eos, quibus viuentibus peccati occaſionem aliquam ſe dediſſe iudicauerint.

Interim tamen, nec hæc eorum admonitio, quemadmodum nec ipſa *alieni Reſtitutio*, pœnarum aliquod ſubleuamen eſt. Nihil eorum, quæ defunctorum Spiritus agunt, ipſos releuat. Benè pati poſſunt: benè agere, quo vel ſibi, vel alijs quippiam mereantur, non poſſunt: Quemadmodum nec pro ſe, nec pro alijs facere poſſunt ſatis. 11.

Vnum in alieni *Reſtitutione* fortaſsis eſt, quod ipſos iuuat: hoc ſcilicet, ſi ipſa pietatis ſtudio ab hæredibus fiat, atque cum deſiderio, vt ijs, quorum nomine fit, benè fiat; & à miſeria, in qua ſunt, eripiantur. Hic pietatis affectus, quædam quaſi viuorum pro defunctis Oratio eſt; cuius magnas ad Spiritus ſubleuandos eſſe vires, ſuperiùs demonſtratum eſt, Capite 75. 12.

CAP. LXXX.

An, & quomodo iuuentur purgandi Spiritus Peregrinationibus, quas viuentes ipſorum causâ perſoluunt.

SEquitur, vt quid de *Peregrinationibus*, quas defunctorum Spiritus aliquando poſtulant: & quibus ipſi dum viuerent, ſe obligârunt, ſentiendum ſit, definiamus: atque, Vtrum ita illæ *neceſſario à viuis*, in defunctorum gratiam ſuſcipiendæ ſint, vt niſi perſoluantur, optatâ requie perfrui nequeant, oſtendamus. 1.

Primùm hic certum eſt, *Peregrinationum vſum antiquiſsimum eſſe.* Nam & Apoſtolorum temporibus(ne vlterius progediamur) viguerunt: & Apoſtolorum exemplo confirmantur. Sanctiſſimus Martyr Ignatius, ad B. Ioannem Euangeliſtam ſcribens, ipſum plurimum obteſtatur, vt ſibi liceat *petere Hieroſolymam, viſendorum Sanctorum cauſâ.* Clemens Romanus, tertius poſt B. Petrum Pontifex, & eiuſdem egregius diſcipulus, li. 1. Recognit. teſtatur ſe, vna cum Sanctiſſimo Petro, *Sanctorum ſepulchra viſitâſſe.* Et iter D. Pauli, *quod Hieroſolymam ſuſcepit*, vt ibidem Penticoſten celebraret(Act. 20.) egregiè, ſi D. Hieronymo fides habenda (Epiſt. 7. ad Marcellam) *Peregrinationum* vſum commendat. 2.

3. Deinde certum eſt, *& celeberrimum earundem vſum exſtitiſſe.* Probant hoc iam dicta; ſed inprimis Chriſti exemplum, qui vnà cum parentibus, ſecundum conſuetudinem, *Hieroſolymam dicitur aſcendiſſe*, cùm annorum eſſet duodecim: & eorum deinde, qui omnibus temporibus floruerunt. Neq; enim *vlla* ætas fuit, quæ *Peregrinantium* exempla non ſuppeditat. Nos in ſingulis, vnum proferimus, aut alterum.

Prima ſuppeditat, quos iam recenſuimus, Petrum, Paulum, Clementem, atq; Ignatium.

Secunda Originem; qui teſte Euſebio, li. 6. c. 11. *Romam*, & D. Alexandrum, qui *Hieroſolymam eſt peregrinatus*, vt habet Hieronymus de Viris illuſtribus in Alexandro.

Tertia Conſtantinum, atq; eiuſdem matrem Helenam, quorum *hac loca ſancta inuiſit*, ille Chriſtianos, vt *eadem inuiſerent*, templo egregio Hieroſolymis in monte Caluariæ exſtructo, inuitauit, teſte Nicephoro li. 8. ca. 50. & li. 9. ca. 32.

Quarta Eudoxiam, atque Hieronymum. Et vterque quidem Paleſtinam, *religionis cauſa, perluſtrauit*: Illa verò hoc non contenta, decies millies ſextarios olei ad vſum lucernarum Templo ſacro contulit, quemadmodum Zonaras teſtatur, Tom 3. de Theodoſio.

Quinta vniuerſum propemodum Chriſtianum orbem, quem pietas Iuſtiniani Imperatoris exſtructis plurimis Templis, & eiſdem Sanctorum Reliquijs exornatis attraxit.

Sexta ætas præter alios offert Chriſtianiſſimos Galliæ Reges, Clodoueum atque Childericum. Hic vnà cum alijs multis *inuiſit ſepulchrum S. Germani*, poſtquam paraliticum ibidem intellexit ſanitati reſtitutum; vt ſcribit Gregorius Turonenſis li. 5. c. 32. Ille pugnaturus Contra Gothos, victoriam ſperauit certiorem, ſi *Peregrinatione*, ſuo nomine, ad Reliquias D. Martini ſuſceptâ, eius patrocinium poſtulaſſet. Et hoc Gregorius Turonenſis. li. 2. ca. 37.

4. Certum eſt tertiò, *non fuiſſe infructuoſas*. Nonne Theodoſius Imperator *victoriam contra Eugenium obtinuit*, poſtquam priùs *Sanctorum ſepulchris aduolutus iacuiſſet*? Habet hoc Euſebius, li. 11. ca. 33. Nonne Sidonius Apollinarius, Aruernenſis Epiſcopus, ad B. Hieronymum ſcribens (li. 1. Epiſt. 5.) ingenuè fatetur ſe ad *limina Apoſtolorum ſpe ſanitatis obtinendæ profectum & voti compotem eſſe factum*? Infinita ſunt pro hoc Argumento exempla apud Auguſtinum, li. 22. de Ciuit. Dei, ca. 8. De iis, qui Reliquias SS. Geruaſij & Protaſij viſitârunt, ſic ſcribit B. Ambroſ. (Epiſt. 85) *Cognouiſtis*, inquit, *imò vidiſtis ipſi multos à Dæmonijs vexatos purgatos: plurimos etiam, vbi veſtes Sanctorum*

mani-

manibus contigerunt, quibus laborabant, debilitatibus abſolutos. Domeſtica & quotidiana exempla omittimus.

Sic dubium non eſt *cum egregijs virtutibus eſſe coniunctas.* Hanc ob cauſam Maiores noſtri alias ſuſceperunt: ad easque ſuſcipiendas alios inuitârunt; & eos, qui religioſè ſuſcepiſſent, commendârunt. Quid quòd minus pietatis atque religionis ſe habere exiſtimarent, niſi in ijs locis Chriſtum adorâſſent, in quibus plurimum(vt B. Hieronymus loquitur) Euangelium de patibulo coruſcauit? 5.

Quintò dubium non eſt, *culpâ carere eos, quinimò rem Deo gratam praſtare, qui voto ad has Peregrinationes ſuſcipiendas Deo ſe obſtringunt.* An quod per ſe bonum eſt præſtare, vt id faciamus, *voto* nos obſtringere nequimus? Quodcunque tandem bonum eſt, ſi ad id præſtandum *voto* ſe mortales obſtringunt; & melius redditur, & Deo ſit gratiùs atque acceptabilius. 6.

Facit verò votum, vt quod per ſe liberum eſt, neceſſariò præſtandum ſit, poſtquam Deo fuerit promiſſum. quocirca & ijs, *qui ex voto Peregrinationes ſuſcipiunt, ſumma incumbit neceßitas, vt illas perſoluant.* Hinc optimè Beatus Hieronymus Ruſticum hortatur (Epiſt. 46.) vt *Peregrinationem*, quam ad Sancta Paleſtinæ loca vouerat, perſolueret. *Redde*, inquit, *quod praſente Domino vouiſti*; *ne ante rapiaris, quàm tuam ſponſionem impleas.* Atque hoc 6. loco conſtitutum ſit. 7.

Hinc iam clarum eſt, *crimine eos non vacare, qui quas Deo promiſerunt, non perſoluunt Peregrinationes.* Diſplicet Deo *infidelis & ſtulta promiſsio*; Eccleſ. 5. & damnationem quædam dicuntur habere, quæ *primam fidem irritam fecerunt*, id eſt, non præſtiterunt, quæ Deo vota fecerunt, 1. Timoth. 5. Hæc omnia certa. 8.

Sed quid, Si ex hac vita quidem diſceſſiſſent, nondum perſolutis, quas vouiſſent, *Peregrinationibus*? detrimentum ne aliquod ſalutis, ob hoc, paterentur? Et ſi ipſorum ſalus deſperata nondum eſt; poſſuntne viuentes ipſorum nomine *Peregrinationes*, cum defunctorum fructu, ſuſcipere? atque ipſorum votis ſatisfacere? Denique, Itane neceſſaria eſt hæc votorum perſolutio; vt quamdiu reddita non fuerint, à cælorum regno excluſi ſint miſeri? Hæc præcipua præſentis argumenti Capita.

Primum Caput *diſtinguendum eſt.* Vel enim viuentium *quadam culpâ*, accidit, cur minus Peregrinatio promiſſa perſoluta ſit; vel nulla ipſorum hic eſt culpa. Si nulla viuentium interuenit culpa: nec iacturam ſalutis faciunt, cum ex hac vita diſcedunt: nec diſpendium aliquod huius nomine patiuntur. Si culpa interuenit: pro qualitate 10.

Ipſius, reatus eſt pœnę Etenim ſi mortifera eſt, deſperata eſt ſalus: ſi venialis purgatoriâ pœnâ expiatur.

11. Atq; vt purgatoriâ pœnâ defunctorum expiari poteſt culpa hęc, *ita poteſt viuorum ſubſidio tolli*. Quidni in hac re viuorum ſuffragia proderunt defunctorum Spiritibus; quæ in quibuſcunq; alijs leuamen afferre poſſunt? An deterior hic mortuorum, quàm in alijs conditio?

12. Poſſunt in hoc negotio iuuari piè defuncti fideles. Et quidem iuuari poſſunt *Peregrinationibus* etiam iuſtorum, quas defunctorum nomine viui ſuſcipiunt; non propterea ſolùm, quod ſic votis ſuis per amicos defuncti dicantur ſatisfacere; verùm etiam, quia *Peregrinationis* hoc officium ſine *corporis moleſtia* non ſuſcipitur, & *cum oratione* ſemper coniunctum eſt: quæ vtraque, quam defunctis proſit, ex ſupra dictis manifeſtum eſt. Atque ita ſecundo Capiti reſponſum ſit.

13. Cęterum, Quid ſi *Peregrinatio* nulla ſuſcipiatur, miſeri ne ſemper erunt defunctorum Spiritus, qui eaſdem Promiſerunt? Hoc tertio loco explicandum eſt. Reſpondetur verò breuiter, quod res eſt, *Non ſemper fore miſeros*. Nam cùm pro qualitate delicti pœna purgatorij ſuſtineatur, tum demum ipſius erit finis, quando pro negligentia ſatisfactum erit, ex qua *Peregrinatio* debita intermiſſa eſt.

14. Quàm miſera eſſet Spirituum conditio, qui ex hac vita diſcedunt: ſi requiem habere ante non poſſunt; quàm perſoluerunt vota, ad quæ ſeſe, cùm viuerent, obſtrinxerunt? Nónne aut perpetuò Purgatoriæ illis pœnę ſunt ſubeundę; aut omnibus facultas facienda, vt ad viuos redeant, & viuorum patrocinia implorent? Quis hæc credat?

15. Præterea nec iuſtitiæ leges ſeruarentur, ſi mox, vt *Peregrinatio* debita, à viuis, defunctorum nomine, perfecta eſt, defuncti pœnâ liberarentur. Etenim fieri poteſt, vt leui negotio *Peregrinatio* perficiatur; negligentia verò, propter quam intermiſſa eſt, maiorem mereatur pœnam. Et rurſum, laborioſa admodum ſit *Peregrinatio*, negligentia autem, ex qua intermiſſa eſt, ſit admodum leuis, leuique pœnâ expianda. At iniquum eſt, vt grauis negligentia leui pœnâ; & leuis negligentia graui expietur ſupplicio.

16. Quocirca quemadmodum *Peregrinatione* viuorum votis horum Spirituũ fieri poteſt ſatis; ita poſt quibuſq; operibus pietatis, quorum ſæpiùs mentionem fecimus. Quòd ſi tamen quidam ſint Spiritus, qui *Peregrinationes* pro ſe fieri poſtulant; non ita poſtualre credendum eſt; quaſi aliâs ad optatam requiem peruenire nequeát; ſed quod

Digitized by Google

quòd hìc plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus, iuuentur Cereis & accenſis Luminibus.

PVrgandos Spiritus accenſis Cereis & Luminibus iuuari 1.
ex ipſorum circa mortuos vſu, non immeritò quis ſuſpicabitur. *Neq; enim hîc paruum eſt, neq; ſimplex.* Nam mox, vt animam exſpirârunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores, pro viuorum facultatibus, apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipſorum ſepulchris. Adhibentur Sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipſis, in Eccleſia, die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniuerſario peraguntur. Sæpè etiam extra hæc in defunctorum memoriam, nunc pro viuentium pietate; nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur.

Nec noſtris tantùm temporibus hæc obſeruantur. Obſeruata 2.
quoque fuerunt priſcis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, ſapientia atq; nobilitate illuſtres. In funere B. Virginis *Cereos ardenteſq; Faces,* prælatos fuiſſe, teſtatur Nicephorus li. 2. Cap. 22.

Refert Theodoretus, li. 5. c. 35. cucurriſſe per pelagus, quaſi per terram, populum Chriſtianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuiſſe; vbique lætitiæ argumenta reliquiſſe; quando Beati Chryſoſtomi corpus tranſlatum eſt.

Gregorius Nazianzenus, Oratione de laudibus Cæſarij, ad piam pompam, quâ corpus fratris elatum fuit, putat pertinere, quòd mater *Faces* geſtârit *incenſas.*

Centurio quem Diuus Petrus conuertit, moriens, congregatis omnibus Chriſtianis, cum Presbytero Eunomio, cum *Cereis accenſis* ſepelitur; vt narrat in eius Vita Metaphraſtes, apud Laurentium Surium, die 13. Sept.

Meminit *Lampadum* atq; *Cereorum* B. Hieronymus: dum illuſtrem Paulæ his verbis deſcribit pompam, Tom. 1. Epiſt. 22. cap. 13. ad Euſtochium: *Paula,* inquit, *tranſlata Epiſcoporum manibus & ceruicem feretro ſubijcientibus, cùm alij Pontifices Lampades Cereoſq; præferrent; alij choros pſallentium ducerent* &c.

De Conſtantino Imperatore hæc ſcribit Euſebius, in eius Vita li. 4. *Cadauer,* inquit, *in capſula collocatum, & purpureo tegmine coopertum, Conſtantinopolim delatum eſt, & in baſilica ſub altiſſimis* gr-

Ipſius, reatus eſt pœnę Etenim ſi mortifera eſt, deſperata eſt ſalus: ſi venialis purgatoriâ pœnâ expiatur.

11. Atq; vt purgatoriâ pœnâ defunctorum expiari poteſt culpa hęc, *ita poteſt viuorum ſubſidio tolli*. Quidni in hac re viuorum ſuffragia proderunt defunctorum Spiritibus; quæ in quibuſcunq; alijs leuamen afferre poſſunt? An deterior hic mortuorum, quàm in alijs conditio?

12. Poſſunt in hoc negotio iuuari piè defuncti fideles. Et quidem iuuari poſſunt *Peregrinationibus* etiam iuſtorum, quas defunctorum nomine viui ſuſcipiunt; non propterea ſolùm, quod ſic votis ſuis per amicos defuncti dicantur ſatisfacere; verùm etiam, quia *Peregrinationis* hoc officium ſine *corporis moleſtia* non ſuſcipitur, & *cum oratione* ſemper coniunctum eſt: quæ vtraque, quam defunctis proſit, ex ſupra dictis manifeſtum eſt. Atque ita ſecundo Capiti reſponſum ſit.

13. Cęterum, Quid ſi *Peregrinatio* nulla ſuſcipiatur, miſeri ne ſemper erunt defunctorum Spiritus, qui eaſdem Promiſerunt? Hoc tertio loco explicandum eſt. Reſpondetur verò breuiter, quod res eſt, *Non ſemper fore miſeros*. Nam cùm pro qualitate delicti pœna purgatorij ſuſtineatur, tum demum ipſius erit finis, quando pro negligentia ſatisfactum erit, ex qua *Peregrinatio* debita intermiſſa eſt.

14. Quàm miſera eſſet Spirituum conditio, qui ex hac vita diſcedunt: ſi requiem habere ante non poſſunt; quàm perſoluerunt vota, ad quæ ſeſe, cùm viuerent, obſtrinxerunt? Nónne aut perpetuò Purgatoriæ illis pœnę ſunt ſubeundę; aut omnibus facultas facienda, vt ad viuos redeant, & viuorum patrocinia implorent? Quis hæc credat?

15. Præterea nec iuſtitiæ leges ſeruarentur, ſi mox, vt *Peregrinatio* debita, à viuis, defunctorum nomine, perfecta eſt, defuncti pœnâ liberarentur. Etenim fieri poteſt, vt leui negotio *Peregrinatio* perficiatur; negligentia verò, propter quam intermiſſa eſt, maiorem mereatur pœnam. Et rurſum, laborioſa admodum ſit *Peregrinatio*, negligentia autem, ex qua intermiſſa eſt, ſit admodum leuis, leuique pœnâ expianda. At iniquum eſt, vt grauis negligentia leui pœnâ; & leuis negligentia graui expietur ſupplicio.

16. Quocirca quemadmodum *Peregrinatione* viuorum votis horum Spirituũ fieri poteſt ſatis; ita poſt quibuſq; operibus pietatis, quorum ſæpiùs mentionem fecimus. Quòd ſi tamen quidam ſint Spiritus, qui *Peregrinationes* pro ſe fieri poſtulant; non ita poſtualre credendum eſt; quaſi aliàs ad optatam requiem peruenire nequeāt; ſed quod

quòd hic plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus, iuuentur Cereis & accenſis Luminibus.

PVrgandos Spiritus accenſis Cereis & Luminibus iuuari ex ipſorum circa mortuos vſu, non immeritò quis ſuſpicabitur. *Neq; enim hîc paruum eſt, neq; ſimplex.* Nam mox, vt animam exſpirârunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores, pro viuorum facultatibus, apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipſorum ſepulchris. Adhibentur Sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipſis, in Eccleſia, die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniuerſario peraguntur. Sæpè etiam extra hæc in defunctorum memoriam, nunc pro viuentium pietate; nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur. 1.

Nec noſtris tantùm temporibus hæc obſeruantur. Obſeruata quoque fuerunt priſcis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, ſapientia atq; nobilitate illuſtres. In funere B. Virginis *Cereos ardenteſq; Faces*, prælatos fuiſſe, teſtatur Nicephorus li. 2. Cap. 22. 2.

Refert Theodoretus, li. 5. c. 35. cucurriſſe per pelagus, quaſi per terram, populum Chriſtianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuiſſe; vbique lætitiæ argumenta reliquiſſe; quando Beati Chryſoſtomi corpus tranſlatum eſt.

Gregorius Nazianzenus, Oratione de laudibus Cæſarij, ad piam pompam, quâ corpus fratris elatum fuit, putat pertinere, quòd mater *Faces* geſtârit *incenſas.*

Centurio quem Diuus Petrus conuertit, moriens, congregatis omnibus Chriſtianis, cum Presbytero Eunomio, cum *Cereis accenſis* ſepelitur; vt narrat in eius Vita Metaphraſtes, apud Laurentium Surium, die 13. Sept.

Meminit *Lampadum* atq; *Cereorum* B. Hieronymus: dum illuſtrem Paulæ his verbis deſcribit pompam, Tom. 1. Epiſt. 22. cap. 13. ad Euſtochium: *Paula*, inquit, *translata Epiſcoporum manibus & ceruicem feretro ſubijcientibus, cùm alij Pontifices Lampades Cereoſq; præferrent; alij choros pſallentium ducerent* &c.

De Conſtantino Imperatore hæc ſcribit Euſebius, in eius Vita li. 4. *Cadauer*, inquit, *in capſula collocatum, & purpureo tegmine coopertum, Conſtantinopolim delatum eſt, & in baſilica ſub altiſſimis*

gr-

Digitized by Google

Ipſius, reatus eſt pœnę Etenim ſi mortifera eſt, deſperata eſt ſalus: ſi venialis purgatoriâ pœnâ expiatur.

11. Atq; vt purgatoriâ pœnâ defunctorum expiari poteſt culpa hęc, *ita poteſt viuorum ſubſidio tolli*. Quidni in hac re viuorum ſuffragia proderunt defunctorum Spiritibus; quæ in quibuſcunq; alijs leuamen afferre poſſunt? An deterior hic mortuorum, quàm in alijs conditio?

12. Poſſunt in hoc negotio iuuari piè defuncti fideles. Et quidem iuuari poſſunt *Peregrinationibus* etiam iuſtorum, quas defunctorum nomine viui ſuſcipiunt; non propterea ſolùm, quod ſic votis ſuis per amicos defuncti dicantur ſatisfacere; verùm etiam, quia *Peregrinationis* hoc officium ſine *corporis moleſtia* non ſuſcipitur, & *cum oratione* ſemper coniunctum eſt: quæ vtraque, quam defunctis proſit, ex ſupra dictis manifeſtum eſt. Atque ita ſecundo Capiti reſponſum ſit.

13. Cęterum, Quid ſi *Peregrinatio* nulla ſuſcipiatur, miſeri ne ſemper erunt defunctorum Spiritus, qui eaſdem Promiſerunt? Hoc tertio loco explicandum eſt. Reſpondetur verò breuiter, quod res eſt, *Non ſemper fore miſeros*. Nam cùm pro qualitate delicti pœna purgatorij ſuſtineatur, tum demum ipſius erit finis, quando pro negligentia ſatisfactum erit, ex qua *Peregrinatio* debita intermiſſa eſt.

14. Quàm miſera eſſet Spirituum conditio, qui ex hac vita diſcedunt: ſi requiem habere ante non poſſunt; quàm perſoluerunt vota, ad quæ ſeſe, cùm viuerent, obſtrinxerunt? Nónne aut perpetuò Purgatoriæ illis pœnę ſunt ſubeundę; aut omnibus facultas facienda, vt ad viuos redeant, & viuorum patrocinia implorent? Quis hæc credat?

15. Præterea nec iuſtitiæ leges ſeruarentur, ſi mox, vt *Peregrinatio* debita, à viuis, defunctorum nomine, perfecta eſt, defuncti pœnâ liberarentur. Etenim fieri poteſt, vt leui negotio *Peregrinatio* perficiatur; negligentia verò, propter quam intermiſſa eſt, maiorem mereatur pœnam. Et rurſum, laborioſa admodum ſit *Peregrinatio*, negligentia autem, ex qua intermiſſa eſt, ſit admodum leuis, leuiſque pœnâ expianda. At iniquum eſt, vt grauis negligentia leui pœnâ; & leuis negligentia graui expietur ſupplicio.

16. Quocirca quemadmodum *Peregrinatione* viuorum votis horum Spirituũ fieri poteſt ſatis; ita poſt quibuſq; operibus pietatis, quorum ſæpiùs mentionem fecimus. Quòd ſi tamen quidam ſint Spiritus, qui *Peregrinationes* pro ſe fieri poſtulant; non ita poſtualre credendum eſt; quaſi aliàs ad optatam requiem peruenire nequeãt; ſed quod

quòd hic plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus, iuuentur Cereis & accenſis Luminibus.

PVrgandos Spiritus accenſis Cereis & Luminibus iuuari 1.
ex ipſorum circa mortuos vſu, non immeritò quis ſuſpicabitur. *Neq; enim hîc paruum eſt, neq; ſimplex.* Nam mox, vt animam exſpirârunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores, pro viuorum facultatibus, apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipſorum ſepulchris. Adhibentur Sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipſis, in Eccleſia, die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniuerſario peraguntur. Sæpè etiam extra hæc in defunctorum memoriam, nunc pro viuentium pietate; nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur.

Nec noſtris tantùm temporibus hæc obſeruantur. Obſeruata 2.
quoque fuerunt priſcis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, ſapientia atq; nobilitate illuſtres. In funere B. Virginis *Cereos ardenteſq; Faces*, prælatos fuiſſe, teſtatur Nicephorus li. 2. Cap. 22.

Refert Theodoretus, li. 5. c. 35. cucurriſſe per pelagus, quaſi per terram, populum Chriſtianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuiſſe; vbique lætitiæ argumenta reliquiſſe; quando Beati Chryſoſtomi corpus tranſlatum eſt.

Gregorius Nazianzenus, Oratione de laudibus Cæſarij, ad piam pompam, quâ corpus fratris elatum fuit, putat pertinere, quòd mater *Faces* geſtârit *incenſas.*

Centurio quem Diuus Petrus conuertit, moriens, congregatis omnibus Chriſtianis, cum Presbytero Eunomio, cum *Cereis accenſis* ſepelitur; vt narrat in eius Vita Metaphraſtes, apud Laurentium Surium, die 13. Sept.

Meminit *Lampadum* atq; *Cereorum* B. Hieronymus: dum illuſtrem Paulæ his verbis deſcribit pompam, Tom. 1. Epiſt. 22. cap. 13. ad Euſtochium: *Paula*, inquit, *tranſlata Epiſcoporum manibus & ceruicem feretro ſubijcientibus, cùm alij Pontifices Lampades Cereoſq; præferrent; alij choros pſallentium ducerent* &c.

De Conſtantino Imperatore hæc ſcribit Euſebius, in eius Vita li. 4. *Cadauer*, inquit, *in capſula collocatum, & purpureo tegmine coopertum, Conſtantinopolim delatum eſt, & in baſilica ſub altiſſimis gr-*

Ipſius, reatus eſt pœnę Etenim ſi mortifera eſt, deſperata eſt ſalus: ſi venialis purgatoriâ pœnâ expiatur.

11. Atq; vt purgatoriâ pœnâ defunctorum expiari poteſt culpa hęc, *ita poteſt viuorum ſubſidio tolli*. Quidni in hac re viuorum ſuffragia proderunt defunctorum Spiritibus; quæ in quibuſcunq; alijs leuamen afferre poſſunt? An deterior hic mortuorum, quàm in alijs conditio?

12. Poſſunt in hoc negotio iuuari piè defuncti fideles. Et quidem iuuari poſſunt *Peregrinationibus* etiam iuſtorum, quas defunctorum nomine viui ſuſcipiunt; non propterea ſolùm, quod ſic votis ſuis per amicos defuncti dicantur ſatisfacere; verùm etiam, quia *Peregrinationis* hoc officium ſine *corporis moleſtia* non ſuſcipitur, & *cum oratione* ſemper coniunctum eſt: quæ vtraque, quam defunctis proſit, ex ſupra dictis manifeſtum eſt. Atque ita ſecundo Capiti reſponſum ſit.

13. Cęterum, Quid ſi *Peregrinatio* nulla ſuſcipiatur, miſeri ne ſemper erunt defunctorum Spiritus, qui eaſdem Promiſerunt? Hoc tertio loco explicandum eſt. Reſpondetur verò breuiter, quod res eſt, *Non ſemper fore miſeros*. Nam cùm pro qualitate delicti pœna purgatorij ſuſtineatur, tum demum ipſius erit finis, quando pro negligentia ſatisfactum erit, ex qua *Peregrinatio* debita intermiſſa eſt.

14. Quàm miſera eſſet Spirituum conditio, qui ex hac vita diſcedunt: ſi requiem habere ante non poſſunt; quàm perſoluerunt vota, ad quæ ſeſe, cùm viuerent, obſtrinxerunt? Nónne aut perpetuò Purgatoriæ illis pœnę ſunt ſubeundę; aut omnibus facultas facienda, vt ad viuos redeant, & viuorum patrocinia implorent? Quis hæc credat?

15. Præterea nec iuſtitiæ leges ſeruarentur, ſi mox, vt *Peregrinatio* debita, à viuis, defunctorum nomine, perfecta eſt, defuncti pœnâ liberarentur. Etenim fieri poteſt, vt leui negotio *Peregrinatio* perficiatur; negligentia verò, propter quam intermiſſa eſt, maiorem mereatur pœnam. Et rurſum, laborioſa admodum ſit *Peregrinatio*, negligentia autem, ex qua intermiſſa eſt, ſit admodum leuis, leuiſque pœnâ expianda. At iniquum eſt, vt grauis negligentia leui pœnâ; & leuis negligentia graui expietur ſupplicio.

16. Quocirca quemadmodum *Peregrinatione* viuorum votis horum Spirituũ fieri poteſt ſatis; ita poſt quibuſq; operibus pietatis, quorum ſæpiùs mentionem fecimus. Quòd ſi tamen quidam ſint Spiritus, qui *Peregrinationes* pro ſe fieri poſtulant; non ita poſtualre credendum eſt; quaſi aliâs ad optatam requiem peruenire nequeãt; ſed quod

quòd hic plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus, iuuentur Cereis & accenſis Luminibus.

PVrgandos Spiritus accenſis Cereis & Luminibus iuuari ex ipſorum circa mortuos vſu, non immeritò quis ſuſpicabitur. *Neq; enim hîc paruum eſt, neq; ſimplex.* Nam mox, vt animam exſpirârunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores, pro viuorum facultatibus, apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipſorum ſepulchris. Adhibentur Sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipſis, in Eccleſia, die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniuerſario peraguntur. Sæpè etiam extra hæc in defunctorum memoriam, nunc pro viuentium pietate; nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur. 1.

Nec noſtris tantùm temporibus hæc obſeruantur. Obſeruata quoque fuerunt priſcis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, ſapientia atq; nobilitate illuſtres. In funere B. Virginis *Cereos ardenteſq; Faces*, prælatos fuiſſe, teſtatur Nicephorus li. 2. Cap. 22. 2.

Refert Theodoretus, li. 5. c. 35. cucurriſſe per pelagus, quaſi per terram, populum Chriſtianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuiſſe; vbique lætitiæ argumenta reliquiſſe; quando Beati Chryſoſtomi corpus tranſlatum eſt.

Gregorius Nazianzenus, Oratione de laudibus Cæſarij, ad piam pompam, quâ corpus fratris elatum fuit, putat pertinere, quòd mater *Faces* geſtârit *incenſas*.

Centurio quem Diuus Petrus conuertit, moriens, congregatis omnibus Chriſtianis, cum Presbytero Eunomio, cum *Cereis accenſis* ſepelitur; vt narrat in eius Vita Metaphraſtes, apud Laurentium Surium, die 13. Sept.

Meminit *Lampadum* atq; *Cereorum* B. Hieronymus: dum illuſtrem Paulæ his verbis deſcribit pompam, Tom. 1. Epiſt. 22. cap. 13. ad Euſtochium: *Paula*, inquit, *tranſlata Epiſcoporum manibus & ceruicem feretro ſubijcientibus, cùm alij Pontifices Lampades Cereoſq; præferrent; alij choros pſallentium ducerent* &c.

De Conſtantino Imperatore hæc ſcribit Euſebius, in eius Vita li. 4. *Cadauer*, inquit, *in capſula collocatum, & purpureo tegmine coopertum*, *Conſtantinopolim delatum eſt*, *& in baſilica ſub altiſſimis gr-*

3. Deinde certum eſt, *& celeberrimum earundem vſum exſtitiſſe.* Probant hoc iam dicta; ſed inprimis Chriſti exemplum, qui vnà cum parentibus, ſecundum conſuetudinem, *Hieroſolymam dicitur aſcendiſſe*, cùm annorum eſſet duodecim: & eorum deinde, qui omnibus temporibus floruerunt. Neq; enim *vlla* ætas fuit, quæ *Peregrinantium* exempla non ſuppeditat. Nos in ſingulis, vnum proferimus, aut alterum.

Prima ſuppeditat, quos iam recenſuimus, Petrum, Paulum, Clementem, atq; Ignatium.

Secunda Originem; qui teſte Euſebio, li. *6. c. 11. Romam*, & D. Alexandrum, qui *Hieroſolymam eſt peregrinatus*, vt habet Hieronymus de Viris illuſtribus in Alexandro.

Tertia Conſtantinum, atq; eiuſdem matrem Helenam, quorum *hæc loca ſancta inuiſit*, ille Chriſtianos, vt *eadem inuiſerent*, templo egregio Hieroſolymis in monte Caluariæ exſtructo, inuitauit, teſte Nicephoro li. 8. ca. 50. & li. 9. ca. 32.

Quarta Eudoxiam, atque Hieronymum. Et vterque quidem Paleſtinam, *religionis cauſa, perluſtrauit*: Illa verò hoc non contenta, decies millies ſextarios olei ad vſum lucernarum Templo ſacro contulit, quemadmodum Zonaras teſtatur, Tom 3. de Theodoſio.

Quinta vniuerſum propemodum Chriſtianum orbem, quem pietas Iuſtiniani Imperatoris exſtructis plurimis Templis, & eiſdem Sanctorum Reliquijs exornatis attraxit.

Sexta ætas præter alios offert Chriſtianiſſimos Galliæ Reges, Clodoueum atque Childericum. Hic vnà cum alijs multis *inuiſit ſepulchrum S. Germani*, poſtquam paraliticum ibidem intellexit ſanitati reſtitutum; vt ſcribit Gregorius Turonenſis li. 5. c. 32. Ille pugnaturus Contra Gothos, victoriam ſperauit certiorem, ſi *Peregrinatione*, ſuo nomine, ad Reliquias D. Martini ſuſceptâ, eius patrocinium poſtulaſſet. Et hoc Gregorius Turonenſis, li. 2. ca. 37.

4. Certum eſt tertiò, *non fuiſſe infructuoſas*. Nonne Theodoſius Imperator *victoriam contra Eugenium obtinuit*, poſtquam priùs *Sanctorum ſepulchris aduolutus iacuiſſet?* Habet hoc Euſebius, li. 11. ca. 33. Nonne Sidonius Apollinarius, Aruernenſis Epiſcopus, ad B. Hieronymum ſcribens (li. 1. Epiſt. 5.) ingenuè fatetur ſe ad *limina Apoſtolorum ſpe ſanitatis obtinendæ profectum & voti compotem eſſe factum?* Infinita ſunt pro hoc Argumento exempla apud Auguſtinum, li. 22. de Ciuit. Dei, ca. 8. De iſs, qui Reliquias SS. Geruaſij & Protaſij viſitârunt, ſic ſcribit B. Ambroſ. (Epiſt. 85) *Cognouiſtis*, inquit, *imò vidiſtis ipſi multos à Dæmonijs vexatos purgatos: plurimos etiam, vbi veſtes Sanctorum*

mani-

manibus contigerunt, quibus laborabant, debilitatibus abſolutos. Domeſtica & quotidiana exempla omittimus.

Sic dubium non eſt *cum egregijs virtutibus eſſe coniunctas.* Hanc ob cauſam Maiores noſtri alias ſuſceperunt: ad easque ſuſcipiendas alios inuitârunt; & eos, qui religiosè ſuſcepiſſent, commendârunt. Quid quòd minus pietatis atque religionis ſe habere exiſtimarent, niſi in ijs locis Chriſtum adorâſſent, in quibus plurimum (vt B. Hieronymus loquitur) Euangelium de patibulo coruſcauit? 5.

Quintò dubium non eſt, *culpâ carere eos, quinimò rem Deo gratam praſtare, qui voto ad has Peregrinationes ſuſcipiendas Deo ſe obſtringunt.* An quod per ſe bonum eſt præſtare, vt id faciamus, *voto* nos obſtringere nequimus? Quodcunque tandem bonum eſt, ſi ad id præſtandum *voto* ſe mortales obſtringunt; & melius redditur, & Deo fit gratiùs atque acceptabilius. 6.

Facit verò votum, vt quod per ſe liberum eſt, neceſſariò præſtandum ſit, poſtquam Deo fuerit promiſſum. quocirca & ijs, *qui ex voto Peregrinationes ſuſcipiunt, ſumma incumbit neceßitas, vt illas perſoluant.* Hinc optimè Beatus Hieronymus Ruſticum hortatur (Epiſt. 46.) vt *Peregrinationem*, quam ad Sancta Paleſtinæ loca vouerat, perſolueret. *Redde*, inquit, *quod præſente Domino vouiſti; ne ante rapiaris, quàm tuam ſponſionem impleas.* Atque hoc 6. loco conſtitutum ſit. 7.

Hinc iam clarum eſt, *crimine eos non vacare, qui quas Deo promiſerunt, non perſoluunt Peregrinationes.* Diſplicet Deo *infidelis & ſtulta promiſſio*; Eccleſ. 5. & damnationem quædam dicuntur habere, quæ *primam fidem irritam fecerunt*, id eſt, non præſtiterunt, quæ Deo vota fecerunt, 1. Timoth. 5. Hæc omnia certa. 8.

Sed quid, Si ex hac vita quidem diſceſſiſſent, nondum perſolutis, quas vouiſſent, *Peregrinationibus?* detrimentum ne aliquod ſalutis, ob hoc, paterentur? Et ſi ipſorum ſalus deſperata nondum eſt; poſſuntne viuentes ipſorum nomine *Peregrinationes*, cum defunctorum fructu, ſuſcipere? atque ipſorum votis ſatisfacere? Denique, Itane neceſſaria eſt hæc votorum perſolutio; vt quamdiu reddita non fuerint, à cælorum regno excluſi ſint miſeri? Hæc præcipua præſentis argumenti Capita.

Primum Caput *diſtinguendum eſt.* Vel enim viuentium *quadam culpâ*, accidit, cur minus Peregrinatio promiſſa perſoluta ſit; vel nulla ipſorum hic eſt culpa. Si nulla viuentium interuenit culpa: nec iacturam ſalutis faciunt, cum ex hac vita diſcedunt: nec diſpendium aliquod huius nomine patiuntur. Si culpa interuenit: pro qualitate 10.

 ipſius

quòd hîc plures rationes, quibus iuuentur, aliquando concurrant.

CAP. LXXXI.

An, & qua ratione purgandi Spiritus, iuuentur Cereis & accenſis Luminibus.

PVrgandos Spiritus accenſis Cereis & Luminibus iuuari ex ipſorum circa mortuos vſu, non immeritò quis ſuſpicabitur. *Neq; enim hîc paruus eſt, neq; ſimplex.* Nam mox, vt animam exſpirârunt, cadaueri nunc plures, nunc pauciores, pro viuorum facultatibus, apponuntur. Ornant deinde pompam funebrem. Superponuntur ipſorum ſepulchris. Adhibentur Sacrificijs, & orationibus, quæ pro ipſis, in Eccleſia, die tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniuerſario peraguntur. Sæpè etiam extra hæc in defunctorum memoriam, nunc pro viuentium pietate; nunc ex defunctorum vltima voluntate, in templis, ad Dei honorem accenduntur. 1.

Nec noſtris tantùm temporibus hæc obſeruantur. Obſeruata quoque fuerunt priſcis, & temporibus Maiorum: & quidem apud homines pietate, doctrina, ſapientia atq; nobilitate illuſtres. In funere B. Virginis *Cereos ardentesq; Faces,* prælatos fuiſſe, teſtatur Nicephorus li. 2. Cap. 22. 2.

Refert Theodoretus, li. 5. c. 35. cucurriſſe per pelagus, quaſi per terram, populum Chriſtianum: *Lampadibus & Cereis* omnia impleuiſſe; vbique lætitiæ argumenta reliquiſſe; quando Beati Chryſoſtomi corpus tranſlatum eſt.

Gregorius Nazianzenus, Oratione de laudibus Cæſarij, ad piam pompam, quâ corpus fratris elatum fuit, putat pertinere, quòd mater *Faces* geſtârit *incenſas.*

Centurio quem Diuus Petrus conuertit, moriens, congregatis omnibus Chriſtianis, cum Presbytero Eunomio, cum *Cereis accenſis* ſepelitur; vt narrat in eius Vita Metaphraſtes, apud Laurentium Surium, die 13. Sept.

Meminit *Lampadum* atq; *Cereorum* B. Hieronymus: dum illuſtrem Paulæ his verbis deſcribit pompam, Tom. 1. Epiſt. 22. cap. 13. ad Euſtochium: *Paula,* inquit, *tranſlata Epiſcoporum manibus & ceruicem feretro ſubijcientibus, cùm alij Pontifices Lampades Cereosq; præferrent; alij choros pſallentium ducerent* &c.

De Conſtantino Imperatore hæc ſcribit Euſebius, in eius Vita li. 4. *Cadauer,* inquit, *in capſula collocatum, & purpureo tegmine coopertum, Conſtantinopolim delatum eſt, & in baſilica ſub altiſſimis*

gr-

gradibus depoſitum, Luminibus ſuper candelabris aureis circum circa accenſis.

In ſepultura Danielis Stylitæ (quem Zeno Imperator ſui Imperij *Oraculum* dicere ſolebat) etſi in ipſa baſi, & pede ſuæ columnę ſepeliretur, nec vſquam funus efferretur; tamen præſente Euphemio Epiſcopo ſtabant ex vtraque parte tumuli, clerici, qui *Faces* ferrent, & *Lampades* tenerent manibus; & ea canerent, quæ cani ſolent in deceſſu. Hæc in eius vita Simeon Metaphraſtes.

Sic cum *Cereis* terræ mandatum eſſe corpus Crotildis, Reginæ Francorum, teſtatur Gregorius Turonenſis li. 1. c. 4. Hiſtoriæ: quemadmodum cum *ijſdem* corpus Regis Clodouæi, eodem Gregorio teſte, li. 8.

3. Et ſi in hac re D. Auguſtini ſententia locum habet, quâ ad Traditionem Apoſtolicam illa refert, *quæ in Eccleſia obſeruantur: & à Concilijs definita & conſtituta non ſunt; nec ſacrarum Scripturarum authoritate confirmata*; profectò hunc *Cereorum* vſum ab Apoſtolis eſſe profectum, aut probatum; vel poſſumus credere, vel ſuſpicari debemus. Quem enim alium horum primum authorem conſtituemus?

4. Sed *proſuntné* purgandorum Spiritibus? Exiſtimo perſæpè *viuorum eſſe ſolatia*; & quemadmodum pleraque alia, pompam funebrem ornare. Eſſe etiam egregia *monumenta*, quæ viuentes de magnis rebus admoneant. Eſſe *pietatis argumenta*, quibus viui amorem ſuum erga defunctos teſtantur. Denique *purgandorum Spirituum aliquando grata ſubſidia & ſubleuamina. Hoc poſtremum hic.*

5. Quando verò? Ex *fine* hoc eorum, qui *Lumina* conſtituunt, & *Cereos* accendunt, definiendum eſt, non ex ipſis Cereis, aut Luminibus. *Cerei* per ſe ad propulſandas tenebras faciunt. quoſcunque alios fines habent, pro hominum, nunc viuorum, nunc defunctorum voluntate ſortiuntur; qui quemadmodum rebus adiaphoris omnibus, ita *Cereis* atque *Luminibus* fines dare poſſunt.

6. Atque vt ad varios fines, *Cereos* ſeruire velle poſſunt, variasque ob cauſas accendere: ita poſſunt velle prodeſſe purgandis Spiritibus ijs, qui hominum ſuffragijs iuuari poſſunt. Quidni in pietatis ſtudio proderunt piè in Chriſto defunctis; ſi cum viuentium ſæpe graui detrimento ſeruiunt in rebus profanis?

7. Veruntamen non *quæcunq;* hic viuorum intentio ſufficere videtur. Quid ſi ſimpliciter, vt defunctis proſunt, nulla alterius habitâ ratione accendatur? *Cultus diuini* hîc rationem habendam exiſtimamus; ſi prodeſſe illis debeant. Vt quemadmodum Eleemoſyna pro defunctis

247

defunctis erogata, *tunc* defunctis prodeſt, cum in vſum cedit pauperum: ita *tunc* defunctis proſint accenſi *Cerei*; quando pro defunctorum incolumitate ad Dei cultum obſeruandum, atque amplificandum accenduntur.

Hinc eſt, vt optimè dixerit B. Athanaſius, Sermone in eos, qui obdormierunt (citatus à Damaſceno in ſermone. Quod qui in fide hinc migrarunt, ſacris operationibus, & viuorum beneficijs multùm iuuentur) tum plurimam retributionem habere, & defunctis prodeſſe *Oleum* & *Ceram*; quando holocauſti rationem induunt. Verba eius hæc ſunt: *Si quis*, inquit, *diem obierit, licet in aërem deponatur inhumatus, ne omiſeris Oleum & Ceram, inuocato Chriſto Deo, ad ſepulchrum accendere. Accepta enim ſunt Deo, plurimamque ſecum referuntur retributionem. Oleum enim & Cera holocauſtum eſt: incruentæ autem hoſtiæ oblatio propitiatio eſt, quod verò in pauperes collocatur beneficium, omnis bonæ retributionis argumentum eſt.* 8.

Atque hoc fine *accenſos Cereos* purgandis Spiritibus prodeſſe Chriſtianus homo dubitare non poteſt. Si enim ſtipes in pauperes erogata, prodeſt hiſce Spiritibus, quando pro ipſorum incolumitate, à viuentibus erogatur; quidni iiſdem prodeſſent Cerei, ad Dei altiſſimi honorem atque cultum accenſi? 9.

Orationem primùm his defunctis Spiritibus prodeſſe, alias docuimus. At vel oratio quædam ſunt à Chriſtianis accenſi in defunctorum gratiam *Cerei*; vel certè non ſunt ſine Oratione. Proderunt igitur ipſis. 10.

Omnino, quemadmodum Ieiunium, quod ad carnis afflictionem facit *per ſe*, non defunctis, ſed viuis prodeſt: prodeſt autem defunctis; ſi viui hoc ipſis prodeſſe per modum *Suffragij* velint: ita quæ à viuis accenduntur *Lumina* & *Cerei*, quàmuis non *per ſe*: pro viuorum tamen voluntate atque intentione, in defunctorum vtilitatem atque emolumentum cedere poſſunt. 11.

Bonum à Chriſtianis nullum ſuſcipi poteſt, quod non, ſi velint, & peccatum nullum obſtet, in proximorum & defunctorum poſſint conferre emolumentum. At Bonum quoddam eſt, ad Dei gloriam, diuinique nominis cultum *Cereos* accendere. Poſſunt igitur id, & non fruſtra ad defunctorum conferre ſubſidium atque ſolatium. 12.

Ex dictis colligitur *duobus modis* purgãdos Spiritus, ex *Luminibus* & *Cereis* accenſis, fructum capere. Primo; ſi ad hunc finem ipſi, dum in viuis adhuc agerent, ſumptus faciant, *Oleumq́, Ceram* atq; *Lumina* 13.

Digitized by Google

procurent: Deinde, ſi *hac* ipſorum iam defunctorum nomine præſtent alij.

14. In hoc poſteriori neceſſe eſt, vt qui defunctorum cauſa hæc faciunt, in gratia ſint; nulliusq́; mortalis criminis ſibi conſcij, ſi quidem Spiritibus ipſa velint proficere. In priori hoc neceſſarium non eſt. Eadem huius, quæ eleemoſynarum, quæ à diuerſis conferri poſſunt, ratio. De quo Capite 77.

CAP. LXXXII.

In Miſſæ Sacrificio, præ reliquis, plurimum præſidij ad iuuandos piè defunctorum Spiritus poſuiſſe Maiores.

1. MOdos, quibus purgandi Spiritus à pœnis; & viuentes ab ipſorum moleſtia liberantur, explicauimus. Vnum dictis adijciendum. Oſtendendum, ſcilicet, *præ reliquis principem locum obtinere Sacrificium Miſſæ*, quàmuis enim hoc Catholici facilè intelligant; quia tamen quidam, tantùm abeſt, vt credant, vt potiùs plurimum putent obeſſe; vel vt his os obſtruamus; pro Miſſa, pauca adijcienda ſunt.

2. *Vno* verò, *vno*, quod à *Maiorum exemplo* ſumitur, contenti erimus argumento. *Hi plurimis modis* Miſſæ præſtantiam atque dignitatem, *præ reliquis*, quibus piè defuncti iuuantur præſidijs, declarant.

3. Principio hoc demonſtrant, quòd *ipſa Apoſtolorum ætate Sacrificium Altaris, pro defunctis, obtulerint. Oblationem pro defunctis annuâ die facimus*, inquit Tertullianus, Scriptor antiquiſſimus, de Corona Militis. Similia habet lib. de Monogamia, & in Exhortatione Caſtitatis, & in 2. lib. ad Vxorem. Sed clariùs hoc probant Liturgiæ Iacobi Apoſtoli, atque Marci Euangeliſtæ; quæ & *viuorum*, & *mortuorum* neceſſitates Deo commendant.

4. Secundo, quod *Sacrificium etiam pro defunctis docuerint offerendum*. Licet hoc quidem ex recepta à Maioribus conſuetudine colligere; ſed tamen diſerta eſt hic etiam S. Clementis oratio, libro. 6. Conſtitutionum Apoſtolicarum, cap. 19. *Pro fratribus*, inquit ille, *qui in Domino mortui ſunt, offerte in Eccleſiis veſtris.* Accedit his Sanctus Ambroſius; qui lib. 2. Epiſtol. 8. ad Fauſtinum, de obitu Sororis,

Digitized by Google

ris,docet ipſam non tam deplorandam, quàm proſequendam orationibus: nec mœſtificandam Fauſtini lachrymis, ſed *oblationibus* animam eius Domino commendandam. Accedit Ioannes Eleemoſynarius,qui Synaxes *iubebat pro ijs celebrari,* qui in Domino piè obdormijſſent;aſſerens *defunctis plurimum prodeſſe,* quæ pro ipſis fierent commemorationes , atque *Sancta Miniſteria* ; quemadmodum de ipſo ſcribit Leontius,Neapoleos Epiſcopus,in Vita Ioannis.

Tertiò,quòd *crediderint & docuerint , Hoc ex Apoſtolica Traditione profectum eſſe.* Sufficerent hic Liturgiæ Iacobi,atque Marci : ſed placet aſſcribere,quod habet Dionyſius,ca. 7. Eccleſ. Hierarch. *De prece,*inquit, *pro defunctis facienda, ex diuinis Ducibus , id eſt Apoſtolis, Traditio peruenit ad nos ,* Chryſoſtomus in eandem ſententiam loquitur. *Non fruſtra,*inquit,*ab Apoſtolis* (Hom.3.ad Philip. *ſancitum eſt; vt in celebratione venerandorum Myſteriorum , memoria fiat eorum , qui hinc deceſſerunt.* Hæc totidem verbis,Hom.96.ad Populum Antiochenum. Cum Chryſoſtomo B.Auguſtinus conſentire videtur.Sic enim habet,de Verbis Apoſtoli,32.Ser. *Hoc à Patribus traditum vniuerſa obſeruat Eccleſia, vt pro ijs, qui corporis & ſanguinis Chriſti communione defuncti ſunt,cùm ad ipſum Sacrificium ſuo loco commemorantur, oretur : ac pro illis quoque id offerri commemoretur.* 5.

Quartò, quòd *hoc beneficium nullo modo putarint differendum; ſed mox pro ſalute defunctorum peragendum.* Etenim Miſſæ Sacrificium fiebat etiam pro defunctis , antequam ipſorum corpora tumulo mandarentur,præſentibus corporibus:& orantes,ad intentiùs orandum impellentibus. Docet hoc Dionyſius Areopagita, quemadmodum teſtatur,l.1. cap.23.Durantus,de Ritibus Eccleſiæ.Sic Conſtantinum cum Liturgia ſepultum eſſe atteſtatur Euſebius,lib. 4. de Vita Conſtantini,cap.71.D.Bernardus de Malachia, nondum ſepulto,(ca.18.Vitæ eius) *Interim,* inquit, *parantur exequiæ , offertur pro eo Sacrificium,conſummantur ex more omnia,cum ſumma deuotione.* 6.

Quintò,quòd *Omnibus Temporibus , Omnibusq; Locis , conſtanter ab ipſis celebratum ſit.* Pro hoc clariſſimum eſt teſtimonium Damaſceni. Eius hæc oratio eſt (Oratione , quod qui in fide hinc migrarunt &c.) *Diui autem Apoſtoli,*inquit,*diſcipuli Saluatoris, qui totum mũdi circulum vnum,cœpere prædicandi verbo,quod ſuis oculis viderant in tremendis,impollutis,vitalibusq; Sacramentis memoriam eorum , qui fideliter obdormiuerunt,habendam edixerunt: quod adhuc firmiter , atque adeò ſine contradictione obſeruat Apoſtolica Eccleſia & Dei , à finibus vſque ad fines terræ;ab eoq; tempore vſque in præſens,& in finem mundi vſque.* 7.

Digitized by Google

Ex eodem capite oſtendit conſuetudinem Sacrificandi pro defunctis eſſe *Apoſtolicam Traditionem*, Iſidorus his verbis (libro. 1. de Eccleſiaſt. Officijs c. 18. *Sacrificium pro fidelium defunctorum requie offerre, vel pro ijs orare; quia per totum Orbem cuſtoditur; credimus quod ab ipſis Apoſtolis traditum ſit.*

Sed & hic ſeruiunt nobis Concilia, quæ in omnibus propemodum Chriſtiani Orbis Prouincijs celebrata ſunt, & Sacrificij, pro defunctis, tanquam receptiſſimi & vſitatiſſimi præclaram faciunt mentionem. Pro *Africa* eſt Concilium III. Carthaginenſe, ca. 29. & IV. c. 79. Pro *Hiſpania* Bracarenſe I. c. 34. & 39. Pro *Gallia* Cabilonenſe, vt habet Canon: Viſum eſt, de Conſecrat. diſt. 1. Pro *Germania*, VVormatienſe ca. 10. Pro *Italia* Concilium VI. ſub Symmacho. Pro *Græcia*, ca. 69. Capitulorum ex Græcis Synodis, collectorum à Martino Bracarenſi Epiſcopo.

8. Sextò, quòd *ſingulis annis ipſo dormitionis anniuerſario, Miſſæ Sacrificium pro defunctis repetiuerint.* Meminit huius conſuetudinis Tertullianus, de corona Militis: Damaſcenus Sermone de fidelibus defunctis De eodem ſic Gregorius Nazianzenus, Oratione 10. in laudem Cæſarij. *Atque alia quidem perſoluimus*, inquit, *alia verò dabimus, Anniuerſarios honores & commemorationes offerentes.*

9. Septimò, quòd *non annuis ſolùm dormitionis diebus; ſed & tertio, & nono, & quadrageſimo, hanc hoſtiam obtulerint*: quemadmodum iam citatus teſtatur Damaſcenus. Præterea *Trigeſimo* die, pro ſe, Sacrificium hoc offerri petijt Ephrem, in ſuo teſtamento. Pro *quadrageſimo* ſic loquitur B. Ambroſius, de Obitu Theodoſij: *Eius ergo Principis & proximè conclamauimus obitum, & nunc Quadrageſimum celebramus, aſſiſtente ſacris altaribus, Honorio Principe: qui ſicut Ioſeph patri ſuo Iacob, quadraginta diebus, humationis officia detulit, ita & hic Theodoſio patri iuſta perſoluit.* B. Remigius teſtamento ſuo, quod varijs libris exaratum legimus (inquit Durandus lib. 2. de Ritibus Eccleſiæ Catholicæ cap. 4;) nepoti Agarimero vineam, & quædam alia legauit; vt à Patribus ſuis *omnibus diebus Feſtis, & Dominicis*, pro commeratione ſua, ſacris altaribus offeratur *Oblatio.*

10. Octauò, quòd *non facilè hoc beneficium putauerint defunctis eſſe negandum.* Nam pœnitentibus, etſi quædam alia negarentur, *Sacrificium* tamen *Miſſæ*, defunctis, non negabatur. De his ita habet Concilium Arelatenſe II. Can. 12. *Qui in pœnitentia poſiti vitam exceſſerunt, placuit nullum communione vacuum debere dimitti, ſed pro eo, quod honorauit pœnitentiam, Oblatio illius* (id eſt pro illo) *recipiatur.* Concilium Carthaginenſe IV. cap. 79. ſic ſtatuit: *Pœnitentes, ſi caſu in itinere,*

vel

Digitized by Google

vel mari, mortui fuerint; memoria eorum orationibus & oblationibus commendetur. Idem conſtitutum in Concilio Vaſenſi I. cap. 2. & Vaſenſi II. cap. 4.

Nonò, quòd, *ſi quando graui in aliquos pœna voluerunt animaduerſum, huius ſacrificij beneficio defunctum priuarint.* Hoc B. Cyprianus l. 1. Epiſt. 9. his verbis docet, *Epiſcopi,* inquit, *anteceſſores noſtri ſalubriter cenſuerunt, ne quis frater excedens, ad tutelam, vel curam, clericum nominaret. Et ſi quis hoc feciſſet; non offerretur pro ipſo, nec pro dormitione eius Sacrificium celebraretur. Neque enim adiungit, ad altare Dei meretur nominari, in Sacerdotum prece, qui ab altari Sacerdotes, & miniſtros ſuos Leuitas auocare voluit.* Sic Concilium Bracarenſe, Can. 35. vetuit fieri *Sacrificium.* pro iis, qui ſibi *crudeles manus intuliſſent; aut Catechumeni ex hac vita diſceſſiſſent.* 11.

Decimò, quòd *hoc ſingulariter, defunctis prodeſſe teſtati ſint,* B. Chryſoſtomus, Homilia 21. in Acta Apoſt. *Non fruſtra,* inquit, *ab Apoſtolis ſancitum; vt & in celebratione venerandorum Myſteriorum, memoria fiat eorum, qui hinc deceſſerunt. Nouerunt illis multum hinc emolumenti fieri, Multum vtilitatis.* Eadem habet totidem verbis Hom. 69. ad Populum Antiochenum. In eandem ſententiam loquitur B. Auguſtinus, in Enchiridio, cap. 110. *Neque,* inquit, *negandum eſt defunctorum animas pietate ſuorum viuentium iuuari, cum pro illis Sacrificium Mediatoris offertur.* In eandem Theophilactus in cap. 12. Lucæ: *Oblationes,* inquit, *& diſtributiones, quæ fiunt pro defunctis, Non parum conducunt etiam iis, qui in grauibus delictis mortui ſunt.* In eandem B. Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 55. *Multum,* inquit, *ſolet animas, etiam poſt mortem ſacra Oblatio hoſtiæ ſalutaris adiuuare; ita vt hanc nonnunquam ipſæ defunctorum animæ expetere videantur.* In eandem Cyrillus Hieroſ. Catheche ſi. Myſtag. 5. *Maximum credimus animarum iuuamen pro quibus offertur obſecratio ſancta illius, & tremendi, quod in altari poſitum eſt Sacrificij.* In eandem Ioannes Eleemoſynarius, Theſi 4. huius capitis. 12.

Vndecimò, quòd *hoc ſingulariter pro ſibi chariſſimis vel obtulerint vel offerri deſiderauerint.* B. Ambroſius Oratione de morte Satyri fratris. *Tibi nunc,* ait, *omnipotens Deus, innoxiam commendo animam: Tibi hoſtiam offero. Cape propitius & ſerenus fraternum munus, Sacrificium ſacerdotis.* Idem Ambroſius in Orationibus de obitu Theodoſij & Valentiniani, ſe pro ipſorum animabus ſacrificaturum pollicetur. S. Auguſtinus, lib. 9. Confeſſ. de matre Monica agens. *Quotquot hæc,* inquit, *legerint, meminerint, ad altare tuum, Monicæ famulæ tuæ; cum Patritio quondam eius coniungi.* Seruiunt hic exempla, quæ Theſi 4. Capitis 76. allata ſunt. 13.

14. Duodecimò, quòd *hoc beneficium Sacrificij ſibi defunctis petiuerint impendi.* De matre ſua eadem idem ſcribit Auguſtinus, li.9. Confeſſ. *Non iſta mandauit nobis,* ait, *ſed tantummodo memoriam ſui, ad altare tuũ fieri deſiderauit; cui nullius diei prætermiſſione ſeruierat.* Idem *Sacrificium* pro ſe fieri petijt Ephrem Syrus: Idem Venerabilis Beda: idem Regina Scotiæ Margareta, quemadmodum demonſtratum eſt, Theſi 4. Cap.76.

15. Decimo Tertiò, quòd *dum Suffragiorum, quibus defuncti iuuantur, mentionem faciunt, hoc reliquis præponant & præferant,* quemadmodum Chryſoſtomus atq; Auguſtinus faciunt: Ille Hom. 3. in Epiſt. ad Philipp. hic Ca.110. Enchiridij. Vtrumque ſequitur Concilium Florentinum, in Vnione Arm. vt ob id Cyrillus Hieroſolymitanus, Catech.5. Myſtagogica, *maximum iuuamen animarum dixerit eſſe, obſecrationem ſancti illius, & tremendi, quod in altari poſitum eſt, Sacrificij.*

SEQVVNTVR MODI, QVIBVS AGENdum eſt contra moleſtias Spirituum hominum damnatorum.

ABſolutis & examinatis modis duplicibus, quibus partim contra Dæmoniorum Spiritus pugnatur: partim liberamur à moleſtijs, quas afferunt purgandi Spiritus: reliquum eſt, vt diſcutiamus. Quomodo infeſtantibus Spiritibus hominum damnatorũ ſit occurrendum. Hoc ſequentibus aliquot Capitibus examinamus. Primum verò hic, in ordine totius Diſputationis eſt.

CAP. LXXXIII.

Non deeſſe rationem viuentibus, qua ſe liberent à moleſtia, quam afferunt damnatorum hominum Spiritus.

1. SVnt, qui vel *nullam*, vel certè mortalibus *ignotam* exiſtimant eſſe *rationem*, qua viuentes ſe à *Spirituum damnatorum hominũ moleſtia* liberare valeant. Et forſitan non temerè. Neque enim apud

hos

Digitized by Google

250

hos illi modi videntur ſeruire; quibus Dæmonum profligantur Spiritus: neque alij, quibus purgandorum animæ iuuantur: propterea, quòd vt ab illis, ita ab his Spiritibus damnatorum hominum Spectra plurimum differant.

Nec videntur hic ſupereſſe rationes *aliæ*. Quæ enim illæ ſunt? Illæné, quarum initiò mentionem fecimus? Imprecationes? verbera? diſtricti gladij? ignes? &c. Verùm cùm hæ in nullos Spiritus vires habeant; apud damnatorum hominum Spiritus quid promouebunt? 2.

Veruntamen ex *tribus*, ni fallimur, colligitur *non deeſſe etiam viuentibus, ſua arma, quibus ſe ab horum Spirituum moleſtia tueantur, atq; defendant.* Principiò quidem, ex horum cum aliorum Spirituum collatione. Tum deinde, ex conditione ſocietatis, quæ eſt inter Chriſtianos. Tertiò denique ex ijs, qui ad moleſtias, quas damnatorum Spiritus afferunt, concurrere, & quouis modo operam ſuam conferre videntur. 3.

Medium inter purgandos hominum, & damnatos Dæmonum Spiritus, in hac moleſtandi ratione obtinent illi, de quibus noſtra *iam* Diſputatio eſt, Spiritus. Cùm igitur ab illorum moleſtia, nos charitatis, quæ pro illis fiunt, officijs; ab horum Chriſtianæ religionis præſtantiſſimis præſidijs liberemus; *horum moleſtias* excutere non valebimus? 4.

Sit licet ſtudium moleſtandi horum multò maius, quàm purgandorum Spirituum: non tamen maius Dæmonum. Et quàmuis magnæ ipſorum vires: multò tamen inferiores ſunt viribus Dæmonum. Quod igitur erga hos valemus, illud erga illos non poterimus? 5.

Societatis Chriſtianorum illa eſt conditio; vt Rempub. quandam conſtituat. Hoc cùm alia multa, tum in Sacris literis ſæpiſſimè *Regni cælorum* compellatio, qua illam Dominus notat, indicat, quòd igitur vnaquæque Reſpub. habet, vt ſe aduerſus hoſtes tueatur, atque defendat; hoc, optimè à Chriſto Domino conſtitutæ Reipublicæ, erit negatum? ſola hæc aduerſus ſuos hoſtes ſe tueri, ab ipſorum moleſtia ſe liberare non poterit? An fortè hi Spiritus hoſtes non ſunt? Cur igitur moleſti ſunt? cur pacem inuident? terriculamentis cruciant? 6.

Non ſunt ſubiecti viuentibus hi ſpiritus, dicet aliquis: extra Chriſti ſunt Eccleſiam. Ita eſt. Et ob eam cauſam, cum ipſis non tanquam nobis ſubiectis agimus; ſed tanquam cum hoſtibus: qui 7.

quàmuis

Digitized by Google

quàmuis iure ſubiecti non ſint;nobis tamen ſe ſubijciunt, hoc ipſo; quòd nobis moleſti ſunt: faciuntque, vt naturæ iure liceat propulſare à ceruicibus noſtris moleſtias;quas præter ius nobis afferunt.

8. Tres omninò eſſe videntur, *qui ad moleſtias has concurrunt*. Ipſæ defunctorum animæ;quæ excitatis tumultibus,& terriculamentis nos fatigant:Dæmones,quorum opera, corpora, quæ Spiritibus ſeruiunt,componuntur & formantur:& Deus; quo vel permittente, vel præcipiente hic omnia fiunt.Cuius verò ratione fieri negabimus, vt à moleſtia hac nos vindicemus?

9. Demonſtratum eſt, iam nec tantas eſſe vires horum Spirituum; nec tantam malitiam,quanta ipſorum eſt Dæmonum. Omnino igitur,ſi à Dæmonum moleſtia poſſumus,vt poſſumus; ab horum infeſtatione atque inſultibus expedire nos poterimus.

10. An fortè,contra Dæmones vires nobis deſunt? At à Dæmonum creaturarumque omnium Domino, ſufficientiſſimæ in Dæmones ſunt collatæ. *Ecce*, inquit Dominus, *dedi vobis poteſtatem calcandi ſuper Dæmones.*

11. Neque nobis hic Deus ipſe eſt impedimento. Quàmuis enim ipſo nunc permittente, nunc imperante tumultibus ſuis moleſti ſint, Spiritus: ita tamen moleſti ſunt; vt quemadmodum ab illius voluntate pendet, quòd fiant; ſic quòd ceſſare debeant, & hoc quidem noſtris precibus vrgentibus poteſt clementer concedere, quemadmodum illud ſua iuſtitia poſtulante permittere. Sed ad modos. Et primo *falſos*, vt excludamus;tum *veros* vt probemus.

CAP. LXXXIV.

Non valere contra damnatos hominum Spiritus, eorumq́; moleſtias, quibus loca reddunt infeſta, illas rationes, quibus viuentes ſe expediunt à moleſtijs, quæ à purgandis Spiritibus afferuntur.

1. POſſe tolli moleſtias, quæ à damnatorum Spiritibus, certis locis excitantur, demonſtratum eſt. Sequitur, oſtendamus, *quibuſnam rationibus* tollantur: ijſnè, quibus contra infeſtantes Dæmones depugnamus: an quibus vtimur cõtra illas

tra illas purgandorum Spirituum;an alijs aliquibus. Rem *duabus* Aſſertionibus includimus. Prior hoc Capite explicanda eſt.

Hęc eſt: *Rationibus, quibus contrà moleſtias, quæ à purgandis Spiritibus afferuntur vtimur; contra damnatorum hominum Spiritus nequaquam agendum eſt*. Cauſa Aſſertionis eſt, quia neque *hoc nomine* hi Spiritus moleſti ſunt, quo illi purgandi: neque ſi eſſent, *hiſce rationibus* eos tentare, atque aggredi liceret. 2.

Quo nomine damnatorum hominum Spiritus moleſti ſint, ſuperiùs, Capite decimo tertio, demonſtratum eſt. Quòd verò, non *idem* ipſis atque purgandis propoſitum ſit, dubitare nemo debet. Purdi, vt viuentium operâ iuuentur, importuni ſunt: hi ſpem ſalutis nullam habent. Qui verò, quòd iuuari poſſint, deſperant; vt iuuentur, petere poſſunt? 3.

Quòd ſi à morte, vel non ad pœnas *mox* raperentur: *vel* ſi raperentur, Iudicis ſententiam non perciperent ante hi Spiritus, quàm Vniuerſale omnium mortalium futurum eſt Iudicium: *vel* etiam, ſi poſt latam à morte ſententiam, ſperarent ipſam mutandam aliquando, aut ſaltem mitigandam: poſſent forſitan ad viuos redire, tumultuque ſuo atque moleſtiâ viuentium operam implorare, vt vel ad ſupplicia, quæ meruerunt, non damnarentur; vel ab ijs, quæ ſuſtinent, ſubleuarentur: At horum nullum apud infelices locum habet. 4.

Mox poſt mortem ipſos merita ſequuntur ſupplicia. Facilè eſt coram Deo, dicitur Eccleſ. 11. *in die obitus retribuere vnicuiq; ſecundum vias ſuas. Ducunt in bonis dies ſuos*, inquit Iob, cap. *21. & in puncto ad inferos deſcendunt*. Diues Epulo, *mox*, vbi mortuus, in inferno eſt ſepultus, Lucæ 16. & *mox* in tormentis hanc edidit vocem: *Crucior in hac flamma*. Si *mox* Beatus ſua ſequitur gloria; Impiorum in longum tempus differrentur ſupplicia? *Poſtquam diem tuum obieris*, inquit Chryſoſt. Hom. 37. in Matthæum, *iudicium & pœna conſequetur*: Vide Franciſcum Soarez, Tomo 2. in Tertiam partem Diui Thomæ, Diſputat. 52. 5.

Sic *mox, poſt mortem, Iudicis fertur ſententia, & non ad communem vſq; carnis differtur Reſurrectionem*; quidquid dicat Lactantius, libro 7. Diuinarum Inſt. ca. 21. Pulchrè Apoſtolus Paulus, ad Hebræos 9. c. *Statutum eſt* inquit, *omnibus ſemel mori. poſt hoc autem iudicium. Iam*, inquit, B. Auguſtinus, libro 2. de Originæ animę, cap. 4. *illud ſalubriter credit, & rectiſſimè, iudicari animas cùm de corporibus exierint; antequã veniant ad illud iudicium, quo eas oportet iam redditis corporibus iudicari. Aiunt*, inquit Damaſcenus Oratione de defunctis, *viri diuinitus illuſtrati*, 6.

quod cùm exhalamus ſpiritum; quaſi in libra, humana opera probantur. Et ſi ipſa mox mortem ſequuntur ſupplicia; differri poteſt ſententia, quæ ſupplicia præcedit?

7. *Nec ſpes miſeris eſſe poteſt, quòd vel tormentorum aliquando futurus ſit finis*; quia ęternus eſt ignis, qui cruciat: *Vel pœnarum acerbitas poßit mitigari*: quia vt irreuocabilis ſententia; ita conſtans atq; perpetuum, ſupplicium. *Alicuius mitigari eam, cui traditus eſt, pœnam; vel quibuſdam interuallis habere aliquam pauſam, quis audacter dixerit?* B. Auguſtinus, in Pſal. 105. *quandoquidem vnam ſtillam diues ille non meruit?*

8. Fortè de Iudicis voluntate *dubitare* poſſunt miſeri. Poſſent, ſi per Angelos, ſiue bonos, ſiue malos, hæc ipſis innoteſceret; ipſique Iudices eſſent. At Angeli Iudices non ſunt. Sententia per Angelos non fertur, fertur per ipſum, de cuius voluntate non debent ambigere, Iudicem, aut Angelos, Iudicis perſonam ſuſtinentes. Scriptum eſt, (2. Corinthiorum 5.) *Omnes nos manifeſtari oportet, ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geßit, ſiue bonum, ſiue malum*, Et rurſus (Rom. 14.) *Omnes ſtabimus ante tribunal Chriſti. Et vnuſquiſq; noſtrûm pro ſe rationem reddet Deo.*

9. Quæ cùm ita ſint, credi non debet auxilij conſequendi gratiâ ad viuos redire damnatorum hominum Spiritus, aut hanc ob cauſam eſſe moleſtos, vt viuentium operâ iuuentur. Sed faciamus ita eſſe: *hoc fine* eſſe moleſtos: *ignorare* etiam, quæ ſtatûs ipſorum ſit conditio. *Nobis* tamen ijs *rationibus*, quibus purgandis Spiritibus ſuccurrimus, his ſubuenire nequaquam licitum eſt: propterea, quòd citra ſalutis diſpendium, *hos damnatorum hominum Spiritus noſtris ſuffragijs iuuari poſſe*, nequaquam credere poſſimus; tántum abeſt, quòd iuuare debeamus.

10. Ea eſt damnatorum conditio, vt *neque à pœnis quibus adiudicati ſunt, poßint liberari vnquam; neque in ijſdem leuamen vnquam exſpectare.* Hoc quàm ſit certum, atque indubitatum; quàm firmâ conſtantique fide tenendum atq; defendendum, poſtquam probatum erit, finem Capiti imponemus.

11. Eccleſiaſtæ hic primùm ſententia eſt, cap. 11. *Si ceciderit*, inquit, ille, *lignum ad Auſtrum, aut ad Aquilonem; in quocunque loco ceciderit, ibi erit.* Ad Auſtrum cadunt ſaluandi; ad Aquilonem damnandi. Manent ſinguli ſuis locis. illi in æternum felices: hi in æternum miſeri. *Ibi vnumquemque*, inquit D. Bernardus (Sermone 59. ex Paruis) *iudicabit Deus, vbi inuenerit. ibi, inquam, erit immutabiliter & irretractabiliter.*

Secun-

Digitized by Google

Secundò hîc ſeruit Regius Propheta, Pſal. 6. *Conuertere*, inquit, *Domine*, *& eripe animam meam*; *ſaluum me fac propter miſericordiam tuam, quoniam non eſt in morte, qui memor ſit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?* quaſi dicat, Nullus ſanè. Nullâ ratione fieri poteſt, vt quis tibi aliquando confiteatur, ad te conuertatur, pœnas illius loci euadat. 12.

Tertiò, dictis aſtipulatur Iſaias Propheta, cap. vltimo. *Vermis*, inquit, *eorum* (damnatorum) *non moritur*, *& ignis eorum non extinguitur*. Si *Eorum* eſt vermis; ſi *Eorum* eſt ignis: ipſe autem *vermis non moritur*, *& ignis non extinguitur*: omninò neceſſe eſt & illos, quorum eſt *vermis* atque *ignis*, perpetuo in *igne* miſerè viuere, & *verme* torqueri. 13.

Audiamus Dominum: *Bonum eſt tibi* (inquit ille, Mar. 9. *claudum introire in vitam æternam; quàm duos pedes habentem mitti in gehennam ignis inextinguibilis: vbi vermis eorum non moritur, & ignis non extinguitur.* Idem clariùs Matth. 25. *Diſcedite à me maledicti, in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo, & Angelis eius.* Et ne quis crederet *ignem* æternum, & non æternum in igne *cruciatum*; ſubiungit. *Et ibunt hi in Supplicium æternum; iuſti autem in vitam æternam.* 14.

Cum Domino conſentit diſcipulus, Domino dilectus; in reuelatione ſibi diuinitùs facta edoctus, Apoc. 20. *Diabolus*, inquit, *qui ſeducebat eos, miſſus eſt in ſtagnum ignis, & ſulphuris: vbi beſtia & Pſeudo propheta cruciantur die & nocte, in ſecula ſeculorum.* 15.

Hinc communis illa Eccleſię vniuerſalis, cum B. Athanaſio, confeſſio. *Quicunq; vult ſaluus eſſe, ante omnia opus eſt, vt teneat Catholicam fidem.* Quam illam? *Qui bona egerunt, ibunt in vitam æternam: qui verò mala, in ignem æternum.* Et pulchrè Innocentius III. li. de Contemptu mundi, ca. 10. *Iuſtum eſt*, inquit, *vt quod impij in ſuo præuaricantur æterno, Deus vlciſcatur in ſuo æterno.* 16.

Atque hinc eſſe dicam, vt oratio, quæ pro damnatis inſtituitur, fruſtra dicatur ſuſcipi. *Qui ſine fide*, inquit B. Auguſtinus, ex ſententia Magiſtri, in 4. d. 45. *per dilectionem operante diſceſſerunt; fruſtra illis à ſuis pietatis officia impenduntur.* Idem 24. Moral. habet B. Gregorius. 17.

Quid, quòd ipſa etiam prohibita ſit? *eſt peccatum ad mortem*, inquit, ſanctiſſimus Theologus, Ioannes, 1. ca. 5. *non pro illo dico, vt roget quis.* Et B. Gregorius Bonifacio (habetur 13. quæſt. 2. cap. Pro obeuntibus) *non licet pro defunctis impijs, quàmuis Chriſtiani fuerint, oblationes offerre*, &c. 18.

Quocirca bene B. Auguſtinus, lib. 3. cap. 12. ſic loquitur: *Noli dicere, noli credere Suffragia Chriſtianorum pro ijs, qui non bap-* 19.

CAP. LXXXV.

Iiſdem rationibus proſcribi Spiritus hominum damnatorum: eorumq; infeſtationes atque moleſtias tolli, quibus Spiritus Dæmonum, ipſorumq; moleſtiæ proſcribuntur & tolluntur.

NOn prodeſſe damnatorum hominum Spiritibus Suffragia, quibus purgandæ animæ iuuantur; nec hiſce ab ipſorum moleſtijs, quas afferunt, viuentes liberari demonſtratum eſt. An illis machinis oppugnandi ſunt, quibus contra Dæmones depugnatur? *Ita omnino cenſemus*: licet vt aſſentiamur, *hic*, tam firmis argumentis, vt ibi, non inducamur. Atque hæc *Secunda noſtra Aſſertio* eſt; quam ſequentibus, & explicamus & probamus. 1.

Et principiò, haud obſcurum eſt, pro nobis *tam firma præſidia hic, vt ibi, non eſſe*. Ibi exemplorum abundabamus ſylua, quibus probabamus & Reliquiarum, & Sanctæ Crucis, & Rerum conſecratarum vſum Dæmones profligari. Eccleſia præterea nitebamur authoritate; quæ hoc ipſo probat rerum harum alias contra Dæmonum valere inſultus; quòd hoc nomine conſecrentur; conſecratæ verò Chriſtiano populo in hunc finem offerrantur; alias Dæmonibus per ſe eſſe moleſtas. Hic vtroque videmur deſtituti. Neque enim exempla obuia ſunt. Orationes etiam atque Exorciſmi, quibus contra Spirituum moleſtias Eccleſia vtitur, contra Dęmoniorum Spiritus tantùm inſtituta videntur. 2.

Nihilominus, etiam *hìs machinis, vel prorſus iiſdem, vel parum immutatis, contra damnatorum hominum Spiritus feliciter nos pugnare poſſe credimus*: credetq; nobiſcum: qui quæ & machinarum illarum ratio, & quę Spirituum horum conditio ſit, diligenter ſecũ expendere velit. 3.

Incredibili, & Vatiniano *odio*, Deum Opt. Max. proſequuntur damnatorum hominum Animæ. Hæc ipſarum conditio. *Machina noſtra*, quibus contra Dæmones pugnandum docuimus, Deo vehementer placent. Hęc ratio machinarum. Quid ex vtroque? Damnatorum hominum Spiritus illas fugere atque deteſtari. Quomodò verò? Quia ita naturâ comparatum eſt, vt quorum odio flagramus, quoſúe deteſtamur; eorum non ſolùm non præſentiam feramus; 4.

mus; ſed neque quidquam ipſorum, quę ipſis vel chara, vel quomodocunque coniuncta ſint, ſuſtineamus.

5. Quod inferimus rectè inferri quiuis facilè intelligit: At non ita facile, quod ponimus; *Odio* Vatiniano ſcilicet Deum proſequi damnatorum hominum Spiritus: *Machinas* item, quibus contra Dæmones pugnamus, Deo vehementer placere, & gratas eſſe: At non minus vtrumque certum eſt.

6. Pro impiorum Spirituum, erga Deum *odio* grauiſſima eſt ſacrarum Scripturarum authoritas, omnium Patrum calculo confirmata. *Superbia* (dicitur Pſal. 73.) *eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.* Hãc enim ſententiam, quàmuis ad alios pertinere dubium non ſit; in damnatos tamen hominum Spiritus, atque item Angelicos, conuenire maximè, conſtans omnium ſenſus eſt & conſenſus.

7. Sed & ſi ad *voces* damnatorum attendamus, quod dicimus, facilè probabitur. Plenę ſunt damnatorum hominum voces blaſphemiarum: plenæ irarum: plenæ conuitiorum. An blaſphemiæ ab amico animo in eum, in quem euomuntur & expectorantur, proficiſcuntur? Fortè in Deum blaſphemi non ſunt damnatorum hominum Spiritus? Sunt maximè. *Maledicent*, inquit Innocentius III. lib. 3. de Contemptu Mundi, c. 10. *altiſſimo, & blaſphemabunt excelſum: conquerentes eum eſſe malignum, qui creauit eos in pœnam: & nunquam inclinatur ad veniam. Audi Ioannem in Apocalypſi Capite 16. dicentem: Grando magna deſcendit de cælo in homines, & blaſphemauerunt homines Deum propter plagam grandinis: quoniam magna facta eſt vehementer.* Ita Inno-
8. centius.

Scrutemur odij cauſas Multæ & magnæ in damnatis Spiritibus inueniuntur. *Odium*, inquit Gregorius Niſſenus 8. in Eccleſiaſt. *eſt auerſio ab eo, quod moleſtiâ afficit.* Quantâ vero moleſtiâ miſeros damnatorum Spiritus afficit Deus? Priuat *bonis*: grauat *malis*. Sed quan-
9. tis & quot?

Omnibus donis, quibus in hac vita frui potuerunt, priuati ſunt damnati. Quòd ſi quædam, quæ natura conceſſit, retinent; illa ipſa malorum & pœnarum ſunt ſeges & materia. Sed hoc maximum (*pœnam damni* vocant Theologi) quod Dei Opt. Max. conſpectu frui ipſis negatum eſt. Quocirca ſanctus Auguſtinus, poſtquam plura damnatorum damna recenſuiſſet. *Abſentia*, inquit, *præſentia Chriſti, quoad viſionem eius, ſola, omnia prædicta mala ſuperat; & omnibus pœnis eſt intole-*
10. *bilior.* Ita ille de Triplici habitaculo, cap. 2.

Sic *torrente malorum* omnium obruti ſunt, quæ cùm ſacræ literæ ſatis explicare nequirent; quibus potuerunt, vel huius vitæ grauibus

bus pœnis, vel quę grauium pœnarum eſſent indicia, adumbrârunt: vt ſunt *exteriores tenebræ, dentium ſtridor, fletus, gemitus & eiulatus, ſtagnum ardens igne & ſulphure, frigora, niuis, nimius calor, deſiderium mortis, tribulatio, qualis non fuit ab orbe condito*, &c.

Eaſdem quodam modo adumbrat Caſſianus, in Confeſſ. Theologica, parte 3. *Quis*, inquit, *dicere valeat, quæ impijs, & malè viuentibus tormenta ſint præparata? In ipſo enim continuæ mortis loco, qui Infernus appellatur; quid aliud niſi iugis flamma, perſeuerans tribulatio, & perpetua pœna, atq; infinita totius mali calamitas eſſe poteſt? Igneus autem fluuius, & fœda palus complet omnia. Ibi ſanè atroces Angeli commorantur, quorum brachia ſunt, vt capita draconum; quorum oculi igneas ex ſe ſagittas emittunt: quorum dentes, vt Elephantis, prominent; & ſtimulant ad tormentum, vt caudæ ſcorpionum: quorum aſpectus tremorem inducit & dolorem atque mortem. Atque vtinam mors poſſit in his ſubuenire anguſtijs. Sed quod eſt horribilius, ad hoc viuit in tormentis poſitus, vt cruciatibus gubernetur; ad hoc redintegratur, vt roſus ſerpentibus, & iteratis ſubinde iterumq; repetitis morſibus attrectetur. Illic vlulatus & planctus: gemitus & mugitus continuè ſonant, ſimulq; clamor confuſus vbique attollitur, quem dura tormentorum vis exagitat, & incendij arſura extorquet*. Et quæ ſequuntur. 11.

Sed duo ſunt: quæ hanc pœnam augent; *acerbitas* atque *duratio*. *Intenſiſſima* eſt, quam miſeri patiuntur. Nihil eſt chiragra in manibus; nihil cholica in ventre; nihil podagra in pedibus; nihil dolor dentium in ore; calculi in renibus; ſi cum pœnis infernalibus, vel illorum malorum aliquod, vel omnia ſimul conferantur. Et his morbis vnum aliquod membrorum affligitur. Quid ſi omnes morbi iam dicti hominem crucient? quid ſi in omnibus membris crucient? nónne res propemodum intolerabilis. Rurſus, cùm hîc patiuntur non deſunt colloquia amicorum, commoditas lecti, aliaq; vitæ ſolatia. At ibi nulla pars, vel membrum, à tortura vacabit: nulla vnquam conſolatio. Pro lecto candens ſtratum: pro refrigerante, aëre, ignis; pro ſuaui odore, fœtor ſuffocans: pro amicorum ſolatio irriſiones, contumeliæ, maledicta Dæmonum. 12.

Auget & miſeriam, *eius duratio*. Perpetua miſerorum eſt pœna. *Cremabit*, inquit B. Cyprianus, lib. ad Demetrianum, *addictos ardens ſemper gehenna, & viuacibus flammis vorax pœna: nec erit vnde tormenta vel requiem poſſint habere aliquando, vel finem. Seruabuntur cum corporibus ſuis animæ, Infinitis cruciatibus ad dolorem.* 13.

Et B.

Et B. Bernardus lib. Meditationum c. 3. *Procul*, inquit, *à beata patria exulati, cruciabuntur in gehenna perpetua. Nunquam lucem viſuri, nunquam refrigerium adepturi: ſed per millia millium annorum in inferno, cruciandi: nec inde vnquam liberandi; vbi nec qui torquet, aliquando fatigatur; nec qui torquetur, aliquando moritur. Sic enim ignis ille conſumit, vt ſemper reſeruet: ſic tormenta aguntur, vt ſemper renouentur.*

14. Quantum verò huius æternitatis cogitatio cruciat? In hac vita, quidquid diuturnum eſt, moleſtum eſt, & graue. Et ſi grata quies; tamen ſi ſano duos annos in lecto molli continenter cubandum eſſet, non ferret diuturnæ quietis laborē. Quid ſi verò vnius anni graues calculi labores ferendi? quanta hæc miſeria? At ad pœnas inferni nihil huius vitę dolores: nihil feruens oleum: confractio oſsium; ſcorpiones, & ſexcenta grauiſſima mala. Quæ igitur *miſeria, in perpetuum, infernalia tollerare ſupplicia?* Nimium longum, quod æternum. Bona eſſet conditio miſerorum; ſi tot millibus annorum infernales pœnæ eſſent ſuſtinendæ; quot vnquam fuerunt folia in arboribus; quot ſunt arenæ in littore maris; quod guttæ in vaſtiſſimo mari. Sed *in æternum pati, nullis annorum miriadibus abſoluitur.*

15. Neque ex his *odium* damnatorum Spirituum erga Creatorem ſuum, *tantùm* creſcit; verùm etiam ex *omnibus*, quæ ipſis diuinitùs collata ſunt, beneficijs; qualiacunque etiam illa ſint. Præbent materiam maioris odij erga Deum *bona fortunæ*, quibus dum corpora fouerent, abundârunt. quoniam hæc ad maiora ipſis ſeruiunt ſupplicia. Præbent *bona corporis, atq; animæ*; quæ dolent ſe à Deo, iam malè expenſorum rationem exigente, accepiſſe. Præbent *beneficia omnia*, quæcunque in vniuerſum hominum genus Filius Dei, triginta, & pluribus, quibus nobiſcum annis verſatus eſt, contulit, quoniam & hæc pœnarum augent acerbitatem.

16. Magnum igitur *odium* damnatorum hominum erga Deum. Et poterunt hi Deum æquo animo ferre? poterunt quicquam, quod Deo charum, gratumque ſit, probare? poterit placere, quod ille probat?

17. Sed fortè (quod ſecundo loco inquirendum eſt) *arma* quibus contra Dæmones pugnatur, Deo grata non ſunt. Fortè non placent. *Sunt gratiſſima*, placent vehemētiſſimè. Docemus de ſingulis: ſed pro inſtituti ratione, breuiſſimè.

Pro *Crucis ſigno* ſunt infinita, quæ per illud Deus Opt. Max. operari dignatus eſt, omnibus omnino temporibus: quæ quàm ſint vera; quàm magna, docet de Dæmoniacis Diſputatio. Addo & hoc nomine

Digitized by Google

mine placere; quod memoriam refricet amariſſimæ Filij eius paſſionis; quam cupit ille, apud nos iugem eſſe, atq; perpetuam; quod de diuinis rebus mentem admoneat, quæ non poteſt ipſi non placere, qui mortalium cogitationes cupit eſſe aſtractiſſimas à rebus terrenis, & coniunctiſſimas diuinis. Quid, quod *Crux* Filij Dei triumphum, vel maximè ſit exornatura? Quando enim *cum maieſtate magna atq; poteſtate* venturus eſt, rationem cum mortalium genere vniuerſo poſiturus. *Tunc*, inquit Dominus, *patebit ſignum Filij hominis in cælo*. Matth. 24.

Similia pro *Reliquijs* afferre poſſumus. Neque enim quemquam clàm eſt, quàm ſint omnem propemodum fidem humanam ſuperantia quæ ad Sanctorum *Reliquias* Deus fieri voluerit. Docet & hęc, de Dæmoniacis Diſputatio. Poteſtne Deus non eorum magni facere pignora; quos promiſit ſe benedicturos? glorificaturos? omnibus malis erepturos? quibus virtutem miracula patrandi in hac vita contulit? & quidem tot, ac tanta: quanta Filius eius non patrauit? quos vniuerſus mundus Iudices in extrema illa exſpectat die? quibus datum accumbere in Regno cœlorum, vbi miniſtrum agit Filius Dei? 19.

Placere Deo *Orationem* dubitat nemo. Ipſe illam *conſulit*, ipſe, *præcipit*, ipſe *modum orandi præſcribit*. Sed & ad orandum *inuitat* ſtudioſiſſimè. Quibus verò rationibus? *ſuo exemplo. maximâ promiſſione, rebus maximis oratione, vel confectis, vel impetratis*. vt interim pulcherrimarum virtutũ cumulum omittam, quæ cum *oratione* coniunctæ ſunt, & Deo plurimum placent. 20.

Fortè dubium de *Rebus conſecratis*, num Deo probentur. Et pro his, quemadmodum pro Reliquijs atque Cruce, ſunt prodigia, & portenta, non niſi ſingulari Dei virtute atq; prouidentia, ad *harum rerum* vſum peracta. Accedit quod *hæ res* propriè *Dei* dici debeant; vt quæ à naturali ſuo vſu, per conſecrationem quodam modo tranſlatæ ſunt ad diuinum, & naturâ multò ſuperiorem: & quibus tanquam diuinæ clementiæ quibuſdam quaſi inſtrumentis, Deus humanis neceſſitatibus ſubuenire decreuit. 21.

Vnus reſtat *Exorciſmus*. In hoc nihil eſſe, quod damnari meritò poſſit, alias demonſtratum eſt? multa eſſe, quæ probentur, Deoq; grata ſint, quę iam diximus, confirmant omnia, vt quorum in Exorciſmo vſus eſt præcipuus. 22.

Sunt igitur res hæ *gratæ* Deo. Sunt igitur *ingratæ*, & odio, damnatorum hominum Spiritibus, fugient igitur ipſas, deteſtabuntur, non ferent. Deſinent ad harum præſentiam Mortalibus eſſe infeſti, pacem relinquent. 23.

24. Eſt & præter iam fuſiùs explicatam rationem, alia, cur contra damnatorum hominum Spiritus plurimum valere credi debeat machinas, quibus Dæmones expugnantur: illa videlicet, quod veriſimile ſit *nunquam* damnatorum hominum Spiritus nobis moleſtos eſſe, niſi Dæmonibus egregiè adlaborantibus; ſi non omnia peragentibus: vt ob id credi debeat hos Spiritus ab infeſtando deſiſtere, ſi locis, vbi infeſtant, ipſi Dæmones proſcribantur & profligantur.

25 Nam primum credi poteſt, damnatorum hominum Animas, ſi quando rebus viuentium *autoproſopos, perſonaliter*, interſunt, Dæmonum operâ ad nos delatas eſſe, aut etiam compulſas: atque *ita* ipſis ſemper aſſiſtere; vt ne latam quidem vnguem, ab iiſdem diſcedant. An deſerere poſſunt iam in ſuam poteſtatem traditas? illi præſertim Spiritus, quibus ſtudium fuit continuum, vt quantum Angelus cuiuſque Tutelaris pro viuentium bono fuit ſollicitus, tantum ipſi incommodarent?ad vitiorum latas vias pertraherent?

29. *Corpora* verò quorum hîc vſus eſt, omnino opera quædam ſunt Dæmonum: & à Dæmonibus, non tantùm formantur; verùm etiam, ne diſſoluantur, ſuſtentantur. Non credibile eſt illas damnatorum Spirituum eſſe vires, & ex aëre corpora ſibi aptare valeant, atque ſuſtentare. Maioribus hic opus eſt, Angelorum ſcilicet, non quidem bonorum, quorum obſequijs damnati indigni, ſed malorum, in quorum infelicem ſocietatem miſeri aſſcripti. Hæc ſuperiùs demonſtrata ſunt, Capite 19. 24. 25.

27. Quæ cùm ita ſint, nouas hîc rationes, quibus ab humanorum Spirituum moleſtijs liberemur, quærere neceſſe non eſt, Illæ ipſæ, quibus contra Dæmones confligimus, ſeruire poſſunt. Quo modo porrò contra hos Spiritus valere dici debeant: & Vtrum æquales omnium ſint vires; an vna alterâ præſtantior, explicandum eſſet, niſi, quæ ſuperiùs dicta ſunt, hîc ſeruire crederimus, & breuitati ſtuderemus.

NOTATIO.

Diſcuſſimus Modos, quibus partim contra damnatorum hominum Spiritus, partim contra purgandorum pugnatur: duo alij quidam eſſe videntur, qui tam purgandis, quàm damnatis poſſunt eſſe communes. Horum altero Spirituali defunctorum neceſſitati

Digitized by Google

ſitati ſubuenitur; altero temporali. In illo impenditur beneficium abſolutionis ab Excommunicatione contracta à viuentibus, in hoc exhibetur ſepultura, quâ defunctorum corpora carent. Vtrumque antequam vlterius progrediamur, examinare operæpretium eſt.

CAP. LXXXVI.

An ſepultura defunctis exhibita, ipſorum Spiritus prohibeat ad viuentes redire, iiſq́; moleſtos eſſe.

QVorundam illa ſententia eſt, vt inſepultorum Spiritus tamdiu exiſtiment quiete ſuâ atque proprijs ſedibus carere, & inter viuentes errare; excitatiſq́; tumultibus moleſtos eſſe; quamdiu corporibus ſua *Sepultura* impenſa non eſt: eâ verò impensâ, moleſtias omnibus deſinere. Hinc Poëta, Aeneidos 6. 1.

Non ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Tranſportare prius, quàm ſedibus oſſa quièrint. Et Porphyrius, teſte Benedicto Perierio cap. 9. de Magia, *Animæ*, inquit, *carentium ſepulturâ circa corpora morantur. Quocirca*, addit, *qui vaticinantium animalium inſinuari ſibi animas optant, præcipua illorum membra deglutientes, præſentes ſibi faciunt animam, Dei ritu vaticinantem. Talis enim anima, vnà cum ſui corporis integra ſumptione in corpus humanum ſe penitùs ingerit.* Hæc Porphyrius.

Sententia hæc, quàmuis pernitioſos errores quoſdam contineat; non tamen, *per omnia*, falſa eſt; nec damnari à Chriſtiano homine poteſt. Nos, poſtquam vera à falſis diſtinxerimus, ad præcipuum, quod hic propoſitum eſt, Caput reſpondebimus. 2.

Verum eſt *defunctorum Spiritus* (Chriſtianorum imprimis) *deſiderare, aut certè probare, vt quæ dum vixerunt, fouerunt corpora, ſuam habeant Sepulturam.* Bonum hoc aliquod ipſorum eſt: & *bonum eſt*, Philoſopho teſte, *quod omnia appetunt. Antiqui illi iuſti*, inquit B. Auguſt. li. de cura pro mortuis agenda, ca. 13. *dum viuerent de ſepeliendis, aut transferendis corporibus, ſuis filijs mandârunt: & mortui, vtrum ſepulta ſint vel inſepulta non curabunt?* 3.

4. Ad iniuriam & contumeliam defunctorum omnes pertinere exiſtimant, ſi *Sepultura* corporibus negata eſſet. In Veteri lege, quando in aliquos Deus grauiùs voluit animaduertere, ad alias pœnas etiam hanc adiecit, vt *ſepulturâ* infelices carerent, & corpora cederent in eſcam aut cæli volucribus, aut feris canibus. Apud Græcos, teſte Alexandro ab Alexandro (lib. 6. genialium dierum, cap. 19.) tanta cura *Sepulturæ* fuit, vt decem Prætores, quod bello nauali apud Arginuſas, vi tempeſtatis acti, defunctos in acie non ſepeliſſent, ab Athenienſibus capitis accerſiti, & vltimo ſupplicio affecti fuerunt. Lacedæmonij, dum contra Meſſenios ducunt, ne milites, qui bello ceciderant, *inſepulti* manerent, teſſeras in brachijs inſculptis nominibus habuere. Inoleuit mos Athenis, vt ſingulæ tribus ſingulas arcas, in quibus cadauera, & diſperſas reliquias illorum, qui bello ceciderant, ſuæ cuiuſque tribus, inquiſita colligerent, in expeditione vehiculis vexerint.

5. Hinc non quibuſuis; ſed ſceleratis, & ob inſignia crimina notis beneficium *Sepulturæ* non impendebatur. *Tyranni*, inquit quidem Alexander, ibidem, *qui malè de Repub. meriti ſupplicio eſſent affecti: aut qui laqueo, aut morte inhoneſta, aut malo letho occubuiſſent, inſepulti abijciebantur.* Et apud AEgyptios, ſi quem prauis moribus vixiſſe contigiſſet, eiectum cadauer in vaſtis ſolitudinibus exponunt. Et Perſæ damnatorum corpora feris & canibus obijciebant.

6. Eandem ob cauſam criminis loco habebatur olim *defunctorum Sepulchra violare*: quod *Sepulchris* illata vis, ſepultis illata cenſeretur. *Qui ſepulchra violant, domos defunctorum*: (inquit Conſtantinus L. 1. C. de violat. ſepulch. *geminum videntur facinus perpetrare. Nam & ſepultos ſpoliant deſtruendo, & viuos polluunt fabricando: vnde & læſæ Maieſtatis crimen committunt.*

7. Sed & graues in Sepulchrorum violatores ſtatutæ pœnæ. Rei Sepulchrorum violatorum, ſi corpora extraxiſſent, vel oſſa eruiſſent, humilioris quidam fortunæ, ſummo ſupplicio afficiebantur; honeſtiores in inſulam deportabantur: aliàs autem relegabantur. aut ad metalla damnabantur. Si autem cadauera ſpoliaſſent: Si quidem armati id egiſſent, capite plectabantur: ſi ſine armis, vſque ad pœnam metalli procedebatur. L. Sepulch. ff. de Sepulch. violat. &c.

8. Quocirca inter Barbarorum ritus non immeritò illi habiti ſunt, quorum Bruno, libro 4. de Ceremonijs meminit, qui defunctorum corpora vulturibus aut canibus dilanianda obiecerunt; aut in maria atque flumina, paludeſque proiecerunt: Sed illorum maximè qui

ſenio

Digitized by Google

ſenio confectos primò impiè mactabant, deinde mactatos crudeliter deuorabant.

Porrò quemadmodum hoc verum, ita falſum eſt, & à Catholica religione alienum, *defunctis ad ſedes ſuas aditum non patere, nec requie frui, donec corpora ſepulturæ demandata fuerint. Quis*, inquit Beatus Auguſtinus li. de Cura pro mortuis agenda, capite 6. *cor Chriſtianum inclinet his poëticis, fabuloſiſq; figmentis*, ſcilicet, quòd: 9.

Nec ripas datur horrendas, nec rauca fluenta
Tranſportare prius, quàm ſedibus oſſa quiërint?

Quis inquam cor Chriſtianum his poëticis fabuloſiſq; figmentis inclinet, cùm Dominus hortetur Chriſtianos, ne timeant eos, qui occidunt corpus, & poſtea non habent ampliùs quid faciant?

Qui ex hac vita in Dei offenſa excedunt, mox ad ſupplicij loca rapiuntur. Nec *inſepulta corpora* aut prohibent, cur minus, vel ad ſupplicij loca rapiantur; vel ſupplicia in his locis, peccatis debita patiantur. Demonſtratum eſt hoc, cap. 84. 10.

Qui piè in Domino moriuntur, nec maculas vllas, quas eluere neceſſe eſt, habent, mox ad cælorum regna tranſuolant: tantumque abeſt, vt *in ſepultura corpora* felicitatem ſuſpendant; vt quandoque augeant. Et hoc aliâs demonſtratum eſt. 11.

Qui piè in Domino moriuntur: ſed tamen perfectè purgati hinc nondum diſcedunt, à Cælorum quidem regno aliquantulum arcentur; veruntamen non ob negatam *ſepulturam*: nec hanc inter mortales errando vrgent; ſed peccatis debitas alicubi pœnas perſoluunt, vt tandem inueniantur expoliti lapides, apti cæleſtibus ædificijs. 12.

Quàm eſſet miſera conditio ſanctiſſimorum hominum, ſi quamdiu corpora, carent ſuâ *ſepulturâ*, Spiritus à diuino conſpectu prohiberentur? & errare inter mortales oporteret? cùm ipſorum plurimi canibus obiecti? quidam in altiſſima maria demerſi? alij in rotas atque cruces acti, in eſcam ceſſerint feris terræ, atque volucribus cæli? quid quod quidam in cineres redacti, in ventos ſint diſperſi? 13.

Sed & neceſſe eſſet maximam errantium ſpirituum eſſe multitudinem. Neque enim pauci, aut olim ſunt reperti, aut noſtris temporibus reperiuntur, quibus *ſepulturæ* beneficium, vel ſuo, vel viuentium malo, aut iniquo caſu negatum eſt. Si verò omnium horum ſpiritus inter viuentes oberrarent, ijſdemque ob ſepulturam, quâ carent, moleſti eſſent, nónne perpetuum cum mortuis eſſet bellum? 14.

15. Poſſent etiam ſummæ crudelitatis argui Magiſtratus Ciuiles atque Eccleſiaſtici: dum quoſdam *Sepulturâ* volunt eſſe priuatos. An non ſumma inhumanitas, ne quid grauius dicatur, poſt alias viuentibus inflictas pœnas, ipſorum Spiritus cœlo proſcribere? omni quiete priuare?

16. Et ſi nulla ſpes quietis eſt Spiritibus, quamdiu *inſepulta* iacent corpora: nunquid ſemper miſeri erunt errones? Miſeria hæc quibuſdam omnino erit ſubeunda, quia ea quorundam corporum eſt conditio, vt *Sepultura* ipſis nulla poſſit impendi, quàmuis eſſent, qui impendere vellent & poſſent.

17. Quocirca errant, qui ſi quando ſibi defunctorum Spiritus moleſtos eſſe intelligunt, mox eorundem corpora Sepulturâ deſtituta exiſtimant. Multi poſſunt eſſe moleſti, qui & Sepulturam habent, & honeſtiſſimam habent. Errant, qui quorum cadauera nôrunt eſſe *inſepulta*, horum Spiritus exiſtimant inter viuentes oberrare. Multi *Sepulturâ* deſtituti ſunt, & inter mortales conſpiciuntur nunquam.

18. Vt igitur ad id, quod præcipuum hîc caput eſt, reſpondeamus, *credi non debet hanc eſſe compendiariam rationem ſe expediendi ab omni Spirituum infeſtantium moleſtia: ſi beneficium Sepulturæ defunctorum corporibus impendatur.* Etiam quando conſtiterit *inſepulta* eſſe corpora illorum qui moleſtias afferunt, à moleſtijs libertas non obtingit ipſis corporibus aut ſepultis, aut honeſtiſſimâ ſumptuoſiſſimâque *Sepulturâ* donatis.

19. Moleſtantes Spiritus, de quibus noſtra eſt Diſputatio, quemadmodum Cap. 3. diximus, aut Dæmones ſunt: hi *Sepulturam* pro ſe expetent? aut hominum damnatorum: hos ad viuos, vt Sepulturam petant, redire non permittit Deus, ſeuerus in ipſos animaduerſor: aut purgandorum: his pro animabus, non corporibus cura eſt: nec redeunt, viuoſque moleſtant, vt corporibus bene ſit, ſed vt à pœnis eripiantur animæ.

20. Negatum tamen *vniuerſim* non volumus, defunctorum Spiritus vel *Sepulturæ*, vel honeſtioris *Sepulturæ* nomine ad viuos redire quandoque. Sed proborum *plerumque*, & eorum; qui iam Deo fruuntur, illi ſunt Spiritus: quorum vt animabus ſummum iam bonum collatum eſt, ita corpora, vt honeſtiori loco habeantur, merentur. Exemplo hic ſunt Micheas & Abacuc Prophetæ, qui Sebeuno, Eleutheropoleos Epiſcopo, apparuerunt, & ſuis corporibus honeſtiorem *Sepulturam* petiuerunt. Gamaliel, qui idem pro ſe, atq; Protomartyre Stephano, & Nicodemo expetijt, à Luciano presbytero,

Digitized by Google

tero, Barnabas qui hoc nomine ter moleſtus fuit Anthemio, Salaminæ Epiſcopo. Zacharias Propheta, qui Calomerio: Thyrſus cum quadraginta Martyribus, qui Pulcheriæ Auguſtæ Theodoſij Imperatoris ſorori: atque alij; quorum mentionem facit Bozius li. 15. de Notis Eccleſiæ, ca. 6.

Sic nec *vniuerſim* negauerim eos aliquando, qui Purgatorio carcere detinentur: eos etiam, qui infernalibus cruciatibus ſunt addicti, *Sepulturam* poſtulare. Quid impedit, cur minus *Sepulturam*, quàm res alias, cùm ad viuos redeunt, expetant? præſertim cùm vtrique illam deſiderare poſſint: atque alia etiam, propter quæ tamen ad viuos non redeunt, petant quandoque? 21.

Veruntamen vt hoc nomine *omnes*, qui *Sepultura* carent, ad viuos redeant, haud eſt veriſimile. multo minus, quòd vbi *Sepulturam* conſecuti ſunt, viuentes moleſtare deſinant. Aliæ ſunt cauſæ, quas propter viuentium rebus interſunt Spiritus: vt aliàs à nobis explicatum eſt. Itaque ſi *Sepulturam* expetunt, aliquid præter ſuum officium præſtant. 22.

Et *iuſtiùs* hanc petere poſſunt ij, qui purgantur adhuc, quàm qui damnati ſunt. Neque enim conuenit, vt corporum horum melior ſit conditio, quàm Spirituum. At illorum corpora idcirco honore afficienda ſunt, quòd in ipſis digni pœnitentiæ fructus olim ſint perfecti: quòd domicilia fuerint Spiritûs Sancti: aliquando etiam gloriâ atque ſplendore ſuper ſolis claritatem ſint decoranda. 23.

Quandocunque verò petunt, officium miſericordiæ præſtant viuentes, dum ipſis Sepulturę beneficium impendunt, qualeſcunque etiam ſint Spiritus, qui expetant: ſiue illa ſint digni, ſiue indigni. Tum ſolùm prohibentur, quando eadem quidam, iuſtas ob cauſas, per Magiſtratum ſunt priuati, vt ſunt per Eccleſiaſticam çenſuram excommunicati; & qui ob flagitia in eſcam cedunt volucribus cœli piſcibus maris, aut feris animantibus terræ? 24.

Ex his manifeſtum eſt, quid ad exemplum *Spectri*, quod poſt exhibitam honeſtiorem *Sepulturam*, Plinius docet non rediјſſe ad viuos, nec, vt ſolebat antea, moleſtiam eis attuliſſe, reſpondendum ſit. Vel enim priuatum eſt, & ſingulare; quod non probet omnes, quibus *Sepultura* negata eſt, illam excitatis tumultibus, apud viuentes, vrgere: vel, quod veriſimilius eſt, non humanus fuit Spiritus, ſed Diabolicus: qui quàmuis poſt *Sepulturam* honeſtiorem moleſtus eſſe deſijt; non tamen *Sepulturæ* officium à viuentibus, ſed aliud quippiam quæſiuiſſe credendus eſt. Sed exemplum 25.

Plinij

Digitized by Google

Plinij verbis hic libet aſſcribere. *Erat*, inquit, *Athenis ſpatioſa & capax domus, ſed infamis & peſtilens. Per ſilentium noctis ſonus ferri, & ſi attenderes acrius, ſtrepitus vinculorum longius primò, deinde proximo reddebatur: mox apparebat Idolum, ſenex macie & ſqualore confectus, promiſſâ barbâ, horrendus capillo, cruribus compedes, manibus catenas gerebat, quatiebatq́. Inde inhabitantibus triſtes diraq́ noctes per metum vigilabuntur. Vigiliam morbus, & creſcẽte formidine mors ſequebatur. Nam interdiu quoque, quàmuis abſceſſerat Imago, memoria imaginis, oculis inerrabat: longiorisq́ timoris cauſa timor erat. Deſertâ inde & damnatâ ſolitudine domûs, totaq́ illi Monſtro relictâ; proſcribebatur tamen, ſeu quis emere, aut quis conducere, ignarus tanti mali, vellet. Venit Athenas Philoſophus Athenodorus. legit titulum, auditoq́ pretio, quia ſuſpecta vilitas; percunctatus, omnia docetur: ac nihil ominus, imò tantò magis conducit. Vbi cœpit aduesperaſcere, iubet ſterni ſibi in prima parte domûs: Poſcit pugilares ſtilum, lumen. Suos omnes in interiora dimittit, ipſe ad ſcribendum animum, oculos, manum intendit, ne vacua mens audita ſimulacbra, & inanes ſibi metus fingeret. Initio, quale vbiq́ ſilentium noctis, deinde concuti ferrum; vincula moueri. Ille non tollere oculos, non remittere ſtilum: ſed obfirmare animum, auribusq́ manum prætendere. Tum crebeſcere fragor, aduentare etiam, ac iam vt in limine, iam vt intra limen audiri. Reſpicit, videt agnoſcitq́ narratam ſibi effigiem. Stabat; innuebatq́ digito, ſimilis vocanti: hic contra, vt paululum exſpectaret, manu ſignificat, rurſusq́ ceris & ſtilo incumbit. Illa ſcribentis capiti catenis inſonabat. reſpicit rurſus idem quod priùs innuentem; nec moratus tollit lumen, & ſequitur. Ibat illa lento gradu, quaſi grauis vinculis. Poſtquam deflexit in aream domûs, repente dilapſa deſerit ſe mitem; deſertus herbas & folia concerpta ſignum loco ponit. Poſterâ die adit Magiſtratus; monet in illum locum effodi, iubeant. Inueniuntur oſſa inſerta catenis & implicita, quæ corpus æuo terraq́ putrefactum, nuda & exoſa relinquerat vinculis, collecta publicè ſepeliuntur, domus poſtea ritè conditis manibus caruit.*

Hæc Plinius libro. 7. Epiſtolarum,
Epiſtol. 27.

CAP.

Digitized by Google

CAP. *LXXXVII.*

An ob cenſuram Excommunicationis Eccleſiaſticæ, quidam Spiritus errent inter viuentes, iiſq; moleſti ſint: & ab ipſorum moleſtia libertas non ante ſperanda ſit, quàm ipſi à Cenſura fuerint abſoluti.

DE Vita & Miraculis S. Benedicti ſcribens B. Gregorius li. 2. Dialog. ca. 23. refert fuiſſe duas fœminas, genere nobiles, religionem profeſſas; quibus ob in continentiorem linguam *Excommunicationem* minatus ſit vir Sanctus: cùm verò illę à priſtinis moribus non recederent; poſt breue tempus mortuas, atque in Eccleſia ſepultas, diuina vltio ſequuta eſt, quam his verbis refert Sanctus Gregorius. *Cùm in Eccleſia*, inquit, *Miſſarum ſolemnia celebrarentur, atque ex more Diaconus clamaret: qui non communicat, det locum: Nutrix earum, quæ pro ijs oblationem Domino offerre conſueuerat, eas de Sepulchris ſuis progredi, & exire videbat. Quod dum ſæpius cerneret, ad memoriam reduxit, quæ vir Dei illis adhuc viuentibus mandauit. Eas quippe communione ſe priuare dixerat, niſi mores ſuos, & verba corrigerent. Tum ſeruo Dei (Benedicto) cum graui mœrore indicatum eſt, qui manu ſua protinus oblationem dedit, dicens: Ite & hanc Oblationem pro ijs offerri Domino facite, & vlterius Excommunicatæ non erunt. Quæ dum Oblatio pro ijs fuiſſet immolata, & à Diacono iuxta morem clamatum eſt, vt non communicantes ab Eccleſia exirent, illæ exire ab Eccleſia vlterius viſæ non ſunt.* Hactenus Gregorius. 1.

Simile quid apud Ioannem Petrum Maffeium Bergomatem legitur, lib. 5. Hiſtoriarum Indicarum, quod ipſius verbis aſcribimus. *Per eoſdem*, inquit, *dies, vel ex intemperie cœli, vel ex inſalubrium ciborum ſucco atrox morbus naualem turbam inuaſit. Vulgo inter luſum, atque quotidiana miniſteria repente exſpirabant. In ijs miles vnus in mare proiectus, ingentem terrorem omnibus attulit. Noctu quippe infra ſentinam, pulſus frequentes exaudiri cœpti. Quem ad ſtrepitum, cùm arreptâ ſchaphâ vigiles deſcendiſſent, implexum carinæ ſub ipſo gubernaculo defuncti militis corpus offenderunt, ſcilicet pilus cunctis inhorruit. Vbi ex pauore collegêre ſeſe, res ad Nauarchum delata. Nec dubium fuit, quin cadauer tranſla-* 2.

tum in littus humo contegerent, quo facto, poſtridie ſuper ipſum ſepulchrum rurſus inhumatus apparuit. Eâ re attoniti cuncti, cùm apud ſe cauſam exquirerent, Franciſcus denique, incertum ex qua familia, Monachus, qui concionatoris munere fungebatur: ſagaci coniecturâ ſuſpicatus eſt, hominem aliquo Interdicti vel Anathematis vinculo conſtrictum è vita exceſſiſſe. Itaque in terram egreſſus, ſanctiſſimi viri Benedicti Abbatis exemplo è Pontificia Formula conceptis verbis, animum demortui ritè expiauit, ei veniam precatus eſt. Mirum dicti ab eo myſterio reddita mortuo pax, & vaga oſſa tandem in ſuo tumulo quieuêre. Hæc Maffeius.

3. Addo aliud ex Glyca, part. 4. vbi ſic habetur. *In Hiſtoria Eccleſiaſtica Philonis hiſtorici reperitur, quodam perſecutionum priſcarum tempore, ſeniori Eccleſiaſtico, ab Antiſtite, ſacris interdictum fuiſſe. Cùm autem ſenior ille quandam ob cauſam neceſſariam alio profectus fuiſſet; accidit vt ab Ethnicis comprehenſus, teſtimonio ſuo veritatem obſignaret. Hinc templũ eo loco conditur, & renoualia peraguntur: cumq; Antiſtes hæc verba pronunciaret,* PAX VNIVERSIS, *ſandapila templo exceſſit: idque non ſemel, ſed bis terue factum. Hinc per quietem Antiſtiti ſenior oblatus: Abito, inquit, & Epiſcopo meo ſis author, vt huc veniat, meq; vinculis exſoluat. Nam officio me ſacro excluſit: ideoque ſacris intereſſe vobiſcum nequeo. Teſtimonij quidem coronam conſecutus ſum: ſed Dei faciem nondum conſpexi. Quòd ſi me ipſe profectus huc non exſoluerit, alius exſoluere nemo poterit. Cùm igitur his obtemperatum eſſet, ſandapila templo excedere deſijt.* Ita Glycas.

4. Ex his ſimilibusque exemplis quidam, vt videtur non ſine ratione in illam ſuſpitionem veniunt; vt credant eos, qui cum *Excommunicationis* ſententia, ex hac vita diſcedunt, quietem nullam habere; & inter mortales verſari; donec ab eadem, per legitimum Magiſtratum, abſoluantur. Quę ſententia quid probabilitatis habeat, ex *quatuor* quæſtionum reſolutione clarum erit. Primâ quæritur, Vtrùm *Excommunicationis* cenſura in viuentes prolata, ijs obſit mortuis. Secundâ, Vtrum ita obſit, vt errare ipſos inter mortales ſit neceſſe, in quos prolata eſt. Tertiâ, Vtrum beneficium abſolutionis ipſis poſſit impendi. Quartâ, Vtrum quamdiu illud impenſum non fuerit, quiete optatâ frui nequeant. Singulas breuiſſimè expedimus.

5. Initio verò id conſtitutum ſit *Cenſuram Excommunicationis plurimum viuentibus obeſſe. Nihil ſic,* inquit B. Auguſtinus Tractatu 27. in S. Ioannem, *debet formidare Chriſtianus, quàm ſeparari à corpore Chriſti. Si enim ſeparatur à corpore Chriſti, non eſt membrum eius. Si non eſt membrum*

brum

brum eius, non regitur Spiritu eius. Quiſquis autem, inquit Apoſtolus, Rom. 8. Spiritum Dei non habet, hic non eſt eius.

Sed obéſtne defunctis? Hoc primum eorum, quæ in quæſtione propoſita ſunt. *Obeſt omnino,* & quidem in corpore, in honore, in anima. In corpore; quia honeſtâ illud priuatur *Sepulturâ.* In honore; quia hic haud parum læditur. In anima; qui viuorum ipſi ſubſidia atque ſuffragia, quorum non paruæ vires, ſubtrahuntur. 6.

Vtrum quoque ſic obeſt, vt defunctos inter viuentes errare ſit neceſſe? Hoc ſecundo explicandum. Reſpondetur verò *hoc neceſſe non eſſe.* Poſſunt, qui hoc *Anathematis* vinculo conſtricti, ex hac vita diſcedunt; meritis ſuis ita exigentibus mox ad ciuium ſupernorum cõſortia admitti. Poſſũt infernalibus carceribus, aut purgatorijs locis concludi, & omnis ipſis ad viuos reditus prohiberi. Habeat magnas vires etiam in mortuos *Excommunicatio*; vt à proprijs, & quæ quis meretur, locis excludat, non habet. 7.

Veruntamen negandum non eſt, quin ijdem poſt fata quandoq; viuentibus appareant, moleſtiamque pariant. Perſuadent hoc primùm allata iam à nobis exempla. Deinde diuinæ prouidentiæ diſpoſitio, quę cùm alijs rationibus, tum etiam his demonſtrare poteſt, non contemnendam eſſe, quâ in contumaces atque rebelles Eccleſia vtitur, *anathematis* ſententiam. 8.

Hinc iam ad tertiam quæſtionem facilis reſponſio. *Poſſe.* ſcilicet, *ijs beneficium abſolutionis impendi.* Vtroque enim Eccleſiaſticæ cenſuræ poteſtas demonſtratur: & hôc, quòd cum ea ſepulti requie videantur carere: & illô, quod abſoluti, requie optatâ perfruantur. 9.

Interim tamen abſolutionis beneficium *non hoc per ſe præſtat defunctis, vt quiete fruantur, & errare deſinant,* ſed vt ſuffragijs viuorum iuuentur; & à pœnis citiùs eripiantur, quæ alioquin diuturniori tempore, perſoluendæ eſſent. 10.

Quod ad quartam quęſtionem reſponſum volumus. Hæc breuiter omnia.

CAP. LXXXVIII.

Quænam ratio ſeruanda ſit in locis, à Spirituum infeſtationibus vindicandis, quando, per quos Spiritus loca ſint infeſta, ignoratur.

1. QVæ hactenus Rationes, à Spirituum infeſtatione loca liberandi, aſſignatæ ſunt, illæ tum locum habent, quando contra quos Spiritus pugna ſuſcipienda eſt, non ignoratur. Quoniam verò haud rarò vſu venit, *vt conditio moleſtantium Spirituum lateat*, quomodo ab horum moleſtia ſe expedire viuentes poſsint, explicandum eſt.

2. Sunt quæ prædictas Rationes etiam hic valere volunt; propterea, quòd quicunque moleſti ſunt; illi vel Dæmonum ſint Spiritus, vel hominum, partim damnatorum; partim purgandorum. Veruntamen non rectè hi ſentire videntur. Quid enim, ſi ijs modis vtaris, quibus profligantur Dæmones; Spiritus verò, qui moleſti ſunt, ſint hominum, qui purgatorijs ignibus expurgantur? Sic poteſt accidere, vt cùm Rationibus velis vti, quibus iuuantur piè defunctorum animæ; Dæmones ſint, qui moleſtiarum ſint authores; quos contra rationes illæ nihil poſſunt.

3. Quocirca illorum ſententiam non probarem; qui *mòx*, vbi de locis infeſtis vindicandis conſilium capitur, ad *Exorciſmos* confugiunt, atque ita locis Spiritus putant proſcribendos, vt ipſis, præter Infernum, locum relinquant nullum. Quàmuis enim hac ratione perſæpè loca purgentur; ſuo tamē ſubſidio quidam Spiritus priuantur; quod cum viuentium magno emolumento, ipſis poſſet impendi, ſi alijs modis contra Spiritus ageretur.

4. Placet magis illorum ſtudium, qui *ſuauioribus rationibus* rem aggrediuntur: ijs ſcilicet, quibus piè defunctorum Spiritus iuuantur: Eſto rationes hæ non omnibus Spiritibus proſint, poſſunt tamen quibuſdam prodeſſe *defunctis*: viuos verò non minus, imò magis, quàm alia miſericordiæ in proximos collata beneficia iuuant.

5. Et *viuis illa prodeſſe* (etiam ſi ad defunctos nullum emolumentum perueniat) nemo poteſt dubitare. Nunquid non magna vis Eleemoſynæ? nullo prauo fine, ſolùm miſeros iuuandi ſtudio ſuſcep-

Digitized by Google

ſuſcepta? A quocunque illa ſuſcipiatur, eandem habet: Deumque propitium & facilem reddit: ſuſcepta verò ab ijs, qui Chriſti gratia ſunt imbuti, maioribus arctioribuſq; rationibus Deum hominibus deuincit.

Sic *defunctis poſſe prodeſſe* clarum eſt. Quia poteſt eorum aliquis, qui purgatorijs pœnis expiatur, & ad cœlorum regnum aptatur, viuentibus moleſtus eſſe: qui vt ſpe obtinendi ſubſidij moleſtus eſt; ita non fruſtra, ſed magno ſuo lucro moleſtus eſt, ſi viuentium ſubſidio aliquo iuuatur. 6.

Fortè crimen eſt, ſi pro damnatis Spiritibus, quales etiam hîc moleſti eſſe poſſunt, hæc fiant & adhibeantur præſidia. Eſt crimen; ſi qui hæc ſubſidia Spiritibus impendunt, damnatorum credunt eſſe Spiritus, qui moleſtant, & pro quibus ſubſidia impendunt. At quamdiu hoc ignoratur; non crimen; ſed officium charitatis eſt; quodcunque impenditur obſequium. 7.

Hæc cùm ita ſint, vt quod hoc Capite propoſitum eſt, definiamus, in hac ignotos Spiritus profligandi Ratione, *principio ad Orationem, ad Miſſæ Sacrificium, ad Eleemoſynas, aliaq; pietatis opera*, quibus piè defunctorum Spiritus iuuantur, *indicarem animum cogitationeſq; conuertendas*: & quidem; ſi poſt hæc vexatio atque moleſtia ceſſaret, de quiete nobis congratulabimur: ſin minus; de alio armorum genere conſilium ineundum. 8.

Verùm non *ſtatim* officium hoc deponendum; nec *mox* pietatis, quæ diximus, & miſericordiæ præſidia relinquenda. Quid enim, ſi hæc admodum ſint leuia? quid ſi pluribus aut ijſdem ſæpiùs iteratis ſit opus? Docet experientia, ſæpè poſt tertiò atque ſextò adhibita pietatis ſubſidia vexationem eſſe ſublatam: quæ poſt prima, atque ſecunda tolli non potuit. 9.

Non ea Spirituum, qui pro peccatis pœnas ſuſtinent, eſt conditio; vt quibuſuis, etiam *leuibus*, viuentium ſubſidijs iuuentur. Ratione peccatorum, quæ commiſerunt, pœnas ſuſtinent: quæ quemadmodum nunc ſunt maiora, ita maioribus ſupplicijs expianda; ita maioribus viuentium ſubſidijs redimenda. Si *quibuſuis* viuentium Suffragijs ſoluerentur defuncti; fruſtra aliquot annorum Suffragia fieri peterent, qui piè in Domino moriuntur. fruſtra Hagulſtaldenſis Eccleſiæ fratres, ſingulis annis pridie; quàm Oſvvaldus Anglorum Rex occiſus eſt, pro eius anima ad Deum preces funderent: vt fundunt, teſte Beda, lib. 3. Hiſtoriæ Anglicanæ, de geſtis Oſvvaldi. fruſtra Eccleſia pro ijs anniuerſaria ſacra celebraret; pro quibus, iam ante centum, & ducentos annos, illa celebrata ſunt. 10.

11. Quando deinde dicta pietatis ſubſidia *non iuuant*; *tum Rebus conſecratis, erecta Cruce, ſuſpenſis Sanctorum Reliquijs, contrà ſpiritus pugnandum eſt*. Hęc arma bonis Spiritibus non obſunt. Hęc malis, quales eſſe præſumuntur illi, qui prioribus rationibus non iuuantur, horrori ſunt, & deteſtationi. vt ob id ſpes ſit, propter hæc, ipſos ſedes ſuas mutaturos.

12. Quid ſi nec his pellantur? *Adhibeantur Exorciſmorum machinæ*; Adiurationes atq; Execrationes; & quæcunque Dei ordinatione contra Spiritus vim aut poteſtatem habent. Nihil nimis inhumanum, nihil nimis crudele, contra hos Spiritus poteſt adhiberi.

13. Neque *mox* abijciendus eſt animus, ſi quod petimus, non ſtatim conſequamur. Sæpiùs tentandi Spiritus, ſæpiùs impreſſio facienda, Quemadmodum non ex hominum corporibus vno atque altero Exorciſmo, ita neque ex Locis deturbantur. Quædam non relinquunt niſi importunis viuentium Exorciſmis & coniurationibus *fatigati*.

CAP. LXXXIX.

De efficacitate omnium prædictorum Modorum, & quas ob cauſas non ſemper ſperatos fines conſequantur.

1. MAgnas eſſe vires *Modorum omnium*, quibus contra quoſcunque ſpiritus, Spirituumque, quas afferunt, moleſtias depugnatur, ex dictis vtcunq; manifeſtum eſt. Sortiuntur quoque ſuos, quos viuentes ſperant, effectus, haud rarò. Vtrum verò *ſemper*? Hoc inquiramus. Nec hoc ſolum, verùm etiam, *quibus de cauſis*, ne ſemper conſequantur, accidat, exponamus.

2. In priori opus eſt diſtinctione Spirituum. Neque enim hic eadem videtur eſſe bonorum, ſiue purgandorum ratio, & impiorum, atq; inprimis Dæmonum. Pro illis non *fruſtra*, à viuentibus ſuſcipiuntur pietatis officia. apud hos aliquando *parum* efficiunt, quæ alioquin *per ſe* efficaces ſunt Rationes.

3. Prius vt dicamus; ipſæ nos inducunt moleſtiæ, ab *his Spiritibus*, viuentibus allatæ. Cùm enim ſingulari Dei prouidentia, atque bonitate fiat, vt ad viuos hi ſpiritus redeant; & hoc ferè nomine ſemper redeant, vt viuorum ſubſidijs iuuentur, quis dubitabit adiutum iri miſeros, ſi quas ipſi pœnas ſuſtinere debent, in ſe viuentes ſuſcipiant? & Chriſtianæ pietatis officijs pro ipſis, veluti vnius corporis membra, ſatisfaciant?

Quo-

Digitized by Google

Quocirca horum Spirituum quoſdam ita certis locis eſſe affixos, vt ad extremum iudicij diem, aut etiam ad aliquot ſæcula ibidem debeant expiari, & *nullo* poſſint viuentium ſubſidio iuuari, vix credi poteſt. Quàmuis enim quidam, vt quàm diutiſſimè crucientur, meruerint; nulli tamen à Chriſti corpore exciderunt: quapropter, vt membra membrorum, ita mortui viuorum poſſunt operâ iuuari, illi præſertim, qui locis, vbi expiantur, mortalibus ſunt moleſti. 4.

Apud *poſteriores*, damnatos, inquam, ſpiritus, expurgandi loca aſſignatæ Rationes, quandoque fallunt. Nec nouum hoc. Etiam Apoſtoli, quibus plena ſuper Dæmones poteſtas fuit collata; poteſtate ſuâ quandoque nihil profecerunt. De illis quidam, quod filij *obſeſſi ſanitatem*, per ipſos conſequi nequiuerit, apud Dominum conqueritur. Marci 9. 5.

Neque in præſenti negotio hic exempla deſiderantur. Scimus quædam loca nec poſt plurimas grauiſſimaſque machinas potuiſſe expugnari. Scimus quibuſdam mortalibus perpetuum cum infeſtantibus Spiritibus fuiſſe bellum. Deſperatæ forſitan illi fuerunt ſalutis. Fuerunt aliqui: ſed quidam etiam integerrimorum morum, vitæ probatæ, & qui Deo, ob inſignem virtutem, chari eſſent. 6.

Sed quæ *huius rei Cauſa*? Non eædem apud damnatorum hominum ſpiritus; & apud Dæmoniorum. Nec mirum, quia nec *eodem modo*, vtrique rebus viuentium interſunt, ipſoſq; moleſtant. Interſunt damnatorũ hominum ſpiritus inuicti & coacti. Interſunt ſpiritus Dęmoniorũ lubentes & ſpōtanei. Quapropter illi, ſi poſſent, *mox* fugam capeſcerent, ad primam vim, vel Adiurationis vocem: hi ſi poſſent, diſcederent *nunquam*. 7.

Hinc fit, vt non ex voluntate damnatorum hominum *Cauſa* petendæ ſint, cur adiurati loca infeſta nōn deſerant, & viuentibus pacem permittant; ſed illius, cuius imperio ipſi ad viuos coguntur redire. Contrà, quod Dæmones adiurati non cedant; hoc ex ipſorum, atque eius, cuius permiſſu vexant, voluntate pendeat. 8.

Non cedunt adiurati damnatorum hominum ſpiritus *ſemper* locis infeſtis; non pacem concedunt viuis. *Cur*? Quia non ſemper eoſdem cedere vult Deus. Non cedunt, nec infeſtare deſinunt *ſemper* adiurati Dæmones. *Cur*? Quia cedere recuſant, nec vt cedant permittit Deus. Sola igitur *Dei voluntate* fit, quod effectus ſuos machinę, quibus contra moleſtias infeſtantium ſpirituum pugnatur; & fines ſuos non conſequantur apud damnatorum hominum ſpiritus: *Dei* 9.

& Dæ-

& Dæmonum voluntate fit, quod non conſequantur apud Spiritus Dęmoniorum.

10. Et quæ *Cauſa DEVM* hîc poſſunt mouere? Duæ potiſſimùm. Altera ex Spirituum infeſtantium culpa; altera ex hominum, qui ipſorum moleſtias perpetiuntur, delicto ſumitur. Cùm enim nunc viuorum delicta has moleſtias mereantur; nunc defunctorum Spiritus digni ſint, vt contra ſuam voluntatem, ad maiorem ipſorum contumeliam, has inferant; quis non intelligit; etiam poſt legitimas machinas adhibitas, quibus alioqui tolli ſolent, eaſdem non oportere tolli? ſi nec viuorum hominum, nec defunctorum horum Spirituum peccata ſint æquis moleſtijs vindicata?

11. Cęterùm quòd *Dæmones* iiſdem machinis non ſemper vincantur, nec cedant; partim ex ipſorum pendet *voluntate*; partim ex *diuina prudentia* iuſtis rationibus. Quemadmodum ipſorum propriâ, & Dei voluntate fit, quòd viuentibus moleſti ſint, locaque infeſtent; ita ex Dei atque propria voluntate eſt, quòd adiurati à moleſtijs non deſiſtant.

12. *Ipſi* difficulter cedunt; quia malis atque miſerijs mortalium plurimùm recreantur. quæ cum his moleſtijs creſcant, quaſcunque poſſunt, malunt potiùs ſuſtinere impreſſiones, quàm aut loca, quæ infeſtant, deſerere; aut hominibus, quos moleſtant, pacem concedere.

13. At *diuina prouidentia* alijs rationibus mouetur. Ipſi vel *malum* eorum, qui moleſtias ſuſtinent; vel *bonum*, quod ex moleſtia infeſtantium Spirituum, tam hi, quàm alij poſſunt colligere, propoſitum eſt. Malum cedit ad vindictam peccatorum: bonum ad augmentum ferè coronæ immortalitatis & gloriæ.

14. Vindex eſt Deus *ſcelerum*, & non futuro tantùm ſæculo, vbi vindictæ proprius locus; verùm etiam in præſenti. Neque hîc vna ipſi ratio vindictæ ſuppetit; ſed multiplex. Interque eas, illa quoque locum habet, quâ per Dæmonum carnificinam pœnas ſcelerum exigit. Quòd ſi igitur per infeſtantes Spiritus ſcelera vindicare decreuit; à viuentibus quidam machinæ contra infeſtationes adhibebuntur; ſed quiete optatâ illi minimè perfruentur, Deo hâc Dæmonum carnificina mortalium delicta vindicante.

15. Eoque minus machinæ hæ promouebunt, quò *iuſtius* his rationibus peccata vindicabuntur. Iuſtiſſimè verò vindicari cui dubium eſſe poteſt? Quàmuis enim quæuis peccata, quibuſuis ſupplicijs vindicare valeat; quędam tamen ſunt, quę vt per Dęmonum moleſtias vindi-

vindicentur, magnæ rationes moueret. Vide cap. 17. huius Diſputationis.

Quòd ſi peccata eorum, qui moleſtias ſuſtinent, cauſa non ſunt, cur ſuos fines non velit conſequi adhibitas machinas; nihilominus iniuſtitiæ redargui non debet Deus Opt. Max. Sæpè in mortales animaduertit? nullis ipſorum meritis exigentibus, quemadmodum, vt alios omittam, & ſuo exemplo, & ſuâ oratione copioſiſſimè docet Sanctiſſimus Iob, vir iuſtus & ſimplex, & diuino oraculo commendatus. 16.

Atque tum *bonum* egregium propoſitum eſt Deo, inprimis quidem *illius*; in quem animaduertit: tum *aliorum*; qui huius exemplo inſtrui poſſunt. *Illius* quidem: quoniam vexatio hæc ad cumulum cedit maioris gratiæ, & gloriæ: vt taceam, quod à peccato auocet, & Deo magis coniungat. *Aliorum* verò; quia hoc proborum exercitio ad mentem redeunt: de futura vita cogitant; à peccatis deſiſtere diſcunt; colliguntque grauiſſimè aliquando in ſe, niſi reſipiſcant, vindicanda delicta: quando etiam in amicos ſuos grauiter animaduertere Deum cognoſcunt. 17.

Adde dictis, aliquando nec malum eorum, qui moleſtias ſuſtinent, nec tam horum, quàm aliorum, quod exſpectari poteſt bonum, ſed *Miniſtrorum delicta*, qui Dæmones ſedibus his proſcribere tentant, in cauſa eſſe; cur *fruſtra* hæ machinæ adhibeantur. Qui in oppido Schiltach ſibilo moleſtus fuit, oppidumque tandem incendit (de quo Theſi 8. cap. 19.) *Exorciſmos* contemnebat; quòd Exorciſtæ furti, ſacrilegijque criminibus eſſent infames. (Vide Cardanum lib. 19. de ſubtilitate) Qemadmodum in rebus alijs, ita in hoc arduo Dæmoniorum ſpiritus exigendi negotio, haud parum poſitum eſt in cauſis agentibus. 18.

NOTATIO IN SEQVENTIA Capita.

HActenus proſecuti ſumus Modos, quibus Loca per ſe infeſta, vt vocauimus, ſecundo Capite noſtræ Diſputationis, à Spirituum moleſtia & infeſtatione liberari valeant: diſcutiendum in poſterum erit, quibus rationibus homines inuenimus, qui vbique ſuos perſequentes patiuntur ſpiritus: Sed initio definiendum;

dum, Aliane hæ ſint à prioribus illis modis. Sit igitur.

CAP. XC.

An ijſdem rationibus, contra Spiritus, qui certos homines, vbicumq; etiam degant, perſequuntur, agendum ſit: quibus oppugnantur illi, qui loca certa infeſtant.

1. AD propoſitam Quæſtionem breuis eſt reſponſio. Quæritur, An ad liberandos à moleſtia homines, eos, qui vbique patiuntur perſequentes Spiritus, eædem rationes efficaces ſint, atque ſufficiant; quas plurimum valere in Locis *per ſe* infeſtis hactenus docuimus. Reſpondetur, *Non ſufficere.* Ratio in promptu eſt, quia longè alia illorum locorum, quàm horum conditio. In *per ſe* infeſtis Spiritus ſua quaſi domicilia habent; & locorum quidam quaſi ſunt Domini, & poſſeſſores. In his, *propter homines*, infeſtis, veluti hoſpites verſantur; & ob id cum ipſis hominibus quos perſequuntur, ſedes ſuas mutant; quas in prioribus illis retinent.

2. Itaque contingit, vt quamuis fortè hoc, vel illo loco proſcribantur Spiritus *ijs rationibus*, quas ſuperius, ad profligandos Dæmones valere diximus, atque *hoc vel illo* loco viuentes, qui eos ferre debent; tuti ſint, & à moleſtia liberi, rurſus tamen in eaſdem moleſtias incidant, quam primùm alijs locis, quibus Spiritus proſcripti non ſunt, inueniuntur.

3. Omnino in poſterioribus his locis propoſitum eſſe debet, vt Spiritibus non tam ad *loca*, quàm ad *homines*, quos perſequuntur, acceſſus prohibeatur. Nec enim tam *locorum* hîc, quàm *hominum* rationem habent Spiritus. Nec nobis igitur tam cogitandum, qua ratióne loca reddamus tuta; quam qua ratione, ne *hominibus*; quibuſcunque etiam locis degant, detrimentum afferratur, cautum ſit.

4. Porrò *vna* & ſimplex ratio hæc non eſt. Et quid mirum? Vna non eſt hominum, alia atq; alia ratio inſtituenda videtur.

Quotuplex igitur eſt? Duplex omnino. Quia duo hominum ſunt genera, qui perſequentes Spiritus ſuſtinent. Vnum *improboru*., qui

Digitized by Google

qui ob peccata, in quibus degunt, hanc Spirituum ſuſtinent carnificinam: Alterum *proborum*, qui nullis ſuis meritis exigentibus, pro Spirituum libidine, magno diuinæ prouidentiæ conſilio, ipſorum inſultibus expoſiti ſunt. Alia hi, alia illi ratione iuuantur. & *qua* vtrique? Hoc ſequentibus examinandum, ſi tamen id dixerimus prius. Rationes quas hic præſcribimus, contra *malos* Dæmonum præcipuè *Spiritus* (qui maximè infeſti eſſe ſolent) valere.

CAP. XCI.

Qua ratione à moleſtia Spirituum liberi eſſe poſſunt, qui propter peccata, quæ commiſerunt & ipſorum infeſtationes ſuſtinent.

FAcillima videtur illa eſſe ratio; qua, qui *propter peccata* Spirituum infeſtationes patiuntur, ab ipſorum ſe moleſtia vindicent. *Expediant ſe à peccatis, & de liberalitate ſibi gratulentur.* Si enim hoc ſolo nomine moleſtias Spiritus ferre neceſſe eſt, quia peccatis ſunt impliciti; nonne ſi à *peccatorum laqueis* ſe expediuerint, ſoluti erunt Spirituum moleſtijs? & ceſſabit effectus, ceſſante cauſa, à qua ille dependet? 1.

Principio igitur omnino hi inducendi ſunt, vt à *peccandi conſuetudine deſiſtant*, vitamque in melius commutent: ſintque ſeduli in virtutum ſtudio, qui in cœno volutati ſint vitiorum, quibus in miſeriam ſeruitutem Spirituum peruenerunt. 2.

Veruntamen ſatis hoc non eſt. Non ſufficit à peccandi conſuetudine deſiſtere. Ipſum etiam *peccatum* (quod in anima ſuam quaſi ſedem habet) *radicitus extirpandum eſt*. Non enim infeſtantibus Spiritibus nos ſubijciunt ipſa tantùm, dum perpetrantur, peccata; verùm etiam *habitus*, quos poſtquam perpetrata ſunt, in anima relinquunt; à quibus tam neceſſe eſt animam expurgari, quàm ab ipſa peccandi conſuetudine deſiſtere. 3.

Hic iam requiritur, & valet *dolor de peccatis perpetratis conceptus, vitaq; in melius commutandæ propoſitum: & poſt hæc ſacramentalis Confeßio atque Abſolutio*; quam ſolam ſecundam tabulam relapſis Deus voluit eſſe. Et priora illa quemadmodum neceſſaria ſunt; ita, poſteriora ſi deſint, fruſtra exſpectatur peccatorum venia; fru- 4.

ſtra à Dæmonum infeſtationibus libertas. Prætermittendum nullum aſſumenda omnia: & ſingula.

5. Et hæc quidem omnia ad Spirituum horum moleſtias tollendas omnino ſunt neceſſaria.ſi ad ipſa accedat *Corporis & Sanguinis Domini, in venerabili Sacramento perceptio*, maior vis Spiritibus affertur: eóque difficilior ijs, videtur fieri ad homines acceſſus, quò pluribus maioribusque præſidijs iam ſunt armati. An fortè aut contra Dæmones arma non ſunt Corporis & Sanguinis Chriſti Sacramenta? aut leuiã ſunt?

6. Suaderem & horum ſacramentorum *frequentiorem vſum* his, qui moleſtijs Spirituum ob peccata expoſiti fuerunt. propterea, quòd Nequam, quam ſortiti ſunt ſemel, viuentes vexandi prouinciam; difficulter relinquant: vt ob id neceſſarium videatur ijſdem Mortales armis ſæpius inſtrui; quibus maiori victoriæ ſpe contra hoſtes depugnatur. His Rationibus contra infeſtantem Spiritum pugnauit infelix mulier, cuius ſequenti Capite mentionem faciemus.

7. Ad hæc, *virtutum ſtudium* poſtularem. Digniſſimum hoc, quoniam & nobis dictum illud Apoſtoli, Rom. 6. *Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ & iniquitati, ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem.* Sed & virtutum ſtudium vehementer exhorreſcunt Dæmones. *Credite mihi fratres*, dicebat Beatus Antonius, teſte Athanaſio, in eius Vita, *pertimeſcit Satanas piorum vigilias, orationes, ieiunia, voluntariam paupertatem, miſericordiam, humilitatem, maximè autem ardentem amorem in Chriſtum Dominum.*

Quid quod fortè hoc etiam ſit neceſſarium? *Cùm immundus Spiritus exierit ab homine*, inquit Dominus, Lucæ 11. *perambulat per loca inaquoſa, quærens requiem. Et non inueniens dicit: Reuertar in domum meam, vnde exiui. Et cum venerit, inuenit ſcopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & aſſumit ſeptem alios Spiritus nequiores ſe, & ingreſſi habitant ibi; & fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.* Quid hac parabola Dominus? ſignificat ex duobus Diabolum accipere cauſam, vt reuertatur in domum, vnde expulſus eſt: videlicet, ſi aut inueniat *vacuam*, aut *ſcopis mundatam*. *Vacua* eſt domus eorum, qui contenti tantùm ſunt peccata depoſuiſſe, & de ſtudio virtutum ſolliciti non ſunt. *Scopis purgata* eorum, qui exterius tantùm virtutum colunt, & radicitus peccata non extirpant.

8. Hanc rationem contra Spiritus pugnandi non fruſtra aſſumi, pluribus exemplis doceri poſſet: nos vno contenti ſumus Catharinæ Virgi-

Virginis & Viduæ Sueuicæ, filiæ S. Brigittæ, quæ cum Neapoli agens, à quadam muliere, quę nocturnas moleſtias graues à Dęmonio patiebatur, interrogaretur, quibus rationibus ſe ab iiſdem expedire poſſet: primum ſuaſit puram peccatorum *Confeſſionem.* aiebat enim *ob peccata in Confeſſione celata plerunque id genus illuſiones accidere.* Deinde *Peregrinationem* ad S. Crucis templum; quæ nudis pedibus, & depoſito lineo induſio, cum humilitate, octo continuis diebus perageretur. Tertiò *Orationem dominicam atque ſalutationem Angelicam,* coram Crucifixi imagine in eodem templo ſepties repetitam. Complet mulier iuſſa, & vexatio ceſſat. Vide Surium, Tom. 2. in eius Vita, fol. 354.

Probarem quoque vehementer; cum *Sanctorum omnium,* tum *præcipuè proprij Angeli,* cui quiſque ab ortu natiuitatis, commendatus eſt, inuocationem atque tutelam. Huius enim inter alia haud poſtremum hoc officium eſt, vt contra inferorum poteſtates mortalibus ſit præſidio. Nec obſtat, quod, ſi naturæ vires attendas, quibuſdam Dæmonibus hic ſit inferior, quoniam quod natura negauit, gratia ſupplet: qua fit, vt omnibus omnino malis, etiam potentiſſimis, minimus inter bonos ſit ſuperior, quemadmodum alicubi poſt B. Auguſtinum, docet S. Thomas.

Quòd ſi his machinis aduerſaria poteſtas Dæmonum non frangitur, nec à moleſtando & infeſtando his rationibus prohibentur, *alijs armis* tentandi eſſent, iiſdem, quibus *bonos & probos* homines; qui eorundem inſultus ſuſtinent, vtiliter poſſe inſtrui confidimus. Et quæ illa? ſequens Caput hæc explicabit. 16.

CAP. XCI.

Explicantur Rationes, quibus à moleſtia & perſequentium Dæmonum infeſtatione, liberari poſſunt homines probi.

QVia ignorant Mortales, *odióne an amore digni ſint,* quãdiu in corpore à Deo peregrinantur; idcirco etiam ijs, quos conſcientia ſceleris non arguit, ſi quando perſequentes Dæmones patiuntur, illis ante omnia Rationibus vtendum exiſtimarem, quibus diximus eos iuuari, qui ob ſua delicta Dæmonum carnificinam patiuntur. Neque enim nocet, ſi in peccatorum numero nos habeamus, quoniam *beatus homo, qui ſemper eſt pauidus*: nocet autem plurimum, ſi cum Phariſæo nos pro *iuſtis* venditemus. 1.

2. Addo quod, quamuis etiam eſſet probabile; nos in Dei eſſe gratia, & peccata mortalis nulla grauari mole; *hæc arma* aſſumi poſſent. quoniam non ob grauia ſolùm; verùm etiam ob *leuia peccata*, & perſequentes & obſidentes Dæmones aliquando ſuſtinent viuentes. Docet hoc clarè de Dæmoniacis, à nobis data Diſputatio: vt idcirco, quemadmodum neceſſe eſt impios ſua peccata deponere, ſi à Dæmonum infeſtationibus volunt eſſe liberi; ita neceſſe ſit iuſtos, ſuos veniales relinquere defectus, atque næuos; propter quos moleſtias Dæmonum ſuſtinent.

3. Quemadmodum illis igitur, ita his à peccatis otium; Confeſſionis ſacramentum; vſum venerabilis Eucharistiæ; virtutum ſtudium; tutelaris Angeli inuocationem; atque alia his ſimilia ſedulo commendarem. *Quid ſi horum nihil iuuat?* Ad *alia* præſidia confugiendum. Quæ *illa?*

4. Primum eſt *Oratio communis Eccleſiæ*, hoc nomine inſtituta. Valet illa à priuato quocunque ſuſcepta plurimum: quantum valebit ab vniuerſa ſuſcepta Eccleſia? & ſuſcepta ex fraterna, quæ ſummopere Deo placet, charitate? ſuſcepta verò, pro homine, vt creditur iuſto? & quem maxima neceſſitas, cum ſumma humilitate coniuncta, ad communes preces implorandas cogit?

5. Deinde eſt vſus *Rerum conſecratarum*: in primis cereæ illius Imaginis quam *Agnum Dei* dicimus; quam contra Dæmonum inſultus valere & forma, qua conſecratur, demonſtrat, & his verſibus confirmat Andreas Fruſius:

Ille (Pontifex) *preces recitat mira pietate refertas,*
Quas veteris ritus formula certa tenet.
Poſtulat in primis ſacrati aſpectus vt Agni
Agnum ad cæleſtem concita corda leuet.
Vtq; ſalutiferæ memores vitæq; neciſque,
Criminis & vitij noxia vincla terant.
Hoſtis vt inſidias ſtygij ac certamina vincant,
Diſciplinas mundi, carnis & illecebras.
Aeterna vt fugiant diſcrimina cuncta ſalutis,
Et ſupera nunquam deſtituantur ope.

6. Sunt tertiò *Reliquiæ*. Quos *illæ* certis locis Dæmones proſcribere poſſunt; omnibus non poſſent? An minor harum hoc, quam quocúque alio loco vis atq; poteſtas? Si verò omnibus locis proſcribunt; nónne omnibus locis liberum conſtituunt, & relinquunt hominem, qui aliàs vbique perſequentes Dæmones patitur?

Poſtremùm præſidium in *Exorciſmis* ponerem. Quòd alijs rationibus

nibus non potuit, id for[illegible] hoc conficietur. Pro hoc mirabile exemplum eſt, quod ex Vita S. Bernardi hic ad longum placet aſſcribere: In muliere accidit, quæ miſerrimè à Diabolo vexabatur; ſed iuſta ſua culpa. Apparuit illi Diabolus in ſpecie militis valde pulchri aſpectu; in amorem ſuum intus ſuggeſtione latenti, extra locutione blandienti, animũ eius fallaciter inclinauit. Cumque aſſenſum mulieris obtinuiſſet, expanſis brachijs, pedes eius ſupra vnam manum ſuarum poſuit. altera verò manu caput eius operuit, ſibique eam huius fœderis ſigno dotauit. Illa quidem virum habebat ſtrenuum militem; ſed huius execrabilis commercij penitus ignarũ. Abutebatur ergo illa, etiã in eodem loco cubante marito, inuiſibiliter, impuriſſimus ille adulter, & incredibili vexabat libidine. Sex annis tantum latuit malum, nec detexit mulier perdita tanti criminis probrum. colluuionem tam continuæ turpitudinis, tum propter timorem Dei, cuius iudicio ſingulis momentis timebat intercipi, & damnari. Confugit ad ſacerdotes, piaculum confitetur. Peragrat loca ſancta, & Sanctorum implorat ſuffragia. ſed nulla ei confeſſio, nulla oratio, nulla eleemoſynarum largitio ſuffragatur. Quotidie, vt prius & importunius à Dæmone infeſtatur. Denique in publicum tantùm ſcelus effuſum eſt. Quo audito & cognito maritus eius contubernia execratur. Interea ad locum prædictum Vir Dei, Bernardus, cum comitatu ſuo venerat: cuius vt audiuit aduentum infelix mulier: ſe ad pedes eius tremebunda proiecit. Aperit ei, lachrymis perfuſa, horribilem paſſionem & ludificationem inueteratam, & quod ei nihil profeciſſent, quæcunque feciſſet ſibi à presbyteris imperata. Addit ſibi ab oppreſſore ſuo aduẽtum eius prędictum & minàciter interdictum, ne ante eius veniret præſentiam. quia nihil ei prodeſſet: & ipſe recedente Abbate, qui fuerat amator, crudeliſſimus eius fieret perſecutor. Audiens hęc vir Dei, blandijs verbis conſolatur mulierem, & de cælo promittit auxilium, pręcipitque vt die altera (iam enim mox inſtabat) confidens in Domino, reuertatur. Reuerſa mane, cum Viro Domini blaſphemias & minas, quas eadẽ nocte ab incubo ſuo audierat, retuliſſet. Ne cures, inquit vir Dei, minas eius: ſed tolle baculũ hunc noſtrum, & pone in lecto tuo: &, ſi quid poteſt, agat. Egit mulier quod iuſsũ fuerat, & recubans in lectu ſuo, ſigno Crucis munita, iuxta ſe baculũ ponit Adeſt ille continuò: ſed nec ad conſuetũ opus, nec ad cubile ipſum pręſumpſit accedere tamẽ minatur accerrimè, ꝙ diſcedente Viro Dei, ipſe in eius ſupplicia reuerteretur.

Inſta-

Inſtabat dies Dominica, & voluit Vir Dei per edictum Epiſcopi populum in Eccleſiam accerſiri. Cumque ipſa die populus maximus ad Eccleſiam conueniſſet: inter Miſſarum ſolennia, comitantibus Epiſcopis Ganfredo Carnotenſi, & Brictio Nannetenſi, ipſe ad ambionem conſcendit, & vt omnes, qui in Eccleſia erant, candelas accenſas in manibus teneant, locuturus edicit. Quod & ipſe cum Epiſcopus & Clericis faciens, inauditos Diaboli auſus publicè apperuit: & fornicatorem ſpiritum, qui in tam horrenda inquinamenta, etiam contra naturam ſuam, exarſerat, cum omnium fidelium, qui aderant, ſubſcriptione anathematizat; & authoritate Chriſti, tam ad illam; quàm ad omnes mulieres deinceps interdicit acceſſum. Extinctis itaque ſacramentalibus illis luminibus, extincta eſt deinceps tota virtus Diaboli: & mulieri poſt confeſſionem communicāti, nunquam poſtea apparuit inimicus, ſed irregreſſibiliter eliminatus aufugit. Hæc ex Vita D. Bernardi.

8. Magna hæc virtus *Exorciſmi*; ſed cuius ex ſanctitate Viri Dei vires non parum auctæ fuerunt. Eius, quo nos vtimur, etiam magna virtus; ſed non tanta, ſemper, quanta illius: quod in ſanctitate Exorciſtæ noſtri multum S. Bernardo cedant: quò fit, vt noſter optatum effectum non ſemper conſequatur. Quod dum fit, perſecutio Spirituum patienter ſuſtinenda: & ferendum, quod emendari non poteſt: & ex neceſſitate facienda virtus.

CAP. XCIII.

Communis quædam ratio, qua à perſequentium damnatorum Spirituum moleſtia, tam probi, quam improbi liberantur.

1. PRæter bipartitam iam, duobus præcedentibus Capitibus, explicatam Rationem, qua improbitatem Spirituum declinant tam mali, qui in peccati vindictam, illam ſuſtinent; quam pij, qui ob virtutis exercitium; alia quædam datur, quæ vtriſq; ex æquo ſeruit, cuius licet vires tantæ non ſint, quantæ priorum; hic tamen quid poſsit, explicandum eſt.

2. *Tribus* videtur illa modis conſtare. Vnus à *loco* petitur. Alter ab hominum *ſocietate*. Tertiùs à *lumine*. Certa quædam ſunt loca (*templa* puto) quibus ſi, qui perſequentes ſuſtinent ſpiritus, inueniantur, vt plurimum ſunt tuti. Sunt vt plurimum tuti, ſi *ſoli* non agant, ſed ſocieta-

ſocietate gaudeant aliorum. Denique ſi *tenebras* fugiant, & in *luce* verſentur.

Quod dicimus, eorum confeſſione didicimus, qui moleſtantes Spiritus ſunt paſſi. Hi requiem ſe in locis Deo conſecratis; in hominum ſocietate; & clara luce habuiſſe, non ſemel profeſſi ſunt. Sed nec horum nobis teſtimonio deſtitutis, rationes deſunt atque argumenta. 3.

Declinant hi Spiritus *Templa*; quia morum & omnis pietatis ſunt ſcholæ: quia Imaginibus, atque Reliquijs inſtructa ſunt: quia Chriſti venerabile corpus, ſub ſpeciebus panis continent; denique, quia per conſecrationem ab Epiſcopo factam, omnis ipſis aditus ad illa eſt præcluſus. 4.

Et *multitudinem* declinant. ferè tentant & moleſti ſunt ſolitarijs, plurima pro hac re ſunt exempla. Clariſſima verò duo; Euæ, primæ omnium parentis: atque Chriſti Saluatoris: quorum hunc in deſerto, illam in paradiſo aggreſſi ſunt: Vtrumque, cùm ſolus ageret. 5.

Fugiunt quoque *lucem*. Quid mirum? principes ſunt tenebrarum: à Deo, qui lucem inhabitat inacceſſibilem, longè receſſerunt: gaudent operibus tenebrarum ad exteriores inferni tenebras deſtinati. 9.

Veruntamen, vt diximus non *tantæ vires harum machinarum*, quantæ illarum, quarum ſuperius mentionem fecimus. Duobus modis hæ ab illis differre videntur. Primò, quòd ad tempus tantùm libertatem à moleſtia tribuant. Deinde, quòd non ita, vt priores illæ, ſint certæ. 7.

In prioribus hoc propoſitum, vt Spiritibus acceſſus prohibitus ſit, atque ab omni moleſtia liberi ſint viuentes. In his neque hoc eſt propoſitum; neque ſi propoſitum eſſet; aut ſperare, aut exſpectare poſſunt viuentes. 8.

Fallunt quoque poſteriores hi modi. Sunt Spiritus quidam, qui etiam in *luce meridiana* ſunt moleſti. Sunt qui nec, quantumuis magnam hominum verentur *multitudinem*. Sunt qui *templis* vix abſtinent. Exempla omnium aliâs dedimus. 9.

Finis Tertiæ Partis de Locis Infeſtis.

Digitized by Google

LIBELLUS
DE TERRIFICATIONIBUS NOCTURNISQUE TUMULTIBUS, QUAE HOMINUM MORTES PORTENDERE SOLENT.

Cum argumento de Locis infeſtis communes eſſe videntur ſtrepitus nocturni, atque terriculamenta, quæ quorundam mortem præire, & indicare ſolent. Quocirca non abs re fecerimus: ſi de horum authore, & finibus pauca dicamus: modum etiam, quo illa fiunt, & tempora atque loca, quibus fiunt, expoſuerimus. Nam excitari hos ſtrepitus, & hominibus haud raro his timorem incuti, nemo poteſt dubitare. Tot horum præbet exempla quotidiana experientia, quot ſufficere poſſunt, ad hanc rem non doctis ſolum, & literatis hominibus, verum etiam, rudi populo perſuadendam.

CAP. I.

Inquiritur Cauſa Efficiens nocturnorum terriculamentorum, quæ mortis ſolent eſſe indicia: & oſtenditur illa non fieri vel à Deo, vel ab eorum animabus, quorum mortem ſignificant.

1. Difficilis res definire, quænam horum Tumultuum, & Terrificationum Cauſa Efficiens ſit, quiſue author. Sed quamuis difficilis, non tamen impoſſibilis. Forſitan verum au-

thorem

Digitized by Google

thorem inueniemus, ſi prius, à quibus fieri non poſſint demonſtrauerimus.

Primum omnium certum eſt, ab *aliquo* fieri. Quæcunque enim fiunt, cùm ſui ipſorum cauſæ eſſe nequeant; omnino oportet, aliquid præter ſe habeant, quodcunque tandem illud ſit, quod ipſorum cauſa ſit, ipſaque efficiet. Habebunt igitur & hi Tumultus aliquam ſui Cauſam. 2.

Quam verò ipſorum Cauſam afferemus? à quo tumultus hi fieri dicendi ſunt? Neceſſe eſt aut à rebus corporeis, aut ab incorporeis proficiſci. Neque enim video quidnam hic tertium admittere debeam. 3.

Porrò in rerum incorporearum genere gradus ſunt plures. Atque vt ab imperfectioribus initium ſumatur. ſunt hic hominum ſpiritus, tam viuentium, quàm vita defunctorum. ſunt Angelorum, tam bonorum, quàm malorum. Et, qui omnium Spirituum pater eſt, Deus Opt. Max. 4.

Hos gradus inter res corporeas diſtinguere *hic* neceſſe non eſt. Quamuis enim inter ipſas multi ſint, quemadmodum & inter incorporeas; ad Tumultus tamen hos excitandos nihil faciunt, quæcunque ad gradus hos, quomodocunque etiam reuocantur. Si quid in genere rerum corporearum eſt, cui hos Tumultus & Terrificationes tribuere debemus, erunt Homunciones quidam (fortè *Lares domeſticos* bene dixeris) qui inter hominem atque brutum à quibuſdam medium quiddam dicuntur, & nec homines verè ſunt, nec bruta. 5.

Cùm igitur tam ſint varia rerum genera, A *quibus* Tumultus, de quibus quæſtio eſt, excitari dicemus? Age hoc inquiramus. At equidem duo hîc certa atque extra omnem controuerſiam poſuerimus; reliqua quiá difficultatem habere poſſunt, diligentius excutienda ſunt. Certum eſt *à Deo Opt. Max. non excitari*, Certum *non excitari à Spiritibus eorum, quorum mortem ſignificant*. 6.

De Deo nullus dubium animum habere poteſt. Indignum eſt, diuinæ Maieſtati has Terrificationes & Ludificationes aſſcribere; Sed & quæcunque ſub cælo, fiunt (ſi duo aut tria, quæ prorſus diuinam virtutem requirunt, excipias) aut per proprias rerum cauſas; aut Angelorum opera & miniſterio exequitur. 7.

Non ignoramus eſſe quoſdam, qui *humanum animum*, eius ſcilicet, cuius mortem hæc ſigna præcedunt, è corpore emigrare putant, atque horum Tumultuum authorem aſſerunt. Verùm hi grauiſſimè errant. Poteſtne animus corpus deſerere; & ipſū interim vegetare, atque mouere? Aut fortè vnus idemque animus diuerſis locis exi- 8.

ſtit: & qui, verbi cauſa in ſuperiore domus parte hos Tumultus excitat; idem corpus, quod alibi decumbit, conſeruat, & fouet? Neutrum horum dici poteſt.

9. Sed nec Tumultus hi eos, quorum mortis indicia ſunt, tum latere poſſent, ſi ab ipſorum Spiritibus excitentur(neque enim poteſt animus quæ agit, ipſe ignorare. At latere tam eſt certum, quàm certiſſimum, quod fiant.

10. Quid quod nec ab animo hominis omnia commodè fieri poſſunt, quæ in hoc genere fieri quandoq; obſeruamus? aut ſi fieri poſſint, cur ſic fieri debuerint, rationes iuſtas ſatis vix reddere poſſumus? Verùm quoniam hæc dubia non ſunt, reliqua perſequamur.

CAP. II.

Docetur Terrificationes & dictos Tumultus non fieri ab Homuncionibus quibuſdam: ſed nec eſſe tales, quales dicuntur, Homunciones.

1. QVi Homunciones quoſdam, medium inter bruta & homines, ſub humana tamen forma, animantium genus conſtituunt, qui occultis quidem locis latitent, ſed tamen hominum aſpectibus ſe quandoque offerant; illi cum ratione quadam hos Tumultus ijs authoribus tribuere videntur; quemadmodum & multa ijſdem, quæ hominibus obſequia exhibent, aſſcribunt.

2. Sed tamen, ſi rectè philoſophari voluerimus; deprehendemus neque tales Homunciones in rerum natura eſſe: Neque, ſi eſſent, mortes hominum poſſe præſcire; quocirca nec indicare; Neque ſi præſcirent, Tumultuum horum atque Terrificationum authores eſſe.

3. Si enim in rerum natura *ſunt* Homunciones: vbi quæſo degunt, & ſua habent domicilia? Mirum valde eſt, quod inter homines verſari dicantur, & tamen nullus vſpiam, vbi domicilia ſua habeant, locus repertus ſit.

4. Deinde, qua ratione *genus* ſuum, ne intercidat, conſeruant, & propagant? (Neque enim putandum eſt ipſos immortales eſſe & perpetuam hîc vitam agere, quemadmodum in cælis agunt Angeli) An fortè eadem ipſorum, quæ hominum, atque brutorum animantium conditio eſt; vt quidam ipſorum occidant, alij in eorum locum ſuccedant? At quemadmodum ipſorum non inueniuntur domici-

Digitized by Google

domi[illegible] neque aliquando inuentus eſt, ex his vnus, qui ex hac vita [illegible] : non inuentus eſt, qui in defuncti locum ſit ſuffectus.

Quibus etiam rationibus *vitam ſuam ſuſtentant?* quibus rebus victitant? Aere viuere, dici non debent. Beſtiarum atque brutorum animalium cibum retribuere abſurdum eſt; cùm ad homines proximè accedant; & vix alio, quàm ſtatura differre videantur. An igitur humanus cibus illis tribuendus eſt? ſed hic ſæpè non ſuppetit; cùm in deſertis caſtris, relictis ædificijs, ad quæ nec homines veniunt, nec humanus cibus defertur, plerique ipſorum verſari dicantur. 5.

Quærimus quoque, Vtrum *æternæ beatitudinis*, & quam in futura vita exſpectamus, felicitatis participes fieri valeant; an potius vnà cum corpore animus ipſorum intereat? Secundum hoc dici nequit, cùm & humanam formam referant; & multa, quæ ſine ratione non fiant, peragere dicantur. Ad primum illud nulla ratione dici debet; cùm media, quæ ad ſalutem illam aſſequendam neceſſaria ſunt, atque à Chriſto Domino inſtituta, prorſus ab ipſis negligantur. 6.

Omnis ratio cur hi Homunciones eſſe aſſerantur, ex ipſorum *Apparitionibus* deſumpta eſt: quia, ſcilicet, aliquando inter homines ſunt viſi: ſed profectò hinc paruum argumentum ad ipſos aſtruendos colligitur. Quam, quæſo, multa ſunt, quæ ſub aſpectum cadunt, & tamen non niſi ſenſuum ſunt illuſiones; & præſtigiæ? aut certè Spirituum ſub humana forma apparitiones? 7.

Sed quamuis etiam Homunciones hos admittamus, Tumultuſi tamen horum *cauſa* dici non debent; propterea, quòd mortes hominum, quorum hi Tumultus indicia ſunt, præſcire nequeant. Cùm enim inferioris conditionis eſſe dicantur ipſis hominibus, nec tantum valere iudicio & ratione, quantum homines; profectò, quod homines non poſſunt, nec ipſi poterunt, hominum ſcilicet mortes præſcire & indicare. 8.

Fortè quia *alijs occupationibus* non diſtrahuntur, ad hominum naturas & temperamenta diligentius attendunt; & idcirco, quæ nos alijs occupationibus expediti præſcire non poſſumus, illi præſciunt. Sit ita. Verùm, qua ratione illorum iam exitus præſcire dicendi ſunt, quibus violenta mors adfertur? Cùm igitur etiam horum ex hac vita diſceſſum Tumultus præcedant, quemadmodum non horum, ita neque priorum Tumultuum authores dici debent. 9.

10. Conſtituamus etiam ita eſſe; vt hominum mortes p[illegible] præſciſe, necdum tamen hos ipſis Tumultus aſſcribere poſſe [illegible]r. Ad primum inde manifeſtum eſt, quòd cùm paruo admodum [illegible] corpore, magnas vires habere credi non debent. quocirca nec Tumultus hos, qui quandoque magni ſunt, & magnas vires requirunt, ab ipſis excitari vlla ratione poterunt.

11. Præterea quoſcunque ipſi Tumultus excitant, eos neceſſe eſt corporum colliſione (& quidem eorum, quæ concuti audiuntur) excitari. Audimus ſæpè aſſeres deferri, ligna aptari, raptari inſtrumenta, clauos infigi, & mox poſtquam ad loca, vbi Tumultus excitantur, aduolamus, nullum in ſimilibus corporibus motũ fuiſſe, magnis argumentis deprehendimus. Et hæc his tribui poſſunt.

12. Denique *diuerſis* quandoque *locis*, maximeque diſtantibus hi Tumultus excitantur. An fortè diuerſis etiam locis hoc Homunciones conſtituemus? aut poſtquam in hoc loco excitârunt, ad alium, vt ibidem excitent, tranſmigrare dicemus? Dici hæc poſſint, an cum ratione vehementer debitauerim.

13. *Spirituum* igitur opera Terrificationes fieri, ex dictis videmur poſſe concludere. Spiritus ſunt, qui Tumultus excitant; qui gemitus & eiulatus effingunt: qui funus deducunt, qui tumbas, in quibus defunctorum corpora reconduntur, faciunt. Spiritus ſunt, qui vniuerſa hæc, atque his ſimilia, efficiunt.

CAP. III.

Demonſtratur dictos Tumultus non excitari à Spiritibus hominum illorum, qui ex hac vita diſceſſerunt.

1. REſtat inquiramus, *à quibus Spiritibus* fiant, qui excitantur Tumultus: An ab humanis, qui hanc vitam vnà cum corpore, quod aliquando informarunt, reliquerunt; an ab Angelis: ſiue illi beati ſint; ſiue æternis ſupplicijs, ita eorum meritis exigentibus mancipati.

2. Humanos Spiritus, ad viuos quandoque redire dubium non eſt. Id aliâs à nobis multis rationibus demonſtratum eſt. Dubium quoque non eſt, plurima ipſos officiorum genera, apud viuos, exercere. Veruntamen exerceant quæcunque velint; in hoc certo genere operas ſuas ipſos collocare credendum non eſt.

3. Animorum, poſt hanc vitam, non illa propria conditio eſt, vt Dei, apud homines, ſint miniſtri, aut quædam in hoc mundo pro officio muni-

munia obeant; adſintque rebus humanis; ſed vt laborum, ſuorum
fructus recipiant; & vel Deo perfruantur, vel debitas pœnas perſol-
uant, quocirca in hoc genere, quod agant, habent nihil. 3.

Non ſine ſingulari Dei prouidentia, atque diſpenſatione fit: vt
viuorum rebus defuncti adſint: & quæcunque hanc Dei prouiden-
tiam atque diſpenſationem requirunt, rarius eueniunt: At Tumul-
tus hi rati non ſunt: ſunt propemodum quotidiani.

Patebat Epulo, vt ad viuos rediret, Lazarus, qui fratres miſeran- 4.
dæ ſuæ conditionis admoneret. Quid hîc Abraham? *Habent*, inquit,
Moyſen & Prophetas: *audiant illos*. vrget ſecundò Epulo: putat futu-
rum, vt pœnitentiam agant, *ſi quis ex mortuis ad eos venerit*. Sed bene
Abraham: *Si Moyſen*, inquit, *& Prophetas non audiunt, neque ſi quis ex*
mortuis reſurrexerit, credent. An non idem dicere nos poſſemus? ha- 5.
bere, inquam, viuos Moyſen, & Prophetas? habere tot præſentiſſi-
mæ mortis exempla, & argumenta? Opus non eſſe, vt ad viuos de-
functorum animæ redeant, & inſtantis mortis commonefaci-
ant?

Si Sacras literas conſulamus, reperiemus Deum per *Angelos* ple- 9.
runque expediuiſſe, (& non per humanos Spiritus) ſi quando ali-
quid, præter rerum ordinem, fieri voluit, quorſum igitur humano-
rum Spirituum in hoc negotio, non autem Angelorum, ſi quidem
aliquorum vellet opera, vteretur?

Cùm Tumultus hi atque ſtrepitus, *mortis* quædam indicia ſint; 7.
quibuſnam humanis Spiritibus ipſos excitandi officium tribue-
mus? ijſne, qui cum Deo iam in cælis vitam felicem agunt? an qui
purgatorio igne expurgantur? an qui in inferno ſocij ſunt Dæmo-
num.

Eſto *primi illi*, Deo reuelante, cognoſcere poſſint, qui ex hac vita 8.
diſceſſuri ſint; vt tamen ijs hoc Deus reuelet (cum ipſorum non in-
terſit) velitque mortis hominum, quaſi nuncios quoſdam eſſe, quis
credat? 9.

Si quando rebus noſtris Beatorum Spiritus interſunt, *ſeſe exhibere*
ſolent, & ea quidem forma, vt agnoſci facilè poſſint; quemadmo-
dum exempla eorum, qui apparuerunt, docent. At vbi ſtrepitus hi
excitantur, authores ipſorum conſpiciuntur nunquam.

Adde, quòd Beati Spiritus vix vnquam rebus noſtris *authoproſo-* 10.
pos interſint: Angelorum ferè opera fiant, quæcunque per ipſos fieri
videntur. Et qui in proprijs negotijs, cùm maximè deberent rebus
noſtris non interſunt; intereſſent, quando ratio ipſos nulla vt alio-
rum interſint, cogit?

Eadem

Digitized by Google

pant, inter quæ, cùm poſſit eſſe *mors hominum*; omnino & illam videntur poſſe præſcire; & eandem his Tumultibus denuntiare.

Porrò hoc officij genus ijs potiſſimum Animabus tribuendum videtur, quę *cum Originali venialia peccata* coniunxerunt. Cùm enim hoc nomine aliqua, ſenſus etiam, & non damni tantùm; pœna dignæ ſint; & illa quæ in inferno infligitur, nimis pro leuibus iſtis erratis videatur grauis; nónne dici poſſet, iuſtiſſimum eſſe, ſi ad hanc, hos Tumultus & ſtrepitus excitandi, conditionem damnati dicantur? 5.

Omnino enim Spiritibus hiſce *pœna* eſſe videtur, & certis locis aſtringi: & hominum conditiones morbosque obſeruare; & viuentes mortis aliquorum certiores reddere; atque aliquando funebrem pompam inſtituere, & deducere. 6.

Porrò licet pœna hæc hiſce Spiritibus tribuatur, non tamen putandum eſt *omnium* Animas, qui huius conditionis ſunt, hoc ſupplicij genus experiri. Non vnus eſt Deo modus, quo peccata vindicet. Punit quoſdam hac, quam nunc explicamus, ratione; cum alijs alias ſeruat rationes: ſine vlla tamen eorum, qui puniuntur iniuria. 7.

Probabiliter hæc, vt videtur, dicuntur, Vtrum verè, nullus facilè, niſi cui reuelatio aliundè facta eſt, dixerit. Veruntamen & hæc aſſertio difficultatem habet non paruam: quòd ſequentibus docemus. 8.

Primum omnium, Vnde conſtat *inter homines*, Spiritus hos locum aliquem habere? Eſto, poſt extremum iudicij diem hunc mundum ſint inhabitaturi; quod tamen iam inter viuos degant, noſtriſq; rebus interſint, dici poteſt, probari non poteſt. 9.

Deinde, ſit illis inter viuos locus aliquis; Vnde viuorum mortes *ſcire* poſſunt, non ſolùm, quæ naturales ſunt, verùm etiam violentas? An fortè naturas hominum plenè perſpectas habent? vt quamdiu vitam ſuam propagare poſſint, valeant cognoſcere? Et ſi hoc detur, violentas mortes, quæ à libera procedunt voluntate, quomodo cognoſcent? 10.

Tertiò, ſolet Deus *Angelorum* opera vti, ſi quid hominibus velit ſignificatum. hinc nomen *Adminiſtratoriorum* Spirituum adepti ſunt. quod ſi igitur homines præſentis, & inſtantis mortis monere velit, Angelorum, non horum Spirituum opera vtetur. 11.

Addo, quòd cum hoc ſtrepitu quandoque coniuncta ſunt aliqua, quæ vix illis Spiritibus videntur *poſſe* tribui. Quis enim tantas ipſo- 12.

Digitized by Google

rum vires dixerit; quantæ requiruntur ad maximos, qui aliquando excitantur, ſtrepitus? ad grauiſſima, quæ obſeruata ſunt tranſlata onera? Et ſi ſtrepitus hos ipſorum vires excedere negare nolumus, quis ijs tribuat, vt pompam funebrem inſtituant, & ſuis viribus abſoluant?

CAP. V.

Bonos Angelos non eſſe authores Tumultuum, qui prænuncij mortis eſſe ſolent.

1\. CVm (vt dictum eſt) humanorum Spirituum opera Terrificationes hæ, & Tumultus nocturni, de quibus diſputatio eſt, non fiant, omnino neceſſe eſt ad *Angelos*, ipſos transferri, quorum non partiæ ſunt in hoc ſenſibili mundo, cum hominum genere, occupationes.

2\. Quoniam verò hi *duplicis generis* ſunt, & contrariorum propemodum ſtudiorum; *vtris* tribuendi ſunt, grauem habet diſputationem. facilius eſt Diſcipulum hic, quam Doctorem agere.

3\. Qui rem ipſam, quæ agitur, velit attendere; cùm *mortis* homines admoneri videantur, atque ad reddendam Deo rationem vocari, facil ſibi patietur perſuaderi; hæc non improborum Spirituum, qui ſalutem hominum oderunt; ſed *bonorum*, qui tandem amant; opera eſſe & functiones.

4\. Qui verò omnia diligentius ſecum expendet; haud parum animo fluctuabit. Quid, quod contrarias cogitationes facilè admittat? Si enim in his Terrificationibus propoſitum eſt, vt *mortis* homines admoneantur, quid quæſo opus eſt tot Tumultibus? tanto ſtrepitus? pompa etiam funebri? & ſexcentis alijs? cùm multo facilioribus rationibus mortis homines admoneri poſſint?

5\. Accedit, quod *certum* ex hoc ſtrepitu argumentum ſubſecuturæ mortis peti non poſſit. Quis enim, Vtrum mortis indicium ſit, dixerit; an ob aliam cauſam excitetur? Eſto, poſtquam mors ſubſecuta eſt, mortis ſignum fuiſſe dicere poſſimus; ſed tamen dum excitaretur, mortis argumentum eſſe, certo dici non potuit.

6\. Et vt mortis certiſſimum ſit ſignum, nondum tamen *cuius* mortem portendat ſcire poteſt. Quapropter cum ſinguli, qui in vna aliqua familia commorantur, ad ſe illum pertinere exiſtimare poſſint, fruſtra hæc à bonis Angelis opera ſuſciperetur.

7\. *Alijs etiam locis*, quam vbi is, qui mortem obit, ſtrepitus hic auditus eſt; & auditur frequenter: alijs locis hæc mortis pronoſtica ſigna obſer-

Digitized by Google

obſeruata. Nouimus, Moguntiæ mortuum, cuius mortem ſigna non Moguntiæ; ſed alio loco, vbi is præſidia ſua atque facultates habebat, pręceſſerunt: quomodo verò hic abſentibus ſignis, vt ad mortem ſe compararet, moneri potuit?

Quo *tempore* plerique animam exhalarunt, eodem ipſo Tumultus excitati ſunt non raro. At verò, tum *eo fine* excitatos eſſe, vt ad felicem finem ſe homines præpararent, quis dixerit? 8.

Et peſſimorum hominum exitus hæc Terriculamenta præcedunt, & ſanctiſſimorum virorum. Verùm vt his illis opus non eſt; ita priores illis ſunt indigni. Iuſto enim Dei iudicio fit, vt *qui viuentes obliti ſunt Dei; morientes obliuiſcantur ſui.* 9.

Præcedunt quoque *infidelium* mortes, nec eorum tantùm, qui Chriſti fidem aliquando complexi fuerunt; ſed & Iudæorum atque Gentilium, qui eandem impiè reiecerunt. Cùm verò his nulla ſit ſpes ſalutis æternę reliqua; quid eſt neceſſe, vt de exitu ſuo, atque ex hac vita diſceſſu, his argumentis moneantur? 10.

Non igitur in hoc ſtrepitu atque Tumultu propoſitum eſt, vt ad felicem ex hac vita egreſſum mortales ſe comparent. Quocirca concludi ex hoc argumento non debet, *bonos* eſſe Spiritus, à quibus Tumultus excitantur. 11.

Alia etiam ad hanc rem confirmanda argumenta ſuppetunt. *Adminiſtratorij* ſunt Spiritus, Angeli boni: Deo, in quibuſcunque ille rebus velit operas ſuas promptiſſimè offerunt. Quod ſi igitur hîc operas ſuas locant; neceſſe eſt id Dei fiat imperio atque voluntate. At cùm ratio nulla dari poſſit, cur hos Tumultus Deus excitari velit, & imperet, cur bonis Angelis ipſos iudicamus tribuendos? 12.

Mirum eſt, quod cum tot & tam illuſtria bonorum Angelorum in ſacris literis munia & officia deſcribantur, huius tam frequentis & vſitati *nulla fiat mentio.* Mirum eſt apud Sanctiſſimos Eccleſiæ Doctores tantùm huius eſſe ſilentium; præſertim cùm inter ipſos reperiantur, qui integra volumina de bonorum Spirituum functionibus poſteritati reliquerint. 13.

Liuitatis, præterea, nec pauca nec leuia cum his Tumultibus coniuncta ſunt argumenta. Vt verò horum authores Angelos dicamus, qui perpetuò Dei faciem contemplantur, res eſt indigniſſima. 14.

CAP. VI.

A malis Spiritibus Tumultus qui mortis ſunt indicia, excitari.

1. FAcilè ex dictis quilibet concluſerit, malorum Spirituum opera Terrificationes & Tumultus, qui mortis prænuntij ſunt, excitari. Cùm enim neceſſe ſit à Spiritibus illos fieri; & nec illi, qui in humanis adhuc corporibus degunt, nec qui corpora reliquerunt, & alibi verſantur: nec Angeli boni ipſorum authores ſint; quibus, quæſo, niſi *malis Spiritibus* ipſos tribuemus?

2. Et profectò *nihil* eſt in hoc genere, quod ab illis Spiritibus ſit alienum, aut eorum vires excedat: *multa* etiam ſunt, quæ vt hæc ipſis officia tribuamus, vehementer perſuadent. Docemus vtrunque.

3. Neceſſe eſt, vt Spiritus, qui horum Tumultuum ſunt authores, *præſentes* ſint ijs locis, vbi Tumultus excitantur. Neceſſe eſt, vt Tumultus excitare *valeant*. Neceſſe, vt poſſint *funebrem pompam* inſtituere. Neceſſe, vt poſſint *ſcire* futuros hominum, ex hac vita, quos indicant, egreſſus. Quid horum malis Spiritibus deſideratur?

4. Locis ijs, vbi Tumultus excitantur, poſſe Spiritus *præſentes* eſſe nemo negauerit. Magna ipſorum vis eſt: magna poteſtas, quocunque propemodum volunt, ſe loco ſiſtere poſſunt. Ad quemcunque ipſis aditus patet.

5. *Valent* quoque Tumultus excitare. In corpora quid non valent? Nónne omnia propemodum ipſorum virtuti ſubiecta ſunt? nónne quocunq; volunt vi ſua impellere poſſunt? Quocirca cùm Tumultus hi ex corporum colliſione oriantur; & hos poterunt; & multo grauiores excitare.

6. Sic in ipſorum poteſtate eſt *funebrem pompam* componere. Neque enim tantùm mouere poſſunt externa corpora: poſſunt quoque ſibi aſſumere, & quibuslibet vſibus accommodare poſſunt quaſcunque formas illis dare, quamquam pompam funebrem non efflictis ſolũ corporibus repræſentant, ſed ſenſum quoque nunc externorum, nunc internorum faſcinatione & illuſione.

7. Et cùm ingenio ſint ſagaciſſimi; plurimumque rerum experientia valeant; norint præterea rerum naturas, & hominum complexiones exactiſſimè; quis dubitabit, quin hominum plerunque *interitus præcognoſcant*? pręſertim cùm & Medicorum quidam reperiantur, qui ea ſcientia polleant, vt non diem ſolùm, ſed horam quoque mortis valent prædicere.

8. Vt verò quod poſſunt, velint & hos Tumultus excitent; omnino credendum eſt. Multæ ſunt cauſæ, quæ vt hic operas ſuas locent, ipſos mouere videntur.

9. Primùm, hęc occupatio aliquod miſeriarum ipſorum *leuamen* videtur,

Digitized by Google

detur, dum ad ſuas pœnas tanto minus attendunt, quanto magis externis his ludificationibus diſtrahuntur. 10.

Deinde *libidini ſuæ* quadam ratione ſic faciunt ſatis. Cùm enim hominibus moleſti eſſe percupiant; libenter quas habere poſſunt, ipſos moleſtandi occaſiones arripiunt. quocirca & hanc, vbi non parua trepidatio incutitur, non abijciunt.

Lucrum etiam inde aliquod ſperant. Neque enim ipſis tam hîc propoſitum, vt mortem futuram denuntiant, quàm vt homines eò ducant, & diuinum quoddam numen credant, quod horum Tumultuum cauſa exiſtat; cui ob id honorem aliquem, cum animarum ſuarum detrimento, impendere ſit æquiſſimum. 11.

CAP. VII.

Tumultus ſiue Terrificationes mortis prænuntias, excitari à Dæmonibus, qui ſunt ordinis inferioris.

DAEmonum opera Strepitus hos excitari, & mortis prænuntia fieri demonſtratum eſt; quorum verò hoc proprium ſit ſtudium, an ſine diſcrimine omnium, an certorum tantùm, non iniucundam habet quæſtionem. Neque enim Dæmonum omnium *vna eſt conditio*, neque omnium eædem occupationes. Grauiora alij alijs habent ſtudia, prout alij alijs plus valent ingenij acumine, agendi poteſtate, nocendi voluntate. 1.

Etenim extra controuerſiam eſt, ex omnibus omnino ordinibus, quos aliquando communes cum bonis Angelis habuerunt, Spiritus illos cecidiſſe. Extra controuerſiam eſt, per peccatum naturam non ſublatam. Quemadmodum igitur ante peccatum non ęqualis omnes fuerunt perfectionis; ita neque poſt peccatum vna naturæ omnium conditio eſt. 2.

Conditionem naturæ, *ſtudia & functiones* ſequuntur. Hoc quemadmodum in rebus omnibus certum eſt; ita in his Spiritibus nullam habet dubitationem. Quocirca non *eadem* inferiorum, quæ ſuperiorum ſunt functiones: grauiora hi officia ſubeunt; illi leuiora munia exequuntur. 3.

Quod aſſerimus, facillimum fuiſſet in Spiritibus deprehendere; ſi à gratia, in qua creati erant, non excidiſſent. Iam poſtquam gra- 4.

tia exciderunt, etſi non omnino quadrantenus tamen ſuos ordines ſeruant, & pro naturæ conditione opera faciunt.

5. Et dictis vtcunque licebit conijcere, *quoſnam* Spiritus horum Tumultuum authores conſtituere debeamus. Attendamus principio *quaſnam* Spiritus mali apud viuos *occupationes* habeant: tum deinde hoc ipſum de quo præſens eſt diſputatio, *opus* inſpiciamus; & nō ita difficilè erit de Tumultuum nocturnorum authoribus ſtatuere.

Occupationes Dæmonum cum hominum genere ſunt variæ.
6. Nos pro inſtituti noſtri ratione vniuerſas in *duas claſſes* poſſumus partiri; vt alias, maioris momenti, & quaſi *magis principales* dicamus; alias leuioris & quaſi *minus principales*.

Priores illæ ex triplici cauſa definiuntur. Ex conditione perſo-
7. narum, cum quibus illæ ſuſcipiuntur: ex rerum, quæ ſuſcipiuntur mole & difficultate: denique ex grauitate mali, quod Spiritibus, vt hominibus incommodent, propoſitum eſt. Vbi hæc deſiderantur, hoc eſt, vbi neque dignitas adeſt perſonæ, neque negotij perficiendi difficultas: leuia etiam propoſita ſunt mala, leuiores Dæmonum occupationes dicere licebit.

In priori genere fuerunt tentatio Chriſti in deſerto habita;
8. excidium 185000. Aſſyriorum in exercitu Sennacherib vna nocte deletorum; & primorum noſtrorum parentum in paradyſo infelix caſus. In poſteriori ſunt nocturnæ ludificationes, intempeſtiua terriculamenta, & cum ſordidis hominibus turpes & obſcœni congreſſus.

Priores exercent vt perdant: poſteriores, vt vexent & moleſtis
9. ſint. Quemadmodum in hac vita, dum bella geruntur, non ſemper aduerſæ parti propoſitum eſt, vt hoſtes perdant; ſed quandoque, dum perdendi facultas non datur, iuuat moleſtos eſſe, terrere, timorem incutere: ita humani generis iuratiſſimis hoſtibus dęmonibus non ſemper propoſitum eſt vt perdant; ſed quandoque etiam, vt moleſti ſint, & vexent.

Hæc Dæmonum ſtudia, hæ cum hominum genere occupatio-
10. nes. *Quas* nunc *quibus* tribuemus? Quas alias, quàm quas ipſi ſibi Dęmones deferri volunt? Quis porrò dubitauerit, quin priores illas poſtulent illi altiorum Ordinum? poſterioris autem inferioribus relinquant? Pro conditione perſonarum haud incommodè officiorum diſtributio conſtituitur.

Superbi admodum ſunt Dæmones; illi inprimis; qui naturę prę-
11. ſtant dignitate. Quocirca quamuis nocere omnibus cupiant; non tam facilè tamen leuioris conditionis homines aggredientur: cum

iis

Digitized by Google

2,44

ijs potius bellum ſuſcipiant, qui in altiori ſunt ſanctitatis aut dignitatis gradu. quoniam ſi hos vincant. ſpecioſior ipſorum eſt triumphus: ſi vincantur, minor eſt confuſio, quam timent & horrent.

Iidem illi ſuperiorum Ordinum Spiritus ardua magis atque difficilia in ſe ſuſcipiunt onera.Id illorum poſtulant naturæ vires.Id 12.
ad maiorem cumulum gloriæ ipſorum, quam ſtudioſè quærunt, facit. Minor etiã hinc,ſi ex voto res non ſuccedat, timetur confuſio.

Eorundem eſt grauius erga humanum genus odium;quàm aliorum, qui inferiorum ſunt Ordinum. at odium ſequitur nocendi ſtudium. Itaque fit, vt his maximè, vt noceant, & maiora mortalibus detrimenta offerant, propoſitum ſit.

Leuia igitur illa munia & minores occupationes inferioribus Spiritibus relinquuntur; in quibus vel perſona dignitas non poſtu- 13.
lat aliquem ex illis ſuperiorum Ordinum: vel leuia expedienda ſunt munia, vel non ita magna propoſita mala.

Hæc cum ita ſint, non malè quis concluſerit *inferiorum Ordinum* Dæmonum opera hos, de quibus quæſtio eſt Tumultus excitari. Nã 14.
vt ipſos in priorum occupationum genere ponamus,&ſuperiorum Ordinum Spiritibus tribuamus, neque poſtulat perſonarum dignitas, quarum cauſa ipſi excitantur; neque rei quæ hic ſuſcipitur difficulta:ſneque magnitudo mali, quod in his propoſitum eſt.

Eſto etiam ad *Principes viros* Tumultus pertineant,eorum funera & mortes portendant: ſed tamen nulla Dæmonibus cum ipſis con- 15.
certatio, nulla pugna. Alijs quandoq; etiam ſordidis & abiectæ cõditionis hominibus Principum mortes his prænuncijs inſinuantur.

Sic in his excitandis non opus eſt aut arte magna, aut magnis viribus. Minimus, inter omnes,Spiritus ea arte pollet, & ijs eſt viribus; vt hos, atque multo maiores excitare valeat. Minimus quoque ingenij vi, quæ præditus eſt, imminentem hominibus mortem, quæ his Tumultibus ſignificatur, præſcire poteſt.

Malum deniq; hic magnum propoſitum non eſt, præcipua cauſa,cur opera hæc à Spiritibus ſuſcipiãtur, illa videtur, vt hominibus 19.
terror incutiatur: qui quamuis malum aliquod ſit, tantũ tamen non eſt, vt illud ſibi ſuperiorum Ordinum Spiritus reſeruare debeant.

Sed & *alias ob cauſas* hæc ſtudia inferioribus Spiritibus tri- 17.
buerim. Dubium non eſt: tantum horum peccatum non fuiſſe, quantum fuerit Spirituum ſuperiorum Ordinum. Itaque nec tanta ipſorum pœna; quanta ſuperiorum. quoniam pro delicti quantitate, modus pœnarum. Cùm igitur non parua dæmonum pœna ſit inferni carcere concludi, profectò, ſi aliqui ab hac liberi ſunt (vt ſunt)

Digitized by Google

minibus attribuerunt. Alterum bonum, alterum malum. Illum virtutis & æquitatis dixerunt authorem; hunc peccati. Hinc illud Empedoclis apud Plutarchum; *duplices quacunque malum excipiunt ducuntq́; ſortes; diuina terreſtriuq́;*. Vide Aug. Eugub. de perenni Philoſophia, li. 8. ca. 4.

Conſentiunt cum Gentilibus ex parte Chriſtiani. Nam bonum genium ſiue Tutelarem Angelum ſingulis hominibus à Deo datũ agnoſcunt: conſentiunt, inquam, cum Gentilibus, non tamen à Gentibus inſtituti, ſed Sacrarum Scripturarum auctoritate; ſed ſanctiſſimorum Patrum conſenſu, & magnis rationibus inducti: vt optimè dixerit B. Hieronymus: *Magna dignitas animarum, vt vnaquaq; habeat ab ortu natiuitatis, in cuſtodiam ſui, Angelum delegatum.*

In altero etiam (malo inquam admittendo) haud ita difficiles ſeſe præbent Origines & Caſſianus: & vt bonum, ita ſingulis malum Angelum adeſſe & credunt, & probāt Origenes Homil 10 in Lucam, & lib. 3. de princip. ca. 2. Caſſianus, Collat. 8. ca. 17. & Collat. 13. ca. 12. His addo Bedam, in ca. 12. Act. Apoſt. Gregorium Nyſſenum in Vita Moſis, & Auctorem Operis imper. Hom. 5. in Matth. Sed & hoc ipſum antiquiſſima Traditione non Chriſtianorum modò, ſed etiam Hebræorum traditum eſſe, ſcribit Rabbi Moſes, lib. 3 Mor. ca. 25. Poteſt quoque eius aliquod veſtigium in Scriptura notari. Nam D. Paulus datum ſibi dicit *Angelum Satanæ, qui ſe colaphizet*, 2. Cor. 12. Vide Ioan. Maldonat. in 18. Matth. 5.

Verùm diſplicet hæc ſententia reliquæ turbæ Doctorum: ſed tamen, ni fallor, ita diſplicet, vt *malos Spiritus*, qui ſingulis hominibus adſint, non tam negare, quàm quodam modo *admittere* videri poſſint? 6.

Negant à Deo ſingulis hominibus malos Angelos attributos, quẽadmodum ſingulis ille bonos attribuit. Putant non cadere in diuinam bonitatem, quæ tantopere hominum ſalutem deſideret, vt nobis hoſtes aſſignarit, qui nos infeſtent; nos de virtutis arce deijciant; nos à Deo optimo & ſummo bono ſeparent: Exiſtimant Dæmonum odium erga humanum genus ſatis eſſe magnum: & per ſe, ipſos promptiſſimos eſſe & paratiſſimos, ad nos moleſtandos; nec Dei in hoc egere aut imperio, aut ordinatione. 7.

Hæc dum confitentur, non *negant* hos Spiritus; ſed *à Deo* negant ad hoc eſſe delegatos, & ordinatos, ſignificant ſua ſponte & vltro ſe Spiritus offerre, & hominibus adiungere; quod non facilè damnauerit, qui Dæmonum naturam conditionemque probè perſpexerit. 8.

9. Solent Dei opera æmulari Dæmones: quæcunque propemodum Deus facit, conantur effingere. Res certior eſt, quàm vt probari debeat. Dicuntur ob hanc cauſam *ſimiæ Dei*. Quidni igitur & in hoc velint imitari Deum? vt quemadmodum Deus hominibus, Spiritus adiungit bonos, qui protegant atque defendant; ita velint adiungere malos & peruerſos, qui moleſtent & perdant?

10. Confirmat hanc rem antiquiſſima, & propemodum ab omnibus recepta opinio, qua creditur adeſſe in extremo vitę tempore ſingulis mortalibus non bonum ſolùm modò Angelum, qui animam ad cœlum deducat, ſi hinc in Dei gratia decedat; verùm etiam *malum*, qui ad inferos pertrahat, ſi illa ipſius ſint demerita. Nam ſicuti bonum, intelligimus illum, qui à natiuitate ſingulis à Deo eſt cóceſſus; ita non malè videmur dicere malum eſſe, qui ſingulorum ſtudijs pijs ſemper contrarius fuit, & ad deteriora ſequenda impulit.

11. Si ex difficultate, quam in virtutum ſtudio ſentimus, rem hanc definire velimus; aut etiam ex pondere, quo ad malum trahimur: Si ad moleſtias, quas plerunque in *ſomnis* experimur, nocturnaſque illuſiones attendere: Si expendere, quæ ſæpiſſimè occurrunt, peregrinas cogitationes; facilè patiemur nobis perſuaderi, vt hos inimicos Spiritus credamus.

12. Sunt qui de hoc Spiritu intelligi autumant, quod Eccleſia poſtulat *hoſtem ſuum comprimi*. Oratio ex D. Ambroſio deſumpta eſt, & ſic habet:

Te lucis ante terminum	*Procul recedant ſomnia,*
Rerum creator poſcimus;	*Et noctium phantaſmata,*
Vt ſolita clementia,	*HOSTEMQVE noſtrũ cõprime,*
Sis præſul ad cuſtodiam.	*Ne polluantur corpora.*

13. Et hactenus de proprijs ſingulorum genijs. Sunt qui hos à *Laribus* non diſtinguunt. At veteres diſcrimen aliquod inter vtroſque feciſſe inde colligitur; quòd Lares *domibus* pręeſſe crederent, quemadmodum ex Aulul. Plauti colligitur, vbi in hunc modum quidam ex ipſis loquitur: *Ego Lar ſum familiaris; ex familia, vnde exeuntem me aſpexiſtis.*

14 Nec de his apud veteres fuit diſputatio. Id vel feſta Compitalia, à Compitis; in quibus peragebantur, dicta & à Seruio Tullio ipſis inſtituta, ſufficienter demonſtrant. Quid, quòd omnibus propemodum domibus eorum ſimulachra habuerint, & religiosè ipſos coluerint?

15. Sed antiquiſſimus ſcriptor Tertullianus Gentibus obijcit (ca. 1. ſui Apologetici) quod *indignè* eoſdem tractauerint, & in *ſuppelle-*

ctil

ſtilis ratione habuerint; vt proinde ab ijs *oppignorati ſint aut venditi,* prout cætera inſtrumenta domeſtica.

Sed nec noſtris temporibus eos deeſſe putarem, nec à veritate aberrare, qui eoſdem eſſe dixerint, quos Germani *Henſemenle* vocitant. Quidquid ſit, multorum hæc ſententia eſt. nec rarò, quæ Lares hos prodiderunt, obſeruata ſunt argumenta. 16.

Sic nec temerè eos damnarem, qui aquæ luſtralis vſum ad hos abigendos valere volunt; hocque Eccleſiam intelligere, quando orat, vt *creatura aquæ ſeruiat ad abigendos Dæmones, morboſq; pellendos; & vt in domibus, vbicunq; fuerit aqua aſperſa, non illic reſideat Spiritus peſtilens; diſcedant omnes inſidiæ latentis inimici; & effugiat quidquid aut incolumitati habitantium inuidet, aut quieti.* 17.

Cæterùm quamuis Lares hos Chriſtiani admittant, quemadmodum olim Gentiles; longè tamen alia eſt Chriſtianorum, quàm Gentilium de ipſis opinio. Gentes ipſos in Deorum numero habebant: Chriſtiani non alio, quàm Dæmonum loco, qui diuinum honorem ſacrilegè, vbicunque poſſunt, ſuffurentur. 18.

Et quamuis *virorum* nomine compellent, & *Henſemenle* vocent; non tamen viros eſſe agnoſcunt. Hoc illis nomen, quia ſub viri ſpecie, & quidem pigmei, quandoque conſpiciuntur, tribuunt. 19.

Cognoſcunt etiam nulla habere propria corpora; ſed eſſe prorſus incorporeos Spiritus. quocirca ſi quando in corporibus ſe ſpectandos exhibent, ex aere, aliáue materia exiſtimant illa componi, & vbi aliquamdiu ijſdem vſi fuerint, rurſus, deponi. 20.

Nullum ab his axilium exſpectant. nullum cenſent deferendum honorem. Non affectant illorum ſocietatem. reſpuunt communionem. Omnibus omnino angulis cupiunt eſſe profligatos, & expulſos. 21.

Porrò Lares hos atque proprios ſingularum malos genios Tumultuum & Ludificationum *authores eſſe*, quid prohibet? Dæmones ſunt, vt diximus, qui hos Tumultus excitant; & Dæmones ſunt hi Spiritus; atque Lares; & quidem ex infimis Dæmonum ordinibus, quales etiam harum Terrificationum authores aſtruximus 22.

Et cùm hi nobiſcum verſentur ſemper; quî, quæſo, melius, quàm ipſi omnia noſtra ſcire poſſunt? vt proinde mirum non ſit, ſigna mortis noſtræ, etiam violentæ, ſatis certa dare poſſe, qui ex conſuetudine longa, quam nobiſcum habuerunt, exitum noſtrum præſcire potuerunt. 23

Digitized by Google

CAP IX.

In præcedentia Capita de Terrificationum & Tumultuum authoribus Cenſura.

1. DVplex eorum, quæ fiunt, genus eſt. Quædam, vt *plurimum* accidunt, & *ordinariè* fieri dicuntur: quędam *rarius*, & dicuntur *præter communem rerum ordinem* euenire. Diſtinctio hæc, vt in rebus naturalibus locum habet, ita hîc non eſt reijcienda. Ibi ordinariè fit; vt nouem menſibus vterum geſtet fœmina: quòd ſi quandoque hæc lex fallat, & citius vel tardius fœtum edat, dicitur aliquid *præter rerum ordinem* accidere. In hoc Tumultuum genere *ordinaria ſunt*, quę hactenus diximus: ſi quæ aliter eueniant, *extra ordinariè* fieri dicemus.

2. Extraordinariè verò hîc *tria* fieri videntur. Primò, non ſemper Tumultus hos ab ijs Spiritibus excitari putandum eſt, qui ſingulis, quaſi ſunt proprij, quandoque *ab alijs* excitantur. Secundò, quandoque *Superiorum Ordinum* dæmones hîc operas ſuas locant. Tertiò, quandoque etiam *Bonorum Angelorum* ſtudio excitantur.

3. De primo vix dubium eſt. Veriſimile eſt, quod qui eiuſdem ſunt Ordinis, eadem quandoque ſtudia tractent, & officia obeant; præſertim ſi vnus alterius operam non ægrè ferat; vterque etiam in illa, quæ ſuſcipitur, cum voluptate verſetur, quæ cùm hîc locum habeant, vix dubium, quin aliquando *alij*, quàm proprij genij hic occupentur.

4. Fortè etiam *neceſſe eſt quandoque* alios aliquos, præter proprios, hîc operam ſuam locare: tum maximè, quando vnius opera minimè ſufficere videtur, ad omnia illa perficienda, quæ in his Terrificationibus ſæpè obſeruantur. Nam & in varijs ac plurimùm diſſitis locis, eodem tempore, aliquando fiunt; & egregia quandoque inſtituitur pompa funebris; quæ plurimum Spirituum operam requirunt.

5 Sic *Superiorum Ordinum* Spiritus operas ſuas hîc locare credi poteſt. Libido ſiquidem humanum genus vexandi, ſtudiúmque nocendi, quæ ipſos nunquam deſerunt, efficiunt; vt nullum, quamnis viliſſimum officij genus, ſuperiores dæmones fugiant. Vt ſordidi mercatores & auari, ex re quauis lucrum; ita illi vndecunque & vbicunque poſſunt, hominibus detrimenta afferre quærunt.

6. Quod dicimus pluribus exemplis, ex Sanctorum hiſtorijs deprомp-

Digitized by Google

promptis confirmari poteſt, plurima probant præcipuos Spiritus, & ſordida officia ſubiuiſſe, & ad inferiorum conditionem ſe dimiſiſſe, vt interim non dicatur hanc occupationem ſuppliciorum, quæ patiuntur grauiſſima, aliquod ipſis (quod petunt) eſſe leuamen.

Bonorum etiam Angelorum opera hæc mortis indicia quandoque dari ex duobus videmur poſſe conijcere. primum ex eo, quod non rarò Deus quibuſdam ſignificârit adeſſe tempus, quo ex hac vita diſceſſuri eſſent: quod vt nonnunquam occultiori quadam inſpiratione factum eſt, ita his ſignis, bonorum Angelorum, quibus Deus vti ſolet opera aliquando accidere, & accidiſſe, non ſine ratione diximus. 7.

Ad hæc accedit, quòd etiam cum ſanctiſſimorum hominum morte ſigna hæc aliquando coniuncta ſint; & locis non prophanis ſolùm, verùm etiam *ſacris* obſeruata: ijs quoque exhibita, qui continuum cum diabolo bellum geſſerunt: ſed nec rarò ſine fructu ſint peracta, atque ſignificatione ſanctimoniæ eorum, quorum obitum præceſſerunt. Quis verò hic malignos Spiritus operas ſuas locaſſe credat? 8.

Veruntamen hæc, vt diximus, *rariora ſunt.* quæ ſuperiùs definita *frequentius* accedunt. Quapropter quemadmodum paucorum priuilegia communibus legibus non derogant; ita quamuis exceptio dari poſſit, negari tamen non debet, *malorum Spirituum*, & præcipuè *propriorum geniorum* opera Tumultus hos excitari, & ſigna mortis dari. 9.

CAP. X.

De finibus, qui Dæmonibus in Tumultibus, & nocturnis Terrificationibus propoſiti ſunt.

DE Authoribus & Cauſa efficiente Tumultuum nocturnorum, & Terrificationum, dictum eſt: reſtat, vt eorundem *fines* inueſtigemus, atque *effectus*. Ibi quæritur, quid Spiritibus in his Tumultibus ſit propoſitum: hîc, Vtrum Tumultus mortis *vera* ſigna ſint, illamque efficiant. Prius illud hoc Capite, poſterius ſequenti, explicandum eſt. 1.

Fines vero Dæmonibus hîc propoſiti videntur Primum omnium opera hęc ab ipſis ſuſcipitur vt hominibus *terrorem incutiant* & moleſtiam aliquam afferant. Et ad hoc vix quidquam tantum, quan- 2.

tum ſi Tumultus conducit: tum quòd nocte plerunque, quæ per ſe horrorem affert, excitentur: tum quòd cum morte, quæ terribilium omnium terribiliſſimum eſt, ſint coniuncti: tum denique quòd cauſæ ipſorum & rationes vix intelligantur.

3. Videntur deinde excitari, vt *futuram mortem denuntient*. quoniam enim cum morte coniuncti ſunt, atque ea, quæ ad funebrem pompam pertinent, cum his quandoque effinguntur; vix poſſumus dubitare, quin vt imminentem mortem indicent, ſuſcipiantur.

4. Tertius finis eſt, vt hac ratione *fidem ſibi apud mortales*, comparent; habeanturq́; veraces, ſi quando alia prędicunt; cùm in hominũ mortibus indicandis non fallant. Etenim vt hanc opinionem apud Mortales habeant, vehementer, nec ſine cauſa, adlaborant.

5 Accedit his quartus, qui ex communi Dæmonum *ſtudio* petitur; quod cùm ſit, homines à Deo abducere, erroribus inuoluere, & cultum qui vero Deo debetur, ſibi arrogare: omnino Dæmonibus hic illud propoſitum eſt. Cupiunt, ſcilicet, Nequam, Spiritus homines in has cogitationes inducere, vt numen aliquod eſſe credant, à quo hi Tumultus excitantur, & huic tandem diuinum honorem impertiantur.

6. De quarto hoc fine res clara eſt. Hoc præcipuum eſſe Dæmonum ſtudium Sacræ docent literæ. Vt Leo rugiens circumeunt, quærentes quos deuorent. Nec hoc fruſtrati ſunt apud eos, qui Lares Deos quoſdam domeſticos arbitrati ſunt, ijſq́ue diuinum honorem detulerunt, & deferendum decreuerunt, vt de Seruio Tullio teſtatur Plinius, li. 37. ca. vltimo.

7. Tertium finem vehementer deſiderant, ob ingens, quod inde ſperant lucrum. Sic, ſcilicet, eos qui occultorum cognitionis deſiderio tenẽtur (quorum haud paruus numerus eſt) faciliùs ad ſe pertrahunt, atque vt ipſorum conſilio & auxilio (cum præſentiſſimo animarum detrimento) vti velint, perſuadent.

8. Ad primum idem nocendi deſiderium excitat; quod quia maximum & ardentiſſimum eſt, quaſcunque quibus incommodare poſſunt, rationes acceptant, & quamuis etiam grauia damna afferre nequeant, hoc tamen ſibi nomine placent; ſi moleſtiam afferre, & quietem interturbare valeant.

9. De ſecundo fine dubitauerit forſitan quiſpiam; quod vix fieri poſſe videatur; vt hominum mortes, & illa, quæ cum funere coniuncta ſunt præuidere valeant. Verùm dubitandi locus nullus erit, ſi quot & quantas ſpiritus illi rationes, ex quibus iſta præſcire queant, velit expendere.

Duplices

Digitized by Google

Duplices hominum ſunt mortes: naturales & violentæ, vtraſque 10.
Dæmones poſſunt præſcire: vtraſque prædicere & indicare.

Poſſunt præſcire naturales, quia ſagaciſſimi ſunt, tum ob incre-
dibilem ſolertiam & ſubtilitatem mentis; tum ob eximiam multo- 11.
rum millium annorum experientiam; tum denique propter perfe-
ctam rerum omnium naturalium abſolutamque ſcientiam; qua vt
res alias, ita hominum naturas, corporum affectiones, & ſtudia, ex
quibus mors accidit, intelligunt.

Violentas partim Dei reuelatione, per bonos Angelos facta, cog- 12.
noſcunt;(nonnunquam enim Deus ad mortem homini inferendam
Dæmonum opera vtitur) partim ex clandeſtinis conſilijs, verbis,
ſcriptis, alijſque ſignis deprehendunt. partim etiam ex præparatio-
ne illarum rerum, quæ ad mortem adferendam adhibentur.

Hæc grauiſſima B. Auguſtini confirmat authoritas. Sic enim lo- 13.
quitur, lib. 2. de Geneſi ad literam cap. 17. *Spiritibus quædam vera de
temporalibus rebus noſſe permittitur: partim quia ſubtilioris ſenſus acumi-
ne: partim quia corporibus ſubtilioribus vigent: partim experientia callidior
propter magnam longitudinem vitæ; partim à ſanctis Angelis, quod ipſi ab
omnipotente Deo diſcunt, etiam iuſſu ipſis reuelantibus, qui merita humana
occultiſſima iuſtitia ſynceritate diſtribuit. Aliquando autem ijdem nefandi
ſpiritus etiam quæ ipſi facturi ſunt, velut diuinando prædicunt*. Hæc Aug.

CAP. XI.

De Effectis nocturnorum Tumultuum & diabolicarum Terrificationum.

IAm quę horum Tumultuum & Terrificationum virtus ſit, 1.
quidq́; ipſi efficiant, inquirendum eſt. Nam cùm *duplicia
ſigna ſint*; & alia quidem tantùm in notitiam alicuius indu-
cant, id verò quod ſignificant, non efficiant: alia verò ſint,
quæ quod ſignificant, efficiant; vtrum in hoc, vel illo genere Tu-
multus hos conſtituere debeamus, quæſtio eſt.

Et quidem in priorum ſignorum numero eos eſſe, dubium non 2.
eſt. Verùm cùm hæc ſigna duplicia ſint, & quædam aliquando fal-
lant, quædam nunquam fallant; qualia, quæſo, ſunt hæc, quæ mor-
tis dicuntur eſſe indicia? Suntne ita certa, vt fallant nunquam, an
fallunt aliquando?

Quod quæritur ex conditione eorum, qui horum Tumul- 3.
tuum

Digitized by Google

tuum authores ſunt,definiendum eſt. Hi cùm hominum mortes prę-ſcire, *vt plurimum*, valeant; vt plurimum fit, vt ad ſigna hæc atque Tumultus ab ipſis excitatos, mors ſequatur.

4. Sed tamen fallere quandoque dubium non eſt.

5. Hoc primum in ijs, quibus violenta mors affertur, manifeſtum eſt. Hæc enim cùm ab hominum pendeat voluntate; quemadmodum Dæmones hominum cogitationes & voluntates perfectè non intuentur; ita neque poſſunt ſubſecuturæ ex his mortis certa ſigna dare.

6. Sed & quæ naturaliter homini mors accidit, impediri poteſt; ſi non ex alijs cauſis; ex Dei profectò voluntate, cuius nutu vitę noſtrę momenta decurrunt. Poteſt illæ vitam, præter naturæ ordinem dare: poteſt ab inferis ad vitam reuocare? quidni poſſet eandem, præter naturæ leges, prorogare?

7. Quapropter quod ex cauſis naturalibus mortis argumentum, à Dæmonibus ſumitur, licet magnum robur habeat, propter vires naturæ, quæ paruæ non ſunt; quia tamen Deo ad nutum natura obedit, tantum argumentum ſumi non debet, quod nullam patiatur exceptionem.

8. Verùm Alterum propoſitæ quæſtionis membrum examinemus, atque Vtrum Tumultus hi, non ſigna ſolùm; ſed etiam *efficacia ſigna* futuræ mortis ſint, diſcutiamus. Sic enim plerunque indoctum vulgus iudicat, vt quæ rei alicuius ſunt ſigna, illa exiſtimet & cauſas eiuſdem eſſe, & *efficacia ſigna*.

9. Dupliciter autem intelligi poteſt ſigna hæc mortis cauſam eſſe. Primum quidem, vt ipſa per ſe nuda ſumantur, nulla habita ratione authorum, à quibus fiunt: deinde vt cum ipſis, eorum authores coniungantur: atque vt illi mortem efficiant, quam ſigna ipſa indicant.

10. Primum nullo modo dici debet. *Tumultus hi, & quæcunque obſeruantur ſigna, mortem non efficiunt, nec efficere valent*; propterea, quod nullum inter cauſas, quæ mortem afferre ſolent, locum habeant.

11. Poteſt homini mors *extrinſecus*; poteſt *intrinſecus* accidere. *Intrinſecus* mortis cauſa ſunt defectio caloris naturalis, aut primogenij humoris, quem *radicalem* vocant; immoderata item vis paſſionis & perturbationis animæ: præterea propria voluntas in ijs, qui præſentis vitæ tædio, aut malorum, quibus premuntur impatientia, aut quia inſtantem calamitatem auertere cupiunt, violentam ſibi mortem

tem

Digitized by Google

tem conſciſcunt:immodici item cibi & potus,veneriſque intemperantia:denique nimius labor & defatigatio corporis.

Extrinſecus eadem mors contingere poteſt, vel ab homine, aut beſtijs,aut Dæmonibus, aut Deo per Angelos: vel ex cibo potuque lethali: vel ex vtriuſque cibi inquam potuſue defectu:vel ex intemperie cæli: vel caſu aliquo fortuito. Hæ cauſæ extrinſecæ mortis. Quid verò vel cum his, vel cum ſuperioribus cauſis Tumultus nocturni cõmune habent? Sunt quidem extra hominem; ſed tamen ex eorum genere,quæ mortem afferunt,non ſunt. 12.

Sed nec idcirco cauſæ mortis dici debent, quòd Dæmones cum his ſtudia ſua coniungunt,& ita hominibus mortem afferant: primùm quidem,quia non,vt inſtrumenta mortis, ſigna hæc Dæmonibus adſumuntur;deinde, quia non ipſi Dæmones dum hæc ſigna efficiunt,vitam nobis adimunt:ſolùm his denuntiant terminum vitæ adeſſe. 13.

CAP. XII.

Inquritur modus, quo Tumultus excitantur, & Terrificationes nocturnæ fiunt.

DVobus modis intelligi poteſt. Tumultus hos à Spiritibus excitari. Alter eſt,vt dicantur Spiritus primùm corpora aſſumere, humanis corporibus ſimilima; atque ita velut homines quidam, malleos, atque alia inſtrumenta, quibus ſtrepitus excitantur, tractent. Alter, vt nulla corpora aſſumant,& nihilominus hos ſtrepitus excitent. 1.

Vterque modus his, quemadmodum alijs Spiritualibus creaturis *poſsibilis* eſt. Ratione ad hanc rem probandam opus non eſt. Prioris tot ſuppeditant exempla Sacræ literæ, quot opus eſt ad hanc rem etiam refractarijs perſuadendam. Poſteriorem ipſis poſſibilem eſſe probat, vel ſolius cæli conuerſio, quod à Spiritibus mouetur, quamuis corpus, vt mouere valeant, nullum aſſumant. 2.

Nec modò vterque modus poſsibilis eſt Spiritibus; etiam vterque *æque eſt facilis*. Corpus aſſumptum nihil in hoc negotio Spiritus iuuat. Tam in corpore, quam extra corpus ſunt expediti. Id diſcriminis eſt,quòd in priori maior videatur eſſe occupatio;dum prius corpus aſſumitur, quàm tumultus excitetur: in poſteriori minor, vbi corpus aſſumitur nullum. 3.

Sed *quem modum* in his Tumultibus excitandis Spiritus ſeruant? Dubium non eſt, quin nonnunquam in aſſumptis corporibus ipſos excitent. quia nõ auditi ſolùm; verùm etiam viſi ſunt ſub humana ſpecie Spiritus,horum Tumultuum authores. 4

5. Interim tamen, vt plurimum fieri dixerim, vt nullum corpus aſſumant,& ſola ſua ingenita ipſis vi atq; poteſtate, abſque vllius aſſumpti corporis ſubſidio eoſdem efficiant.

6. Cùm enim propoſitum Spiritibus hic ſit, vt hominum mortes indicent: ad hoc verò neceſſe non ſit, vt ſub ſpectabili forma ſeſe exhibeant (ſolus tumultus, qui ad aures defertur, id abundè præſtat) quid quæſo aſſumpto corpore opus eſt.

7. Quid,quod quæ in hoc ſtrepitu,in vſu inſtrumenta eſſe videntur,reuera in vſu non ſint? & quæ moueri iudicantur corpora,reuera non ſemper moueantur? Quod dicimus hoc eſt: Non neceſſe eſt,vt ſi nobis audire videamur deferri aſſeres,aptari tumbam,quę cadauer mortui excipiat,& eandē malleis claudi; hęc reuera fiant; id eſt,& aſſeres,deferātur, & aptetur tumba,& malleorum ſit vſus: neceſſe hoc non eſt.Quemadmodum re ipſa ſpiritus corpora humana non habent, dum humana ſpecie ſe ſpectandos exhibent; ita nō ſemper ab illis rebus ſonus excitatur,à quibus excitari videtur; nec ſemper corpora mouentur,quæ moueri videntur.

8. Huius ſi non aliud argumentum eſſet,hoc ſufficeret,quòd mox poſtquam ſonum auditu percepimus, ſi ad locum, vbi ille excitatus eſt, aduolemus; nihil eorum, per quæ ſonum excitatum iudicauimus, reperiamus: inueniamus etiam nihil inordinatum; ſed omnia ſuis locis,& ordinibus optimè compoſita.

9. In aere igitur,& per aerem hæc fiunt omnia. illum ita collidunt Spiritus; vt nunc delatorum aſſerum, nunc percutientis mallei, nunc alios atque alios ſonos reddat.

10. Hanc rem confirmat *obtuſior ſonus*, qui in his terrificationibus notatur.quamuis enim proximo loco excitetur,à longè nihilominus fieri videtur; nec ita, vt ille, qui malleorum ictibus fit, aures percellit.

11. Verùm enimuerò,etſi malleorum & aſſerum ſonus non ſit, qui excitatur; *verus* tamen eſt ſonus,propterea; quòd quæcunque ad ſonum perficiendum neceſſaria ſunt, hîc reperiantur: corpus inquam percutiens,corpus percuſſum, atque medium,in quo ſonus excipitur,& ad aures defertur.

12. *Tria tamen* hæc non reipſa ſemper ſunt diſtincta. Non aliud eſt ſemper quod percutitur corpus;aliud quod percutit;aliud medium,in quo vtriuſque corporis colliſione excitatus ſtrepitus recipitur. Medium nunc cum percutiente, nunc cum percuſſo idem eſt:ſæpè etiam cum vtroque idem.

13. Poteſt dæmon vel duas inter ſe aeris partes collidere;atque tum ex vtriuſque colliſione exortus ſonus,in medio,quod à percutiēte & per-

Digitized by Google

2-80

& percuſſo corpore non differt,excipitur. Poteſt quoque vel alio quopiam corpore verberare aerem; vel aerem ad aliud ſolidum corpus allidere; atque tum à medio neque percutiens corpus differt,neque percuſſum.

Porrò quomodocunq; tandem ſtrepitus excitatur, dæmonum illi *poteſtate* excitantur, qua verò illa, an quam *intellectiuam* vocamus? an *voluntate*;an alia aliqua,ab vtraque diuerſa? 14.

Sola intellectus operatio hic non ſufficit. Eius omnis in rebus cognoſcendis occupatio eſt;in qua dum verſatur, præter id quod in ipſo eſt,prorſus fit nihil. At Tumultus hi ſunt aliquid extra intellectum:in aere formantur: in aere conſiſtunt;in aere conſeruantur: & per aerem ad audientium aures deferuntur. 15.

Non *ſolo etiam voluntatis* imperio fiunt.Diuinæ Virtutis eſt,ſolo voluntatis imperio res producere. In ſolo Deo locum habet,quod dicitur; *dixit & facta ſunt*. Ea non eſt Spiritum aut bonorum, aut malorum virtus;vt quæ velint & imperant,mox fiant. 16.

Tertia igitur vis eſt, qua hos Tumultus excitant: illa inquam, quam *Motiuam virtutem* non incongruè dixerimus Hac quemadmodum ſe mouent,ita orbes cæleſtes;ita quæcunq; volunt corpora. Hac Tumultus hos excitant, hac quæcunque ferè apud mortales agunt, exequuntur. 17.

Interim quamuis hæc *ſola* ſit,quæ Tumultus excitet;cæterarum tamen facultatum opera hic non reijcitur. Quemadmodum homo nihil mouet aut operatur,ad quod nō prius Voluntas impulit: Voluntas autem ad nihil impellit, quod non tanquam bonum Intellectus propoſuit, ita ad quemcunque ſtrepitum, qui à Spiritibus excitatur, accedit Voluntatis imperium, cum Rationis iudicio & dictamine. 18.

CAP. XIII.

Quibus Locis atque Temporibus Tumultus, mortis prænuntij, excitentur.

LOca etiam atque *Tempora*, quibus ſtrepitus hi excitantur, obſeruanda ſunt,ne quid eorum,quæ cum ipſis coniuncta ſunt, præteriiſſe videamur. 1.

Loca verò *ſex* præcipue, vbi excitantur, notantur. Primus eſt, vbi animam agit is, cuius mortem ſigna teſtantur. Secundus, vbi eiuſdem degunt amici, qualeſcunque tandem illi ſint. Tertius eſt, vbi poſſeſſiones habuit aut prædia. Quartus, vbi officia ſeu munia quædam obiuit. Quintus, vbi quæ ad funus neceſſaria ſunt comparantur. Sextus, vbi corpus moritur; ſepelitur. 2.

Digitized by Google

3. De nullo dictorum locorum dubium eſt. Exempla hîc ſuppetunt quotidiana. Veruntamẽ in primo illo frequentius audiuntur Tumulus, vt *credi poſſit*, omnino dæmones deſiderare, vt in præſentium & domeſticorum notitiam mors ſubſecutura perueniat.

4. Ratione ſecundi loci fit, vt ſtrepitus etiam in remotiſsimis orbi partibus obſeruati ſint: vbi, ſcilicet, ij, qui morituro quadam rationes coniuncti ſunt, verſantur. quocirca & hîc locũ habet, quod ſuperius dicebamus, vt vnius Dæmonis opera non ſufficiat, præſertim, ſi eodẽ tempore in diuerſis locis illi excitentur & audiantur.

5. Et quia tertio loco, hoc eſt, vbi poſeſſiones habent morituri, etiam fiunt; hinc eſt, vt nunc in agris, nunc in arcibus, quæ diuerſis etiam locis habentur, ijdem audiantur, & eadem ratione fiant, qua ij, de quibus Theſi ſuperiori.

6. At ratione quarti loci accidit, vt in ſyluis, vbi venationi opera data percipiantur; percipiantur in officinis, vbi laboratum; in templis vbi diuina officia frequentata. Sic aliàs diximus in Moguntinæ Diœceſis quandã Eccleſia excitari Tumultus eo ipſo loco, vbi, qui ex hac vita diſceſſurus eſt, diuina officia perſoluere ſolet.

7. Sic quia (quod quintus locus poſtulat) ad funus præcipuè pertinent tumba atque cerei, fit, vt in ædibus Articulorum atq; Lychnopeiorum omnia cõparari, & fieri cum hoc Tumultu frequentiſsimè audiantur, quæcunque vel ad comparandam tumbam, vel cereos conficiendos neceſſaria ſunt.

8. Denique ratione ſexti loci fit, vt in templis audiantur, atque cemiterijs: quia his locis ſepulturam Chriſtiani habent. Quibus illa addimus, vbi iuſtitia adminiſtratur, & malefactoribus iuſta pro meritis ſupplicia decernuntur: in quibus etiam nunc hi ſtrepitus auditi, nunc alia ſigna obſeruata: quæ ſuppliciorum reis inferendorum certa eſſent argumenta. Hæc de Locis.

9. *Tempora*, quibus excitantur, potiſsimum duo ſunt, meridies & intempeſta nox. poſterius Spiritibus illis competit: quoniam *qui malè agunt*, Domino dicente, *lucem fugiunt* prius, quemadmodum & nox inſtituto ipſorum optimè ſeruit, quãdoquidem vtroq; maior quies eſt, quam illi in his occupationibus ſtudioſius quærunt.

10. Præcipuè hæc tempora Dæmones obſeruant, ſed tamen alia ipſis interdicta non ſunt, alijs quoque hos Tumultus excitãrunt. Sicuti libere ſuas cogitationes ad hos excitandos adijciunt; ita poſſunt, quæcunque ipſis libent, tempora pro hoc officio deligere.

In hoc de Locis infeſtis & Terriculamentis nocturnis, Tractatu nihil dictum volumus, quod quouis modo cum fide orthodoxa, aut melius ſentientium iudicio pugnat. *P. S. I. S. SS. T. P.*

FINIS.

FINE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

R. SALVA
RESTAURO
Via Val S ina, 53
Tel. 690

Digitized by Google